

The Development of Marketing Strategy for Construction Contractor of Bangbua Community, Bangkokhen <i>Naulchan Chotikhunakorn</i>	1
I-san and Laos from French Explorer's Point of Views, 1858-1903 <i>Nutch Uongoen, Taweelip Serbattana and Apiradee Jansaeng</i>	12
A Proposal of the Local Charter for Disaster Management: Case Study in Bangchang Sub-district, Nakhon Pathom Province <i>Nipapan Jentsantikul</i>	22
Consumer Norm for Advertising Practitioners Ethical Measuring Scale (APEMS) <i>นศ.ศร.บุหงา ชัยสุวรรณ</i>	34
Key Success Factors of Operating in Business Marketing <i>Prapasri Phongthanapanich</i>	45
A Case Study of a Causal Factor of Companies in Thailand to Successfully Achieve the Rank in Fortune 100 <i>Krisakorn Duangsawang</i>	53
Identity of Nursing Students in Boromarajonani College of Nursing, Songkhla <i>Kittiporn Nawsuan, Patamamas Chotiban and Tidarat Singri</i>	68
Analysis of Using Behavior with E-Learning in Data Structure Subject Using Data Mining Techniques <i>Jittima Panyapisit and Charan Sanrach</i>	79
Literature Use Pattern in Master's Theses of Logistics Management, Chulalongkorn University <i>Somsak Sriborisutsakul and Jintavee Horayangkura</i>	88
Psycho-Social Factors Contributing to Teenage Pregnancy Behavior <i>Yanan Chaiardham and Surasith Vachirakajorn</i>	99
The Factors Affecting the Decision Making Trend for Voting the Local Executive of Kham Rang Sub-district Municipality, Thakhonyang Distict, Mahasarakham Province. <i>Thongsupachok Pongsongkham, Sanya Kenaphoom and Songsak Jeesombat</i>	108
Indicators of the Biodiversity and Sustainable Use of the Concept of Delicate Farming of Local Agricultural Philosophers Networks in Northeast Thailand. <i>Thawadchai Pengpinit, Chavalit Sawatphol, Pronthavee Ponvaingpon,</i> <i>Phimchanok Watthong and Akaradeach Senanikorn</i>	118
A Study of Library Users on Using Thai Journal Index Database of Academic Resources Center, Khon Kaen University <i>Nongnud Kongwattananon</i>	126
The Guideline to Apply Sufficiency Economy Philosophy in Personnel Financial Management for Teachers in Nakhon Pathom Province <i>Nopporn Chantaranamchoo</i>	134
Tradition of Inquiry and Philosophies of Knowledge of Public Administration Intellectual Heritage from the Waldo-Simon Debate <i>Buranajit Keawrimol</i>	146
Factor of Entrepreneurial Characteristics and Success of Small and Medium Enterprise Entrepreneurs Angthong Province <i>Pranee Tanprayoon</i>	155
Development of Competency Enhancement Model for Career Certificate Students of Computer Businesses in Vocational Colleges of Northeastern Thailand <i>Mongkhon saengarin, Worapapha areerad, Sombat tayruakhum and Tarut areerad</i>	164
Study Relationship of Factors Promoted Bang Noi Floating Market to be Well Known with Revisiting of Tourists <i>Rumpapak Luekveerawattana</i>	176
Fifth Grade Students' Questioning about Science <i>Ladapa Ladachart, Luecha Ladachart</i>	188
A Synthesis of Master's Degree Theses in Education Majoring Educational Research and Educational Research and Evaluation at Mahasarakham University Published During 2007- 2013 <i>Watchaya Horamat, Boonchom Srisa-ard and Amorn Malasi</i>	203
The Use of Thai Transliteration in Translation of Thai to English from a Cookbook "Samrub Thai Soo Krua Lok: Thai Favorites to World Kitchen" <i>Watcharapong Changprachak</i>	220
Effects of Work Competency on Work Success of Local Organizations Personnel in Thailand <i>Wirapong Chansanam, Krittameth Nitiwatthana and Umawadee Detthamrong</i>	229
Determinant Factors of Organic Farming for Agriculturists in Tambon Mae Fag Sansai Chiangmai Thailand <i>Wee Pongperksuk</i>	240
Ethical Leadership of Lecturers <i>Sajanun Kheowwongsri, Ekkarin Sungtong, Pongsri Vanissupavong and ChawalitKerdtip</i>	252
Mechanisms in Mobilizing the Elderly Welfares in Local Administrative Organization <i>Suthida Changprachak</i>	260
Social Capital, Outside Acceptance and Strengthening of RMUTI-SKC Community Financial Institution <i>Sumintorn Baotham, Duangrudee Wu and Thanit Kesorn</i>	270
Civil Right of Thai Diasporas <i>Suwanai Thakumsorn</i>	287
Roles of Government in Promoting English Program Education : A Case Study of Sarakhampittayakhom School <i>Ongarj Phoojamein and Hhakuan Coopen Ph.D</i>	296
A Study of Condition and Potential of Families with Elderly Members, SUPHANBURI Province. <i>Umakorn Jaiyungyuen, Supaporn Voraroon, Sainthorn Mangkane and Chakkrat Luk-in</i>	306

แนวทางการพัฒนาการตลาดชุมชนบางบัว เขตบางเขน <i>นอลจันทร์ โชติคุณาก</i>	1
อีสานและลาวในทัศนะของนักสำรวจชาวฝรั่งเศส จากรายงานการสำรวจในพุทธศตวรรษที่ 25 (พุทธศักราช 2401-พุทธศักราช 2446) <i>นิชชา คูโงง, ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ และ อภิชาติ จันทน์แสง</i>	12
ข้อเสนอธรรมาภิบาลท้องถิ่นด้านการจัดการภัยพิบัติ: กรณีศึกษาคำบางช้าง จังหวัดนครปฐม <i>นิภาพรรณ เรนสินีกุล</i>	22
เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดจริยธรรมของนักโฆษณาจากกลุ่มผู้บริโภค <i>บุหงา ชัยสุวรรณ</i>	34
ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานการตลาดธุรกิจ <i>ประกาศรี พงศ์อนาพาณิช</i>	45
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลสำเร็จการจัดอันดับในฟอร์จูนร้อย : ศึกษากรณีบริษัทในประเทศไทย <i>กฤษกร คงสว่าง</i>	53
อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา <i>กิตติพร เนาว์สุวรรณ, ปฐมมาศ โชติบัณฑิต และ อิศวรัตน์ สิงห์ศรี</i>	68
การวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้โปรแกรมโอเพ่นซอร์สในรายวิชาโครงสร้างข้อมูล โดยใช้เทคนิคเหมืองข้อมูล <i>จิตติมา ปัญญาพิสิทธิ์ และ จรัญ แสนาร</i>	79
แบบอย่างการใช้วรรณกรรมในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษา การจัดการด้านโลจิสติกส์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย <i>สมศักดิ์ ศรีวิสุทธิสกุล และ จินตวีร์ ทรัพย์การ</i>	88
ปัจจัยจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่นำไปสู่การตั้งครรภ์ในมารดาวัยรุ่น <i>ญานันท์ ใจอาษาญา และ สุรสิทธิ์ วชิรขจร</i>	99
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายเทศมนตรีตามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม <i>ทองศุภโชค บัณฑิตสงราม, สันติญา เตมยาภูมิ และ ทรงศักดิ์ จีระสมบัติ</i>	108
ตัวชี้วัดการสร้างความปลอดภัยทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนตามแนวคิดการทำเกษตรประณีตของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ <i>อวิชัย เก่งพิทักษ์, ขวดี สวัสดิ์ดี, พรวิภา พลเวียงพล, พิมพ์ชนก วัชรทอง และ อัครเดช เสนานิกร</i>	118
การใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยสำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น <i>นงนุช คงวัฒนานนท์</i>	126
แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม <i>นพพร จันทร์นัฐ</i>	134
การแสวงหาและปรัชญาแห่งความเชื่อของกลุ่มนักศึกษาและปริญญาตรีในมรดกทางปัญญาจากการถกเถียงกันของ Dwight Waldo และ Herbert A. Simon <i>บูรณจิตร แก้วศรีมณี</i>	146
องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการและความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดอ่างทอง <i>ปราณี ตันประยูร</i>	155
การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาช่างคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ <i>มงคล แสงอรุณ, วรภา อารีราษฎร์, สมบัติ หทัยเรือคำ และ อธิษ อารีราษฎร์</i>	164
การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของตลาดน้ำบางน้อย ให้เป็นที่รู้จักกับโลกาภิวัตน์มาเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ณ ตลาดน้ำบางน้อย อ.บางคนที จ.พิจิตร <i>รัมภาภักดิ์ ฤกษ์วีระวัฒนา</i>	176
การตั้งคำถามเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 <i>ธัญภา ลดาชาติ และ ลีลา ลดาชาติ</i>	188
การสังเคราะห์วิธีวิทยาการวิจัยของวิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา และ สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา <i>มหาวิทยาลัยมหาสารคาม</i> ที่พิมพ์เผยแพร่ในชวปีพุทธศักราช 2550-2556 <i>วิษญา อ่อนนางใย, บุญชม ศรีสะอาด และ อมร มะลาศรี</i>	203
การใช้คำทับศัพท์ภาษาไทยในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษจากหนังสือคำรับอาหารเรื่อง "สำรับไทยสู่ครัวโลก" <i>วัชรพงษ์ แจ่มประจักษ์</i>	220
ผลกระทบของความสามารถทางการปฏิบัติงานต่อความสำเร็จในการทำงานของพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย <i>วิระพงษ์ จันทร์สนาม, กฤตเมธ นิติวินนะ และ อุมาวดี เศรษฐารักษ์</i>	229
ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่แฝดอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ <i>วีร์ พวงเพ็ชร์</i>	240
ความเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมของคณาจารย์ <i>ศันันท์ แก้ววงศ์ศรี, เอกรินทร์ สิงห์ทอง, ผ่องศรี วาณิชย์สุภาวงศ์ และ ขวดี เกิดทิพย์</i>	252
กลไกการขับเคลื่อนสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น <i>สุธิดา แจ่มประจักษ์</i>	260
ทุนทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน มทร.อีสาน วิทยาเขตสกลนคร <i>สุมินทร เม้าธรรม, ดวงฤดี อยู่ และ สุานิตย์ เกษร</i>	270
สิทธิพลเมืองของคนไทยพลัดถิ่น <i>ศุวณีย์ ทะคำสอน</i>	287
บทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาโรงเรียนสารคามพิทยาคม <i>องอาจ ผู้จำเริญ และ ทศวัน ชูเพ็ญ</i>	296
การศึกษาสภาพศักยภาพของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ จังหวัดสุพรรณบุรี <i>อุมากร ไชยงี่ยม, สุภาภรณ์ วรรณ, ศรินธร มิ่งกระณี และ จักรกฤษณ์ ลูกอินทร์</i>	306

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 35 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่งานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ปรึกษา

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและวิจัย

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปพฤกษ์บารมี อุตสาหกรรมาณิชกิจ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ บินนิม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภูสรี

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกฤษดิ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เขียมศรีพงษ์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์พิทักษ์ น้อยวงค์คลัง

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.วณิช นิรันทรานนท์

สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตอุดรธานี

รองศาสตราจารย์ยงยุทธ ชูแฉ่น

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ลลิตทิพร ภิรมย์รัตน์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรวิทย์ จันทร์ศิริ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนาพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เบ้าธรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mr.Gordon baker

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

นางฉวีวรรณ อรรถะเศรษฐ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ

จิรารัตน์ ภูสิทธิ์

สำนักงานกองบรรณาธิการ

กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลขามเือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416

ราคาปก 60 บาท

ราคาสมาชิก ราย 1 ปี 240 บาท

ราย 2 ปี 480 บาท

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2559

บทบรรณาธิการ

สวัสดีครับ วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 1 ประจำปี 2559 ฉบับนี้ยังเข้มข้นด้วยเนื้อหาและสาระทางวิชาการ ทุกบทความวิจัยและบทความวิชาการ ได้ผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการ เพื่อให้วารสารเป็นที่ยอมรับและเกิดความเชื่อมั่นในวงการวิชาการ

ในการจัดทำวารสารทางวิชาการ กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่คัดเลือกนำมาลงตีพิมพ์ในแต่ละฉบับ โดยบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่ถูกคัดเลือกตีพิมพ์จะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ท่านเหล่านี้ได้สละเวลาอันมีค่าในการช่วยอ่านและพิจารณาต้นฉบับ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดทำวารสารเป็น อย่างดี กองบรรณาธิการขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับนี้ประกอบด้วยบทความจำนวน 29 เรื่อง ได้แก่ (1) แนวทางการพัฒนาการตลาดช่วงชุมชนบางบัว (2) อีสานและลาวในทัศนะของนักสำรวจชาวฝรั่งเศส (3) ข้อเสนอธรรมนุญท้องถิ่นด้านการจัดการภัยพิบัติ (4) เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดจริยธรรมของนักโฆษณาจากกลุ่มประชาชน (5) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานการตลาดธุรกิจ (6) ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลสำเร็จการจัดอันดับในฟอร์จูนร้อย (7) อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล (8) การวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการเข้าใช้งานระบบอีเลิร์นนิ่ง (9) แบบอย่างการใช้วรรณกรรมในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาการจัดการด้านโลจิสติกส์ (10) ปัจจัยจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่นำไปสู่การตั้งครุภีในมารดาวัยรุ่น (11) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีขามเรียง (12) ตัวชี้วัดการสร้างความปลอดภัยทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนตามแนวคิดการทำเกษตรประณีต (13) การใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย (14) แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (15) การแสวงหาและปรัชญาแห่งความรู้ของรัฐประศาสนศาสตร์ (16) องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการและความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (17) การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (18) การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของตลาดน้ำบางน้อยให้เป็นที่รู้จักกับโอกาสการมาเที่ยวซ้ำ (19) การตั้งคำถามเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา (20) การสังเคราะห์วิธีวิทยาการวิจัยของวิทยานิพนธ์ (21) การใช้ คำทับศัพท์ภาษาไทยในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษจากหนังสือตำรับอาหาร (22) ผลกระทบของความสามารถทางการปฏิบัติงานต่อความสำเร็จในการทำงาน (23) ปัจจัย ที่เป็นตัวกำหนดการทำเกษตรอินทรีย์ (24) อัตลักษณ์อาจารย์ (25) กลไกการขับเคลื่อนสวัสดิการผู้สูงอายุ (26) ทูทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน (27) บทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ (28) สิทธิพลเมืองของคนไทยพลัดถิ่น และ (29) การศึกษาสภาพศักยภาพของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ยินดีต้อนรับสำหรับบรรดานักวิชาการและนิสิตนักศึกษาที่ต้องการนำเสนอผลงานวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความทั่วไป หรือบทความทวิภาคีหนังสือ ทั้งจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กองบรรณาธิการยินดีต้อนรับ เปิดกว้าง และพร้อมรับต้นฉบับของท่านตลอดเวลา ขอให้ศึกษารูปแบบการเขียนจากทำวารสารแต่ละฉบับ ส่งมาให้ยังกองบรรณาธิการโดยไว หัวข้อเรื่องและประเด็นนำเสนอที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และอื่นๆ กองบรรณาธิการยินดีและพร้อมรับต้นฉบับเป็นอย่างมาก เพื่อให้เกิดการเปิดกว้างด้านเนื้อหาและสาระที่จะบรรจุในวารสารและเพื่อให้ครอบคลุมทุกสาขาและวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ในสุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้คำติชมและให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารมาโดยตลอด โดยกองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้เป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับในวงการวิชาการ อยู่เสมอและต่อเนื่อง

รองศาสตราจารย์ ดร.ปพฤกษ์บาร์มี อุตสาหะวาณิชกิจ
บรรณาธิการ

สารบัญ

แนวทางการพัฒนาการตลาดช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน	
นวลจันทร์ โชติคุณากร.....	1
อีสานและลาวในทัศนะของนักสำรวจชาวฝรั่งเศส จากรายงานการสำรวจในพุทธศตวรรษที่ 25 (พุทธศักราช 2401-พุทธศักราช 2446)	
นัชชา อุ่เงิน, ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ, อภิราตี จันทร์แสง	12
ข้อเสนอธรรมนูญท้องถิ่นด้านการจัดการภัยพิบัติ: กรณีศึกษาตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม	
นิภาพรรณ เจนสันติกุล	22
เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดจริยธรรมของนักโฆษณาจากกลุ่มผู้บริโภค	
บุหงา ชัยสุวรรณ.....	34
ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานการตลาดธุรกิจ	
ประกาศรี พงศ์ธนาพานิช	45
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลสำเร็จการจัดอันดับในฟอร์จูนร้อย :ศึกษากรณีบริษัทในประเทศไทย	
กฤษกร ดวงสว่าง	53
อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา	
กิตติพร เนาวิสุวรรณ, ปฐมามาศ โชติบัณฑิต, ธิดารัตน์ สิงห์ศรี	68
การวิเคราะห์พฤติกรรมกรเข้าใช้งานระบบอีเลิร์นนิ่ง รายวิชาโครงสร้างข้อมูล โดยใช้เทคนิคเหมืองข้อมูล	
จิตติมา ปัญญาพิสิทธิ์, จริญญา แสนราช	79
แบบอย่างการใช้วรรณกรรมในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ การจัดการด้านโลจิสติกส์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
สมศักดิ์ ศรีบริสุทธิ์สกุล, จินตวีร์ ทรายงูร	88
ปัจจัยจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่นำไปสู่การตั้งครภในมารดาวัยรุ่น	
ณัฐนันท์ ใจอาจหาญ, สุรสิทธิ์ วชิรขจร	99
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม	
ทองสุข โชค บัองสงคราม, สัญญา เกณนาภูมิ, ทรงศักดิ์ จีระสมบัติ	108
ตัวชี้วัดการสร้างความปลอดภัยทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนตามแนวคิด การทำเกษตรประณีตของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
ธวัชชัย เฟ็งพินิจ, ขวลิต สวัสดิ์ผล, พรทวี พลเวียงพล, พิมพ์ชนก วัดทอง, อัครเดช เสนานิกรณ์	118
การใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยสำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น	
นงนุช คงวัฒนานนท์	126

แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารการเงินส่วนบุคคล ของครูในจังหวัดนครปฐม	
<i>นพพร จันทรนำชู</i>	134
การแสวงหาและปรัชญาแห่งความรู้ของกลุ่มปัทสถานและปฏิฐานนิยม มรดกทางปัญญาจากการถกเถียงกันของ Dwight Waldo และ Herbert A. Simon	
<i>บูรณจิตร แก้วศรีมล</i>	146
องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการและความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดอ่างทอง	
<i>ปราณี ตันประยูร</i>	155
การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขานานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
<i>มงคล แสงอรุณ, วรปภา อารีราษฎร์, สมบัติ ท้ายเรือคำ, ชรัช อารีราษฎร์</i>	164
การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของตลาดน้ำบางน้อย ให้เป็นที่รู้จักกับโอกาสการมาเที่ยวช้อปปิ้งของนักท่องเที่ยว ณ ตลาดน้ำบางน้อย อ.บางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม	
<i>รัมภาภัก ฤกษ์วีระวัฒนา</i>	176
การตั้งคำถามเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	
<i>ลฎาภา สดาชาติ, ลือชา สดาชาติ</i>	188
การสังเคราะห์วิธีวิทยาการวิจัยของวิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา และ สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่พิมพ์เผยแพร่ในช่วงปีพุทธศักราช 2550-2556	
<i>วิษญา อ่อนนางไย, บุญชม ศรีสะอาด, อมร มะลาศรี</i>	203
การใช้คำทับศัพท์ภาษาไทยในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษจากหนังสือตำรับ อาหารเรื่อง "สำหรับไทยสู่ครัวโลก"	
<i>วัชรพงษ์ แจ้งประจักษ์</i>	220
ผลกระทบของความสามารถทางการปฏิบัติงานต่อความสำเร็จในการทำงาน ของพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย	
<i>วิระพงษ์ จันทรส์นาม, กฤตเมธ นิติวัดนะ, อุมาวดี เดชธำรงค์</i>	229
ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่แฝกอ้อเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	
<i>วีร์ พวงเพิกศีก</i>	240
ความเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมของคณาจารย์	
<i>ศัจฉนันท์ แก้ววงศ์ศรี, เอกกรินทร์ สังข์ทอง, ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์, ชวลิต เกิดทิพย์</i>	252
กลไกการขับเคลื่อนสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
<i>สุธิดา แจ้งประจักษ์</i>	260

ทุนทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน มทร.อีสาน วิทยาเขตสกลนคร	
สุมินทร เบ้าธรรม, ดวงฤดี อู่, ฐานิตย์ เกษร.....	270
สิทธิพลเมืองของคนไทยพลัดถิ่น	
สุนัย ทะคำสอน.....	287
บทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาโรงเรียนสารคามพิทยาคม	
องอาจ ผู้จำเริญ, ทวณ ชูเพ็ญ	296
การศึกษาสภาพศักยภาพของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ จังหวัดสุพรรณบุรี	
อุมากร ใจยังยืน, สุภาภรณ์ วรอรุณ, ศรีณธร มังคะมณี, จักรกฤษณ์ ลูกอินทร์.....	306

Contents

The Development of Marketing Strategy for Construction Contractor of Bangbua Community, Bangkhen <i>Naulchan Chotikhunakorn</i>	1
I-san and Laos from French Explorer's Point of Views, 1858-1903 <i>Nutchua Uoongoen, Taweasilp Serbwattana, Apiradee Jansaeng</i>	12
A Proposal of the Local Charter for Disaster Management: Case Study in Bangchang Sub-district, Nakhon Pathom Province <i>Nipapan Jentsantikul</i>	22
Consumer Norm for Advertising Practitioners Ethical Measuring Scale (APEMS) <i>ผศ.ดร.บุหงา ชัยสุวรรณ</i>	34
Key Success Factors of Operating in Business Marketing <i>Prapasri Phongthanapanich</i>	45
A Case Study of a Causal Factor of Companies in Thailand to Successfully Achieve the Rank in Fortune 100 <i>Krisakorn Duangsawang</i>	53
Identity of Nursing Students in Boromarajonani College of Nursing, Songkhla <i>Kittiporn Nawsuwan, Patamamas Chotiban, Tidarat Singsri</i>	68
Analysis of Using Behavior with E-Learning in Data Structure Subject Using Data Mining Techniques <i>Jittima Panyapisit and Charan Sanrach</i>	79
Literature Use Pattern in Master's Theses of Logistics Management, Chulalongkorn University <i>Somsak Sriborisutsakul, Jintavee Horayangkura</i>	88
Psycho-Social Factors Contributing to Teenage Pregnancy Behavior <i>Yanan Chaiardharn, Surasith Vachirakajorn</i>	99
The Factors Affecting the Decision Making Trend for Voting the Local Executive of Kham Raing Sub-district Municipality, Thakhonyang District, Mahasarakham Province. <i>Thongsupachok Pongsongkham, Sanya Kenaphoom, Songsak Jeasombat</i>	108
Indicators of the Biodiversity and Sustainable Use of the Concept of Delicate Farming of Local Agricultural Philosophers Networks in Northeast Thailand. <i>Thawadchai Pengpinit, Chavalit Sawatphol, Pronthavee Ponvaingpon, Phimchanok Watthong and Akaradeach Senanikorn</i>	118

A Study of Library Users on Using Thai Journal Index Database of Academic Resources Center, Khon Kaen University <i>Nongnud Kongwattananon</i>	126
The Guideline to Apply Sufficiency Economy Philosophy in Personnel Financial Management for Teachers in Nakhon Pathom Province <i>Nopporn Chantaranamchoo</i>	134
Tradition of Inquiry and Philosophies of Knowledge of Public Administration Intellectual Heritage from the Waldo-Simon Debate <i>Buranajit Keawsrimol</i>	146
Factor of Entrepreneurial Characteristics and Success of Small and Medium Enterprise Entrepreneurs Angthong Province <i>Pranee Tanprayoon</i>	155
Development of Competency Enhancement Model for Career Certificate Students of Computer Businesses in Vocational Colleges of Northeastern Thailand <i>Mongkhon saengarun, Worapapha areerad, Sombat tayruakhum, Tarut areerad</i>	164
Study Relationship of Factors Promoted Bang Noi Floating Market to be Well Known with Revisiting of Tourists <i>Rumpapak Luekveerawattana</i>	176
Fifth Grade Students' Questioning about Science <i>Ladapa Ladachart, Luecha Ladachart</i>	188
A Synthesis of Master's Degree Theses in Education Majoring Educational Research and Educational Research and Evaluation at Mahasarakham University Published During 2007- 2013 <i>Watchaya Horamat, Boonchom Srisa-ard, Amorn Malasri</i>	203
The Use of Thai Transliteration in Translation of Thai to English from a Cookbook "Samrub Thai Soo Krua Lok: Thai Favorites to World Kitchen" <i>Watcharapong Changprachak</i>	220
Effects of Work Competency on Work Success of Local Organizations Personnel in Thailand <i>Wirapong Chansanam, Krittameth Nitiwatthana, Umawadee Detthamrong</i>	229
Determinant Factors of Organic Farming for Agriculturists in Tambon Mae Fag Sansai Chiangmai Thailand <i>Wee Pongperksuk</i>	240
Ethical Leadership of Lecturers <i>Sajanun Kheowvongsri, Ekkarin Sungtong, PongsriVanissupavong and ChawalitKerdtip</i>	252

Mechanisms in Mobilizing the Elderly Welfares in Local Administrative Organization	
<i>Suthida Changprachak</i>	260
Social Capital, Outside Acceptance and Strengthening of RMUTI-SKC	
Community Financial Institution	
<i>Sumintorn Baotham, Duangrudee Wu, Thanit Kesorn</i>	270
Civil Right of Thai Diasporas	
<i>Suwanaï Thakumsorn</i>	287
Roles of Government in Promoting English Program Education : A Case Study	
of Sarakhampittayakhom School	
<i>Ongarj Phoojamrern and Hhakuan Coopen Ph.D.</i>	296
A Study of Condition and Potential of Families with Elderly Members,	
SUPHANBURI Province.	
<i>Umakorn Jaiyungyuen, Supaporn Voraroon, Sarinthorn Mangkaneë,</i>	
<i>Chakkrit Luk-in</i>	306

แนวทางการพัฒนาการตลาดช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน

The Development of Marketing Strategy for Construction Contractor of Bangbua Community, Bangkok

นวลจันทร์ โชติคุณากร¹

Naulchan Chotikhunakorn¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการตลาดช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการใช้บริการช่างชุมชนบางบัว 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาธุรกิจช่างชุมชนบางบัว และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการตลาดช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่ผสมผสานระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมีกลุ่มตัวอย่างคือ 1) ผู้ใช้บริการช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน จำนวน 340 คน และ 2) สมาชิกเครือข่ายธุรกิจช่างชุมชนบางบัว โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกสถิติที่ใช้ในการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้งสามประการ คือ ค่าสถิติแบบแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test และการทดสอบด้วยค่าสถิติ One-Way ANOVA (F-test) และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการ LSD

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความพึงพอใจต่อการใช้บริการช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.24) เมื่อพิจารณาจากความพึงพอใจทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์/ บริการ ด้านราคาวัสดุก่อสร้าง ด้านความสะดวกในการติดต่อ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากรหรือพนักงาน ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านขั้นตอนการให้บริการพบว่าระดับความพึงพอใจต่อการใช้บริการช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน ด้านราคาวัสดุก่อสร้าง และด้านผลิตภัณฑ์/บริการ อยู่ในระดับมาก โดยเป็นอันดับที่ 1 และ 2 ตามลำดับ ส่วนด้านอื่นๆ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาธุรกิจช่างชุมชนบางบัว คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ธุรกิจช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน และ 3) แนวทางการพัฒนาการตลาดช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน คือ การพัฒนาการบริหารจัดการ การพัฒนาด้านบุคลากร (ช่างชุมชน) การพัฒนากระบวนการก่อสร้าง การพัฒนาด้านการเงิน การพัฒนาด้านการตลาด และการพัฒนาการให้บริการ

คำสำคัญ : การพัฒนาการตลาด, ธุรกิจช่างชุมชน, ความพึงพอใจ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการตลาด, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก

¹ Assistant Professor, Lecturer, Department of Marketing, Faculty of Business Administration, Krirk University

Abstract

This research aimed to 1) analyze the satisfaction level towards the services of the construction contractor of Bangbua Community, Bangkok, and 2) identify the factors which influenced the success of the business development of the construction contractor of Bangbua Community, Bangkok. This research used both quantitative and qualitative research methodologies. The samples for the research consisted of 1) three hundred and forty customers of the construction contractors of Bangbua Community, Bangkok, and 2) the member of the construction contractors, Bangbua Community, Bangkok. Three hundred and forty questionnaires were sent to the samples of the customers and the member of the construction contractors received in-depth interview. The data received were analyzed for frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-Way ANOVA (F-test), and Least Statistical Difference.

The findings were 1) the overall satisfaction level of the customers towards the service of the construction contractor of Bangbua Community was at moderate level (3.24). The seven satisfaction aspects were: product, service, the price of construction material/the accessibility of communication, marketing promotion, personnel, physical characteristics, and the service process. Considering at each aspect, it was found that the price of the construction material and the product/ service were at high level, respectively. The rest were found at moderate level, 2) the factors influenced the success of the business development of the construction contractor was the community participation and the internal and the external environmental analysis of the construction contractor of Bangbua Community, Bangkok, and 3) the marketing developmental approach of the construction contractor, Bangbua Community, Bangkok was the development in the areas of management, personnel (construction contractor), construction process, finance, marketing and service procedure.

Keywords : Marketing development, Business community, Satisfaction

บทนำ

ประเทศไทยเข้าสู่การพัฒนาเป็นประเทศอุตสาหกรรมสมัยใหม่ จากพื้นฐานที่เป็นประเทศเกษตรกรรมสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นชุมชนเมืองเกิดการอพยพ มีการสร้างชุมชนเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และไม่มีกรวางแผนจึงเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้และปัญหาความยากจนที่รุนแรงขึ้นรวมทั้งความไม่เท่าเทียมในการจัดบริการพื้นฐานทำให้คนจนที่อพยพเข้าเมืองไม่สามารถมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง และถูกต้อง

ตามกฎหมายส่วนที่มีอยู่แล้วก็มักไม่มีสัญญาเช่าที่มั่นคงทำให้เกิดปัญหาการถูกไล่ที่อยู่เสมอโอกาสสร้างความมั่นคงในการตั้งถิ่นฐาน และการมีชีวิตของครอบครัวคนจนในเมืองเป็นไปตามยถากรรมต้องทำงานหนักหาเช่ากินค่า และก่อให้เกิดความแออัดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และเมืองต่าง ๆ ทั่วไปชุมชนบางบัวเป็นชุมชนที่มีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์เมื่อมีโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยโดยสถาบัน

พัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ได้ริเริ่มโครงการบ้านมั่นคง ซึ่งโครงการดังกล่าวมีนโยบายที่สำคัญคือ แก้ไขปัญหาความไม่มั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัย ซึ่งมีอยู่ประมาณ 5,500 ชุมชนทั่วประเทศ (คู่มือบ้านมั่นคงแผนการปฏิบัติการเพื่อพัฒนาชุมชนแออัด ปีพ.ศ.2547) รัฐบาลมีนโยบายแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย และสร้างความมั่นคงเรื่องที่อยู่อาศัยแก่คนจนในเมืองที่ยังไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองโดยเฉพาะกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัดชุมชนนุกรุกและชุมชนบางบัว เป็นชุมชนหนึ่งที่มีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย เช่น การไล่พื้นที่ การไล่อื้อ เป็นเรื่องที่ชาวชุมชนบางบัวต้องประสบปัญหามาโดยตลอด กอปรกับทางสำนักงานเขตบางเขน มีนโยบายในการปรับภูมิทัศน์ริมคลองให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและสวยงามดังนั้นชุมชนบางบัวจึงจำเป็นต้องรื้อถอนไปอาศัยที่อื่น จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ชาวชุมชนบางบัวมีแนวคิดที่จะร่วมกันค้นหาแนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้มั่นคง และมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงเข้าร่วมโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยกับโครงการบ้านมั่นคง

หลักการสำคัญของโครงการบ้านมั่นคงเป็นการดำเนินการโดยองค์กรชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งเบื้องต้นการสร้างบ้านโครงการบ้านมั่นคง จะต้องดำเนินการโดยเจ้าของบ้าน และเลือกใช้ช่างในชุมชนในระยะแรกเจ้าของบ้านมั่นคงไม่เชื่อฝีมือและมาตรฐานช่างในชุมชน เมื่อเจ้าของบ้านเลือกใช้ช่างผู้รับเหมาภายนอกชุมชนเกิดปัญหา เช่น สร้างบ้านไม่สำเร็จ เจ้าของบ้านไม่สามารถควบคุมดูแลคุณภาพการก่อสร้างบ้านได้อย่างใกล้ชิด จึงเกิดปัญหาทั้งงาน ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีอาชีพเป็นช่างมีความรู้ และมีฝีมือด้านช่างจึงเข้ามาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เรื่องการก่อสร้างบ้านจนกระทั่งช่างภายในชุมชนบางบัว ได้มีการรวมตัวขึ้นเป็นครั้งแรก มีช่างจำนวน 7 คน นำร่องสร้างบ้านผู้นำชุมชนเฟสแรกสร้างบ้านแฝดและบ้านเดี่ยว เป็นบ้านที่มีคุณภาพสอดคล้องกับวิถีชีวิตของครอบครัวในชุมชน เมื่อสร้างบ้านเฟสแรกสำเร็จ

ทำให้ช่างเกิดความมั่นใจมากขึ้น จึงเกิดการรวมตัวของช่างและใช้ชื่อเรียกว่า “ช่างชุมชนบางบัว” มีสมาชิกประมาณ 200 คนในเครือข่ายคลองบางบัวรวมกลุ่มเป็นชุดๆ ละประมาณ 18 - 20 คน จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่เจ้าของบ้านให้ความสำคัญ การเลือกใช้ช่างบริการช่างชุมชนสำหรับการสร้างบ้านมั่นคง

ปัจจุบันนี้หลายชุมชนที่มีโครงการบ้านมั่นคง ได้พิสูจน์ให้ชาวบ้านเห็นแล้วว่าช่างชุมชนมีบทบาทสำคัญ การสร้างความเข้าใจการสร้างบ้านอย่างประหยัด ดังนั้น ช่างชุมชนมีส่วนสำคัญการสร้างความร่วมมือกับเจ้าของบ้าน สร้างบ้านอย่างประหยัด ให้สอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่ตั้งแต่การวางผังออกแบบ นำวัสดุเก่ามาปรับปรุงให้ใช้ประโยชน์ได้ การตรวจรับงาน การตรวจสอบงาน เจ้าของบ้านสามารถควบคุมดูแลการทำงานได้อย่างใกล้ชิด ซึ่งในระหว่างดำเนินงานก่อสร้างบ้านมั่นคงนั้นพอช. สนับสนุนโดยการฝึกอบรมช่างชุมชนให้มีความรู้และเทคนิคต่าง ๆ ด้านก่อสร้าง เช่น การถอดแบบ การประเมินราคา การวางแผนการก่อสร้างนอกจากนี้ได้เสริมองค์ความรู้เรื่องวัสดุ การลดต้นทุนการก่อสร้าง และนำช่างชุมชนไปดูงานนอกสถานที่ ผลิตในการดำเนินโครงการบ้านมั่นคงนั้น จึงทำให้ช่างชุมชนบางบัว เป็นช่างที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ด้านช่างเป็นอย่างดี แต่เมื่อโครงการบ้านมั่นคงเสร็จสิ้นลงช่างชุมชนขาดรายได้ไม่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ จึงส่งผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชน ดังนั้น ผู้นำชุมชนจึงมีแนวคิดส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มช่างชุมชนให้มีงานทำอย่างยั่งยืน

ด้วยเหตุผลที่แสดงความสำคัญและจำเป็นของเรื่องที่ตั้งกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการตลาดช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อแนวทางการพัฒนาการตลาดช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการใช้บริการช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาธุรกิจช่างชุมชนบางบัว
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการตลาดช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน

วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการตลาดช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขนเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ศึกษาความพึงพอใจการใช้บริการช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาธุรกิจช่างชุมชนบางบัว เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการตลาดช่างชุมชนบางบัว

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือผู้ใช้บริการช่างชุมชนบางบัว จำนวน 12 ชุมชนมีจำนวน 2,000 ครัวเรือน ได้แก่

1. ชุมชนสามัคคีร่วมใจ
2. ชุมชนบางบัวกองการภาพ
3. ชุมชนร้อยกรอง
4. ชุมชนอุทิศนุสรณ์
5. ชุมชนบ้านบางบัว
6. ชุมชนร่วมใจพัฒนาเหนือ
7. ชุมชนรุ่นใหม่พัฒนา
8. ชุมชนร่วมใจพัฒนาใต้
9. ชุมชนคลองหลุมไผ่
10. ชุมชนก้าวหน้า
11. ชุมชนคลองบางบัว
- และ 12. ชุมชนเชิงสะพานไม้ รวมทั้ง

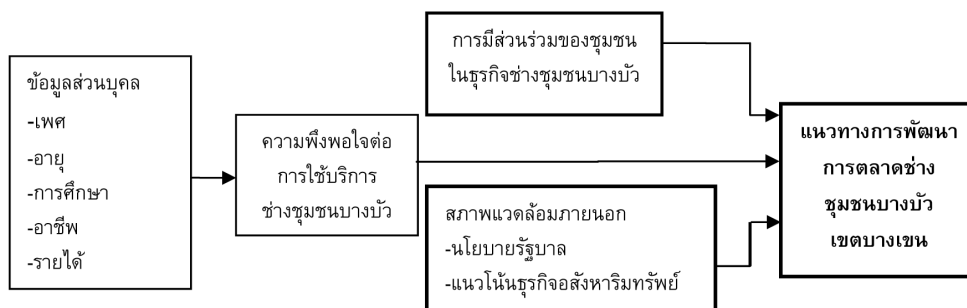
ประธานช่างชุมชนบางบัวและสมาชิกเครือข่ายธุรกิจช่างชุมชนบางบัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ใช้วิธีการผสมผสานระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ

- 1) ผู้ใช้บริการช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน จำนวน 340 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม
- 2) สมาชิกเครือข่ายธุรกิจช่างชุมชนบางบัว ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้งสามประการ คือ ค่าสถิติแบบแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test การทดสอบด้วยค่าสถิติ One-Way ANOVA (F-test) และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาการมีส่วนร่วมธุรกิจช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประธานช่างชุมชนบางบัวหัวหน้าสมาชิกเครือข่ายธุรกิจช่างชุมชนและสมาชิกช่างชุมชนบางบัวโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากภาคสนามทั้งหมดคือใช้วิธีการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)

กรอบแนวคิด

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

พบว่า ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31- 40 ปี มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีอาชีพรับจ้างทั่วไป

และมีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท อีกทั้ง แนวทางการพัฒนาการตลาดข้างชุมชนบางบัว เขตบางเขน พบว่า ความพึงพอใจการใช้บริการข้างชุมชนบางบัว เขตบางเขน ดังนี้

ตาราง 1 ส่วนประสมการตลาดบริการความพึงพอใจต่อการใช้บริการข้างชุมชนบางบัว เขตบางเขน

ความพึงพอใจต่อการใช้บริการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ	3.46	0.738	มาก	2
2. ด้านราคาค่าวัสดุก่อสร้าง	3.76	0.829	มาก	1
3. ด้านความสะดวกในการติดต่อ	3.27	0.818	ปานกลาง	4
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	2.78	0.819	ปานกลาง	6
5. ด้านบุคลากรหรือพนักงาน	3.37	0.869	ปานกลาง	3
6. ด้านลักษณะทางกายภาพ	2.77	1.178	ปานกลาง	7
7. ด้านขั้นตอนการให้บริการ	3.26	0.965	ปานกลาง	5
รวม	3.24	0.690	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 ความพึงพอใจต่อการใช้บริการข้างชุมชนบางบัว พบว่าผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านราคาค่าวัสดุก่อสร้าง ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ ด้านบุคลากรหรือพนักงาน ด้านความสะดวกในการติดต่อ ด้านขั้นตอนการให้บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านลักษณะทางกายภาพซึ่งมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้ เรียงตามลำดับการพึงพอใจ 1. ด้านราคาค่าวัสดุก่อสร้าง อยู่ใน

ระดับมากประเด็นที่พึงพอใจคือการแจ้งราคาก่อนการให้บริการราคาเหมาะสมกับวัสดุที่เลือกใช้และราคาเหมาะสมกว่าบริษัทห้างร้านทั่วไป 2. ด้านผลิตภัณฑ์/ บริการ อยู่ในระดับมาก ประเด็นที่พึงพอใจคือ งานปูน งานด้านการซ่อมแซมและต่อเติมและงานด้านการติดตั้งระบบไฟฟ้าและประปา 3. ด้านบุคลากรหรือพนักงาน อยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่พึงพอใจ คือมีประสมการณ์ และมีผลงานที่ดีน่าเชื่อถือไว้วางใจ ทีมงานข้างชุมชน

เป็นผู้มีชื่อเสียงและมีช่างจำนวนมากเพียงพอต่อการให้บริการ **4. ด้านความสะดวกในการติดต่อ** อยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่พึงพอใจ คือ มีที่ตั้งสำนักงานติดต่อได้สะดวก มีที่ตั้งอยู่ใกล้บ้าน หรืออยู่ในแหล่งที่อยู่อาศัยและการเดินทางมาติดต่อขอใช้บริการสะดวก **5. ด้านขั้นตอนการให้บริการ** อยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่พึงพอใจ คือ มีการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ว่าจ้างมีการควบคุมการทำงานทุกขั้นตอน และ มีการให้บริการเท่าเทียมกัน **6. ด้านการส่งเสริมการตลาด** อยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่พึงพอใจ คือ มีการให้บริการแบบปากต่อปาก มีเสียงตามสายภายในชุมชนและมีการโฆษณาวารสารชุมชนบางบัว และ **7. ด้านลักษณะทางกายภาพ** อยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่พึงพอใจ คือ มีความพร้อมของเครื่องมือเครื่องจักรที่ต้องการใช้และมีจำนวนเครื่องมือและอุปกรณ์เพียงพอต่อการทำงาน

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาธุรกิจช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน

ผลการศึกษาผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานช่างชุมชนบางบัว และหัวหน้าสมาชิกเครือข่ายธุรกิจช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาช่างชุมชนบางบัวเขตบางเขน คือ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในธุรกิจช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน และ 2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกธุรกิจช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน

นอกจากนี้ ธุรกิจช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน ต้องให้ความสำคัญ ด้านการบริหารจัดการสมาชิกเครือข่ายธุรกิจช่างชุมชนบางบัว ให้ความร่วมมือการเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง และด้านการบริหารงานต้องเน้นเป็นรูปแบบเชิงพาณิชย์พร้อมทั้ง ต้องมีความพร้อม เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงานก่อสร้าง หาแหล่งเงินทุนให้การสนับสนุนในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ นอกจากนี้

นี้ พบว่า ธุรกิจช่างชุมชนบางบัว ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย ด้านการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

การมีส่วนร่วมของชุมชนในธุรกิจช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน

โดยชุมชนมีส่วนร่วมในธุรกิจช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขนในหลากหลายกรณี คือ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนธุรกิจช่างชุมชนบางบัว 3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจช่างชุมชนบางบัว 4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (ขณะมอบหมายงาน และในระหว่างการดำเนินการ)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกธุรกิจช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน

เครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่ใช้คือ SWOT Analysis โดยผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกสมาชิกเครือข่ายธุรกิจช่างชุมชนบางบัวพบว่า

S : Strength (จุดเด่น)

1. มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนในการแบ่งปันผลประโยชน์ และการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกเครือข่ายธุรกิจช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน

2. ช่างชุมชนบางบัว ส่วนใหญ่มีทักษะด้านช่างที่สืบทอดประสบการณ์จากรุ่นพ่อแม่สู่ลูก และ มีความเชี่ยวชาญหลากหลาย เช่น การสร้างบ้านเรือนไทย งานปูน งานซ่อมแซม ต่อเติม และงานปูกระเบื้อง เป็นต้น

4. การปฏิบัติงานช่างชุมชนบางบัวมีพอช. จัดโครงการสนับสนุนฝึกอบรมช่างชุมชนให้มีความรู้และเทคนิคด้านต่าง ๆ ให้ช่างชุมชนเป็นระยะๆ เช่น การวางแผนงานก่อสร้าง การประเมิน

ราคา และการถอดแบบ จึงทำให้ช่างชุมชนเป็นช่างที่มีคุณภาพ

5. ช่างชุมชนบางบัว มีมาตรการในการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายธุรกิจช่างชุมชนบางบัว คือ มีการดำเนินการตรวจสอบกับผู้ว่าจ้าง ทั้งในขณะมอบหมายและระหว่างดำเนินงานการก่อสร้าง

6. การคิดค่าใช้จ่ายการให้บริการราคาต่ำกว่าวิธีรับเหมาก่อสร้างทั่วไปเพราะการปฏิบัติงานช่างชุมชนจะนำวัสดุเก่าที่มีอยู่ และนำมาปรับปรุงแก้ไขสามารถนำไปใช้งานได้ต่อไป

7. การปฏิบัติงานช่างชุมชนบางบัวมีความรับผิดชอบงาน และเอาใจใส่งานเป็นอย่างดี

8. ช่างชุมชน บางบัวไม่เลือกรับงานสามารถทำงานได้ทุกประเภท นอกจากนี้ สามารถทำงานได้ ถึงแม้ว่าเจ้าของบ้านมีงบประมาณที่จำกัด

W: Weakness(จุดอ่อน)

1. การบริหารจัดการไม่มีรูปแบบการกระจายอำนาจที่ชัดเจน

2. การบริหารจัดการในการตัดสินใจ การแก้ปัญหาและความต้องการธุรกิจช่างชุมชนบางบัว ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับประธานช่างชุมชนบางบัว

3. การรับงานขึ้นกับประธานช่างชุมชนบางบัว ทำให้ผู้ใช้บริการขาดความสะดวก และความคล่องตัวการติดต่อประสานงาน

4. ประธานช่างชุมชนบางบัว ไม่มีเวลาการบริหารจัดการธุรกิจช่างชุมชน ทำให้สมาชิกเครือข่ายธุรกิจช่างชุมชนบางบัว บางกลุ่มต้องรับงานจากภายนอก ทำให้ธุรกิจช่างชุมชนบางบัวไม่ได้รับเงินปันผลอย่างเต็มที่

5. การวางแผนธุรกิจช่างชุมชนบางบัวมีจำนวนสมาชิกเครือข่ายธุรกิจช่างชุมชนบางบัวเข้าร่วมประชุมในการวางแผนแต่ละครั้งมีจำนวนน้อย

6. ช่างชุมชนบางบัวขาดการให้บริการที่สะดวกและรวดเร็ว

7. ช่างชุมชนบางบัวไม่มีการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ แจ้งให้บุคคลภายนอกรับรู้ข่าวสารข้อมูลการให้บริการธุรกิจช่างชุมชน

8. การปฏิบัติงานช่างชุมชนบางบัวไม่มีความพร้อมเครื่องมือในการปฏิบัติงาน เนื่องจากขาดอุปกรณ์ / เครื่องมือ / เครื่องจักร และยานพาหนะที่นำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

O: Opportunity(โอกาส)

1. นโยบายของรัฐบาลโครงการซื้อบ้านซื้อคอนโดมิเนียม ราคาไม่เกิน 5 ล้านบาทเพื่ออยู่อาศัยรับสิทธิพิเศษยกเว้นภาษีได้ 10 % ระยะเวลา 5 ปี

2. โครงการขยายรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนของภาครัฐ ส่งผลทำให้ที่อยู่อาศัยประเภทห้องชุดคอนโดมิเนียม ตามแนวรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น

3. โครงการบ้านมั่นคงจาก พอช. ทั่วประเทศมีนโยบายสนับสนุนแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย

4. ภาครัฐมีนโยบายให้การสนับสนุนเงินซ่อมแซมที่อยู่อาศัยภายหลังจากน้ำลด

T: Threat(ข้อจำกัด)

1. ปัญหาเศรษฐกิจชะลอตัว ส่งผลต่ออำนาจซื้อ ทำให้การตัดสินใจสร้างบ้านน้อยลงทำให้ประชาชนสนใจซื้อบ้านเก่า และนำมาซ่อมแซมหรือมีการปรับปรุงบ้านมากขึ้น

2. ปัญหาราคาวัสดุก่อสร้างที่ปรับตัวสูงขึ้นตามภาวะเงินเฟ้อ ทำให้ประชาชนที่ต้องการก่อสร้างบ้านหรืออาคารสำนักงานชะลอการตัดสินใจ เนื่องจากมีต้นทุนเพิ่มสูงขึ้น

3. ค่านิยมของคนรุ่นใหม่ นิยมทำงานในบริษัทหรือโรงงานอุตสาหกรรม ไม่สนใจทำงานด้านการเป็นช่างแรงงาน ทำให้ช่างไม่เพียงพอและเกิดภาวะการขาดแคลนช่างฝีมือ

จากการวิเคราะห์ **SWOT** นำมาเป็นข้อเสนอแนะนโยบายและกลยุทธ์แนวทางการพัฒนาการตลาดช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบธุรกิจช่างชุมชนเชิงพาณิชย์
2. การพัฒนาบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบผู้นำเชิงพาณิชย์
3. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายธุรกิจช่างชุมชนบางบัว
4. การพัฒนาทักษะด้านการประเมินราคาก่อนสร้างและการออกแบบ
5. การพัฒนาความร่วมมือด้านการจัดซื้อ / เครื่องมือ/อุปกรณ์/จัดหาวัตถุดิบ/เครื่องจักรและยาพาหนะที่ใช้ในการปฏิบัติงาน
6. การจัดหาแหล่งเงินทุนภายนอกสนับสนุนการปฏิบัติงานธุรกิจช่างชุมชนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ
7. การพัฒนาตลาดใหม่
8. การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์
9. การพัฒนาคุณภาพการให้บริการของช่างชุมชน

การพัฒนาการบริหารการจัดการ

โครงการ

1. โครงการพัฒนารูปแบบของธุรกิจช่างชุมชนเชิงพาณิชย์

วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย

- เพื่อให้ธุรกิจช่างชุมชนบางบัวมีรูปแบบเชิงพาณิชย์ที่ชัดเจน
- ทำให้ช่างชุมชนสามารถรับงานจากภายนอกชุมชนได้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีรูปแบบที่มาตรฐาน หรือจัดระบบคอลเซ็นเตอร์

วิธีการ / กระบวนการ

- อบรมผู้นำเครือข่าย / ประธานช่างชุมชนบางบัวและสมาชิกช่างชุมชนบางบัวให้เกิด

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบธุรกิจช่างชุมชนเชิงพาณิชย์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

- มหาวิทยาลัยเกริก

2. โครงการพัฒนาบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบผู้นำชุมชนเชิงพาณิชย์

วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย

- เพื่อให้ผู้นำหรือประธานชุมชนทราบบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ด้านการบริหารจัดการเชิงพาณิชย์

- ทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ในการบริหารการจัดการธุรกิจช่างชุมชนบางบัว

วิธีการ / กระบวนการ

- อบรมผู้นำหรือประธานช่างชุมชนบางบัวให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบฐานะผู้นำธุรกิจช่างชุมชนบางบัว

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

- มหาวิทยาลัยเกริก

3. โครงการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายธุรกิจช่างชุมชน

วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย

- เพื่อให้เครือข่ายธุรกิจช่างชุมชนบางบัวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารจัดการ

- ทำให้เกิดเอกภาพในการบริหารจัดการธุรกิจช่างชุมชน

วิธีการ / กระบวนการ

- อบรมผู้นำเครือข่ายธุรกิจช่างชุมชนบางบัวให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการมีส่วนร่วมธุรกิจช่างชุมชน

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

- มหาวิทยาลัยเกริก

การพัฒนาด้านบุคลากร(ช่างชุมชน)

โครงการ

1. โครงการพัฒนาทักษะด้านการออกเสียงและการประเมินราคาก่อสร้าง

วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย

- เพื่อให้ช่างชุมชนมีทักษะในการออกแบบประเมินราคาก่อสร้างอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

- ทำให้สามารถออกแบบได้ทันสมัยและตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ

- ทำให้สามารถประเมินราคาก่อสร้างที่ใกล้เคียงกับต้นทุนที่แท้จริงมากยิ่งขึ้น

วิธีการ / กระบวนการ

- อบรม / สัมมนาเชิงปฏิบัติการช่างชุมชนให้มีความรู้ ความเข้าใจด้านการออกแบบและประเมินราคาก่อสร้าง

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

- มหาวิทยาลัยศรีปทุม และ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

การพัฒนากระบวนการก่อสร้าง

โครงการ

- โครงการพัฒนาความร่วมมือด้านการจัดซื้อ / จัดหาวัสดุดิบ เครื่องมือ / อุปกรณ์ช่าง / ยานพาหนะใช้ปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย

- เพื่อให้ช่างมีความพร้อมในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

- ทำให้การปฏิบัติงานช่างชุมชนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น มีแหล่งจัดกาวัสดุดิบที่แน่นอน

วิธีการ / กระบวนการ

- ทำการตกลงร่วมมือกับบริษัทต่าง ๆ เช่น บริษัทเครื่องซีเมนต์/บริษัทบุญถาวร/ร้านโฮมมาร์ท / โฮมโปร เป็นต้น

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

- ประธานช่างชุมชน

การพัฒนาด้านการเงิน

โครงการ

- โครงการจัดหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนการปฏิบัติงานธุรกิจช่างชุมชนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ

วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย

- เพื่อให้มีแหล่งเงินทุนสนับสนุนในอัตราดอกเบี้ยต่ำและต่อเนื่อง

- ทำให้ธุรกิจช่างชุมชนมีสภาพคล่องในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

วิธีการ / กระบวนการ

- ทำข้อตกลงร่วมมือกับสำนักงานสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคม(สกส.)สถาบันการเงินของรัฐ เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

- สำนักงานสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคม (สกส.)

การพัฒนาด้านการตลาด

โครงการ

1. โครงการพัฒนาตลาดใหม่

วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย

- เพื่อให้ช่างชุมชนมีตลาดใหม่รองรับในการก่อสร้างมากยิ่งขึ้น

- ทำให้มีงานก่อสร้างเพิ่มขึ้น

วิธีการ / กระบวนการ

- ทำข้อตกลงการเคหะแห่งชาติ หรือ บริษัทรับเหมาก่อสร้างขนาดใหญ่

- อบรมช่างชุมชนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดใหม่

2. โครงการพัฒนาการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์

วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย

- เพื่อให้ธุรกิจช่างชุมชนเป็นที่รู้จักแพร่หลายทั้งภายในและภายนอกชุมชนมากยิ่งขึ้น

วิธีการ / กระบวนการ

- อบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการช่างชุมชนให้มีความรู้ ความสำเร็จเกี่ยวกับวิธีการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

- มหาวิทยาลัยเกริก

การพัฒนาการให้บริการ**โครงการ**

- โครงการพัฒนาช่างชุมชนด้านคุณภาพการให้บริการ

วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย

- เพื่อให้ช่างชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสร้างความพึงพอใจสำหรับผู้ใช้บริการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

วิธีการ / กระบวนการ

- อบรมช่างชุมชนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสร้างความพึงพอใจในการให้บริการแก่ผู้บริโภค

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

- มหาวิทยาลัยเกริก

บทสรุป

จากการศึกษา พบว่าระดับความพึงพอใจต่อการใช้บริการช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากทั้ง 7 ด้าน พบว่าระดับความพึงพอใจต่อการใช้บริการช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน ด้านราคาตัววัสดุก่อสร้าง อยู่ในระดับมาเป็นอันดับที่ 1 ประเด็นที่พึงพอใจ คือ การแจ้งราคาก่อนการให้บริการ รองลงมาคือ ราคาเหมาะสมกับวัสดุที่ใช้เลือกใช้ และอันดับสุดท้ายคือราคาเหมาะสมกว่า

บริษัท/ห้างร้านทั่วไป เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ใช้บริการช่างชุมชนบางบัว ที่มีการศึกษาอาชีพและรายได้แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการใช้บริการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่พบว่า ผู้ใช้บริการช่างชุมชนบางบัว ที่มีเพศและอายุแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการพัฒนาธุรกิจช่างชุมชนบางบัว คือการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายธุรกิจช่างชุมชนบางบัว ด้านการบริหารการจัดการธุรกิจ ความยุติธรรม ความพร้อมของอุปกรณ์ และส่งเสริมด้านการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ และแนวทางการพัฒนาการตลาดช่างชุมชนบางบัว ให้ประสบความสำเร็จคือ การพัฒนารูปแบบช่างชุมชนบาง บัวรูปแบบเชิงพาณิชย์ การพัฒนาบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้นำเชิงพาณิชย์ การพัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายธุรกิจช่างชุมชนบางบัว และการจัดหาแหล่งเงินทุนทุนภายนอกสนับสนุนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เช่น ธนาคารออมสิน สำนักงานส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ(สกส.)

ข้อเสนอแนะงานวิจัยในอนาคต

ศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการช่างชุมชนบางบัว เขตบางเขน ภายนอกที่มีเหตุจูงใจ การเลือกใช้บริการช่างชุมชนบางบัว เพื่อทราบข้อมูลที่แท้จริงของผู้บริโภค ซึ่งผู้ใช้บริการมีความต้องการที่แตกต่างกัน รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจสภาวะการแข่งขันทางการตลาด เพื่อข้อมูลเป็นแนวทางการพัฒนาการตลาดช่างชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณศูนย์ส่งเสริมวิจัยและผลิตตำรามหาวิทยาลัยเกริก ที่สนับสนุนทุนและเวลาในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้งานวิจัยสำเร็จไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาชุมชน. (2547). *โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืนโดยการพัฒนาศักยภาพและเชื่อมโยงการทำงานกับเครือข่ายภาคประชาชนในระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด (สำเนา).*
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2547). *คู่มือบ้านมั่นคงแผนการปฏิบัติการเพื่อพัฒนาชุมชนแออัด. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (องค์การมหาชน)*
- ใจแก้ว แถมเงิน. (2557). *การพัฒนาศักยภาพทางการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรณีศึกษาธุรกิจสปาในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 33 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม 2557*
- ฉัตรพร เสอมใจ. (2547). *การตลาดธุรกิจบริการ. กรุงเทพฯ. บริษัทเอ็กเปอร์เน็ท.*
- ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. (2549). *การตลาดบริการ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.*
- นวนจันทร์ โชติคุณากร. (2554). *รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการตลาดข้างชุมชนบางบัว เขตบางเขนกรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก ศูนย์ส่งเสริมวิจัยและผลิตตำรา*
- ประสพสุข ขอบทำกิจ และ สวय หลักเมือง. (2557). *การสื่อสารการตลาดแบบครบวงจรโดยประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผลิตภัณฑ์ดอกไม้ใบยางพารา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่33 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม 2557*
- ปาริชาติ วลัยเสถียร,จิตติ มงคลชัยอรัญญาและโกวิทย์ พวงงาม. (2546). *นโยบายและมาตราในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอส.เอส.เพรินติ้ง.*
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). *การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: บริษัทธีระฟิล์มและโซเท็กซ์ จำกัด*
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2545). *การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- Kotler. Philip. (2009). *Marketing Management. 13thed. The United States of American: Pearson Education, Inc.*
- Mowen. J.& Minor.(1998). *Consumer Behavior.5thed Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.*
- Schiffman, Leon G and Leslie Lazar Kanuk.(1997). *Consumer Behavior.5thed.Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall.*

อีสานและลาวในทัศนะของนักสำรวจชาวฝรั่งเศส จากรายงานการสำรวจใน พุทธศตวรรษที่ 25 (พุทธศักราช 2401-พุทธศักราช 2446)

I-san and Laos from French Explorer's Point of Views, 1858-1903

นัชชา อุ๋เงิน¹, ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ², อภิราดี จันทรแสง³

Nutchua Uongoen¹, Taweasilp Serbwattana², Apiradee Jansaeng³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนะของกลุ่มนักสำรวจชาวฝรั่งเศส 6 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 อองรี มูโฮต์ (Henri Mouhot) พุทธศักราช 2401-พุทธศักราช 2404 กลุ่มที่ 2 คณะสำรวจใหญ่ภายใต้การนำของดูดาร์ต เดอ ลาเกร (Dudart de Lagree) และฟรองซัวส์ การ์นิเยร์ (Francis Garnier) พุทธศักราช 2409-พุทธศักราช 2411 กลุ่มที่ 3 ฟรองซัวส์ จูลส์ ฮาร์มานด์ (Francois Jules Harmand) พุทธศักราช 2420 กลุ่มที่ 4 คณะสำรวจภายใต้การนำของออกุสต์ ปาวี (August Pavie) พุทธศักราช 2422-พุทธศักราช 2439 กลุ่มที่ 5 พอล เนอส์ (Paul Neis) พุทธศักราช 2425 และกลุ่มที่ 6 เอเจียน แอมอนิเย (Etienne Aymonier) พุทธศักราช 2425-พุทธศักราช 2440 จากรายงานการสำรวจที่ได้บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับอีสานและลาวในพุทธศตวรรษที่ 25 ตั้งแต่พุทธศักราช 2401 (ช่วงเวลาแห่งการสำรวจ พุทธศักราช 2401-พุทธศักราช 2446) จนถึงการทำสนธิสัญญาสยามฝรั่งเศส รัตนโกสินทร์ศก 122 ในพุทธศักราช 2446

จากการวิจัยพบว่า ข้อมูลและองค์ความรู้อันเกิดจากทัศนะของนักสำรวจที่รัฐบาลฝรั่งเศสได้รับจากรายงานการสำรวจ คือ การแสดง "จุดบอด" ของสภาพการปกครองของสยามที่มีต่อผู้คนและดินแดนด้วยการสะท้อนภาพความเป็น "รัฐชายขอบ" ที่ยังคงกำกวมของดินแดนอีสานและลาว ต่างแสดงภาพว่าดินแดนอีสานและลาวมีค่า ผู้คนมิได้มีความเจริญทัดเทียมกับชาวตะวันตก ปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริงของฝรั่งเศส คือ สยาม ผู้คนในดินแดนอีสานและลาว คือ กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ดินแดนอีสานและลาว (บริเวณสองฝากฝั่งลุ่มแม่น้ำโขง) คือ ดินแดนลาวที่เคยอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรเขมรโบราณเป็นเวลายาวนานก่อนที่สยามจะเข้ามาครอบครอง ซึ่งสยามได้ทำการครอบครองดินแดนแถบนี้แต่เพียงในนามเท่านั้น เนื่องจากดินแดนในส่วนนี้หาได้มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับสยาม กลุ่มนักสำรวจจึงเห็นพ้องว่า ทางการฝรั่งเศสควรเข้ามาช่วยเหลือและดูแลภายในบริเวณดินแดนแถบนี้ ซึ่งจะนำไปสู่การหาช่อง

¹ นิสิตระดับปริญญาโท, สาขาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
E-mail : uongoen@hotmail.com

^{2,3} อาจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Graduate student, Master of Arts in History, Faculty of Humanities and Social sciences, Mahasarakham University. E-mail : uongoen@hotmail.com

^{2,3} Lectures, Mahasarakham University.

ทางในการอ้างสิทธิเข้ายึดครองดินแดนอีสานและลาวจากสยาม

คำสำคัญ : อีสานและลาว, ทักษะ, นักสำรวจชาวฝรั่งเศส, รายงานการสำรวจ

Abstract

The aim of this study was to examine the viewpoints from six groups of the French expedition, who had recorded the histories of I-san and Laos from the 25th Buddhist era, starting from 1858 (period of exploration: 1858-1897) until the signature of Franco-Siamese Treaty of 1903 (Rattanakosin era 122). These expeditions consisted of (1) Henri Mouhot during 1858-1861, (2) a huge expedition led by Dudart de Lagree and Francis Garnier during 1866-1868, (3) Francois Jules Harmand in 1877, (4) an expedition led by August Pavie during 1879-1896, (5) Paul Neis in 1882, and (6) Etienne Aymonier during 1882-1897.

The findings revealed that : According to the French expeditions, I-san and Laos were not solemnly governed by Siam. These explorers had created new bodies of knowledge, and also provided consistent information regardless of the periods of exploration they did. That is, they viewed I-san and Laos as a valuable land though they were far behind from western countries. However, the true problem in establishing colonies there was Siam since the two lands were still being ruled by it then. In their view, the residents of these two lands could be classified in the same ethnic group. Besides, some parts of I-san and Laos (along both sides of the Mekong River) that had been occupied by Khmer for a long time were nearly possessed by Siam with no proof of ownership. In fact, there was no evidence showing close contacts between Siam and these lands no matter how hard Siam tried to claim its possessory rights over them as its vassal states. However, the expeditions all agreed that the French government should take the rules of Siam in providing help and care to these two lands.

Keywords : I-san and Laos, point of views, French Explorer, French expedition

บทนำ

กลุ่มบันทึกสำคัญที่จุดประกายแห่งความเปลี่ยนแปลงและให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องราวของบ้านเมืองและกลุ่มผู้คนในด้านต่าง ๆ แถบลุ่มแม่น้ำโขงในช่วงพุทธศตวรรษที่ 25 ให้โลกภายนอกได้รับรู้ในรูปแบบข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical) คือ รายงานการสำรวจของกลุ่มนักสำรวจชาวฝรั่งเศส ซึ่งเป็นชาติมหาอำนาจที่ต้องการ

เข้ารุกรานและขยายอิทธิพลของลัทธิจักรวรรดินิยมในดินแดนแถบนี้ โดยบทบาทสำคัญของนักสำรวจชาวฝรั่งเศส คือ การออกสำรวจและสร้างองค์ความรู้เพื่อผลประโยชน์หลักในการนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนปกครองและขยายอาณานิคม ทำให้ในรายงานการสำรวจนอกจากจะแสดงภาพวิถีชีวิตผู้คนในด้านต่าง ๆ รวมถึงสภาพภูมิประเทศและเขตแดนของอีสานและลาวแล้วนั้น ยังแฝงไปด้วย “ทักษะ” ที่แสดงจุดประสงค์หลักในการสำรวจดิน

แดนในแถบลุ่มแม่น้ำโขง ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของกลุ่มนักสำรวจชาวฝรั่งเศสที่มีต่อดินแดนที่พวกเขาเหล่านี้มีเคยเข้ามาสัมผัสและมีเคยเข้าใจมาก่อน เปรียบเสมือนการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับอีสานและลาวในด้านต่าง ๆ ซึ่งในบริบททางประวัติศาสตร์นั้น การสำรวจเพื่อสร้างองค์ความรู้ทั้งทางด้านธรรมชาติวิทยา ภูมิศาสตร์ ตลอดจนมานุษยวิทยาต่าง ๆ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการแผ่ขยายลัทธิอาณานิคมและจักรวรรดินิยมของชาติตะวันตก (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2555 : 86) ซึ่งหากอาศัยข้อมูลทางฝ่ายสยามนั้นพบว่ายังคงมีอยู่ค่อนข้างจำกัด เนื่องจากที่ผ่านมามีเอกสารทางราชการของสยามมีความพยายามที่จะสร้างอัตลักษณ์ใหม่ให้กับดินแดนเหล่านี้ ดังนั้นการบันทึกประวัติศาสตร์เกี่ยวกับดินแดนอีสานและลาวของรัฐสยามจึงจำกัดแต่เพียงชนชั้นปกครองและระบบการเมืองการปกครองแบบที่ผูกขาดเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์กรุงเทพฯ มาโดยตลอด มิได้ให้ความสำคัญกับเรื่องราวของผู้คนรวมทั้งขอบเขตอำนาจตามหัวเมืองต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ข้อมูลที่ได้จากรายงานการสำรวจของกลุ่มนักสำรวจชาวฝรั่งเศสจึงปราศจากการครอบงำด้วยประวัติศาสตร์กระแสหลักของสยาม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาทัศนะของนักสำรวจชาวฝรั่งเศสที่มีต่ออีสานและลาว ระหว่างพุทธศักราช 2401-พุทธศักราช 2446
2. ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากทัศนะของนักสำรวจชาวฝรั่งเศสที่มีต่ออีสานและลาว รวมถึงเหตุการณ์ระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ระหว่างพุทธศักราช 2401-พุทธศักราช 2446

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาหลักฐานชั้นต้น (Primary

Sources) เป็นหลัก ได้แก่ ทัศนะต่อดินแดนอีสานและลาวจากรายงานการสำรวจของกลุ่มนักสำรวจชาวฝรั่งเศส และเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านภาษาฝรั่งเศสของผู้วิจัย ทำให้จำเป็นต้องเลือกใช้รายงานการสำรวจของกลุ่มนักสำรวจชาวฝรั่งเศส 6 กลุ่ม ที่เป็นฉบับที่มีการแปลเป็นภาษาอังกฤษและภาษาไทย คือ กลุ่มที่ 1 รายงานการสำรวจขององรีมูโอด (Henri Mouhot) พุทธศักราช 2401-พุทธศักราช 2404

กลุ่มที่ 2 รายงานการสำรวจของคณะสำรวจใหญ่ภายใต้การนำของดูดาร์ต เดอ ลาเกร (Dudart de Lagree) และฟรองซีส การ์นีเยร์ (Francis Garnier) พุทธศักราช 2409-พุทธศักราช 2411

กลุ่มที่ 3 รายงานการสำรวจของฟรองซัวร์ จูลส์ ฮาร์มานด์ (Francois Jules Harmand) พุทธศักราช 2420

กลุ่มที่ 4 รายงานการสำรวจของคณะสำรวจภายใต้การนำของอ็อกุสต์ ปาเว (August Pavie) พุทธศักราช 2422-พุทธศักราช 2439

กลุ่มที่ 5 รายงานการสำรวจของพอล เนอส์ (Paul Neis) พุทธศักราช 2425

กลุ่มที่ 6 รายงานการสำรวจของ เอเจียนแอมอนิเย (Etienne Aymonier) พุทธศักราช 2425-พุทธศักราช 2440

นอกจากนี้ยังอาศัยหลักฐานประเภทอื่น ๆ อาทิ หนังสือทางราชการของไทย หนังสือพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ ที่ร่วมสมัยทั้งจากทางฝ่ายไทยและฝรั่งเศสที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาหลักฐานชั้นรอง (Secondary Sources) ที่เกี่ยวกับฝรั่งเศสและความสัมพันธ์กับสยาม ได้แก่ บทความต่าง ๆ หนังสือทั่วไป วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องตามลำดับ เพื่อทำความเข้าใจถึงภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และเหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้ของกลุ่มนักสำรวจชาวฝรั่งเศส

3. ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากทัศนะของนักสำรวจชาวฝรั่งเศส นำมาวิเคราะห์และ

ตีความตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) และนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

การศึกษาวิจัยจะอยู่ภายใต้แนวคิดจักรวรรดินิยม (Imperialism) ซึ่งเป็นแนวความคิดของชาติมหาอำนาจในยุโรปที่จะขยายอำนาจและอิทธิพลของตนเข้าครอบครองดินแดนที่ล่าหลังและต่อความเจริญกว่าในทวีปต่าง ๆ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ อาทิ แหล่งวัตถุดิบและทรัพยากร ธรรมชาติ ตลาดระบายสินค้า โดยเข้ายึดครองดินแดนของชนชาติต่าง ๆ ในรูปแบบของการล่าอาณานิคม (Colonization)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า นักสำรวจชาวฝรั่งเศสรุ่นแรก ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในการบุกเบิกการสำรวจในดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำโขง ที่รวมถึงดินแดนอีสานและลาวในช่วงพุทธศตวรรษที่ 25 คือ อองรี มูโฮต์ (Henri Mouhot) นักธรรมชาติวิทยา เป็นนักสำรวจกลุ่มแรก ออกทำการสำรวจด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ และธรรมชาติวิทยาด้วยตนเองในภูมิภาคอินโดจีน โดยมิได้รับการอุปถัมภ์การสำรวจจากรัฐบาลฝรั่งเศส ในช่วงปีพุทธศักราช 2401-พุทธศักราช 2404 การสำรวจอยู่ในช่วงคาบเกี่ยวกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 4 (พุทธศักราช 2393-พุทธศักราช 2411) มูโฮต์ทำการสำรวจดินแดนอีสานและลาวผ่านที่ราบสูงโคราช ชัยภูมิ ไปจนถึงเมืองปากลาย ผ่านขึ้นไปจนถึงหลวงพระบาง และเสียชีวิตลงที่เมืองหลวงพระบาง ในรายงานการสำรวจของมูโฮต์ได้บันทึกเกี่ยวกับวิถีชีวิตผู้คนในดินแดนอีสานและลาวตลอดเส้นทางที่ทำการสำรวจผ่าน ทั้งกลุ่มชาติพันธุ์ ความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชน การเลี้ยงชีพ ความเชื่อ ประเพณี ของมูโฮต์ได้แสดงภาพของผู้คนและดินแดนในแถบนี้ว่า เป็นดินแดนที่มีความเป็นบ้านป่าเมืองเถื่อนและล่าหลัง

ผู้คนยังด้อยความเจริญ ห่างไกลจากความมีอารยะ (Civilized) ของโลกตะวันตกเป็นอย่างมาก กลุ่มชาติพันธุ์อีสานและกลุ่มชาติพันธุ์ลาว คือ กลุ่มเดียวกัน รัฐสยาม คือ พื้นที่บริเวณแถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาเท่านั้น ดินแดนอีสานและลาว อยู่ภายใต้การปกครองแบบหลวม ๆ ของสยาม โดยเมืองต่าง ๆ เหล่านี้มิได้มีความเข้มแข็งทางการเมืองมากนัก และดินแดนแถบนี้เคยอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรเขมรโบราณมาก่อนที่สยามจะเข้าปกครอง แต่อย่างไรก็ตาม รายละเอียดและข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในดินแดนอีสานและลาวนั้น ยังมีเสร็จสมบูรณ์ เนื่องจากมูโฮต์ได้เสียชีวิตลงก่อนด้วยพิษไข้ขณะทำการสำรวจแถบเมืองหลวงพระบาง

เมื่อผลงานจากการสำรวจของมูโฮต์ถูกตีพิมพ์ขึ้น ได้สร้างชื่อเสียงแก่มูโฮต์เป็นอย่างมากในยุโรป ก่อให้เกิดคฤงคูปการต่อการศึกษาภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อรัฐบาลฝรั่งเศสที่เริ่มเกิดความสนใจในดินแดนแถบนี้ จึงมีการผลักดันและให้การสนับสนุนการสำรวจจากรัฐบาลฝรั่งเศสอย่างเป็นทางการ ด้วยการส่งกลุ่มนักสำรวจชาวฝรั่งเศสรุ่นต่อมาออกสำรวจดินแดนแถบนี้ตามรอยของมูโฮต์ คือ คณะสำรวจใหญ่ภายใต้การอุปถัมภ์จากรัฐบาลฝรั่งเศส (The Mekong River expedition) ซึ่งเป็นคณะสำรวจกลุ่มที่ 2 ที่ใช้เวลาสำรวจดินแดนแถบนี้ในช่วงพุทธศักราช 2409-พุทธศักราช 2411 ตรงกับช่วงปลายรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 4 (พุทธศักราช 2394-พุทธศักราช 2411) ภายใต้การนำของดูอาร์ต เดอ ลาเกร คณะสำรวจกลุ่มที่สองนี้ ประกอบด้วยนายทหาร นักทำแผนที่ แพทย์และนักพฤกษศาสตร์ นักวาดภาพและนักประติมากรรม รวมถึงนักการเมือง ต่างออกสำรวจบริเวณแถบลุ่มแม่น้ำโขงในส่วนของดินแดนเขมรลาว และยูนนาน ซึ่งในขณะที่ทำการสำรวจในดินแดนอีสานและลาว กลุ่มคณะสำรวจจับได้ว่า สยามมีอิทธิพลด้านการปกครองอยู่เหนือดินแดนลาวและ

เขมร

นับเป็นเรื่องน่าอัศจรรย์ที่เมื่อร้อยกว่าปีก่อน ความตั้งใจของคณะสำรวจชาวฝรั่งเศสในการจะไปให้ถึงต้นน้ำแม่โขงนั้น กลับเคยเดินทางไปได้ไกลที่สุดถึงแค่เมืองต้าลี่ มณฑลยูนนานทางตอนใต้ของจีนเท่านั้น เมื่อปีพุทธศักราช 2409 คณะสำรวจการ์นิเยร์เดินทางไปถึงเมืองต้าลี่และตัดสินใจยุติการสำรวจ ณ บริเวณนั้น แทนที่จะดำเนินการสำรวจไปจนถึงต้นกำเนิดแม่โขงตามที่ได้ตั้งใจไว้ โดยในตอนท้ายภารกิจการสำรวจเส้นทางเข้าไปติดต่อกำชายกับจีนมิได้ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากค้นพบว่า แม่โขงมีเกาะแก่งมาก มิได้เหมาะที่จะใช้ในการเดินเรือคมนาคม (Louis Delaporte and Francis Garnier, 2006 : 15, 106) แต่ผลการสำรวจยังแสดงองค์ความรู้ต่าง ๆ จากการสำรวจในครั้งนี้ อาทิ แผนที่ครอบคลุมระยะทาง 6,720 กิโลเมตร (เริ่มต้นจากเมืองไซ่ง่อน เมื่อปีพุทธศักราช 2409 ผ่านแม่น้ำโขงเข้าสู่ดินแดนเขมรและลาวจนถึงมณฑลยูนนาน และกลับสู่เมืองไซ่ง่อนในปีพุทธศักราช 2411) ค้นพบตัวอย่างพรรณไม้ สัตว์ต่าง ๆ สภาพภูมิประเทศ จนถึงกลุ่มโบราณสถานรายงานสำรวจด้านชาติพันธุ์และมานุษยวิทยาเกี่ยวกับกลุ่มชนต่าง ๆ ในดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำโขง

ทัศนะที่พบจากรายงานการสำรวจของคณะสำรวจแม่น้ำโขงได้แสดงภาพของผู้คนและดินแดนในแถบนี้ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลาวที่ยังมีความล้าหลัง อยู่ภายใต้การปกครองของสยาม แต่รูปแบบการปกครองของสยามที่มีต่อดินแดนในแถบนี้เป็นลักษณะการปกครองแบบหลวม ๆ มิได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับส่วนกลาง ดินแดนแถบนี้จึงยังคงอยู่ภายใต้ความคลุมเครือ และพบการต่อต้านสยามอยู่เนือง ๆ ในดินแดนแถบนี้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสำคัญที่สามารถก่อประโยชน์แก่ฝรั่งเศส อาทิ ทรัพยากร การพาณิชย์ และสามารถสังเกตเห็นแนวทางที่สามารถจะพัฒนาดินแดนแถบนี้ให้เจริญมากกว่าที่เคยเป็นภายใต้การปกครองของสยาม

ซึ่งนักสำรวจเล็งเห็นว่า สยาม คือ “ปัญหา” และฝรั่งเศส คือ “ความช่วยเหลือ” การออกสำรวจในครั้งนี้มีผลให้ฝรั่งเศสขยายอาณานิคมของอินโดจีนตามลำดับ และผนวกดินแดนญวนทั้งหมดในปีพุทธศักราช 2426 (D. G. E. Hall, 1968 : 807)

คณะสำรวจกลุ่มที่ 3 คือ การเดินทางสำรวจของฟรองซัวร์ จูลส์ ฮาร์มานด์ (Francois Jules Harmand) นักสำรวจและนักการทูตชาวฝรั่งเศส หนึ่งในกลุ่มนักสำรวจที่ดำเนินการกิจการขยายตัวของฝรั่งเศสในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ออกปฏิบัติภารกิจสำรวจเชิงวิทยาศาสตร์ในดินแดนลาวและกลุ่มชาวเขาในแถบอินโดจีนในปีพุทธศักราช 2420 ตรงกับช่วงรัชสมัยของพระสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 5 (พุทธศักราช 2411-พุทธศักราช 2453) เส้นทางสำรวจผ่านบริเวณที่ราบสูงบอละเวนในดินแดนลาวแม่น้ำบาสักในดินแดนเขมร ไปจนถึงเมืองเว้ของดินแดนญวน ผ่านบริเวณตอนกลางของดินแดนลาว

ทัศนะที่พบจากรายงานการสำรวจของฮาร์มานด์ได้แสดงภาพของผู้คนและดินแดนในแถบนี้ว่า วิถีชีวิตของผู้คนในดินแดนลาวมีความคล้ายคลึงกับวิถีชีวิตของผู้คนในดินแดนเขมรและญวน ดินแดนแถบนี้ยังคงล้าหลัง ไร้อารยะ (Uncivilized) อยู่ภายใต้การปกครองของสยามที่ซึ่งเป็นการปกครองแบบหลวม ๆ มิได้มีความเข้มแข็งทางการเมือง

คณะสำรวจกลุ่มที่ 4 คือ การเดินทางสำรวจของคณะสำรวจปาเว่ (The Pavie Mission) ในปีพุทธศักราช 2422-พุทธศักราช 2439 โดยได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลฝรั่งเศสให้ออกสำรวจในดินแดนลาว (หมายรวมทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของแม่น้ำโขง) เขมร ญวนและสยาม สามารถแบ่งช่วงเวลาการสำรวจออกได้เป็น 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มรายงานคณะกรรมการสำรวจแม่น้ำโขง พุทธศักราช 2422-พุทธศักราช 2438 (The Mekong Exploration Commission Report 1866-1868) และกลุ่มที่ 2 กลุ่มรายงานการสำรวจที่ครอบคลุมอยู่ในเครือ

ข่ายภารกิจการสำรวจภายใต้การนำของปาวี (The Pavie Mission) ในปีพุทธศักราช 2433 และ พุทธศักราช 2437-พุทธศักราช 2439 คณะสำรวจมีทัศนะว่า ดินแดนอีสาน คือ ดินแดนลาวฝั่งตะวันตก และดินแดนลาวฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง คือ ดินแดนลาวฝั่งตะวันออกที่อยู่ภายใต้การปกครองของสยาม (August Pavie, 1999 : 596-597) โดยเขตแดนยังคงอยู่ภายใต้ความคลุมเครือ และฝรั่งเศสมีความมุ่งมั่นที่จะผนวกดินแดนลาวเข้าเป็นอาณานิคม ผู้คนในดินแดนอีสานส่วนใหญ่ คือ กลุ่มชาติพันธุ์ลาว รองลงมา คือ กลุ่มชาติพันธุ์เขมร เนื่องจากดินแดนแถบนี้เคยอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรเขมรโบราณ ชาวลาวมีเอกลักษณ์มากกว่าชาวสยาม แต่โดยทั่วไปยังคงล่าหัง และไร้อารยะ (Uncivilized) อยู่มากหากเทียบกับมาตรฐานของชาวยุโรป นอกจากนี้ในด้านสภาพภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยส่งผลให้การคมนาคมภายในดินแดนแถบนี้เป็นไปโดยสะดวก สามารถที่จะเชื่อมเส้นทางคมนาคมกับดินแดนที่ตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสก่อนหน้า (ดินแดนเขมรและดินแดนญวน) และที่สำคัญคือ มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ อันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจต่อฝรั่งเศส

คณะสำรวจของปาวีได้จัดทำหนังสือรวบรวมแผนที่จากการสำรวจทั้งหมด (August Pavie, 1999) เพื่อส่งมอบให้กับรัฐบาลฝรั่งเศส และในปีพุทธศักราช 2429 เกิดความขัดแย้งระหว่างฝรั่งเศสและสยาม โดยปาวี (ขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นรองกงสุลฝรั่งเศสในหลวงพระบาง) ซึ่งเป็นผู้แทนหลักในการสนับสนุนผลประโยชน์ของฝรั่งเศสในดินแดนลาว ได้ใช้อุบายของเขาในการฉวยผลประโยชน์จากความอ่อนแอของสยามในดินแดนอีสานและลาว รวมทั้งการบุกเป็นครั้งคราวของกลุ่มฮ่อในบริเวณชายแดนลาว (หลวงพระบาง) ที่มีอาณาเขตติดกับญวน ต่างเพิ่มความตึงเครียดระหว่างสยามกับฝรั่งเศสเป็นอย่างมาก จนในที่สุดได้เกิดข้อพิพาทระหว่างสยามกับฝรั่งเศส และส่งผลให้เกิดการลงนามในสนธิสัญญาระหว่างสยามและ

ฝรั่งเศสลงวันที่ 3 ตุลาคม พุทธศักราช 2436 ที่ส่งผลให้สยามเสียดินแดนลาวฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศส หรือที่เรียกว่า วิกฤติการณ์รัตนโกสินทร์ศก 112 ระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ภายหลังจากความขัดแย้งนี้ สยามยอมยกดินแดนลาวให้แก่ฝรั่งเศส ซึ่งทำให้อินโดจีนฝรั่งเศสขยายขึ้นมา

นอกจากนี้หนึ่งในคณะสำรวจของปาวียังได้กล่าวถึงการเกิดรัฐกันชน (Buffer State) ระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศส โดยเอมีล เลอเฟบ (Emile Lefevre) กล่าวว่า เมื่อคณะสำรวจทำการออกสำรวจนอกเหนือจากอาณาบริเวณของสยามไปจนถึงบริเวณพรมแดนทางตอนเหนือของสิบสองปันนา และบริเวณเมืองเชียงของซึ่งเป็นเมืองบรรณาการของจีน ในช่วงปีพุทธศักราช 2437-พุทธศักราช 2438 ซึ่งเป็นช่วงภายหลังจากการเกิดวิกฤติการณ์รัตนโกสินทร์ศก 112 เรื่องราวการสำรวจได้ทราบถึงทางฝั่งอังกฤษ ส่งผลให้ฝ่ายอังกฤษเกิดความร้อใจเกี่ยวกับการแสดงตนของนักสำรวจชาวฝรั่งเศสเหนือดินแดนที่อยู่ภายใต้สิทธิขาดของอังกฤษ ณ บริเวณด้านตะวันออกตอนบนของพม่า (รัฐฉาน) และฝ่ายอังกฤษได้เสนอที่จะวางตัวเป็นกลาง และทำการแบ่งแยกอาณาเขตอย่างชัดเจนกับดินแดนที่อยู่ภายใต้สิทธิขาดของฝรั่งเศส ทั้งหมดนี้จึงเอื้ออำนวยให้เกิด “กันชน” ระหว่างสองอาณานิคม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า รัฐกันชน (Buffer State) ซึ่งเริ่มแรกนั้น ได้กำหนดให้ดินแดนบริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ทั้งหมดเป็นรัฐกันชน เมื่อปีพุทธศักราช 2438 (Emile Lefevre, 1995 : xiii-xiv)

คณะสำรวจกลุ่มที่ 5 คือ การสำรวจของพอล เนอส์ (Paul Neis) ทำการสำรวจคาบเกี่ยวกับช่วงเวลาการสำรวจของคณะสำรวจปาวี ในช่วงปีพุทธศักราช 2425 ตามเส้นทางลำน้ำโขงภายใต้การอุปถัมภ์ของรัฐบาลฝรั่งเศส และสำรวจบริเวณพื้นที่ชายแดนของอังกฤษ (พม่า) สยาม ลาว จีน ญวน โดยมีภารกิจสำรวจศึกษาเกี่ยวกับชนเผ่าท้องถิ่นสภาพภูมิศาสตร์ และเส้นทางการค้าจากแม่น้ำโขง

จนถึงอันนัมและดั่งเกีย (ญวนตอนกลางและญวนตอนเหนือ) สำรวจสภาพภายในดินแดนลาวรวมถึงประเพณีท้องถิ่นในภาคกลางของลาว (หลวงพระบาง) และสำรวจสยามบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ และบริเวณชายแดนเขตพื้นที่ของอังกฤษ ซึ่งภายในรายงานการเดินทางสำรวจได้แสดงภาพวิถีชีวิตของผู้คนระหว่างสองฝั่งโขงอย่างชัดเจนตลอดเส้นทางที่ทำการสำรวจผ่าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพรวมด้านผลประโยชน์ให้กับทางรัฐบาลฝรั่งเศส

ทัศนะของเนอีสที่มีต่อดินแดนอีสานและลาวนั้น มองว่าลาว (ดินแดนลาวในความเข้าใจของเนอีสหมายรวมถึงดินแดนอีสานด้วย) ตกเป็นประเทศราชของสยามเพียงแค่นั้น เนื่องจากรูปแบบการปกครองของสยามที่มีต่อดินแดนในแถบนี้เป็นลักษณะการปกครองแบบหลวม ๆ มิได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับส่วนกลาง ดินแดนแถบนี้เคยอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรเขมรโบราณมาก่อนที่จะสยามจะเข้าปกครอง นอกจากนี้ดินแดนแถบนี้ยังคงล้าหลังอยู่มาก ผู้คนจัดอยู่ในกลุ่มชนป่าเถื่อนล้าหลัง ไร้อารยะ (Uncivilized)

การเดินทางสำรวจกลุ่มสุดท้าย คือ คณะสำรวจของเอเจียน แอมอนิเย (Etienne Aymonier) ออกสำรวจเชิงโบราณคดีหาโบราณสถานวัตถุโบราณและหลักศิลาจารึกในดินแดนเขมร ลาวตอนใต้ และอีสาน ในช่วงพุทธศักราช 2425-พุทธศักราช 2438 และพุทธศักราช 2440 ซึ่งช่วงเวลาของการสำรวจได้คาบเกี่ยวกับช่วงเวลาการสำรวจของคณะสำรวจปาวีและคณะสำรวจเนอีส แอมอนิเยเป็นนักภาษาศาสตร์และนักสำรวจที่มีชื่อเสียง ผู้มีความสนใจศึกษาค้นคว้าในแถบอินโดจีนและเป็นนักโบราณคดีคนแรก ๆ ที่ทำการสำรวจซากปรักหักพังของโบราณสถานในดินแดนเขมรอย่างเป็นทางการ

รายงานการสำรวจของคณะสำรวจแอมอนิเยมีความละเอียด สะท้อนภาพดินแดนอีสานและลาว รวมทั้งแฝง "ทัศนะ" ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะที่แสดงถึงความล้าหลัง ความเป็นบ้าน

ป่าเมืองเถื่อน และไร้อารยะ (Uncivilized)

ทัศนะที่พบจากรายงานการสำรวจของคณะสำรวจแอมอนิเยได้แสดงภาพของผู้คนและดินแดนในแถบนี้ว่า ผู้คนในดินแดนอีสานและลาว คือกลุ่มชาติพันธุ์ลาว มีชกกลุ่มชาติพันธุ์สยาม เป็นกลุ่มคนที่มีความป่าเถื่อนอยู่มาก บริเวณดินแดนอีสานและลาวต่างเคยอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรเขมรโบราณ ก่อนที่สยามจะเข้ามาปกครอง ซึ่งเมืองต่าง ๆ เหล่านี้มิได้มีความเข้มแข็งทางด้านการเมืองมากนัก และนอกจากนี้ได้สังเกตเห็นว่า สยามคือ ปัญหา ซึ่งการที่ดินแดนแถบนี้ยังคงอยู่ภายใต้ความคลุมเครือบางส่วนนับตั้งแต่เกิดกรณีพิพาทระหว่างสยามกับฝรั่งเศสในปีพุทธศักราช 2436 อาจจะทำให้เกิดเป็นอุปสรรคต่อการขยายอิทธิพลในแถบอินโดจีนของฝรั่งเศสในระยะยาว ดังนั้นแอมอนิเยจึงเสนอทัศนะว่า ฝรั่งเศสจะต้องเข้ามาจัดการเครือข่ายอาณาจักรในดินแดนลาวให้ชัดเจน เจกเช่นที่เคยจัดการในดินแดนญวนเมื่อแรกขยายอาณาจักรในดินแดนแถบนี้

ภายหลังจากการสำรวจของแอมอนิเย รัฐบาลฝรั่งเศสเห็นว่า การแยกอาณาจักรปกครองเป็นเรื่องยากต่อการดูแลและปกครอง จึงทำการรวมดินแดนทั้งหมด (ญวน เขมร และลาว) ในปีพุทธศักราช 2441 เรียกว่า อินโดจีนของฝรั่งเศส (Indochine française) โดยจัดให้มีกลุ่มข้าหลวงทำการปกครองพร้อมทั้งขึ้นตรงต่อกรุงปารีส (ปี. อาร์. เฟอร์น, 2515 : 177-178) ในเวลาต่อมา รัฐบาลฝรั่งเศสได้เปลี่ยนแปลงอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนลาวอีกครั้งอันเกิดจากสนธิสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศสในปีพุทธศักราช 2446 (รัตนโกสินทร์ศก 122)

วิจารณ์และสรุปผล

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากทัศนะของนักสำรวจชาวฝรั่งเศสที่มีต่ออีสานและลาว รวมถึงเหตุการณ์ระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ระหว่าง

พุทธศักราช 2401-พุทธศักราช 2446 อาจกล่าวได้ว่า ข้อมูลและองค์ความรู้อันเกิดจากทัศนะของนักสำรวจที่รัฐบาลฝรั่งเศสได้รับจากรายงานการสำรวจคือการแสดง “จุดบอด” ของสภาพการปกครองของสยามที่มีต่อผู้คนและดินแดน ด้วยการสะท้อนภาพความเป็น “รัฐชายขอบ” ที่ยังคงกำกวม มีแน่นอนของดินแดนอีสานและลาว นอกจากนี้ยังนักสำรวจต่างให้ข้อมูลและองค์ความรู้ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แม้ว่าจะเป็นการออกสำรวจคนละช่วงเวลา คือ ต่างแสดงภาพว่า บริเวณนี้ (ดินแดนอีสานและลาว) “มีค่า” ผู้คนไร้อารยะ (Uncivilized) มิได้มีความเจริญทัดเทียมกับชาวตะวันตก แต่มีความสงบ ไร้ซึ่งการต่อต้านอันใดที่อาจเป็นภัยต่อราชอาณาจักรอาณานิคมของฝรั่งเศส ปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริงของฝรั่งเศส คือ สยาม เนื่องจากดินแดนเหล่านี้ยังคงอยู่ภายใต้การ “กตขี้” จากกลุ่มชนชั้นปกครองของสยาม กลุ่มนักสำรวจชาวฝรั่งเศสมีความเห็นตรงกันว่า ผู้คนในดินแดนอีสานและลาวคือ กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน มีสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และลักษณะทางชาติพันธุ์แตกต่างจากผู้คนชาวสยามที่อาศัยในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา นอกจากนี้กลุ่มนักสำรวจยังมีทัศนะตรงกันว่า ดินแดนอีสานและลาว (บริเวณสองฟากฝั่งลุ่มแม่น้ำโขง) คือ ดินแดนลาว ที่เคยอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรเขมรโบราณเป็นเวลายาวนานก่อนที่สยามจะเข้ามามีครอบครอง ซึ่งสยามได้ทำการครอบครองดินแดนแถบนี้แต่เพียงในนามเท่านั้น เนื่องจากดินแดนในส่วนนี้หาได้มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับสยาม ถึงแม้ว่าทางฝ่ายสยามจะพยายามอ้างสิทธิเหนือดินแดนอีสานและลาวว่าเป็นเมืองประเทศราชของตนก็ตาม กลุ่มนักสำรวจจึงเห็นพ้องว่า ทางรัฐบาลฝรั่งเศสควรเข้ามาช่วยเหลือและดูแลภายในบริเวณดินแดนแถบนี้ ซึ่งจะนำไปสู่การหาช่องทางในการอ้างสิทธิเข้ายึดครองดินแดนอีสานและลาวจากสยาม

ด้วยเหตุนี้ กระแสการล่าอาณานิคมของฝรั่งเศส จึงเป็นปัจจัยหลักที่เร่งรัดให้สยามเกิดการ

เปลี่ยนแปลงมาเป็นรัฐสมัยใหม่ เพื่อให้รอดพ้นจากการตกเป็นอาณานิคมของต่างชาติ อาทิ การดำเนินนโยบายปฏิรูปด้านต่าง ๆ ในสมัยรัชกาลที่ 5 (พุทธศักราช 2435) ที่เปรียบเสมือนการพลิกแผ่นดินสยาม รวมถึงการพยายามยืนยันอำนาจอธิปไตยของตนในฐานะรัฐสมัยใหม่ ที่ปรากฏในรูปแบบการสำรวจและจัดทำแผนที่ตามหลักวิชาแบบตะวันตก เพื่อแสดงความชัดเจนของเขตแดนและการอ้างสิทธิเหนือดินแดนลาวในฐานะส่วนหนึ่ง (Sub-unit) ของสยาม เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม กลับมิเป็นผลใด ๆ เมื่อสยามเสียดินแดนลาวฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศส ในวิกฤติการณ์รัตนโกสินทร์ศก 112 ในปีพุทธศักราช 2436 ซึ่งถือเป็นวิกฤติการณ์ทางการเมืองที่ร้ายแรงที่สุดของสยาม นับตั้งแต่เริ่มสมัยรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา และในด้านขอบเขตอำนาจอธิปไตย สยามกลับมีความชัดเจนในด้านขอบเขตอำนาจอธิปไตยเป็นครั้งแรก ความกำกวมของพื้นที่ระหว่างดินแดนอีสานและลาวที่เคยมีค่อย ๆ ลดลงจนกระทั่งมีการทำสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส รัตนโกสินทร์ศก 122 ในปีพุทธศักราช 2446 ที่ส่งผลทำให้ “ลาว” ตกเป็นของฝรั่งเศสและ “อีสาน” ตกอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของสยามอย่างชัดเจน

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทัศนะของนักสำรวจชาวฝรั่งเศสที่มีต่อดินแดนอีสานและลาว ในพุทธศตวรรษที่ 25 (พุทธศักราช 2401-พุทธศักราช 2446) พบว่า ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของกลุ่มนักสำรวจชาวฝรั่งเศสที่มีต่อดินแดนที่พวกเขาเหล่านี้มิเคยเข้ามาสัมผัสและมีเคยเข้าใจมาก่อน เปรียบเสมือนการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับดินแดนอีสานและลาวในด้านต่าง ๆ ให้รัฐบาลฝรั่งเศสได้แปรเปลี่ยนองค์ความรู้ที่ได้จากรายงานการสำรวจเหล่านี้ให้กลายเป็นอำนาจอันส่งผลกระทบต่อดินแดนอีสานและลาว รวมถึงเหตุการณ์ระหว่างสยามกับฝรั่งเศสดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังพบว่าทัศนะที่เหล่านักสำรวจต่างแสดงภาพในด้านต่าง ๆ ที่มีต่อดินแดนอีสานและลาว

นั้น จะปรากฏทั้ง “ทัศนะเชิงบวกและเชิงลบ” มีว่า จะในด้านวิถีชีวิต ความเชื่อ ศาสนา สภาพสังคม จารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม เศรษฐกิจและการค้า การปกครอง สภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งทัศนะเชิงบวกและลบที่พบในรายงานการสำรวจของนักสำรวจชาวฝรั่งเศส อาทิ ทัศนะเชิงบวกที่มองว่าดินแดนเหล่านี้มีค่า (มีค่าในด้านทรัพยากรต่าง ๆ อาทิ แร่ธาตุ อาหาร อันมากล้นที่สามารถจุนเจือเครือข่ายอาณานิคมของฝรั่งเศส รวมถึงเป็นแหล่งสำรวจใหม่ทางวิทยาศาสตร์) และ ทัศนะเชิงลบที่มีต่อผู้คนในดินแดนเหล่านี้ ว่ามิได้มีความเจริญทัดเทียมกับชาวตะวันตก เป็นต้น ทั้งหมดนี้สามารถกล่าวได้ว่า การออกสำรวจมิได้เป็นการออกสำรวจที่มีจุดประสงค์หลักเดียว คือ เพื่ออำนวยความสะดวกขึ้นในด้านการเมืองและการล่าอาณานิคมของฝรั่งเศสในดินแดนแถบนี้เท่านั้น แต่ยังพบว่ามี การสำรวจเกี่ยวกับสภาพทั่วไปหลาย ๆ ด้านที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และธรรมชาติวิทยาอีกด้วย ซึ่งหากมองในส่วนนี้ นักสำรวจชาวฝรั่งเศสเหล่านี้จะจัดอยู่ในกลุ่ม Orientalist หรือกลุ่มคนที่ศึกษาและเข้าใจในด้านภาษา ศิลปะ และวิทยาการแขนงอื่น ๆ ของดินแดนแห่งโลกตะวันออก แต่หากมองในส่วนที่รับรู้กันโดยทั่วไปในด้านที่มองว่าการออกสำรวจของนักสำรวจชาวฝรั่งเศสในดินแดนอีสานและลาว คือ การออกสำรวจเพื่อขยายอาณานิคมของฝรั่งเศสนั้น นักสำรวจชาวฝรั่งเศสเหล่านี้จะจัดอยู่ในกลุ่ม Nationalist หรือกลุ่มชาตินิยม

อย่างไรก็ตาม การออกสำรวจดินแดนอีสานและลาวของกลุ่มนักสำรวจชาวฝรั่งเศสในพุทธศตวรรษที่ 25 นอกจากจะส่งผลกระทบต่อสยาม ที่ทำให้สยามเสียดินแดนลาวทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศสในปีพุทธศักราช 2436 แล้วนั้น ยังได้ส่งผลอย่างมากในด้านการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการปกครองและดูแลดินแดนอีสานของชนชั้นปกครองสยาม โดยมีลักษณะการสำรวจตามแบบตะวันตก เลียนแบบการออกสำรวจของนักสำรวจชาวฝรั่งเศส หรือที่สยามเรียกการออกสำรวจในลักษณะนี้ว่า การออกตรวจราชการหัวเมืองในมณฑลต่าง ๆ อาทิ การออกตรวจตรามณฑลอุดร และมณฑลอีสานครั้งแรกเมื่อปีพุทธศักราช 2449 ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากการลงนามในสนธิสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส รัตนโกสินทร์ศก 122 ในปีพุทธศักราช 2446 เป็นเวลา 3 ปี

ข้อเสนอแนะและประโยชน์ของการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากรายงานการสำรวจ นอกจากจะแสดงภาพเชิงลึกของผู้คนในดินแดนอีสานและลาวที่หาไม่ได้จากเอกสารทางราชการของไทยแล้วนั้น ยังเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กับผู้ที่สนใจในการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของ “อีสานและลาว” มากขึ้น ผ่านช่วงเวลาที่ผ่านมาซึ่งยังมีได้กลายเป็น “กำแพง” ทางธรรมชาติที่กั้นขวางผู้คนทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขงออกจากกันภายใต้ความเข้มแข็งของความเป็น “รัฐชาติ” ที่กลุ่มชนชั้นปกครองได้สร้างขึ้นภายหลังพุทธศักราช 2436 เป็นต้นมาจวบจนปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- เพิร์น, บี. อาร์. (2515). *ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์*. แปลโดย ม.ร.ว. จีรวัดน์ จักรพันธ์. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- Delaporte, Louis and Francis Garnier. (2006). *A pictorial Journey on the Old Mekong : Cambodia, Laos And Yunnan Basin : The Mekong Exploration Commission 1866-1868*. 3thed. Bangkok : White Lotus.
- Hall, D. G. E. (1968). *A history of South-East Asia*. 3thed. Macmillan. Lefevre, Emile. (1995). *Travels in Laos : the fate of the Sip Song Pana and Muong Sing 1894-1896*. Bangkok : White Lotus.
- Pavie, August. (1999). *Atlas of the Pavie Mission Laos, Cambodia, Siam, Yunnan, and Vietnam*. 2nded. Bangkok : White Lotus
- Pavie, August. (1999). *Mission Pavie Indo-Chine : 1879-1895 Geographie et voyages*. 7thed. Bangkok : White Lotus.

ข้อเสนอธรรมนูญท้องถิ่นด้านการจัดการภัยพิบัติ: กรณีศึกษาตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม

A Proposal of the Local Charter for Disaster Management: Case Study in Bangchang Sub-district, Nakhon Pathom Province

นิภาพรรณ เจนสันติกุล¹

Nipapan Jentsantikul¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ ปัญหา ทุนเดิมและศักยภาพของชุมชนบางช้าง และจัดทำข้อเสนอธรรมนูญท้องถิ่นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนในตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ครู นักพัฒนาในชุมชน และสมาชิกของชุมชนจำนวน 10 คนและผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง แบบสังเกต และแนวคำถามการเสวนา การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาหรือวิเคราะห์แบบอุปนัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. ด้านปัญหา ทุนเดิมและศักยภาพของชุมชนบางช้าง พบว่า ทุนเดิมและศักยภาพของชุมชนบางช้าง คือ เป็นชุมชนที่มีวิธีการจัดการความรู้แบบไม่ชัดเจน โดยอาศัยประสบการณ์เดิมและภูมิปัญญาของประชาชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งปัญหาของชุมชนบางช้าง คือ ไม่ได้มีการจัดทำสื่อหรือชุดความรู้ชนิดใดขึ้นมาเฉพาะ แต่เป็นการถ่ายทอดความรู้ผ่านประสบการณ์

2. ด้านการจัดทำธรรมนูญท้องถิ่นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนในตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า ธรรมนูญท้องถิ่นควรมีรายละเอียด 6 ข้อ ประกอบด้วย รายละเอียดทั่วไป รายละเอียดเกี่ยวกับสมาชิกการจัดการภัยพิบัติหมู่บ้าน คณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน เครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับตำบล กองทุนการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน รายละเอียดเฉพาะ ซึ่งรวบรวมมาจัดทำเป็น “ร่างข้อบัญญัติองค์การบริหาร ส่วนตำบลบางช้าง ว่าด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติตำบลบางช้าง พ.ศ.” โดยรายละเอียดการจัดทำมีความสอดคล้องกับกระบวนการนโยบายสาธารณะที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันและก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนทางสังคม

คำสำคัญ: ธรรมนูญท้องถิ่น, การจัดการภัยพิบัติ, กระบวนการนโยบายสาธารณะ

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

¹ Lecture, Department of Public Administration, Faculty Humanities and Social Science, Nakhon Pathom Rajabhat University

Abstract

This article aims to analyze the problem, old capital and capacity of Bangchang sub-district and to prepare a proposal of the Local Charter issues related to disaster management by Bang Chang sub-district, Amphur Samphran, Nakhon Pathom province. This study is a qualitative research. The key informants included community leaders, sages, teachers, community development officers and members of a community of 10 people and join the focus group of 24 people. The instruments used the semi-structured interview, observation and questionnaire of dialogue. The content analysis or analytic induction was used for analyzing the data.

The results showed;

1. The problem, old capital and capacity of Bangchang sub-district found that Bangchang is not clear about knowledge management. It based on previous experience and wisdom of the people in solving problems that occur as a community. The problems of Bangchang are not specific types of materials or knowledge but it transfers the knowledge through experience.

2. Results of the Local Charter on issues related to disaster management by the community in Bang Chang, Nakhon Pathom province are 6 items include a general description, details about the members of disaster management, committee on Disaster Management at the village level, network disaster management district level, fund disaster management at the village level and specific description, which garnered prepared "Draft Provision of Tambon Administrative Organization, Bangchang sub-district on disaster management in Bangchang sub-district, Year....." The details of preparation are consistent with the public policy process that focuses on collaborative learning and contributes to social change.

Keywords: Local Charter, Disaster Management, Public Policy Process

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานพัฒนานโยบายสาธารณะสะท้อนให้เห็นว่า วิวัฒนาการของกระบวนการนโยบายสาธารณะของประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถือได้ว่าประเทศไทยยังล้าหลังเชิงนโยบายอย่างชัดเจน ส่งผลให้ประเทศไทยตกอยู่ในสภาวะที่เป็นโรคพร่องนโยบายอย่างรุนแรง (Severe Policy Deficiency Syndrome) เนื่องจากนโยบายสาธารณะยังเป็นเรื่องของฝ่ายการเมือง รัฐบาล ฝ่ายวิชาการ ที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าและมิติต่างๆ อย่างไม่สมดุล โดยนโยบายสาธารณะมุ่ง

ไปที่เรื่องของเศรษฐกิจที่ให้โอกาสกับคนบางกลุ่ม ในขณะที่คนส่วนใหญ่เสียโอกาสและเสียเปรียบ ประชาชนเข้าไม่ถึงกระบวนการนโยบายของรัฐ ขาดองค์ความรู้และข้อมูลหลักฐานทางวิชาการที่นำมาเสนอสนับสนุนอย่างพอเพียงและขาดระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลนโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้น ผลกระทบที่เกิดจากนโยบายสาธารณะต่างๆ จึงสะสมพอกพูน ไม่ได้ได้รับการแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนนโยบายเท่าที่ควร (กังวาน พรหมไทย และเกรียงศักดิ์ สร้อยสุวรรณ, ม.ป.ป: 2-3) เพื่อให้การจัดการนโยบายเป็นไปอย่างมี ส่วนร่วมและสอดคล้อง

ดังนั้นภาคประชาชนและนักวิชาการควรเข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนทัศนะและข้อคิดเห็นเชิงวิชาการเพื่อนำไปสู่การพัฒนานโยบายสาธารณะในท้องถิ่นและทำให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้ (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2552: 125) และอาศัยทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนสร้างความเข้มแข็งและจัดการตนเอง (วิชิตา นินวน และชนิษฐา ชุสุข, 2557)

การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นนั้นมีผลตัวอย่างน้อย 2 ประการ ประการแรก ประชาชนสามารถออกแบบการพัฒนาให้ ตรงกับความ ต้องการของตนเองได้มากที่สุดและการพัฒนา เช่นนั้นมีความยั่งยืนกว่าการพัฒนาที่หน่วยงานข้างนอกออกแบบและวางแผนมาให้ ประการที่สองชุมชนมีความเข้มแข็งเพราะประชาชนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้และมีส่วนร่วมคิดร่วมทำกัน อย่างกว้างขวาง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2557: 97) และหากทำการศึกษาถึงสภาพการจัดการภัยพิบัติในระดับตำบลพบว่า ตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม เป็นพื้นที่หนึ่งที่พบปัญหาทุกภัยในลักษณะรายวัน อันเกิดจากน้ำขึ้นน้ำลง ประกอบกับการมีฝนตกชุก จึงส่งผลต่อที่อยู่อาศัย และยังทำให้พื้นที่การเกษตรเสียหายเป็นจำนวนมาก ส่งผลต่อสุขภาพและเป็นสาเหตุของการเกิดโรคต่างๆ อาทิ น้ำกัดเท้า ซึ่งความเสียหายดังกล่าวเป็นผลจากการที่ประชาชนไม่สามารถคาดการณ์ระดับน้ำและการเตรียมความพร้อมป้องกันอุทกภัยที่ปฏิบัติแต่เดิมมาไม่เพียงพอ เนื่องจากปริมาณน้ำมีมากกว่าทุกปีที่ประสบมา (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2557: 26) ดังนั้นการผลักดันให้ตำบลบางช้างมีธรรมนุญท้องถิ่นที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดทำข้อตกลงร่วมกันจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งกลไกดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและการสร้างความเข้าใจระหว่างประชาชนในพื้นที่ หากประชาชนในพื้นที่ขาดการมีส่วนร่วมและคัดค้านต่อการนำธรรมนุญท้องถิ่นไปปฏิบัติ อาจ

เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัตินั้นล้มเหลวได้ สอดคล้องกับ ทิพาพร พิมพิสุทธ์ (2549) ที่กล่าวว่า กระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะเป็นกระบวนการทางสังคม ผู้คนในสังคมต้องมีส่วนร่วม มองเห็นปัญหา ชับเคลื่อนให้สังคมเห็นเป็นปัญหาหมาหาชน เพื่อให้รัฐเข้ามาแก้ไขโดยกำหนดเป็นนโยบายที่ตอบสนองความต้องการและปัญหาของผู้มีส่วนได้เสียอย่างแท้จริง

กระบวนการดังกล่าวจะเกิดขึ้นในระบบการเมืองแบบเปิด รัฐไม่ผูกขาดอำนาจข้าราชการต้องทำงานและอดทนในการรับรู้ความต้องการและความหลากหลายในความคิด ผู้เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์นโยบายและตัดสินใจนโยบายต้องตั้งอยู่บนฐานความรู้และปัญญาที่เปิดกว้าง เห็นความสำคัญของสิทธิมนุษยชน ความเป็นธรรม ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้นเป็นที่มาของบทความวิจัยเรื่องข้อเสนอธรรมนุญท้องถิ่นด้านการจัดการภัยพิบัติ: กรณีศึกษาตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม เพื่อทำการวิเคราะห์ปัญหา ทุนเดิมและศักยภาพของชุมชนบางช้าง และการจัดทำข้อเสนอสำหรับธรรมนุญท้องถิ่นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนในตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมเพื่อประโยชน์ต่อการจัดการชุมชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกันต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ ปัญหา ทุนเดิมและศักยภาพของชุมชนบางช้าง และจัดทำข้อเสนอสำหรับการจัดทำธรรมนุญท้องถิ่นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนในตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. วิธีการวิจัยและผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้นำทางการ ผู้นำไม่เป็นที่ทางการ ผู้นำอาวุโส ผู้นำการพัฒนา ครู นักพัฒนาในชุมชน ประชาชนชาวบ้าน หรือผู้นำทางภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำทางวัฒนธรรมประเพณี สมาชิกของชุมชน จำนวน 10 คนและผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม 24 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้ 1) มีภูมิลำเนาหรืออาศัยอยู่ในตำบลบางช้างไม่น้อยกว่า 10 ปี 2) เป็นบุคคลที่ทำงานหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการภัยพิบัติในชุมชน 3) เป็นบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมกับนโยบายสาธารณะและการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง แบบสังเกต และแนวคำถามการสนทนา

2. การรวบรวมข้อมูล

2.1 ดำเนินการสำรวจพื้นที่ประสบภัยในตำบลบางช้างซึ่งประกอบด้วย 11 หมู่บ้าน สังเกตสภาพการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่

2.2 ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้นำทางการ ผู้นำไม่เป็นที่ทางการ ผู้นำอาวุโส ผู้นำการพัฒนา ครู นักพัฒนาในชุมชน ประชาชนชาวบ้าน หรือผู้นำทางภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำทางวัฒนธรรมประเพณี สมาชิกของชุมชน จำนวน 10 คน

2.3 ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม โดยผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง และประชาชนในพื้นที่จำนวน 24 คน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นระยะๆ ทุกครั้งที่สิ้นสุดการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละครั้ง โดยถอดเทปและเขียนรายละเอียดของการสัมภาษณ์ออกมา ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลนี้จะอยู่บนฐานของการวิเคราะห์ข้อมูลการตีความแบบอุปนัย (Analytic Induction)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนา ด้วยการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม เพื่อนำเสนอและปรับปรุงแก้ไขข้อเสนอสำหรับการจัดทำธรรมนูญท้องถิ่นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนในตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

4.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ตรวจสอบข้อมูลด้านเวลา สถานที่ และบุคคลที่ต่างกัน จะต้องได้ข้อมูลที่ตรงกัน

4.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) การตรวจสอบข้อมูลจากการเก็บข้อมูลในภาคสนาม ที่มีทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย หลังจากเก็บข้อมูลแล้วมาบันทึกข้อมูลด้วยกัน สรุปข้อมูลที่ได้และเห็นตรงกัน

4.3 การตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) การรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ทั้งการสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนา การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (สุภางค์ จันทวานิช, 2552: 32, 34)

ผลการวิจัย

1. ด้านปัญหา ทุนเดิมและศักยภาพของชุมชนบางช้าง พบว่า ทุนเดิมและศักยภาพของชุมชนบางช้างเป็นชุมชนที่มีวิธีการจัดการความรู้แบบไม่ชัดเจน โดยอาศัยประสบการณ์เดิมและภูมิปัญญาของประชาชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้น ดังนั้นปัญหาของชุมชนบางช้างคือ ไม่ได้จัดทำสื่อชนิดใดขึ้นมาเฉพาะ แต่เป็นการถ่ายทอดความรู้ผ่านประสบการณ์ อย่างไรก็ตามวิธีการนำความรู้ที่ได้มาสู่กระบวนการจัดการความรู้ในเชิงกระบวนการนั้นชุมชนบางช้างได้มีการนำประสบการณ์เดิมมาใช้ในการเตรียมความพร้อม เช่น การพัฒนาเครื่องมือในการวัดระดับน้ำ การสร้างคันล่อมสวนซึ่งเป็นวิธีการป้องกันน้ำท่วมพื้นที่โดยตรง โดยการก่อสร้างคันดินกันน้ำโอบล้อมพื้นที่ทั้งหมดไว้ เช่นการป้องกันน้ำท่วมสถานที่ราชการ โรงงานอุตสาหกรรม และสวนผลไม้ของราษฎรที่อยู่ในบริเวณซึ่งเกิดน้ำท่วมเป็นประจำ ส่วนน้ำฝนที่ขังอยู่ภายในพื้นที่จะระบายออกไปตามท่อระบายน้ำหรือโดยการสูบน้ำออกไป ข้อดีของคันล่อมสวนคือ ใช้สำหรับการป้องกันพื้นที่ชั่วคราวในช่วงเวลาเกิดอุทกภัย การก่อสร้างไม่ถาวรประชาชนสามารถรื้อออกได้ ข้อเสีย คือ อาจไม่สามารถป้องกันอุทกภัยได้เนื่องจากความสามารถในการป้องกันนั้นขึ้นอยู่กับระดับน้ำและความแรงของน้ำ และคุณภาพของดิน ดังนั้นการทำคันล่อมสวนผู้ทำควรมีความรู้เรื่องความลาดเทของพื้นที่ จุดที่สามารถระบายน้ำ เพราะรูปแบบการทำคันดินในแต่ละระดับแตกต่างกันต้องคำนึงถึงพื้นที่

สรุปได้ว่าทุนเดิมของชุมชนบางช้าง คือ มีวิธีการจัดการปัญหาโดยใช้ประสบการณ์เดิมและภูมิปัญญาของประชาชน

ศักยภาพของชุมชนบางช้าง คือ สามารถนำความรู้และประสบการณ์มาสู่กระบวนการจัดการความรู้ในเชิงกระบวนการ เช่น การพัฒนาเครื่องมือวัดระดับน้ำ การสร้างคันล่อมสวน เป็นต้น

2. ข้อเสนอสำหรับการจัดทำธรรมนุญท้องถิ่นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนในตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

จากข้อมูลบทเรียนความรู้ในการจัดการภัยพิบัติ และแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ในชุมชนให้มีความพร้อมที่จะรับมือภัยพิบัติต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นใน 2 หัวข้อที่กล่าวมาข้างต้นประกอบกับข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนากลุ่ม และการศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นข้อเสนอสำหรับการจัดทำธรรมนุญท้องถิ่นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนได้ ซึ่งลักษณะของการออกแบบธรรมนุญท้องถิ่นที่เปรียบเสมือนร่างนโยบายสาธารณะเพื่อการจัดการท้องถิ่นด้วยตนเองในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการศึกษานโยบายสาธารณะแบบแนวทางการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Approach) โดยธรรมนุญท้องถิ่นนี้จะมีเนื้อหาที่ครอบคลุมถึง 1) เนื้อหาสาระของนโยบาย (Policy Content) 2) ขั้นตอนของนโยบายมีใครเข้าไปเกี่ยวข้องบ้างและเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างไร (Policy Process) 3) ปัจจัยที่เป็นสาเหตุในการกำหนดนโยบาย และผลผลิตนโยบาย (Policy Determinants & Policy Output) และ 4) ผลลัพธ์นโยบายและผลกระทบจากนโยบาย (Policy Outcomes และ Policy Impact) และการดำเนินการนี้อยู่บนพื้นฐานของการกำหนดนโยบายด้วยตัวแบบการวิเคราะห์ส่วนที่เพิ่มขึ้นหรือส่วนที่เปลี่ยนแปลง/ ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Model) ซึ่งเป็นตัวแบบที่เชื่อว่าเป็นกลยุทธ์ที่สามารถประนีประนอมหรือนำเสนอนโยบายใหม่โดยปรับเปลี่ยนเล็กน้อยได้ โดยไม่ต้องปรับเปลี่ยนใหม่ทั้งหมดทำให้การตัดสินใจมีน้อยลง เพราะลักษณะและรูปแบบการจัดการใหม่ที่ถูกเสนอจะอยู่บนพื้นฐานของกลไกเดิม เพียงแต่มีการปรับแก้ในจุดอ่อน และเสริมในจุดแข็ง เพื่อให้การดำเนินการต่างๆ ในอนาคตเป็นไปได้โดยมีประสิทธิภาพ

มากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถร่างข้อเสนอสำหรับ
แนวทางการจัดการภัยพิบัติตำบลบางช้างซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. รายละเอียดทั่วไป

1.1 แนวทางการจัดการภัยพิบัติต้อง
เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1.1.1 เพื่อให้ชุมชนเกิดความ
ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการภัยพิบัติ

1.1.2 เพื่อให้ชุมชนได้รับผลกระทบ
จากภัยพิบัติที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด

1.1.3 เพื่อให้ชุมชนมีความ
พร้อมสูงสุดในการรับมือภัยที่กำลังจะเกิดขึ้น

1.1.4 เพื่อให้ชุมชนสามารถ
ร่วมกันรับมือในสถานการณ์ที่เกิดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.5 เพื่อฟื้นฟูบูรณะให้ชุมชน
กลับคืนสู่ภาวะปกติได้โดยเร็วที่สุดหลังการเกิดภัย

1.1.6 เพื่อเสริมสร้างความเข้ม
แข็ง และพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการให้กับ
บุคคล กลุ่ม และองค์กรชุมชนในตำบล

1.2 แนวทางการจัดการภัยพิบัติที่
กำหนดต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง โดยให้มีคณะกรรมการ
เครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับตำบลและคณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้านเข้ามา
มีส่วนร่วมในการจัดการภัยพิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง

1.3 นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

1.3.1 “ภัยพิบัติ” หมายถึง
เหตุการณ์ที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ
หรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง และมีศักยภาพที่จะก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงลด
จนก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน
และต่อสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสีย
สมดุลทางนิเวศวิทยา และภัยพิบัติยังเป็นสภาวะ

ที่ไม่เป็นปกติของสิ่งแวดล้อมอันจะก่อให้เกิดผลกระทบทางลบ และความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมเองและ
สุขภาพอนามัยของมนุษย์ได้ ภัยพิบัติอาจเกิดขึ้นได้
อย่างเฉียบพลันมีผลกระทบในระยะสั้นๆ หรืออาจ
เกิดสะสมมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง และมีผลกระทบ
อย่างต่อเนื่องยาวนานก็ได้ ซึ่งภัยพิบัติอาจสามารถ
แบ่งได้ เป็น ภัยธรรมชาติด้านน้ำ ภัยธรรมชาติด้าน
ลม ภัยธรรมชาติด้านไฟ ภัยธรรมชาติด้านดิน ภัย
พิบัติที่เกิดจากเชื้อโรคและภัยพิบัติที่เกิดจากสัตว์
และแมลง ภัยจากอุบัติเหตุทางคมนาคม และภัย
อื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้พื้นที่ ฯลฯ

1.3.2 “การจัดการภัยพิบัติ”
หมายถึง กระบวนการที่มีต่อเนื่องและเป็นระบบ
ตั้งแต่การหาแนวทางป้องกันและลดผลกระทบจาก
ภัย การเตรียมพร้อมในการรับภัย การตอบสนองใน
สถานการณ์ที่เกิดภัย และ การฟื้นฟูบูรณะและการ
ก่อสร้างใหม่หรือการจัดการหลังการเกิดภัย

1.3.3 “สมาชิกการจัดการภัย
พิบัติหมู่บ้าน” หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่สิบ
แปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน
ของหมู่บ้านไม่น้อยกว่าร้อยละสิบ

2. รายละเอียดเกี่ยวกับสมาชิกการ
จัดการภัยพิบัติหมู่บ้าน

สมาชิกการจัดการภัยพิบัติหมู่บ้านมีสิทธิและหน้าที่
ดังต่อไปนี้

2.1 ร่วมกำหนดแนวทางการจัดทำ
แผนการจัดการภัยพิบัติในระดับหมู่บ้าน

2.2 ร่วมบริหารจัดการ และร่วม
ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติในระดับ
หมู่บ้าน

2.3 ร่วมจัดทำและปรับปรุงกฎ
ระเบียบการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน

2.4 มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและ
ถอดถอนคณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับ
หมู่บ้าน

2.5 ตรวจสอบการดำเนินงาน
ด้านการจัดการภัยพิบัติตำบลบางช้างของคณะ

กรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้านและคณะกรรมการเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับตำบล

3. คณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน

3.1 คณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้านมีจำนวนไม่น้อยกว่าสิบคนแต่ไม่เกินสิบห้าคน ซึ่งมีการเสนอชื่อและได้รับการคัดเลือกจากมติที่ประชุมของสมาชิกการจัดการภัยพิบัติหมู่บ้าน และให้คณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้านเลือกกรรมการหนึ่งคนเป็นประธานฯ

3.2 กรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

3.2.1 ต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของหมู่บ้านไม่น้อยกว่าร้อยแปดสิบวัน

3.2.2 เป็นบุคคลมีความน่าเชื่อถือของคนในชุมชน มีคุณธรรม หรือมีความรู้ที่สมาชิกชุมชนยอมรับ

3.2.3 ไม่เป็นบุคคลทุพพลภาพ หรือ ต้องคดีอาญา

3.3 คณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้านมีวาระการดำรงตำแหน่งจำนวนคราวละสองปี

3.4 กรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

3.4.1 ตาย

3.4.2 ลาออก

3.4.3 ครบวาระตามการดำรงตำแหน่ง

3.4.4 ไม่ปฏิบัติตามตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน และคณะกรรมการเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับตำบล โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

3.4.5 ปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์การบริหารจัดการกองทุนการจัดการภัยพิบัติหมู่บ้าน

3.4.6 คณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้านมีมติไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดให้พ้นจากตำแหน่งเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ หรือทำผิดกฎระเบียบการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้านอย่างร้ายแรง

3.4.7 สภากองทุนการบริหารส่วนตำบลมีมติไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาทั้งหมดให้พ้นจากตำแหน่ง เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ หรือทำผิดระเบียบข้อบังคับการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้านอย่างร้ายแรง

3.5 คณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

3.5.1 บริหารจัดการ ดูแลรักษาทางน้ำสาธารณะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

3.5.2 ประสานจัดทำแผนการจัดการ และกิจกรรมการจัดการภัยพิบัติในระดับหมู่บ้าน

3.5.3 สร้างจิตสำนึกให้แก่สมาชิกการจัดการภัยพิบัติหมู่บ้านเห็นถึงความสำคัญของปัญหาภัยพิบัติ และเข้ามามีส่วนร่วมจัดการภัยพิบัติในระดับหมู่บ้าน

3.5.4 ประสาน จัดทำและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านภัยพิบัติให้แก่สมาชิกการจัดการภัยพิบัติหมู่บ้าน

3.5.5 ประสานความร่วมมือกับบุคคล หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการภัยพิบัติในหมู่บ้าน

3.5.6 จัดทำรายงานผลการดำเนินงานด้านการจัดการภัยพิบัติในระดับหมู่บ้าน เสนอต่อที่ประชุมหมู่บ้าน และที่ประชุมคณะกรรมการเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับตำบลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

3.5.7 ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการกองทุนการจัดการภัยพิบัติหมู่บ้าน

3.5.8 บริหารจัดการกองทุนการจัดการภัยพิบัติหมู่บ้านให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

4. คณะกรรมการเครือข่ายการจัดการ ภัยพิบัติระดับตำบล

4.1 คณะกรรมการเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับตำบลมีจำนวนไม่น้อยกว่าสิบเอ็ดคนแต่ไม่เกินยี่สิบสองคน ซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองของคณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน จำนวนหมู่บ้านละสองคน และให้คณะกรรมการเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับตำบลเลือกกรรมการหนึ่งคนเป็นประธานฯ

4.2 คณะกรรมการเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับตำบล ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

4.2.1 เป็นคณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน

4.2.2 มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป

4.2.3 มีแนวคิดและจิตสำนึกในด้านการจัดการภัยพิบัติแบบมีส่วนร่วม

4.2.4 มีประสบการณ์การทำงานการจัดการภัยพิบัติไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

4.3 คณะกรรมการเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับตำบลมีวาระการดำรงตำแหน่งสองปี และจะดำรงตำแหน่งได้ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

4.4 คณะกรรมการเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับตำบล พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

4.4.1 ตาย

4.4.2 ลาออก

4.4.3 ครบวาระตามการดำรงตำแหน่ง

4.4.4 พ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน

4.4.5 ขาดการประชุมของเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับตำบลเกินสามครั้งติดต่อกันโดยไม่ได้แจ้งต่อคณะกรรมการเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับตำบล

4.4.6 คณะกรรมการเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับตำบลมีมติไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดให้พ้นจากตำแหน่ง เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ หรือกระทำผิดระเบียบของคณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับตำบลอย่างร้ายแรง

4.4.7 สภากองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาทั้งหมดให้พ้นจากตำแหน่งเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ หรือกระทำผิดระเบียบของคณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับตำบลอย่างร้ายแรง

4.5 คณะกรรมการเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับตำบล มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

4.5.1 สนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน

4.5.2 ดำเนินการประสานแผนจัดการภัยพิบัติของแต่ละหมู่บ้าน

4.5.3 สนับสนุนงานของเครือข่ายภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน และเครือข่ายภัยพิบัติระดับตำบล

4.5.4 ประสานจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านภัยพิบัติให้แก่ระดับชุมชนและระดับตำบล

4.5.5 ติดตามการดำเนินงานบริหารจัดการภัยพิบัติของคณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน

4.5.6 ประสานความร่วมมือกับบุคคล หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการภัยพิบัติทั้งระดับหมู่บ้านและระดับตำบล

4.5.7 จัดทำรายงานการดำเนินงานด้านภัยพิบัติระดับตำบลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งเสนอต่อที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

5. กองทุนการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน

5.1 ให้มีกองทุนการจัดการภัยพิบัติหมู่บ้าน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินที่ได้รับ การสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วน ตำบล การระดมทุนสนับสนุนจากภายในชุมชนและ ภายนอกชุมชน การจัดเก็บเงินค่าปรับผู้กระทำผิด ต่อกฎระเบียบการจัดการภัยพิบัติหมู่บ้าน การจัด เก็บเงินค่าสมาชิกการจัดการภัยพิบัติหมู่บ้าน หรือ การรับเงินบริจาคเพื่อการบริหารจัดการภัยพิบัติ

5.2 วัตถุประสงค์ในการใช้เงิน กองทุนการจัดการภัยพิบัติหมู่บ้าน

5.2.1 เพื่อการบริหารจัดการภัย พิบัติหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ

5.2.2 เพื่อการสนับสนุนการ ดำเนินงานและบริหารจัดการภัยพิบัติตำบลบาง ช้างของคณะกรรมการเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติ ระดับตำบล

5.2.3 เพื่อเป็นค่าตอบแทนหรือ จัดสวัสดิการให้แก่คณะกรรมการการจัดการภัย พิบัติระดับหมู่บ้าน และสมาชิกการจัดการภัยพิบัติ หมู่บ้าน

5.3 ให้คณะกรรมการกองทุนการ จัดการภัยพิบัติหมู่บ้านมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

5.3.1 กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข ระเบียบและวิธีการดำเนินงานของการใช้ เงินกองทุนการจัดการภัยพิบัติหมู่บ้าน

5.3.2 พิจารณาการใช้เงิน กองทุนการจัดการภัยพิบัติหมู่บ้านเพื่อใช้ตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

5.3.3 ติดตาม รายงาน และ ประเมินผลการใช้จ่ายเงินกองทุนการจัดการภัย พิบัติหมู่บ้านอย่างน้อยปีละสองครั้งเสนอต่อที่ ประชุมหมู่บ้าน

6. รายละเอียดเฉพาะ

6.1 ให้มีการเลือกคณะกรรมการ การจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้านให้เสร็จสิ้น

ภายในระยะเวลาเก้าสิบวันภายหลังจากประกาศ ใช้แนวทางการจัดการภัยพิบัติตำบลบางช้าง

6.2 ให้มีการเลือกคณะกรรมการ เครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับตำบลให้เสร็จ สิ้นภายในระยะเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวันภายหลังจาก ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง ว่า ด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติตำบลบางช้างนี้ ประกาศใช้บังคับ

ทั้งนี้จากการนำรายละเอียดทั้ง 6 ข้อข้าง ต้นมาจัดทำเป็น “ร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วน ตำบลบางช้าง ว่าด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติ ตำบลบางช้าง พ.ศ.” และนำร่างนี้ไปใช้ ประกอบการจัดเวทีการคืนข้อมูลจากงานวิจัยและ การบริการวิชาการเพื่อร่วมหาแนวทางการจัดการ ภัยพิบัติในอนาคตร่วมกับผู้นำชุมชนในตำบลบาง ช้างแล้ว พบว่า ผู้นำชุมชนทั้งหมดเห็นด้วยที่จะให้ มีการยกร่างข้อบัญญัติฉบับนี้ โดยเฉพาะประธาน สภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้างที่ระบุว่ายินดี นำร่างนี้เข้าที่ประชุมสภาฯ เพื่อพิจารณาต่อไป

อภิปรายผล

1. ด้านปัญหา ทุนเดิมและศักยภาพของ ชุมชนบางช้าง พบว่า ชุมชนบางช้างเป็นชุมชนที่ มีวิธีการจัดการความรู้แบบไม่ชัดเจน โดยอาศัย ประสบการณ์เดิมและภูมิปัญญาของประชาชนใน การร่วมกันแก้ไขปัญหาคือภัยที่เกิดขึ้นตั้งแต่ นั้น ชุมชนบางช้างจึงไม่ได้จัดทำสื่อชนิดใดขึ้นมาเฉพาะ แต่เป็นการถ่ายทอดความรู้ผ่านประสบการณ์ สอดคล้องกับ ประสิทธิ์ ประคองศรี (2554: 107) ที่สรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นระบบองค์ความรู้ แบบองค์รวมที่มีความจำเพาะเจาะจงให้เหมาะสม กับท้องถิ่นและสภาพการณ์ด้านการจัดการภัย พิบัติย่อมสัมพันธ์กับองค์ความรู้ด้านการจัดการ ภัยพิบัติทุกด้าน เป็นต้น และสอดคล้องกับ ฤทธิรงค์ จุฑาพฤตกร และอันธิกา สวัสดิ์ศรี (2556: 83) ที่ ได้สรุปให้เห็นถึงการใช้ภูมิปัญญาของชุมชนคลอง

บึงไผ่และคลองบัวขวัญในการวางแผนระยะกลาง และระยะยาว กล่าวคือ การปรับปรุงศูนย์ชุมชนเป็น บ้านพักพิงยามประสบภัยพิบัติ รวมถึงการติดตั้งถัง น้ำดื่มชุมชน การติดตั้งครัวกลางและห้องน้ำชุมชน ในศูนย์ชุมชนเป็นแผนระยะกลางที่หากได้รับการ สนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นก็สามารถปฏิบัติ ได้ทันที ในการรับมือกับภัยพิบัติอย่างถาวร ชุมชน ทั้งสองแห่งมีการวางแผนระยะยาวที่จะพัฒนา ทางกายภาพและเศรษฐกิจชุมชนเพื่อให้มีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมากขึ้นโดยเฉพาะการพัฒนา กายภาพของที่อยู่อาศัยให้ขึ้นไปตามมาตรฐานที่ อยู่อาศัยตามที่กฎหมายกำหนด

2. การจัดทำธรรมนูญท้องถิ่นใน ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติโดย ชุมชนในตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัด นครปฐมมีรายละเอียด 6 ข้อ ประกอบด้วย รายละเอียดทั่วไป รายละเอียดเกี่ยวกับสมาชิก การจัดการภัยพิบัติหมู่บ้าน คณะกรรมการการจัดการ ภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน เครือข่ายการจัดการภัย พิบัติระดับตำบล กองทุนการจัดการภัยพิบัติระดับ หมู่บ้าน รายละเอียดเฉพาะ ซึ่งรวบรวมมาจัดทำ เป็น “ร่างข้อบัญญัติองค์การบริหาร ส่วนตำบล บางช้าง ว่าด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติตำบล บางช้าง พ.ศ.” โดยรายละเอียดการจัด ทำมีความสอดคล้องกับกระบวนการนโยบาย สาธารณะที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันและก่อให้เกิด การปรับเปลี่ยนทางสังคม (ประเวศ วะสี, 2552: 14) ที่มีลักษณะความสัมพันธ์ของภาคส่วนหน่วย องค์กร หรือผู้กระทำต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง กันบนพื้นฐานการแลกเปลี่ยนทรัพยากร (อิศเรศ สันสนีวิทย์กุล, 2556: 43) และการจัดทำธรรมนูญ ท้องถิ่นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัย พิบัติโดยชุมชน เป็นการเสริมสร้างการจัดการ ตนเองของชุมชน สอดคล้องกับ สำนักงานกองทุน สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2557: 102) ที่ สรุปสาระสำคัญของการจัดการตนเองของชุมชน ไว้ 3 ประการ (1) ชุมชนท้องถิ่นเป็นพื้นที่ฐานราก

ของสังคม และเป็นหน่วยที่สำคัญในกระบวนการ เปลี่ยนแปลงเพื่อปฏิรูปสังคม แต่ปัจจุบันชุมชน ท้องถิ่นมีความอ่อนแอ เพราะถูกตัดโอกาส ขาด อำนาจในการบริหารจัดการตนเอง ขณะที่ชุมชน ท้องถิ่นในหลายพื้นที่ได้แสดงให้เห็นว่ามีพลังและ ศักยภาพที่จะบริหารจัดการตนเองได้เป็นอย่างดี (2) การปฏิรูปและสร้างสังคมไทยให้เข้มแข็ง มีความ สมดุลและยั่งยืนอย่างแท้จริง จำเป็นต้องริเริ่มที่ ชุมชนท้องถิ่น โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้โอกาส แก่ชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการวาง โครงสร้างพื้นฐานของประเทศ และ (3) ธรรมนูญ เพื่อการจัดการตนเองเป็นแนวทางในการใช้อำนาจ ของภาคประชาชน ที่จะแสดงออกถึงเจตจำนงค์ ร่วมของชุมชนท้องถิ่นในระดับต่างๆ เพื่อนำไปสู่ การปฏิรูประบอบประชาธิปไตย และการปฏิรูป ทางสังคม อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำคัญในการปรับ โครงสร้างทางสังคม จากระดับลงไปสู่ระดับ บน และปรับโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับ ภาคพลเมืองให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรศึกษารายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับ กฎหมายอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อให้มีความครอบคลุม การจัดการทุกด้าน และไม่ขัดกับกฎหมายหลักอื่นๆ ที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน
2. ควรศึกษาและจัดทำร่างข้อบังคับ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งน้ำ สาธารณะ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำร่างข้อเสนอที่มีรายละเอียด 6 ข้อ ประกอบด้วย รายละเอียดทั่วไป รายละเอียด เกี่ยวกับสมาชิกการจัดการภัยพิบัติหมู่บ้าน คณะกรรมการการจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน เครือข่ายการจัดการภัยพิบัติระดับตำบล กองทุน

การจัดการภัยพิบัติระดับหมู่บ้าน รายละเอียดเฉพาะ ซึ่งรวบรวมมาจัดทำเป็น “ร่างข้อบัญญัติองค์การบริหาร ส่วนตำบลบางช้าง ว่าด้วยแนวทางการจัดการภัยพิบัติตำบลบางช้าง พ.ศ.” ไปสู่การขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติในชุมชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับบริบทของตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการจัดการภัยพิบัติของชุมชนอื่น เพื่อศึกษาถึงกระบวนการ วิธีการและการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับการสนับสนุน และได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากคณะกรรมการกองทุนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมทุกท่าน รวมถึงสำนักงานกองทุน

สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการอนุมัติทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้จากงบประมาณรายได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ภายใต้โครงการวิจัยท้องถิ่นภายใต้โครงการนครปฐม: นครแห่งความผาสุกทุกชุมชนท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2557

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในตำบลบางช้าง ข้าราชการ และพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง และที่สำคัญชาวบ้านในชุมชนบางช้างทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่สละเวลาในการตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องของระเบียบวิธีการวิจัย ความถูกต้องของภาษาและพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กั้ววาน พรหมไทย และเกรียงศักดิ์ สร้อยสุวรรณ. (ม.ป.ป). *รูปแบบกระบวนการสร้างนโยบายสาธารณะ เพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม กรณีการจัดทำธรรมนูญสุขภาพ เทศบาลตำบลวัดโบสถ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก*. ม.ป.ท.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2557). สภาพปัญหาและอุปสรรคของการจัดการอุทกภัยในตำบลบางช้าง จังหวัด นครปฐม. *วารสารศรีปทุม ชลบุรี*. 11 (2): 25-30.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2552). นโยบายสาธารณะ: ทิศทางและแนวโน้มของการกำหนดนโยบายในสภาพ แวดล้อมของการเปลี่ยนแปลง. *วารสารวิชาการราชภัฏตะวันตก*. 4 (1): 115-126.
- ทิพาพร พิมพิสุทธิ. (2549). *บทความนโยบายสาธารณะที่ตีบนฐานเสรีภาพและจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนัก พิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประเวศ วะสี. (2552). *กระบวนการนโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: บริษัท ปิยอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด
- ประสิทธิ์ ประครองศรี. (2554). มหัตถรรมย์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการภัยพิบัติธรรมชาติของชุมชนในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ. *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ "การจัดการภัยพิบัติธรรมชาติในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อการพึ่งพาตนเองของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน"*:107-119.
- ฤทธิรงค์ จุฑาพฤตนิกร และอันธิกา สวัสดิ์ศรี. (2556). การจัดการน้ำท่วมด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน รายได้น้อย. *วารสารนักบริหาร*. 33 (4): 72-85.
- วิชิตา นินวน และชนิษฐา ชูสุข. (2557). ทิศทางสังคมและความเข้มแข็งของชุมชนในตำบลหนองแรด อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 33 (5): 110-121.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สำนัก พิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2557). *รายงานสุขภาพคนไทย 2557*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- อิศเรศ ต้นสนีย์วิทยกุล. (2556). การศึกษาวิเคราะห์นโยบายการส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมโดยใช้ตัวแบบ เครื่องข่ายนโยบาย. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*. 11 (2): 39-57.

เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดจริยธรรมของนักโฆษณาจากกลุ่มผู้บริโภค Consumer Norm for Advertising Practitioners Ethical Measuring Scale (APEMS)

บุหงา ชัยสุวรรณ¹

บทคัดย่อภาษาไทย

ด้วยการตระหนักถึงบทบาทและส่วนร่วมของผู้บริโภคในการกำกับดูแลโฆษณา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อหาเกณฑ์ปกติในการวัดระดับจริยธรรมของนักโฆษณา จากเกณฑ์ของผู้บริโภค โดยการวิจัยเชิงสำรวจจากผู้บริโภคอายุระหว่าง 16-45 ปี ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดจริยธรรมโฆษณา ซึ่งพัฒนาโดยบุหงา ชัยสุวรรณ (2551) และนำผลคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างได้มากำหนดเป็นเกณฑ์ปกติจากกลุ่มผู้บริโภค โดยผลการวิจัย พบว่า หลังจากที่ทำแบบทดสอบจริยธรรมทั้งในส่วนของ ความรู้ทางด้านเนื้อหาจริยธรรม และส่วนของพฤติกรรมการตัดสินใจโดยใช้เหตุผลทางจริยธรรมแล้ว สามารถนำคะแนนรวมมาแบ่งระดับได้ดังต่อไปนี้ ผู้ที่มีจริยธรรมในระดับสูง ได้คะแนนระหว่าง 75-100 คะแนน ผู้ที่มีจริยธรรมในระดับปานกลางได้คะแนนระหว่าง 61-74 คะแนน ผู้ที่มีจริยธรรมในระดับต่ำ ได้คะแนนระหว่าง 0 – 60 คะแนน

คำสำคัญ : การโฆษณา จริยธรรมโฆษณา จริยธรรมของนักโฆษณา เกณฑ์การวัดจริยธรรม

Abstract

Under the importance of consumer's participation in advertising regulation system, the objective of this study is to develop a consumer norm for the advertising practitioners ethical measuring scale. The data were gathered from 400 samples of 16-45 year old people who live in Bangkok. The advertising practitioners' ethical measuring scale, developed by Bu-nga Chaisuwan (2008) has been used as the survey tool. The measuring scale consisted of the questions that examine the advertising ethical knowledge and the reason behind the advertising practitioners' decision of the dilemma. The consumer norms for all questions are as following: 75-100 marks for high ethical, 61-74 marks for medium ethical and 0-60 marks for low ethical advertising practitioners.

Keywords: advertising, advertising ethics, advertising practitioner ethics, ethical measuring scale

¹ อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ และนวัตกรรมการจัดการ, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทนำ

การโฆษณา มักได้รับการกล่าวโทษ ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในแง่ของผลของการโฆษณาที่อาจเป็นอันตรายต่อสังคมเสมอๆ ในหลากหลายประเด็น (เดชพันธุ์ ประวิชัย, 2557; Roderick, 2000: 252; Gordon, Kittross & Reuss, 1996: 257; Phillips, 1997: 1; Dunn et al., 1990: 73) และมักจะถูกตั้งคำถามในแง่ของจริยธรรม (Bush & Bush, 1994: 31) และการขาดความรับผิดชอบ ต่อสังคม (Treise and others, 1994) เสมอๆ โดยเฉพาะผลต่อกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งโฆษณามีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ค่านิยม และทัศนคติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การวิพากษ์วิจารณ์โฆษณาเหล่านั้น ล้วนเรียกร้องให้นักโฆษณาที่เป็นผู้ที่สร้างสรรค์งานโฆษณามีจริยธรรมหรือมีการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น (Philip, 1995) รวมทั้งเรียกร้องให้นักโฆษณามีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย (Murphy, 1998: 318)

ด้วยอิทธิพลของโฆษณา โดยเฉพาะผลในเชิงลบของการโฆษณา ทำให้หน่วยงานภาครัฐ ได้ประกาศกฎหมายทั้งที่เป็นพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ตลอดจนประกาศต่างๆ ออกมาเพื่อเป็นแนวทางการกำกับดูแลโฆษณาถึง 56 ฉบับที่พิจารณาภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ (สมาคมโฆษณาแห่งประเทศไทย, 2558) อีกทั้งยังให้มีสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ให้ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลการโฆษณาที่ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะอีกด้วย

กระนั้นในการกำกับดูแลการโฆษณา นอกจากการมีบทบาทของหน่วยงานภาครัฐแล้ว ภาคประชาสังคมผู้บริโภคก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในรัฐธรรมนูญไทยปี 2540 และ 2550 กำหนดให้มืองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีผู้บริโภคมีการรวมกลุ่มและมีตัวแทนเพื่อมาเป็นปากเป็นเสียงแทนคนไทยทั่วประเทศ จนกระทั่งใน

ปัจจุบัน พ.ศ. 2558 กรรมาธิการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค สภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ก็วางกรอบแนวคิดการปฏิรูป โดยมียุทธศาสตร์ประการหนึ่งคือ องค์การผู้บริโภคต้องมีส่วนในการพิทักษ์สิทธิ์และกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งยังมีการผลักดันให้เกิด พระราชบัญญัติองค์การอิสระผู้บริโภค ซึ่งมีสาระสำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ ให้มีตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตรา และการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

ด้วยเหตุนี้การมีนักโฆษณาที่มีพฤติกรรมทางจริยธรรมในระดับที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนกลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในวงวิชาชีพหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาสังคมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับวิชาชีพโฆษณา อันเนื่องจากหากนักวิชาชีพโฆษณาสามารถแสดงให้เห็นถึงจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจของตนเองก็ยิ่งส่งผลดีต่อภาพลักษณ์องค์กร และความสำเร็จขององค์กร ดังเช่นงานวิจัยของ ทิพวรรณ ทรัพย์สุวรรณ และคณะ (2556) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่าง จริยธรรมธุรกิจ ภาพลักษณ์องค์กร และความสำเร็จขององค์กรอีกด้วย และนำสู่ผลที่ดีต่อประชาชน และประเทศชาติ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว นับตั้งแต่ในปี 2551 ได้มีการพัฒนาแบบทดสอบวัดจริยธรรมของนักโฆษณา (บุหงา ชัยสุวรรณ, 2551) ซึ่งใช้วัดระดับจริยธรรมของนักโฆษณาโดยใช้เกณฑ์ภายในคือ การระบุเกณฑ์ในการวัดจากกลุ่มนักโฆษณาด้วยกันแล้ว เพื่อให้มีแนวทางเชิงประจักษ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้บริโภค จึงเป็นที่มาในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์มุ่งที่จะหาเกณฑ์ในการวัดระดับจริยธรรมของนักโฆษณาจากมาตรฐานของผู้บริโภค อันจะเป็นอีกเกณฑ์จากมุมมองที่แตกต่าง ซึ่งเป็นข้อมูลเสริมอีกด้านหนึ่งสำหรับการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักโฆษณา เพื่อ

ให้สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมในระดับต่อไป อีกทั้งยังเป็นการนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการกำกับดูแล เป็นการกำกับดูแลภายใต้หลักธรรมาภิบาล และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับองค์กรอิสระคุ้มครองผู้บริโภคต่างๆ หรือ หน่วยงานภาครัฐที่ทำงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคด้วย

ขอบเขตของการวัดจริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ โดยที่มีผู้ให้ความหมายของจริยธรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจในขอบข่ายของจริยธรรมแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ในลักษณะที่เป็น หลักการ กฎเกณฑ์ มาตรฐาน และแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ดังตัวอย่างเช่น คำนิยามของจริยธรรมจาก Brown (1968), กีร์ติ บุญเจือ (2528), และ สิวลี ศิริไล (2528) กลุ่มที่ 2 คือ ความหมายที่เป็นนิยามที่อยู่ในรูปของการประพฤติปฏิบัติ และการกระทำ มากกว่าจะเป็นเรื่องของกฎเกณฑ์ ดังตัวอย่างเช่น คำนิยามโดย Jeffreys (1962), มาโนชญ์ ตัณฑวิชญ์ (2523) และพนัส หันนาคินทร์ (2526) ส่วนในกลุ่มที่ 3 จะเป็นการผนวกทั้งสองลักษณะแรกเข้าด้วยกัน กล่าวคือ จริยธรรมเป็นทั้งกฎเกณฑ์ และการปฏิบัติ ดังเช่น คำนิยามของจริยธรรมจาก พระยาอนุমানราชชน (2516), ดวงเดือน พันธุมหาวิณ (2524), และพรนพ พุกกะพันธ์ (2543)

การวิจัยครั้งนี้ จึงต้องการที่จะวัดสถานภาพของความมีจริยธรรมของนักโฆษณา โดยมุ่งให้ความสนใจจริยธรรมในความหมายที่เกี่ยวข้องกับตัวคน คือ ความประพฤติของนักโฆษณาว่าเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดหรือไม่ โดยมาตรฐานที่นักโฆษณาควรให้ความสำคัญ คือ การยึดตามหลักมาตรฐานวัดจริยธรรมสำหรับนักวิชาชีพ ซึ่งได้แก่ จรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งเป็น

จริยธรรม หรือมาตรฐานสำหรับนักวิชาชีพ (เพ็ญศรี วายวานนท์, 2536; ดิน ปรัชญพฤทธิ, 2540) ด้วยเหตุนี้ จึงควรพิจารณาที่มาตรฐานของนักโฆษณานั้นคือ ความรู้ของนักโฆษณาที่มีต่อจรรยาบรรณโฆษณา ซึ่งเป็นเนื้อหาทางจริยธรรมโฆษณาที่นักโฆษณาพึงรู้ และปฏิบัติตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพโฆษณา โดยสมาคมโฆษณาแห่งประเทศไทย ซึ่งให้แนวทางในการปฏิบัติการโฆษณาของนักโฆษณาไว้

ดังนั้นในการศึกษาจริยธรรม จะต้องครอบคลุมจริยธรรมทั้งในส่วนของการเรียนรู้เนื้อหาของจริยธรรม และส่วนของพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา การวัดจริยธรรมโฆษณา จึงควรวัดให้ครอบคลุมองค์ประกอบดังกล่าวด้วย

วิธีการวัดจริยธรรม

นักวิจัย และนักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอวิธีการวัดจริยธรรมซึ่งมีความใกล้เคียงกัน อาทิ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ(2543) เสนอขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบจริยธรรมว่า ประกอบไปด้วยขั้นตอนทั้งหมด 9 ขั้นตอน โชติเพชรชื่น(2524) เสนอแนะขั้นตอนวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมไว้ 3 ขั้นตอนหลัก และสงบ ลักษณะ (2526) ได้เสนอ ขั้นตอนในการวัดจริยธรรม ไว้ 4 ขั้นตอน กระนั้นจะเห็นได้ว่า มีขั้นตอนที่มีความสอดคล้องกัน และสามารถสรุปเป็นขั้นตอนหลักๆ คือ การกำหนดจริยธรรม การกำหนดเครื่องมือที่ใช้วัดจริยธรรม การสร้างแนวคำตอบ และการให้คะแนน การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และการสร้างเกณฑ์ปกติในการวัดระดับจริยธรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยที่ต่อเนื่องจากการวิจัยของบุหงา ชัยสุวรรณ (2551) ซึ่งได้มีการดำเนินการนับตั้งแต่ การกำหนดขอบเขตของจริยธรรมโฆษณา การกำหนดเครื่องมือที่ใช้วัด การสร้างแนวคำตอบและการให้คะแนน การตรวจสอบ

คุณภาพของเครื่องมือ และการสร้างเกณฑ์ปกติ โดยที่การวิจัยครั้งนี้ จะนำเครื่องมือที่ได้ดังกล่าวมา ทำการศึกษาเพื่อหาเกณฑ์ปกติจากกลุ่มผู้บริโภครวมเพิ่มเติม

เกณฑ์ปกติในการทำแบบทดสอบ

เกณฑ์ปกติของแบบสอบ (Norm) หมายถึง คະแนมมาตรฐานที่ได้จากการที่กลุ่มตัวอย่าง ประชากรขนาดใหญ่ทำแบบทดสอบฉบับนั้นๆ ซึ่งพิจารณาได้ใน 2 ส่วน คือ การแบ่งเกณฑ์ปกติตาม กลุ่มตัวอย่างประชากร และการแบ่งตามลักษณะ การแปลงคะแนน (เยาวดี วิบูลย์ศรี, 2540) สำหรับ ในการสร้างแบบทดสอบจากการวิจัยของบุหงา ชัยสุวรรณ (2551) เป็นการกำหนดสร้างเกณฑ์ ปกติภายนอก วิธีที่ใช้ในการแบ่งจึงจะแบ่งจากการ กระจายของโค้งปกติ โดยอาศัยค่าเฉลี่ยของคะแนน สอบ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นจุดแบ่ง (เยาวดี วิบูลย์ศรี, 2540: 75) การใช้รูปแบบนี้มีความสะดวก ผู้ที่ทำการทดสอบสามารถเทียบระดับของตนเอง ได้จากคะแนนดิบ โดยไม่ต้องเทียบตารางแปลง คะแนน สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ จึงยึดตามแนวทาง เดิม แต่เปลี่ยนกลุ่มประชากรเป็นกลุ่มผู้บริโภค

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จาก กลุ่มประชากร คือ ผู้บริโภคอายุระหว่าง 16-45 ปี ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เนื่องจากประชาชนกลุ่มนี้ มีพฤติกรรมเปิดรับ สื่อในปริมาณที่มากกว่าประชาชนกลุ่มอื่นๆ ใช้วิธี การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างรวมจำนวน 400 คน กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% (Taro Yamane 1970, อ้างถึงใน ปารีชาติ สถาปิตานนท์, 2546) เก็บ ข้อมูลโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

(Multi-stage sampling) จึงทำการทดสอบการ แจกแจงของประชากรเพื่อลักษณะของข้อมูล ตัวอย่างเพื่อที่จะได้อ้างถึงลักษณะของประชากร ด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnov Test (K-S Test) พบว่ากลุ่มตัวอย่างนี้ เป็นการสุ่มตัวอย่างจาก ประชากรที่มีการแจกแจงเป็นปกติที่ระดับนัยสำคัญ ที่ 0.05 กลุ่มตัวอย่างนี้จึงเพียงพอที่จะนำมาทำการ ทดสอบทางสถิติต่อไป ทั้งนี้ลักษณะประชากรของ กลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นเพศชาย (ร้อยละ 47.25) และเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 52.75) โดยส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 25-29 ปี (ร้อยละ 40) มี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 66.25)

เครื่องมือของการวิจัย คือ แบบทดสอบ วัดจริยธรรมโฆษณา โดยบุหงา ชัยสุวรรณ (2551) ซึ่งครอบคลุมประเด็นหลักของการวัดจริยธรรมใน 2 ส่วน คือ (1) ความรู้ เชิงจริยธรรม ตามแนวทาง จรรยาบรรณวิชาชีพโฆษณา และ (2) การใช้เหตุผล ในการตัดสินใจต่อสถานการณ์ที่เป็นปัญหาทาง จริยธรรมของการโฆษณา และนำผลคะแนนที่ได้ มากำหนดเป็นเกณฑ์ปกติจากกลุ่มผู้บริโภค

ผลการวิจัย

1. เกณฑ์ปกติสำหรับวัดระดับความรู้ ทางด้านเนื้อหาจริยธรรมของนักโฆษณา

ในส่วนของความรู้ทางด้านเนื้อหา จริยธรรมของนักโฆษณานั้น เป็นการวัดความรู้ เนื้อหาจากจรรยาบรรณวิชาชีพโฆษณา ในแต่ละ ประเด็นจรรยาบรรณ ผลการวิจัย พบว่า ไม่มีข้อ ใดที่กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตอบถูก หรือตอบผิด ดัง นั้นจากผลการวิจัยอาจเห็นได้ว่า ข้อประเด็นจรรยา บรรณที่มีผู้ตอบถูกมากที่สุด คือ การสร้างความ น่าเชื่อถือให้สินค้าที่ทำการโฆษณาโดยใช้ตัวเลข ทางสถิติ หรือผลการวิจัย ควรใช้เฉพาะส่วนสรุป ผลเท่านั้น เพราะไม่ยืดเยื้อ และทำให้ให้ประชาชน เข้าใจผลการวิจัยได้ง่ายขึ้น (ร้อยละ 96.75%) ส่วน ประเด็นที่มีผู้ที่ตอบถูกน้อยที่สุด ได้แก่ ไม่ควรกล่าว

ถึงสินค้าของคู่แข่ง ในเนื้อหาสารโฆษณา เพราะอาจก่อให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม (ร้อยละ 10%)

จากคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างได้รับ (หากตอบถูก ได้ 1 คะแนน หากตอบผิดหรือไม่แน่ใจ ได้ 0 คะแนน) นำมาจัดเป็นเกณฑ์ปกติในการวัดระดับความรู้ทางด้านเนื้อหาจริยธรรมของนัก

โฆษณา โดยใช้วิธีการยึดคะแนนกลุ่มเป็นเกณฑ์ตัดสิน อาศัยค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นจุดแบ่ง (ยาวดี วิบูลย์ศรี, 2540: 75-76) โดยแบบทดสอบในส่วนของความรู้ทางจริยธรรม มีคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงการสรุปคะแนนเฉลี่ย การวัดความรู้ทางด้านเนื้อหาจริยธรรมโฆษณา

ข้อคำถาม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
คะแนนรวมความรู้ทางด้านเนื้อหาจริยธรรมโฆษณา	6.12	1.01

ตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า คะแนนเฉลี่ยรวมความรู้ทางด้านเนื้อหาจริยธรรมโฆษณา คือ 6.12 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 1.01 จากค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมความรู้ทางด้านเนื้อหาจริยธรรมโฆษณาของแบบทดสอบ และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบ่งออกคะแนนออกเป็น 3 กลุ่มดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ที่มีความรู้ระดับสูง ได้คะแนนระหว่าง 8-10 คะแนน

กลุ่มผู้ที่มีความรู้ระดับปานกลาง ได้คะแนนระหว่าง 5-7 คะแนน

กลุ่มผู้ที่มีความรู้ระดับต่ำ ได้คะแนนระหว่าง 0-4 คะแนน

ตารางที่ 2 แสดงการสรุปคะแนนเฉลี่ยการตัดสินใจให้เหตุผลในการตัดสินใจต่อสถานการณ์ที่กำหนด

ข้อคำถาม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ส่วนการนำเสนอความจริงในการโฆษณา (คะแนนเต็ม คือ 48 คะแนน)	32.05	4.17
ส่วนการพิจารณาความเหมาะสมในการโฆษณา (คะแนนเต็ม คือ 42 คะแนน)	29.48	3.61
รวมคะแนนทั้งฉบับ (คะแนนเต็ม คือ 90 คะแนน)	61.54	6.47

จากตารางที่ 2 เห็นได้ว่า คะแนนเฉลี่ยการตัดสินใจตามระดับเหตุผลทางจริยธรรม มีคะแนนรวมทั้งฉบับเฉลี่ย ได้แก่ 61.54 นำมาจัด

2. เกณฑ์ปกติสำหรับวัดระดับพฤติกรรมการตัดสินใจทางด้านจริยธรรมของนักโฆษณา

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการตัดสินใจทางด้านจริยธรรมของนักโฆษณา จากข้อคำถามที่เป็นการตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสถานการณ์สมมติ ในส่วนของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาทางด้านการนำเสนอความจริง และที่มีต่อสถานการณ์สมมติ ในส่วนของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเรื่องความไม่เหมาะสม ดังตารางที่ 2

กลุ่มระดับจริยธรรมเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ที่มีการใช้เหตุผลในการตัดสินใจจริยธรรมในระดับสูง ผู้ที่มีการใช้เหตุผลในการตัดสินใจจริยธรรมในระดับ

ปานกลาง และผู้ที่มีการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ จริยธรรมในระดับต่ำ โดยเป็นการแบ่งตามคะแนน ซึ่งกำหนดไว้สำหรับจริยธรรมในแต่ละระดับ กล่าวคือ ให้ 3 คะแนนสำหรับการตัดสินใจโดยใช้เหตุทาง จริยธรรมระดับสูง ให้ 2 คะแนนสำหรับการตัดสินใจโดยใช้เหตุทางจริยธรรมระดับปานกลาง และ ให้ 1 คะแนนสำหรับการตัดสินใจโดยใช้เหตุทาง จริยธรรมระดับต่ำ โดยการแบ่งนี้ เป็นการจัดระดับ โดยยึดคะแนนกลุ่มเป็นเกณฑ์ตัดสิน และแบ่งจากการกระจายของโค้งปกติ โดยอาศัยค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสอบเป็นจุดแบ่ง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังต่อไปนี้

ผู้ที่มีการตัดสินใจจริยธรรมในระดับสูง ได้คะแนน ระหว่าง 67 - 90

ผู้ที่มีการตัดสินใจจริยธรรมในระดับปานกลาง ได้คะแนนระหว่าง 55 - 68

ผู้ที่มีการตัดสินใจจริยธรรมในระดับต่ำ ได้คะแนนระหว่าง 0 - 54

ตารางที่ 3 แสดงการสรุปคะแนนเฉลี่ย การวัดความรู้ทางด้านเนื้อหาจริยธรรมโฆษณา และด้านพฤติกรรม หรือการให้เหตุผลในการตัดสินใจทางด้านจริยธรรม

ข้อคำถาม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ความรู้ทางด้านเนื้อหาจริยธรรมโฆษณา (คะแนนเต็ม คือ 10 คะแนน)	6.12	1.012
พฤติกรรมหรือการให้เหตุผลในการตัดสินใจทางด้าน จริยธรรม (คะแนนเต็ม คือ 90 คะแนน)	61.53	6.47
คะแนนรวมของแบบทดสอบทั้งฉบับ (คะแนนเต็ม คือ 100 คะแนน)	67.66	6.76

จากค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมของแบบ ทดสอบทั้งฉบับ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบ่ง คะแนนออกเป็น 3 กลุ่มดังต่อไปนี้

ผู้ที่มีการจริยธรรมในระดับสูง ได้คะแนน ระหว่าง 75-100

ผู้ที่มีจริยธรรมในระดับปานกลาง ได้คะแนนระหว่าง 61-74

3. เกณฑ์ปกติสำหรับวัดระดับ

จริยธรรมของนักโฆษณา

เนื่องจากแบบทดสอบวัดสถานภาพทาง จริยธรรมโฆษณาของนักโฆษณา ประกอบไป ด้วยข้อคำถาม ส่วนที่เป็นการวัดความรู้ทางด้าน เนื้อหาจริยธรรมโฆษณา และด้านพฤติกรรมหรือ การให้เหตุผลในการตัดสินใจทางด้านจริยธรรม ต่อสถานการณ์ที่เป็นปัญหาทางด้านจริยธรรม โฆษณา ดังนั้น เพื่อหาระดับจริยธรรมโฆษณาของ นักโฆษณา จึงนำคะแนนทั้งในส่วนของความรู้ และ พฤติกรรมมารวมกัน และจัดแบ่งระดับจริยธรรม ของนักโฆษณาก่อเป็น 3 ระดับ โดยการแบ่งนี้ เป็นการจัดระดับโดยยึดคะแนนกลุ่มเป็นเกณฑ์ ตัดสิน จากการกระจายของโค้งปกติ โดยอาศัยค่า เฉลี่ยของคะแนนสอบ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นจุดแบ่ง (เยาวดี วิบูลย์ศรี, 2540: 75-76) โดย แบบทดสอบทั้งชุดมีคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยง เบนมาตรฐาน ดังรายละเอียดในตารางดังต่อไปนี้

ผู้ที่มีจริยธรรมในระดับต่ำ ได้คะแนน ระหว่าง 0 - 60

อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อเปรียบเทียบ เกณฑ์ปกติในการวัด ระดับจริยธรรมของนักโฆษณา ด้วยแบบทดสอบ

วัดจริยธรรมโฆษณา ซึ่งพัฒนาโดยบุหงา ชัยสุวรรณ (2551) ระหว่างช่วงคะแนน จากนักโฆษณา และจากประชาชน จะพบว่า มีความใกล้เคียงกัน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบเกณฑ์ปกติในการวัดระดับจริยธรรมของนักโฆษณา ด้วยแบบทดสอบวัดจริยธรรมโฆษณาซึ่งพัฒนาโดยบุหงา ชัยสุวรรณ (2551)

เกณฑ์ปกติในการวัดระดับจริยธรรมของนักโฆษณา ด้วยแบบทดสอบวัดจริยธรรมโฆษณา พัฒนาโดยบุหงา ชัยสุวรรณ (2551)		
ตอนที่ 1 คะแนนความรู้จริยธรรม	เกณฑ์ปกติ	เกณฑ์ปกติ
	(กลุ่มนักโฆษณา)	(กลุ่มผู้บริโภค)
กลุ่มผู้ที่มีความรู้ระดับสูง	8-10 คะแนน	8-10 คะแนน
กลุ่มผู้ที่มีความรู้ระดับปานกลาง	5-7 คะแนน	5-7 คะแนน
กลุ่มผู้ที่มีความรู้ระดับต่ำ	0-4 คะแนน	0-4 คะแนน
ตอนที่ 2 การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลทางจริยธรรม	เกณฑ์ปกติ	เกณฑ์ปกติ
	(กลุ่มนักโฆษณา)	(กลุ่มผู้บริโภค)
ผู้ที่มีการตัดสินใจจริยธรรมในระดับสูง	74 – 90 คะแนน	67- 90 คะแนน
ผู้ที่มีการตัดสินใจจริยธรรมในระดับปานกลาง	56 – 73 คะแนน	55 - 68 คะแนน
ผู้ที่มีการตัดสินใจจริยธรรมในระดับต่ำ	0 – 55 คะแนน	0 – 54 คะแนน
ภาพรวมของระดับจริยธรรมของนักโฆษณา	เกณฑ์ปกติ	เกณฑ์ปกติ
	(กลุ่มนักโฆษณา)	(กลุ่มผู้บริโภค)
ผู้ที่มีการจริยธรรมในระดับสูง	81-100 คะแนน	75-100 คะแนน
ผู้ที่มีการจริยธรรมในระดับปานกลาง	62-80 คะแนน	61-74 คะแนน
ผู้ที่มีการจริยธรรมในระดับต่ำ	0 – 61 คะแนน	0 – 60 คะแนน

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า เกณฑ์ปกติที่ได้จากกลุ่มประชาชน นั้นมีความใกล้เคียงกับเกณฑ์ปกติที่ได้จากกลุ่มนักโฆษณา ที่ทำการศึกษาโดยการวิจัยของบุหงา ชัยสุวรรณ (2551) โดยในส่วนของความรู้ทางด้านจริยธรรมนั้นมีช่วงคะแนนเท่ากันในทุกๆระดับ จึงเห็นได้ว่า ทั้งนักโฆษณาและประชาชนนั้นมีความรู้ในด้านการโฆษณาในระดับที่เท่าเทียมกัน กระนั้นก็ตาม เมื่อต้องการตัดสินใจโดยใช้เหตุผลทางจริยธรรมจะเห็นได้ว่า กลุ่มนักโฆษณาจะมีคะแนนจริยธรรมในระดับที่สูงกว่ากลุ่มประชาชน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มตัวอย่างนัก

โฆษณาที่เป็นผู้กำหนดเกณฑ์ปกตินั้น ส่วนใหญ่เป็นนักโฆษณาที่เป็นสมาชิกของสมาคมโฆษณาแห่งประเทศไทย ซึ่งมีการจัดกิจกรรมต่างเพื่อส่งเสริมจรรยาบรรณของนักวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เป็นผู้ที่มีความรู้ และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักจริยธรรม สอดคล้องกับ งานวิจัยของพรรณพิลาศ กุลติลิก (2554) ที่พบว่า นักวิชาชีพโฆษณามีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่สอดคล้องกับความรู้เชิงจริยธรรมของนักวิชาชีพ ตามทฤษฎีของโคลเบิร์ต (1976) กล่าวคือ นักวิชาชีพโฆษณามีจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 3 คือ “ความคาดหวังและการ

ยอมรับในสังคม” กระนั้นก็ตาม ประเด็นที่น่าสนใจคือ ซึ่งขัดแย้งกับการที่กลุ่มเรียกร้องทางสังคม หรือกลุ่มภาคประชาชน ตลอดจนกลุ่มเผ่าระวางสื่อต่างๆ มักตั้งคำถามในเชิงจริยธรรมต่อนักโฆษณา ดังผลของการวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ เหลียวตระกูล (2546) ที่ศึกษาสาเหตุที่ทำให้งานโฆษณาถูกผลิตออกมาไม่ถูกต้องตามหลักกฎหมายและศีลธรรมนั้นเกิดจากการที่นักโฆษณาไม่นำจริยธรรมมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ และการที่นักโฆษณามีเจตนาที่จะผลิตงานโฆษณาให้ไม่ถูกต้องตามหลักกฎหมายและหลักศีลธรรม เป็นต้น

ทั้งนี้จากผลการวิจัยอาจชี้ให้เห็นได้ว่า กลุ่มนักโฆษณาที่มีจริยธรรมสูง จะมีการตัดสินใจที่มีเหตุผลจากจริยธรรมที่อยู่ในระดับที่สูงกว่าประชาชน โดยที่คะแนนในระดับอื่น มีความใกล้เคียงกัน ด้วยเหตุนี้ จึงอาจเห็นได้ว่า จริงๆ แล้วทั้งนักโฆษณา และประชาชนเป็น กลุ่มที่มีความคิดเหมือนกัน รู้ว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่พึงประสงค์เท่าเทียมกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะทุกคนอยู่ในสังคมเดียวกัน ได้รับการหล่อหลอมจากค่านิยม วัฒนธรรมแบบเดียวกัน โดยที่ค่านิยมของสังคมนั้น เป็นสิ่งที่ช่วยกำหนดช่วงของระดับของการยอมรับได้ที่แตกต่างกันของการตัดสินใจในการปฏิบัติกรต่างๆ ของคนแต่ละคนที่มีอย่างมีความแตกต่างกัน ดังที่ พินัส หันนาคินท์ (2526: 20) อธิบายว่า “จริยธรรมนั้นต้องมีช่วง เช่นเราอาจพูดปดเล็กน้อย แต่ถ้าพูดปดมากๆ เราไม่ทำ ยิ่งช่วงกว้างมากเท่าไร ความแน่นอนหรือความเชื่อตรงต่อจริยธรรมนั้นก็ยิ่งน้อยลง ความกว้างหรือแคบของช่วงแห่งจริยธรรมนั้น น่าจะกำหนดโดยค่านิยมของแต่ละบุคคล ค่านิยมจึงเป็นเสมือนเครื่องมือสำหรับตัดสินใจหรือกำหนดทิศทางแห่งความประพฤติเชิง จริยธรรมของคน” ดังนั้นโดยเหตุที่คนในสังคมจะมีวัฒนธรรมที่หล่อหลอมร่วมกันในระดับหนึ่ง คำตอบที่ได้จึงเป็นการหาคำตอบถึง ขอบเขต (Boundaries) หรือช่วง (Latitudes) ของจริยธรรมที่ยอมรับได้บนพื้นฐานร่วมกันของศีลธรรมของคนที่หลากหลาย (Bush &

Bush, 1994: 33)

ข้อจำกัดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการเก็บข้อมูล ด้วยการให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบแบบทดสอบวัดจริยธรรมนักโฆษณา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบทดสอบเพื่อการวัดผล จึงมีลักษณะที่ค่อนข้างยาว ต้องอาศัยความตั้งใจและความเต็มใจในการทำแบบทดสอบ จึงอาจมีความกังวลจากสิ่งรบกวนอื่น ๆ ได้ อีกทั้งแบบทดสอบเป็นการวัดเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องตัดสินใจในการดำเนินการโฆษณานั้น อาจเป็นสิ่งที่ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างไม่เข้าใจถึงปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักวิชาชีพโฆษณา จึงอาจเป็นข้อจำกัดถึงผลของการวัด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

เกณฑ์ปกติที่ได้จากกลุ่มผู้บริโภคครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ประกอบการตีความคะแนนที่ได้รับจากการทำแบบทดสอบวัดจริยธรรมของนักโฆษณาได้ โดยผู้ที่จัดทดสอบระดับจริยธรรมหรือนักวิชาชีพโฆษณาผู้ที่ต้องการประเมินระดับจริยธรรมของตนเอง สามารถใช้วิจารณ์ญาณได้ว่า จะดูจากเกณฑ์ของกลุ่มใด กระนั้น ด้วยเหตุที่ระดับจริยธรรมโฆษณาที่แบ่งโดยเกณฑ์ของนักโฆษณามีคะแนนที่สูงกว่า ดังนั้น เพื่อตอบสนองความต้องการ และสร้างความน่าเชื่อถือ ความมั่นใจของประชาชนที่มีต่อการดำเนินการโฆษณา จึงควรใช้เกณฑ์ที่ได้จากกลุ่มนักโฆษณาเป็นหลัก และแม้ว่าเกณฑ์ปกติที่ได้จากกลุ่มผู้บริโภค จะมีคะแนนที่ต่ำกว่า เกณฑ์ปกติที่ได้จากกลุ่มนักโฆษณา ในการประเมิน หรือวัดระดับจริยธรรมของนักโฆษณา ควรพึงระลึกว่า นักโฆษณา เป็นนักวิชาชีพ และการดำเนินอาชีพโฆษณา เป็นอาชีพที่มีเกียรติ ที่ต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างสูง และอาจ

ต้องสูงกว่าความคาดหวังของประชาชนซึ่งอาจไม่ได้มีความรู้ หรือความเชี่ยวชาญเท่านักวิชาชีพ ดังนั้น การพัฒนาระดับจริยธรรมของนักโฆษณาให้สูงขึ้นต่อไป นอกจากนี้ หน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมหรือกำกับดูแลการโฆษณา ควรมีการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจต่อจริยธรรมของการโฆษณา รวมทั้งความรู้เท่าทันโฆษณา (Advertising Literacy) ให้เกิดแก่ประชาชนมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจปัญหาทางจริยธรรม ในด้านการโฆษณา เพื่อให้มีความพร้อมในการเป็นส่วนหนึ่งของการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลจริยธรรมของวิชาชีพโฆษณาต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การโฆษณาไม่ใช่แค่สิ่งที่มีอิทธิพลแต่ในกลุ่มนักวิชาชีพโฆษณา หากทว่า ส่งผลต่อสังคมวงกว้าง การหาระดับจริยธรรมโฆษณาที่พึงรับได้นั้น

นอกจากจะกำหนดเกณฑ์ปกติ จากกลุ่มนักโฆษณา และกลุ่มผู้บริโภค ซึ่งเป็นการจุดที่เป็น การการยอมรับจากมุมมองของภาคประชาชนซึ่งเป็นผู้รับผลกระทบจากโฆษณาแล้ว อีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ควรละเลย คือ การหาเกณฑ์ปกติที่มาจาก มุมมองของผู้ควบคุมโฆษณา เช่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐ หน่วยงานไม่หวังผลกำไรที่ทำงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านต่าง ๆ กลุ่มผลิตภัณฑ์ทางสังคม และนักวิชาการด้วย เพื่อนำไปสู่เกณฑ์การยอมรับที่รอบด้าน

นอกจากนี้ แบบทดสอบนี้ สร้างขึ้นมาครอบคลุมเฉพาะกรณีศึกษา ซึ่งเป็น สื่อโฆษณาแบบดั้งเดิม (Traditional Advertising) ดังนั้นในอนาคตควรมีการสร้างแบบทดสอบที่ครอบคลุมประเภทสื่อใหม่ ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อให้มีความครอบคลุมการศึกษาระดับจริยธรรมของนักโฆษณามากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2523). *แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย*. การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย 22-27 มกราคม 2523. (เอกสารอัดสำเนา).
- กীরดี บุญเจือ. (2528). *จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.
- โชติ เพชรชื่น. (2524). "การสร้างเครื่องมือวัดด้านจริยธรรม". *การวัดผลการศึกษา*. 3(2): กันยายน-ธันวาคม 2544, 23-28
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2524). *พฤติกรรมศาสตร์เล่ม 2 : จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- เดชพันธุ์ ประวิชัย. (2557). *การโฆษณากับสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 6 ปรับปรุงแก้ไข. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2540). *วิชาชีพและจรรยาบรรณ เอกสารประกอบการบรรยาย 14-31 กรกฎาคม 2540*. กรุงเทพมหานคร: โครงการ Global Competence Project
- ทิพวรรณ ทวีทรัพย์สุวรรณ และคณะ. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมธุรกิจ ภาพลักษณ์ องค์กร และความประสบความสำเร็จขององค์กรสำนักงานบัญชีในเขตภาคกลาง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม* ที่ 33 (2) มีนาคม - เมษายน พ.ศ.2557: 219-233.

- บัญญัติ วรรณบุตร. (2530). *การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความไม่เหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. ปรินญาณิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- บุหงา ชัยสุวรรณ. (2551). *สถานภาพของจริยธรรมของนักโฆษณาในประเทศไทย และการพัฒนาเกณฑ์การวัดจริยธรรม เอกสารอัดสำเนา รายงานการวิจัย นำเสนอ มูลนิธิดำรงชัยธรรม*
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2546). *ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์ศักดิ์ เหลียวตระกูล. (2546). *หลักธรรมพระพุทธศาสนา กับจริยธรรมนักโฆษณา*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. นิเทศศาสตร์ (การโฆษณา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณพิลาศ กุลดิลก. (2554). *จริยธรรมของนักวิชาชีพต่อการวางสินค้าในรายการโทรทัศน์ประเภทละครซิตคอม*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต นิเทศศาสตร์ (สื่อสารการตลาด) มหาวิทยาลัยบูรพา
- พนา ทองมีอาคม. (มปป.). *การควบคุมโฆษณา จากภาพกว้าง มุมวิชาการ*. เอกสารประกอบการสัมมนาสืบค้นจาก pioneer.netserv.chula.ac.th/.../Controlofadvertising.do วันที่ 13 มกราคม 2558
- พนัส หันนาคินทร์. (2526). *การสอนค่านิยมและจริยธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. พิษณุโลก: โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- พรนพ พุกกะพันธ์. (2543). *จริยธรรมทางธุรกิจ*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. สัมพันธ์พาณิชย์.
- เพ็ญศรี รวยวานนท์. (2536). *การจัดการทรัพยากรคน*. กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มาโนชญ์ ดันชวนิชย์. (2523). "ปัญหาการถ่ายทอดจริยธรรมกับอนาคตของชาติ". *ครุปริทัศน์* 5(9): กันยายน 2523: 41-48.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2540). *การวัดผลและการสร้างแบบสอบถามสัมฤทธิ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก
- สงบ ลักษณะ. (2524). "การศึกษาและพัฒนาจริยธรรมไทย." *การวัดผลการศึกษา*. 2: มกราคม-ธันวาคม, 29-57.
- สมาคมโฆษณาแห่งประเทศไทย. (2558). *คู่มือการตรวจพิจารณาภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์*. กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดีเอ็น เอชส์ แอดเวอร์ไทซิ่ง.
- สิวลี สิริไล. (2528). *จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Brown, R. (1968). *Social Psychology*. New York: The Free Press.
- Bush, A.J. and Bush, V.D. (1994). "The narrative paradigm as a perspective for improving ethical evaluations of advertisements," *Journal of Advertising*. 23(3): 31-41. Thorson, 1989: 557
- Dunn, W. S.; Barban, A. M.; Krungman, D. M. and Reid, L. N. (1990). *Advertising: Its role in modern marketing*. (7th edition). Orlando, Florida: The Dryden Press.
- Jeffreys, M. (1962). *Personal value in the modern world*. Harmondworth: Middlesex Penquin Books.
- Gordon, D. A.; Kittross, J. M. and Reuss, C. (1996). *Controversies in media ethics*. London: Longman.
- Murphy, P. E. (1998). "Ethics in advertising: review, analysis and suggestions". *Journal of Public Policy*. 17 (2) : 316-319.

- Philip, J.J.(1995). *The advertising business: Operations, creativity, media planning, integrated communications*. California: Sage Publications, Inc.
- Philips, M. J. (1997). *Ethics and manipulation in advertising: Answering a flawed Indictment*. Wesport: Quorum Books.
- Pollay, R. W.(1986). *The Distorted Mirror: Reflections on the unintended consequences of Advertising*. In Hovland, Roxanne and Wilcox, G. B. (1989). *Advertising in society: classic and contemporary reading on advertising's role in society*. Illinois: NTC Publishing Groups.
- Roderick, W. (2000). *Advertising*. 4th edition. Great Britain: McGraw-Hill Publishing Company.
- Treise, D; Weigold, M. F.; Conna, J. and Garrison, H. (1994). "Ethics in advertising: Ideological correlates of consumer perceptions". *Journal of Advertising Research*. 13(3) : 59-69.

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานการตลาดธุรกิจ

Key Success Factors of Operating in Business Marketing

ประภาศรี พงศ์ธนาพานิช¹

Prapasri Phongthanapanich¹

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานทางการตลาดของตลาดธุรกิจและปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานในตลาดธุรกิจ ซึ่งการตลาดธุรกิจมีลักษณะแตกต่างจากการตลาดผู้บริโภค เนื่องจากการตลาดธุรกิจมีความเฉพาะสำหรับสินค้าอุตสาหกรรม โดยตลาดธุรกิจมีผู้ขายน้อยราย ปริมาณการซื้อสูง และมีกระบวนการตัดสินใจซื้อเป็นระบบ การตลาดธุรกิจเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการตลาดของสินค้าและบริการทางอุตสาหกรรมที่ใช้เพื่อการผลิตและสนับสนุนการดำเนินงานของอุตสาหกรรม โดยอาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ สารสนเทศ การเงิน และสังคมอย่างเป็นระบบ เนื่องจากสภาพแวดล้อมในการดำเนินการธุรกิจอุตสาหกรรมมีการแข่งขันสูงและลูกค้ามีความต้องการเฉพาะ การดำเนินการธุรกิจในตลาดธุรกิจจึงต้องสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันด้านต่างๆ ได้แก่ คุณภาพ การส่งมอบราคา และความสามารถในการออกแบบกระบวนการผลิตได้ ธุรกิจจึงต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินการธุรกิจได้ด้วยการยึดหลักการของปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานตลาดธุรกิจ ซึ่งประกอบด้วย (1) คุณภาพตรงตามมาตรฐานและแตกต่างจากคู่แข่ง (2) เวลาส่งมอบสั้นและตรงต่อเวลา (3) ราคาที่แข่งขันได้ และ (4) ความสามารถในการออกแบบกระบวนการผลิตได้

คำสำคัญ : ปัจจัยแห่งความสำเร็จ, การตลาดธุรกิจ

Abstract

This paper aimed to present the concepts of the business market and key success factors of operating in business marketing. Business marketing is characteristically different from consumer marketing due to business marketing being specific to industrial goods; for example, there are less bulk purchases suppliers and systematic buying decisions. Business marketing consists of marketing of goods and services of industry in production and support of industrial operation utilizing process of exchange of product, information, finance, and society systematically. The competitive advantages in business marketing consist of quantity, delivery, price and the expertise in production process design. Therefore, to keep pace with the rapidly changing marketing situation,

¹ รองศาสตราจารย์, สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี

businesses have to conform to the key success factors that are comprised of (1) conformance to specification and differentiate from competitors (2) short lead time and punctuality of delivery (3) competitive price and (4) capability to design process.

Keywords : Key Success Factors, Business Marketing

บทนำ

การตลาดธุรกิจมีความแตกต่างจากการตลาดผู้บริโภค เนื่องจากการตลาดธุรกิจเป็นกิจกรรมการตลาดสำหรับองค์กรที่ใช้สินค้าและบริการเพื่อการผลิต หรือสินค้าและบริการทางอุตสาหกรรม รวมถึงใช้เพื่อการสนับสนุนการดำเนินงานของสถานประกอบการ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กรโดยอาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยน การพิจารณาลักษณะของการตลาดธุรกิจจะพิจารณาใน 6 ประเด็น คือ (1) โครงสร้างของตลาด (2) การใช้งานสินค้า (3) ลักษณะพฤติกรรมผู้บริโภค (4) ช่องทางการจัดจำหน่าย (5) ตัวแปรการส่งเสริมการตลาด และ (6) กลยุทธ์ราคา โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จในการตลาดธุรกิจ ประกอบด้วย (1) คุณภาพตรงตามมาตรฐานและแตกต่างจากคู่แข่ง (2) เวลาการส่งมอบสั้นและตรงต่อเวลา (3) ราคาที่แข่งขันได้ และ (4) ความสามารถในการออกแบบกระบวนการผลิตได้

ความหมายของการตลาดธุรกิจ

การจัดการการตลาดสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งในตลาดผู้บริโภคและตลาดธุรกิจ แต่ตลาดธุรกิจกับตลาดผู้บริโภคมีความแตกต่างกัน โดยปัจจัยที่ใช้ในการแยกความแตกต่างระหว่างตลาดธุรกิจกับตลาดผู้บริโภค คือ ลักษณะของลูกค้าและวิธีการที่ลูกค้าใช้สินค้า (Hutt and Speh, 2010; p.7) เมื่อเปรียบเทียบตลาดธุรกิจกับตลาดผู้บริโภคแล้ว พบว่า ตลาดธุรกิจมีลักษณะที่มีการกระจาย

ตัวของลูกค้าน้อยกว่า และช่องทางการจัดจำหน่ายที่สั้นกว่าในตลาดผู้บริโภค นั่นคือ ตลาดธุรกิจมีลักษณะที่สามารถระบุผู้ซื้อได้ชัดเจน ผู้ซื้อมักเป็นองค์กรที่มีความเป็นระบบ มีกระบวนการตัดสินใจซื้อที่แน่นอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจซื้อหลายคน การตัดสินใจทางการตลาดของตลาดธุรกิจจึงมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่มีความเฉพาะและแตกต่างจากตลาดผู้บริโภค

จึงกล่าวได้ว่าการตลาดธุรกิจ คือ กิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการตลาดของสินค้าและบริการขององค์กร (ซึ่งองค์กรในที่นี้รวมถึง ธุรกิจการค้า (commercial enterprises) องค์กรที่แสวงหากำไรและไม่แสวงหากำไร (profit and non-profit institutions) หน่วยงานราชการ (government agencies) และผู้ขายต่อ (resellers)) ที่ใช้สินค้าและบริการเพื่อการผลิต หรือสินค้าและบริการทางอุตสาหกรรม (เช่น ชิ้นส่วน ส่วนประกอบ อะไหล่ เครื่องจักร เป็นต้น) รวมถึงใช้เพื่อการสนับสนุนการดำเนินงานของสถานประกอบการ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กรโดยอาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยน (Hutt and Speh, 2010; p. 4)

กระบวนการแลกเปลี่ยนของตลาดธุรกิจประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

1. การแลกเปลี่ยนของผลิตภัณฑ์ (product exchange) ผลิตภัณฑ์สำหรับธุรกิจหรือผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เป็นสินค้าหรือบริการที่ซื้อไปเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตสินค้าหรือขายต่อ หรือเพื่อให้บริการลูกค้าที่เป็นองค์กร รวมถึงนำไปใช้ในการดำเนินงาน (อุดม สายะพันธ์, 2558 : 6) คุณลักษณะของสินค้าหรือบริการมีผล

ต่อกระบวนการแลกเปลี่ยนของตลาดธุรกิจ ความง่ายของการแลกเปลี่ยนขึ้นอยู่กับความสามารถของธุรกิจผู้ขาย ในการระบุความต้องการของธุรกิจผู้ซื้อ และศักยภาพของสินค้าหรือบริการในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า (ธุรกิจผู้ซื้อ) ได้

2. การแลกเปลี่ยนสารสนเทศ (information exchange) การแลกเปลี่ยนสารสนเทศของการตลาดธุรกิจ จะเกี่ยวข้องกับสารสนเทศด้านเทคนิค และการประหยัดต้นทุนทั้งก่อนและหลังการขายและการให้บริการ ซึ่งเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อได้อย่างแท้จริง ผู้ซื้อและผู้ขายต้องมีการแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างกันตลอดเวลาอย่างใกล้ชิด

3. การแลกเปลี่ยนทางการเงิน (financial exchange) การแลกเปลี่ยนทางการเงินอาจเกี่ยวข้องกับการให้เครดิตหรือการแลกเปลี่ยนสกุลเงิน (ในการตลาดกับผู้ซื้อต่างประเทศ)

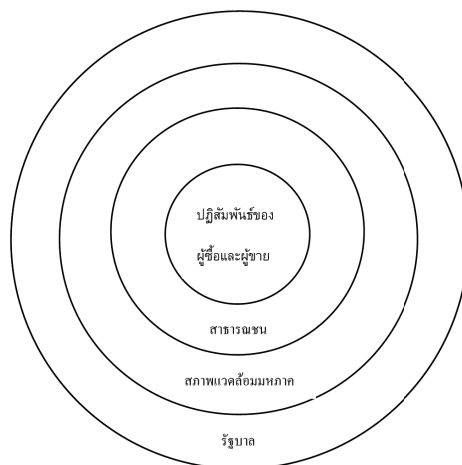
4. การแลกเปลี่ยนทางสังคม (social exchange) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในการตลาดธุรกิจ มักจะเป็นความสัมพันธ์ระยะยาว ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานระหว่างกันเป็นไปอย่างราบรื่นและคงสัมพันธภาพที่ดี ทำให้ออกเหนือจากข้อตกลงที่เป็นสัญญาระหว่างองค์กรแล้ว ยังต้องมีความสัมพันธ์กันในระหว่างบุคคลที่อยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกันด้วย

สภาพแวดล้อมทางการตลาดอุตสาหกรรม

ผู้ซื้อและผู้ขายในตลาดธุรกิจต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคทางการตลาด เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนาหรือตกต่ำของภาวะเศรษฐกิจ การกีดกันทางการค้าของประเทศต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นการที่องค์กรจะอยู่รอดได้ในสภาพแวดล้อมทางอุตสาหกรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ได้ นักการตลาดจะต้องปรับตัวและติดตาม

การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ โดยการใช้การวิเคราะห์สภาพการณ์ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนเพื่อให้รู้ตนเอง รู้จักสภาพแวดล้อมอย่างชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส อุปสรรค เพื่อให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรที่เหมาะสม (พิณณินอร และธีรศักดิ์, 2556 : 41-42)

ภาพประกอบที่ 1 แสดงสภาพแวดล้อมทางการตลาดธุรกิจ โดยระดับในสุด คือ ระดับที่มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง คือ ผู้ซื้อและผู้ขาย (buyer-seller) ระดับที่สองและระดับที่สาม คือ สาธารณชน (publics) และสภาพแวดล้อมมหภาค (macroenvironment) ซึ่งสภาพแวดล้อมทางการตลาดธุรกิจทั้งสามระดับข้างต้นเป็นสภาพแวดล้อมที่จะต้องเกี่ยวข้องกับระดับสุดท้าย คือ รัฐบาล (government)

ภาพประกอบ 1

สภาพแวดล้อมทางการตลาดธุรกิจ

1. ระดับที่มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง (Interface level) ผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับนี้คือผู้ซื้อและผู้ขายทางอุตสาหกรรม ซึ่งจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการผลิต การจัดจำหน่าย และการสั่งซื้อสินค้าและบริการขององค์กร ได้แก่ ผู้ค้าวัสดุ ผู้จัดจำหน่าย ผู้สนับสนุน (เช่น ตัวแทนโฆษณา บริษัทขนส่งและคลังสินค้า เป็นต้น) คู่แข่งขัน และหน่วยงานภายใน (เช่น ฝ่ายวิจัยและพัฒนา ฝ่ายวิศวกรรม และฝ่ายผลิต เป็นต้น)

2. สาธารณชน (Publics) เป็นกลุ่มที่มีโอกาสได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานขององค์กร สาธารณชนในที่นี้ ได้แก่ (1) สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการเงิน (เช่น ผู้ถือหุ้น บริษัทเพื่อการลงทุน หรือบริษัทหลักทรัพย์ เป็นต้น) ที่ลงทุนในองค์กรเพื่อคาดหวังกำไรจากการลงทุน (2) สื่อ ซึ่งการมีข่าวสารที่ออกทางสื่อต่างๆ มีผลในการส่งเสริมหรือทำลายชื่อเสียงของกิจการได้ โดยส่งผลกระทบต่อความนิยมตามกิจกรรมทางการตลาดขององค์กร (3) กลุ่มสังคม ซึ่งปัจจุบันมีกลุ่มที่มีการจัดตั้งอย่างเป็นระบบโดยมุ่งสนใจเฉพาะด้าน เช่น กลุ่มต่อต้านความรุนแรงต่อเด็กและสตรี กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งกลุ่มเหล่านี้มีบทบาทในการปกป้องและดูแลผลประโยชน์หรือผลกระทบที่จะได้รับจากการดำเนินงานของอุตสาหกรรม (4) กลุ่มพนักงาน และ (5) สังคมและประเทศ

3. สภาพแวดล้อมมหภาค (Macro-environment) อาทิ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี วัฒนธรรม กฎหมาย เป็นต้น

4. การควบคุมจากภาครัฐ (Government) ภาครัฐจะมีการออกกฎหมาย ข้อบังคับ และกิจกรรมที่อนุญาตให้ทำหรือไม่ให้ทำ ซึ่งกิจการจะต้องมีความเข้าใจและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

ลักษณะของตลาดธุรกิจ

แม้ว่าผู้บริหารการตลาดธุรกิจจะมีสิ่งที่ต้องวิเคราะห์เพื่อจัดการทางการตลาดที่คล้ายคลึง

กันกับตลาดผู้บริโภค (Consumer Market) แต่รายละเอียดของการตลาดธุรกิจมีความแตกต่างเฉพาะ โดยผู้บริหารการตลาดธุรกิจจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมทางการตลาดที่เปลี่ยนแปลง ต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า และทำการตลาดในแนวทางเฉพาะสำหรับลูกค้า ในขณะที่เกี่ยวกับการตลาดธุรกิจก็ยังคงต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรและเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้นจะเห็นว่าผู้บริหารการตลาดธุรกิจจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางการตลาดที่ไม่ได้พบโดยทั่วไปเหมือนกับในตลาดผู้บริโภค

การทำความเข้าใจการตลาดธุรกิจได้ดีที่สุด ทำได้โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของการตลาดธุรกิจกับการตลาดผู้บริโภคที่เข้าใจอย่างดีมาแล้ว ในที่นี้จึงจะได้แสดงถึงลักษณะของการตลาดธุรกิจเพื่อเปรียบเทียบกับตลาดผู้บริโภค ใน 6 ประเด็น คือ (1) โครงสร้างของตลาด (the structure of the market) (2) การใช้งานสินค้า (product usage) (3) ลักษณะพฤติกรรมซื้อ (the nature of buying behavior) (4) ช่องทางการจัดจำหน่าย (the channel of distribution) (5) ตัวแปรการส่งเสริมการตลาด (promotional variables) และ (6) กลยุทธ์ราคา (pricing strategies)

1. โครงสร้างของตลาด ตลาดธุรกิจมีลักษณะสำคัญในด้านต่อไปนี้

1.1 ขนาดของตลาด มีจำนวนน้อยราย อาจมีลูกค้าหลักๆ เพียง 3-4 ราย ในตลาดทั้งหมด แต่มีขนาดใหญ่ ปริมาณการสั่งซื้อของลูกค้าแต่ละรายมีปริมาณมาก และมักมีข้อผูกพันในการซื้อปริมาณเดิมซ้ำอีก (Marshall and Johnston, 2011, p.137)

1.2 การกระจายทางภูมิศาสตร์ ลูกค้าในตลาดธุรกิจมักรวมตัวกันในพื้นที่เฉพาะ เช่น นิคมอุตสาหกรรม หรือพื้นที่ที่กำหนดไว้เป็นพื้นที่ประกอบการอุตสาหกรรม เป็นต้น

1.3 ลักษณะการแข่งขัน มีการแข่งขันแบบผู้ขายน้อยราย คือ ผู้ขายรายใหญ่มัก

จะยึดครองส่วนแบ่งทางการตลาดมาก ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ขายรายหนึ่งก็จะมีผลกระทบต่ออย่างสูงกับผู้ขายรายอื่น

2. การใช้งานของสินค้า สินค้าอุตสาหกรรมไม่ได้ถูกซื้อโดยผู้ใช้สินค้าเหมือนในตลาดผู้บริโภค โดยสินค้าอุตสาหกรรมมักจะเป็นชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบสำหรับการผลิตสินค้าสำเร็จรูปของลูกค้า ทำให้ลูกค้ามักคำนึงถึงคุณสมบัติทางเทคนิคที่ระบุในข้อกำหนดของสินค้า (specification) ที่ลูกค้าเป็นผู้กำหนด

3. ลักษณะพฤติกรรมการซื้อ ผู้ซื้อในตลาดธุรกิจมักเป็นผู้มีความรู้ในตัวสินค้าที่จะซื้อเป็นอย่างดี ทำให้การตัดสินใจซื้อของผู้ซื้อจะอยู่บนพื้นฐานของความตรงตามข้อกำหนด (conformance to standard) การประหยัดต้นทุน (cost effectiveness) และปริมาณที่ต้องใช้จริงตามแผนการผลิต มากกว่าการตัดสินใจซื้อโดยใช้ความรู้สึกหรือตามกระแสความนิยมเหมือนกับตลาดผู้บริโภค ดังนั้นการซื้อของตลาดธุรกิจที่มีความซับซ้อนทางเทคนิคจึงมักมีค่าใช้จ่ายและความเสี่ยงในการตัดสินใจที่สูง นั่นคือ การซื้อของตลาดธุรกิจใช้เวลานานกว่า และมีผู้เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซื้อมากกว่าในตลาดผู้บริโภค (Marshall and Johnston, 2011, p. 141) ทำให้ลักษณะพฤติกรรมการซื้อในตลาดธุรกิจเป็นดังนี้

3.1 ความสัมพันธ์ระยะยาว ผู้ซื้อกับผู้ขายในตลาดธุรกิจมักใช้เวลาในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางธุรกิจ เนื่องจากผู้ซื้อมักจะต้องมีการประเมินผู้ขายเป็นอย่างดีก่อนจะตกลงให้ผู้ขายเป็นผู้ค้าของบริษัท และเมื่อเลือกผู้ค้าแล้วมักจะไม่เปลี่ยนแปลงหรือมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก

3.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย การทำข้อตกลง คำสั่งซื้อ และสัญญาซื้อ จะต้องผ่านกระบวนการที่ร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย เนื่องจากการตัดสินใจซื้อขายนี้อมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของอุตสาหกรรม ดังนั้นการตกลงซื้อขายนั้นต้องผ่านกระบวนการเจรจา

ตกลงและแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างกันอย่างใกล้ชิด

4. ลักษณะของช่องทางการจัดจำหน่าย เนื่องจากความสำคัญของสินค้าอุตสาหกรรมที่จำเป็นต่อการผลิตของลูกค้า ทำให้การส่งมอบสินค้านั้นมักจะทำโดยผ่านช่องทางตรง โดยเฉพาะลูกค้าอุตสาหกรรมที่มีปริมาณความต้องการสูง เพราะจำนวนลูกค้าน้อยแต่มีปริมาณการซื้อสูง ทำให้ระดับของตัวกลางทางการตลาดจึงน้อย หรือถ้าจะมีตัวกลางทางการตลาดก็มักจะเป็นตัวแทนของผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายทางอุตสาหกรรม หรือผู้แทนจำหน่าย (dealer)

5. ลักษณะของการส่งเสริมการตลาด ในตลาดธุรกิจมักเน้นการขายโดยพนักงานขาย มากกว่าเครื่องมือการสื่อสารการตลาดอื่น หรือหากจะใช้การโฆษณาก็เป็นเพียงการใช้เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการขาย พนักงานขายของตลาดธุรกิจจึงทำหน้าที่เสมือนที่ปรึกษาและผู้แก้ปัญหาทางเทคนิค ซึ่งต้องมีความรู้ในตัวสินค้าเป็นอย่างดีและมีความสามารถด้านเทคนิค เพื่อทำความเข้าใจความต้องการของลูกค้าอุตสาหกรรมได้ ในขณะที่การโฆษณาทางอุตสาหกรรมเน้นนำเสนอข้อเท็จจริงและข้อมูลทางเทคนิค โดยอาศัยสื่อต่างๆ เช่น นิตยสารอุตสาหกรรม วารสารทางการค้า และเอกสารที่จัดส่งโดยตรงให้กับลูกค้า เป็นต้น ส่วนการส่งเสริมการขายมักจะเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงสินค้าและแคตตาล็อกสินค้า

6. ลักษณะของราคา แม้ว่าราคาจะเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อของลูกค้า แต่สำหรับการตัดสินใจซื้อของสินค้าอุตสาหกรรมจะมีความสำคัญน้อยกว่าสินค้าในตลาดผู้บริโภค เพราะลูกค้าในตลาดธุรกิจ จะให้ความสำคัญกับคุณภาพและความตรงตามข้อกำหนด การส่งมอบทันเวลา การบริการ และการสนับสนุนทางเทคนิค มากกว่าด้านราคา ในอุตสาหกรรมจึงมักใช้ราคาโดยการประมูลและการเจรจาต่อรอง และข้อเสนอทางการเงิน เช่น สินค้าประเภทเครื่องจักร ผู้ขายจะเสนอ

ทางเลือกราคาเป็นการซื้อหรือเช่าระยะยาว เป็นต้น รวมถึงราคาขายที่มีส่วนลดเชิงปริมาณ ซึ่งมักถูกนำมาใช้ในกลยุทธ์ด้านราคาของสินค้าอุตสาหกรรม

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของตลาดธุรกิจ

ตลาดธุรกิจมีลูกค้าที่มีลักษณะเฉพาะอย่าง และลูกค้าเป็นองค์กรหรือโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งมีความต้องการที่มีความเข้มข้นและตรงไปตรงมา โดยส่วนใหญ่ลูกค้ามักจะกำหนดความต้องการเฉพาะของสินค้า (Specification) มาอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามในสภาพแวดล้อมของการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมในปัจจุบันซึ่งมีการแข่งขันและลูกค้ามีความต้องการเฉพาะนั้น หากธุรกิจต้องการประสบความสำเร็จและอยู่รอดได้นั้น จำเป็นที่นักการตลาดในตลาดธุรกิจจะต้องมีความเข้าใจถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานการตลาดธุรกิจ ดังนี้

1. คุณภาพตรงตามมาตรฐานและแตกต่างจากคู่แข่ง ปัจจุบันสภาพการณ์ทางธุรกิจได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้ประกอบการมีจำนวนมากและการแข่งขันสูงขึ้นทำให้อุปสงค์ของลูกค้าน้อยกว่าอุปทานของผู้ผลิต ดังนั้นผู้ประกอบการจึงให้ความสำคัญกับการผลิตตามความต้องการของลูกค้าหรือตลาด หรือเน้นความพึงพอใจของลูกค้า (customer oriented) ด้วยความตระหนักถึงคุณค่าของการใช้คุณภาพในเชิงรุก หรือเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาตลาดใหม่และเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดมากขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพที่ตรงตามมาตรฐานที่ลูกค้ากำหนด (conformance to specification) โดยเมื่อทราบความต้องการของลูกค้าแล้ว ผู้ประกอบการก็สามารถนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดเป็นรายละเอียด (specification) หรือมาตรฐานของสินค้าและบริการ โดยผู้ประกอบการจะมุ่งเน้นในการทำการผลิตให้ได้ตามรายละเอียดและมาตรฐานที่ได้กำหนดจากการออกแบบ นอกจากนี้คุณภาพ

ของสินค้าและบริการอุตสาหกรรมเหล่านั้นต้องมีความโดดเด่นและแตกต่างจากคู่แข่งด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาทิพย์, ศรีญา และธีรา (2557: 41) พบว่า การมุ่งเน้นการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านคุณภาพสินค้าและบริการ และด้านการตอบสนองต่อลูกค้ามีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานโดยรวม

2. เวลาการส่งมอบสั้นและตรงต่อเวลา อีกหนึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ผู้ประกอบการในตลาดธุรกิจต้องมีคือ ความสามารถในการส่งมอบสินค้าที่ตรงต่อเวลาและใช้เวลาให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เนื่องจากลูกค้าของสินค้าอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาระบบการผลิตไปสู่ระบบการผลิตแบบทันเวลาพอดี (Just In Time) การจัดส่งสินค้าให้ลูกค้าได้ตามความต้องการนั้นจะขึ้นอยู่กับเวลานำในการผลิต (production lead time) เป็นสำคัญ ซึ่งนักการตลาดธุรกิจจึงต้องจัดการกระบวนการภายในองค์กรของตนให้สามารถส่งมอบสินค้าได้ตามเวลาที่ลูกค้าต้องการ และสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการในการจัดการคำสั่งซื้อของลูกค้าให้สั้นที่สุดและรวดเร็วสอดคล้องกับระบบของลูกค้าได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของรัชนาภรณ์, นิตินพงษ์ และสุธีรา (2557 : 125) ที่พบว่า ความสามารถในการตอบสนองลูกค้า ด้านความรวดเร็วในการตอบสนองลูกค้ามีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพผลิตภัณฑ์โดยรวม นอกจากนี้จะเห็นว่าการมีระบบการบริหารสินค้าคงคลังที่มีระบบการตรวจนับสินค้าคงคลัง กำหนดนโยบายจุดสั่งซื้อด้วยการสร้างกระบวนการกำหนดช่วงเวลาในการควบคุมสินค้าและจุดสั่งซื้อที่เหมาะสม มุ่งเน้นการวิเคราะห์ต้นทุนสินค้าอย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญในการจำแนกสินค้า ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จและทำให้มีความได้เปรียบทางการแข่งขัน (ธัญญา พระทอง, วีระยา ภัทรอาชาชัย และอารีรัตน์ แซ่คู. 2558 : 100)

3. ราคาที่แข่งขันได้ นอกเหนือจากคุณภาพมาตรฐาน และการส่งมอบที่ทันเวลาแล้ว ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญต่อความอยู่รอดของธุรกิจ คือ ต้นทุน ซึ่งเป็นปัจจัยที่กำหนดราคาขายที่สามารถแข่งขันได้ หากผู้ประกอบการสามารถควบคุมต้นทุนที่ส่งผลต่อราคาขายที่สามารถแข่งขัน ในขณะที่เดียวกันเป็นระดับราคาที่ลูกค้าเต็มใจจ่ายได้แล้ว ก็จะทำให้ประสบความสำเร็จทางธุรกิจได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของจิระประภา, จุลสุขดา และนภาพรณ. (2557 : 34) ที่พบว่าการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน พร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปและนำมาซึ่งผลกำไรและศักยภาพการแข่งขันในระยะยาว

4. ความสามารถในการออกแบบกระบวนการผลิตได้ ปัจจุบันลูกค้าโดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนจากต่างชาติ เช่น การจ้างให้โรงงานผลิตชิ้นส่วนทำการผลิตชิ้นส่วนที่เป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์นั้น ลูกค้ามักจะเลือกผู้ค้าที่มีความสามารถในการออกแบบกระบวนการผลิตที่สามารถตอบสนองตามข้อกำหนดของสินค้าที่ลูกค้าต้องการได้ เนื่องจากลูกค้าจะไม่ลงทุนในการผลิตชิ้นส่วนเอง ดังนั้นผู้บริหารทางการตลาด

ของอุตสาหกรรมต้องคำนึงถึงปัจจัยนี้ในการสร้างความโดดเด่นขององค์กรในด้านความสามารถในการออกแบบกระบวนการผลิตได้ตามความต้องการของลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรลดา ศรีบุญญา และธีรา. (2557 : 52) ที่พบว่า การมีเทคโนโลยีและวิธีการผลิตที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตสินค้าเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาลูกค้าไว้ให้อยู่กับองค์กรอย่างเหนียวแน่นและยาวนาน

สรุป

องค์กรธุรกิจต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมทางการตลาดธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้บริหารการตลาดธุรกิจต้องปรับตัวและติดตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อย่างใกล้ชิด เพื่อสามารถกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานการตลาดธุรกิจ 4 ประการ คือ ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมาตรฐานและแตกต่างจากคู่แข่ง การส่งมอบสินค้าและทันเวลา ระดับราคาที่เหมาะสมและแข่งขันได้ รวมถึงการออกแบบกระบวนการผลิตได้ตามความต้องการของลูกค้า

บรรณานุกรม

- จิรประภา ประจวบสุข, จุลสุชดา ศิริสม และ นภาพรณณ์ พลนิกรกิจ. (2557). ผลกระทบของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกในประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 33(1), 26-35.
- จุฑาทิพย์ ทองหล่อ, ศรีัญญา รักสงฆ์ และ ชีรา เอราวัณ. (2557). ผลกระทบของการมุ่งเน้นการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจผลิตเครื่องนุ่งห่มในประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 33(1), 36-44.
- ฉัตรลดา กุ้งหล้า, ศรีัญญา รักสงฆ์ และ ชีรา เอราวัณ. (2557). ผลกระทบของการบริหารภาพลักษณ์องค์กรที่มีต่อความพึงพอใจของลูกค้าธุรกิจส่งออกสินค้าเกษตรในประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 33(1) 45-54.
- พินณินอร ศิริสุวรรณ และ ชีรศักดิ์ จินดาบก. (2556) กลยุทธ์การพัฒนาอุตสาหกรรมส่งออกยางพาราไทยเพื่อการแข่งขันในตลาดระหว่างประเทศ. *วารสารนักบริหาร มหาวิทยาลัยกรุงเทพ*. 33(2), 41-42.
- ธัญญา พระทอง, วีระยา ภัทรอาชาชัย และ อารีรัตน์ แซ่ฉู. (2558). ผลกระทบของกลยุทธ์การบริหารสินค้าคงคลังที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจสิ่งทอในประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 34(1), 92-102.
- รัฐนาภรณ์ สัมจิน, นิตพงษ์ ส่งศรีโรจน์ และ สุชีรา พ่วงพรพิทักษ์. (2557). ผลกระทบของความสามารถในการตอบสนองลูกค้าที่มีต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์ของธุรกิจพลังงานทดแทนในประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 33(2), 118-127.
- อุดม สายะพันธ์. (2558). *กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ของตลาดสถาบัน*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- Hutt, Micheal D. and Spech, Thomas W. (2010). *Business Marketing Management*. 10th ed. South-Western, Cengage Learning.
- Marshall, Greg W. and Johnston, Mark W. (2011). *Essentials of Marketing Management*. McGraw-Hill/Irwin.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลสำเร็จการจัดอันดับในฟอร์จูนร้อย :ศึกษากรณีบริษัทในประเทศไทย

A Case Study of a Causal Factor of Companies in Thailand to Successfully Achieve the Rank in Fortune 100

กฤษกร ดวงสว่าง¹

Krisakorn Duangsawang¹

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุเชิงสาเหตุและพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลสำเร็จการจัดอันดับในฟอร์จูนร้อย ศึกษากรณีบริษัทในประเทศไทยกลุ่มตัวอย่างได้แก่ พนักงานบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จำนวน 389 คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (structure equation modeling) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor Analysis) วิธีการวิเคราะห์อิทธิพลเส้นทาง (path analysis) ผลการวิจัย พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาเส้นทางอิทธิพลสำคัญที่ส่งผลสำเร็จ พบว่าได้รับอิทธิพลจากปัจจัยความยั่งยืนองค์กร ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ปัจจัยการบริหารองค์กร ทั้งนี้ขนาดอิทธิพลข้างต้น มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลสำเร็จองค์กรได้ .84 หรือร้อยละ 84 ผู้วิจัยได้มีการปรับให้เป็นโมเดลประหยัดแล้วมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และสามารถนำไปใช้สำหรับเป็นโมเดลสมการโครงสร้างในการพัฒนาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลสำเร็จในการจัดอันดับของฟอร์จูนร้อยได้ตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย

คำสำคัญ: ผลสำเร็จองค์กร, การบริหารองค์กร, ความยั่งยืนองค์กร, ความผูกพันต่อองค์กร

Abstract

The objective of this study is to reveal a causal factor affecting the rank in Fortune 100 of a company in Thailand, and to develop a structure equation model accordingly. The questionnaire was launched using 389 samples in PTT Public Company which were selected randomly. The collected data were analyzed through descriptive statistics, confirmatory factor analysis, path analysis, and structure equation modeling. The results showed that the model was well-harmonized with

¹ นักศึกษาปริญญาเอก, สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, 081-931-3531 Email : krisakorn.d@pttplc.com

¹ Philosophy Doctor Student, Program in management, North Bangkok University.

empirical data by considering a successful path. The important influencing factor was affected from corporate sustainability, organizational commitment, and organizational management. All of these factors were statistically significant at 0.05. The model could describe a variance of the corporate success by 0.84 or 84 percent. The author had adjusted the model to fit the parsimony parameter with the empirical data. Hence, this model can be applied to develop corporate causal factor to successfully achieve the rank in Fortune 100.

Keywords: corporate to success, organizational management, corporate sustainability, organization commitment.

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โลกของเราได้พบวิกฤตการณ์ต่างๆ หลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม เทคโนโลยี ภัยพิบัติทางธรรมชาติต่างๆ และความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมมนุษย์ที่เกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลก ทุกสิ่งทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่รอดและดำรงตนอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างปกติสุข มนุษย์จึงต้องปรับตัว เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จำเนียร จวงตระกูล (2555) เช่นเดียวกันกับองค์กร ความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายขององค์กรย่อมได้รับผลกระทบจากแนวโน้มของการค้าเสรีที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้องค์กรต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะการณ์การแข่งขันที่รุนแรงและรวดเร็ว ซึ่งมีอัตราเร่งตลอดเวลา จตุพร สังขวรรณ (2557) ทำให้ส่งผลกระทบต่ออัตราความเจริญและการเติบโตทางเศรษฐกิจ ในแง่ของความรุนแรงและรวดเร็ว ประเวศน์ มหารัตน์สกุล (2551) การบริหารองค์กรปัจจุบัน ผู้ประกอบการต่างตระหนักถึงความรุนแรงของการแข่งขันในธุรกิจ ทั้งการแข่งขันจากภายในประเทศและภายนอกประเทศ การดำเนินธุรกิจที่อยู่ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ในโลกไร้พรมแดนความสามารถ

รับรู้ข้อมูลและข่าวสารจากประเทศต่าง ๆ ในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ เนื่องจากระบบเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยในปัจจุบัน ดังนั้น ผู้ประกอบการในยุคโลกาภิวัตน์ที่อยู่ท่ามกลางสภาวะการณ์แข่งขันที่รุนแรง ต้องมีการปรับตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจด้านสังคมนโยบายภาครัฐส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนทั้งที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจหรือเป็นอุปสรรคต่อธุรกิจขององค์กรสภาวะการณ์การเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและการแทรกแซงในทุกวงการส่งผลให้ผู้นำองค์กรหรือผู้บริหารองค์กรต้องมีสมรรถนะในการจัดการภาวะการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้เป็นอย่างดี จตุพร สังขวรรณ (2557) วัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลงทางสังคมย่อมส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น ด้านเทคโนโลยีสิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อช่วยในการทำงานหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทำให้มนุษย์สามารถทำงานได้อย่างสะดวก รวดเร็วการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะเป็นด้าน การสื่อสารข้อมูลสามารถติดต่อกันได้ตลอดเวลา โดยโลกเสมือนแคบลงที่สามารถสื่อสารถึงกันได้ทุกมุมโลกเพียงเสี้ยววินาที ประเวศน์ มหารัตน์สกุล (2551) โดยเฉพาะความก้าวหน้าของคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถที่จะควบคุมกระบวนการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจได้อย่างแม่นยำ และประมวลผลการประกอบการได้ในเวลาอันรวดเร็ว จึงเป็นเครื่องมือที่จะช่วยองค์กรใน

การตัดสินใจในกลยุทธ์ทางธุรกิจได้เป็นอย่างดี ภัยพิบัติ (Nature Disaster) ภัยทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยที่มนุษย์ไม่สามารถที่จะพยากรณ์และควบคุมได้องค์กรในปัจจุบันจำเป็นต้องดำเนินการจัดแผนกลยุทธ์ด้านภัยพิบัติ การบริหารความเสี่ยง เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้ แต่เมื่อเกิดจะสามารถลดความเสียหายให้น้อยลงและทำให้เหตุการณ์กลับสู่สภาวะปกติเร็วขึ้น ไพโรจน์ บาลัน ผู้แปล (2554)

ทรัพยากรบุคคล ในปัจจุบันเกือบทุกองค์กร ให้ความสำคัญกับพนักงานและถือว่าพนักงานเป็นทรัพยากรอันมีค่าที่จะนำไปสู่การพัฒนาทุกด้านขององค์กร โดยเฉพาะการพัฒนาด้านนวัตกรรม จะเกิดขึ้นจากการคิดค้นพัฒนาระบบการทำงานขององค์กรให้ดียิ่งขึ้นเพื่อให้องค์กรมีความเข้มแข็ง สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้จำเป็นต้องจัดการอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กรริม และคณะ Lim and et. al (2010) สิ่งที่จะทำให้องค์กรที่ดีกลายเป็นองค์กรชั้นยอดได้ก็คือ ความสามารถในการดึงดูดและธำรงรักษาคนที่เหมาะสมเอาไว้ให้นาน สันตะการผล (2554) ดังนั้น องค์กรที่ประสบความสำเร็จ ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในองค์กรจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้องค์กรบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และเป็นองค์กรที่มีความยั่งยืนอยู่ร่วมกับสังคมและชุมชนอย่างยาวนาน การบริหารทรัพยากรบุคคลเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นหนึ่งของกระบวนการบริหารของผู้บริหารที่จะนำองค์กรสู่ความสำเร็จ ฐร สุนทรายุทธ (2553) องค์กรที่ดี องค์กรที่มีความเป็นเลิศนั้น ควรมีลักษณะอย่างไรและทำไมบางบริษัท จึงอยู่ยั่งยืนยาวนานกว่าบางบริษัท ทั้ง ๆ ที่ทุนในการดำเนินการ ความสามารถบุคลากร และเครื่องมือในการจัดการก็ไม่ได้แตกต่างกันอย่างมากมาย ในขณะที่บริษัทบางบริษัท ประสบความสำเร็จมาเกินครึ่งศตวรรษ แต่บริษัทบางแห่งที่แรกเริ่มเดิมทีก็อยู่ในลู่วิ่งเดียวกันถึงต้องปิดตัวเองลงไป

สมพงษ์ สุวรรณจิตกุล (2545) องค์กรที่มีชื่อเสียงประสบความสำเร็จในการดำเนินงานทางธุรกิจหรือการประกอบการ สามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นได้ ผู้บริหารระดับสูงจะให้ความสำคัญ และเห็นคุณค่าของพนักงานในองค์กร ซึ่งมีความสำคัญต่อความสามารถและความสำเร็จขององค์กรในยุคการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น รัตติกรณ์ จงวิศาล (2554)

ผลการปฏิบัติงานขององค์กร (Organizational Performance) องค์กรที่มีผลการดำเนินการที่ดีหรือประสบผลสำเร็จนั้น จะเป็นการนำเข้าทรัพยากรที่ใช้ในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรใส่เข้าไปในกระบวนการดำเนินการที่ดีหรือไม่ จะพิจารณาจาก ผลผลิต (Productivity) โดยวัดจากผลงานที่ออกมา (Outcome) ที่มีทั้งคุณภาพ (Quality) ปริมาณ (Quantity) ที่สัมพันธ์กันกับการใช้ทรัพยากร การวัดผลการดำเนินงานโดยทั่วไปจะพิจารณาจากประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) เชเมลอน Schermerhorn (2008) ผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผล (Performance effectiveness) เป็นการวัดผลงานที่บรรลุเป้าหมาย เช่น การกำหนดเป้าหมายการผลิตที่ประกอบด้วยปริมาณและคุณภาพที่เป็นที่พึงพอใจของลูกค้า ส่วนผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ (Performance efficiency) เป็นการวัดการใช้ทรัพยากรที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย โดยการใช้วัตถุดิบ กำลังคนผลิต ที่มีต้นทุนต่ำสุด ของเสียน้อยสุด เป็นต้น บริษัทที่มีความเป็นเลิศในดำเนินธุรกิจจากการศึกษาวิจัยของปีเตอร์และวอเทอร์แมน Peters Thomas J. and Waterman Robert H. Jr. (2006) พบว่า บริษัทในอเมริกาที่มีความเป็นเลิศในการดำเนินการธุรกิจจะมีแนวคิดคล้ายคลึงกัน 8 ประการ คือ (1) มุ่งเน้นการกระทำ (A bias for action) โดยชอบที่วิเคราะห์และจะกระทำแล้วซ้ำอีกการรายงานข้อมูลต่อคณะกรรมการจนแล้วเสร็จ (2) ยืนหยัดใกล้ชิดต่อลูกค้า (Staying close to the customer) เรียนรู้ที่

จะสร้างความพึงพอใจของลูกค้า (3) มีความคิดอิสระและการเป็นผู้ประกอบการ (Autonomy and Entrepreneurship) ที่คิดถึงเรื่องการแข่งขันอย่างมีอิสระเหมือนเป็นผู้ประกอบการบริษัทเล็กบริษัทหนึ่ง (4) เพิ่มผลผลิตด้วยพนักงาน (Productivity through people) ตระหนักให้พนักงานทุกคนเกิดความคิดสร้างสรรค์และแบ่งปันในความพยายามอย่างยิ่งที่จะทำให้บริษัทประสบความสำเร็จ (5) มีความใกล้ชิดงานและผลักดันให้เกิดคุณค่า (Hand on, value driven) ผู้บริหารจะมาใกล้ชิดพนักงาน จุดปฏิบัติงานและผลักดันให้เกิดคุณค่า ด้วยการให้ความสำคัญต่อธุรกิจของบริษัท (6) ยึดมั่นในการประสานทุกส่วน (Stick to the knitting) การทำให้บริษัทมีความสอดคล้องต่อสิ่งดีและเชี่ยวชาญในธุรกิจของบริษัท (7) วิธีการทำงานอย่างง่าย ๆ จากพนักงาน (Simple form, learn staff) ระดับการบริหารจัดการที่สั้น ๆ สักสองสามระดับ สามารถที่จะรายงานถึงระดับสูงบนได้ (Upper level) (8) เข้มงวดและยืดหยุ่นผ่อนปรนในการทำงาน (Simultaneous loose-tight properties) การสร้างบรรยากาศการทำงานด้วยการมอบอำนาจหน้าที่จากส่วนกลาง ให้พนักงานยอมรับและปฏิบัติอย่างมีคุณค่าจากหลักการ 8 ประการของบริษัทที่ประสบผลสำเร็จหรือเป็นองค์กรที่มีความเป็นเลิศ ส่วนใหญ่ใช้แนวกลยุทธ์ในการดำเนินการด้วยกรอบของ 7-S Framework McKinsey มาจัดการบริหารงานที่สัมฤทธิ์ผลนั้น จะขึ้นอยู่กับตัวแปรซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันทั้งหมด 7 ตัว โครงสร้าง (Structure) กลยุทธ์ (Strategy) บุคลากร (Staff) รูปแบบการบริหาร (Style) ระบบ (System) ทักษะ (Skills) ค่านิยมร่วม (Share value) บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เป็นองค์กรหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี และภัยพิบัติทางธรรมชาติ หลายองค์การใช้หลักการและเทคนิคการบริหารเป็นเครื่องมือ ในการจัดการเปลี่ยนแปลงองค์กร แต่มีอีกหลายองค์กร เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื่องจาก

ถูกสภาพแวดล้อมบังคับให้เปลี่ยนแปลง ประเวศน์ มหารัตน์สกุล (2551) ด้วยศักยภาพในการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานของ ปตท. จึงได้ประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับและได้รับรางวัลทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติในด้านต่าง ๆ มากมาย บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (2556) ในปี 2547 กลุ่ม ปตท. ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ที่จะ เป็น “บริษัทพลังงานไทยข้ามชาติชั้นนำ (The Premier Multinational Energy Company)” นำพาองค์กรของคนไทยไปทำธุรกิจต่างแดน ด้วยหัวใจความเป็นคนไทย นำความมั่นคง มั่งคั่งกลับสู่ประเทศไทย มีการปรับโครงสร้างของการดำเนินการทางธุรกิจให้เชื่อมโยงตลอดสายโซ่อุปทาน (Supply Chain) และการขยายธุรกิจไปต่างประเทศด้วยเป้าหมาย และสู่ทำเนียบการจัดอันดับ Top 100 ใน 500 บริษัทที่มีความมั่งคั่งทั่วโลกของนิตยสารฟอร์จูนห้าร้อยบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (2551) โดยกำหนดเป้าหมายความสำเร็จในปี 2563 ผลของความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจสำเร็จในเป้าหมายเกินคาด บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ได้รับการจัดอันดับเป็นบริษัทที่ใหญ่ที่สุดในโลกอันดับที่ 81 ในปี 2556 เร็วกว่าเป้าหมาย 7 ปี และเป็นบริษัทเดียวของประเทศไทย บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (2556) นั้นหมายถึงบุคลากรขององค์กรต้องมีส่วนร่วมในการผลักดันให้บรรลุผลสำเร็จ ในวิถีการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จต้องมีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นคนเก่ง คนดี มีวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ซึ่งบริษัทมีระบบการจัดการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลที่เป็นเลิศบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ยังได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิกดัชนีวัดความยั่งยืนดาวโจนส์ 2012/2013 (Dow Jones Sustainability Indexes : DJSI) ซึ่งมีการพิจารณาความยั่งยืนของบริษัทครอบคลุมทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเป็นบริษัทไทยเพียงรายเดียวที่มีรายชื่ออยู่ใน 15 บริษัทชั้นนำทั่วโลกในกลุ่ม Oil & Gas Producers บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (2555)

ความสำเร็จของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ที่นำเสนอมาข้างต้นเป็นที่สิ่งที่ดี แต่สิ่งที่สำคัญกว่านั้นคือ ทำอย่างไรจึงรักษาไว้ได้ และพัฒนาการให้เกิดเป้าหมายที่ท้าทายยิ่งขึ้น บทความเรื่องจาก CEO “การได้ขึ้นมาเป็น Fortune 100 นับว่าเป็นเรื่องที่ยาก แต่การรักษาอันดับไว้ เป็นเรื่องที่ยากยิ่งกว่า และหากเรามีเป้าหมายท้าทายที่ Fortune 50 จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่พวกเราทุกคนต้องมุ่งมั่นทุ่มเทและรวมพลังกันให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น เพื่อก้าวสู่จุดหมายการเป็นองค์กร 100 ปี ที่สร้างความยั่งยืนให้แก่ประเทศไทยทุกคน เพื่อให้ ปตท. เป็นพลังที่ยั่งยืนเพื่อไทย ตลอดไป ผมจึงขอฝากความหวังนี้ไว้กับพวกเรา ชาว ปตท. ทุกคน ครับ” ฝ่ายสื่อสารองค์กรฝ่ายสื่อสารองค์กร บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (2012)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา ด้านพฤติกรรมองค์กร (Organizational Behavior: OB) ด้านการพัฒนาองค์กร (Organization Development : OD) และการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ที่ประกอบด้วยทฤษฎีแนวคิด และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศมาสนับสนุน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์วิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลตัวแปรที่เกี่ยวข้องจาก ปัจจัยการบริหารองค์กร ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ปัจจัยความยั่งยืนองค์กร และปัจจัยผลสำเร็จของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ผลจากการศึกษาสามารถนำไปปรับปรุงกระบวนการบริหารองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพภายในองค์กร ด้านนโยบาย ด้านการปฏิบัติ และเป็นแนวทางให้กับองค์กรอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่ค้นพบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผล และบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลสำเร็จของบริษัทที่ได้รับการจัดอันดับในฟอร์จูนร้อย

ศึกษากรณีบริษัทในประเทศไทย

2. เพื่อพัฒนาแบบโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลสำเร็จการจัดอันดับในฟอร์จูนร้อย ศึกษากรณีบริษัทในประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ นำเสนอทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยด้านพฤติกรรมองค์กร (Organization Behavior) ด้านการพัฒนาองค์กร (Organization Development) และการบริหารการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ที่มีการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ กำหนดเป็นกรอบเชื่อมโยงการศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลสำเร็จของบริษัทที่ได้รับการจัดอันดับในฟอร์จูน ในผลความสำเร็จขององค์กรที่เป็นเลิศนั้น เกิดจากปัจจัยการบริหารองค์กร (Organizational Management) ของปีเตอร์และวอเตอร์แมน Peters Thomas J. and Waterman Robert H. Jr. (2006) ร่วมกับปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) ของ เมอเดย์ และคณะ Mowday R. T. and et al. (1979) มีอิทธิพลต่อผลความสำเร็จขององค์กร (Organizational Success) ของ ฮ็อกกินสัน Hoskisson (2009), ฮิต และคณะ Hitt and et al. (2007), อนุวัฒน์ ทรัพย์พีชผล (2538) ผลที่ได้ประสบความสำเร็จตามกำหนดเป้าหมายนั้น จะเกิดการเติบโตอย่างต่อเนื่องหรือไม่ จำเป็นต้องได้รับอิทธิพลจากการจัดการความยั่งยืนองค์กร (Organizational Sustainability) ของ เอ็ฟสตัน Epstein (2008) โดยสามารถนำมากำหนดความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงสาเหตุสมการโครงสร้างที่ส่งผลสำเร็จของบริษัทที่ได้รับการจัดอันดับในฟอร์จูนร้อย

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เพื่อให้การดำเนินการ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้วางกรอบรายละเอียดเกี่ยวกับดำเนินการวิจัย มีขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นพนักงานที่ปฏิบัติงานใน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เป็นกรอบของการศึกษาเนื่องจาก บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เป็นองค์กรธุรกิจเดียวของประเทศไทย ที่ได้รับการจัดอันดับที่ 81 ของนิตยสารฟอร์จูน 100 เพียงบริษัทเดียว ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาเฉพาะบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) โดยมีจำนวนประชากร 4,394 คน (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2556) ที่ปฏิบัติงานในช่วงปี พ.ศ.2557 จากนั้นทำคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ ยามาเน่ Yamane (1967) และทำการเลือกตัวอย่างวิธีแบบง่าย (Random Sampling) มีจำนวนตัวอย่าง 367 ตัวอย่าง สำหรับหลักการการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น จำเป็นต้องมีจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมในทดสอบการวิเคราะห์ข้อมูลโมเดลสมการโครงสร้าง (Structure Equation Modeling : SEM) ควรมีขนาดตัวอย่าง 10-20 เท่าของตัวแปร เป็นอย่างน้อยก็ถลา วานิชย์บัญชา (2556) ซึ่งในการวิจัยมีจำนวนตัวแปร 20 ตัวแปร ฉะนั้นขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมเท่ากับ 200 - 400 ตัวอย่าง แต่ให้เพื่อครอบคลุมความเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวอย่างเป็นจำนวน 400 คนและทำการส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 400 ชุด โดยทาง e-mail และกลุ่มตัวอย่างสามารถตอบแบบสอบถามได้ทาง Web googledoc หรือโปรแกรม Excel แล้วส่งกลับคืนผู้วิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรพื้นฐานคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับงาน สังกัดกลุ่มธุรกิจ อายุงานในบริษัท เงินเดือนที่ได้รับ การถือหุ้นบริษัท

2. ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ (1) ด้านปัจจัยการบริหารองค์กรตามองค์ประกอบ 7-S Framework Mckinsey มีองค์ประกอบ 7 ตัวแปรได้แก่โครงสร้าง (Structure) กลยุทธ์ (Strategy) ระบบ (System) บุคลากร (Staff) รูปแบบการบริหาร (Style) ทักษะ (Skill) ค่านิยมร่วม (Share Value) (2) ด้านปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) มีองค์ประกอบ 3 ตัวแปร ได้แก่ ความเชื่อมั่นในนโยบายและเป้าหมายขององค์กร ความพยายามและทุ่มเทในการทำงานการดำรงไว้ซึ่งสมาชิกภาพขององค์กร (3) ด้านปัจจัยความยั่งยืนขององค์กร (Corporate Sustainability) มีองค์ประกอบ 4 ตัวแปรได้แก่กฎระเบียบของอุตสาหกรรม (Corporate Regulation) ผลประโยชน์องค์กร (Corporate Profitability) ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility) การจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กร (Corporate Environmental Management) (4) ผลความสำเร็จขององค์กร (Corporate to Success) มีองค์ประกอบ 2 ตัวแปร ได้แก่วิสัยทัศน์องค์กร (Corporate Vision) พันธกิจขององค์กร (Corporate Mission) สรุป ตัวแปรสังเกตได้ มีจำนวน 16 ตัวแปร และตัวแปรแฝง จำนวน 4 ตัวแปร รวมทั้งสิ้น จำนวน 20 ตัวแปร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดโครงสร้างข้อคำถามจากตัวแปรที่ได้จากการสรุปผลการวิเคราะห์ทางทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้

ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 8 ข้อตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารองค์กร ความผูกพันต่อองค์กร ความยั่งยืนองค์กร และ ผลสำเร็จองค์กร เป็นแบบวัดประเมินค่า (Likert scale) 5 ระดับจำนวน 131 ข้อ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและคำถามปลายเปิด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมจากข้อคำถามปลายปิด

2. นำข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาองค์กรของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) พิจารณาความเหมาะสมของเครื่องมือและปรับปรุงตามข้อแนะนำ จำนวน 3 ท่าน

3. นำข้อคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 ท่านพิจารณาความสอดคล้องและความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าคะแนนระหว่าง .65 ถึง 1.00 ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.5 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้พิสนุ พงศ์รี (2554) และพร้อมปรับปรุงตามข้อแนะนำ

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้งาน (try out) กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นพนักงานบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ Cronbach's รายข้อมีค่าคะแนนระหว่าง 0.72-0.94 และทั้งฉบับ เท่ากับ .978 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นควรไม่น้อยกว่า 0.70 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ ยุทธ ไกยวรรณ (2555)

5. ส่งแบบสอบถามไปให้กับตัวอย่างที่เลือกไว้และได้รับมาทาง e-mail แลพ ทาง Web จำนวน 400 ฉบับ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ โดยมีแบบสอบถามที่สามารถใช้ในการวิเคราะห์ได้ทั้งสิ้น 389 ชุดคิดเป็น 97.25 เปอร์เซ็นต์ซึ่งอัตราการ

ตอบกลับคืนเกินร้อยละ 70 ถือว่าดีมากไชยวัฒน์ รุ่งเรืองศรี (2550) โดยเป็นขนาดตัวอย่างที่อยู่ในขอบเขตที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรและตามข้อตกลงที่เหมาะสมในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้นกัลยา วานิชย์บัญชา (2556)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความเบ้ (Skewness : SK) ความโด่ง (Kurtosis : KU) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis :CFA) การวิเคราะห์เส้นอิทธิพล (Path Analysis) และโมเดลสมการโครงสร้าง (Structure Equation Modeling : SEM) มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศชาย ร้อยละ 69.7 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 25-30 ปี ร้อยละ 28.8 มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ปริญญาโท ร้อยละ 53.0 มีระดับงาน 3-7 ร้อยละ 50.9 สังกัดกลุ่มธุรกิจน้ำมัน ร้อยละ 48.3 อายุงานน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 35.5 รายได้อยู่ระหว่าง 60,000 ถึง 150,000 บาท ร้อยละ 40.9 และมีหุ้นของบริษัท ร้อยละ 61.2

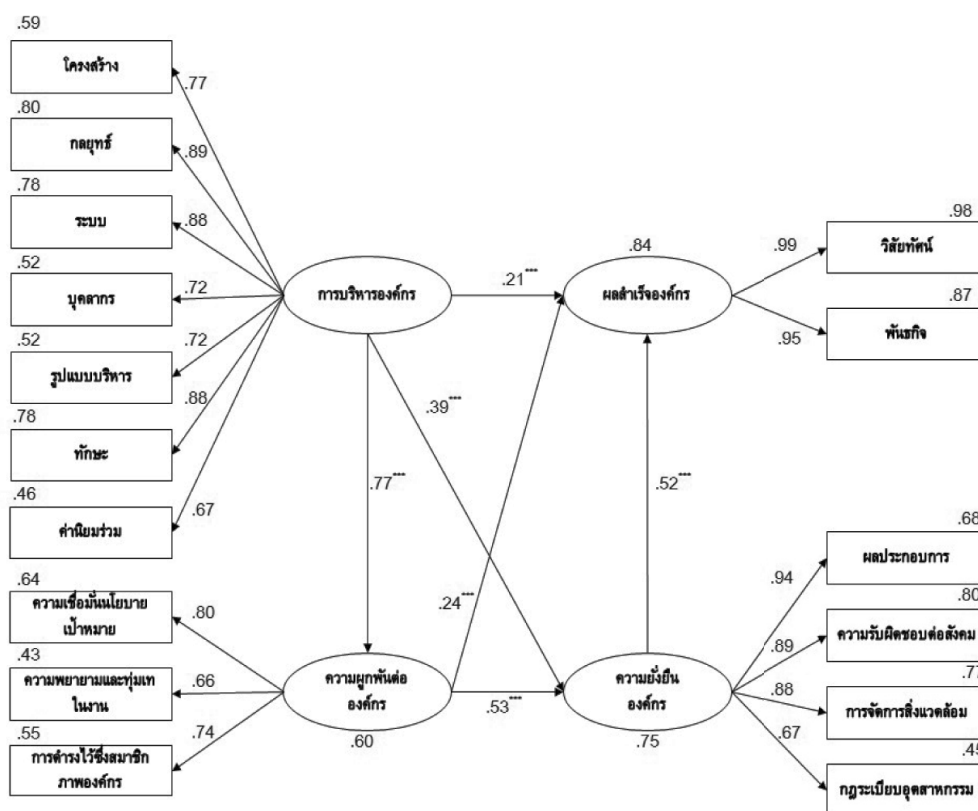
2. พนักงานมีความคิดเห็นรับรู้ต่อการบริหารองค์กร ความผูกพันต่อองค์กร ความยั่งยืนองค์กร และผลสำเร็จขององค์กรในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัจจัยความยั่งยืนองค์กร ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ปัจจัยผลความสำเร็จองค์กร และปัจจัยการบริหารองค์กร โดยแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ความเบ้ (SK) ความโด่ง (KU) ระดับความคิดเห็นการรับรู้ในด้านความยั่งยืนองค์กร ด้านปัจจัยด้านความผูกต่อองค์กร ด้านผลความสำเร็จองค์กรและด้านการบริหารองค์กร

คะแนนปัจจัยรายด้าน	\bar{X}	S.D	SK	KU	ระดับ
ด้านความยั่งยืนองค์กร	4.14	.474	-.570	1.894	มาก
ด้านความผูกพันต่อองค์กร	4.11	.556	-.866	1.994	มาก
ด้านผลสำเร็จองค์กร	3.96	.647	-.347	.165	มาก
ด้านการบริหารองค์กร	3.87	.495	-.223	.431	มาก

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน อันดับที่ 1 (First Order Confirmatory Factor Analysis) ใช้ในการตรวจสอบว่าตัวแปรสังเกตได้สามารถวัดตัวแปรแฝงหรือปัจจัยได้หรือไม่ กัลยา วาณิชย์บัญชา (2556) โดยพบว่า ผลการวิเคราะห์โมเดลที่ได้ปรับแก้แล้วมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) หรือ (χ^2) มีค่า เท่ากับ 89.418 ค่าความน่าจะเป็น (p) มีค่าเท่ากับ .093 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .972 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .948 ดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ .997 ดัชนีรากกำลังสองของเศษ (RMR) มีค่าเท่ากับ .007 ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ที่เหมาะสม (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .024 ที่องศาอิสระเท่ากับ 73 ซึ่งเป็นโมเดลที่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีความสอดคล้องกับทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยและมีความเที่ยงตรงอย่างเหมาะสมในการนำไปทดสอบโมเดลสมการโครงสร้างประกอบด้วย โมเดลในการวัดทั้ง 4 โมเดล (1) โมเดลการวัดปัจจัยการบริหารองค์กร เรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดไปน้อยสุด คือ ทักษะ

กลยุทธ์ ระบบ โครงสร้าง บุคลากร รูปแบบบริหาร ค่านิยมร่วม โดยมีค่าน้ำหนักในคะแนนมาตรฐาน เป็น 0.91, 0.87, 0.84, 0.73, 0.72, 0.72, 0.70 ตามลำดับ จำนวน 7 ตัวแปรสังเกตได้ (2) โมเดลการวัดปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร เรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดไปน้อยสุด คือ ความเชื่อมั่นในนโยบายและเป้าหมาย การดำรงไว้ซึ่งสมาชิกภาพ ความพยายามและทุ่มเทในงาน โดยมีค่าน้ำหนักในคะแนนมาตรฐานเป็น 0.79, 0.75, 0.66 ตามลำดับ จำนวน 3 ตัวแปรสังเกตได้ (3) โมเดลการวัดปัจจัยความยั่งยืนองค์กร เรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดไปน้อยสุด คือ ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร การจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กร ผลประกอบการองค์กร กฎระเบียบ อุตสาหกรรม โดยมีค่าน้ำหนักในคะแนนมาตรฐาน เป็น 0.88, 0.88, 0.87, 0.66 ตามลำดับ จำนวน 4 ตัวแปรสังเกตได้ (4) โมเดลการวัดปัจจัยผลสำเร็จองค์กร เรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดไปน้อยสุด คือ วิสัยทัศน์องค์กร พันธกิจองค์กร โดยมีค่าน้ำหนักในคะแนนมาตรฐานเป็น 0.95, 0.75 ตามลำดับ จำนวน 2 ตัวแปรสังเกตได้

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลความสำเร็จในการจัดอันดับในฟอร์จูนร้อย
 Chi-square = 93.548, df = 1, p = .161, Chi-square/df = 1.155
 GFI = .969, AGFI = .949, CFI = .998, NFI = .983, RFI = .975, RMSEA = .020, PNFI = .664, TLI = .997

แผนภูมิที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลความสำเร็จการจัดอันดับในฟอร์จูนร้อย กรณีศึกษาบริษัทในประเทศไทย

4. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลสำเร็จในการจัดอันดับในฟอร์จูนร้อย กรณีศึกษาบริษัทในประเทศไทย หลังปรับแก้ พบว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) หรือ (χ^2) มีค่า เท่ากับ 93.548 ค่าความน่าจะเป็น (p) มีค่าเท่ากับ .161 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .969 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .949 ดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ .998 ดัชนีรากกำลังสองของเศษ (RMR) มีค่าเท่ากับ

.008 ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ที่เหมาะสม (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .020 ที่องศาอิสระเท่ากับ 93 ซึ่งเป็นโมเดลที่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีความสอดคล้องกับทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยและมีความเที่ยงตรงอย่างเหมาะสมในการนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างอื่นได้

จากแผนภูมิที่ 1 จะพบว่า ปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยความยั่งยืนองค์กร ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร และปัจจัยการบริหารองค์กร มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อผลสำเร็จในการจัดอันดับ

ในฟอร์จูนร้อยอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001, 0.01 และ 0.05 ตามลำดับสำหรับเส้นทางอิทธิพลจากปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลความสำเร็จในการจัดอันดับในฟอร์จูนร้อย กรณีศึกษาบริษัทในประเทศไทย ได้รับอิทธิพลทางตรงมากที่สุด พบว่า มาจากตัวแปรปัจจัยความยั่งยืนองค์กร ตัวแปรปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรและตัวแปรปัจจัยการบริหารองค์กร มีค่าน้ำหนัก 0.52, 0.24, 0.21 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถอธิบายโมเดลได้ .84 ร้อยละ 84 สำหรับเส้นทางอิทธิพลทางอ้อมพบว่า ตัวแปรปัจจัยการบริหารองค์กรมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลความสำเร็จขององค์กร ผ่านตัวแปรปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ตัวแปรปัจจัยความ

ยั่งยืนองค์กร และปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลความสำเร็จขององค์กร ผ่านตัวแปรปัจจัยความยั่งยืนองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพื่อความชัดเจนในการสรุปเส้นทางอิทธิพลจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จการจัดอันดับฟอร์จูนร้อย และเส้นอิทธิพลระหว่างปัจจัยด้วยกันเอง ผู้วิจัยได้สรุปเส้นทางอิทธิพลทางตรง (direct effect : DE) เส้นทางอิทธิพลทางอ้อม (indirect effect : IE) เส้นทางอิทธิพลรวม (total effect : TE) ระหว่างแต่ละตัวแปร ซึ่งตัวแปรต่าง ๆ สามารถส่งอิทธิพลต่อกันทั้งทางตรงและอ้อมดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าน้ำหนักเส้นอิทธิพลทางตรง (DE) เส้นอิทธิพลทางอ้อม (IE) และเส้นอิทธิพลรวม (TE) ระหว่างแต่ละตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลความสำเร็จการจัดอันดับในฟอร์จูนร้อย กรณีศึกษาบริษัทในประเทศไทย

ปัจจัยที่มีอิทธิพล		ตัวแปรแฝงภายใน								
		ความผูกพันต่อองค์กร			ความยั่งยืนองค์กร			ผลสำเร็จองค์กร		
		DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
	γ	.774***	-	.774***	.388***	.411***	.798***	.215***	.599***	.814***
การบริหารองค์กร	S.E.	.92	-	-	.85	-	-	.079	-	-
	t	12.123	-	-	5.792	-	-	3.674	-	-
	β	-	-	-	.530***	-	.530***	.241***	.274***	.515***
ความผูกพันต่อองค์กร	S.E.	-	-	-	.064	-	-	-	-	-
	t	-	-	-	7.370	-	-	-	-	-
	β	-	-	-	-	-	-	.517***	-	.517***
ความยั่งยืนองค์กร	S.E.	-	-	-	-	-	-	.076	-	-
	t	-	-	-	-	-	-	7.214	-	-
	R ²		.60			.75		.84		

หมายเหตุ TE = ผลรวมอิทธิพล IE = อิทธิพลทางอ้อม DE = อิทธิพลทางตรง

ผลการวิเคราะห์เส้นอิทธิพลประกอบด้วยดังนี้ (1) เส้นอิทธิพลระหว่างปัจจัยการบริหารองค์กรกับผลสำเร็จองค์กร (1.1) เส้นอิทธิพลทาง

ตรง (DE) เท่ากับ 0.21 (1.2) เส้นอิทธิพลทางอ้อมมี 3 เส้นอิทธิพล (1.2.1) เส้นอิทธิพลระหว่างปัจจัยการบริหารองค์กรกับผลสำเร็จองค์กร อ้อมผ่าน

ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร เท่ากับ .18 (1.2.2) เส้นอิทธิพลระหว่างปัจจัยการบริหารองค์กรกับผลสำเร็จขององค์กร อ้อมผ่านปัจจัยความยั่งยืนองค์กร เท่ากับ 0.20 (1.2.3) เส้นอิทธิพลระหว่างปัจจัยการบริหารองค์กรกับผลสำเร็จขององค์กร อ้อมผ่านปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรและปัจจัยความยั่งยืนองค์กร เท่ากับ 0.21 (1.3) เส้นอิทธิพลรวม (0.21 + 0.18 + 0.20 + 0.21) เท่ากับ .80 (2) เส้นอิทธิพลระหว่างปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรกับผลสำเร็จขององค์กร (2.1) เส้นอิทธิพลทางตรง (DE) เท่ากับ 0.24 (2.2) เส้นอิทธิพลทางอ้อม มี 1 เส้นอิทธิพลระหว่างปัจจัยความผูกพันองค์กรกับผลสำเร็จขององค์กร อ้อมผ่านปัจจัยความยั่งยืนองค์กร เท่ากับ 0.28 (2.3) เส้นอิทธิพลรวม (0.24 + 0.28) เท่ากับ 0.52(3) เส้นอิทธิพลระหว่างปัจจัยความยั่งยืนองค์กรกับผลสำเร็จขององค์กร มีเพียงเส้นอิทธิพลทางตรงเพียงเส้นเดียว เท่ากับ 0.52 ดังนั้น เส้นอิทธิพลรวมสูงสุดคือ เส้นอิทธิพลรวมปัจจัยการบริหารองค์กร (0.80) เส้นอิทธิพลรวมปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร (0.52) และเส้นอิทธิพลรวมปัจจัยความยั่งยืนองค์กร (0.52) ตามลำดับ

อภิปรายผล

สำหรับผลการวิจัยโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง ผู้วิจัยพิจารณาจากอิทธิพลรวมเพื่ออภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุระหว่างการบริหารองค์กรกับผลสำเร็จขององค์กร มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อผลสำเร็จทั้งทางตรงทางอ้อมและอิทธิพลรวมมากที่สุด ผ่านปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรและปัจจัยความยั่งยืนองค์กร อย่างมีนัยสำคัญ จตุพร สังขวรรณ (2557) จากการศึกษา พบว่า องค์กรที่ประสบผลสำเร็จนั้นจะมีลักษณะการจัดการบริหารด้วยปัจจัยทั้ง 7 ประการของกรอบแนวคิด 7S แมคคินซีซี่ ที่ต้องมีความสอดคล้องกันทุกปัจจัยทั้งองค์กร โดยเฉพาะด้านทักษะ

ความรู้และทัศนคติ ค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร บาเดตซ์ Bradach (1996) ผู้นำองค์กรชั้นนำมักจะใช้กรอบแนวคิด 7S มาช่วยในการจัดการปัญหาภายในองค์กรที่ประกอบด้วยความหลากหลายขององค์ประกอบ เพื่อให้้องค์กรเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลจำเป็นต้องปรับแต่งการใช้ S แต่ละตัวให้เหมาะสมแตกต่างกันไปให้เกิดความพอดี

2. การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุระหว่างความผูกพันต่อองค์กรกับผลสำเร็จขององค์กร มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อผลสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญ พิเชิต พิทักษ์เทพสมบัติ และคณะ (2552) กล่าวว่า ความสำคัญของความผูกพันต่อองค์กร เป็นสิ่งที่ผู้บริหารประสงค์ที่จะให้เกิดกับองค์กรเพราะเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร สมยศ นาวิกาน (2533) ผลการศึกษาวิจัยบริษัทญี่ปุ่น พบว่า ความผูกพันของพนักงานเป็นส่วนสำคัญของความสำเร็จบริษัทดีเด่น ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้วยความไว้วางใจ เปิดเผยและจริงใจ ความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริหารและพนักงาน

3. การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุระหว่างความยั่งยืนองค์กรกับผลสำเร็จขององค์กร มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อผลสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญ Certo (2012) ผลการดำเนินงานขององค์กรสามารถวัดความยั่งยืนได้จากกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลกำไรหรือผลประกอบการ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม ที่องค์กรต้องเน้นความสำคัญเพื่อให้เกิดความสำเร็จบรรลุผลขององค์กร Jackson (2011) การที่องค์กรจะประสบผลสำเร็จได้ต้องด้วยการปฏิบัติตามกฎระเบียบของธุรกิจอย่างเคร่งครัด ซึ่งอาจจะดูเหมือนทำให้ต้นทุนสูงขึ้น แต่จะได้รับการชดเชยจากผลตอบแทนที่ผลผลิตเพิ่มสูงขึ้น

4. การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยการบริหารองค์กร ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ปัจจัยความยั่งยืนองค์กรกับผลสำเร็จขององค์กร มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อผลสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ จตุพร สังขวรรณ (2557) ความ

สำเร็จขององค์กร นอกจากจะมาจากความร่วมมือร่วมใจของคนในองค์กรแล้ว ยังต้องอาศัยผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริมการดำเนินงานของสมาชิกในองค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จภายใต้สภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่แน่นอนเช่นในปัจจุบัน จตุพร สังขวรรณ (2557) สุธี ปิงสุทวิวงศ์ (2556) และ Hitt and et al. (2007) กล่าวถึงวิสัยทัศน์ (vision) เป็นความต้องการขององค์กรที่ต้องการจะเป็นในอนาคต ความต้องการความสำเร็จขั้นสูงสุด เป็นการสร้างแรงบันดาลใจ ปลุกเร้า และค้ำยันถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นสำคัญและยังต้องมีโอกาสที่เป็นไปได้ มีความชัดเจน สำหรับพันธกิจขององค์กร สุธี ปิงสุทวิวงศ์ (2556) คือ หน้าที่โดยตรงขององค์กรที่จะตอบคำถามว่าองค์กรต้องการพยายามทำอะไรให้บรรลุผล อาจต้องระบุลูกค้า ตลาด นาวลิน Nowlin (2009) ความสมบูรณ์แบบขององค์กรที่จะสละเวลา ทรัพยากร ต่อจุดมุ่งหมายของพันธกิจ

สรุป

องค์กรที่ประสบผลสำเร็จในการได้รับการจัดอันดับในฟอร์จูนร้อย จะใช้แนวทางในการบริหารจัดการองค์กรตามกรอบแนวคิด 7S แมคคินซี โดยต้องมีการกำหนดผลของการที่จะบรรลุผลสำเร็จในวิสัยทัศน์และพันธกิจที่มีทิศทาง มีความชัดเจนในเป้าหมาย และโอกาสที่องค์กรสามารถที่จะประสบผลสำเร็จ มีแนวทางกลยุทธ์ที่จะต้องดำเนินการ มีการสื่อความต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนการจัดสรรทรัพยากร มีการประเมินผลแผนกลยุทธ์และต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ตามสถานะการณ์สิ่งแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างทันท่วงที ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำที่ดี เป็นแบบอย่างต่อบุคลากรขององค์กร ทุ่มเทเวลาและความรู้ความสามารถต่อหน้าที่รับผิดชอบ เอาใจใส่ต่องานต่อบุคลากรอย่างใกล้ชิดเพื่อเสริมสร้าง

สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้บริหารและพนักงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานขององค์กร ให้บรรลุผลสำเร็จ ค่านิยมองค์กรเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะสร้างความยึดเหนี่ยวในองค์กรประกอบต่าง ๆ ตามกรอบ 7S และผลักดันในขับเคลื่อนการปฏิบัติงานขององค์กรบรรลุผลสำเร็จ ค่านิยมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้ง่าย องค์กรที่ประสบผลสำเร็จจะพบว่าบุคลากรจะมีค่านิยมเดียวกัน ในการทำงานที่จะเดินไปสู่เป้าหมายผลสำเร็จร่วมกันกับองค์กร

ความผูกพันต่อองค์กร เป็นผลที่ได้มาจากการบริหารองค์กรที่ดีมีประสิทธิภาพ พนักงานมีค่านิยมร่วมกันทั้งองค์กร ส่งผลให้พนักงานมีความเชื่อมั่นต่อเป้าหมายที่จะบรรลุผลขององค์กร และผลประโยชน์ที่จะได้รับที่สูงขึ้น เกิดความพยายามในการทำงานให้กับองค์กร ทุ่มเทร่างกาย แรงใจ สละเวลา ทำให้อัตราการลาออกของพนักงานต่ำมาก เป็นการธำรงรักษาพนักงานที่มีคุณภาพเป็นคนดี คนเก่ง ไว้กับองค์กรตลอดไป ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรดำเนินธุรกิจได้อย่างราบรื่น มุ่งสู่เป้าหมายอย่างท้าทายจากความสามารถของบุคลากรในองค์กรนั่นเอง

ความยั่งยืนขององค์กร ผลจากการประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายขององค์กรตามที่คาดหวังไว้นั้น สิ่งสำคัญ คือ การรักษาผลสำเร็จให้คงอยู่อย่างต่อเนื่องและยาวนาน ในปัจจุบันองค์กรที่มีความเป็นเลิศและได้รับการยอมรับในการจัดอันดับของนิตยสารฟอร์จูน จะดำเนินกิจกรรมในเรื่องของการจัดการความยั่งยืนขององค์กรที่ประกอบด้วย ความยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม และการดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานอุตสาหกรรมในธุรกิจหลักต่าง ๆ ขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อการพัฒนาองค์กรให้มีความสามารถในการมุ่งสู่เป้า

หมายความสำเร็จขององค์กร ดังต่อไปนี้

1. ระดับด้านนโยบาย องค์กรต้องมีวิสัยทัศน์ สร้างพันธกิจที่จะต้องเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างชัดเจน เพื่อจะทำให้สามารถบรรลุเป้าหมาย มีการกำหนดโครงสร้างแบบแผนรายน่งการทำงานเป็นทีม ลดขั้นตอนการบังคับบัญชาให้สั้นลง เพื่อสามารถรายงานได้อย่างรวดเร็ว มอบอำนาจในการทำงานและมีอิสระมีความไว้วางใจกับบุคลากรในการตัดสินใจการทำงานโดยกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน ส่งเสริมให้เกิดการโยกย้ายหมุนเวียนในการทำงาน จะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ด้านกลยุทธ์ องค์กรต้องสนับสนุนในความต้องการของลูกจ้าง และให้ความสำคัญต่อลูกจ้างเป็นหลัก และมีแผนงานกลยุทธ์ชัดเจนคำนึงถึงความอยู่รอดขององค์กรในอนาคต และมีการประเมินผลกลยุทธ์ปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางธุรกิจ รวมถึงการจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยง แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ และสิ่งสำคัญการขยายธุรกิจต้องอยู่ในธุรกิจหลักหรือเป็นธุรกิจที่จะช่วยเสริมธุรกิจขององค์กร ให้เกิดความหลากหลาย ต้องมีการพัฒนาระบบที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ทางธุรกิจและระบบการทำงานภายในองค์กรที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการทำงานที่สะดวก รวดเร็ว ถูกต้องและแม่นยำ เชื่อถือได้ ในด้านบุคลากรต้องสร้างค่านิยมในการทำงานของพนักงานนั้นให้สอดคล้องกับค่านิยมเดียวกันกับองค์กร สร้างการมีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าขององค์กร โดยเฉพาะบุคลากรรุ่นใหม่กลุ่มเจเนอเรชันที่มีคุณลักษณะที่เปลี่ยนไป จะไม่ค่อยมีผูกพันต่อองค์กร ไม่ชอบการรอคอย ชอบสิ่งที่ท้าทาย ดังนั้น องค์กรต้องส่งเสริมความก้าวหน้าในงาน มอบหมายงานที่ท้าทาย มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ และวางแผนการธำรงรักษาคนเก่ง (talent) ไว้กับองค์กรอย่างชัดเจน ส่งเสริมให้เกิดการแสดงผลงานทางความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานและการปรับปรุงงาน ก็จะทำให้พนักงานรุ่นใหม่ ๆ เกิดความผูกพันต่อองค์กรขึ้นมาได้ ในด้านรูปแบบการ

บริหารของผู้บริหารองค์กรต้องทุ่มเทความรู้ความสามารถ สละเวลาเพื่อองค์กร มันออกตรวจเยี่ยมพบปะพนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีที่จะช่วยให้การทำงานเกิดความคล่องตัว มีความไว้วางใจต่อกัน โดยการเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย

2. ระดับด้านปฏิบัติการ องค์กรต้องจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานต่าง ๆ อย่างเป็นมาตรฐานสากล มีการตรวจประเมินผลการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด จากบุคคลที่สาม (third parties) เพื่อไม่เกิดอคติในการประเมินผล เช่น มาตรฐานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านกิจกรรมเพื่อสังคม เพื่อองค์กรสามารถอยู่ร่วมกับสังคมและชุมชน รวมถึงการได้รับใบอนุญาตในการดำเนินกิจการขององค์กรตลอดไปจากชุมชน และสิ่งสำคัญขององค์กรต้องเคารพกฎหมายและมาตรฐานอุตสาหกรรมในสินค้าขององค์กร ไม่มีการหลบหรือหลีกเลี่ยง มีคู่มือการทำงานกับการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เมื่อเกิดข้อสงสัยสามารถยึดเป็นเงื่อนไขขกติกาเพื่อการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง และรู้สิ่งที่ปฏิบัติไปอาจก่อผลเสียหายต่อองค์กรทั้งในด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์องค์กร

3. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ควรพิจารณาศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่ยังอาจส่งผลให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายได้ก่อนกำหนด การศึกษาเปรียบเทียบกับลักษณะธุรกิจที่แตกต่าง และประสบผลสำเร็จลักษณะเดียวกันเพื่อพิจารณาว่า ตัวแปรและปัจจัยมีคุณลักษณะเหมือนกันหรือหรือไม่ เป็นการยืนยันความถูกต้องของทฤษฎีนั้น ศึกษาวิจัยในประเด็นเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณในแต่ละองค์ประกอบลักษณะเชิงลึก

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณพนักงานบริษัท ปตท. จำกัด(มหาชน) ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2556). *การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา
- จตุพร สังขวรรณ. (2557). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- จำเนียร จวงตระกูล. (2555). *เรียนปริญญาเอกอย่างไรให้สำเร็จตามเป้าหมาย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยวัฒน์ รุ่งเรืองศรี. (2550). *ระเบียบวิธีวิจัยทางวิทยาศาสตร์สังคม*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.
- ณัฐยา สินตระการผล. (2554). *การบริหารจัดการคนเก่ง*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็กชเปอร์เน็ท จำกัด.
- ธร สุนทรายุทธ. (2553). *การบริหารจัดการเชิงจิตวิทยา หลักการ การประยุกต์ และกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน). (2551). *30 ปี ปตท. พลังไทยที่ยั่งยืน เพื่อไทย*. กรุงเทพฯ: Sirivatana Interprint Co., Ltd.
- บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน). (2555). *รายงานความยั่งยืน ปี 2555 บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)*. กรุงเทพฯ: บริษัท ปตท. จำกัด(มหาชน).
- บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน). (2556). *รายงานประจำปี 2556 บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)*. กรุงเทพฯ: ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2551). *องค์การวิวัฒน์ โลกวิวัฒน์*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ตะวัน.
- ฝ่ายสื่อสารองค์กร บริษัท ปตท. จำกัด(มหาชน). (2012). *เรื่องเล่าจาก CEO. วารสารภายใน Spirit, 510(28)*.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ และคณะ. (2552). *ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กร (Vol. 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมอธรรม.
- พิสนุ ฟองศรี. (2554). *การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย*. กรุงเทพฯ: บริษัท ด้านสุขภาพการพิมพ์ จำกัด.
- ไพโรจน์ บาลัน ผู้แปล. (2554). *การจัดการภาวะวิกฤติ*. กรุงเทพฯ: ธรรมกมลการพิมพ์.
- ยุทธ ไถยวรรณ. (2555). *หลักสถิติวิจัยและการใช้โปรแกรม SPSS*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2554). *มนุษย์สัมพันธ์ : พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ Human Relation : Human Behavior in Organization*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมพงษ์ สุวรรณจิตกุล. (2545). *องค์รวมตะ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผู้จัดการ.
- สมยศ นาวิการ. (2533). *การบริหารเพื่อความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: หจก.บรรณกิจเทรตติ้ง.
- สุธี ปิงสุทธีวงศ์. (2556). *สุดยอด 50 เครื่องมือบริหารจัดการอมตะ ที่ใช้ได้ผลจริงในทุกยุคสมัย*. กรุงเทพฯ: บริษัท โรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด(มหาชน).
- อนุวัฒน์ ทรัพย์พีชผล. (2538). *วิสัยทัศน์*. กรุงเทพฯ: แมคกรอ-ฮิล อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล เอ็นเตอร์ไพรส์ ینگ์.
- Bradach, Jeffrey. (1996). *Organizational alignment : The 7-S Model. Harvard Business School, 9-497-045, 11.*
- Certo, Samuel C., Certo, S. Trevis. (2012). *Modern Management : Concepts and Skill (Twelfth ed.)*. America: Perason Education Limited.
- Epstein, Marc J. (2008). *Making Sustainability Work*. UK: Greenleaf Publishing Limited.
- Hitt and et al. (2007). *Strategic Mangment*. United States: Thomson South-Western.

- Hoskisson, Robert E., Hitt, Michael A., & Ireland, R. Duane. (2009). *Business Strategy : Theory and Cases* (Second ed.): South-Western Cengage Learning.
- Jackson, Susan E., OnesDeniz S., & Dilchert Stephan. (2011). *Managing Human Resources for Environment Sustainability*. America: Jossey-Bass Awiley Imprint.
- Lim and et. al. (2010). *Human Resource Management*. Singapore: Cengage Learning Asia Pte Ltd.
- Mowday R. T. and et al. (1979). The Measurement of Organizational Commitment. *Jouranl of Vocational Behavior*, 14(), 224-247.
- Nowlin, Brian M. (2009). *The Influence of Mission Statements Select Aspects of Organizational Decision Making by Executive Directors of California State University Nonprofit Charitable Foundations*. (Doctor of Education in Organizational Leadership), Peperdine University, USA.
- Peters Thomas J. and Waterman Robert H. Jr. (2006). *In Search of Excellence* United State: Collins Business Essentials.
- Schermerhorn, John R. JR. (2008). *Management* (9 ed.): John Wiley & Sons, Inc
- Yamane, Taro. (1967). *Statistics; An introductory analysis*. New York: Harper & Row.

อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา

Identity of Nursing Students in Boromarajonani College of Nursing, Songkhla

กิตติพร เนาว์สุวรรณ¹, ปฐมามาต โชติบัณฑิต², ธิดารัตน์ สิงห์ศรี³

Kittiporn Nawsuwan¹, Patamamas Chotiban², Tidarat Singsri³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์ 2) เพื่อเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา และความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คืออาจารย์และนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา รวมทั้งสิ้น 214 คน โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามการหาความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิและหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .933 วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา สถิติทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.34$) โดยด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.38$) รองลงมาคือด้านจิตบริการ ($\bar{X} = 4.19$, $SD = 0.38$) ส่วนด้านการคิดเชิงวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.44$)

2. นักศึกษาพยาบาลที่มีชั้นปีที่ศึกษาต่างกันมีอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลแตกต่างกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

3. อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹ อาจารย์, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา เบอร์โทรศัพท์ 089-7390364 , E-mail: jock2267@gmail.com

² อาจารย์, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา เบอร์โทรศัพท์ 089-4642646 , E-mail: patcho800@gmail.com

³ อาจารย์, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา เบอร์โทรศัพท์ 086-9698375 , E-mail: thidaratpeaw@gmail.com

¹ Lecturer, Boromarajonani College of Nursing, Songkhla Mobile phone : +66897390364, Email : jock2267@gmail.com

² Lecturer, Boromarajonani College of Nursing, Songkhla Mobile phone : +66894642646, Email : patcho800@gmail.com

³ Lecturer, Boromarajonani College of Nursing, Songkhla Mobile phone : +66869698375, Email : thidaratpeaw@gmail.com

ดังนั้นวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ควรดำเนินการพัฒนาอัตลักษณ์ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างเร่งด่วนด้วยวิธีการสอนที่หลากหลาย และจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลอย่างตั้งแต่นั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4

คำสำคัญ: อัตลักษณ์, นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This research used descriptive research and aimed to: 1) study the identity of nursing students as perceived by both nursing students and nurse instructors, 2) compare the perceived identity of the nursing students between each class (from 1st to 4th year), 3) compare the identity of the nursing students as perceived by the nursing students and the nurse instructors. Samples were 214 nursing students and nurse-instructors in Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. The proportional stratified random sampling was used. Research instrument was a questionnaire including 75 items. Its reliability was examined. The Cronbach's Alpha coefficient was equal to 0.933. Data were analyzed using descriptive statistics, t-test and F-test. The results showed as follows;

1. Overall score of nursing students' identity as perceived by the nursing students and the nurse instructors was at a high level ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.34$). The participation aspect had the highest score ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.38$), then the service mind aspect ($\bar{X} = 4.19$, $SD = 0.38$), and the analytical thinking aspect had the lowest score ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.44$).

2. The differences of the perceived nursing students' identity among the 1st, 2nd, 3rd and 4th year were statistically significant ($p < .001$). The test of the differences of each pair using Scheffe found that the perceived identity between the 4th year and the 2nd year nursing students, and the perceived identity between the 2nd year and the 3rd year were statistically significant ($p < .05$).

3. The difference between the perceived identity of the nursing students and the nurse instructors was statistically significant ($p < .05$).

Therefore Boromarajonani College of Nursing, Songkhla should continue to develop identity of nursing students urgently in terms of analytical thinking with a variety of teaching methods and creating an action plan to develop an identity of nursing students a road map of identity development from the first year to the fourth year.

Keywords: Identity, Nursing Students

บทนำ

อัตลักษณ์ เป็นความพยายามสร้างขอบเขตของบุคคลเพื่อตอบคำถามให้ได้ว่าเราเป็นใคร แตกต่างกับคนอื่นอย่างไร (Barth, 1969:17-18) ในวิชาชีพพยาบาลการมีอัตลักษณ์ที่ดีย่อมส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีต่อวิชาชีพ ภาพลักษณ์ที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ที่โดดเด่น จะทำให้ได้รับการสนับสนุนร่วมมือและไว้วางใจจากผู้รับบริการ ส่งผลถึงความสำเร็จขององค์กรเช่นเดียวกับนักศึกษาพยาบาล จะมีความรู้สึกนึกคิดและแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคมวิชาชีพได้ในทุกสถานการณ์ตามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ การรู้ว่าตนเป็นพยาบาลวิชาชีพก็จะแสดงพฤติกรรมของพยาบาลวิชาชีพแม้ว่ายังไม่ได้เป็นพยาบาลอย่างเต็มตัวก็ตาม ดังนั้นการพัฒนาอัตลักษณ์พยาบาลวิชาชีพจะเกิดขึ้นเมื่อเป็นนักศึกษาพยาบาล ผ่านการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสาขาวิชาชีพ และผู้รับบริการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในอุดมการณ์ ความคาดหวังในบทบาทพยาบาลวิชาชีพ ภายใต้การฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยขณะเป็นนักศึกษาพยาบาล (สายสวาท เผ่าพงษ์, 2554: 24-26)

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา เป็นสถานศึกษาพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขโดยสถาบันพระบรมราชชนก ได้กำหนดอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดว่า “การให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ จิตบริการ (Service Mind) การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) และการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (Participation) (สถาบันพระบรมราชชนก, 2556: 8-9) ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลในสังกัดมีคุณลักษณะที่โดดเด่นจากสถาบันอื่น วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ได้ดำเนินการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลมาโดยตลอดตั้งแต่การบูรณาการในรายวิชาการศึกษา

ทั่วไป การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยให้นักศึกษาได้ออกวิถีมุมชนในชั้นปีที่ 1 การร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอก สโมสรนักศึกษา และชมรม การจัดกิจกรรมครบครันคุณธรรม แต่ผลการดำเนินงาน พบว่านักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา มีอัตลักษณ์ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ต่ำกว่าด้านอื่น ในทัศนะอาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุนมีความคิดเห็นว่านักศึกษามีอัตลักษณ์ต่ำกว่าที่นักศึกษาพยาบาลประเมินตนเอง (กนลรัตน์ ปานทอง, ดวงมน วิทยากิมณฑน์ และพัชรียานันขุนทด, 2555: 43) ประกอบกับกิตติพร เนาว่าสุวรรณ (2557: 213-230) ได้ศึกษาการการพัฒนาตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข โดยได้สร้างเครื่องมือวัดอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลขึ้นมาใหม่ที่มีองค์ประกอบย่อยครอบคลุมกว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ด้านจิตบริการ ได้แก่ คุณภาพการบริการแบบองค์รวม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ คุณลักษณะเชิงวิชาชีพและการดูแลอย่างเอื้ออาทร 2) ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ ได้แก่ คุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์ และด้านทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ ได้แก่ การส่งเสริมการดูแลตนเองและการเสริมสร้างพลังอำนาจ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงจูงใจที่จะศึกษาว่าอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา อยู่ในระดับใด มีความแตกต่างกันหรือไม่ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา อันจะเกิดประโยชน์กับวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา และแหล่งฝึกในการพัฒนามัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลาได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์

2. เพื่อเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษาและความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้แนวคิดการกำหนดอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยสถาบันพระบรมราชชนกคือ “การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” มี 3 องค์ประกอบได้แก่ จิตบริการ การคิดเชิงวิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (2556) แนวคิดการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Humanistic Nursing) ของไคลแมน (Kleiman, 2009) และแนวคิดองค์ประกอบย่อยอัตลักษณ์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุขของกิตติพร เหนวีสุวรรณ (2557) ได้แก่ 1) ด้านจิตบริการ ประกอบด้วย คุณภาพการบริการแบบองค์รวม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ คุณลักษณะเชิงวิชาชีพ และการดูแลอย่างเอื้ออาทร 2) ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ ประกอบด้วย คุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์และทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ ประกอบด้วย การส่งเสริมการดูแลตนเองและการเสริมสร้างพลังอำนาจการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย อาจารย์ที่ปฏิบัติงานจริง 44 คนและนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ใน

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 418 คน รวมทั้งสิ้น 462 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973: 1088) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 214 คน เป็นอาจารย์ 20 คน และนักศึกษาพยาบาล 194 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) แบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ด้วยวิธีหยิบบิลลาบแบบไม่คืน (Lottery Sampling) จากกลุ่มอาจารย์และนักศึกษาแต่ละชั้นปีโดยการคำนวณสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามการพัฒนาตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ของกิตติพร เหนวีสุวรรณ (2557) ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย สถานะและชั้นปีที่ศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความเห็นของอาจารย์และนักศึกษาต่อการปฏิบัติตนของนักศึกษาตามอัตลักษณ์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ประกอบด้วยด้านจิตบริการ จำนวน 28 ข้อ ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ จำนวน 16 ข้อ และด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ จำนวน 31 ข้อรวมทั้งสิ้น 75 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นข้อคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ปฏิบัติบ้าง ไม่ปฏิบัติบ้าง ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง และไม่เคยปฏิบัติเลย

ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น

เครื่องมือผ่านพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ให้ถูกต้องและความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ อาจารย์จากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา และวิทยาลัย

พยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ แล้วจึงนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น(Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach. 1951: 161) ที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .7 ขึ้นไป (Fraenkel, Wallen & Hyun. 2012: 157) ได้ค่าความเชื่อมั่นรายด้านเท่ากับ .815 - .918 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .933

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) ของการใช้สถิติทดสอบค่าที และค่าเอฟ เพื่อหาลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Normality) ของข้อมูลโดยการทดสอบจากกราฟการแจกแจงข้อมูล Histogram พบว่า ค่าเฉลี่ยของข้อมูลมีการกระจายแบบปกติ มีความสมมาตร ลักษณะกราฟเป็นรูประฆังคว่ำ มีจุดยอดโค้งอยู่ตรงกลาง ดังนั้นสรุปได้ว่าลักษณะของข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ (กัลยา วาณิชย์บัญชา. 2551: 194)

2. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ

3. วิเคราะห์ข้อมูลระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้เกณฑ์การแบ่งระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลตามช่วงค่าเฉลี่ยของชูตริ วังศรีรัตนะ (2553 : 69) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย1.00 – 1.49 หมายความว่า

นักศึกษาพยาบาลมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย1.50 – 2.49 หมายความว่า

นักศึกษาพยาบาลมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย2.50 – 3.49 หมายความว่า

นักศึกษาพยาบาลมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย3.50 – 4.49 หมายความว่า

นักศึกษาพยาบาลมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย4.50 – 5.00 หมายความว่า

นักศึกษาพยาบาลมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับมากที่สุด

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบอัตลักษณ์

ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา โดยนำค่าเฉลี่ยมาทดสอบด้วยสถิติเอฟ (F- test) ทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบอัตลักษณ์ของ

นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์โดยสถิติค่าที (t- test)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาพยาบาล ร้อยละ 90.70 เป็นอาจารย์พยาบาล ร้อยละ 9.30 ในจำนวนนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 32.7 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 22.9 นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 20.1 และน้อยที่สุดเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 15.0

2. ระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์

ตาราง 1 ระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลในภาพรวม รายด้าน ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์

อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล	\bar{X}	SD	ระดับ
ด้านจิตบริการ	4.19	0.38	มาก
การคุณภาพการบริการแบบองค์รวม	4.19	.038	มาก
การจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.55	0.39	มากที่สุด
การคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ	4.25	0.41	มาก
การดูแลอย่างเอื้ออาทร	4.65	0.46	มากที่สุด
ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์	4.04	0.44	มาก
คุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์	4.05	0.45	มาก
ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์	4.03	0.50	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ	4.33	0.38	มาก
การส่งเสริมการดูแลตนเองและการเสริมสร้างพลังอำนาจ	4.25	0.41	มาก
การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.51	0.40	มากที่สุด
การพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย	4.27	0.51	มาก
รวม	4.28	0.34	มาก

จากตาราง 1 ระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.34$) โดยด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.38$) รองลงมาคือด้านจิตบริการ ($\bar{X} = 4.19$, $SD = 0.38$) ส่วนด้านการคิดเชิงวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.44$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่า การดูแลอย่างเอื้ออาทรมีค่าเฉลี่ยมาก

ที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, $SD = 0.46$) รองลงมาคือ จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.55$, $SD = 0.39$) ส่วนทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.03$, $SD = 0.50$)

3. การเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

ตาราง 3 แหล่งความแปรปรวนระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่มเพื่อเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	3	1.629	.543	5.250	.002
ภายในกลุ่ม	190	19.656	.103		
รวม	193	21.285			

ตาราง 4 เปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล ระหว่างชั้นปีที่ศึกษา เพื่อทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe

ชั้นปีที่ศึกษา	\bar{X}	ชั้นปีที่ 1(n=49)	ชั้นปีที่ 2(n=70)	ชั้นปีที่ 3(n=43)	ชั้นปีที่ 4(n=32)
		4.38	4.23	4.24	4.46
ชั้นปีที่ 1	4.38				
ชั้นปีที่ 2	4.23				
ชั้นปีที่ 3	4.24				
ชั้นปีที่ 4	4.46		.012*	.040*	

*p-value < .05

จากตาราง 3 และ 4 พบว่า อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.46$, $SD = 0.17$) รองลงมาคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ($\bar{X} = 4.38$, $SD = 0.36$) ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.34$) เมื่อนำมาเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีชั้นปีต่างกันมี

อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลแตกต่างกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์

ตาราง 5 เปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์

สถานะ	n	M	SD	t	p
อาจารย์	20	4.03	0.32	-3.54	.002
นักศึกษาพยาบาล	194	4.31	0.33		

จากตาราง 5 พบว่า อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ระดับอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.34$) โดยทุกด้านมีอัตลักษณ์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.38$) รองลงมาคือ

ด้านจิตบริการ ($\bar{X} = 4.19$, $SD = 0.38$) ส่วนด้าน การคิดเชิงวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.44$) ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าการคิดเชิง วิเคราะห์เป็นกระบวนการคิดเชิงลึกที่ซับซ้อน ต้อง ใช้ความสามารถในการทำความเข้าใจ ตีความ โดย ใช้ความรู้ประสบการณ์ การสังเกต เพื่อระบุปัญหา จำแนกแยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็น ส่วน ๆ จัดหมวดหมู่ ตลอดจนหาความสัมพันธ์ เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นโดยอยู่ บนฐานของการมีข้อมูลที่หลากหลาย เป็นจริงเพื่อนำ มาสู่การแก้ปัญหาที่แท้จริงได้ (กิตติพร เนาวี สุวรรณ, ประพิศ สิงหเสม. 2557: 217) ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนทักษะอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่ ก่อนเข้าศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ในขณะเดียวกันเมื่อเข้ามาเป็นนักศึกษา พยาบาลแล้วกระบวนการบริหารการศึกษาของ วิทยาลัยมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการคิด เชิงวิเคราะห์ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจโดยถ่ายโอนลงสู่การกำหนดเป็นแผน งาน โครงการและกิจกรรมทั้งที่เป็นโครงการปกติ โครงการพิเศษ ตลอดจนการสอดแทรกในการ จัดการเรียนการสอน (สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. 2550: 63-66) สอดคล้องกับการศึกษาอัตลักษณ์ของ นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ปีการศึกษา 2554 ของกมลรัตน์ ปานทอง, ดวงมน วิทยากิมันท์, พัชรียา นันขุนทด (2555: 43) และการศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาวิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท ปีการศึกษา 2554 ของอำนาจ พุ่มพุกตรา, หทัยรัตน์ บุญพรพรรณพงศ์, วงเดือน เล็กสง่า, สายฝน อำพันกาญจน์, พรเจริญ บัวพุ่ม (2555) พบว่าอัตลักษณ์ในภาพรวม ทั้ง 3 ด้าน ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรม ราชชนนี ทั้ง 2 แห่ง อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ และ จากการประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2545 ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบัน พระบรมราชชนก ของพอเพียง ไกรนรา, นวพร

ดำแสงสวัสดิ์, อุทุมพร ดุลยเกษม, ปัทมา แคนยุกต์, ดวงแข รักไทย,ดวงใจ เป็ยนบำรุง และคณะ (2551: 139-151) พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีการคิดอย่างมี วิจาร์ณญาณ เพียงร้อยละ 12.1 โดยส่วนใหญ่มีการ ฝึกคิดน้อย ทำให้ความสามารถด้านคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ต่ำกว่าด้านอื่น

2. เปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษา พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล จำแนก ตามชั้นปีที่ศึกษา พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มี ชั้นปีที่ศึกษาต่างกันมีอัตลักษณ์ของนักศึกษา พยาบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .001 และทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe พบ ว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีอัตลักษณ์ของ นักศึกษาพยาบาลมากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในประเด็น นี้พิจารณาได้ว่าเนื่องจากนักศึกษาพยาบาลชั้น ปีที่ 4 ได้ผ่านกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ของ วิทยาลัยมาหลากหลายรูปแบบทั้งการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งในรายวิชาการ ศึกษาทั่วไป วิชาชีพเฉพาะและวิชาชีพพยาบาล การสอดแทรกในรายวิชาปฏิบัติ มีการเรียนการ สอนที่เน้นการเรียนตามสภาพจริงโดยให้นักศึกษา ได้ออกวิถีชุมชนในชั้นปีที่ 1 มีการจัดกิจกรรม/ โครงการโดยสโมสรนักศึกษา ชมรมทั้งกับหน่วย งานภายใน และหน่วยงานภายนอก การจัดกิจกรรม ครอบครัวยุทธธรรม จึงทำให้นักศึกษาพยาบาลชั้น ปีที่ 4 ได้เรียนรู้และแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของ วิทยาลัยได้อย่างเหมาะสม เป็นรูปธรรมภายใต้ การชี้แนะ อบรม ตลอดจนการปฏิบัติเป็นตัวอย่าง ของอาจารย์ และครูพี่เลี้ยงในแหล่งฝึกสอดคล้อ งกับการศึกษาของพิชญ์นรี พิทักษ์อวกาศ (2556: 54-55) ศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ พบว่า นักศึกษาที่ มีชั้นปีต่างกันมีคุณลักษณะโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 มีคุณลักษณะแตกต่างกับนักศึกษาชั้นปี

ที่ 2 และ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับการศึกษาปัจจัยทำนายสมรรถนะการพยาบาลด้วยหัวใจของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ของวนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย, พัชรี รัชมีแจ่ม, อริยา ททรัพย์ เรื่อง (2556: 99-116) พบว่า การทำกิจกรรม การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีผลต่อสมรรถนะการพยาบาลด้วยหัวใจของนักศึกษาพยาบาล

3. เปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์ พบว่า อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษา ของ กนลรัตน์ ป่านทอง, ดวงมน วิทยานิพนธ์, พัชรียา นันขุนทด (2555: 43) พบว่า ในทัศนะอาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน มีความคิดเห็นว่านักศึกษามีอัตลักษณ์ต่ำกว่าที่นักศึกษาพยาบาลประเมินตนเอง เช่นเดียวกับการศึกษาพฤติกรรมทำให้การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี พบว่า พฤติกรรมทำให้การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ตามการรับรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา และอาจารย์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (เพ็ญจมาศ คำชนะ, มาลินี จำเริญ, จิรียา อินทนา, นาดยาวงศ์ยะธา. 2553 : 92) ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าอาจารย์พยาบาลมีอิทธิพลต่อการผลิตพยาบาล โดยเป็นผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาพยาบาล ในการถ่ายทอดความรู้ในทางทฤษฎีและเทคนิคการพยาบาล (จรรยา แก้วไขบุญ, นิภา ไชยรินคำ. 2551: 73) ทั้งนี้การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้นครูต้องมีความสามารถเชิงลึก สามารถสอนด้วยเทคนิคที่หลากหลายและเป็นต้นแบบของการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในชั้นเรียน (สุวณี อึ้งวรการ. 2558 : 65-78) ประกอบกับสถาบันพระบรมราชชนก

กระทรวงสาธารณสุขและวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ได้มีนโยบาย แผนกลยุทธ์ ตลอดจนแนวปฏิบัติอย่างชัดเจนต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาในสังกัด เช่น การบูรณาการกับรายวิชาการศึกษาทั่วไป การส่งอาจารย์ไปฝึกอบรมการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Humanized Learning Model) ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา การจัดทำต้นแบบชุดวิชาทางการพยาบาล วิชามนุษย์และวิชาทางสุขภาพ มีการสร้างเครือข่ายการเรียนการสอนที่เน้นหัวใจความเป็นมนุษย์มีการจัดการความรู้ที่ได้จากประสบการณ์การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์มาประยุกต์ใช้ในองค์กรโดยใช้วิจัยเป็นฐาน สำหรับบุคลากรในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ตลอดจนการจัดกิจกรรมครอบครัวเสมือนในงานกิจกรรมนักศึกษา (สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. 2556: 45) จากกระบวนการพัฒนาที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม จึงทำให้อาจารย์มีความคาดหวังสูงต่อผลสำเร็จของการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลด้วยกลวิธีการพัฒนาของสถาบันพระบรมราชชนก และวิทยาลัยในสังกัด แต่ในสภาพปัญหาปัจจุบันยังพบว่าปัญหานักศึกษาขาดทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ โดยส่วนใหญ่มีการฝึกคิดน้อย ทำให้ความสามารถด้านคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ต่ำกว่าด้านอื่น นักศึกษาบางส่วนยังขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ขาดความกระตือรือร้นเพื่อเรียนรู้ (พอเพ็ญ ไกรนรา, นวพร ต่ำแสงสวัสดิ์, อุทุมพร ดุลยเกษม, ปัทมา แคนยุกต์, ดวงแข รักไทย,ดวงใจ เปลี้นนารุง และคณะ. 2551: 139-151) จึงทำให้อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลตามความคิดเห็นของอาจารย์ และของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป

อัตลักษณ์มีสำคัญต่อวิชาชีพในการสร้างความไว้วางใจจากผู้รับบริการจากผลการวิจัยพบว่า

อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และนักศึกษาที่มีชั้นปีต่างกันจะมีอัตลักษณ์แตกต่างกันนอกจากนี้อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์แตกต่างกัน ดังนั้นวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา จึงควรเร่งพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล โดยเฉพาะด้านการคิดวิเคราะห์โดยจัดทำแผนปฏิบัติการ (Road Map) เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนา นักศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. กลุ่มวิชาการ ควรพิจารณาดำเนินการพัฒนาอัตลักษณ์ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างเร่งด่วนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (PBL) การสอนด้วยสถานการณ์จำลอง (SML) การมอบหมายงานการศึกษาผู้ป่วยเฉพาะราย (Case Study) แก่ นักศึกษารายบุคคลตามศักยภาพของนักศึกษาแต่ละชั้นปี มีการวัดและประเมินผลอย่างจริงจัง รวมไปถึงการจัดกิจกรรมของนักศึกษาเน้นกิจกรรมที่เกิดจากความ ต้องการอย่างแท้จริง การดำเนินกิจกรรมครบถ้วน คุณธรรมอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

2. กลุ่มวิชาการและกลุ่มกิจการนักศึกษา ควรจัดทำแผนปฏิบัติการ (Road Map) เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 โดยเฉพาะ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 และ 3 ที่มีอัตลักษณ์ต่ำกว่านักศึกษาชั้นปีที่อื่น ๆ เช่น การสนับสนุนให้ดำเนินงานสโมสรนักศึกษาด้วยศักยภาพของนักศึกษา การส่งเสริมการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภายนอก ตลอดจนการมอบหมายงานการศึกษาผู้ป่วยเฉพาะราย (Case Study) ในการฝึกภาคปฏิบัติ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อสร้างหลักสูตรการพัฒนาอัตลักษณ์นักศึกษาพยาบาลที่สอดคล้องกับบริบทของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา

2. ควรวิจัยเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล โดยศึกษาระยะยาว (Longitudinal Study) ด้วยการวัดซ้ำ (Repeated Measure) ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณที่ปรึกษาวิจัย รศ.ดร.สุจิตรา จรจิตร ผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ และ ผศ.ดร.ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์และขอขอบคุณวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ที่สนับสนุนทุนวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ ป่านทอง, ดวงมน วิทยากิมัณชนัน, พัชรียา นันขุนทด. (2555). *เอกลักษณ์ของสถาบันและอัตลักษณ์บัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา*. สงขลา : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2551). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- กิตติพร เนาว์สุวรรณ. (2557). *การพัฒนาตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต). สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- กิตติพร เนาว์สุวรรณ, ประไพพิศ สิงห์เสมอ. (2557). *คุณลักษณะบัณฑิตไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 33(5): 212-222.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 12. นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจ อินเทอร์เน็ตโปรดเรสซิฟ.
- พอเพ็ญ ไกรนรา, นวพร ดำแสงสวัสดิ์, อุทุมพร ดุลยเกษม, ปัทมา แคนยุกต์, ดวงแข รักไทย, ดวงใจ เปียนบำรุง และคณะ. (2551). *การประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2545*. สงขลา: เทมการพิมพ์.
- พิชญ์นรี พิทักษ์อวกาศ. (2556). *คุณลักษณะของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ญจมาศ คำธนะ, มาลินี จำเนียร, จิรียา อินทนา, นาดยา วงศ์ยะรา. (2553). *พฤติกรรมกรรการให้การดูแลด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี*. ราชบุรี : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี.
- วนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย, พัชรี รัตมีแจ่ม, อริยา ทรัพย์เรือง. (2556). *การศึกษาปัจจัยทำนายสมรรถนะการพยาบาลด้วยหัวใจของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*. *วารสาร มฉก.วิชาการ*. 17(33): 99-116.
- สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. (2556). *คู่มือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์บัณฑิต สถาบันพระบรมราชชนก*. นนทบุรี: ยุทธรินทร์ การพิมพ์.
- สุวณี อึ้งวารกร. (2558). *ครู: อภิวัดณ์การเรียนรู้สู่คุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21*. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*. 2(1): 65-78
- สุวัฒน์ วิวัฒน์นนท์. (2550). *ทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: ซี.ซี.นอลลิจจิงคส์.
- อำนวยการพิมพ์, หทัยรัตน์ บุญยพรรณพงศ์, วงเดือน เล็กสง่า, สายฝน อัมพันกาญจน์, พรเจริญบัวพุ่ม. (2555). *อัตลักษณ์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท*. ชัยนาท: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี.
- Barth, Fredrik. (1969). *Ethnic Group and Boundaries*. Boston: Little, Brown.
- Cronbach, L. J. (1951). *Essentials of Psychological Testing*. (3rd ed). New York : Harper & Row.
- Fraenkel, R J., Wallen E N., Hyun H H. (2012). *How to Design and Evaluate Research in Education*. Eighth Edition. New York: McGraw-Hill.
- Kleiman, S. (2009). *Human Centered Nursing: The Foundation of Quality Care*. Philadelphia: F.A. Davis.

การวิเคราะห์พฤติกรรมการเข้าใช้งานระบบอีเลิร์นนิ่ง รายวิชาโครงสร้างข้อมูล โดยใช้เทคนิคเหมืองข้อมูล

Analysis of Using Behavior with E-Learning in Data Structure Subject Using Data Mining Techniques

จิตติมา ปัญญาพิสิทธิ์¹, จรรย์ แสนราช²

Jittima Panyapisit¹, Charan Sanrach²

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์พฤติกรรมการเข้าใช้งานระบบอีเลิร์นนิ่งที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาโครงสร้างข้อมูล โดยใช้เทคนิคการหาความสัมพันธ์ 2) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนในรายวิชาโครงสร้างข้อมูล ประชากรจริงที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลบันทึกการใช้งานระบบอีเลิร์นนิ่งของผู้เรียนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2557 โดยเลือกเฉพาะข้อมูลผู้เรียนเข้ามาศึกษารายละเอียดแต่ละบทเรียนจำนวนรายการ 2,027 รายการ จากผู้เรียน 59 คน จากนั้นทำการแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคเหมืองข้อมูล โดยนำมาหาความถี่และแปลงค่าการเข้าใช้งานระบบอีเลิร์นนิ่งในแต่ละบท แล้วนำข้อมูลเข้าสู่โปรแกรม WEKA (Waikato Environment for Knowledge Analysis) โดยใช้เทคนิคข้อมูลด้วยวิธีการหาความสัมพันธ์ (Association Rule) เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการเข้าใช้งานระบบอีเลิร์นนิ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการวิจัยนี้พบว่า 1) ผู้เรียนที่มีพฤติกรรมเข้าใช้ระบบอีเลิร์นนิ่งที่มีความถี่สูงรายวิชาโครงสร้างข้อมูล ในบทเรียนเรื่องอาร์เรย์และกองซ้อน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าสูงสุด คือเกรด A 2) แนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนในรายวิชาโครงสร้างข้อมูล สำหรับผู้เรียนสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คือ ผู้เรียนควรเริ่มศึกษาทำความเข้าใจกับเนื้อหาครั้งแรกของภาคเรียนให้มาก เพราะจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีโอกาสได้เกรด A สำหรับผู้สอนอาจหาเทคนิคการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียน เกิดความเข้าใจ ขยันศึกษาค้นคว้า ฝึกฝนทบทวนบทเรียน ฯลฯ ตั้งแต่เนื้อหาในครั้งแรกของภาคเรียนเพราะจะส่งผลต่อคะแนนเก็บสะสม หากผู้เรียนเร่งทำคะแนนในครึ่งภาคเรียนหลังผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะได้ต่ำกว่าผู้เรียนที่ขยันศึกษาทบทวนบทเรียนตั้งแต่บทแรกของรายวิชาซึ่งผู้เรียนกลุ่มนี้มีผลสัมฤทธิ์สูงสุด

คำสำคัญ: เหมืองข้อมูล, ความสัมพันธ์, ข้อมูลบันทึกการใช้งานระบบอีเลิร์นนิ่ง

¹ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

² ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา, คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Abstract

The purposes of the research were 1) to analyze behavior of e-Learning system that affected on the learning achievement in Data Structure Subject using Data Mining techniques with Association Rule and 2) to find the ways to improve the teaching and learning in Data Structure Subject. The subject were composed of 2,027 data records of Log e-Learning from 59 students in Bachelor of Education Program in Computer Education, as a subject in the first semester of the academic year 2014 by selecting records of study from each chapter and transforming the data and setting patterns in WEKA by Association Rule to analyze behavior with e-Learning which have affected the learning achievement.

The results indicated that, firstly students who have used e-Learning with high frequency in Arrays Chapter and Stacks Chapter achieved Grade A. Secondly, to improve teaching courses in Data Structures Subjects. The students should study and learn the content in the first half of the semester with intention. It will result in the achievement to have Grade A students for teachers so they might use learning and teaching techniques for helping the students to understand, keep practicing, repeat the lesson content etc. The first half of the semester the students are up to speed to make a better score in the last half of the semester. The learning achievement may be lower than the students who repeat the lesson content in first half of the semester which have higher learning achievement.

Keywords: Data Mining, Association Rule, e-Learning Log.

บทนำ

ปัจจุบันคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศมีความจำเป็นในการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เช่น การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต การผลิตและใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การใช้ระบบงานประยุกต์ทางการศึกษา ไม่ว่าจะมาเป็นระบบลงทะเบียน ระบบห้องสมุด ระบบการเงิน ฯลฯ รวมถึงระบบการเรียนการสอนออนไลน์ (e-Learning) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ระบบงานเหล่านี้มีการเก็บบันทึกข้อมูลการใช้งานของผู้ใช้งานไว้ตลอดเวลา และมีปริมาณมากพอที่จะสามารถนำมาขุดค้นข้อมูลเชิงลึกหรือการทำเหมืองข้อมูล (Data Mining) เพื่อเสาะแสวงหาความจริงบางอย่าง ความสัมพันธ์อย่างมีนัย ซึ่งทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่แตกต่าง

ไปจากเดิม การจำแนกกลุ่มข้อมูลที่มีลักษณะเดียวกันทำให้ทราบพฤติกรรมคนในกลุ่มที่ส่งผลถึงผลลัพธ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีทิศทางเดียวกัน

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา (5 ปี) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มีวิชาเอกบังคับอยู่หลายรายวิชา วิชาโครงสร้างข้อมูล เป็นวิชาหนึ่งที่ทำให้ความรู้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างข้อมูล พื้นฐานความรู้ทางด้านตรรกะ เพื่อพร้อมเรียนในวิชาทางด้าน การเขียนโปรแกรมและการศึกษาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ต่อไป ในการศึกษารายวิชานี้ผู้เรียนจะศึกษาแบบ Face-to-Fact ในห้องเรียนร่วมกับผู้สอน และศึกษาผ่านระบบระบบอีเลิร์นนิ่ง ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนมีระดับแตกต่างกันออกไป ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงได้นำข้อมูลบันทึกการใช้

งานของผู้เรียนที่เข้ามาใช้งานในรายวิชาโครงสร้างข้อมูลผ่านระบบอีเลิร์นนิ่งมาวิเคราะห์พฤติกรรมที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางแนะนำปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการเข้าใช้งานระบบอีเลิร์นนิ่งที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาโครงสร้างข้อมูล โดยใช้เทคนิคการหากฎความสัมพันธ์
2. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนในรายวิชาโครงสร้างข้อมูล

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรจริง (Subject)

ประชากรจริงได้แก่ ข้อมูลของผู้เรียนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา รายวิชาโครงสร้างข้อมูล ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 59 คน ข้อมูลที่บันทึกการใช้งานในระบบอีเลิร์นนิ่งจำนวนรายการ 2,027 รายการ

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- 1) ตัวแปรต้น คือ พฤติกรรมการเข้ามาใช้งานระบบอีเลิร์นนิ่ง
- 2) ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

วิเคราะห์เนื้อหาวิชาโครงสร้างข้อมูลซึ่งเป็นรายวิชาที่ศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโครงสร้างข้อมูล การประมวลผลข้อมูลสตริง

(String Processing) แถวลำดับ ระเบียบ และตัวชี้ (Arrays Records and Pointers) รายการโยง (Linked Lists) กองซ้อน (Stacks) คิว (Queues) และการเรียกซ้ำ (Recursion) ต้นไม้ (Tree) กราฟ (Graphs) การจัดเรียงลำดับและการค้นหา (Sorting and Searching) โดยการฝึกปฏิบัติเขียนโปรแกรมด้านโครงสร้างข้อมูล

2. ศึกษากระบวนการทำเหมืองข้อมูล การทำเหมืองข้อมูล (Data Mining) เป็นเทคนิคที่ใช้จัดการกับข้อมูลขนาดใหญ่ โดยนำข้อมูลที่มีอยู่มาวิเคราะห์แล้วดึงความรู้ หรือสิ่งที่สำคัญออกมา เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ หรือทำนายสิ่งต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น หรือเรียกอีกอย่างว่า การสืบค้นความรู้ที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจบนฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Knowledge Discovery from very large Databases: KDD) ประกอบไปด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอนหลัก (กฤษณะ ไวยมัย, ชิตชนก สงศิริ และธนาวิทย์ รักธรรมานนท์. 2544) คือ

- 1) Pre-processing คือ การเตรียมข้อมูลให้เหมาะสม อยู่ในรูปแบบที่สามารถนำไปใช้งานได้
- 2) Data Mining คือ การเลือกเทคนิคที่เหมาะสมโดยสามารถรวมเทคนิคได้มากกว่าหนึ่งเทคนิค เช่น วิธีการจำแนกประเภทข้อมูล (Classification) การแบ่งกลุ่มข้อมูล (Clustering) การหากฎความสัมพันธ์ (Association Rule) มาประมวลผลเพื่อดึงความรู้หรือสิ่งที่น่าสนใจจากข้อมูลที่ผ่านขั้นตอนที่หนึ่งมาแล้ว โดยผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนนี้ คือ ฐานความรู้
- 3) Post-processing คือ ขั้นตอนการนำฐานความรู้ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาทดสอบและพิจารณาว่าถูกต้องตามความต้องการหรือไม่ ซึ่งบางครั้งอาจต้องปรับแก้ค่าและนำเข้าสู่ขั้นตอนการทำเหมืองข้อมูลใหม่อีกครั้ง จนกว่าจะได้ความรู้หรือสิ่งที่น่าสนใจตามที่ต้องการออกมา

งานวิจัยของกฤษณะ ไวยมัย, ชิตชนก สงศิริ และธนาวิทย์ รักธรรมานนท์ (2544) ที่ได้ศึกษาเรื่องการใช้เทคนิคดาต้าไมน์นิ่งเพื่อพัฒนา

คุณภาพการศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ โดยนำความรู้ทางด้านเหมืองข้อมูลมาประยุกต์ใช้กับข้อมูลผลการเรียนแต่ละรายวิชาของนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ อาทิเช่น ปัญหาการเลือกสาขาวิชาไม่ตรงกับความสามารถที่แท้จริง ปัญหาผลการเรียนของนิสิตตกต่ำจนต้องออกจากสถาบันการศึกษา ผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัยนี้มีการใช้เทคนิคเหมืองข้อมูลหลายวิธี วิธีหนึ่งที่ใช้คือการหาความสัมพันธ์ของเกรดแต่ละรายวิชา และทำนายเกรดวิชาที่ยังไม่รู้ผลว่ามีแนวโน้มอย่างไร เพื่อกระตุ้นผู้เรียนทางการเรียนและเตรียมตัวในการสอบ โดยกฎแต่ละกฎจะสรุปลักษณะข้อมูลแต่ละกลุ่มๆ ออกมา ผลลัพธ์การวิจัยค่อนข้างเป็นที่น่าพอใจ โดยมีเปอร์เซ็นต์ความถูกต้องค่อนข้างสูง

3. ศึกษาการหาความสัมพันธ์ (Association Rule) ซึ่งเป็นการหาความสัมพันธ์ของข้อมูลจากฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีอยู่ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ หรือทำนายปรากฏการณ์ต่างๆ โดยเทคนิคนี้ใช้กันอย่างแพร่หลายในการขายสินค้า หรือการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นทรานแซกชัน (Agrawal, et al. 1996) กฎความสัมพันธ์ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่อยู่ทางด้านซ้าย (Left Hand Side : LHS) ของเครื่องหมาย => จะถูกเรียกว่าข้ออ้าง (Premise) และส่วนที่อยู่ทางด้านขวา (Right Hand Side: RHS) คือ ข้อสรุป (Conclusion) (เอกสิทธิ์ พัทธวงศ์ศักดิ์ดา. 2556) ซึ่งเขียนอยู่ในรูป $X \Rightarrow Y$ เช่น การซื้อของในร้านแห่งหนึ่ง เมื่อลูกค้าซื้อสินค้า X แล้วพบว่าลูกค้าจะซื้อสินค้า Y ด้วย

ในงานวิจัยนี้ใช้เทคนิคการหาความสัมพันธ์เนื่องจากได้ทดลองเทคนิคอื่นแล้วพบว่าการใช้เทคนิคนี้ได้ผลลัพธ์น่าเชื่อถือที่สุด โดยการเลือกใช้อัลกอริทึม Apriori (Rakesh and Srikant, 1994; Rakesh et al., 1993 อ้างถึงใน กฤษฎาภกร กังอุบล, 2552) ได้อธิบายหลักการไว้ คือ จะทำการคำนวณหาความสัมพันธ์

ของกลุ่มข้อมูลที่มีจะเกิดขึ้นพร้อมๆ กันในฐานข้อมูลโดยความสัมพันธ์ของกลุ่มข้อมูลนั้นเรียกว่า กฎความสัมพันธ์ (Association rule) ซึ่งจะอยู่ในรูปแบบดังต่อไปนี้

{Item1, Item2} -> {Item3};

ค่าสนับสนุน(Support),

ค่าความเชื่อมั่น(Confidence)

อัลกอริทึม Apriori จะต้องกำหนดค่าสนับสนุนขั้นต่ำ (Minimum support) และค่าความเชื่อมั่นขั้นต่ำ (Minimum confidence) โดยกฎความสัมพันธ์ที่ได้นั้นจะต้องมีค่าสนับสนุน (Support) และค่าความเชื่อมั่น (Confidence) ไม่น้อยกว่าค่าขั้นต่ำที่ได้กำหนดเอาไว้ข้างต้น ค่าสนับสนุน (Support) คือ เปอร์เซ็นต์ของจำนวนกลุ่มข้อมูลทั้งหมดที่เกิดขึ้นในฐานข้อมูล ค่าความเชื่อมั่น (Confidence) คือ เปอร์เซ็นต์ของจำนวนกลุ่มข้อมูลทั้งหมดที่เกิดขึ้นในฐานข้อมูลต่อจำนวนกลุ่มข้อมูลที่เกิดขึ้นทางด้านซ้ายมือของกฎ

ตัวอย่างการสร้างกฎความสัมพันธ์ (ฟูโตละห์ ดือมอง, 2553) จากตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางข้อมูลการซื้อสินค้า

รหัสรายการ (TID)	ชื่อสินค้า (Items)
001	C D E F G I
002	A C D E L
003	A B D E G
004	A C D H
005	A C D J

การหาความถี่ในการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ใดๆ เริ่มจากดูว่าสินค้ามีทั้งหมดมี 5 รายการ ต้องการรู้ว่ามีสินค้า C บ่อยแค่ไหน ต้องทำการหาค่า ค่าสนับสนุน (Support) โดยหาได้จาก

= จำนวนครั้งที่มีการซื้อสินค้า / สินค้าทั้งหมด
 = 4/5
 = 0.8

หากมีการตั้งค่าสนับสนุนขั้นต่ำ (Minimum Support) ไว้ที่ 0.4 ค่าสนับสนุนที่ได้นี้มีค่าสูงกว่าค่าสนับสนุนขั้นต่ำ

การหาความสัมพันธ์ เช่น ถ้าลูกค้าซื้อสินค้า D แล้วลูกค้าจะซื้อสินค้า A ร่วมด้วย มีโอกาสมากน้อยแค่ไหน จากตารางที่ 1 มีการซื้อสินค้า D จำนวน 5 ครั้ง และมีการซื้อสินค้า A ร่วมกับสินค้า D ด้วย จำนวน 4 ครั้ง ดังนั้น

ค่าความเชื่อมั่นของกฎ (Confidence) = 4/5
 = 0.8

หากตั้งค่าความเชื่อมั่นขั้นต่ำ (Minimum Confidence) ไว้ที่ 0.5 กฎนี้จึงยอมรับได้ว่าโอกาสที่จะเกิดการซื้อสินค้า D ร่วมกับสินค้า A มีค่าร้อยละ 80

การรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการนำข้อมูลบันทึกการใช้งานระบบอีเลิร์นนิง (e-Learning Log) มาทำวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีรายละเอียดแอตทริบิวต์ที่คัดเลือกมาใช้งานเฉพาะ ดังตารางที่ 2 และตัวอย่างข้อมูลบันทึกการใช้งานระบบอีเลิร์นนิง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 แอตทริบิวต์ข้อมูลบันทึกการใช้งานระบบอีเลิร์นนิงที่คัดเลือกเฉพาะ

ชื่อแอตทริบิวต์	ความหมาย
Date	วันที่
Time	เวลา
Name	ชื่อผู้ใช้งาน
DataAction	ข้อมูลที่เข้ามาใช้

ตารางที่ 3 ข้อมูลบันทึกการใช้งานระบบอีเลิร์นนิง

Date	Time	Name	DataAction
2014 Aug 15	16:37	Stacks
2014 Aug 22	16:37	Queue
2014 Aug 29	16:37	Queue
2014 Oct 31	16:37	Graph
2014 Nov 7	16:38	Trees
.....

จากนั้นดำเนินการเลือกเฉพาะระเบียบนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของผู้เรียนในรายวิชาโครงสร้างข้อมูล หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2557

และนำข้อมูลมาจัดทำสถิติการใช้งานระบบอีเลิร์นนิงโดยแยกเป็นรายบุคคลต่อ 1 ระเบียบน แล้วทำการแปลงค่าการเข้าใช้งานเป็นค่าความถี่ 4 ระดับ โดยแยกตามบทเรียนที่มีผลต่อการประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งมีเกณฑ์ระดับความถี่การใช้งาน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับความถี่การใช้งาน

ระดับความถี่	ความหมาย
Z	ไม่เคยเข้ามา
L	เข้ามาน้อยกว่าค่าเฉลี่ย
M	เข้ามาศึกษาเท่ากับค่าเฉลี่ย
H	เข้ามาสูงกว่าค่าเฉลี่ย

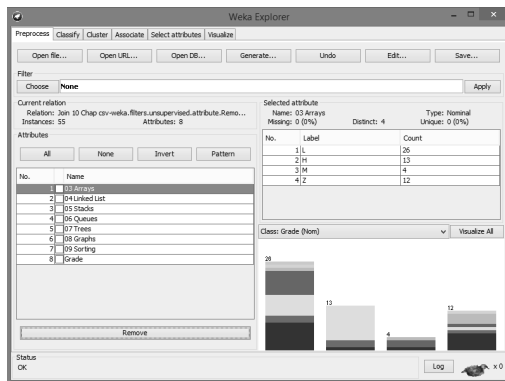
จากนั้นทำการสรุปนับครั้งการเข้าใช้งานของแต่ละคน แต่ละบทเรียน แล้วทำการหาค่าเฉลี่ยแต่ละบทเรียนออกมา แล้วจับคู่กับเกณฑ์ในตารางที่ 4 เพื่อลดการกระจายความถี่ในการใช้งานระบบอีเลิร์นนิง ซึ่งจะได้ข้อมูล

ขั้นสุดท้าย ก่อนนำเข้าโปรแกรม WEKA เพื่อจัดทำเหมืองข้อมูล ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อมูลค่าความถี่การใช้งานระบบอีเลิร์นนิ่ง

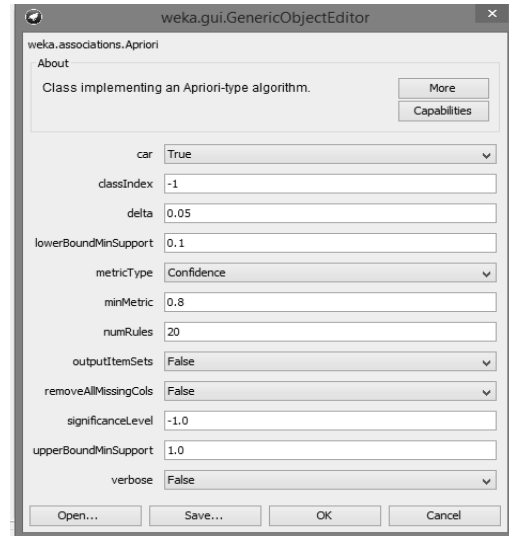
Name	Arrays	Linked List
ก	L	L
ข	L	L
ค	H	H
ง	H	H
จ	H	H
ฉ	H	H
.....

ในขั้นตอนนี้ นำข้อมูลขั้นสุดท้ายที่ได้ มาเข้าสู่โปรแกรม WEKA เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ พบว่า วิธีที่เหมาะสมที่สุด คือ การใช้เทคนิคการหาความสัมพันธ์ (Association Rule) ซึ่งมีรายละเอียดดังภาพที่ 1, 2 และ 3

ภาพประกอบ 1 รูปการนำข้อมูลที่ผ่านการจัดเตรียมไว้แล้วเข้าสู่โปรแกรม WEKA 3.6.11

จากภาพที่ 1 เมื่อนำข้อมูลเข้าสู่โปรแกรม WEKA ได้ทำการตัดแอตทริบิวต์ ชื่อผู้เรียน (Name) ออก เนื่องจากการทำเหมืองข้อมูลไม่จำเป็นต้องใช้แอตทริบิวต์ในการระบุตัวตัว เช่น ชื่อ รหัส

ภาพประกอบ 2 รูปการใช้เทคนิคเหมืองข้อมูล โดยเลือกเทคนิค Association Rule เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมกรใช้ระบบอีเลิร์นนิ่งที่มีผล ต่อผลลัพธ์ทางการเรียน

จากภาพที่ 2 อธิบายการใช้อัลกอริทึม Apriori โดยกำหนดพารามิเตอร์หลักๆ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การกำหนดค่าพารามิเตอร์

พารามิเตอร์	ค่า	ความหมาย
car	True	class association rule
lowerBound MinSupport	0.1	ค่าสนับสนุนต่ำสุดที่ 10%
MinMetric	0.8	ค่าความเชื่อมั่นต่ำสุดที่ 80%
numRule	20	ต้องการกฎไม่เกิน 20 กฎแรก

ผลการวิจัย

กฎความสัมพันธ์ของการเข้าใช้งานระบบอีเลิร์นนิ่งที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาโครงสร้างข้อมูล ได้มาทั้งหมด 8 กฎ ซึ่งเรียงตามค่าความเชื่อมั่น (Confidence) จากมากไปหาน้อย ได้ผลลัพธ์ดังภาพที่ 3

1. 04 Linked List=L 05 Stacks=L 06 Queues=Z ==> Grade=B conf:(1)
2. 05 Stacks=L 06 Queues=Z ==> Grade=B conf:(0.9)
3. 03 Arrays=H 04 Linked List=H 05 Stacks=H ==> Grade=A conf:(0.89)
4. 03 Arrays=H 09 Sorting=H ==> Grade=A conf:(0.86)
5. 03 Arrays=H 05 Stacks=H 09 Sorting=H ==> Grade=A conf:(0.86)
6. 03 Arrays=H 05 Stacks=H ==> Grade=A conf:(0.83)
7. 04 Linked List=H 05 Stacks=H ==> Grade=A conf:(0.83)
8. 03 Arrays=H 04 Linked List=H ==> Grade=A conf:(0.8)

ภาพประกอบ 3 รูปผลของกฎความสัมพันธ์ที่ได้จากการใช้โปรแกรม WEKA 3.6.11

กฎข้อที่ 1 ผู้เรียนที่เข้ามาเรียน Linked List น้อย เรียน Stacks น้อย ไม่เคยเรียน Queues แล้วจะได้เกรด B ที่ระดับความเชื่อมั่น 100%

กฎข้อที่ 2 ผู้เรียนที่เข้ามาเรียน Stacks น้อย ไม่เคยเรียน Queue แล้วจะได้เกรด B ที่ระดับความเชื่อมั่น 90%

กฎข้อที่ 3 ผู้เรียนที่เข้ามาเรียน Arrays สูง เรียน Linked List สูง เรียน Stacks สูง แล้วจะได้เกรด A ที่ระดับความเชื่อมั่น 89%

กฎข้อที่ 4 ผู้เรียนที่เข้ามาเรียน Arrays สูง เรียน Sorting สูง แล้วจะได้เกรด A ที่ระดับความเชื่อมั่น 86%

กฎข้อที่ 5 ผู้เรียนที่เข้ามาเรียน Arrays สูง เรียน Stacks สูง เรียน Sorting สูง แล้วจะได้เกรด A ที่ระดับความเชื่อมั่น 86%

กฎข้อที่ 6 ผู้เรียนที่เข้ามาเรียน Arrays สูง เรียน Stacks สูง แล้วจะได้เกรด A ที่ระดับความเชื่อมั่น 83%

กฎข้อที่ 7 ผู้เรียนที่เข้ามาเรียน Linked List สูง เรียน Stacks สูง แล้วจะได้เกรด A ที่ระดับความเชื่อมั่น 83%

กฎข้อที่ 8 ผู้เรียนที่เข้ามาเรียน Arrays สูง เรียน Linked List สูง แล้วจะได้เกรด A ที่ระดับความเชื่อมั่น 80%

จากกฎทั้ง 8 ขอนำมาแสดงในรูปแบบของตารางเมทริกซ์ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลของกฎความสัมพันธ์ทั้ง 8 กฎ

Rule	Arrays	Linked List	Stacks	Queues	Sorting	Grade	Conf.(%)
1	-	L	L	Z	-	B	100
2	-	-	L	Z	-	B	90
3	H	H	H	-	-	A	89
4	H	-	-	-	H	A	86
5	H	-	H	-	H	A	86
6	H	-	H	-	-	A	83
7	H	-	H	-	-	A	83
8	H	H	-	-	-	A	80

อภิปรายผลการวิจัย

จากกฎความสัมพันธ์ที่ได้จากการทำเหมืองข้อมูลนี้ พบว่าการเข้ามาใช้งานระบบอีเลิร์นนิ่งมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยสรุปกฎความสัมพันธ์ได้ 2 ข้อ คือ ผู้เรียนที่เข้ามาเรียนที่มีความถี่เรียน Arrays สูง เรียน Linked List สูง เรียน Stacks สูง แล้วจะได้เกรด A ส่วนผู้เรียนที่เข้ามาเรียนที่มีความถี่เรียน Linked List น้อยครั้ง เรียน Stacks น้อยครั้ง ไม่เคยเข้ามาเรียน Queue เลย แล้วจะได้เกรด B การที่ผู้เรียนเข้ามาเรียนน้อยครั้งหรือไม่เคยเข้ามาเรียนผ่านระบบอีเลิร์นนิ่งในบางบทเรียนแล้วได้เกรด B ผู้เรียนอาจมีความเข้าใจจากการศึกษาในห้องเรียนผ่านการเรียนกับผู้สอนโดยตรง มีการทบทวนจากตำรา ทำแบบฝึกหัดลงสมุด หรืออาจมีความไม่สะดวกในการใช้งานระบบอีเลิร์นนิ่งผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

จึงทำให้ผู้เรียนไม่ได้เข้ามาศึกษาด้วยตนเองผ่านระบบอีเลิร์นนิ่ง เพราะในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ผู้สอนมีช่องทางให้การให้สิ่งสนับสนุนและสื่อในการเรียนแบบออฟไลน์ด้วย คือ ผู้เรียนสามารถคัดลอกไฟล์สื่อการเรียนการสอนต่อจากผู้เรียนที่ดาวโหลดไฟล์จากระบบอีเลิร์นนิ่งกลับไปทบทวนได้ สำหรับผู้เรียนที่ต้องการได้เกรดสูงสุดคือ เกรด A ผู้เรียนมีพฤติกรรมหมั่นเข้ามาเรียนรู้ ศึกษาทบทวน ตั้งแต่บทแรกๆ เพราะมีการสอบเก็บคะแนนทุกบทเรียน ตั้งแต่ก่อนสอบกลางภาค และตั้งเข้ามาทบทวนบทเรียนต่างๆอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะบทที่มีความยาก มีการคำนวณ และต้องทำความเข้าใจด้วยตนเองไม่ใช้การท่องจำเพียงอย่างเดียว เช่น เรื่อง Array Stacks และ Sorting จะเห็นได้จากข้อมูลในตารางที่ 5 ว่าผู้เรียนหมั่นเข้ามาทบทวนบ่อยครั้ง ส่วนผู้เรียนที่เข้ามาเรียนน้อยครั้งก่อนสอบกลางภาค อาจมีสิทธิ์ได้ B หากขยันและทำคะแนนสอบได้สูงในครึ่งหลังของภาคเรียน แต่โอกาสที่จะได้ A นั้นมีน้อยเพราะคะแนนเก็บครั้งแรกทำได้ไม่ดี

ผลงานวิจัยนี้สรุปได้ว่าพฤติกรรมของผู้เรียนในการเข้าใช้งานระบบอีเลิร์นนิ่งในรายวิชาโครงสร้างข้อมูล โดยใช้เทคนิคเหมือนข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผู้เรียนที่เข้ามาเรียนบ่อยครั้งจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้ที่ไม่เข้ามาเรียนหรือเข้ามาเรียนน้อยครั้ง และการสนใจเรียนตั้งแต่บทแรกๆ ของรายวิชาเรียนจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยเช่นกัน เนื่องจากมีการสอบเก็บคะแนนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นผู้เรียนต้องตั้งใจเรียน และสะสมความรู้ เพื่อทำข้อสอบแต่ละบทเรียนต่อเนื่องกันไป

ดังนั้นผู้เรียนควรให้ความสำคัญในการเรียนการสอน การให้เวลาทำความเข้าใจกับบทเรียนตั้งแต่เริ่มเรียน ถ้าผู้เรียนต้องการเกรดสูงสุดนั้น หากไปเร่งขยันในช่วงครึ่งหลังของภาคเรียนอย่างเดียว จะไม่สามารถทำคะแนน

สอบชดเชยส่วนของครึ่งภาคเรียนแรกที่ย้ายไปได้ ส่วนผู้สอนอาจมีการปรับปรุงการเรียนการสอนในช่วงแรกเพื่อให้ผู้เรียนตั้งใจ ไม่ย่อท้อ สนใจ และมุ่งมั่นต่อการเรียน เช่น การนำเข้าสู่บทเรียน สื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมให้มีการทบทวนด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อีกต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ขั้นตอนแนะนำสำหรับการปฏิบัติ

การจัดการเรียนการสอนบนระบบอีเลิร์นนิ่งควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย และให้ระบบบันทึกการใช้งานไว้ เช่น การสอบย่อยแต่ละครั้ง เพื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคเหมือนข้อมูลที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เห็นสิ่งที่อยู่ในข้อมูลที่มีการเก็บบันทึกการใช้งานอย่างมาก ซึ่งจะนำไปเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและผู้สอนได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคเหมือนข้อมูล (Data Mining) ยังมีอีกหลายวิธีซึ่งจะเหมาะสมกับข้อมูลที่แตกต่างกันไป หรือเพื่อทำนาย พยากรณ์เรื่องราวที่ต่างกัน เช่น วิธีการจำแนกประเภทข้อมูล (Classification) การแบ่งกลุ่มข้อมูล (Clustering) เพื่อนำผลการพยากรณ์หรือการทำนายนั้นไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงงานหรือการเรียนการสอนให้ได้ประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณศูนย์การเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ และสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎากร กังอุบล. (2552). *การใช้เทคนิคความต่างลำดับในการปรับปรุงกฎความสัมพันธ์จำแนกประเภทข้อมูล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (วิศวกรรมคอมพิวเตอร์)). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กฤษณะ ไวยมัย, ชิตชนก ส่งศิริ และธนาวิทย์ วัชรธรรมานนท์. (2544). การใช้เทคนิคดาต้าไมน์นิ่งเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์. *NECTEC Technical Journal*, 3 (11) : 134-142.
- ฟูไลดะห์ ดือมอง. (2553). *AMFIST : ขั้นตอนวิธีสำหรับการค้นหากลุ่มข้อมูลที่ปรากฏร่วมกันบ่อยโดยรองรับรายการข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- ศิริมณี เสถียรรัมย์ และกฤษฎา ศรีแก้ว. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์จากข้อมูลจรรยาจรคอมพิวเตอร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนนัฏรัตน์. *GRC 2014 Khon Koen University Graduate Research Conference* : 508-515.
- เอกสิทธิ์ พัทธวงค์ศักดิ์ดา. (2557). *การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคดาต้า ไมน์นิ่ง เบื้องต้น*. บริษัท เอเชีย ดิจิตอลการพิมพ์ จำกัด กรุงเทพมหานคร.
- Agrawal R., Mannila, H., Srikant, R., Toivonen, H. and Verkamo, A. I. (1996). *Fast Discovery of Association Rules*. *Advances in knowledge discovery and data mining*, 12(1) : 307-328.
- Fayyad U., Piatetsky-Shapiro, G. and Smyth, P. (1996). The KDD process for extracting useful knowledge from volumes of data. *Communications of the ACM*, 39(11) : 27-34.
- Ma, Y., Liu, B., Wong, C. K., Yu, P. S. and Lee, S. M. (2000). Targeting the right students using data mining. *In Proceedings of the sixth ACM SIGKDD international conference on Knowledge discovery and data mining* : 457-464.
- Rakesh, A., and R. Srikant. (1994). Fast algorithm for mining association rules in large databases. *In Proceedings of the 20th International Conference on Very Large Data Bases (VLDB'94) Santiago, Chile*.
- Rakesh, A., T. Imielinski and A. N. Swami. (1993). Mining Association Rules between Sets of Items in Large Databases. *In Peter Buneman and Sushil Jajodia, eds. Proceedings of the 1993 ACM SIGMOD International Conference on Management of Data . ACM Press, Washington, D.C* : 207-216.

แบบอย่างการใช้วรรณกรรมในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขา การจัดการด้านโลจิสติกส์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Literature Use Pattern in Master's Theses of Logistics Management, Chulalongkorn University

สมศักดิ์ ศรีบริสุทธิสกุล¹, จินตวีร์ ทรายางกูร²

Somsak Sriborisutsakul¹, Jintavee Horayangkura²

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงเอกสารนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์การอ้างอิงเพื่อศึกษาแบบอย่างการใช้วรรณกรรมในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการด้านโลจิสติกส์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้านประเภท เนื้อหา ภาษา อายุของวรรณกรรม และความถี่ในการใช้วรรณกรรม โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายการอ้างอิงท้ายเล่มวิทยานิพนธ์สาขาดังกล่าว ตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 ถึง 2554 จำนวน 150 เล่ม รวมจำนวนรายการอ้างอิงทั้งหมด 3,505 รายการ

ผลการศึกษา พบว่า รายการอ้างอิงของวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการด้านโลจิสติกส์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการใช้วรรณกรรมประเภทหนังสือ และมีเนื้อหาด้านการจัดการจำนวนสูงสุด (ร้อยละ 31.61 และ 36.09 ตามลำดับ) และวรรณกรรมที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 52.27) มีอายุในช่วง 5 ปีหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 51.98) สำหรับการนับความถี่ของชื่อเรื่องวรรณกรรมที่ถูกอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ พบว่า วารสาร The International Journal of Physical Distribution & Logistics Management และหนังสือเรื่อง การจัดการโลจิสติกส์ แปลโดย กมลชนก สุทธิวิชาทนต์ และคณะ เป็นวรรณกรรมที่ถูกอ้างอิงสูงสุดในอันดับที่หนึ่งและสอง ตามลำดับ

คำสำคัญ: แบบอย่างการใช้วรรณกรรม, การวิเคราะห์การอ้างอิง, การจัดการด้านโลจิสติกส์, วิทยานิพนธ์

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Email: somsak.sr@chula.ac.th

² นิสิตหลักสูตรอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Email: Jintavee.H@student.chula.ac.th

¹ Assistant Professor, Department of Library Science, Faculty of Arts, Chulalongkorn University

Email: somsak.sr@chula.ac.th

² Graduate Student, Master of Arts, Program Library and Information Science, Chulalongkorn University

Email: Jintavee.H@student.chula.ac.th

Abstract

This documentary research applied a method of citation analysis to study the pattern of literature used in the master's theses of Logistics Management, Chulalongkorn University, in terms of their types, subject areas, languages, ages of citations, and citations ranking. Data entry sheets were employed to collect 3,505 cited references of the 150 master's theses which were submitted from the year of graduation 2004 to 2011.

The research results indicate that the highly cited type and content of the literature are books (31.61%) and on the subject of management (36.09%). The highest cited language and ages of literature are in English (52.27%) and less than five years' duration (51.98%). Regarding the frequencies of highly used literature in the theses, The International Journal of Physical Distribution & Logistics Management and the book Fundamentals of Logistics Management, which was translated by Kamonchanok Suthiwartnarueput and others, come first and second respectively.

Keywords: Literature use pattern, Citation analysis, Logistics Management, Thesis

บทนำ

การเปิดเสรีทางการค้าทำให้แต่ละประเทศเกิดการแข่งขันกันในการค้าอย่างรุนแรงองค์กรที่สามารถปรับตัวและมีการบริหารจัดการที่ดีย่อมสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน การจัดการด้านโลจิสติกส์ (Logistics management) จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับองค์กร เนื่องจากแนวคิดนี้เน้นการพัฒนากระบวนการวางแผน สนับสนุน และควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กร ตั้งแต่การผลิต การจัดการวัสดุ การขนส่ง การบริหารคลังสินค้า การจัดการวัตถุดิบ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีการทำงานประสานและสอดคล้องกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถส่งมอบสินค้าและบริการได้ตามความต้องการของลูกค้า ด้วยต้นทุนที่คุ้มค่า (ธนิต โสรัตน์, 2550:4,17)

การจัดการด้านโลจิสติกส์ในประเทศไทยได้รับความสนใจอย่างจริงจังใน พ.ศ. 2540 เมื่อประเทศต้องเปิดเสรีทางการค้า รัฐบาลจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลัง

คนด้านโลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพและเพียงพอกับความต้องการของตลาด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับประเทศและในระดับโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

ใน พ.ศ.2545 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เปิดหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการด้านโลจิสติกส์ เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล และนับเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่เปิดหลักสูตรนี้ในระดับมหาบัณฑิต โดยเป็นสหสาขาวิชาที่บูรณาการศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศาสตร์เข้าด้วยกัน เน้นให้นิสิตต้องทำวิทยานิพนธ์เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับสาขา และเพื่อเป็นพื้นฐานของการศึกษาและการวิจัยของประเทศในอนาคต โดยรับผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขา และมีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 1 ปี (Graduate School Chulalongkorn University, [n.d.]) การที่นิสิตมีพื้นฐานการศึกษาและมีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน ย่อมทำให้หัวข้อในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีความหลากหลาย ส่ง

ผลให้การศึกษาแบบอย่างการใช้วรรณกรรมในวิทยานิพนธ์ของสาขานี้มีความน่าสนใจ เนื่องจากสามารถบอกให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนิสิตได้ โดยอาจศึกษาผ่านรายการอ้างอิงที่ปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของรายงานวิจัยของตนเอง

การศึกษานี้ต้องการศึกษาแบบอย่างการใช้วรรณกรรมในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตสาขาการจัดการด้านโลจิสติกส์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้านประเภท เนื้อหา ภาษา อายุของวรรณกรรม และความถี่ในการใช้วรรณกรรม ผลการศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางแก่มหาวิทยาลัยที่มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทางด้านระเบียบวิธีวิจัยหรือทักษะการวิจัยแก่นิสิต/นักศึกษาในสาขาดังกล่าวต่อไป

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้เปิดการเรียนการสอนการจัดการด้านโลจิสติกส์ เมื่อปี ค.ศ. 1960 โดยนำทฤษฎี ความรู้ และวิธีการปฏิบัติทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการด้านโลจิสติกส์ (Stock, 1997: 515) ด้วยเหตุที่การจัดการด้านโลจิสติกส์เป็นสาขาวิชาที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วตามสภาพเศรษฐกิจการค้า และเทคโนโลยี (วิทยา สุหฤทดำรง, 2547: 12) จึงทำให้มีการจัดการเรียน การสอน และการวิจัยในหลักสูตรการจัดการด้านโลจิสติกส์ในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง จึงทำให้มีวิทยานิพนธ์เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ด้วยเหตุนี้ หากนักวิชาการหรือนักวิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาพัฒนาการตลอดจนทิศทางของศาสตร์ที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญ จึงมักศึกษาและวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ทั้งในระดับปริญญาตรีบัณฑิตและมหาบัณฑิต เพื่อให้ทราบพัฒนาการในการสร้างองค์ความรู้ในสาขาวิชานั้น อาจกล่าวได้ว่าวิทยานิพนธ์เป็น

เครื่องหมายของความสำเร็จทางวิชาการในสาขา (Kushkowsky,Parsons,& Wiese, 2003:260)

ตัวอย่างการศึกษาวิทยานิพนธ์สาขาการจัดการด้านโลจิสติกส์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากบทคัดย่อของวิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิตในสาขานี้ตั้งแต่ปี 1970 จนถึง ปี 2009 ผลการศึกษาพบว่า หัวข้อวิทยานิพนธ์เน้นเนื้อหาด้านพื้นฐานทางโลจิสติกส์ ได้แก่ การขนส่ง การจัดการคลังสินค้า และการจัดการสินค้าคงคลัง เป็นต้น ขณะที่เนื้อหาที่เป็นประเด็นร่วมสมัยยังมีจำนวนไม่มากนัก เช่น ด้านการจัดการกลยุทธ์ ด้านเทคโนโลยี และด้านการจัดการคุณภาพ (Stock, 2001; Stock & Broadus, 2006)

นอกจากการใช้วิทยานิพนธ์เพื่อศึกษาพัฒนาการของสาขาดังที่กล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีการศึกษาแบบอย่างการใช้วรรณกรรมในสาขานี้ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือและบทความวารสารอีกด้วย โดยผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์การอ้างอิงและการวิเคราะห์ co-citation เพื่อศึกษารากฐานทางปัญญา (Intellectual foundation) ที่ปรากฏในวารสารด้านโลจิสติกส์ ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Georgi, Darkow, and Kotzab (2010) ที่ศึกษารายการอ้างอิงจากบทความในวารสาร Journal of Business Logistics ซึ่งเป็นวารสารชั้นนำด้านโลจิสติกส์ ตั้งแต่ปี 1978 – 2007 ซึ่งมีจำนวนรายการอ้างอิงรวม 12,545 รายการ จากบทความจำนวนทั้งสิ้น 497 เรื่อง เพื่อหาสิ่งพิมพ์ที่มีความถี่ในการอ้างอิงสูงสุด 36 อันดับแรก จำแนกเป็นบทความวารสาร 20 เรื่อง และหนังสือ 16 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่าบทความวารสารที่มีความถี่ในการอ้างอิงสูงสุด แต่งโดย Armstrong and Overton (1977) จากวารสาร Journal of Marketing Research ส่วนหนังสือที่มีความถี่ในการอ้างอิงสูงเป็นหนังสือด้านโลจิสติกส์และด้านวิธีการวิจัย ที่แต่งโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขา เช่น Ballou (1973), Stock and Lambert (1987) และ Bowersox (1989) เป็นต้น นอกจากนี้ ทิศทาง

ของการวิจัยได้เปลี่ยนจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาเป็นการวิจัยเชิงกลยุทธ์มากขึ้น ต่อมา Georgi, Darkow, and Kotzab (2013) ยังได้ทำวิจัยต่อเนื่องโดยศึกษารายการอ้างอิงจากบทความในวารสารด้านโลจิสติกส์เพิ่มเติมอีก 4 ฉบับ ได้แก่

- 1) International Journal of Logistics Management
- 2) The International Journal of Logistics: Research & Applications
- 3) Journal of Business Logistics และ
- 4) The International Journal of Physical Distribution & Logistics Management

ซึ่งมีจำนวนรายการอ้างอิงรวมทั้งหมด 16,373 รายการ จากบทความจำนวน 412 เรื่อง เพื่อหาสิ่งพิมพ์ที่มีความถี่ในการอ้างอิงถึงสูงสุด 39 อันดับแรก จำแนกเป็นบทความวารสาร 25 เรื่อง และหนังสือ 14 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า หนังสือ Logistics and Supply Chain Management: Strategies for Reducing Costs and Improving Service แต่งโดย Christopher (1998) เป็นหนังสือที่มีความถี่ในการอ้างอิงถึงสูงสุด และเนื้อหาที่ใช้อ้างอิงในงานวิจัยส่วนใหญ่มีเนื้อหาด้านการจัดการ

วิธีการศึกษา

การวิจัยเอกสารนี้ใช้วิธีวิเคราะห์การอ้างอิง (Citation analysis) ซึ่งเป็นวิธีการเชิงสถิติวิธีหนึ่ง ที่นิยมใช้เพื่อศึกษาแบบอย่างการใช้วรรณกรรมที่ปรากฏอยู่ในรายการอ้างอิง (References) หรือรายการบรรณานุกรม (Bibliography) ของสิ่งพิมพ์หรืองานเขียนประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือ บทความวารสาร รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ฯลฯ เพื่อให้ทราบแบบอย่างการใช้วรรณกรรมในด้านประเภทเนื้อหา ภาษา และอายุของวรรณกรรมที่ถูกอ้างอิงเป็นต้น (Hoffmann & Doucette, 2012: 321)

สำหรับงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวรรณกรรมที่ปรากฏอยู่ในรายการอ้างอิงท้ายเล่มของวิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาการจัดการด้านโลจิสติกส์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่าง

ปีการศึกษา 2547 – 2554 จำนวน 15 เล่ม ในด้านประเภท เนื้อหา ภาษา อายุของวรรณกรรม และความถี่ในการใช้วรรณกรรม โดยมีวิธีวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูล ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลทั่วไปของวิทยานิพนธ์ ส่วนที่ 2 ใช้สำหรับบันทึกการอ้างอิงที่ปรากฏอยู่ในรายการอ้างอิงท้ายเล่มวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย ประเภทเนื้อหา ภาษา และอายุ ดังนี้

- ประเภท จำแนกเป็น 15 ประเภท ได้แก่ หนังสือ หนังสืออ้างอิง คู่มือ เอกสารคำสอน วารสาร รายงานการประชุม/สัมมนา หนังสือพิมพ์ นิตยสาร รายงานการวิจัย สิ่งพิมพ์รัฐบาล วิทยานิพนธ์ รายงานการค้นคว้าอิสระ ฐานข้อมูล เว็บไซต์ และบทสัมภาษณ์ (Turabian, 2007:227-229)

- เนื้อหา จำแนกเป็น 16 เนื้อหา ได้แก่ การบัญชี การจัดการ การตลาด การเงิน เศรษฐศาสตร์ จริยศาสตร์ รัฐศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยา สถาปัตยกรรม กฎหมาย คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี การขนส่ง การค้า และคณิตศาสตร์ (Dadzie, 1998:26; Stock, 1997:517-518)

- ภาษา จำแนกเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาอื่น

- อายุ จำแนกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่
 1. อายุ 5 ปี หรือต่ำกว่า
 2. อายุ 6 – 10 ปี
 3. อายุ 11 – 15 ปี
 4. อายุ 16 ปีขึ้นไป

2. การทดสอบเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้นำแบบบันทึกข้อมูลไปทดสอบกับรายการอ้างอิงท้ายเล่มของวิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาการจัดการโลจิสติกส์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จำนวน 10 เล่ม โดยการเปรียบเทียบผลการบันทึกข้อมูลของผู้วิจัยกับของบรรณารักษ์สำนักหอสมุดฯ เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่บันทึกตรงกันหรือไม่ หลังการทดสอบได้มีการใส่ “รายงานการค้นคว้าอิสระ” เพิ่มเติม

ในส่วนประเภทของวรรณกรรม และใส่ “การค้า” และ “สถาปัตยกรรม” เพิ่มเติมในส่วนเนื้อหาของวรรณกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 วันที่ รายละเอียดของวิทยานิพนธ์ และรายละเอียดของรายการอ้างอิงในด้านประเภท เนื้อหา ภาษาและอายุ โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

3.1.1 ประเภทพิจารณาจากรูปแบบการลงรายการอ้างอิงตามประเภทต่างๆ ของวรรณกรรม

3.1.2 เนื้อหา พิจารณาจากชื่อเรื่อง กรณีชื่อเรื่องมีเนื้อหาครอบคลุมหลายเนื้อหา จะกำหนดเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญที่สุดเพียงเนื้อหาเดียว

3.1.3 ภาษา พิจารณาจากภาษาที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาของวรรณกรรม

3.1.4 อายุของวรรณกรรม คำนวณโดยนำปีการศึกษาที่ปรากฏบนหน้าปก

ของวิทยานิพนธ์เป็นตัวตั้ง แล้วลบด้วยปีพิมพ์ของวรรณกรรมที่ปรากฏในรายการอ้างอิงท้ายเล่ม (Hoffmann & Doucette, 2012:325)

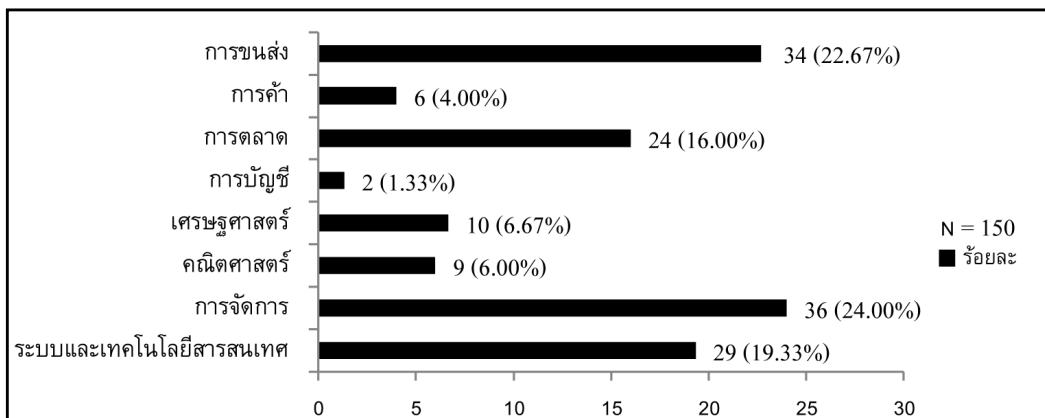
3.1.5 ความถี่ในการใช้วรรณกรรม ใช้การนับซ้ำจำนวนครั้งของวรรณกรรมที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์แต่ละเล่ม โดยนำเสนอเฉพาะความถี่ 5 อันดับแรกของวรรณกรรมประเภทหนังสือ และวารสาร

3.2 วิเคราะห์ข้อมูล โดยการนับความถี่และหาค่าร้อยละ ด้วยโปรแกรม Microsoft Excel

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปและอภิปรายผลการวิจัย โดยการนำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ 1) ขอบเขตเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ และ 2) รายละเอียดของรายการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ ในด้านประเภท เนื้อหา ภาษา อายุของวรรณกรรม และความถี่ในการใช้วรรณกรรม

1. ขอบเขตเนื้อหาของวิทยานิพนธ์

แผนภาพที่ 1 ขอบเขตเนื้อหาของวิทยานิพนธ์

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการจัดการด้านโลจิสติกส์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 150 เล่ม พบว่าวิทยานิพนธ์จำนวนสูงสุด 36 เล่ม (ร้อยละ 24.00) มีขอบเขตเนื้อหาด้านการจัดการ รองลงมา คือ จำนวน

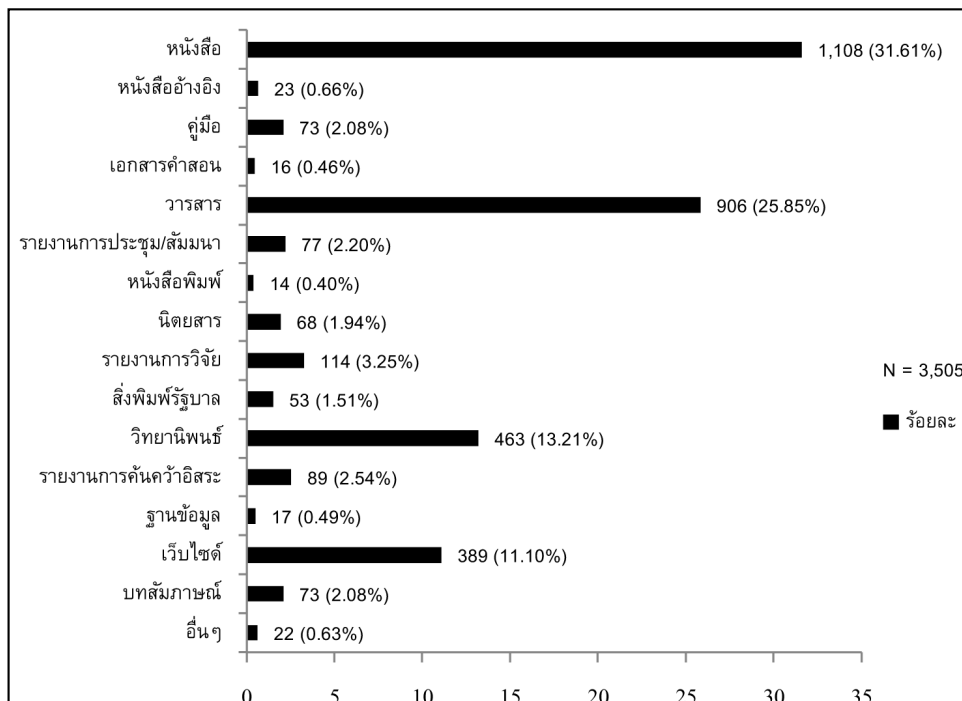
34 เล่ม (ร้อยละ 22.67) มีขอบเขตเนื้อหาด้านการขนส่ง และวิทยานิพนธ์จำนวนน้อยที่สุด 2 เล่ม (ร้อยละ 1.33) มีขอบเขตเนื้อหาด้านการบัญชี (แผนภาพที่ 1) ทั้งนี้ การที่วิทยานิพนธ์จำนวนสูงสุดมีขอบเขตเนื้อหาด้านการจัดการ อาจเนื่องมา

จากขอบเขตเนื้อหาดังกล่าวเป็นเป้าประสงค์หลักที่ระบุเอาไว้ในหลักสูตรของสาขานี้ ที่ต้องการมุ่งเน้นการผลิตมหาบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารจัดการทางโลจิสติกส์มากกว่าขอบเขตเนื้อหาอื่น ๆ (Graduate School Chulalongkorn University, [n.d].)

2. รายละเอียดของรายการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์

ผลการวิจัยในส่วนนี้เป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ในด้านประเภท เนื้อหา ภาษา อายุของวรรณกรรม และความถี่ในการใช้วรรณกรรม สรุปได้ดังนี้

2.1 ประเภทของวรรณกรรมที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

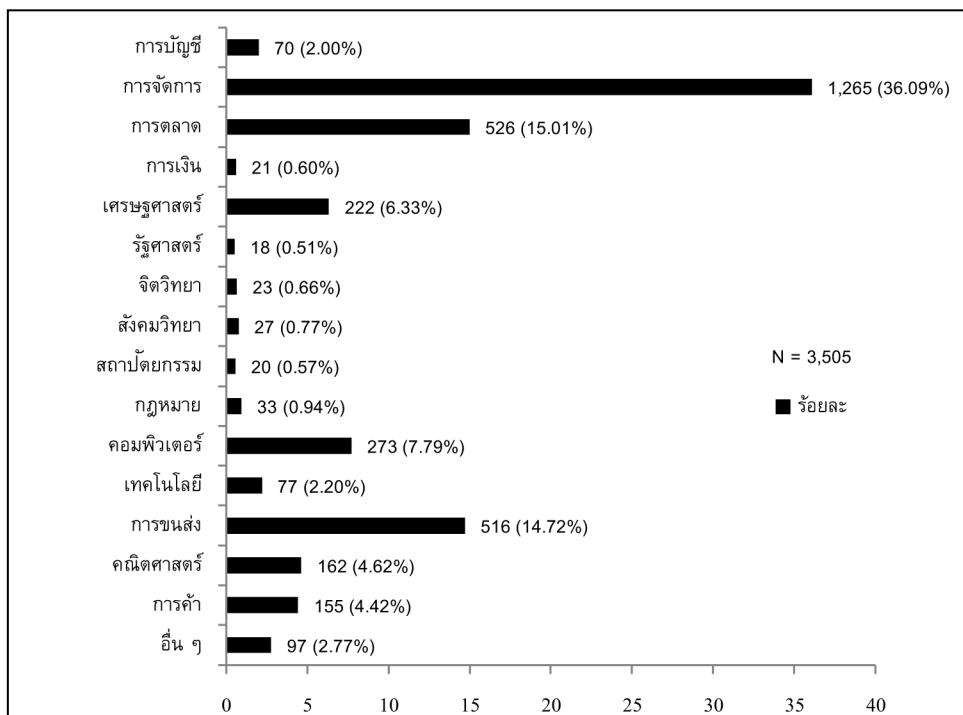

แผนภาพที่ 2 ประเภทของวรรณกรรมที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมประเภทหนังสือมีการใช้มากที่สุดจำนวน 1,108 รายการ (ร้อยละ 31.61) รองลงมา คือ วารสารจำนวน 906 รายการ (ร้อยละ 25.85) และหนังสือพิมพ์มีการใช้น้อยที่สุด จำนวน 14 รายการ (ร้อยละ 0.40) นอกจากนี้ ยังพบการอ้างอิงวรรณกรรมประเภทอื่นด้วย จำนวน 22 รายการ (ร้อยละ 0.63) ได้แก่ บทความก่อนตีพิมพ์ เอกสารไม่ตีพิมพ์ จดหมายแจ้งข่าว แฟ้มข้อมูลคอมพิวเตอร์ และสไลด์ (แผนภาพที่ 2) การที่วิทยานิพนธ์มีการใช้วรรณกรรมประเภทหนังสือมาก อาจเนื่องมาจากวรรณกรรมประเภทหนังสือจัดเป็นวรรณกรรมที่

เหมาะสำหรับการค้นคว้าทฤษฎี หลักการ ตลอดจนแนวคิดที่เกี่ยวข้องในสาขาวิชา (Serenko, Bontis, & Moshonsky, 2012:49) เพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ ซึ่งหนังสือที่ใช้มักเป็นตำราทางวิชาการ และแต่งโดยคณาจารย์ หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียง ผลการศึกษานี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การอ้างอิงในบทความวารสารของ Georgi et al. (2010, p.85) ที่พบว่า ผู้เขียนบทความวิจัยทางด้านโลจิสติกส์มีการใช้วรรณกรรมประเภทหนังสือที่เป็นตำราด้านโลจิสติกส์ และด้านวิธีการวิจัยแต่งโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขา ซึ่งนับว่าเป็นแหล่งอ้างอิงมาตรฐานสำหรับงานวิจัยในสาขานี้

2.2 เนื้อหาของวรรณกรรมที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

แผนภาพที่ 3 เนื้อหาของวรรณกรรมที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

ผลการศึกษา พบว่า มีการใช้วรรณกรรมที่มีเนื้อหาด้านการจัดการมากที่สุด จำนวน 1,265 รายการ (ร้อยละ 36.09) รองลงมา คือ วรรณกรรมที่มีเนื้อหาด้านการตลาด จำนวน 526 รายการ (ร้อยละ 15.01) และวรรณกรรมที่มีเนื้อหาด้านรัฐศาสตร์มีจำนวนการอ้างอิงน้อยที่สุด จำนวน 18 รายการ (ร้อยละ 0.51) นอกจากนี้ ยังมีวรรณกรรมที่มีเนื้อหาอื่นอีกจำนวน 97 รายการ (ร้อยละ 2.77) ได้แก่ ด้านความรู้ทั่วไป ปัญหาสังคม การแพทย์ การศึกษาภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว และเบ็ดเตล็ด (แผนภาพที่ 3) การที่วรรณกรรมที่ใช้ในวิทยานิพนธ์มีเนื้อหาด้านการจัดการมาก อาจเนื่องมาจาก ผู้ทำวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภายในองค์กรที่ตนปฏิบัติงานอยู่แล้ว (Graduate School Chulalongkorn University, [n.d.]) ในการทำวิทยานิพนธ์จึงมี

การอ้างอิงวรรณกรรมที่มีเนื้อหาด้านการจัดการมากกว่าเนื้อหาอื่น ประกอบกับ ทิศทางของงานวิจัยโลจิสติกส์ในปัจจุบัน เน้นการวิจัยด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ มากกว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Georgi et al., 2010:85) ก็อาจเป็นผลให้มีการใช้วรรณกรรมที่มีเนื้อหาด้านการจัดการมากตามไปด้วย ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Georgi et al. (2013, p.530) ที่พบว่า เนื้อหาของวรรณกรรมที่ถูกอ้างอิงในงานวิจัยด้านโลจิสติกส์ส่วนใหญ่มีเนื้อหาด้านการจัดการ

2.3 ภาษาของวรรณกรรมที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ ผลการศึกษาพบว่า ภาษาของวรรณกรรมส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ จำนวน 1,832 รายการ (ร้อยละ 52.27) เป็นภาษาไทย จำนวน 1,670 รายการ (ร้อยละ 47.64) และมีที่เป็นภาษาอื่นจำนวน 3 รายการ (ร้อยละ 0.09) ได้แก่ ภาษาฝรั่งเศส และภาษาเยอรมัน การที่

ภาษาของวรรณกรรมที่ใช้ในวิทยานิพนธ์มีทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทยในสัดส่วนใกล้เคียงกัน อาจเนื่องมาจาก หลักสูตรการจัดการด้านโลจิสติกส์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เน้นให้นักศึกษาทำการค้นคว้าและวิจัยในหัวข้อที่เกี่ยวกับการจัดการด้านโลจิสติกส์ที่ครอบคลุมบริบททั้งในระดับชาติและระดับสากล (Graduate School Chulalongkorn University, [n.d.]) นอกจากนี้ อาจเป็นไปได้ว่า สาขาวิชาการจัดการด้านโลจิสติกส์มีจุดเริ่มต้นมาจากประเทศทางตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกา (ธนิต โสรัตน์, 2550:4-5) ด้วยเหตุนี้ภาษาของวรรณกรรมต้นแหล่งหรือวรรณกรรมปฐมภูมิ (Primary sources) ไม่ว่าจะเป็นเอกสาร ตำรา และงานวิจัยจึงนำเสนอด้วยภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาอื่น และทำให้มีการอ้างอิงวรรณกรรมในวิทยานิพนธ์ที่เป็นภาษาอังกฤษมากตามไปด้วย

2.4 อายุของวรรณกรรมในวิทยานิพนธ์ ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมในวิทยานิพนธ์จำนวนสูงสุด 1,822 รายการ (ร้อยละ 51.98) มีอายุ 5 ปีหรือต่ำกว่า รองลงมา คือ จำนวน

868 รายการ (ร้อยละ 24.76) มีอายุอยู่ในช่วง 6-10 ปี และจำนวนน้อยที่สุด 384 รายการ (ร้อยละ 10.96) มีอายุอยู่ในช่วง 11 – 15 ปี ส่วนวรรณกรรมที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไปมีจำนวน 431 รายการ (ร้อยละ 12.30) การที่อายุของวรรณกรรมในวิทยานิพนธ์มีอายุ 5 ปี หรือต่ำกว่านั้น อาจเนื่องมาจากการจัดการด้านโลจิสติกส์เป็นสาขาวิชาที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามสภาพเศรษฐกิจ การค้า และเทคโนโลยี (วิทยา สุหฤตดำรง, 2547: 12) อีกทั้งหัวข้อวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ของมหาบัณฑิตในสาขานี้มักศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน หรือเป็นกรณีศึกษา วรรณกรรมที่ใช้จึงมีความทันสมัย เป็นปัจจุบัน และสอดคล้องกับสถานการณ์ตามช่วงเวลาขณะที่นักศึกษากำลังทำวิทยานิพนธ์

2.5 ความถี่ของวรรณกรรมในวิทยานิพนธ์ จากการนับซ้ำวรรณกรรมที่ปรากฏในรายการอ้างอิงท้ายเล่มวิทยานิพนธ์ จำนวน 150 เล่ม เฉพาะที่เป็นหนังสือและวารสาร 5 อันดับแรก สามารถเรียงตามลำดับความถี่ของวรรณกรรมได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ความถี่ของวรรณกรรมในวิทยานิพนธ์ที่เป็นหนังสือและวารสาร

หนังสือภาษาไทย	ผู้แต่ง	ความถี่	วารสารภาษาไทย	ความถี่
1. การจัดการโลจิสติกส์ (2544)	แลมเบอร์ต เดากัลส์ เอ็ม, สตีลค เจมส์ อาร์และเอลแลม ลิซ่า เอ็ม แพลโดยกมลชนก สุทธิวาทนฤพุฒิ และคณะ	44	1. วารสาร MBA-KKU	11
2. การวิจัยการตลาด (2546)	กฤษณสิทธิ์ รื่นรมย์	14	2. สุทธิปริทัศน์	6
3. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล (2546)	กัลยา วานิชย์บัญชา	12	3. วารสารผู้ส่งออก	5
4. กลยุทธ์การบริหารธุรกิจ การขนส่งทางเรือ (2547)	กมลชนก สุทธิวาทนฤพุฒิ	10	4. Productivity World	5
5. ธุรกิจพาณิชย์นาวี (2541)	กมลชนก สุทธิวาทนฤพุฒิ	9	5. จุฬาลงกรณ์วารสาร	4

หนังสือภาษาอังกฤษ	ผู้แต่ง	ความถี่	วารสารภาษาอังกฤษ	ความถี่
1. Strategic Logistics Management (2001)	Stock, J. R., and Lambert, D. M.	38	1. The International Journal of Physical Distribution & Logistics Management	57
2. Fundamentals of Logistics Management (1998)	Lambert, D. M., Stock, J.R., and Lisa, M.	13	2. Journal of Business Logistics	43
3. Business Logistics/Supply Chain Management (2004)	Ballou, R. H.	12	3. Operations Research	33
4. Supply Chain Management: Strategy, Planning, and Operations (2001)	Chopra, S., and Meindl, P	8	4. International Journal of Production Economics	26
5. Logistics and Supply Chain Management (1994)	Christopher, M.	6	5. European Journal of Operational Research	26

จากการรวบรวมความถี่ของวรรณกรรมที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2547-2554 ในครั้งนี้ พบว่ามีความคล้ายคลึงกับผลการศึกษาของต่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับความถี่ของการใช้วรรณกรรมในงานวิจัยทางด้าน โลจิสติกส์โดยความถี่ของวรรณกรรมที่ใช่แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือวรรณกรรมทางด้านการจัดการโลจิสติกส์โดยตรง กับ วรรณกรรมที่มีเนื้อหาด้านวิธีการวิจัย (Georgi et al., 2010, 2013) และยังคงแสดงให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยจัดการศึกษาด้านโลจิสติกส์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการใช้และอ้างอิงถึงวรรณกรรมที่เป็นวรรณกรรมมาตรฐานสำหรับงานวิจัยในสาขานี้ไม่ว่าจะเป็นหนังสือและวารสารทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยหนังสือภาษาไทยที่มีการอ้างอิงถึงมากที่สุด คือ การจัดการโลจิสติกส์ แต่งโดย แลมเบอร์ต เดากัลส์ เอ็ม, สตี๊อค เจมส์ อาร์ และเอลแลม ลิซ่า เอ็ม แบลโดย กมลชนก สุทธิวาทนฤพุดิ และคณะ (2544) เป็นหนังสือที่เกี่ยวกับหลักการทางด้านโลจิสติกส์และนับเป็นตำราภาษาไทยด้านโลจิสติกส์เล่มแรก ๆ ที่ได้มีการแปลและพิมพ์เผยแพร่ในประเทศไทย สำหรับ

หนังสือภาษาอังกฤษที่มีการอ้างอิงถึงมากที่สุด คือ Strategic Logistics Management แต่งโดย Stock, J.R. and Lambert, D. M. (2001) เป็นหนังสือด้านการจัดการโลจิสติกส์เชิงกลยุทธ์ และจัดเป็นหนึ่งในรายชื่อวรรณกรรมที่เป็นแหล่งอ้างอิงมาตรฐานสำหรับงานวิจัยด้านโลจิสติกส์ในระดับนานาชาติด้วย (Georgi et al., 2013:527)

เมื่อพิจารณาบทความวารสารภาษาไทยที่มีการอ้างอิงถึงจำนวนสูงสุด พบว่า บทความที่ดีที่สุดพิมพ์ในวารสาร MBA-KKU ซึ่งเป็นวารสารที่จัดพิมพ์โดยวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มหาววิทยาลัยขอนแก่น มีเนื้อหาครอบคลุมด้านการบริหารจัดการธุรกิจรวมถึงการวิจัยทางโลจิสติกส์ได้รับการอ้างอิงสูงสุด ส่วนบทความวารสารภาษาอังกฤษที่มีการอ้างอิงถึงจำนวนสูงสุด คือ บทความที่ดีที่สุดเผยแพร่ในวารสาร The International Journal of Physical Distribution & Logistics Management ซึ่งเป็นวารสารด้านโลจิสติกส์โดยเฉพาะที่เริ่มจัดพิมพ์มาตั้งแต่ปี 1970 และจัดเป็นวารสารชั้นนำในสาขานี้ (Georgi et al., 2013:525)

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากงานวิจัยเอกสารนี้เป็นเพียงการเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะของวิทยานิพนธ์สาขาด้านการจัดการโลจิสติกส์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การอ้างถึงวรรณกรรมในวิทยานิพนธ์เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรจะได้ศึกษาวิทยานิพนธ์ในสาขานี้ในมหาวิทยาลัยแห่งอื่นเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างมหาวิทยาลัย ตลอดจนอาจพิจารณานำวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอื่นๆ มาใช้ เช่น การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น ข้อมูลวิจัยที่วิเคราะห์ได้จากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย อาจทำให้นักวิชาการในสาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์สามารถทราบแบบอย่างการใช้วรรณกรรมของนิสิต/นักศึกษาในสาขานี้ได้อย่างรอบด้าน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาของงานวิจัยนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางแก่มหาวิทยาลัยที่มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทางด้านระเบียบวิธีวิจัยหรือทักษะการวิจัยแก่นิสิต/นักศึกษาในสาขาดังกล่าวได้ดังต่อไปนี้

1. อาจารย์ผู้สอนควรเพิ่มการฝึกอบรมในด้านการสืบค้น-เลือกสรรวรรณกรรม และสอนทักษะวิจัยที่จำเป็นสำหรับนิสิต/นักศึกษาอย่างเข้มข้น
2. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ควรเน้นย้ำให้นิสิต/นักศึกษาเลือกปริทัศน์วรรณกรรมที่มีความทันสมัย สอดคล้องกับหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่เป็นประเด็นร่วมสมัย
3. คณาจารย์ในคณะและ/หรือภาควิชาควรพยายามจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการปริทัศน์วรรณกรรมสำหรับนิสิต/นักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ
4. คณะและ/หรือภาควิชาควรร่วมมือกับห้องสมุดภายในมหาวิทยาลัยในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการสืบค้นวรรณกรรมตามความต้องการของนิสิต/นักศึกษา ตัวอย่างเช่น เครื่องช่วยอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ฐานข้อมูลด้านการจัดการโลจิสติกส์ และการรวบรวมเว็บไซต์เฉพาะสาขา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ธนิต โสรัตน์. (2550). การประยุกต์ใช้โลจิสติกส์และโซ่อุปทาน. กรุงเทพฯ: วี-เชิร์ฟ โลจิสติกส์.
- วิทยา สุหฤทธดำรง. (2547). วิธีแห่งโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน:หนทางแห่งความเป็นเลิศทางธุรกิจท่ามกลางกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: อี.ไอ.สแควร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย 2550-2554. [ออนไลน์] .ได้จาก www.nesdb.go.th/portal/0/tasks/dev_logis/report/data_0234140312.pdf [สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2556].
- Dadzie, K.Q. (1998). Management education for physical distribution and logistics. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*,28(4), 259-271.
- Georgi, C., Darkow, I.L.& Kotzab, H. (2010). The Intellectual foundation of the Journal of Business Logistics and its evolution between 1978 and 2007. *Journal of Business Logistics*,31(2), 63-109.
- Georgi, C., Darkow, I.L.& Kotzab, H. (2013). Foundations of logistics and supply chain research: A bibliometric analysis of four international journals. *International Journal of Logistics: Research & Applications*,16(6), 522-533.
- Graduate School Chulalongkorn University. [n.d]. *Logistics Management Graduate School-Interdisciplinary Program*. [online]. Available from http://www.grad.chula.ac.th/program_inter/graduate/logman.html [accessed15 November 2013].
- Hoffmann, K.,& Doucette, L. (2012). A review of citation analysis methodologies for collection management. *College & Research Libraries*,73(4), 321-332.
- Kushkowski, J.D., Parsons, K.A.& Wiese, W.H. (2003). Master's and doctoral thesis citation analysis and trends of a longitudinal study. *Libraries and the Academy*,3(3), 259-276.
- Serenko, A., Bontis, N.& Moshonsky, M. (2012). Books as a knowledge translation mechanism: citation analysis and author survey. *Journal of Knowledge Management*,16(3), 495-511.
- Stock, J.R. (1997). Applying theories from other disciplines to logistics. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*,27(9), 515-539.
- Stock, J.R. (2001). Doctoral research in logistics and logistics-related areas 1992-1998. *Journal of Business Logistics*,22(1), 125-256.
- Stock, J.R.,& Broadus, C.J. (2006). Doctoral research in supply chain management and/or logistics-related areas 1999-2004. *Journal of Business Logistics*,14(2), 197-210.
- Turabian, K.L. (2007). *A manual for writers of research papers,theses,and dissertation:Chicago style for students and researchers*. Chicago: University of Chicago Press.

ปัจจัยจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่นำไปสู่การตั้งครรภ์ในมารดาวัยรุ่น

Psycho-Social Factors Contributing to Teenage Pregnancy Behavior

ญาณันท์ ใจอาจหาญ¹, สุรสิทธิ์ วชิรขจร²

Yanan Chaiardharn¹, Surasith Vachirakajorn²

บทคัดย่อ

การวิจัยความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมที่นำไปสู่การตั้งครรภ์ในมารดาวัยรุ่น ตามทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม เพื่อแสวงหาตัวทำนายที่สำคัญทางด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ ลำดับความสำคัญของตัวทำนายพฤติกรรมที่นำไปสู่การตั้งครรภ์ คือ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ กลุ่มตัวอย่างคือ มารดาวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 384 คน จากทุกอำเภอในจังหวัดลพบุรี โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มรวม และ 20 กลุ่มย่อย แบ่งตามลักษณะทางจิตสังคมของมารดาวัยรุ่น ผลการวิจัยถอดแบบพหุคูณ พบว่า ในกลุ่มรวม ตัวทำนายทางด้านจิตลักษณะ และ สถานการณ์ สามารถทำนายพฤติกรรมนี้ได้ ร้อยละ 14.7 โดยมีตัวทำนายที่สำคัญ คือ ความพร้อมในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากกลุ่มเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และความเชื่ออำนาจในตน นอกจากนี้ ยังปรากฏอีกว่า มารดาวัยรุ่นที่พักอาศัยบ้านคนอื่น จะมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ แสดงถึง ตัวแปรด้านจิตลักษณะ และตัวแปรด้านสถานการณ์ของมารดาวัยรุ่นที่สามารถทำนายพฤติกรรมที่นำไปสู่การตั้งครรภ์ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวทาง หรือนโยบายในการป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ในมารดาวัยรุ่นได้

คำสำคัญ: พฤติกรรมนำไปสู่การตั้งครรภ์, ปัจจัยทางจิตสังคม, มารดาวัยรุ่น

Abstract

This research aimed to determine the relationship among psycho-social factors contributing to teenage pregnancy behavior. This concept was based on an Interactionism Model. The study investigated the contributing predictors of pregnancy behaviors which were behavior of pregnancy risks. Samples were 384 teenage pregnancy under 20 years of age from all

¹ ดุษฎีบัณฑิต, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

² รองศาสตราจารย์, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

¹ Graduated Student, The Graduated School of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration

² Associate Professor, The Graduated School of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration

districts in Lopburi Province. All data were analyzed and separated into 20 subgroups according to biosocial background. Results from Multiple Regression Analysis revealed that psychological trait, previous behavior, situational factors and psychological states could predict behavior of pregnancy risk at 54.6%. The important predictors were the readiness to avoid the risk behavior of sexual intercourse, peer influence of inappropriate behavior, love-supportive nature and internal locus of control. Furthermore, it was found that the teenage pregnancy who did not live with their parents trended to have pregnancy risk behavior. In conclusions, the result of this study revealed the psychological and situation factors of teenage pregnancy that could predict teenage pregnancy behavior which became the base line to apply direction or policy in order to prevent teenage pregnancy problems.

Keywords : Contributing to Pregnancy Behavior, Psycho-Social Factors, Teenage Pregnancy

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นประเด็นปัญหาที่ทุกประเทศให้ความสนใจในแต่ละปีสตรีวัยรุ่นคลอดบุตรทั่วโลก 14 ล้านคน ประมาณ 12.8 ล้านคนหรือมากกว่าร้อยละ 90 อยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา อัตราคลอดบุตรในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี เฉลี่ยทั่วโลกประมาณ 65 รายต่อสตรีวัยรุ่น 1,000 ราย สูงสุดในกลุ่มประเทศแถบแอฟริกา มีอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสูงที่สุดในโลก คือ 140 รายต่อวัยรุ่น 1,000 คน ทวีปเอเชียเท่ากับ 56 ต่อวัยรุ่น 1,000 คน สำหรับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ประเทศกัมพูชา และสาธารณรัฐเมียนมาร์ มีสถิติอยู่ที่ 65 คนต่อวัยรุ่น 1,000 คน หรืออินโดนีเซียมีประชากรมากที่สุด ในภูมิภาค แต่มีสถิติเพียง 69 คนต่อวัยรุ่น 1,000 คน สำหรับสถานการณ์ของประเทศไทย การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี ในปี 2555 พบว่า สูงถึง 74 คนต่อวัยรุ่น 1,000 คน ซึ่งเป็นตัวเลขสูงที่สุดของประเทศในทวีปเอเชียและปัจจุบันตัวเลขเพิ่มขึ้นเป็น 90 ต่อวัยรุ่น 1,000 คน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ, 2555)

สถานการณ์การคลอดบุตรของวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปีของประเทศไทย ในปี 2552 มีอัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่นที่อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 787,739 คน คิดเป็นร้อยละ 13.55 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐานที่องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้ที่ร้อยละ 10 โดยสูงเป็นอันดับ 2 ของโลก และเป็นอันดับ 1 ของเอเชีย จากข้อมูลของกรมอนามัย พบว่า การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 10 ในปี พ.ศ.2544 เป็นร้อยละ 40 ในปี พ.ศ.2552 และเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุน้อยลงเรื่อยๆ และยังพบว่าอายุการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นไทยเริ่มตั้งครรถ์อยู่ที่ 13-15 ปี โดยอายุน้อยสุดมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรอายุเพียง 10 ปี เท่านั้น นอกจากนี้ ข้อมูลจากงานวิจัยหลายแห่ง พบว่า การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่ตั้งใจ เกิดจากการไม่ได้ป้องกันเมื่อมีเพศสัมพันธ์ (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2552)

จังหวัดลพบุรี เป็นจังหวัดที่มีอัตราการตั้งครรภ์ของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรใน 10 จังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของประเทศ โดยปี 2551 พบมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตร จำนวน 1,286 คน คิดเป็นร้อยละ 16.49 อยู่ในอันดับ 8 ของประเทศ และในปี 2552 มารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตร จำนวน 1,441 คน คิดเป็นร้อยละ 18.56 เป็นอันดับที่ 5 ของประเทศ

(กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2554)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่นำไปสู่การตั้งครมภ์ในมารดาวัยรุ่นเพื่อทราบถึงสาเหตุที่จะนำไปสู่การตั้งครมภ์ ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เป็นตัวกำหนด ซึ่งปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วย ปัจจัยทางจิตใจ ปัจจัยด้านสถานการณ์ และปัจจัยร่วมระหว่างสาเหตุทางจิตใจกับสถานการณ์ (Endler & Magnusson, 1977) ดังนั้น งานวิจัยนี้ จึงศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ ได้แก่ สถานการณ์ (พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากกลุ่มเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และสัมพันธภาพในครอบครัว) จิตลักษณะเดิม (สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน ความเชื่ออำนาจภายในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์กับจิตลักษณะเดิม (ทัศนคติต่อพฤติกรรม การตั้งครมภ์ และความพร้อมในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์) เพื่อเป็นแนวทางกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาการตั้งครมภ์ในมารดาวัยรุ่นของจังหวัดลพบุรี และป้องกันการตั้งครมภ์ซ้ำต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาว่าจิตลักษณะและสถานการณ์ร่วมกัน ทำนายพฤติกรรมที่นำไปสู่การตั้งครมภ์ในมารดาวัยรุ่นได้มากน้อยเพียงใด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ มารดาวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี โดยมีเงื่อนไข คือ เป็นวัยรุ่นตั้งครมภ์ที่ไม่พึงปรารถนา ด้วยการสมรสหรือไม่ได้สมรส ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จากทุกอำเภอในจังหวัดลพบุรี จำนวน 433 คน (ตามหลักฐานการทะเบียนการฝากครมภ์

ของโรงพยาบาลทุกแห่งในจังหวัดลพบุรี ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2557) (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี, 2557) จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรทราโร ยามาเน (Yamamne, 1967) จากนั้น จึงสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนตามชั้นภูมิ (Proportional Stratified Sampling) โดยคำนวณจากจำนวนมารดาวัยรุ่นในระดับอำเภอ จากนั้น จึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในระดับตำบล (Sample Random Sampling) จากบัญชีรายชื่อมารดาวัยรุ่นที่มาฝากครมภ์ในแต่ละโรงพยาบาล โดยวิธีการจับฉลากแบบไม่ทดแทน จำนวน 384 ครั้ง จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 384 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามภูมิหลัง และแบบวัดจำนวน 10 ฉบับที่มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย แบบวัดแต่ละชุดได้ถูกนำไปทดสอบกับมารดาวัยรุ่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน ซึ่งแบบวัดทุกชุด มีการวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพรายข้อและหาคุณภาพแบบวัดแต่ละแบบวัดทั้งหมด รวมทั้งมีการคำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดแต่ละชุดด้วย ดังนี้

แบบวัดกลุ่มพฤติกรรม การตั้งครมภ์ ประกอบด้วย แบบวัดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครมภ์ พิสัยค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (ค่า t) ของแบบวัด 2.80 ถึง 10.11 พิสัยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัด (ค่า r) 0.23 ถึง 0.61 ค่าความเชื่อมั่นชนิดสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัด 0.842

แบบวัดกลุ่มสถานการณ์ ประกอบด้วย 3 แบบวัด ได้แก่ 1) แบบวัดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากกลุ่มเพื่อน ค่า t 2.84 ถึง 11.52 ค่า r 0.22 ถึง 0.74 ค่าความเชื่อมั่นชนิดสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัด 0.870 2) แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ค่า t 3.02 ถึง 11.17 ค่า r 0.25 ถึง 0.76 ค่าความเชื่อมั่นชนิดสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัด 0.875 3) แบบวัดสัมพันธภาพในครอบครัว

ค่า t 2.93 ถึง 10.30 ค่า r 0.22 ถึง 0.71 ค่าความเชื่อมั่นชนิดสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัด 0.829

แบบวัดกลุ่มจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วย 4 แบบวัด ได้แก่ 1) แบบวัดสุขภาพจิต ค่า t 2.45 ถึง 9.60 ค่า r 0.28 ถึง 0.62 ค่าความเชื่อมั่นชนิดสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัด 0.820 2) แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ค่า t 6.99 ถึง 8.76 ค่า r 0.40 ถึง 0.53 ค่าความเชื่อมั่นชนิดสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัด 0.845 3) แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน ค่า t 3.37 ถึง 7.18 ค่า r 0.20 ถึง 0.50 ค่าความเชื่อมั่นชนิดสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัด 0.839 4) แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ค่า t 4.11 ถึง 10.87 ค่า r 0.26 ถึง 0.64 ค่าความเชื่อมั่นชนิดสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัด 0.832

แบบวัดกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ประกอบด้วย 2 แบบวัด ได้แก่ 1) แบบวัดทัศนคติที่ไม่เหมาะสมต่อพฤติกรรมการตั้งครรภ์ ค่า t 3.27 ถึง 10.67 ค่า r 0.22 ถึง 0.71 ค่าความเชื่อมั่นชนิดสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัด 0.876 2) แบบวัดความพร้อมในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ ค่า t 2.78 ถึง 11.44 ค่า r 0.24 ถึง 0.71 สำหรับค่าความเชื่อมั่น ชนิดสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัด 0.840

ลักษณะชีวสังคมและภูมิหลัง เป็นการถามข้อมูลทั่วไป เช่น อายุ รายได้ สถานภาพสมรสของบิดามารดา การเลี้ยงดู การศึกษา เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ทำนายความสัมพันธ์ วิเคราะห์แบบการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis : MRA) แบบ Enter โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มรวมและ 20 กลุ่มย่อย แบ่งตามชีวสังคมภูมิหลัง คือ 1) อายุ (อายุน้อย กับอายุมาก) 2) การศึกษา (การศึกษาน้อยกับการศึกษามาก) 3) อาชีพ (นักเรียนกับประกอบอาชีพอื่น ๆ) 4) จำนวนบุตร (บุตรคนเดียวกับมากกว่าสองคนขึ้นไป) 5) พักอาศัย (กับพ่อแม่กับบ้านคนอื่น) 6) การรับค่าใช้

จ่าย (จากพ่อแม่กับจากคนอื่น) 7) สถานภาพสมรส (พ่อแม่อยู่ด้วยกัน กับพ่อแม่แยกกันอยู่) 8) ฐานะทางการเงิน (เหลือเก็บกับไม่มีเหลือเก็บ) 9) การพูดคุยในครอบครัว (พูดคุยทุกเรื่องกับไม่สามารถพูดคุยได้เลย) 10) อบรมเลี้ยงดู (แบบเข้มงวดกับไม่เข้มงวด)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มมารดาวิจัยรุ่น ส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 57.20 ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 40.2 และเป็นนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 23.8 ตามลำดับ โดยพักอาศัยอยู่กับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 61.2 ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว พบว่าพ่อแม่อยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 64.0 มีการเลี้ยงดูแบบให้อิสระบ้าง ตักเตือนบ้าง คิดเป็นร้อยละ 75.0 สำหรับการมีเพศสัมพันธ์ พบว่า มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอยู่ในช่วงอายุ 14 – 16 ปี คิดเป็นร้อยละ 71.36 โดยมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก เพื่อต้องการแสดงความจริงใจ คิดเป็นร้อยละ 49.8 ส่วนสาเหตุการตั้งครรภ์ เนื่องจากเกิดความผิดพลาดในการคุมกำเนิด คิดเป็นร้อยละ 32.7 และไม่ได้ป้องกันและคุมกำเนิด คิดเป็นร้อยละ 26.9 ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบว่า มีเพื่อนสนิทที่ตั้งครรภ์ก่อนอายุ 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 68.9

2. ผลการทำนายพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ โดยใช้ตัวแปรจิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวทำนาย

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาร้อยละการทำนาย ตัวทำนายที่สำคัญของตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 1) พบว่า ตัวทำนายชุดที่ 1 คือ ชุดจิตลักษณะเดิม

และสถานการณ์ 7 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ได้ร้อยละ 43.2 โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากกลุ่มเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสнисสนุน สัมพันธภาพในครอบครัว และความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งมีค่าเบต้า 0.49, -0.10, -0.12 และ -0.11 ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่า เมื่อคะแนนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากกลุ่มเพื่อนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ จะเพิ่มขึ้น 0.49 คะแนน เมื่อคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสнисสนุน เพิ่มขึ้น 1 คะแนน คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ จะลดลง 0.10 คะแนน เมื่อคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวเพิ่มขึ้น 1 คะแนน คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ จะลดลง 0.12 คะแนน และเมื่อคะแนนความเชื่ออำนาจในตน เพิ่มขึ้น 1 คะแนน คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ จะลดลง 0.11 คะแนน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า มารดาวัยรุ่นที่ได้รับการวินิจฉัยแสดงให้เห็นว่า มารดาวัยรุ่นที่มีความพร้อมในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ต่ำ และมิที่ทัศนคติที่เหมาะสมต่อพฤติกรรมการตั้งครรภ์ต่ำ มารดาวัยรุ่นผู้นั้น ยิ่งเป็นผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์สูงด้วย ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 20 กลุ่มย่อย พบว่า พิสัยร้อยละ ทำนายในกลุ่มย่อยอยู่ระหว่างร้อยละ 37.6 ถึง ร้อยละ 45.7

เมื่อนำคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ มาทำการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณโดยมีตัวทำนายชุดที่ 2 คือ ชุดจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวทำนาย ในกลุ่มรวม (ตาราง 1) พบว่า สามารถทำนายพฤติกรรมนี้ได้ร้อยละ 41.3 โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ความพร้อมในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ และทัศนคติที่เหมาะสมต่อพฤติกรรมการตั้งครรภ์ มีค่าเบต้า -0.56 และ -0.11 ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่า เมื่อคะแนนความพร้อมในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมี

เพศสัมพันธ์ เพิ่มขึ้น 1 คะแนน คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ จะลดลง 0.56 คะแนน และเมื่อคะแนนทัศนคติที่เหมาะสมต่อพฤติกรรมการตั้งครรภ์ เพิ่มขึ้น 1 คะแนน คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ จะลดลง 0.11 คะแนน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า มารดาวัยรุ่นที่มีความพร้อมในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ต่ำ และมีทัศนคติที่เหมาะสมต่อพฤติกรรมการตั้งครรภ์ต่ำ มารดาวัยรุ่นผู้นั้น ยิ่งเป็นผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์สูงด้วย ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 20 กลุ่มย่อย พบว่า พิสัยร้อยละ ทำนายในกลุ่มย่อยอยู่ระหว่างร้อยละ 37.6 ถึง ร้อยละ 45.7

เมื่อนำคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ มาทำการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณโดยมีตัวทำนายชุดที่ 3 คือ การรวมชุดตัวทำนายที่ 1 และตัวชุดทำนายที่ 2 รวมเป็นตัวทำนายทั้งสิ้น 9 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มรวม (ตาราง 1) พบว่า สามารถทำนายพฤติกรรมนี้ได้ ร้อยละ 54.6 โดยมีลำดับ ตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ ความพร้อมในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากกลุ่มเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสнисสนุน และความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งมีค่าเบต้า -0.36, 0.35, -0.13 และ -0.08 ตามลำดับ หมายความว่า เมื่อคะแนนความพร้อมในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ เพิ่มขึ้น 1 คะแนน คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ จะลดลง 0.36 คะแนน เมื่อคะแนนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากกลุ่มเพื่อน เพิ่มขึ้น 1 คะแนน คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ จะเพิ่มขึ้น 0.35 คะแนน เมื่อคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสнисสนุน เพิ่มขึ้น 1 คะแนน คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ จะลดลง 0.13 คะแนน และเมื่อคะแนนความเชื่ออำนาจในตน เพิ่มขึ้น 1 คะแนน คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ จะลดลง 0.08 คะแนน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า มารดาวัยรุ่นที่มีความพร้อมในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

ต่ำ ได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จากกลุ่มเพื่อนมาก ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก สนิบสนุนน้อย และยิ่งมีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ มารดาวัยรุ่นผู้นั้น ยิ่งมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้ง ครรรค์สูงด้วย ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 20 กลุ่มย่อย พบว่า พิสัยร้อยละทำนายในกลุ่มย่อยอยู่ระหว่าง ร้อยละ 49.0 ถึง ร้อยละ 59.3

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ยังปรากฏอีก ว่า ตัวทำนายชุดที่ 3 สามารถทำนายได้มากกว่า

ตัวทำนายชุดที่ 1 หรือชุดที่ 2 อย่างน้อยร้อยละ 5 ผลที่สนับสนุนสมมติฐานเช่นนี้ พบในกลุ่มย่อย 15 กลุ่ม คือ กลุ่มมารดาวัยรุ่นที่มีอายุน้อย อายุมาก การศึกษาน้อย ประกอบอาชีพอื่น ๆ เป็นลูกคนเดียว พักอาศัยกับพ่อแม่ พักอาศัยกับคนอื่น ได้รับค่าใช้จ่ายจากพ่อแม่ พ่อแม่อยู่ด้วยกัน พ่อแม่แยกกันอยู่ การเงินมีเหลือเก็บ การเงินไม่มีเหลือเก็บ พุดคุยใน ครอบครัวไม่สามารถพูดได้เลย การอบรมเลี้ยงดู แบบเข้มงวด และการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่เข้มงวด

ตาราง 1 ผลการทำนายพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรรค์ โดยใช้จิตลักษณะเดิม สถานการณ์ และจิต ลักษณะตาม สถานการณ์ เป็นตัวทำนาย

กลุ่ม	จำนวน	ชุด 1 จิตลักษณะเดิมและสถานการณ์			ชุด 2 จิตลักษณะตาม สถานการณ์			ชุด 3 รวม (1 และ 2)			% ความแตกต่าง
		%	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	%	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	%	ตัวทำนาย	ค่าเบต้า	
รวม	384	43.2	5,6,7,3	.49,-.10,-.12,-.11	41.3	9,8	-.56,-.11	54.6	9,5,6,3	-.36,-.35,-.13,-.08	11.4*
1. อายุน้อย	231	44.1	5,6,4,3	.52,-.18,-.12,-.10	41.4	9,8	-.50,-.12	53.5	9,5,6	-.35,-.33,-.18	9.4*
2. อายุมาก	153	46.2	5,4,6	.47,-.18,-.16	41.3	9	-.65	54.9	9,5,6,3	-.40,-.35,-.11,-.10	8.7*
3. การศึกษาน้อย	242	45.4	5,6,4,3	.55,-.15,-.14,-.10	45.7	9,8	-.53,-.17	53.8	9,5,7,3	-.36,-.39,-.12,-.08	8.4*
4. การศึกษามาก	142	50.0	5,7,4	.48,-.23,-.16	38.9	9	-.62	52.6	9,5,6	-.30,-.32,-.17	2.6
5. นักเรียน	208	49.8	5,6,4,3	.53,-.17,-.12,-.08	45.6	9	-.65	51.2	9,5,7,1	-.45,-.31,-.12,-.08	1.4
6. อาชีพอื่น ๆ	176	39.3	5,4,6	.47,-.18,-.16	43.2	9,8	-.48,-.23	56.5	5,9,6	.48,-.34,-.11	17.2*
7. ลูกคนเดียว	198	45.0	5,6,4	.52,-.17,-.14	41.9	9,8	-.47,-.22	54.2	5,9,6,8	.41,-.30,-.15,-.12	8.3*
8. ไม่ใช่ลูกคนแรก	186	44.3	5,3,6,4	.45,-.14,-.15,-.11	42.3	9	-.66	52.2	9,5,7,3	-.39,-.37,-.12,-.12	9.2
9. อยู่กับพ่อแม่	247	41.5	5,3,6,4	.47,-.12,-.10,-.12	37.9	9,8	-.53,-.13	49.3	9,5,6,3	-.30,-.41,-.12,-.11	7.8*
10. อยู่กับคนอื่น	137	49.1	5,6,4,2	.54,-.21,-.19,-.13	47.4	9	-.70	59.3	9,5,7,2	-.43,-.39,-.22,-.11	10.2*
11. ค่าใช้จ่ายจากพ่อแม่	277	35.6	5,6,4,3	.49,-.15,-.10,-.10	42.6	9,8	-.56,-.11	50.5	9,5,6,3	-.31,-.37,-.10,-.08	14.9*
12. ไม่ได้จากพ่อแม่	107	44.7	5,7,4	.50,-.21,-.18	43.7	9	-.66	56.2	5,9,7	.39,-.34,-.17	11.5*
13. พ่อแม่อยู่ด้วยกัน	273	48.1	5,3,6	.48,-.19,-.10	44.5	9	-.67	54.0	9,5,6,3	-.30,-.33,-.12,-.10	5.9*
14. แยกกันอยู่	111	43.8	5,7,4	.53,-.21,-.18	38.4	9,8	-.49,-.16	51.9	5,9,7	.37,-.37,-.19	8.1*
15. มีเหลือเก็บ	179	44.9	5,4,6	.49,-.15,-.10	44.3	9,8	-.50,-.19	53.7	9,5,6,8	-.30,-.36,-.13,-.11	8.8*
16. ไม่มีเหลือเก็บ	205	47.0	5,7,4,6,3	.48,-.10,-.12,-.12,-.10	41.2	9	-.63	51.7	9,5,7,3	-.32,-.38,-.16,-.09	4.7*
17. พุดคุยทุกเรื่อง	274	46.3	5,3,4,6	.47,-.12,-.11,-.09	44.6	9,8	-.40,-.42	53.7	5,9,4,6	.35,-.32,-.13,-.09	7.4
18. พุดคุยไม่ได้เลย	110	42.1	5,6,4	.48,-.24,-.14	38.1	9	-.61	49.0	9,5,7	-.40,-.39,-.18	6.9*
19. เข้มงวด	119	45.5	5,6,4	.49,-.30,-.25	37.6	9	-.62	51.3	9,5,3,6	-.30,-.36,-.15,-.22	5.8*
20. ไม่เข้มงวด	265	46.3	5,7,4,6,3	.48,-.08,-.10,-.09,-.07	41.6	9,8	-.54,-.14	52.1	9,5,7,3	-.38,-.37,-.12,-.06	5.8*

หมายเหตุ: ค่าเบต้าทุกตัวมีนัยสำคัญที่ .05 และ * มีร้อยละแตกต่างตั้งแต่ร้อยละ 5.0 ขึ้นไป
 1= สุขภาพจิต 2 =ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน 3 =ความเชื่ออำนาจในตน 4 =แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 5 = การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน 6 =การอบรมเลี้ยงดู 7 =สัมพันธภาพในครอบครัว 8 =ทัศนคติต่อพฤติกรรมการตั้งครรรค์ 9 =ความพร้อมในการหลีกเลี่ยง 10 =พฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรรค์ 11 =พฤติกรรมไม่คุมกำเนิด

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ ได้ยืนยันรูปแบบความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของพฤติกรรมที่นำไปสู่การตั้งครรรค์ในมารดาวัยรุ่น เป็นไปในลักษณะที่ว่าจิตลักษณะเดิม (สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์) สถานการณ์ (การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และสัมพันธภาพในครอบครัว) และจิตลักษณะตามสถานการณ์ (ทัศนคติที่เหมาะสมต่อพฤติกรรม การตั้งครรรค์ และความพร้อมในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่นำไปสู่การตั้งครรรค์ สอดคล้องกับทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ที่ระบุว่า พฤติกรรมมนุษย์ที่แตกต่างกันนั้นเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ทั้งทางด้านจิตใจ และด้านสถานการณ์รอบตัว ตลอดจนเกิดจากอิทธิพลร่วมกันระหว่างจิตใจของบุคคลกับสถานการณ์ที่บุคคลเผชิญในปัจจุบัน (Endler & Magnusson, 1977) เนื่องจากพฤติกรรมบุคคลมีความซับซ้อน และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ถือว่าเป็นภาวะวิกฤติของชีวิตที่เต็มไปด้วยความเครียด วิตกกังวล นอกจากนี้ ผลกระทบจากปัญหาการไม่ยอมรับจากสังคม ด้านเศรษฐกิจการเงิน และการสร้างครอบครัวใหม่ เป็นต้น ทำให้วัยรุ่นไม่มีความสุขและไม่พึงพอใจในการตั้งครรรค์ (Ladewig, & Old, 1994)

จากการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุด้านสถานการณ์ พบว่า การได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรรค์ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของสิริมลธีระประทีป (2549) พบว่า วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม จะอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส ยังพบว่ากลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจต่อการใช้หรือไม่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ ส่วนการอบรมเลี้ยงดู

แบบรักสนับสนุน และสัมพันธภาพในครอบครัว มีผลต่อความสำคัญต่อพฤติกรรมตั้งครรรค์เช่นกัน โดยพ่อแม่ที่อบรมสั่งสอนลูกเรื่องเพศน้อย ลูกจะปล่อยตัว ส่วนลูกที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่มาก จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศน้อยและมีทัศนคติทางเพศแบบอนุรักษ์นิยม นอกจากนี้ ยังพบว่า วัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี การอบรมเลี้ยงดูห่างเหิน ไม่เป็นมิตรหรือขัดแย้ง จะมีพฤติกรรมชอบเสี่ยงเช่นกัน (Steinberg, 1996) ดังนั้น ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า มารดาวัยรุ่นที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย และมีสัมพันธภาพในครอบครัวน้อย เป็นผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการตั้งครรรค์สูงกว่ามารดาวัยรุ่นประเภทตรงข้าม

สำหรับปัจจัยเชิงเหตุทางด้านจิตลักษณะ เดิม นั้น มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนำไปสู่การตั้งครรรค์ในมารดาวัยรุ่นเช่นกัน พบว่า สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตนสูง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรรค์ และพฤติกรรมไม่คุมกำเนิดขณะมีเพศสัมพันธ์ ดังงานวิจัยของทองพูล บัวศรี (2550) พบว่า ผู้ที่มีสุขภาพจิตดี มีลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตนสูง มีความเชื่ออำนาจในตนสูง และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มักเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมน้อยกว่าบุคคลประเภทตรงข้าม รวมทั้งงานวิจัยของเกษมจันทร์ (2541) พบว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตนสูง เป็นผู้ที่มีความชอบเสี่ยงน้อย และมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงมากกว่าเยาวชนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตนต่ำ เช่นเดียวกับในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า จิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ ทัศนคติที่เหมาะสมต่อพฤติกรรม การตั้งครรรค์และความพร้อมในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ มีผลต่อพฤติกรรมนำไปสู่การตั้งครรรค์

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. สามารถนำผลการวิจัย เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างชุดฝึกอบรมทางจิตลักษณะ เพื่อพัฒนาไม่ให้เกิดครรรค์ซ้ำในมารดาวัยรุ่น เช่น มีการพัฒนาจิตลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมให้มารดาวัยรุ่นสามารถควบคุมตนเองได้ มีความเชื่ออำนาจในตนเอง และมีแรงจูงใจในตนเองที่มีอนาคตที่ดี รวมทั้งรณรงค์ให้ครอบครัว ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพของครอบครัว และอิทธิพลของเพื่อน พร้อมทั้งปลูกฝังทัศนคติและความพร้อมในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรรค์ จะช่วยทำให้มารดาวัยรุ่นมีภูมิคุ้มกันทางจิต เป็นเกราะป้องกันไม่ให้เกิดการตั้งครรรค์ซ้ำเมื่อยังไม่พร้อม

2. ควรมีการวางมาตรการ หรือแนวทาง เพื่อให้มารดาวัยรุ่น มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ได้แก่ สร้างค่านิยม การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย คุ่มกำเนิดที่ถูกต้อง ประสานความร่วมมือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนในการสนับสนุนให้วัยรุ่นเข้าถึงการคุมกำเนิดที่เหมาะสม ให้บริการฝากครรภ์ และการให้บริการยุติการตั้งครรรค์ที่ปลอดภัย กรณีที่วัยรุ่นไม่สามารถตั้งครรรค์ต่อไปได้ เพื่อลดภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย ตลอดจนมาตรการในการป้องกันการตั้งครรรค์ในวัยรุ่นที่สำคัญ ได้แก่ รณรงค์ให้ความรู้ในกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มผู้ปกครอง ครู ให้เข้าใจถึงพัฒนาการ พฤติกรรมของวัยรุ่น และให้วัยรุ่นเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันที่สำคัญ โดยทำงานเชื่อมโยงกับกระทรวงศึกษาธิการ และสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองว่าเป็นการป้องกันปัญหาการตั้งครรรค์ ตลอดจน การให้ความรู้ด้านเพศศึกษา รอบด้านในสถานศึกษาทุกแห่ง

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2552). *สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA). (2555). *รายงานทบทวนและสังเคราะห์ การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอชไอวี ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการทางเพศในประเทศไทย*. สืบค้นจาก <http://www.unfpa.org/public/>.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2554). *ระบบรายงานสภาวะการมีบุตรของวัยรุ่น*. สืบค้นจาก <http://www.m-society.go.th/document/statistic/statistic-5614.doc>.
- เกษม จันทรศกร. (2541). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทองพูล บัวศรี. (2550). *ปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการระหว่าง การฝึกรอบม ครอบครั้ว และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมที่จะปรับตัวเป็นคนดีของเยาวชนกระทำผิดในบ้านกาญจนาภิเษก*. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี. (2557). *รายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดกระทรวงสาธารณสุข*. ลพบุรี: สำนักงาน.
- สิริมล ธีระประทีป. (2549). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักนวลสงวนตัวของ นักเรียนหญิงสายอาชีพศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Endler, N. S., & Magnusson, D. (1977). *Personality at the crossroad : Current Issues in interactionism psychology*. Hillsdale, NJ.: LEA Publishers .
- Ladewig, P. W., London, M. L., & Olds, S. B. (1994). *Essentials of maternal-newborn nursing*. Redwood City, Calif.: Addison-Wesley Nursing.
- Steinberg, L. (1996). *Adolescence (2nd ed.)*. Boston, MA: McGraw-Hill.
- Yamane, T. (1967). *Statistics : An introductory analysis (3rd ed.)*. New York : Harper and Row.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

The Factors Affecting the Decision Making Trend for Voting the Local Executive of Kham Raing Sub-district Municipality, Thakhonyang Distict, Mahasarakham Province.

ทองศุภโชค ป็องสงคราม¹, สัญญา เคนาภูมิ², ทรงศักดิ์ จีระสมบัติ³

Thongsupachok Pongsongkham¹, Sanya Kenaphoom², Songsak Jeasombat³

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับเหตุผลของแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลขามเรียงอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม (2) เพื่อเปรียบเทียบเหตุผลของแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีฯ จำแนกตามกลุ่มผู้ใช้สิทธิ์ระหว่างการเลือกคนเดิมและการเลือกคนใหม่ (3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีฯ และ (4) เพื่อศึกษาข้อเสนอนะของประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีฯ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 378 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane. 1973 : 727) จากนั้นจึงทำการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ค่าความถี่ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test (Independent sample) และ Binary logistics Analysis และข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับเหตุผลแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีฯ โดยรวมและรายด้าน พบว่า โดยภาพรวมประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลประกอบการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีฯ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ นโยบายในการพัฒนา ($\bar{X} = 3.98$) ความสามารถส่วนตัว ($\bar{X} = 3.90$) คุณสมบัติส่วนตัว ($\bar{X} = 3.71$) การสนับสนุนจากพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.62$) สื่อและการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.40$) ตามลำดับ

¹ นักศึกษา ร.ป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์), คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² ร.ป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์), ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ ป.ร.ด. (การบริหารการศึกษา), อาจารย์ ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2. การเปรียบเทียบเหตุผลของแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีฯ จำแนกตามกลุ่มผู้ใช้สิทธิ์ระหว่างการเลือกคนเดิมและการเลือกคนใหม่ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สูงกว่านายกเทศมนตรีคนเดิม

3. ปัจจัยเกี่ยวกับผู้ใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ตำแหน่งในชุมชน และ ปัจจัยเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัว ความสามารถส่วนตัว นโยบายในการพัฒนาการสนับสนุนจากพรรคการเมือง ส่วนสื่อและการประชาสัมพันธ์ ไม่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีฯ ได้แก่ ผู้สมัครควรพัฒนาตนเองด้านการศึกษา เอาใจใส่สารทุกข์ของชาวบ้าน ผู้สมัครรับเลือกตั้งควรนำเสนอแนะนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่คนในพื้นที่ ควรเป็นอิสระจากพรรคการเมือง เน้นความสามารถส่วนตัวในการดูแลพื้นที่ และ ควรสื่อสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแนวนโยบายที่จะพัฒนาท้องถิ่น

คำสำคัญ : แนวโน้มการตัดสินใจการเลือกตั้ง การปกครองท้องถิ่น

Abstract

This research aimed to study (1) the rationale of decision making trend for voting the local executives, (2) to compare the decision-making trend for voting the local executive classified between the voter for the original executives and voter for the new executive, (3) to study the factors affecting the decision making trend for voting the local executives, and (3) to study the useful suggestion about how to decide to vote the local executive of Kham Raing Sub-district Municipality, Thakhonyang distict, Mahasarakham Province. The sample was 378 voters living at Kham Raing Sub-district, Thakhonyang distict, Mahasarakham Province ; they were selected by the stratified random sampling. The instrument was the five rating scale questionnaire with 0.97 of reliability. Statistics for analysis were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test (Independent sample, and Binary logistic analysis. The qualitative data was analyzed by the Content Analysis.

The research results were found as follows;

1. The people used the rationale of decision making trend for voting the local executives of Kham Raing Sub-district Municipality by sorting mean from highest to lowest; the development policy ($\bar{X} = 3.98$), the personal ability ($\bar{X} = 3.90$), the personal character ($\bar{X} = 3.71$), the supporting by political party ($\bar{X} = 3.62$), and the media and public relations ($\bar{X} = 3.40$) respectively.

2. The comparison results of the rationale of decision making tend for voting the local executives of Kham Raing Sub-district Municipality found that the voter for the new executives had more the rational of decision making tend than the voter for the original executives in all of issue.

3. The voter factors; sex, age, education, income, occupation, and community position, and the candidate factors; the personal character, the personal ability, the development policy,

the supporting by political party and the media and public relations does not influence the decision making trend for voting the local executive of Kham Raing Sub-district Municipality, Thakhonyang district, Mahasarakham Province by statistical significance at .05 levels.

4. The useful suggestion on how to decide to vote the local executive found that the candidate should develop themselves about education, pay attention on people' problems, offer the best policy as a better choice for people. The candidate should be independent from the national party, they should emphasize and analyze their specific area and use public relation to communicate as to how to develop the sub-district.

Keywords : decision- making trend

บทนำ

การเลือกตั้งถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในกระบวนการการเมือง และเป็นกิจกรรมที่มีอยู่ทั่วประเทศ ไม่ว่าในประเทศนั้นจะปกครองด้วยระบอบหรือลัทธิใด ต่างก็จัดให้มีการเลือกตั้งแทบทั้งสิ้น ทั้งนี้มีจุดร่วมที่สำคัญคือ เป็นการระดมมติมหาชนเพื่อสร้างความชอบธรรมของอำนาจในการปกครอง (สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2527:1-2) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบประชาธิปไตย ดังนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นการแสดงออกถึงเจตนาของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศที่จะมอบความไว้วางใจให้ตัวแทนไปใช้อำนาจในการปกครองแทนตน (จรรยา อยู่สุภาพ. 2525: 197) การเลือกตั้งยังเป็นผลการแสดงออกถึงเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ โดยเจตจำนงดังกล่าวจะปรากฏในลักษณะของการเรียกร้องหรือการสนับสนุนให้มีการปฏิบัติจัดทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง (กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ. 2531:6) อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนเป็นวิธีการอบรมทางการเมืองที่ดียิ่ง นอกจากนี้การออกไปเลือกตั้งยังทำให้ประชาชนได้รู้สึกว่าตนได้ปฏิบัติกิจของพลเมือง (civic duty) ที่พลเมืองดีทั่วไปพึงกระทำ รวมทั้งยังเป็นกิจกรรม

ที่ช่วยบำรุงรักษาความเป็นประชาธิปไตยอีกด้วย (อัศวเมศวร์ ทองนวล. 2545:1-2) การแสดงออกซึ่งการปกครองตนเองของท้องถิ่น อาจแสดงออกมาให้เห็นในรูปแบบของการเลือกตั้งซึ่งในกรณีดังกล่าว ศาสตราจารย์ Fred W. Riggs ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเลือกตั้งท้องถิ่นว่าเป็นการสร้างความชำนาญทางการเมืองให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและเป็นรากฐานของการพัฒนาทางการเมืองในระดับประเทศด้วย (กิตติพงษ์ เตชะพันธ์. บทคัดย่อ: 3) นอกจากนี้การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นยังเป็นการส่งเสริมการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอันเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศ

การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเป็นการแสดงออกด้านสิทธิเสรีภาพทางความคิดของประชาชนรวมถึงพฤติกรรมทางด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ว่าแต่ละท้องถิ่นจะมีลักษณะเช่นใด ในการเลือกตั้ง อาจมีปัญหาและอุปสรรคในการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่ เช่นประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของตนเองและความสำคัญในการไปเลือกตั้งซึ่งถ้าประชาชนตระหนักและเข้าใจ จะมีผลทำให้การได้มาซึ่งนายกเทศบาลมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมมากยิ่งขึ้นและได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาบริหารงานได้ดีประหยัคงบประมาณของทางราชการและส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม

ทั้งนี้เพราะในสภาพความเป็นจริงนั้นการไปใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเป็นเพียงผลพวงขั้นสุดท้ายของกระบวนการทางการเมืองของสังคมนั้น การที่จะสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการเช่นนี้ได้จะต้องมีปัจจัยและองค์ประกอบอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก

เทศบาลตำบลขามเรียงเป็นพื้นที่ที่น่าสนใจเพราะถือว่าพัฒนาการของขามเรียงเป็นไปอย่างก้าวกระโดดจากชุมชนชนบทกลายเป็นชุมชนเมืองในห้วงเวลาอันสั้น เนื่องจากการนำมหาวิทยาลัยไปตั้งในพื้นที่ทำให้ผู้คนหลั่งไหลเข้ามา ทั้งนักศึกษา ผู้ประกอบธุรกิจมากมาย เมื่อกลายเป็นสังคมเมืองวิถีชีวิตของคนย่อมเปลี่ยนไป สังคมมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันกับการบริหารจัดการสาธารณะก็มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ผู้มีบทบาทสำคัญของการบริหารจัดการ เห็นจะหนีไม่พ้นผู้บริหารท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งนายกเทศมนตรี ดังนั้นจำเป็นจะต้องได้นายกเทศมนตรีที่มีทั้งคุณสมบัติและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบริบทความต้องการของประชาชน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม นำมาประกอบการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรี และเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของเทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการเผยแพร่และรณรงค์ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้เป็นไปตามความบริสุทธิ์ยุติธรรมตามระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับเหตุผลของแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบเหตุผลของแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลขามเรียง

อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามกลุ่มผู้ใช้สิทธิ์ระหว่างการเลือกคนเดิมและการเลือกคนใหม่

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

สมมุติฐานการวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 1) ปัจจัยด้านผู้ใช้สิทธิ์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ และการดำรงตำแหน่งในชุมชนและ 2) ปัจจัยด้านผู้สมัครประกอบด้วย คุณสมบัติส่วนตัวความสามารถส่วนตัวนโยบายในการพัฒนาการสนับสนุนจากพรรคการเมืองและสื่อและการประชาสัมพันธ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้ใช้สิทธิ์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ และการดำรงตำแหน่งในชุมชนและ 2) ปัจจัยด้านผู้สมัครประกอบด้วย คุณสมบัติส่วนตัวความสามารถส่วนตัวนโยบายในการพัฒนาการสนับสนุนจากพรรคการเมืองและสื่อและการประชาสัมพันธ์

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษาในเขตพื้นที่ เทศบาลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 6,829 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 378 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโรยามาเน่ (Yamane, 1973 : 727) จากนั้นจึงทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ทำการศึกษาระหว่าง เดือน กุมภาพันธ์ ถึง เมษายน พ.ศ. 2558

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามรายการ (check list) โดยให้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบจากตัวเลือกที่กำหนดให้ หรือ เติมคำลงในช่องว่างที่กำหนดตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีขามเรียง อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคามตอนที่ 3 เป็นคำถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรีขามเรียง เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบด้วยให้หน้าหน้าความคิดเห็น 5 ระดับและตอนที่ 4 ข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีเป็นชนิดปลายเปิด (Opened Questionnaire) เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถาม

อย่างอิสระ

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารและงานศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัย นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ในครั้ง จำนวน 40 คน ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach) เท่ากับ 0.97 และจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 378คนโดยใช้แบบสอบถามแจกไปตามรายชื่อของกลุ่มตัวที่ได้รับคัดเลือกหลังจากการใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัว ดังนี้

4.1 ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้อธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้อธิบายระดับเหตุผลของแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลขามเรียงอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุผลของแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามกลุ่มผู้ใช้สิทธิ์ระหว่างการเลือกคนเดิมและการเลือกคนใหม่ ใช้ t-test (Independent sample)

4.4 การวิเคราะห์ข้อเสนอนี้ เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบล ขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยการจัดกลุ่มประเด็นสำคัญ (Grouping) แล้ว Coding ถ้อยคำสำคัญ จากนั้นสรุปเรียบเรียงถ้อย คำใหม่ โดยการอธิบายขยายความ (Explanation) เพื่อให้เกิดความชัดเจน รายละเอียดได้เรียงลำดับ จากความสำคัญมากไปหาน้อย

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับเหตุผลแนวโน้มนำการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบล ขามเรียง โดยรวมและรายด้าน พบว่า โดยภาพรวมประชาชนผู้มีสิทธิ เลือกตั้งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลประกอบ การตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบล ขามเรียง เรียง

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบเหตุผลของแนวโน้มนำการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบล ขามเรียง อำเภอ กันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามกลุ่มผู้ใช้สิทธิ์ระหว่างการเลือกคนเดิมและการเลือก คนใหม่

เหตุผลแนวโน้มนำการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบล ขามเรียง	ตัดสินใจเลือกคนเก่า		ตัดสินใจเลือกคนใหม่		t	df	Sig.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
คุณสมบัติส่วนตัว	2.86	1.07	3.81	0.87	-6.369	376	0.000*
ความสามารถส่วนตัว	2.94	1.43	4.02	1.02	-6.07	374	0.000*
นโยบายในการพัฒนา	3.00	1.33	4.09	1.04	-6.176	375	0.000*
การสนับสนุนจากพรรคการเมือง	2.78	1.12	3.73	0.96	-5.833	375	0.000*
สื่อและการประชาสัมพันธ์	3.06	0.84	3.44	0.79	-2.879	376	0.004*

3. ปัจจัยเกี่ยวกับผู้ใช้สิทธิ์เลือกตั้งได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ตำแหน่งใน ชุมชนและ ปัจจัยเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัว ความสามารถส่วนตัว นโยบายในการพัฒนา การสนับสนุนจากพรรคการเมือง และ

ลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ นโยบาย ในการพัฒนา ($\bar{X} = 3.98$) ความสามารถส่วนตัว ($\bar{X} = 3.90$) คุณสมบัติส่วนตัว ($\bar{X} = 3.71$) การ สนับสนุนจากพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.62$) สื่อและ การประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.40$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบเหตุผลของแนวโน้มนำ การตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบล ขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม กลุ่มผู้ใช้สิทธิ์ระหว่างการเลือกคนเดิมและการเลือก คนใหม่ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ผู้ใช้สิทธิ์เลือกตั้งที่มีแนว โน้มนำในการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีคนใหม่มี ความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลประกอบการตัดสินใจ ทุกด้านสูงกว่าผู้ใช้สิทธิ์เลือกตั้งที่มีแนวโน้มนำในการ ตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีคนเดิม

สื่อและการประชาสัมพันธ์ ไม่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มนำ การตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบล ขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรี	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp (B)	95.0% C.I. for EXP (B)	
							Lower	Upper
เพศ	.037	.363	.010	1	.919	1.038	.510	2.113
อายุ	-.013	.018	.485	1	.486	.987	.953	1.023
การศึกษา	.032	.194	.028	1	.867	1.033	.706	1.511
รายได้	.000	.000	.264	1	.607	1.000	1.000	1.000
อาชีพ	-.051	.078	.420	1	.517	.950	.815	1.108
ตำแหน่งในชุมชน	.444	.501	.788	1	.375	1.560	.584	4.162
คุณสมบัติส่วนตัว	.872	.588	2.195	1	.138	2.391	.755	7.573
ความสามารถส่วนตัว	-.198	.578	.118	1	.732	.820	.264	2.548
นโยบายในการพัฒนา	.191	.498	.147	1	.701	1.211	.456	3.216
การสนับสนุนจากพรรคการเมือง	.362	.357	1.031	1	.310	1.436	.714	2.890
สื่อและการประชาสัมพันธ์	-.512	.326	2.475	1	.116	.599	.316	1.134
ค่าคงที่ (Constant)	-.336	1.830	.034	1	.854	.714		

4. ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ผู้สมัครควรพัฒนาตนเองด้านการศึกษา เอาใจใส่สารทุกข์ของชาวบ้าน ผู้สมัครรับเลือกตั้งควรนำเสนอนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่คนในพื้นที่ ควรเป็นอิสระจากพรรคการเมือง เน้นความสามารถส่วนตัวในการดูแลพื้นที่ และ ควรสื่อสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแนวนโยบายที่จะพัฒนาท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคามพบประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ระดับเหตุผลแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีขามเรียง โดยรวมและรายด้านพบว่า โดยภาพรวมประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลประกอบการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีขามเรียง เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ นโยบายในการพัฒนา ($\bar{X} = 3.98$) ความสามารถส่วนตัว ($\bar{X} = 3.90$) คุณสมบัติส่วนตัว ($\bar{X} = 3.71$) การสนับสนุนจากพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.62$) สื่อและการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.40$) แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งมีพัฒนาการของการตัดสินใจเลือก และพัฒนาการของการเมืองท้องถิ่นที่ดี ประเด็นอยู่ที่ว่า เหตุผลของการแนวโน้มการตัดสินใจเลือกในลำดับแรก เป็นเรื่อง นโยบายในการพัฒนา กล่าวได้ว่า สิ่งที่มีสิทธิ์เลือกตั้งให้ความสำคัญในลำดับต้นๆ เป็นเหตุผลประกอบการตัดสินใจในการเลือกนี้ เป็นสัญญาณที่ดี ทั้งนี้ นโยบายการพัฒนา หรือ

เป็นนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น (Local public policy) ถือว่าเป็นสินค้าและบริการสาธารณะ (Public goods and service) เป็นการใช้เหตุผลในการตัดสินใจที่ดี ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการแข่งขันด้านนโยบายสาธารณะให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งต่อไปในอนาคต จะเป็นผลดีต่อการลดอัตราการซื้อสิทธิ์ขายเสียง เพราะผู้ใช้สิทธิ์ให้ความสำคัญเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะมากกว่ามูลเหตุสิ่งอื่น

ผลการวิจัยนี้คล้องคล้อยกับหลักการทฤษฎีทางเลือกสาธารณะ (Public choice theory) นั้นเป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐศาสตร์ โดยมีแนวคิดที่ว่าเจ้าหน้าที่รัฐนั้นมีแรงจูงใจที่เป็นผลประโยชน์ส่วนตัว (Self-interest) มากกว่าผลประโยชน์สาธารณะ (Public interest) ดังนั้นเจ้าหน้าที่รัฐทำงานในระบบราชการได้ไม่ดี เพราะต้องการอรรถประโยชน์ของตัวเองมากที่สุด (Utility maximization) ในต้นทุนของหน่วยงาน (Cost of agency) เช่นเดียวกันกับนักการเมืองซึ่งก็ไว้ใจไม่ได้เช่นกัน เพราะต้องการคะแนนเสียงและเงินให้มากที่สุดเหมือนกัน

2. ผลการเปรียบเทียบเหตุผลของแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามกลุ่มผู้ใช้สิทธิ์ระหว่างการเลือกคนเดิมและการเลือกคนใหม่ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีแนวโน้มในการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีคนใหม่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลประกอบการตัดสินใจทุกด้านสูงกว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีแนวโน้มในการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีคนเดิม

แสดงให้เห็นว่า แนวโน้มผู้สมัครคนใหม่น่าจะมีการลงพื้นที่ทำการเมืองมาในระยะเวลาหนึ่งพอสมควร ซึ่งโดยธรรมชาติของมนุษย์แล้วจะตัดสินใจเลือกที่มีค่าที่สุดในท่ามกลางสิ่งที่มีอยู่เสมอ ดังนั้นในกรณีนี้ที่ผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีขามเรียง ได้นำเสนอตัวตนและสิ่งของตนเองจะดำเนินการหากได้รับการเลือกตั้ง หรือ

เป็นสิ่งที่ประชาชนในพื้นที่คาดหวังว่าผู้สมัครจะดำเนินการหากได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว เป็นรูปแบบการตัดสินใจเลือกจากตัวเลือกที่มีอยู่ คล้องกับการทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision Making) ซึ่งเป็นกระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง จากหลาย ๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณา หรือประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ การตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญ และเกี่ยวข้องกับ หน้าที่การบริหาร หรือการจัดการเกือบทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การประสานงาน และการควบคุม การตัดสินใจได้มีการศึกษามาจน ดังที่ บาร์นาร์ด (Barnard, 1938) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้ว่า คือ “เทคนิคในการที่จะพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ให้เหลือทางเลือกเดียว” (ไพลิน ผ่องใส. 2536 : 155) นอกจากนี้ กุลชลี ไชยนันดา (2539: 130) ได้สรุปลักษณะของการตัดสินใจจาก ลูมบา (Loomba. 1978:100-103) คือ

การตัดสินใจเป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง โดยที่ผู้ตัดสินใจจะเลือกทางเลือกที่ให้ประโยชน์สูงสุดการตัดสินใจเป็นหน้าที่ที่จำเป็น เพราะทรัพยากรมีจำกัด และมนุษย์มีความต้องการไม่จำกัด จึงจำเป็นต้องมีการตัดสินใจเพื่อให้ได้รับประโยชน์และความพอใจจากการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ ในการปฏิบัติงานของฝ่ายต่าง ๆ ในองค์การ อาจมีการขัดแย้งกัน เช่น ฝ่ายผลิต ฝ่ายบุคคล ฝ่ายการเงินการบัญชี ฝ่ายการบริหารงานบุคคล แต่ละฝ่ายอาจมีเป้าหมายของการทำงานขัดแย้งกัน ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ตัดสินใจชี้ขาด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การโดยส่วนรวม กระบวนการตัดสินใจประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย ข้อจำกัด การกำหนดทางเลือก ส่วนที่สอง เป็นการเลือกทางเลือกหรือ กลยุทธ์ที่ดีที่สุดตามสภาวะการณ์ การตัดสินใจมีหลายรูปแบบ ขึ้น

อยู่กับจุดมุ่งหมายและลักษณะของปัญหา เช่น อาจแบ่งออกได้เป็นการตัดสินใจตามลำดับชั้น ซึ่งมักเป็นงานประจำ เช่น การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ตารางการทำงาน เป็นต้น และการตัดสินใจที่ไม่เป็นไปตามลำดับชั้น เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาที่ไม่ได้เกิดขึ้นประจำ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นนาน ๆ ครั้ง เช่น การตัดสินใจเกี่ยวกับการริเริ่มงานใหม่ เช่น ตั้งคณะใหม่ หรือขยายโรงงานใหม่ เป็นต้น

โดยผู้ใช้สิทธิ์เลือกตั้งมีแนวโน้มการตัดสินใจบนฐานทฤษฎีการตัดสินใจตามกระบวนการตัดสินใจ (Process of decision making มีลำดับชั้นของกระบวนการ ดังกล่าว เป็นการตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุผลและมีกฎเกณฑ์ ซึ่งเป็นการตัดสินใจโดยใช้ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือช่วยในการหาข้อสรุปเพื่อการตัดสินใจ ขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจมีอยู่หลายรูปแบบ แล้วแต่ความคิดเห็นของนักวิชาการ พลันเกต และแอ็ดเนอร์ (Plunkett and Attner. 1994:162; กุลชลี ไชยันทา. 2539:135-139) ได้เสนอลำดับขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้ การระบุปัญหา (Define the problem) การระบุข้อจำกัดของปัจจัย (Identify limiting factors) การพัฒนาทางเลือก (Develop potential alternatives)

การวิเคราะห์ทางเลือก (Analyze the alternatives) การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (Select the best alternative) การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ (Implement the decision) และ การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล (Establish a control and evaluation system)

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยนำเสนอข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นในเขตตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
2. ควรศึกษาถึงการพัฒนาการการแข่งขันด้านทางเลือกสาธารณะระดับท้องถิ่นในเขตตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม และพื้นที่อื่นๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาประเทศชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ. (2531). *หลักประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติพงษ์ เตชะพันธุ์. (2534). *พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ.2533: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สิทธิ*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กุลชลี ไชยนันตา. (2539). *กระบวนการตัดสินใจ*. กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์.
- จรรยา สุภาพ. (2535). *ระบบการเลือกตั้งเปรียบเทียบ (ประชาธิปไตย, เผด็จการ) และหลักวิเคราะห์การเมืองแผนใหม่*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ไพลิน ผ่องใส. (2536). *การจัดการสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มติชนออนไลน์. (2557). *คสช. ประกาศดเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หลังสถานการณ์ไม่เอื้อสืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2557*. จาก <http://highlight.kapook.com/view/105127>
- สุจิต บุญบงการ และพรรคศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2527). *พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัครเมศวร์ ทองนวล. (2545). *การควบคุมตรวจสอบคณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. รัฐสภาสาร. ปีที่ 50 ฉบับที่ 5 (พฤษภาคม 2545) :1 – 43
- Loomba, N.P. (1978). *Management, a quantitative perspective*. New York: Macmillan.
- Ostrom, Vincent. (1989). *The Intellectual Crisis in American Public Administration*. 2d ed. Tuscaloosa: University of Alabama Press [first edition 1973].
- Ostrom, Vincent, and Elinor Ostrom. (1965). "A Behavioral Approach to the Study of Intergovernmental Relations." *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 359 (May) : 137-46.
- Plunkett, W.R. and R. F. Attner. (1994). *Introduction to Management*. Belmont: Wadsworth.
- Barnard, C. I. (1938). *The functions of the executive*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper and Row Publication. Fred W. Riggs

ตัวชี้วัดการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนตามแนวคิดการทำเกษตรประณีตของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Indicators of the Biodiversity and Sustainable Use of the Concept of Delicate Farming of Local Agricultural Philosophers Networks in Northeast Thailand.

ธวัชชัย เพ็งพินิจ^{1*}, ชวลิต สวัสดิ์ผล¹, พรทวี พลเวียงพล², พิมพ์ชนก วัดทอง³
และอัครเดช เสนานิกรณ์¹

Thawadchai Pengpinit^{1*}, Chavalit Sawatphol¹, PronthaveePonvaingpon²,
Phimchanok Watthong³ and Akaradeach Senanikorn¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวชี้วัดการสร้าง ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนตามแนวคิดการทำเกษตรประณีตของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 12 เครือข่าย ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ และอำนาจเจริญ กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรกรต้นแบบ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสารและการศึกษาภาคสนาม ระยะเวลารวม 12 เดือนผลการวิจัย มีดังนี้ตัวชี้วัดการสร้าง ความหลากหลายทางชีวภาพมี 7 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย ปลูกพืชหัว-ผักสวนครัว-ไม้เลื้อย-ไม้ผล-ไม้ยืนต้น ทำปุ๋ยชีวภาพ สร้างดิน-น้ำ-พืช-สัตว์ให้อุดมสมบูรณ์ ไม่ใช้สารเคมี สร้างความมั่นคงด้านอาหาร วางแผนบริหารจัดการ และสร้างอากาศบริสุทธิ์ตัวชี้วัดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนมี 10 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย มีไม้ยืนต้นหลายชนิด ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ อาหารปลอดภัย ดินดี ใช้ปุ๋ยชีวภาพ มีอาหารตามธรรมชาติ จิตสำนึกดี มีกิน-ขาย-แลกเปลี่ยน มีสมุนไพร-พืชผสมผสาน และมีรายได้จึงควรส่งเสริมให้ทุกครัวเรือน ทุกหมู่บ้าน และทุกชุมชน “ปลูกพืชหัว-ผักสวนครัว-ไม้เลื้อย-ไม้ผล-ไม้ยืนต้น”

คำสำคัญ: ตัวชี้วัดความหลากหลายทางชีวภาพเกษตรประณีตปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

² นักบริหารงานทั่วไป 6 เทศบาลเมืองหนองคาย

³ นักวิจัยอิสระ

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Dusit Rajabhat University.

² The general administration 6, Nong Khai municipality.

³ Independent researchers

* Corresponding E-mail: chai30@hotmail.com

Abstract

This research used qualitative methodology. The aims were to study the indicators of the biodiversity and sustainable use of the concept of delicate farming of local agricultural philosophers networks in the Northeast 12 networks of Khon Kaen, Nakhon Ratchasima, Buri Ram, Surin and Amnat Charoen. Target groups include local philosophers, model farmers and stakeholders. The data were collected from documents and field study in the duration of 12 months. The results of research are as follows :Indicators of the biodiversity there were comparable to seven indicators including :planting tubers-vegetables-ivy-fruits-perennials,making organic fertilizer, increasing the soil-water-plant-animal for abundance. No use of chemicals for making the food stable, management planning and producing the fresh oxygenated air. Indicators of the sustainable use revealed were 10 indicators including: having many kinds of perennials, use of the nature and help nature, food safety, good soil, using organic fertilizer, having natural food, good conscience for obtaining eat-sell-barter mechanism, having herbs- mixed crops and gaining of income. Therefore these should encourage every household, every village,community “planting tubers-vegetables-ivy-fruits-perennials”

Keywords : Indicators, Biodiversity, Delicate farming, Local philosophers, Northeast

บทนำ

ในปี พ.ศ.2538 ได้มีการรวมตัวกันในนาม “เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสาน” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ในการพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง 2) ส่งเสริมปราชญ์ชาวบ้านสร้างผู้นำรุ่นใหม่และพัฒนาเป็นปราชญ์ชาวบ้านรุ่นต่อไป และ 3) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้สู่การพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง 1 ล้านครอบครัวภายในปี พ.ศ. 2560 (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, 2545) ปัจจุบันมี 12 เครือข่าย ใน 5 จังหวัด คือ ขอนแก่น นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ และอำนาจเจริญ ซึ่งแต่ละเครือข่าย ฯ ได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านเกษตรกรรม โดยมีปราชญ์ชาวบ้านและเกษตรกรต้นแบบเป็นผู้ถ่ายทอดเครือข่าย ฯ ละ 7-25 คน ซึ่งจากการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องทำให้ปราชญ์ชาวบ้านได้รับการยกย่องให้เป็น “ครูภูมิปัญญาไทย

ด้านเกษตรกรรม”จากกระทรวงศึกษาธิการในรุ่นต่าง ๆ มาโดยตลอด

จากประสบการณ์ชีวิตของปราชญ์ชาวบ้านในฐานะผู้นำเครือข่าย ฯ ล้วนเคยประสบปัญหาความทุกข์ยากจากเกษตรเชิงเดี่ยวที่นำไปสู่ความล่มสลายทางนิเวศวิทยาความเสื่อมโทรมทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครอบครัแตกแยก วัฒนธรรมภูมิปัญญาถูกหลงลืม สุขภาพกายสุขภาพจิตเสื่อมโทรม ยิ่งทำยิ่งจน ดังวลีที่ว่า “ทำนาปีเหลือแต่หนังก้าง ทำนาปรังเหลือแต่ฟางกับหนี้” (วัชชัยเพ็งพินิจและพิมพ์ชนกวิฑทอง, 2556) ภายใต้ปัญหาดังกล่าวเครือข่าย ฯ ได้ค้นพบแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยการทำเกษตรผสมผสาน ไม่ใช่สารเคมี ปลูกไม้ยืนต้นที่หลากหลายผสมผสานกับพืชผัก ผลไม้ สมุนไพร ที่มีระดับเรือนยอดแตกต่างกันให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุล (ผาย สร้อยสระกลาง และคณะ, 2548) ซึ่งแนวปฏิบัตินี้เครือข่าย ฯ เรียกว่า “เกษตรประณีต”

ทั้งนี้ จากการปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรมมาจนถึงวันนี้ต่างก็สรุปเป็นเสียงเดียวกันว่า “แก้จนได้” (ธวัชชัย เฟื่องพิณิจ และแสงอรุณ สุนทรีย์, 2552)

เกษตรประณีตเป็นการทำเกษตรผสมผสานที่ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ที่ดินอันจำกัดอย่างคุ้มค่า เริ่มทำจากเล็กไปหาใหญ่ นำองค์ความรู้ต่าง ๆ มาจัดการพืช ดิน น้ำ และสัตว์ เพื่อให้มีกินมีใช้สามารถลดหนี้สินในครัวเรือนและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน (ณัฐภูมิ สุตแก้ว, ชูขวัญ ทรัพย์มณี และคมสัน หุตะแพทย์, 2552) เพื่อกลับสู่วิถีชีวิตแบบพอเพียงทั้งนี้ การออมคือหลักสำคัญ แต่มีใช้การออมที่ใช้เงินเป็นตัวตั้ง แต่เป็นการออมทรัพยากรธรรมชาติเริ่มจาก 1) ออมน้ำ ต้องขุดบ่อหรือเจาะบาดาล 2) ออมความสมบูรณ์ของดิน ไม่เปิดหน้าดิน ไม่ทำลายไส้เดือน ไม่ใช้ยาฆ่าแมลงหรือปุ๋ยเคมี ใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักชีวภาพ 3) ออมสัตว์เลี้ยง กุ้ง หอย ปู ปลาไว้ในบ่อ เลี้ยงเป็ด ไก่ โค กระบือ และ 4) ออมต้นไม้ ต้องปลูกพืชให้หลากหลายชนิด (ศูนย์ประสานงานเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดขอนแก่น, 2551) ซึ่งการทำเกษตรประณีตช่วยให้เกษตรกรมีอยู่มีกิน มีอาหารปลอดภัยสามารถลดรายจ่ายได้ เหลือกินแจกช่วยเหลือเพื่อน เหลือแจกได้ขายทำให้มีเงิน ทั้งเงินรายวัน รายเดือน และรายปี ที่สำคัญมีบ้านนาอยู่มีที่ดิน มีหลักประกันที่มั่นคง มีงานทำและมีรายได้ตลอดปี (มูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตดี, 2551) นอกจากนี้เกษตรกรยังได้เรียนรู้จากของจริงในการสร้างความสมดุลให้กับธรรมชาติ บำรุงดินด้วยปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ ปลูกพืชสวนครัวไม้ผล ไม้ยืนต้น เลี้ยงสัตว์ มีแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต มีความสุขทั้งทางกาย ทางใจ ทางสังคม และทางปัญญา (มูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตดี, 2550) ทั้งนี้ เครือข่าย ฯ พบว่า เมื่อเปลี่ยนวิถีชีวิตมาทำเกษตรประณีต ทำให้มีเพื่อน มีเงิน มีความสุข ช่วยให้เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมวิถีชีวิตดีขึ้นสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมีความสุข (คำคุณ, 2552)

จะเห็นว่า แนวคิดการทำเกษตรประณีตของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือล้วนเชื่อมโยงกับทุนชีวิต ทุนทรัพยากร ทุนวัฒนธรรม การวางแผนบริหารจัดการพื้นที่สามารถนำไปสู่การสร้างควมหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ดังนั้น การวิจัยนี้จึงเป็นการถอดองค์ความรู้จากแนวคิดและวัตรปฏิบัติในการทำเกษตรกรรมทางเลือกที่ใช้ได้จริงและเกิดผลจริงอย่างเป็นรูปธรรมนำมาซึ่งการสร้างแบบจำลองที่ดีจากเกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จต่อการเอาชนะแรงกดดันจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยม นำไปสู่การสร้างวิถีคิดเชิงตรรกะ เพื่อปรับเปลี่ยนระบบคิดจากการทำเกษตรกรรมที่ทำลายความสมดุลของระบบนิเวศวิทยาทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สามารถนำไปใช้จนเกิดแนวปฏิบัติที่ดีสู่การสร้างควมหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน บนฐานการเกื้อกูลกันของนิเวศธรรมชาติ สร้างความสมดุลในการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาตัวชี้วัดการสร้างควมหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนตามแนวคิดการทำเกษตรประณีตของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีทั้งการศึกษาเอกสารและการศึกษาข้อมูลภาคสนามจากการสังเกต สัมภาษณ์ สันทนาการ และประชุมเชิงปฏิบัติการตัวแทนเครือข่าย ฯ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรคือ เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียง

เหนือ 12 เครื่องข่าย ประกอบด้วยเครือข่ายพ่อค้า
 เดือน ภาษีเครือข่ายพ่อจันทร์ที่ ประทุมภาเครือข่าย
 ข่ายพ่อซาลี มาระแสง เครือข่ายพ่อเชียง ไทยดี
 เครือข่ายพ่อทองหล่อ เจนไรสง เครือข่ายพ่อทัศน
 กระยอม เครือข่ายพ่อนุญเต็ม ชัยลา เครือข่าย
 พ่อประคอง มนต์กระโทก เครือข่ายพ่อผอง
 เกตพิบูลย์ เครือข่ายพ่อผาย สร้อยสระกลาง
 เครือข่ายพ่อมหาอยู่ สุนทรชัยและเครือข่ายพ่อสุทธิ
 นันท์ ปรัชญพฤทธิกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบ
 เจาะจง (purposive selected) ประกอบด้วยปราชญ์
 ชาวบ้าน เกษตรกรต้นแบบ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 เป็นแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์หรือแนวคำถาม
 ปลายเปิด

4. การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ
 คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างและ
 พัฒนาเครื่องมือ ส่งให้ที่ปรึกษาตรวจสอบความสม
 เหตุสมผลเชิงเนื้อหา ความถูกต้องเหมาะสมของ
 ภาษา และความสมบูรณ์ของประเด็นในการเก็บ
 ข้อมูล จากนั้นนำเครื่องมือลงเก็บข้อมูลจากกลุ่ม
 ตัวอย่างจำนวนหนึ่ง เพื่อดูว่าข้อมูลที่ได้รับตรงตาม
 วัตถุประสงค์หรือสามารถเชื่อมโยงไปสู่ข้อมูลหลัก
 ของการวิจัยมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นการตรวจ
 สอบความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหา (content) เพื่อให้
 เครื่องมือครอบคลุมประเด็นสาระสำคัญได้ครบถ้วน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยให้
 ความสำคัญกับข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ด้วย
 ทัศนะคนใน (emic) เพื่อเป็นข้อมูลนำเสนอในรูป
 ของชาติพันธุ์วรรณา (ethnography) พร้อมกับนำ
 ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่นมาสนับสนุน ซึ่งการวิจัย
 ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ 199 คนสนทนากลุ่ม
 17 กลุ่ม ผู้เข้าร่วม 63 คน ประชุมเชิงปฏิบัติการ
 2 ครั้ง ผู้เข้าร่วม 113 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 218 คนโดยไม่นับชื่อซ้ำ
 และไม่นับรวมคณะผู้วิจัย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่าง
 บางคนถูกเก็บข้อมูลและเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า
 1 ครั้ง

6. การตรวจสอบข้อมูลใช้วิธีการ
 ตรวจสอบแบบสะท้อนกลับ (reflexive) ด้วยการ
 สัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม รวมถึง การตรวจสอบ
 แบบสามเส้า (triangulation) ด้วยการตรวจสอบ
 จากแหล่งข้อมูล (data triangulation) จากที่ปรึกษา/
 ผู้เชี่ยวชาญ (investigator triangulation) และจาก
 แนวคิด/ทฤษฎี (theory triangulation)

7. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์
 เนื้อหา (content analysis) จากความถี่หรือความ
 ช้ำของข้อมูลในแต่ละประเด็นเชื่อมโยงจากเอกสาร
 ทางวิชาการและข้อมูลภาคสนาม

8. การนำเสนอใช้การเขียนบรรยายเชิง
 พรรณนา (descriptive approach)

ผลการวิจัย

ตัวชี้วัดการสร้างความปลอดภัยหลายทาง
 ชีวภาพ ๗ มี 7 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย ปลูกพืชหัว-
 ผักสวนครัว-ไม้เลื้อย-ไม้ผล-ไม้ยืนต้น ทำปุ๋ยชีวภาพ
 สร้างดิน-น้ำ-พืช-สัตว์ให้อุดมสมบูรณ์ไม่ใช้สารเคมี
 สร้างความมั่นคงด้านอาหาร วางแผนบริหารจัดการ
 และสร้างอากาศบริสุทธิ์

ตัวชี้วัดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ๗ มี
 10 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย ไม้ยืนต้นหลายชนิด ใช้
 ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ อาหารปลอดภัย ดินดี ใช้
 ปุ๋ยชีวภาพ มีอาหารตามธรรมชาติ จิตสำนึกดี มี
 กิน-ขาย-แลกเปลี่ยน มีสมุนไพร-พืชผสมผสาน และ
 มีรายได้

วิจารณ์และสรุปผล

ผลวิจัย มีความสอดคล้องหรือเข้ากันได้
 กับผลวิจัยของ ธวัชชัย เฟ็งพินิจ, พรทวี พลเวียง
 พล และพิมพ์ชนก วัดทอง (2557) ซึ่งมีความ
 สอดคล้องหรือเข้ากันได้ 7 ตัวชี้วัด ดังนี้ อาหาร
 ปลอดภัย ไม่ใช้สารเคมี วางแผนการทำงาน ทำ
 เกษตรผสมผสาน ปลูกไม้ยืนต้น เลี้ยงสัตว์บริโภค

และมีจิตอาสา ผลวิจัยของ รัชชชัย เฟื่องพินิจ และคณะ (2556ก) 10 ตัวชี้วัด ดังนี้ ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์หลากหลายชนิด ทำเกษตรผสมผสาน วางแผนการใช้พื้นที่ สร้างแหล่งน้ำ อาหารปลอดภัย สารพิษ ไร้ปุ๋ยอินทรีย์ สิ่งแวดล้อมดี ปลูกผักสวนครัว มีอาหารพอกิน-แจก-แลกเปลี่ยน-ขาย และลดการใช้สารเคมี ผลวิจัยของ รัชชชัย เฟื่องพินิจ และคณะ (2556ข) 4 ตัวชี้วัด ดังนี้ สร้างรายได้ ไร้ปุ๋ยคอกปุ๋ยชีวภาพ ปลูกผักสวนครัว และสิ่งแวดล้อมดี ผลวิจัยของ รัชชชัย เฟื่องพินิจ และคณะ (2555ค) 6 ตัวชี้วัด ดังนี้ ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์บริโภค ทำปุ๋ยชีวภาพ สร้างรายได้ รักษาสิ่งแวดล้อม และทำเกษตรผสมผสาน ผลวิจัยของ รัชชชัย เฟื่องพินิจ และคณะ (2554) 4 ตัวชี้วัด ดังนี้ ทำเกษตรผสมผสาน วางแผนการทำงานปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นสมุนไพรและสิ่งแวดล้อมดี ผลวิจัยของ รัชชชัย เฟื่องพินิจ และคณะ (2553) 3 ตัวชี้วัด ดังนี้ สร้างรายได้เสริม วางแผนการดำเนินชีวิต และรักษาสิ่งแวดล้อม และผลวิจัยของ สุทธาวลัย เสถียรไทย และคณะ (2551) 1 ตัวชี้วัด คือ อากาศบริสุทธิ์

จากความสอดคล้องหรือเข้ากันได้ดังกล่าว เป็นเพราะว่าในงานวิจัยบางชิ้นกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มเดียวกันที่มาจากเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อีกทั้ง กลุ่มตัวอย่างล้วนมีพื้นฐานวิถีชีวิตมาจากสังคมเกษตรกรรม อันเป็นลักษณะของสังคมแบบเปิด (open society) ที่มีการเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ (interaction) กับสังคมภายนอก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่างล้วนเชื่อมโยงกับกระแสทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน โดยเฉพาะกระแสเศรษฐกิจทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ที่มีผลต่อวิถีคิดและโลกทัศน์ของคนในยุคปัจจุบัน ซึ่งเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้คิดค้น “เกษตรประณีต” ขึ้นมากเพื่อตั้งตัวเองให้หลุดพ้นวังวนความทุกข์ยากและหนี้สิน หันมาสู่การพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง นำมาซึ่งการสร้าง ความหลากหลายทางชีวภาพและ

การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดการสร้าง ความหลากหลายทางชีวภาพ ๗ ตัวชี้วัด พบว่า ตัวชี้วัดที่สำคัญคือ “ปลูกพืชหัว-ผักสวนครัว-ไม้เลื้อย-ไม้ผล-ไม้ยืนต้น” หมายความว่า ตัวชี้วัดนี้แสดงให้เห็นถึงการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ ๗ ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับตัวชี้วัดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ๗ ซึ่งตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ “มีไม้ยืนต้นหลายชนิด” แสดงให้เห็นว่า ตัวชี้วัดการสร้าง ความหลากหลายทางชีวภาพ ๗ จะเชื่อมโยงสู่ตัวชี้วัดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ๗ โดยเฉพาะในด้านการมีต้นไม้ยืนต้น ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติพื้นฐานที่สำคัญของการทำเกษตรประณีต เพราะเครือข่าย ๗ มองว่า ไม้ยืนต้น คือ บำนาญชีวิตของเกษตรกร

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดระหว่างตัวชี้วัดการสร้าง ความหลากหลายทางชีวภาพ ๗ ทั้ง 7 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ๗ ทั้ง 10 ตัวชี้วัด จะเห็นความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างตัวชี้วัดทั้งสองได้ คือ ปลูกพืชหัว-ผักสวนครัว-ไม้เลื้อย-ไม้ผล-ไม้ยืนต้นสัมพันธ์กับมีไม้ยืนต้นหลายชนิด มีอาหารตามธรรมชาติ มีสมุนไพร-พืชผสมผสาน และมีรายได้ ทำปุ๋ยชีวภาพสัมพันธ์กับดินดี ไร้ปุ๋ยชีวภาพ สร้างดิน-น้ำ-พืช-สัตว์ให้อุดมสมบูรณ์สัมพันธ์กับใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ ไม่ใช้สารเคมีสัมพันธ์กับอาหารปลอดภัย สร้างความมั่นคงด้านอาหารสัมพันธ์กับมีกิน-ขาย-แลกเปลี่ยน วางแผนบริหารจัดการสัมพันธ์กับมีไม้ยืนต้นหลายชนิด จิตสำนึกดี มีสมุนไพร-พืชผสมผสาน สร้างอากาศบริสุทธิ์สัมพันธ์กับมีไม้ยืนต้นหลายชนิด ซึ่งเป็นการยืนยันให้เห็นอีกว่า การสร้างความหลากหลายทางชีวภาพเชื่อมโยงสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนโดยการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพจะมีผลต่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญต่อการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพเป็นลำดับแรก เพราะเมื่อเกิดความหลากหลายทางชีวภาพจะนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนนั่นเอง

เมื่อนำตัวชี้วัดการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ ๗ และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ๗ มารวมกัน มีตัวชี้วัดรวม 17 ตัวชี้วัด โดยเรียงลำดับตามค่าคะแนนตามที่เครือข่าย ๗ ให้ไว้จากมากไปหาน้อย (ตารางที่ 1) ดังนี้ ปลูกพืชหัว-ผักสวนครัว-ไม้เลื้อย-ไม้ผล-ไม้ยืนต้น ทำปุ๋ยชีวภาพ มีไม้ยืนต้นหลายชนิด สร้างดิน-น้ำ-พืช-สัตว์ให้อุดมสมบูรณ์ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ อาหารปลอดภัย ดินดี ใช้ปุ๋ยชีวภาพ มีอาหารตามธรรมชาติ จิตสำนึกดี มีกิน-ขาย-แลกเปลี่ยน มีสมุนไพร-พืชผสมผสาน ไม่ใช้สารเคมี สร้างความมั่นคงด้านอาหาร วางแผนบริหารจัดการ สร้างอากาศบริสุทธิ์ และมีรายได้

เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดทั้ง 17 ตัวชี้วัด มีตัวชี้วัดที่สำคัญ 3 อันดับ คือ ปลูกพืชหัว-ผักสวนครัว-ไม้เลื้อย-ไม้ผล-ไม้ยืนต้น ทำปุ๋ยชีวภาพ และมีไม้ยืนต้นหลายชนิด ซึ่งจะพบความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนได้เช่นเดียวกัน โดยมีการทำปุ๋ยชีวภาพเป็นตัวเชื่อมระหว่างความสัมพันธ์ดังกล่าว เพราะการทำปุ๋ยชีวภาพมีส่วนสัมพันธ์กับตัวชี้วัดอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ เช่น สร้างดิน-น้ำ-พืช-สัตว์ให้อุดมสมบูรณ์ ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ อาหารปลอดภัย ดินดี ใช้ปุ๋ยชีวภาพ ไม่ใช้สารเคมี เป็นต้น ดังนั้น “ทำปุ๋ยชีวภาพ” จึงมีความสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างการสร้าง ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ในการนี้ คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรส่งเสริมให้ทุกครัวเรือน ทุกหมู่บ้าน และทุกชุมชน “ปลูกพืชหัว-ผักสวนครัว-ไม้เลื้อย-ไม้ผล-ไม้ยืนต้น” เพื่อสร้างความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถนำมาใช้บริโภคและใช้สอย ซึ่งแนวทางดังกล่าวสามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน รวมถึงควรมีการสร้างหลักสูตรเรียนรู้อการสร้าง ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ๗ ด้วยความร่วมมือจากสถาบันการศึกษา ทั้งในระดับพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา อันจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสัมผัสและมีประสบการณ์ตรง รวมถึงการเรียนรู้อการสร้าง ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ๗ มากขึ้น เพราะสามารถใช้เครือข่าย ๗ เป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงานและฝึกประสบการณ์แก่ผู้เรียนได้ อีกทั้ง ยังสามารถสอดแทรกภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าไปในหลักสูตรเรียนรู้อีกทางหนึ่งด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรกรต้นแบบ และผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระศักดิ์ ละม่อม จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัยงานวิจัยนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2556

ตารางที่ 1 ค่าคะแนนตัวชี้วัด

ที่	ตัวชี้วัด	คะแนน	ร้อยละ
1.	ปลูกพืชหัว-ผักสวนครัว-ไม้เลื้อย-ไม้ผล-ไม้ยืนต้น	131	23.31
2.	ทำปุ๋ยชีวภาพ	73	12.99
3.	มีไม้ยืนต้นหลายชนิด	65	11.57
4.	สร้างดิน-น้ำ-พืช-สัตว์ให้อุดมสมบูรณ์	59	10.50
5.	ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ	40	7.12
6.	อาหารปลอดภัย	39	6.94
7.	ดินดี	28	4.98
8.	ใช้ปุ๋ยชีวภาพ	22	3.91
9.	มีอาหารตามธรรมชาติ	19	3.38
10.	จิตสำนึกดี	19	3.38
11.	มีกิน-ขาย-แลกเปลี่ยน	18	3.20
12.	มีสมุนไพร-พืชผสมผสาน	13	2.31
13.	ไม่ใช้สารเคมี	11	1.96
14.	สร้างความมั่นคงด้านอาหาร	8	1.42
15.	วางแผนบริหารจัดการ	7	1.25
16.	สร้างอากาศบริสุทธิ์	7	1.25
17.	มีรายได้	3	0.53
รวม		562	100.00

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเพื่อสังคม, สำนักงาน. (2545). *พลังรากหญ้าพลังแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม.
- คำคุณ. (2552). มหาวิทยาลัยขอนแก่นกับการสร้างขอนแก่นอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันและพัฒนาต่อยอดเป็นจังหวัดที่น่าอยู่ที่สุดในโลก. *วารสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของผู้ผลิตและผู้บริโภค*, 18(2), 14-15.
- ณัฐภูมิ สุดแก้ว, ชูขวัญ ทรัพย์มณี, และคมสัน หุตะแพทย์. (2552). *เศรษฐกิจพอเพียง: เกษตรประณีต 1 ไร่พึ่งตนเอง*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: แอคมี่พริ้นติ้งจำกัด.
- ธวัชชัย เฟ็งพิณีจ และคณะ. (2553). การพัฒนาตัวชี้วัดการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิถีดนเมืองในต่างจังหวัด: กรณีศึกษาเมืองหนองคาย. *วารสารวิจัย มสธ. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(3), 23-33.

- ธวัชชัย เฟ็งพิณีจ, พรทิวี พลเวียงพล และพิมพ์ชนก วัดทอง. (2557). การพัฒนาตัวชี้วัดการมีสุขภาวะที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตามแนวคิดของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ธวัชชัย เฟ็งพิณีจ และพิมพ์ชนก วัดทอง. (2556). ยุทธศาสตร์การถ่ายทอดแนวคิดเกษตรประณีตสู่เกษตรกรของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.).
- ธวัชชัย เฟ็งพิณีจ และแสงอรุณ สุนทรีย์. (2552). รูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงของปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรม. ในเอกสาร “เศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้: จากงานวิจัยขยายผลสู่ชุมชน” โดยภารกิจโครงการและประสานงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- ประสานงานเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดขอนแก่น, ศูนย์. (2551 พฤษภาคม 27). เกษตรประณีต: ความสุขที่ไม่ใช้เงินเป็นตัวตั้ง.มติชนรายวัน,5.
- ผาย สร้อยสระกลาง และคณะ. (2548). วิจัยและพัฒนาเกษตรกรรมอย่างประณีต 1 ไร่. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตดี, มูลนิธิ. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงกับการแก้วิกฤติชุมชนวิกฤติชาติและวิกฤติโลก. จดหมายข่าวก้าวทันปราชญ์ชาวบ้านภาคอีสาน, 9(1), 19-21.
- สุธาวัลย์ เสถียรไทย และคณะ. (2551). ตัวชี้วัดเศรษฐกิจพอเพียงระดับจังหวัด: มิติสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

การใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยสำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้)มหาวิทยาลัยขอนแก่น

A Study of Library Users on Using Thai Journal Index Database of Academic Resources Center, KhonKaen University

นงนุช คงวัฒนานนท์¹

Nongnud Kongwattananon¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย ของสำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการค้นหาคความวารสารไทยจากฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย พัฒนาโดยสำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นของผู้ใช้ห้องสมุดเพื่อศึกษาปัญหาของผู้ใช้ในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยและเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่สังกัดคณะเภสัชศาสตร์ ส่วนใหญ่เคยใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย และเรียนรู้วิธีการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยด้วยตัวเอง อีกทั้งมีวัตถุประสงค์ในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยเพื่อทำรายงาน และใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยเฉพาะช่วงที่ต้องการใช้ ส่วนทางเลือกในการสืบค้นบทความวารสารไทยจากการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยพบว่าส่วนใหญ่ใช้คำสำคัญ (keyword) ในการสืบค้นบทความวารสารไทยจากฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยมากที่สุดด้านความพึงพอใจในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความพึงพอใจรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่จะพึงพอใจในด้านรูปแบบในการแสดงผลจากหน้าจอเช่น ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์ ซึ่งให้รายละเอียดครบถ้วนด้านปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย สำนักวิทยบริการ(สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้)มหาวิทยาลัยขอนแก่นพบว่าปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาปัญหารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาจากผลการสืบค้นไม่พบบทความที่ต้องการ

คำสำคัญ: ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยสำนักวิทยบริการ, สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้, มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹ บรรณารักษ์ชำนาญการ, กลุ่มภารกิจจัดการสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹ Librarian, professional Level. Humanities and Social sciences Information Group. Academic Resources Center (Library and Learning Resources Center). KhonKaen University.

Abstract

The objectives of this study were to investigate use of Thai journal index database of Academic Resources Center, Khon Kaen University, problems in accessing of the database, and satisfaction level of library users. Questionnaires were used to collect data. Percentage, mean, and standard deviation were used for data analysis. The results revealed that most library users were undergraduate students and from Faculty of Pharmaceutical Sciences, KhonKaen University. Most of them have ever used Thai journal index database of Academic Resources Center, KhonKaen University. Self study was used for their learning about the database. They used the database for their report writing and used the database when needed. When considering a search strategy, it was found that most users used keyword searches. As for users' satisfaction of using the database, as a whole it was at a high level. The item they were most satisfied with was the bibliographic display. With respect to the problems in accessing of the database, as a whole it was at a medium level. The inherent problem was they did not find the articles they wanted from searching.

Keywords : Thai journal index database, Academic Resources Center, KhonKaen University

บทนำ

สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้นำโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติ Millennium ซึ่งปรับปรุงพัฒนามาจากโปรแกรมเดิมที่เคยใช้คือโปรแกรม INNOPAC (ให้บริการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541) มาให้บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุด ในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งโปรแกรมนี้ผู้ใช้ห้องสมุดสามารถใช้ในการสืบค้นข้อมูลหนังสือ และวารสารของห้องสมุดได้จากหน้าจอคอมพิวเตอร์ด้วยระบบ OPAC (Online Public Access Catalog) ซึ่งในส่วนของการค้นหาบทความวารสารไทยที่ผู้ใช้ต้องการ ผู้ใช้สามารถสืบค้นได้จากฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยซึ่งมีทางเลือกในการให้เลือกรับค้นได้หลายทาง ได้แก่ ผู้แต่ง ชื่อเรื่อง ชื่อวารสาร คำสำคัญ และหัวเรื่อง ฐานข้อมูลดัชนีบทความวารสารไทย มหาวิทยาลัยขอนแก่นนี้ อยู่ภายใต้โมดูล Reference Database ของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Millennium เป็นฐานข้อมูลจัดการเกี่ยวกับกระบวนการจัดเก็บประมวลผลข้อมูล และสืบค้นดัชนีบทความวารสารที่เป็นการ

จัดการเฉพาะกับบทความวารสารซึ่งเป็นส่วนย่อยในวารสารแต่ละฉบับเท่านั้น แยกต่างหากจากฐานข้อมูลหลักของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Millennium ลักษณะงานมีความแตกต่างจากฐานข้อมูลหลักของห้องสมุด แต่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลถึงกันและสามารถสืบค้นผ่านทางโมดูลการสืบค้นสารนิเทศระบบออนไลน์ (Online Public Access Catalog-OPAC) ของฐานข้อมูลหลักได้ (ละอองชัย, 2550) จากงานวิจัยด้านการค้นหาบทความวารสารไทยของผู้ใช้ห้องสมุดจากฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยพัฒนาโดย สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่าได้มีการวิจัยในเรื่องนี้โดยศึกษาจากการใช้ฐานข้อมูลดัชนีบทความวารสารไทยด้วยระบบโปรแกรม INNOPAC และศึกษาในปี 2543 แต่ในส่วนของการศึกษาการใช้ฐานข้อมูลดัชนีบทความวารสารไทยด้วยระบบโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติ Millennium ซึ่งทาง สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้พัฒนามาจากโปรแกรม

เดิมที่เคยใช้คือ โปรแกรม INNOPAC และนำมาให้บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบันนี้ยังไม่ได้มีการทำวิจัยเกิดขึ้น ซึ่งยังไม่มีข้อมูลความเห็นจากผู้ใช้งานจากฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นอย่างไร มีปัญหาการใช้อย่างไรและมีความพึงพอใจกับผลการสืบค้นในระดับใด ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าจึงควรที่จะได้ทำการศึกษาค้นคว้า วิจัยในเรื่องนี้ เพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง พัฒนา การปฏิบัติงานดัชนีวารสารไทยของห้องสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่นให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้ใช้ห้องสมุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการค้นหาบทความวารสารไทยจากฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย พัฒนาโดย สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นของผู้ใช้ห้องสมุด
2. เพื่อศึกษาปัญหาของผู้ใช้ในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย
3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย

วิธีการศึกษา

การวิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงในเนื้อหาและความถูกต้อง ทดลองแบบสอบถามจำนวน 40 ตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยเกณฑ์ที่กำหนดจะมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป และผลของแบบสอบถามนี้มี

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ใช้งานห้องสมุดต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงบรรยายหรือสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติดังกล่าวผู้วิจัยใช้หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้นได้แก่ประเภทของผู้ใช้ เช่น อาจารย์ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง นักศึกษา ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตลอดจนบุคคลภายนอก และระดับการศึกษา ได้แก่ ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

ตัวแปรตามได้แก่พฤติกรรมการค้นหาบทความวารสารไทยในห้องสมุด ปัญหาในการค้นหาบทความ และความพึงพอใจในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยของห้องสมุด

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ อาจารย์ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง นักศึกษา ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตลอดจนบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นผู้ใช้บริการค้นหาบทความวารสารไทยจากฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยของสำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นสืบค้นทั้งที่สำนักวิทยบริการและห้องสมุดคณะ ในช่วงเดือน มีนาคม – เมษายน 2558

กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากไม่ทราบถึงจำนวนประชากรจริงที่เข้ามาใช้การสืบค้นฐานข้อมูลดัชนีวารสารของสำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาจึงเป็นประเภทไม่ทราบจำนวนประชากร ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเปิดตารางสำเร็จรูปจากสูตรของ Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยเลือกใช้แบบการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มหน่วยตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง ทำให้ไม่สามารถใช้การสุ่มแบบอาศัยความน่าจะเป็นได้ และเลือกใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้จำนวนตามต้องการแบบไม่มีกฎเกณฑ์ กลุ่มตัวอย่างจะเป็นใครก็ได้ที่ให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยในการให้ข้อมูล

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะผู้ใช้บริการที่ค้นหาบทความวารสารไทยจากฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยของสำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น สืบค้นทั้งที่สำนักวิทยบริการและห้องสมุดคณะเฉพาะในช่วงเดือน มีนาคม – เมษายน 2558 นี้เท่านั้นและห้องสมุดคณะที่ผู้ใช้ทำการสืบค้นได้แก่ห้องสมุดตั้งต่อไปนี้นั้นได้แก่ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ เทคนิคการแพทย์ พยาบาลศาสตร์ แพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ และสาธารณสุขศาสตร์ เมื่อรวมกับสำนักวิทยบริการแล้วจะรวมเป็นห้องสมุดทั้งสิ้น สิบสองแห่ง

ผลการศึกษา

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปทั้งสิ้นจำนวน 400 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้นจำนวน 396 คน คิดเป็นร้อยละ 99 ซึ่งแบบสอบถามทุกฉบับมีความสมบูรณ์ใช้เป็นข้อมูลที่จะวิเคราะห์ได้ ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น คิดเป็นร้อยละ 91.2 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 78.0 และส่วนใหญ่สังกัดคณะเภสัชศาสตร์ร้อยละ 11.4

2. ในส่วนของการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยสำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นพบว่าส่วนใหญ่เคยใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย ร้อยละ 62.4 และเรียนรู้วิธีการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยด้วยตัวเองร้อยละ 54.7 อีกทั้งมีวัตถุประสงค์ในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยเพื่อทำรายงาน ร้อยละ 59.5 และใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยเฉพาะช่วงที่ต้องการใช้ ร้อยละ 44.5 ส่วนทางเลือกในการสืบค้นบทความวารสารไทยจากการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยพบว่าส่วนใหญ่ใช้คำสำคัญ (keyword) ในการสืบค้นบทความวารสารไทยจากฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยมากที่สุดร้อยละ 51.0

3. ในส่วนความพึงพอใจในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยพบว่าภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.80 เมื่อพิจารณาความพึงพอใจรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่จะพึงพอใจในด้านรูปแบบในการแสดงผลจากหน้าจอเช่น ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์ ซึ่งให้รายละเอียดครบถ้วนค่าเฉลี่ย 3.97

4. และส่วนปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นพบว่าปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.78 เมื่อพิจารณาปัญหารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาจากผลการสืบค้นไม่พบบทความที่ต้องการ ค่าเฉลี่ย 3.46

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า

1. ผู้ใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารส่วนใหญ่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและส่วนใหญ่

สังกัดคณะเภสัชศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนิกร อินเล็ก และคณะ (2543) ที่ศึกษาความพึงพอใจในการใช้ฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสารไทย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น จากหน้าจอ OPAC และผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้ฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสารไทย ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่นเช่นกันแต่ต่างกันที่งานวิจัยของรัชนิกร อินเล็ก และคณะ (2543) พบว่าผู้ใช้ฐานข้อมูลส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะวิศวกรรมศาสตร์มากที่สุดและสอดคล้องกับงานวิจัยของยุวดี เพชระ และคณะ (2553) ที่ศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น และพบว่าผู้รับบริการ ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งตรงกับข้อมูลจากกองแผนงาน มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ระบุว่า มีจำนวนนักศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด ทำให้มีจำนวนนักศึกษาในระดับนี้เข้าใช้ห้องสมุดมากกว่านักศึกษาในระดับอื่น(กลุ่มงานจัดการข้อมูลสารสนเทศ กองแผนงาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553)

2. ในส่วนของการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นพบว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่เคยใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยร้อยละ 62.4 รองลงมาคือ ไม่เคยใช้ ร้อยละ 37.6 และสาเหตุที่ไม่ใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยเพราะไม่จำเป็นต้องใช้ ส่วนใหญ่ใช้วารสารต่างประเทศค้นหาจากแหล่งอื่น เช่น อินเทอร์เน็ต, หนังสือและไม่รู้จักฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวดี อ้วนไทร (2551) ที่ศึกษาการใช้ WebOPAC ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่านักศึกษาที่ไม่เคยใช้บริการ WebOPAC ของห้องสมุดในการสืบค้นฐานข้อมูลของหนังสือและวารสารไทย คิดเป็นร้อยละ 22.1 และให้เหตุผลที่ไม่เคยใช้บริการเพราะไม่ทราบว่า WebOPAC คืออะไร ไม่มีความจำเป็นต้องใช้และไม่ทราบว่ามึบริการนี้ ซึ่งสาเหตุที่ผู้ใช้ไม่รู้จัก

ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยนั้นอาจเป็นเพราะว่าการประชาสัมพันธ์การใช้ฐานข้อมูลนี้ยังไม่เต็มที่ซึ่งควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นทั้งในรูปแบบของเอกสารแนะนำการใช้ฐานข้อมูล และคำแนะนำการใช้ฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์ ตลอดจนการแนะนำการใช้ฐานข้อมูลเมื่อมีการประชุมพิเศษนักศึกษา

ส่วนการเรียนรู้วิธีการสืบค้นฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยพบว่าส่วนใหญ่เรียนรู้วิธีการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยด้วยตัวเองซึ่งต่างจากการศึกษาของ ศิริวดี อ้วนไทร (2551) ที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เรียนรู้วิธีการใช้จากการเรียนวิชาการรัฐสารสนเทศ แต่สอดคล้องกับการศึกษาของมะลิวัลย์ สิ้นน้อย (2549) ที่ศึกษาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ให้บริการโดยสำนักวิทยบริการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เรียนรู้การสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์จากการเรียนรู้ด้วยตนเองและสอดคล้องกับ สอปิยะ บุญตามช่วย (2552) ซึ่งศึกษาการสืบค้นฐานข้อมูลดัชนีวารสารภาษาไทย ของหอสมุดจอห์น เอฟ เคนเนดี โดยนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เรียนรู้การสืบค้นฐานข้อมูลดัชนีวารสารภาษาไทยด้วยวิธีทดลองสืบค้นด้วยตนเอง ซึ่งการที่นักศึกษาส่วนใหญ่เรียนรู้วิธีการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยด้วยตัวเองนั้นอาจเนื่องจากการใช้ฐานข้อมูลไม่ยุ่งยาก ใช้ง่าย และอาจจะคุ้นเคยกับการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ จึงทำให้มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ที่ดีสามารถสืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเองด้านวัตถุประสงค์ในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยพบว่าส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยเพื่อทำรายงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สอปิยะ บุญตามช่วย (2552) และขวัญตระกูล กลิ่นสุคนธ์ (2547) ที่ศึกษาการใช้ฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสารภาษาไทยของนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวรและพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสาร

ไทยเพื่อทำรายงาน ซึ่งอาจเป็นเพราะอาจารย์ผู้สอนต้องการฝึกให้นักศึกษารู้จักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อนำข้อมูลการศึกษาที่ได้มาใช้เขียนรายงานส่งเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาด้วยด้านความถี่ในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยพบว่า ส่วนใหญ่ใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยเฉพาะช่วงที่ต้องการใช้ ซึ่งต่างจากงานวิจัยของ รัชนิกร อินเล็ก และคณะ (2543) ที่พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนมากใช้ฐานข้อมูลดรชนี้วารสารไทย 2-3 สัปดาห์ต่อครั้ง และ สอปิยะ บุญตามช่วย (2552) ที่พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ มะลิวัลย์ สีน้อย (2549) ซึ่งพบว่า นักศึกษามีความถี่ในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ไม่แน่นอน สาเหตุที่ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยเฉพาะช่วงที่ต้องการใช้ไม่แน่นอนนั้นอาจเป็นเพราะว่าไม่ได้มีเวลาหาห้องสมุดบ่อยเท่าใดนัก หากจะมาใช้ก็ต่อเมื่อมีงานที่ต้องศึกษาค้นคว้า วิจัย ดังนั้นจึงอาจไม่ได้มาห้องสมุดเพื่อสืบค้นฐานข้อมูลดังกล่าวมากสำหรับทางเลือกในการสืบค้นบทความวารสารไทยจากการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยพบว่าส่วนใหญ่ใช้คำสำคัญ (keyword) ในการสืบค้นบทความวารสารไทยจากฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยมากที่สุด และค้นจากชื่อวารสาร (journal) ใช้น้อยที่สุด ซึ่งต่างจากงานวิจัยของ รัชนิกร อินเล็ก และคณะ (2543) ที่พบว่า ใช้ทางเลือกชื่อเรื่องมากที่สุดเป็นลำดับแรกในการสืบค้นข้อมูล และใช้ทางเลือกผู้แต่งน้อยที่สุดในการสืบค้นข้อมูล และต่างจากงานวิจัยของสอปิยะ บุญตามช่วย (2552) ที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ชื่อผู้แต่งในการสืบค้นและทางเลือกที่นักศึกษาใช้น้อยที่สุดคือหัวเรื่อง แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญตระกูล กลิ่นสุคนธ์ (2547) ที่พบว่านิสิตส่วนใหญ่สืบค้นเรื่องที่ต้องการจากฐานข้อมูลดรชนี้วารสารภาษาไทยโดยใช้คำสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรวดี อ้วนไตร (2551) ในส่วนของการใช้ทางเลือกการสืบค้นจากชื่อวารสาร (journal) ซึ่ง

ใช้น้อยที่สุด สาเหตุที่ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้ทางเลือกคำสำคัญในการสืบค้นบทความนั้นอาจเนื่องจากจำชื่อเรื่องเต็มของบทความวารสารนั้นได้ไม่หมดจำได้บางส่วนจึงเลือกใช้คำสำคัญของชื่อบทความมาช่วยค้น

3. สำหรับความพึงพอใจในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความพึงพอใจรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่จะพึงพอใจในด้านรูปแบบในการแสดงผลจากหน้าจอ เช่น ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์ ให้อ่านละเอียดครบถ้วนในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิรวดี อ้วนไตร (2551) ที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมากต่อรูปแบบการแสดงผลเมื่อสืบค้นบทความวารสารไทย

4. ส่วนด้านปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นพบว่าปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาปัญหารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาจากการสืบค้นไม่พบบทความที่ต้องการในระดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนิกร อินเล็ก และคณะ (2543) และ สอปิยะ บุญตามช่วย (2552) และศิรวดี อ้วนไตร (2551) และขวัญตระกูล กลิ่นสุคนธ์ (2547) ที่พบว่าผู้ใช้บริการไม่พบข้อมูลเรื่องที่ต้องการในฐานข้อมูล ผลการสืบค้นที่ได้รับไม่ตรงกับความต้องการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ใช้ยังไม่เข้าใจวิธีการสืบค้นที่ถูกต้องมากนักจึงทำให้ไม่ได้ผลการค้นที่ตรงกับความต้องการ

สำหรับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาระบบฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยมีดังนี้

1. วารสารที่ให้บริการสืบค้นในฐานข้อมูลควรทันสมัยไม่เก่าเกินไปซึ่งสอดคล้องตามข้อเสนอแนะของสอปิยะ บุญตามช่วย (2552) ทั้งนี้

ผู้ใช้ห้องสมุดอาจไม่ต้องการอ้างอิงบทความวารสารที่มีเนื้อหาเก่ามากเกินไป ต้องการให้มีบทความใหม่ๆ ไว้ให้บริการในฐานข้อมูลเพื่อการสืบค้นได้ทันสมัยตามเหตุการณ์ในปัจจุบัน

2. ควรปรับปรุงหน้าจอ OPAC ที่ใช้สืบค้นฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยให้มีความสวยงาม มีคำอธิบายการใช้ฐานข้อมูลพร้อมตัวอย่างเพื่อให้เข้าใจง่ายยิ่งขึ้นสอดคล้องตามข้อเสนอแนะของศิริวดี อ้วนไตร (2551) ทั้งนี้การมีคำอธิบายการใช้งานที่หน้าจอจะช่วยให้ผู้ใช้ทราบวิธีการสืบค้นข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่ต้องรอคำแนะนำจากผู้ใช้บริการห้องสมุดอยู่ตลอดเวลา

3. ระบบคอมพิวเตอร์ในการสืบค้นข้อมูลควรเพิ่มความเร็วยิ่งขึ้นสอดคล้องตามข้อเสนอแนะของสอปิยะ บุญตามช่วย (2552) ซึ่งห้องสมุดควรมีคอมพิวเตอร์ที่มีความเร็วในการให้บริการมากขึ้น เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้บริการไม่ให้เสียเวลาในการสืบค้นมากเกินไป

4. ควรมีการประชาสัมพันธ์ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย ซึ่งเป็นไปตามข้อเสนอแนะของ มะลิวัลย์ สิ้นน้อย (2549) ที่เห็นว่าควรมีนโยบายการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด เรื่องการให้บริการต่างๆ แก่ผู้ใช้เพื่อผู้ใช้จะได้ทราบว่าห้องสมุดมีบริการอะไรบ้าง หากสนใจบริการใดจะได้มาใช้บริการนั้นๆ ของห้องสมุดได้

5. ควรมีคู่มือในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยวางไว้ให้บริการข้างเครื่องคอมพิวเตอร์สอดคล้องตามข้อเสนอแนะของสอปิยะ บุญตามช่วย (2552) และศิริวดี อ้วนไตร (2551) ซึ่งเห็นว่าการมีคู่มือแนะนำการใช้ฐานข้อมูลจะเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยผู้ใช้ให้ทำการอ่านศึกษาทดลองใช้ได้ด้วยตนเอง เป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยผู้ใช้เมื่อไม่พบผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดอยู่ประจำคอยช่วยเหลือในเวลาที่ต้องการ

6. ควรเพิ่มจำนวนคอมพิวเตอร์ในการสืบค้นเช่นเดียวกับข้อเสนอแนะของสอปิยะ บุญตามช่วย (2552) ขวัญตระกูล กลิ่นสุคนธ์

(2547) และบรรเลง สีสุพรรณ และธนชัย สุขถาวร (2557) ที่เห็นว่าห้องสมุดควรเพิ่มจำนวนคอมพิวเตอร์ในการสืบค้นให้เพียงพอต่อผู้ใช้บริการทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้

7. ต้องการให้มีเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคอยแนะนำช่วยเหลือในระหว่างทำการสืบค้นด้วยสอดคล้องตามข้อเสนอแนะของสอปิยะ บุญตามช่วย (2552) และรัชนิกร อินเล็ก และคณะ (2543) เนื่องจากบางครั้งผู้ใช้ประสบกับปัญหาการสืบค้นที่ต้องการคำแนะนำอย่างเร่งด่วน ดังนั้นทางห้องสมุดควรจัดให้มีผู้ปฏิบัติงานให้บริการฐานข้อมูลอยู่ปฏิบัติงานในจุดการให้บริการนี้เพื่อคอยแนะนำช่วยเหลือผู้ใช้ในระหว่างทำการสืบค้นด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งพบว่าปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นส่วนใหญ่มีปัญหามาจากผลการสืบค้นไม่พบบทความที่ต้องการ อีกทั้งยังมีข้อเสนอแนะจากผู้ใช้งานควรมีคู่มือในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยวางไว้ให้บริการข้างเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยนั้น ทางห้องสมุดจึงควรจัดให้มีคู่มือในการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทยวางไว้ให้บริการข้างเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วย เพื่อช่วยผู้ใช้ให้ได้มีรายละเอียดวิธีการในการสืบค้นบทความที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวแล้วให้ทำการวิจัยการใช้ฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย สำนักวิทยบริการ(สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้)มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีกเพื่อเปรียบเทียบดูผลของการวิจัยที่จะทำต่อไปนั้นกับงานวิจัยนี้ว่าเป็นอย่างไรมาก่อนจะได้นำมาปรับปรุงฐานข้อมูลดัชนีวารสารไทย สำนักวิทยบริการ(สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้)มหาวิทยาลัยขอนแก่น ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญตระกูล กลิ่นสุคนธ์. (2547). *ศึกษาการใช้ฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสารภาษาไทยของนิสิตมหาวิทยาลัยนครสวรรค์*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรเลง สีสุพรรณ, และชนชัย สุขถาวร. (2557). *วิจัยเรื่องความพึงพอใจผู้ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น*. [ม.ป.ท. :ม.ป.พ.]
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ.
- สำนักงานกองบรรณาธิการ. (2558). *หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 34(1) : 239-242
- มะลิวัลย์ สินน้อย. (2549). *การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ให้บริการโดยสำนักวิทยบริการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. *บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข*. 24(1-3) : 80-87
- ยุวดี เพชระ, วิลาวัลย์ โตะเอี่ยม, เยาวพร ศานติวิวัฒน์, เหลาทอง สุริยะ, จริญญาภรณ์ นารี และสิริรุ่ง พลธานี. (2553). *รายงานการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น*. [ขอนแก่น] : สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัชนิกร อินเล็ก, สิริรุ่ง พลธานี, และละออ ข้อยุ่น. (2543). *รายงานการวิจัยเรื่องความพึงพอใจในการใช้ฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสารไทย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น จากหน้าจอ OPAC*. [ขอนแก่น] : ฝ่ายหอสมุดมหาวิทยาลัยสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ลักขณา บรรพกาญจน์. (2542). *วิธีการวิจัย*. [กรุงเทพฯ] : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ละออ ข้อยุ่น. (2550). *การจัดการฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสารไทย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Millennium*. [ขอนแก่น] : สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วาโร เฟิงสวัสดิ์. (2553). *สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ศิริวดี อ้วนไตร. (2551). *การใช้ WebOPAC ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสารสนเทศ). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สอปิยะ บุญตามช่วย. (2552). *การสืบค้นฐานข้อมูลดัชนีวารสารภาษาไทย ของหอสมุดจอห์น เอฟ เคนเนดี โดยนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*. *วารสารวิทยบริการ*. 20(1) : 79-81
- สุวันนา ทองสีสุกใส. (2542). *การติดตั้งและการจัดการฐานข้อมูลบรรณานุกรมวารสารไทยในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ INNOPAC*. [ขอนแก่น] : สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics : An introductory analysis*. 3rd ed. New York : Harper and Row.

แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม

The Guideline to Apply Sufficiency Economy Philosophy in Personnel Financial Management for Teachers in Nakhon Pathom Province

นพพร จันทรรนำชู¹

Nopporn Chantaranamchoo¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการณ์รายได้ รายจ่าย เงินออม สินทรัพย์ หนี้สินของครูในจังหวัดนครปฐม 2) ระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม 3) ปัจจัยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม และ 4) แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม ตัวอย่างคือครูในจังหวัดนครปฐม จำนวน 400 คนจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ระดับลึก จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ส่วน คือ แบบสอบถามและแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ระดับลึก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัตราส่วนรายจ่ายต่อรายได้ อัตราส่วนสินทรัพย์ต่อรายได้ อัตราส่วนหนี้สินต่อรายได้ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านความรู้ และด้านคุณธรรมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความพอประมาณอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารการเงินส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประกอบด้วย ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านความรู้ แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารการเงินส่วนบุคคล 5 ด้าน 1.ด้านรายได้ ประกอบด้วย การวางแผนรายได้ได้อย่างมีเหตุผล และการสร้างความสุขที่สมดุล 2. ด้านรายจ่าย ประกอบด้วย การใช้จ่ายที่พอประมาณและมีเหตุผล การปลูกฝังให้แก่ครอบครัวและชุมชน 3. ด้านการออม ประกอบด้วย การวางแผนการออมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัว การสร้างวินัยการออมแก่ตนเองและครอบครัว 4. ด้านสินทรัพย์ ประกอบด้วย การลงทุนอย่างมีความรู้และกระจายความเสี่ยง และการลงทุนความดีด้วยการให้และการบริจาค และ 5.ด้านหนี้สิน ประกอบด้วย การลดการก่อหนี้เพื่อเป็นภูมิคุ้มกัน และการก่อหนี้เฉพาะสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีพ

คำสำคัญ : ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การบริหารการเงินส่วนบุคคล, ครูในจังหวัดนครปฐม

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร email: nopporncu@gmail.com

¹ Assistant Professor, Faculty of Education, Silpakorn University

Abstract

The purpose of this research was to study 1) income, expense, saving, asset and debt of teachers in Nakhon Prathom Province, 2) level of applying the sufficiency economy philosophy in personnel financial management, 3) factors of applying the sufficiency economy philosophy affecting personnel financial management, 4) guideline to applying the sufficiency economy philosophy in personnel financial management for teachers in Nakhon Pathom province. Samples from stratified random sampling and simple random sampling consisted of 400 teachers in Nakhon Pathom province and 4 key informants for in-depth interview. Elicitation tools used for data collection were questionnaire and in-depth interview guideline. Quantitative data analysis was done by using frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, expense to income ratio, asset to income ratio, debt to income ratio and multiple regression analysis. Qualitative data analysis was done by using content analysis.

The research results revealed that applying the sufficiency economy philosophy in personnel financial management was in high level consisting of reasonableness, self-immunity, knowledge and ethics but moderation was in moderate level. The factors of applying the sufficiency economy philosophy affecting personnel financial management consisted of moderation, reasonableness and knowledge. There were 5 guidelines to applying the sufficiency economy philosophy in personnel financial management. First, income guidelines consisted of the reasonable income planning, and balanced happiness building. Second, expense guideline consisted of the moderation and reasonable expense, the family and community indoctrination. Third, saving guidelines consisted of the saving planning with self-immunity, the saving discipline building for themselves and family. Forth, asset guideline consisted of the knowledgeable investment and risk diversification, the goodness investment with giving and donation. Fifth, debt guidelines consisted of the debt reduction for self-immunity, and the debt building for necessary things.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy, Personnel Financial Management, Teachers in Nakhon Pathom Province

บทนำ

ปัจจุบันคนไทยมีรายจ่ายในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้น ทั้งรายจ่ายประจำจากสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ และรายจ่ายที่เกิดขึ้นจากการบริโภคอุปโภคสินค้าฟุ่มเฟือยตามกระแสของบริโภคนิยม ประกอบกับการขาดวินัยทางการเงิน และการบริหารการเงินส่วนบุคคลที่เหมาะสม ส่งผลให้หนี้

สินของครัวเรือนไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสัดส่วนหนี้สินภาคครัวเรือนต่อ GDP เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 63.3 ในปีพ.ศ.2553 เป็นร้อยละ 77.5 ในไตรมาสที่ 1 ปีพ.ศ.2556 (พลิชฐ์ โชติวัฒนกุล และชลิตา แท่งเพชร, 2556: 1) โดยมีจำนวนหนี้สินเฉลี่ย 104,571 บาทต่อครัวเรือนในปีพ.ศ. 2547 เพิ่มขึ้นเป็น 163,087 บาทต่อครัวเรือนในปีพ.ศ. 2556 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) เช่นเดียว

กับครูซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่จำเป็นต้องมีการใช้จ่ายทั้งจากสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต และรายจ่ายเพื่อยกระดับสถานภาพทางสังคม ส่งผลให้หนี้สินของครูที่มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลหนี้สินครูในปี พ.ศ. 2548 พบว่า จากครูที่มีหนี้สิน 613,718 คน เป็นหนี้ในระบบ 115,626 คน มีหนี้สินรวม 230,890.74 ล้านบาท เฉลี่ยมีหนี้สินประมาณ 1.1 ล้านบาท และมีหนี้สินนอกระบบ 18,594.12 ล้านบาท (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2550) ทั้งนี้สาเหตุการเป็นหนี้ของครูมีหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการตกอยู่ในกระแสบริโภคนิยมที่กระตุ้นให้ครูต้องยกระดับการบริโภคของตนเองให้สูงขึ้น การส่งเสริมการกู้ยืมโดยหน่วยงานภาครัฐ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ครู สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งครูบางส่วนมีความเชื่อว่าภาครัฐจะต้องเข้ามาช่วยแก้ไขหนี้สินของครูเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการเรียนการสอน (วรการณ สยามโกเศศ, 2554: 6)

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายเริ่มตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจากการเพิ่มขึ้นของหนี้สินของครู เนื่องจากครูเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ครูมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อไปในอนาคตด้วยเหตุนี้ เมื่อครูมีความมั่นคงในชีวิต และมีขวัญกำลังใจในการทำงาน ส่งผลให้ครูสามารถเสียสละและอุทิศตนในการถ่ายทอดความรู้และเจตคติที่ดีให้แก่ผู้เรียนได้อย่างสมบูรณ์ ในทางตรงข้าม หากครูต้องประสบกับความไม่มั่นคงในชีวิตอันเนื่องมาจากปัญหาหนี้สินที่อาจเกิดจากค่าใช้จ่ายที่เป็นในครอบครัว เช่น ที่อยู่อาศัย ยานพาหนะ การศึกษาเล่าเรียนของบุตรหลาน การลงทุนประกอบอาชีพเสริม และหนี้สินบางส่วนอาจเกิดจากผลของกระแสบริโภคนิยมที่กระตุ้นให้เกิดการใช้จ่าย

ในสิ่งที่ไม่จำเป็น รวมทั้งการขาดวินัยทางการเงิน ทำให้รายได้ที่มีอยู่ไม่เพียงพอกับรายจ่าย และก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินจำนวนมาก จำเป็นต้องพึ่งพาแหล่งเงินกู้ทั้งในระบบและนอกระบบ และอาจส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน (เจริญ ภูวิจิตร, 2550: 32) อย่างไรก็ตามยังมีครูบางกลุ่มที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้สินของตนเองได้ แสดงให้เห็นว่าปัญหาหนี้สินของครูไม่สามารถที่จะแก้ไขโดยภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว และไม่สามารถใช้วิธีการแก้ไขที่มีรูปแบบเดียว หากแต่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครูในการแก้ไขปัญหาหนี้สินดังกล่าว และต้องอาศัยการตระหนักในวินัยทางการเงินและการจัดการหนี้สินของครู (สายพิน แก้วงามประเสริฐ, 2555: 5) สะท้อนให้เห็นว่าครูบางกลุ่มขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารการเงินส่วนบุคคล รวมทั้งไม่สามารถนำหลักของการบริหารการเงินส่วนบุคคลมาใช้

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงิน ทั้งในด้านการสร้างรายได้ การใช้จ่าย การออม สินทรัพย์ และหนี้สิน ที่ส่งผลให้ผู้ที่นำมาประยุกต์ใช้สามารถบริหารการเงินส่วนบุคคลได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากเป็นปรัชญาที่ดำเนินอยู่บนทางสายกลางที่เหมาะสมกับคนทุกกลุ่ม การสร้างความมั่นคงทางการเงินในครอบครัว จำเป็นต้องตั้งอยู่บนความพอประมาณ มีการสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินที่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความมีเหตุผลโดยการใช้จ่ายเงินให้มีประโยชน์สูงสุดและต้องใช้จ่ายเงินอย่างคุ้มค่า รู้จักใช้เงินอย่างประหยัด และต้องนำความรู้และการบริหารการเงินที่มีความเหมาะสมมาพิจารณาประกอบ และเป็นไปตามเป้าหมายของชีวิตที่ตั้งไว้

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดในพื้นที่ปริมณฑลที่มีความเป็นเมืองสูง กระแสบริโภคนิยมเข้ามากระตุ้นให้ครูจำเป็นต้องยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมผ่านการบริโภค และการใช้จ่ายสินค้าและบริการ และอาจต้องก่อหนี้สินเพื่อ

นำไปใช้ซื้อสินค้าและบริการเหล่านั้น ประกอบกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ บุญคลี่ (2552) ที่ศึกษาพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของครูในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 จังหวัดนครปฐม พบว่าครูส่วนใหญ่คือร้อยละ 56.8 มีหนี้สิน และส่วนใหญ่คือร้อยละ 21.4 ต้องชำระหนี้มากกว่าร้อยละ 31 ของเงินเดือน และยังมีวินัยทางการเงินอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาหนี้สินของครูในจังหวัดนครปฐมที่จำเป็นต้องมีแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม ด้วยการเสนอแนวทางในการบริหารการเงินส่วนบุคคลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปรัชญาที่ตั้งอยู่บนทางสายกลาง เพื่อให้ครูรวมถึงบุคคลทั่วไปสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการเงินส่วนบุคคล

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม รวมทั้งหาแนวทางในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์รายได้ รายจ่าย เงินออม สินทรัพย์ หนี้สินของครูในจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูในจังหวัดนครปฐม
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีผลต่อการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม
4. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีผลต่อการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม ด้านอัตราส่วนรายจ่ายต่อรายได้ อัตราส่วนเงินออมต่อรายได้ อัตราส่วนสินทรัพย์ต่อรายได้ และอัตราส่วนหนี้สินต่อรายได้

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (independent variables) คือ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านเงื่อนไขความรู้ และด้านเงื่อนไขคุณธรรม

2. ตัวแปรตาม (dependent variables) คือ การบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย อัตราส่วนรายจ่ายต่อรายได้ อัตราส่วนเงินออมต่อรายได้ อัตราส่วนสินทรัพย์ต่อรายได้ และอัตราส่วนหนี้สินต่อรายได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร (population) เป็นข้าราชการครูในจังหวัดนครปฐม จำนวน 4,826 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดนครปฐม, 2556)

ตัวอย่าง (sample) และวิธีการสุ่มตัวอย่าง จากการคำนวณขนาดของตัวอย่างจากสูตรของของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ตัวอย่างจำนวน 400 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) ในการสัมภาษณ์ระดับลึก (in-depth interview) เป็นครู

ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 4 คน โดยเลือกอย่างเจาะจง (purposive selection) ซึ่งเป็นครูที่ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารการเงินส่วนบุคคล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ส่วน คือ แบบสอบถาม และแนวการสัมภาษณ์ระดับลึก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (construct validity) และความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) และคำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบสอบถามทั้งหมด เท่ากับ 0.8675

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม ใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2. การวิเคราะห์สภาพการณ์รายได้ รายจ่าย การออม สินทรัพย์ และหนี้สินของครูในจังหวัดนครปฐม ใช้ค่าสูงสุด (maximum) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์ระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู ในจังหวัดนครปฐม ใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. การวิเคราะห์การบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม โดยใช้อัตราส่วนรายจ่ายต่อรายได้ การออมต่อรายได้ สินทรัพย์ต่อรายได้ และหนี้สินต่อรายได้นครปฐม ใช้การวิเคราะห์การถดถอยหัพคูณ (multiple regression analysis) แบบ enter

5. การวิเคราะห์ปัจจัยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีผลต่อการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัด

6. การวิเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 สภาพการณ์รายได้ รายจ่าย เงินออม สินทรัพย์ หนี้สินของครูในจังหวัดนครปฐม

ด้านรายได้ รายได้รวมต่ำสุด 15,000 บาท ต่อเดือน รายได้สูงสุด 110,200 บาทต่อเดือน รายได้เฉลี่ย 42,053.54 บาทต่อเดือน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 20,304.92 บาทต่อเดือน

ด้านรายจ่าย รายจ่ายรวมต่ำสุด 2,000 บาทต่อเดือน รายจ่ายสูงสุด 81,000 บาทต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ย 41,954.95 บาทต่อเดือน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 20,433.54 บาทต่อเดือน

ด้านเงินออม เงินออมรวมต่ำสุด 0 บาท เงินออมสูงสุด 54,000 บาท เงินออมเฉลี่ย 7,260.02 บาท และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7,919.47 บาท

ด้านสินทรัพย์ มีสินทรัพย์รวมต่ำสุด 0 บาท สินทรัพย์สูงสุด 24,200,000 บาท สินทรัพย์เฉลี่ย 1,798,920.40 บาท และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3,028,232.19 บาท

ด้านหนี้สิน หนี้สินรวมต่ำสุด 0 บาท หนี้สินสูงสุด 5,500,000 บาท หนี้สินเฉลี่ย 731,865.63 บาท และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1,105,823.63 บาท

ตอนที่ 2 ระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูในจังหวัดนครปฐม

การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูในจังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$ S.D. = 0.44) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ด้านและอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย

จากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านคุณธรรม ($\bar{X} = 4.32$ S.D. = 0.59) ด้านความรู้ ($\bar{X} = 3.84$ S.D. = 0.65) ด้านมีความเหตุผล ($\bar{X} = 3.72$ S.D.=0.71) ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ($\bar{X} = 3.60$ S.D. = 0.72) และด้านความพอประมาณ ($\bar{X} = 3.42$ S.D. = 0.68) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ปัจจัยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีผลต่อการบริหาร

ตารางที่ 1 ปัจจัยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีผลต่อการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม ด้านอัตราส่วนรายจ่ายต่อรายได้

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง	B	Beta	t	Sig
Constant	1.269		11.278*	0.000
ความพอประมาณ (X_1)	-0.118	-0.264	-4.125*	0.000
ความมีเหตุผล (X_2)	0.038	0.088	1.251	0.212
การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (X_3)	-0.029	-0.069	-0.990	0.323
ความรู้ (X_4)	-0.073	-0.158	-2.318*	0.021
คุณธรรม (X_5)	-0.007	-0.014	-0.227	0.821

$R^2 = 0.135$ Adjusted $R^2 = 0.124$ $F = 12.255^*$

2. ด้านอัตราส่วนเงินออมต่อรายได้ พบว่า ปัจจัยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อการบริหารการเงินส่วนบุคคล

การเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม

1. ด้านอัตราส่วนรายจ่ายต่อรายได้

ปัจจัยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ประกอบด้วย ด้านความพอประมาณ (X_1) และด้านความรู้ (X_4) ดังตารางที่ 1

ของครูในจังหวัดนครปฐม ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ประกอบด้วย ด้านความพอประมาณ (X_1) และด้านความรู้ (X_4) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีผลต่อการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม ด้านอัตราส่วนเงินออมต่อรายได้

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง	B	Beta	t	Sig
Constant	-0.344		-4.488*	0.000
ความพอประมาณ (X_1)	0.062	0.225	3.430*	0.001
ความมีเหตุผล (X_2)	0.028	0.106	1.482	0.139
การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (X_3)	-0.010	-0.037	-0.509	0.611
ความรู้ (X_4)	0.054	0.183	2.630*	0.009
คุณธรรม (X_5)	0.012	0.036	0.595	0.552

$R^2 = 0.181$ Adjusted $R^2 = 0.169$ $F = 15.399^*$

3. ด้านอัตราส่วนสินทรัพย์ต่อรายได้ บุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญ พบว่า ไม่มีปัจจัยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีผลต่อการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม ด้านอัตราส่วนสินทรัพย์ต่อรายได้

ตารางที่ 3 ปัจจัยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีผลต่อการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม ด้านอัตราส่วนสินทรัพย์ต่อรายได้

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง	B	Beta	t	Sig
Constant	-7.676		-0.216	0.829
ความพอประมาณ (X_1)	-2.157	-0.023	-0.268	0.789
ความมีเหตุผล (X_2)	6.231	0.067	0.707	0.480
การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (X_3)	5.373	0.057	0.543	0.588
ความรู้ (X_4)	3.610	0.037	0.388	0.698
คุณธรรม (X_5)	4.820	0.042	0.517	0.605

$R^2 = 0.024$ Adjusted $R^2 = 0.02$ $F = 1.136$

4. ด้านอัตราส่วนหนี้สินต่อรายได้ ของครูในจังหวัดนครปฐม ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ปัจจัยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อการบริหารการเงินส่วนบุคคล ประกอบด้วย ด้านความมีเหตุผล (X_2) และด้านความรู้ (X_4) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ปัจจัยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีผลต่อการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม ด้านอัตราส่วนหนี้สินต่อรายได้

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง	B	Beta	t	Sig
Constant	44.996		2.712	0.007
ความพอประมาณ (X_1)	-3.319	0.072	-0.831	0.407
ความมีเหตุผล (X_2)	-8.937	-0.197	-2.071*	0.039
การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (X_3)	-2.649	-0.057	-0.632	0.528
ความรู้ (X_4)	10.587	0.216	2.287*	0.023
คุณธรรม (X_5)	-0.278	-0.005	-0.065	0.948

$R^2 = 0.048$ Adjusted $R^2 = 0.206$ $F = 8.245^*$

ตอนที่ 4 แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม

1. ด้านรายได้ ประกอบด้วย การวางแผนรายได้อย่างมีเหตุผล โดยวางแผนเกี่ยวกับรายได้ของตนเองและครอบครัวเป็นตัวตั้ง เพื่อประมาณสัดส่วนของการใช้จ่ายและเงินออมให้

เหมาะสมกับรายได้ที่มีอย่างมีเหตุผล และการสร้างความสุขที่สมดุลเป็นเป้าหมายหลักในการดำรงชีวิต และเป็นเป้าหมายสำคัญของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารการเงินส่วนบุคคลและการดำเนินชีวิต ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า

“...ความพอประมาณ ก็ดูรายได้ก่อน รายได้สักประมาณเท่าไรแล้วก็แบ่งสัดส่วนของรายได้ เช่น ใช้จ่ายประจำ และก็ใช้จ่ายที่เราสิ่งที่จำเป็น.แต่อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญคือ รายได้ 30% ต้องเก็บออมไว้โดยที่ไม่นำมาใช้จ่าย...”

2. ด้านรายจ่าย ประกอบด้วย การใช้จ่ายที่พอประมาณและมีเหตุผล โดยการใช้จ่ายอย่างประหยัดในชีวิตประจำวันตามความเหมาะสมเป็นประโยชน์แก่ตนเอง ไม่เดือดร้อนผู้อื่น ตระหนักถึงความคุ้มค่า และเหมาะสมกับสถานภาพและอาชีพ ไม่ให้ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น แต่ก็ไม่ได้ดูขัดสนอย่างสุดโต่ง และการปลูกฝังให้แก่ครอบครัว และชุมชนให้มีเหตุผลในการใช้จ่าย เพื่อขยายผลตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ระดับครอบครัว และระดับชุมชน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า

“...ระยะสั้น ก็ใช้จ่ายสิ่งของที่จำเป็น ระยะยาวจำนวนเงินมาก เราก็ต้องวางแผนไว้ ระยะสั้น เช่น ของจับจ่ายใช้สอยที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เครื่องใช้ส่วนใหญ่จะไปซื้อรวมๆ ครั้งเดียว ดูปริมาณเงินเป็นหลัก เราจะซื้อมาใช้จ่ายให้พอกับในรายเดือนที่เราใช้ .แต่ส่วนของที่ใช้จ่ายระยะยาวคือของที่จำเป็นที่เราอยากจะได้ ยกตัวอย่างเช่น ตู้เย็น เครื่องซักผ้า อันนี้ซื้อเป็นเงินเดือนไม่ได้เพราะเงินไม่พอ เราก็จะต้องวางแผนไว้ว่าซักสามเดือนเก็บออมถึงจะซื้อได้...”

3. ด้านการออม ประกอบด้วย การวางแผนการออมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัว โดยเป็นการออมที่มีความมั่นคงและสร้างหลักประกันในระยะยาว และการสร้างวินัยการออมแก่ตนเองและครอบครัว ซึ่งเป็นการออมที่มีความสมดุลกับชีวิต เพื่อให้คนในครอบครัวสามารถดำเนินชีวิตได้

และเป็นภูมิคุ้มกันสำหรับครอบครัว ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า

“...เราเป็นครอบครัวขนาดเล็กเนี่ยมี พ่อแม่ ลูก ฉะนั้นลูกสองคน ต้องวางแผนว่าใช้จ่ายอย่างไร ก็วางแผนแล้วว่าเดือนหนึ่งฝากเงินธนาคารให้เขาสามร้อยบาท และก็ใส่ไปเรื่อย พอปีที่สามปีที่สี่จนถึงปีสุดท้าย ฝากให้เขาพันห้าร้อยบาท ใช้ซื้อเขาจนครบ 18 ปีจบ ม.6 ไม่เบิกเลย...”

4. ด้านสินทรัพย์ ประกอบด้วย การลงทุนอย่างมีความรู้และกระจายความเสี่ยง โดยพิจารณาถึงความคุ้มค่าในการลงทุน ความเสี่ยงที่ไม่สูงจนเกินไป และลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความจำเป็นก่อนสินทรัพย์ประเภทอื่นเพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิต และการลงทุนความดีด้วยการให้และการบริจาค ที่แม้จะไม่มีมูลค่าที่เป็นรูปธรรมหากแต่มีคุณค่าทางจิตใจ เนื่องจากการให้และการทำบุญเป็นการเกื้อกูลต่อผู้ให้ ผลตอบแทนคือกรรมดีสิ่งกำกับคุณธรรมในจิตใจ ที่เชื่อมโยงระหว่างความรู้จักกับคุณธรรม เป็นการประหยัดเพื่อเกื้อกูลผู้อื่นและสร้างกิจกรรมที่เป็นสาธารณะประโยชน์ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับครอบครัว ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า

“...เมื่อเรามีรายได้สูง เราก็ต้องจุนเจือคนอื่น ให้ทานคนอื่น ช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่าเรา มันเพิ่มพูนทางด้านจิตใจของเราด้วย เราจะมีการรู้จักให้ เพราะเราพอมายู่จุดนี้ เราก็จะมีเงินเดือนค่อนข้างสูงกว่าคนอื่น เราก็ต้องแบ่งส่วนนี้ ซึ่งตอนแรกเราไม่คิด เพราะเราไม่มีเงิน เพราะเราเงินน้อย เพียงแต่ใช้รายวัน แต่พอมายถึงจุดนี้ปั๊บ เราสามารถวางแผนเงินสามถึงห้าเปอร์เซ็นต์ซึ่งไปทำบุญไปช่วยเหลือคนทุกข์ยากอะไรอย่างเงี้ย ทุกปีจะไปวัดพระบาทน้ำพุ ซื้อของไปบริจาค...”

5. ด้านหนี้สิน ประกอบด้วย การลดการก่อหนี้โดยใช้หลักคุณธรรมในจิตใจของสมาชิกในชุมชนและเป็นภูมิคุ้มกันสำหรับชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก และการก่อหนี้เฉพาะสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่มีราคาสูง

รวมทั้งการก่อกองหนี้ที่เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า

“...การผ่อนเงินธรรมดาไม่เคยใช้เลย ใช้ส่วนใหญ่ที่จำเป็นหลักๆ คือ ที่จำเป็นมากคือ การกู้เงินจากสหกรณ์ การกู้เงินสหกรณ์ส่วนใหญ่จะกู้เงินมาจำเป็น ที่มันจำเป็นคือ ซื้อมันอันดับแรก อันนี้เป็นวางแผนระยะยาวสิบปี...และก็รู้ว่าถ้าเราก่อหนี้ เราต้องวางแผน หนี้เหล่านี้สามารถที่จะใช้เบ็ดเสร็จได้ก็ปี ทุกครั้งที่ซื้อของจะคิดแบบนี้เสมอ ถ้าเดือนไหนเราจะชะลอไว้ก่อน ...”

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวทางในการบริหารการเงินส่วนบุคคล ที่แม้ว่าจะไม่เน้นการบริหารการเงินที่มีประสิทธิภาพและผลตอบแทนสูงที่สุด หากแต่เป็นแนวทางการบริหารการเงินที่มุ่งสร้างความสมดุลให้แก่ปัจเจกบุคคล ครอบครัว และชุมชนได้ในระยะยาว

อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม

ด้านความพอประมาณ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ ขวัญมกล ดอนขวา (2556) ที่ศึกษาแบบจำลองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า องค์ประกอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีค่าสัมประสิทธิ์มากที่สุดคือ ด้านความพอประมาณ สาเหตุอาจเนื่องมาจากความพอประมาณเป็นองค์ประกอบที่ทำให้ครูไม่หลงใหลไปกับกระแสบริโภคนิยม ประกอบกับการมีความรู้เท่าทันสื่อที่กระตุ้นการบริโภค ที่ทำให้ครูมีการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับสถานภาพและความจำเป็นของตนเองและครอบครัว

ด้านความมีเหตุผล เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ Kidwella & Turrisib (2004) ที่ศึกษาการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการจัดการการเงินส่วนบุคคลของนักเรียน พบว่า ทักษะคิดแบบมีเหตุผลเชื่อมโยงพฤติกรรมในอดีต และการวางแผนการรับรู้ทางการเงิน มีผลต่อความตั้งใจในการวางแผนทางการเงิน เช่นเดียวกับปรียานุช พิบูลสรารุช (2554) ที่เสนอว่า ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของความถูกต้อง ความเป็นจริงตามหลักวิชาการ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตัดสินใจในเรื่องของการก่อกองหนี้ที่จะต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการก่อกองหนี้ นั้น เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตในระยะยาว

ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้อง Nepomuceno & Laroche (2015) ที่ศึกษาผลกระทบจากวิถีแบบวัตถุนิยม และการต่อต้านบริโภคนิยม ที่มีความสัมพันธ์กับหนี้สินและสินทรัพย์ส่วนบุคคลของลูกค้ำของสถาบันการเงิน พบว่า ความสำเร็จจากการต่อต้านมิติของบริโภคนิยมมีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับหนี้สินส่วนบุคคล และมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับสินทรัพย์ส่วนบุคคล หมายความว่า ผู้ที่มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีจากกระแสบริโภคนิยม จะสามารถจัดการการเงินส่วนบุคคลได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากครูในงานวิจัยนี้มีฐานะเป็นข้าราชการ ซึ่งจะได้รับสวัสดิการในระยะยาวภายหลังจากการเกษียณอายุราชการ จึงอาจมีการวางแผนทางการเงินด้านการ

มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีไม่เต็มที่ เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ทำงานในภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านรายได้ และด้านหลักประกันสุขภาพ เนื่องจากได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลบางส่วนอยู่แล้ว

ด้านความรู้ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับเบญจวรรณ บุญคลี (2552) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของครู: ศึกษากรณีครูในเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 ที่พบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการออม เป็นปัจจัยที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของครู และสอดคล้องกับ Shima et al. (2009) ที่ศึกษาเส้นทางสู่ความสำเร็จของการอยู่ดีมีสุขทางการเงินของวัยรุ่นตอนปลาย พบว่า การให้ความรู้ทางการเงินจากครอบครัว และการให้ความรู้ทางการเงินจากการศึกษาในระบบส่งผลต่อบทบาททางสังคมที่ทำให้วัยรุ่นตอนปลายสามารถแสวงหาความรู้ มีทัศนคติ และมีพฤติกรรมที่ตั้งใจทางการเงินบนฐานทางความรู้ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการให้ความรู้ด้านการวางแผนการเงินส่วนบุคคลให้แก่ครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการออมและการลงทุน จะช่วยเป็นแนวทางการวางแผนทางการเงินให้แก่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ด้านคุณธรรม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูในจังหวัดนครปฐม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่สอดคล้องกับเบญจวรรณ บุญคลี (2552) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของครู ที่พบว่าลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นปัจจัยที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของครู เช่นเดียวกับ Sipon et al. (2014) ศึกษาบทบาทของศาสนาที่มีต่อหนี้สินทางการเงินและความเครียดทางการเงิน ผลการ

ศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับวิธีการปฏิบัติทางศาสนากับหนี้สินทางการเงิน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากครูจะใช้คุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพในการปฏิบัติหน้าที่และการประกอบวิชาชีพครู มากกว่าที่จะใช้คุณธรรมในการบริหารการเงินส่วนบุคคล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ท่านจะกอดหนี้เพื่อสิ่งที่เป็นในการดำรงชีวิตเท่านั้น ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้ครูมีวินัยทางการเงิน มีความอดทนต่อการย่ำแย่ของกระแสของบริโภคนิยม ไม่กอดหนี้ในสินค้ำที่ฟุ่มเฟือย

2. จากระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ท่านวิเคราะห์ความคุ้มค่าจากการลงทุนอย่างถูกหลักวิชาการและเหมาะสม ดังนั้น จึงควรให้ความรู้และทักษะในการวิเคราะห์การลงทุน เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนที่คุ้มค่า ความเสี่ยงไม่สูงเกินไป และเป็นไปตามหลักวิชาการ

3. จากระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ท่านใช้จ่ายในการประกันชีวิตและสุขภาพ ดังนั้น จึงควรสนับสนุนให้ครูวางแผนการเงินส่วนบุคคลด้วยการประกันชีวิตและสุขภาพ ซึ่งนอกจากจะเป็นหลักประกันความเสี่ยงด้านสุขภาพในอนาคตแล้ว ยังสามารถใช้ในลดยอนภาษีด้วย

4. จากระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการลงทุนและการวางแผนทางการเงิน ดังนั้น จึงควรมีการอบรมให้

ความรู้ในการวางแผนทางการเงินให้แก่ครูเพื่อเป็นหลักในการบริหารการเงินส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับสถานะทางการเงินของครูในแต่ละกลุ่ม

5. จากระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณธรรม พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ทำนจัดสรรเงินออมโดยไม่กระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ดังนั้น จึงควรหาแนวทางเพิ่มรายได้และส่งเสริมการออมแก่ครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่ยังมีรายได้น้อย เพื่อมิให้กระทบกับรูปแบบการใช้จ่ายโดยปกติมากนัก

6. จากปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารการเงินส่วนบุคคล ประกอบด้วย ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านความรู้ ดังนั้น จึงควรมีการให้ความรู้ในการบริหารการเงินส่วนบุคคล เพื่อให้การตัดสินใจในการวางแผนทางการเงินอย่างมีเหตุผลและความรู้ รวมทั้งส่งเสริมความพอ

ประมาณให้แก่ครูไม่สามารถต้านทานกับกระแสบริโภคนิยมอย่างรู้เท่าทัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ตัวอย่างครูที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่คล้ายคลึงกัน

2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (participatory action research) เพื่อพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารการเงินส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษา

3. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์สำหรับครู และบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่อื่น

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญกมล ดอนขวา. (2556). แบบจำลองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร*, 7(2), 139-153.
- เจริญ ภูวิจิตร. (2550). ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*, 27(1), 20-31
- เบญจวรรณ บุญคลี. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีวินัยทางการเงินของครู: ศึกษากรณีครูในเขตพื้นที่การศึกษาเขต 2 จังหวัดนครปฐม. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2549). *เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในการประชุม ยุทธศาสตร์การสื่อสารในการเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พลีษฐ์ โชติวัฒน์กุล และชลิตา แท่งเพชร. (2556). *หนี้ครัวเรือนนั้นสำคัญไฉน*. ค้นเมื่อ 16 มกราคม 2557. จาก http://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/Article_28_0513.pdf
- วรารณ สามโกเศศ. (2554). หนี้สินครู ก้าวกระโดด. *มติชนรายวัน*. วันพฤหัสบดีที่ 22 กันยายน 2554: 6
- สายพิน แก้วงามประเสริฐ. (2555). ปัญหาหนี้สินครูอีกแล้ว. *มติชนรายวัน*. วันพฤหัสบดีที่ 9 กุมภาพันธ์ 2555: 6

- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2550). *การประหยัดและการมีวินัยทางการเงิน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). *เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจที่สำคัญ พ.ศ.2556*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- Kidwella, B. & Turrissib, R. (2004). An examination of college student money management tendencies. *Journal of Economic Psychology*. 25(5), pp.601-616.
- Krejcie, R.V. & Morgan D.W. (1970). Determining sample size of research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.
- Nepomuceno, M.V. & Laroche, M. (2015). The impact of materialism and anti-consumption lifestyles on personal debt and account balances. *Journal of Business Research*, 68(3), pp.654-664.
- Shima, S.X., Jing J., Barberc, B. L. & Lyonsd, A.C. (2009). Pathways to life success: A conceptual model of financial well-being for young adults. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(6), pp.708-723.
- Sipon, S., Othman, K.G., Zulkifli A.& Radzi, H.M. (2014). The Impact of Religiosity on Financial Debt and Debt Stress. *Procedia - Social and Behavioural Sciences*, 140(22), pp. 300–306.

การแสวงหาและปรัชญาแห่งความรู้ของกลุ่มปทัสถานและปฏิฐานนิยม มรดกทางปัญญาจากการถกเถียงกันของ Dwight Waldo และ Herbert A. Simon

Tradition of Inquiry and Philosophies of Knowledge of Public Administration Intellectual Heritage from the Waldo-Simon Debate

บูรณจิตร์ แก้วศรีมล¹

Buranajit Keawsrimol¹

บทคัดย่อ

บทความนี้เสนอแนวทางและปรัชญาในการแสวงหาความรู้ของรัฐประศาสนศาสตร์ของนักคิด 2 กลุ่มหลักได้แก่ กลุ่มปทัสถาน (Normative) ที่เน้นวิธีการแสวงหาความรู้โดยอาศัยประสบการณ์และสัญชาตญาณทางการบริหารโดยการใช้วิธีการเชิงคุณลักษณะเน้นการเสนอแนะแนวทางการบริหารที่ควรจะเป็นส่วนอีกกลุ่มคือกลุ่มปฏิฐานนิยม (Positivist) ที่มุ่งเน้นการเข้าถึงความจริงในเชิงประจักษ์ อาศัยวิธีการแบบวิทยาศาสตร์ มีการพิสูจน์ ทดลอง และต้องแยกความจริงออกจากค่านิยมหลักการแสวงหาความรู้ที่ต่างกันอย่างนี้นำมาสู่การโต้เถียงกันของนักวิชาการที่กลายเป็นที่สนใจคือการโต้เถียงระหว่าง Dwight Waldo ในฝั่งความเชื่อแบบปทัสถานที่ยืนยันว่ารัฐประศาสนศาสตร์เกี่ยวข้องอย่างแน่นแฟ้นและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมการเมืองไม่สามารถแยกค่านิยมออกจากการบริหารได้ กับอีกฝั่งหนึ่งคือ Herbert A. Simon ในความเชื่อกลุ่มปฏิฐานนิยม (Positivist) ที่เชื่อว่าการแสวงหาความรู้ทางสังคมศาสตร์ต้องยึดหลักการแบบวิทยาศาสตร์และต้องแยกค่านิยมออกจากข้อเท็จจริงเพื่อพัฒนาให้บรรลุความเป็นศาสตร์

คำสำคัญ : ปรัชญาการแสวงหาความรู้, ปทัสถาน, ปฏิฐานนิยม

Abstract

There are two main methods of knowledge inquiries that are accepted among scholars. The first one is Normative, based on experience and self-conscious to suggest the appropriate ways of administration by using Qualitative methods. Another method is Positivist that focuses on empirism which uses the scientific method. It is the method that can be approved, experimented and separate the facts from the value. From the differences between the methods of knowledge inquiries, it leads to discussion among public-administrative scholars. The discussion that becomes the knowledge heritage of public administration is the debate between Dwight Waldo and

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Herbert A. Simon. Dwight Waldo insists that public administration is related to and becomes one of the political societies and cannot be separated from the norm of the administration. In contrast, Herbert A. Simon believes that the knowledge inquiry of public administration has to rely on scientific methods and separate from the facts and values. Positivism uses scientific based methods and the advantages of Normative Method that cannot avoid the norm of societal and organizations.

Keywords : Knowledge Inquiry ,Normative,Positivist

บทนำ

รัฐประศาสนศาสตร์เป็นสังคมศาสตร์ประยุกต์ที่มุ่งเน้นทำความเข้าใจและอธิบายการบริหารภาคสาธารณะที่มีลักษณะเป็นสหสาขาวิชา ทั้งนี้ขอบเขตการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์มีระเบียบวิธีที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นวิธีการศึกษาในเชิงปริมาณ (quantitative method) วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative method) หรือแม้กระทั่งการศึกษาในรูปแบบผสม (mixed method) ทั้งนี้จากสถิติบทความวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่ตีพิมพ์ในวารสารที่มีชื่อเสียง เช่น Public Administration Review, American Political Science Review พบว่างานวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ ได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลาย มีทั้งรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพหรือแม้แต่วิธีการผสมผสานและมีทั้งผลงานจากนักวิชาการและการเขียนบทความจากประสบการณ์ทำงานของนักปฏิบัติในระบบราชการ (Norma M.Riccuci, 2010:1-3) ทั้งนี้ Vincent Ostrom ได้ชี้ให้เห็นว่าปัญหาของรัฐประศาสนศาสตร์คือการที่นักวิชาการขาดพื้นฐานข้อตกลงเกี่ยวกับขอบเขตการแสวงหาความรู้และวิธีการในการแสวงหาความรู้ที่เป็นหนึ่งเดียวกัน (Vincent Ostrom, 1973: 803-805) จึงทำให้เกิดการโต้แย้งและนำไปสู่วิกฤตเอกลักษณ์ของรัฐประศาสนศาสตร์

แนวทางการแสวงหาความรู้ของรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคดั้งเดิมและยุคปฏิวัติทางพฤติกรรมศาสตร์

ย้อนไปยังรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคดั้งเดิมเป็นที่ทราบว่าการศึกษาค้นคว้าเพียงขั้นเดียวของ Woodrow Wilson ในปี ค.ศ.1887 แทบไม่ได้ให้ความสำคัญในการกำหนดที่มาของรัฐประศาสนศาสตร์ในฐานะของการเป็นวิชาความรู้ใดๆ ทั้งสิ้น เพราะ Woodrow Wilson สร้างหลักการบริหารจากประสบการณ์การทำงานในองค์กรในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา โดยเสนอแนวคิดแยกการบริหารออกจากการเมืองพร้อมกับค้นหาหลักการบริหารที่จะทำให้องค์กรบรรลุการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดภายใต้ทักษะของตนเองในฐานะผู้บริหารรัฐบาลอเมริกา ในภายหลัง Dwight Waldo เรียกการสร้างองค์ความรู้ในลักษณะนี้ว่าเป็นการใช้เพียงสามัญสำนึกส่วนบุคคล (Dwight, 1980) กล่าวคือเป็นการใช้เพียงความคิด ประสบการณ์ หรือความรู้สึกของผู้เขียนในการกลั่นกรองและเรียบเรียงความคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลแล้วสร้างหลักการในการปฏิบัติงาน แล้วเสนอแนวทางในเชิงปทัสสถานเพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหาร ซึ่งต่อมาทีมงานเขียนของนักคิดอื่นๆ ที่มีวิธีการศึกษาเช่นเดียวกัน โดยมีหัวใจสำคัญร่วมกันประการหนึ่งคือการสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ในการทำงานในองค์กรการใช้วิธีการศึกษาหรือระเบียบวิธีแสวงหาความรู้ในเชิงคุณภาพที่ไม่มีความเข้มงวดในทางวิชาการมุ่งวิธีการศึกษาจากประเด็นปัญหาทางบริหารโดย

อาศัยประสบการณ์ในองค์กรเป็นส่วนใหญ่

ต่อมาในช่วงของการปฏิวัติทางพฤติกรรมศาสตร์ (behavioral revolution) ซึ่งการปฏิวัตินี้ดังกล่าวเป็นรากฐานการเคลื่อนไหวด้านปรัชญาทางสังคมศาสตร์ที่รู้จักกันคือการเกิดขึ้นของกลุ่มปฏิฐานนิยม (Positivist) ซึ่งเป็นนักสังคมศาสตร์ที่ศึกษาสังคมด้วยวิธีการแบบวิทยาศาสตร์ที่นำโดย Auguste Comte และพัฒนาเป็นกลุ่มปฏิฐานนิยมทางตรรกวิทยา (Logical Positivist) ซึ่งจุดเน้นของนักคิดกลุ่มเหล่านี้คือแสวงหาความรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีการสังเกต ทดลองที่ยึดหลักฐานข้อเท็จจริง ที่ปราศจากค่านิยม ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในองค์ความรู้และพัฒนาสังคมศาสตร์สู่ความเป็นศาสตร์ที่มี

ความแข็งแกร่งแบบวิทยาศาสตร์ นักคิดที่โดดเด่นของกลุ่มปฏิฐานนิยมคือ Herbert A. Simon ได้เสนอแนวทางใหม่ในการแสวงหาความรู้ โดยมองว่าการศึกษาด้านสังคมศาสตร์หรือการบริหารภาครัฐควรมีการศึกษาด้วยหลักการตามแนวทางปฏิฐานนิยมโดยเน้นระเบียบวิธีแบบวิทยาศาสตร์ เน้นข้อมูลเชิงประจักษ์ มีการพิสูจน์ ทดสอบเพื่อมุ่งพัฒนาวิชาเกิดความน่าเชื่อถือและสามารถพัฒนาสู่ความเป็นศาสตร์ที่สมบูรณ์เข้มแข็ง (Herbert A. Simon, 1947) โดยสามารถเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของแนวทางการแสวงหาความรู้ของนักรัฐประศาสนศาสตร์ใน 2 ยุคจากตารางต่อไปนี้

ประเด็นเปรียบเทียบ	ยุคดั้งเดิม	ยุคปฏิวัติทางพฤติกรรมศาสตร์
กลุ่มแนวคิดหลัก	ทัศนสถาน	ปฏิฐานนิยม/ ปฏิฐานนิยมทางตรรกวิทยา
แนวทางการแสวงหาความรู้	ประสบการณ์ สัญชาตญาณ	วิทยาศาสตร์พิสูจน์ ทดลอง ควบคุม ตัวแปร
ระเบียบวิธี	คุณภาพ	ปริมาณ
ข้อค้นพบของความรู้	บรรยายสถานการณ์เพื่อเสนอ แนวทางการบริหารที่ควรจะเป็น	สรุปเป็นหลักการเพื่อ พัฒนาสู่ความ เป็นศาสตร์ที่เข้มแข็ง

การถกเถียงกันระหว่าง Dwight Waldo* และ Herbert A. Simon**

ผลของการเสนอแนวคิดของนักวิชาการกลุ่มปฏิฐานนิยมที่เสนอแนวทางการแสวงหาความรู้ในแบบวิทยาศาสตร์ ทำให้ในแวดวงวิชาการด้านสังคมศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์เกิดการโต้เถียงกันเกี่ยวกับวิธีการในการแสวงหาความรู้ของนักวิชาการสองกลุ่ม โดยการถกเถียงของนักคิดที่ได้รับการกล่าวขานจนเป็นที่รู้จักคือ การโต้แย้งกันระหว่าง Dwight Waldo จากกลุ่มแนวคิดทัศนสถาน กับ Herbert A. Simon จากกลุ่มแนวคิดปฏิฐานนิยม ซึ่งเป็นที่สนใจของนักวิชาการสังคมศาสตร์และ

รัฐประศาสนศาสตร์ติดตามการโต้แย้งดังกล่าวผ่านวารสารวิชาการที่นักวิชาการทั้งสองท่านได้ตีพิมพ์เผยแพร่ (Norma M. Riccucci, 2010:6-16) ซึ่งสุดท้ายการโต้แย้งดังกล่าวไม่ได้มีข้อสรุปว่าวิธีการแสวงหาความรู้แบบใดถูก แต่นำมาสู่การตั้งคำถามถึงวิธีการแสวงหาความรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาสู่ความเป็นศาสตร์หรือวิชาที่สามารถรับใช้สังคมได้ จุดเริ่มต้นของโต้เถียงเกิดขึ้นเมื่อ Herbert A. Simon ได้เขียนบทความที่ชื่อ Administrative Behavior ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1947 นับเป็นโดยจุดหักเหและสันคลอนองค์ความรู้เพราะในบทความดังกล่าว Herbert A. Simon ได้โจมตีทฤษฎีและวิธีการแสวงหา

ความรู้แบบปทัสถานของรัฐประศาสนศาสตร์ ในยุคดั้งเดิมว่าแนวคิดทฤษฎีในยุคดั้งเดิมนั้น เต็มไปด้วยความคิดที่เป็นปทัสถาน และหลักการบริหารในยุคดั้งเดิมนั้นก็เป็นเพียงสุภาษิต ไม่สามารถลงมือปฏิบัติได้จริงอีกทั้งแนวคิดบางอย่างยังมีความขัดแย้งกันเอง และนักวิชาการในยุคดั้งเดิมใช้วิธีการเข้าถึงความรู้โดยการสังสมจากประสบการณ์หรืออาศัยสัญชาตญาณส่วนบุคคล ในการเข้าถึงและแสวงหาความรู้ โดยสรุปคือไม่ได้สร้างทฤษฎีบนพื้นฐานของหลักความจริงที่พิสูจน์ได้เชิงประจักษ์ซึ่งวิธีการเหล่านั้นไม่สามารถที่จะยืนยันได้ว่าทฤษฎีเหล่านั้นจะผิดหรือถูกหรือน่าเชื่อถือมากนักเพียงใด (Simon, 1952: 496)

ที่สำคัญ Herbert A.Simon ได้เสนอให้มีการแยกคำนิยามออกจากข้อเท็จจริงในการแสวงหาความรู้และเสนอให้มีการนำระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการแสวงหาความรู้ทางสังคมศาสตร์ ผู้ศึกษาจะต้องแยกตัวตนและคำนิยามออกจากปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษา ใช้วิธีการวิจัยเชิงประจักษ์โดยอาศัยการสังเกต มีการทดลองเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร (Simon, 1997: 48-49) ซึ่ง Herbert A.Simon เองก็ได้พิสูจน์หลักการดังกล่าวโดยการพยายามสร้างตัวแบบทฤษฎีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล โดยการพยายามตัดตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก คำนิยามออกไปจากการศึกษา เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (Rational Theory) บนข้อมูลข้อเท็จจริง แต่ในที่สุดก็พบว่ามนุษย์ย่อมมีเหตุผลจำกัด การตัดสินใจ ดังนั้นการตัดสินใจของมนุษย์จึงเป็นไปได้เพียงการใช้เหตุผลอย่างจำกัด (Bounded-Rational Theory)

ต่อมา DwightWaldo ได้วิจารณ์แนวคิดของ Herbert A. Simon และตั้งข้อสงสัยว่าเหตุใดนักวิชาการในกลุ่มปฏิฐานนิยมถึงได้พยายามที่จะสนใจเฉพาะวิธีการทางด้านวิทยาศาสตร์เพื่อการแสวงหาความรู้เท่านั้น (Dwight, 1984: 168-171) ดังนั้น DwightWaldo ได้แย้งความคิดของ Herbert

A. Simon ในประเด็นดังกล่าวว่าการพยายามสร้างทฤษฎีทางการบริหารโดยไม่พิจารณามิติในด้านสังคม อีกทั้งยังละทิ้งคำนิยาม โดยหันไปมุ่งเน้นเพียงแต่พื้นฐานระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์อย่างเคร่งครัดนั้นไม่เป็นการเข้าถึงการศึกษาการบริหาร และการเมืองที่ลึกซึ้งเพราะถึงแม้ว่าจะมีบางประเด็นทางการบริหารอาจจะใช้วิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาทดสอบแต่ในความเป็นจริงนั้นการบริหารก็เต็มไปด้วยคำถามด้านคำนิยาม และเกี่ยวข้องกับการเมือง ดังนั้นการศึกษาการบริหารใด ๆ ที่เป็นสังคมศาสตร์ย่อมต้องให้ความสำคัญและสิ่งที่ไม่ได้ที่จะเกี่ยวข้อง กับการเป็นอยู่ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบความคิดและคำนิยามเสมอ ดังนั้นสำหรับ Dwight Waldo แล้วจริงอยู่ที่การแสวงหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์นั้นมีความจำเป็นชัดเจนและปราศจากคำนิยาม แต่ต้องไม่ลืมว่าประเด็นทางการบริหารบางเรื่องไม่สามารถศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ได้ และตราบดีที่รัฐประศาสนศาสตร์ยังเกี่ยวข้องกับคน การเมืองและสังคม เราไม่สามารถแยกคำนิยามออกจากข้อเท็จจริงในการศึกษาได้ (Dwight, 1952a:81-103)

สุดท้าย Herbert A. Simon ได้พุ่งเป้าไปโจมตีที่ปรัชญาของ Dwight Waldo เกี่ยวกับทฤษฎีการเมืองและผลงานของวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ที่ผ่านมามีว่า “ไม่ว่าความเห็นของ Dwight Waldo จะถูกหรือผิดผม (Simon) ไม่เห็นว่าศาสตร์หรือปรัชญาการเมืองหรือการบริหารจะก้าวหน้าไปอย่างไร เพราะหากยังคงวิธีการแสวงหาความรู้ มีการคิดและเขียนแนวคิดต่างๆ ด้วยวิธีการแบบหลวมๆ หรือเขียนในรูปแบบเชิงพรรณนาสุดท้ายแล้วเมื่อต้องลงมือปฏิบัติจริงนักวิชาการกลุ่มปทัสถานส่วนใหญ่ก็ทำได้เพียงนำทฤษฎีการเมืองอื่นมาใช้ทดแทนเท่านั้น (Simon, 1952: 492-496)

ซึ่ง Dwight Waldo ได้โต้ตอบความคิดเห็นดังกล่าวในบทความของตนว่า “ตามที่ Simon ได้ยกย่องวิธีการแบบปฏิฐานนิยมของตนว่าเต็ม

ไปด้วยประโยชน์น่านับการ แต่ Waldo มีความคิดเห็นว่าคำว่าปฏิธานนิยมไม่ได้เป็นจุดจบของปรัชญาแห่งศาสตร์ที่เขามองว่าเป็นเพียงบทเรียนหนึ่งของวิชาปรัชญาแห่งศาสตร์และเป็นพัฒนาการแห่งยุคสมัยที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ซึ่ง Dwight Waldo ไม่ได้กล่าวหาวิทยาศาสตร์ว่ามีความผิดเพราะทฤษฎีการบริหารอาจมีความเป็นวิทยาศาสตร์หรือไม่เป็นวิทยาศาสตร์พอกับอาจจะมีความเป็นปทัสสถานหรือไม่เป็นปทัสสถานก็ได้ ซึ่ง Waldo เองได้กล่าวว่าเขาก็เป็นหนึ่งในนักคิดกลุ่มประจักษ์นิยมในฐานะที่กลุ่มนี้ได้หยิบยื่นข้อมูลที่มีความชัดเจนให้แต่ทั้งนี้รัฐประศาสนศาสตร์ควรเป็นทฤษฎีปทัสสถานที่สืบค้นว่าองค์การควรสร้างและควรมีแนวทางปฏิบัติเป็นอย่างไรโดยปรัชญาในรูปแบบที่เป็นปทัสสถานนั้นมีประโยชน์คือการไม่ละทิ้งค่านิยมทางการเมืองและสังคมแม้จะมีข้อจำกัดและบางครั้งอาจจะนำไปใช้ในทางที่ผิดได้ส่วนปรัชญาที่สร้างขึ้นด้วยวิธีการแบบวิทยาศาสตร์นั้น

แม้จะมีความน่าเชื่อถือเพียงใดแต่เต็มไปด้วยความแห้งแล้ง เพราะการสืบเสาะความจริงในแบบที่แยกค่านิยมออกไปนั้นย่อมปราศจากความสัมพันธ์กับองค์การและการเมือง เปรียบเป็นการสร้างทฤษฎีในสุญญากาศเป็นการอธิบายความจริงแบบแยกส่วนแบบลัทธินิยัตินิยม (determinism) ทั้งที่ในความจริงองค์การมีสภาพแบบองค์รวมซึ่งผู้ศึกษาต้องเป็นส่วนหนึ่งของข้อเท็จจริงที่ไม่สามารถแยกตัวตนออกจากข้อเท็จจริงเหนือสถานการณ์ที่ศึกษาได้ซึ่งสุดท้าย Dwight Waldo เห็นว่าภูมิปัญญาแห่งรัฐประศาสนศาสตร์จะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อได้มีการเชื่อมโยงความแตกต่างของวิธีการในการเข้าถึงความจริงในองค์การและสังคมที่หลากหลาย (Dwight, 1952b : 501-503)

โดยสรุปการโต้แย้งระหว่าง Dwight Waldo กับ Herbert A.Simon ในเรื่องปรัชญาการเข้าถึงและแสวงหาความรู้สามารถพิจารณาได้จากตารางเปรียบเทียบแนวคิดของนักวิชาการ 2 ท่านได้ดังนี้

มิติ	Waldo	Simon
ตัวแทนกลุ่มความคิด	ปทัสสถาน	ปฏิธานนิยม
วิธีการแสวงหาและสร้างความรู้	ประสบการณ์ สัญชาตญาณ	วิทยาศาสตร์
ข้อเท็จจริงกับค่านิยม	ค่านิยมคือส่วนหนึ่งของตัวผู้ศึกษา	ข้อเท็จจริงแยกออกจากค่านิยม
ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์ที่ดี	ต้องเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและการเมืองที่ไม่สามารถแยกค่านิยมออกจากกันได้	ต้องมีความเป็นศาสตร์ที่แข็งแกร่ง พิสูจน์ ทดสอบ ยืนยันได้
เป้าหมายของวิธีการ	สร้างทฤษฎีที่ใช้ประโยชน์ได้ (ศิลป์)	พัฒนาทฤษฎีสู่ความเป็นศาสตร์ที่แข็งแกร่งน่าเชื่อถือ (ศาสตร์)

สุดท้ายนักวิชาการที่ติดตามการอภิปรายถกเถียงของ Dwight Waldo และ Herbert A. Simon ยังคงมีข้อสงสัยเกี่ยวกับวิธีการที่เหมาะสมในการศึกษาการบริหารภาครัฐ และยังคงตั้งคำถามอย่าง

ต่อเนื่องเกี่ยวกับแนวทางในการแสวงหาความรู้ที่เหมาะสมของรัฐประศาสนศาสตร์ตัวอย่างเช่นกลุ่มรัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่จากการประชุมที่มินนาบร็อค มหาวิทยาลัยชิราคิว

ประเทศสหรัฐอเมริกา ค.ศ.1968 ซึ่งความท้าทายของรัฐประศาสน-ศาสตร์ในความหมายใหม่คือการพยายามที่จะรวมขอบแนวคิดของกลุ่มปฏิฐานนิยมโดยการปรับเปลี่ยนการศึกษาไปยังแนวทางการหลังปฏิฐานนิยม (post-positivist) คือการใช้รูปแบบการแสวงหาความรู้ที่ยังคงไว้ซึ่งวิธีการแบบวิทยาศาสตร์ตามแนวทางปฏิฐานนิยมแต่ไม่ได้มีความเข้มงวดในระเบียบวิธีพร้อมกับได้หักเหแนวทางการศึกษาไปยังปทัสถานของสังคม ความเกี่ยวข้องของวิชากับปัญหาสังคม (Relevant) และค่านิยมของสังคมและพยายามสร้างความเท่าเทียมทางสังคม (Dwight, Franmarini. 1971)

สรุป

ประเด็นการโต้เถียงในการแสวงหาความรู้ของ Dwight Waldo และ Herbert A. Simon ได้สะท้อนมุมมองของนักวิชาการในกลุ่มปทัสถานและปฏิฐานนิยม ที่มีความแตกต่างกันในปรัชญาเชิงศาสตร์ดังนี้

1. ภาวะวิทยา (Ontology) หรือการดำรงอยู่ของความจริง สำหรับกลุ่มแนวคิดเชิงปทัสถานมองว่าความเป็นจริงมีลักษณะเป็นอัตวิสัย (Subjective) การดำรงอยู่ของความจริงในทางการบริหารนั้นขึ้นอยู่กับมุมมอง ทศนะและประสบการณ์ของผู้ศึกษา ความจริงทางสังคมหรือการบริหารบางอย่างไม่สามารถมองเห็นเชิงประจักษ์และไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งการมองไม่เห็นไม่ได้หมายถึงไม่มีอยู่จริง และความจริงทางการบริหารตั้งอยู่ในบริบทสภาพแวดล้อมขององค์กรและสังคมการเมืองเป็นองค์รวมไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ส่วนนักคิดกลุ่มปฏิฐานนิยมมองภาวะความจริงที่เน้นความจริงในเชิงวัตถุวิสัย (objective) อันเป็นความจริงที่เป็นไปตามกฎของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural Science) ความจริงต้องสามารถเห็นหรือสัมผัสได้อย่างชัดเจน หรือหากมองไม่เห็นก็ต้องสามารถพิสูจน์ได้ว่ามีอยู่จริง

2. ญาณวิทยา (Epistemology) การหยั่งรู้หรือการเข้าถึงความรู้ในมุมมองกลุ่มปทัสถานมองว่ามนุษย์สามารถพิสูจน์และเข้าถึงความจริงในทางการบริหารผ่านประสบการณ์และสัญชาติญาณ ส่วนกลุ่มปฏิฐานนิยมมองว่าความรู้ที่เชื่อถือได้นั้นต้องเข้าถึงผ่านประสาทสัมผัสเชิงประจักษ์ดังนั้น การเข้าถึงความรู้ต้องเห็น ทดลองหรือพิสูจน์แบบวิทยาศาสตร์

3. วิธีวิทยา (Methodology) ในการแสวงหาความรู้สำหรับนักคิดกลุ่มปทัสถานใช้วิธีการในการรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยประสบการณ์เน้นวิธีการในเชิงคุณภาพ นำมาสู่การสรุปโดยการบรรยายพรรณนาเพื่อเสนอทางออกที่ดี ที่ควรและมีความเหมาะสมส่วนนักคิดกลุ่มปฏิฐานนิยมเน้นการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการตามหลักวิทยาศาสตร์เพื่อค้นพบข้อมูลเชิงประจักษ์ มีการ พิสูจน์ ทดลอง ควบคุมตัวแปร ตัดค่านิยมออกจากการศึกษา

4. ข้อดีและข้อจำกัดของการแสวงหาความรู้จะสังเกตได้ว่าแนวทางการศึกษาแบบปทัสถานมีข้อดีคือมีความยืดหยุ่นและเกาะติดกับสภาพแวดล้อมความเป็นจริงทางสังคมและการเมืองสูงกว่า แต่จะมีข้อจำกัดคือการศึกษาเอาตัวตน ค่านิยม ความคิดส่วนบุคคลเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดทฤษฎี จะทำให้แนวคิดดังกล่าวลดทอนความน่าเชื่อถือลง ส่วนแนวคิดแบบปฏิฐานนิยมมีข้อดีคือการใช้ระเบียบวิธีที่มีความเข้มงวดทำให้องค์ความรู้สามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นศาสตร์น่าเชื่อถือ ส่วนข้อจำกัดในทางสังคมศาสตร์คือความจริงบางประการในทางสังคมศาสตร์นั้นไม่สามารถตรวจสอบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่เคร่งครัดได้เสมอไปและความจริงในทางสังคมศาสตร์และการบริหารมีความเป็นนามธรรมสูงมากจึงยากที่จะทำการทดสอบหรือวัดได้อย่างเป็นรูปธรรมทั้งนี้สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของปรัชญาการแสวงหาความรู้ทั้ง 2 กลุ่มได้ดังนี้

ปรัชญา	ปัทสถาน	ปฏิฐานนิยม
ภาวะวิทยา	ความจริงขึ้นกับการรับรู้ของบุคคล ความจริงมีลักษณะเป็นอัตวิสัย	ความจริงคือสิ่งที่ดำรงอยู่ตามกฎ ธรรมชาติ มีลักษณะเป็นวัตถุวิสัย
ญาณวิทยา	บุคคลรับรู้ข้อเท็จจริงได้ด้วยตนเอง จาก สัญชาตญาณ ประสบการณ์	ความจริงต้องรับรู้ในเชิงประจักษ์
ระเบียบวิทยา	คุณภาพ บรรยาย พรรณนา	วิทยาศาสตร์ ปริมาณ ทดสอบ ทดลอง
ข้อดี	ผู้ศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของความจริง มองความจริงเป็นองค์รวมของสังคม การเมือง	มีความชัดเจน วัตถุประสงค์ได้ และ สามารถพัฒนาวิชาสู่ความเป็นศาสตร์ที่ แข็งแกร่งน่าเชื่อถือ
ข้อจำกัด	องค์ความรู้ที่ได้รับมีความเป็นนามธรรม และอาจตีความหมายแตกต่างอาจนำไป ใช้ในทางที่ผิดมีความน่าเชื่อถือน้อยและ ไม่สามารถอธิบายเป็นหลักการทั่วไป	แยกตัวตนผู้ศึกษาออกจากบริบท ทำให้ มองความจริงแบบแยกส่วน ไม่สอดคล้อง กับบริบท สังคมการเมือง

มรดกทางปัญญาในการทำความเข้าใจวิธีการและปรัชญาในการแสวงหาความรู้ของรัฐประศาสนศาสตร์ผ่านการโต้เถียงของ Waldo กับ Simon

ไม่ว่าการโต้เถียงครั้งนี้ใครจะถูกหรือผิด? หรือผู้อ่านจะเห็นด้วยกับวิธีการแสวงหาความรู้ในแบบใดแต่สุดท้ายแล้วต้องยอมรับว่าการโต้แย้งระหว่าง Dwight Waldo และ Herbert A. Simon เป็นมรดกทางปัญญาและเป็นเครื่องมือในการตั้งคำถามเชิงปรัชญาในการแสวงหาความรู้ในบริบทของรัฐประศาสนศาสตร์ ในประเด็นหลัก ๆ คือ

1. การตั้งคำถามเกี่ยวกับภาวะการมีอยู่ของความจริงหรือภาวะวิทยาของความจริงในการบริหารภาครัฐ อันเป็นคำถามตั้งต้นที่จะนำมาซึ่งการทำความเข้าใจถึงปรากฏการณ์ ซึ่งความจริงของการบริหารนั้นสามารถเป็นได้ทั้งความจริงที่เป็นวัตถุวิสัยที่สามารถพบเห็นและพิสูจน์ได้ในเชิงประจักษ์ แต่ในขณะเดียวกันความจริงในการบริหารนั้นก็แฝงไว้ด้วยความเป็นนามธรรมที่เกี่ยวข้องกับความคิดความเชื่อค่านิยมของคนในองค์กรและสังคมที่มีความเป็นอัตวิสัย ไม่สามารถมองเห็นได้ ไม่สามารถวัดหรือพิสูจน์ได้ ดังนั้นแสวงหาความรู้

ในทางรัฐประศาสนศาสตร์ต้องทำความเข้าใจสภาพความเป็นจริงในสองรูปแบบให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ไม่มองเฉพาะความจริงที่ปรากฏแต่ต้องทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในบริบทสังคมการเมือง เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำความจริงที่ไม่บิดเบือน

2. การตั้งคำถามในการหยั่งรู้หรือญาณวิทยาโดยฝึกตั้งคำถามว่านักรัฐประศาสนศาสตร์จะสามารถตระหนักรู้ความจริงได้อย่างไร? ลำพังเพียงประสบการณ์ สัญชาตญาณหรือความคิดเห็นส่วนบุคคล หรือการสังสมประสบการณ์จากการทำงานในองค์กรอย่างเดียวเพียงพอที่จะตัดสินใจหรือสร้างองค์ความรู้ได้หรือไม่? หรือนักวิชาการจะเชื่อความจริงในเชิงประจักษ์เท่านั้น?

3. การตั้งคำถามเกี่ยวกับระเบียบวิธีในการแสวงหาความรู้ โดยการตั้งคำถามว่านักรัฐประศาสนศาสตร์ค้นพบความจริงในการบริหารได้อย่างไร? จะเลือกใช้วิธีการยึดหยุ่นแบบกลุ่มปัทสถานที่ไม่แยกค่านิยมออกจากความจริง แต่มีข้อจำกัดที่จะนำมาสู่ความรู้ที่ขาดความน่าเชื่อถือหรือไม่? หรือใช้วิธีการที่เข้มงวดจนยึดติดและมองความจริงแบบแยกส่วนแบบกลุ่มปฏิฐานนิยมแต่สุดท้ายจะนำมาสู่การสร้างองค์ความรู้ที่น่าเชื่อถือ

หรือไม่?

ถึงแม้การโต้เถียงกันของ Herbert A. Simon และ Dwight Waldo จะไม่ได้ให้คำตอบแบบชัดเจนแก่นักวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นคุณูปการจากการถกเถียงคือ “ทำให้นักวิชาการรุ่นหลังได้หันมาครุ่นคิดและตั้งคำถามเกี่ยวกับวิธีการมองปรากฏการณ์และวิธีการแสวงหาคำตอบที่จะนำไปสู่การสร้างแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารเพื่อพัฒนาให้บรรลุสู่ความเป็นศาสตร์ได้อย่างสอดคล้องกับปัญหาองค์การและสังคม” ผู้ติดตามได้เห็นถึง จุดแข็ง จุดอ่อน ข้อดี และข้อจำกัดของวิธีการแสวงหาคำตอบทั้งสองรูปแบบและสิ่งสำคัญที่เรียนรู้จากการถกเถียงคือนักคิดทั้งสองฝ่ายต้องยอมรับฟังเสียงการวิพากษ์วิจารณ์รับฟังข้อเสนอละเอียดที่ถูกต้องและพยายามหักล้างอย่างสมเหตุสมผล บางครั้งการโต้แย้งกันถึงขั้นก้าวร้าว หรือแสดงความอหังการบ้าง บางครั้งก็ไร้ซึ่งไหวพริบหรือให้ความคิดใดๆ แต่คุณประโยชน์คือ การโต้แย้งทางความคิดจะส่งเสริมให้มีการขัดเกลาความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติหรือพัฒนาสู่องค์ความรู้ที่เหมาะสม เป็นประโยชน์ให้กับแวดวงวิชาการและสังคมซึ่งสอดคล้องโดยหลักการของการพัฒนาความรู้สู่ความเป็นศาสตร์หากองค์ความรู้ใดก็ตามที่มีการสั่งสมอย่างยาวนานจนฝังรากลึกปราศจากการหักล้างขัดเกลาเมื่อต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงหรือปรากฏการณ์ใหม่เกิดขึ้นจนทฤษฎีที่มีอยู่เดิมไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์เหล่านั้นได้ หรือทฤษฎีเดิมไม่สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคมได้ ทฤษฎีหรือองค์ความรู้นั้นก็ขาดซึ่งสถานะความเป็นศาสตร์ที่น่าเชื่อถือและไร้ซึ่งประโยชน์และไม่คู่ควรในการศึกษาอีกต่อไป เปรียบดั่งน้ำที่หยุดหนึ่งไม่มีการไหลเวียนเปลี่ยนผ่านสักวันย่อมกลายเป็นน้ำเน่าผู้เขียนจึงลงความเห็นว่า การถกเถียง

กันของปรมาจารย์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งสองไม่ได้เป็นเพียงการนำเสนอปรัชญาเชิงศาสตร์ในการแสวงหาคำตอบเท่านั้น แต่สิ่งที่ลึกซึ้งคือการขัดเกลาความคิดของนักวิชาการให้เห็นถึงการนำเสนอจุดยืนทางความคิดของตนพร้อมกับการโต้แย้งความคิดผู้อื่นบนพื้นฐานความมีเหตุผลและมีความใจกว้างทางวิชาการจนสามารถนำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นการพัฒนาความรู้ที่เหมาะสมคือมรดกทางปัญญาที่ศาสตราจารย์ทั้งสองได้ทิ้งไว้ให้นักวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์รุ่นหลังคิดตาม

* **Dwight Waldo** ชื่อเต็มคือ Clifford Dwight Waldo ศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัยชิคาโก สหรัฐอเมริกา ศึกษาในระดับปริญญาเอกด้านรัฐศาสตร์แต่มีความเชี่ยวชาญทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จนเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อตั้งภาควิชาด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในหลายมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกา เป็นหนึ่งในแกนนำหลักของนักรัฐประศาสนศาสตร์รุ่นใหม่ที่รวมตัวประชุมเพื่อทำการหาทางออกจากวิกฤตการณ์ทางปัญญา ณ หอประชุมมินนาวบรูค มหาวิทยาลัยชิคาโก ในปี ค.ศ.1968 (Brian R.Fry,1989:219-222)

****Herbert A. Simon** ชื่อเต็มคือ Herbert Alexander Simon ศาสตราจารย์ด้านเศรษฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยคาร์เนกี-เมลลอน เมืองพิตต์เบิร์ก รัฐเพนซิลเวเนีย สหรัฐอเมริกา ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจโดยนาระบบคอมพิวเตอร์อิเล็กทรอนิกส์มาสร้างตัวแบบในการตัดสินใจ และเสนอทฤษฎีการตัดสินใจ ซึ่งได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์สำหรับปี ค.ศ. 1978 จากผลงานค้นคว้าวิจัยในกระบวนการตัดสินใจภายในองค์กรเชิงเศรษฐศาสตร์ และมีบทบาทในการนำแนวคิดมาสอนด้านรัฐศาสตร์และการบริหาร(Brian R.Fry,1989:182-184)

เอกสารอ้างอิง

- Brian R. Fry. (1989). *Mastering Public Administration from Max Weber to Dwight Waldo*. 2nded. Chatham House Publishers, Inc.
- Dwight Waldo. (1952a). *Development of Theory of Democratic administration: Replies and comments*. American Political Science Review, Vol 46 (March).
- Dwight Waldo. (1952b). *Development of Theory of Democratic administration : Replies and comments*. American Political Science Review, Vol 46 (June).
- Dwight Waldo. (1980). *The Enterprise of Public Administration*. Novato, CA: Chandler and Sharp.
- Dwight Waldo. Franmarini. (1971). *Toward a New Public Administration: The Minnowbrook Perspective*. New York: Chandler Publishing Company.
- Dwight Waldo. (1984). *The Administrative State: A Study of Political theory of American public administration*, 2nd ed. New York: Holmes & Meier.
- Norma, M. Riccucci. (2010). *Public Administration Tradition of Inquiry and Philosophies of Knowledge*. Washington D.C. USA: Georgetown University Press.
- Simon, Herbert A. (1947). *Administrative Behavior*. New York: Macmillan.
- Simon, Herbert A. (1952). *Development of Theory of Democratic administration : Replies and comments*. American Political Science Review, Vol 46 (June).
- Simon, Herbert A. (1997). *Administration Behavior*. 4thed. New York : Free Press.
- Vincent Ostrom. (1973). *The intellectual Crisis in American public administration*. The Journal of Politics, Vol 36 (Aug). University of Chicago Press.

องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการและความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดอ่างทอง

Factor of Entrepreneurial Characteristics and Success of Small and Medium Enterprise Entrepreneurs Angthong Province

ปราณี ตันประยูร¹

Pranee Tanprayoon¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการและความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 2) วิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการ และ 3) พยากรณ์รูปแบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอ่างทองจำนวน 300 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญสูงสุดคือการยึดถือในคุณภาพของสินค้าหรือบริการ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจโดยรวมในระดับปานกลาง ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบได้องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความมุ่งมั่นตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ 2) นวัตกรรมและความสามารถด้านการตลาด 3) มนุษยสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร 4) การมีเครือข่าย 5) การแลกเปลี่ยนและฉกฉวยโอกาสทางธุรกิจ และ 6) คุณภาพของสินค้าหรือบริการ ส่วนผลการวิเคราะห์เพื่อหาสมการพยากรณ์โดยวิธีสเต็ปไวส์รีเกรสชัน พบว่าองค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการสามารถพยากรณ์ความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยรวมได้ร้อยละ 51.8

คำสำคัญ : คุณลักษณะของผู้ประกอบการ, ความสำเร็จ, ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

The purposes of this research were to explore the entrepreneurial characteristics and success of small and medium enterprise entrepreneurs, to analyze the factor of entrepreneurial characteristics and to predict the relation model of the factor of entrepreneurial characteristics toward the success. Three hundred small and medium enterprise entrepreneurs in Angthong were

¹ รองศาสตราจารย์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา tanprayoon@yahoo.com

¹ Associate Professor, Faculty of Management Science Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

randomly selected as samples under study. The research finding were as follows: 1) The most important of the entrepreneurial characteristics was the quality of goods and service. 2) The success of small and medium enterprises is medium level. 3) The factor analysis of the entrepreneurial characteristics also revealed with 6 factors namely commitment and intention to entrepreneur, innovation and marketing capability, human relations and communication, network, exchange and seize business opportunity, and quality of goods and service. 4) By stepwise regression analysis it was found that the factor of entrepreneurial characteristics could predict the success of small and medium enterprise entrepreneurs at 51.8 percent.

Keywords : entrepreneurial characteristic, success, small and medium enterprise entrepreneurs

บทนำ

วิกฤตการณ์ทางการเงินและภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในช่วงปี พ.ศ. 2540 - 2543 ตามด้วยวิกฤตการณ์ทางการเงินในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงกลางปี พ.ศ. 2551 คาบเกี่ยวกับต้นปี พ.ศ. 2552 ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมไทยทั้งทางตรงและทางอ้อมหลายประการ วิชาศึกษานานกลางและขนาดย่อมเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลได้กำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมพัฒนาวิชาศึกษานานกลางและขนาดย่อม เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการฟื้นฟู และพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว อย่างไรก็ตามผลการวิจัยของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมชี้ให้เห็นถึงปัญหาของวิชาศึกษานานกลางและขนาดย่อมในด้านต่าง ๆ อาทิ เงินทุน แรงงาน การตลาด เทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ การรุกรานของธุรกิจขนาดใหญ่ เป็นต้น ผลการวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน อาทิ วรรณ ฉายาวิณะ (2545) สกิตต์ นิยมญาติ (2546) และ สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร (2549) พบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ผู้ประกอบการบางคนอาจมีพรสวรรค์ บางคนเรียนรู้ประสบการณ์จากธุรกิจของครอบครัว บางคนศึกษาเรียนรู้จากระบบการศึกษา หรือบางคนศึกษาฝึกหัด

จากความสำเร็จของผู้ประกอบการรายอื่น ๆ จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงน่าจะเชื่อว่าคุณลักษณะที่สำคัญเฉพาะตัว จากการสำรวจงานวิจัยในประเทศไทย พบว่าการศึกษาคูณลักษณะของผู้ประกอบการ วิชาศึกษานานกลางและขนาดย่อมนั้นมีผู้ศึกษาไว้บ้างแล้ว แต่เป็นการศึกษาโดยรวมหรือเฉพาะธุรกิจเท่านั้น

จังหวัดอ่างทองมีเขตติดต่อกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและยังเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตความรับผิดชอบด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มาช้านานตั้งแต่ช่วงที่เป็นวิทยาลัยครู อีกทั้งปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยามีการจัดการศึกษานอกที่ตั้งที่จังหวัดอ่างทอง อันเป็นการดำเนินการตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชน โดยจัดการเรียนการสอนนักศึกษาบุคลากรประจำการในวันเสาร์ และอาทิตย์ หลักสูตรระดับปริญญาตรี บริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ และศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้วิจัยเป็นอาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการจึงสนใจที่จะศึกษาคูณลักษณะของผู้ประกอบการวิชาศึกษานานกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอ่างทองเพื่อให้รู้ถึงองค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่เด่น ๆ ที่

เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และองค์ประกอบคุณลักษณะใดที่มีผลต่อความสำเร็จในการประกอบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อเป็นต้นแบบให้แก่ผู้ประกอบการรวมทั้งผู้ที่สนใจจะเข้ามาประกอบกิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัด ผู้ประกอบการก็จะมีแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขคุณลักษณะของตนเองให้เหมาะสมจนประสบความสำเร็จ ในส่วนของหน่วยงานหรือสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมก็จะได้แนวทางในการสนับสนุน ส่งเสริม หรือแก้ไขปัญหาได้สอดคล้องกับความเป็นจริง ซึ่งจะเป็นวิธีการหนึ่งในการฟื้นฟูและพัฒนาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น จังหวัดและของประเทศได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการและความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
2. วิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
3. พยากรณ์รูปแบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่เป็นเป้าหมายของการวิจัยคือผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ยังคงดำเนินกิจการอยู่ซึ่งปรากฏรายชื่อตามข้อมูลนิติบุคคล ที่สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า จังหวัดอ่างทองรวบรวมไว้ ณ 31 ธันวาคม 2554 จำนวน

628 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาร์โร ยามาเน่ และตามข้อเสนอแนะของ คอเมอร์ และ ลี (1992 อ้างถึงใน เพชรน้อย สิงห์ช่วงชัย, 2549) จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มเลือกแบบง่ายจากภายในกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการคือผู้ประกอบการใน 7 อำเภอโดยกระจายตามสัดส่วนประชากรกลุ่มตัวอย่างของ 7 อำเภอในจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วยอำเภอเมือง อำเภอป่าโมก อำเภอวิเศษชัยชาญ อำเภอแสวงหา อำเภอสามโก้ อำเภอโพธิ์ทอง และอำเภอไชโย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองประกอบด้วย 4 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการ และ ข้อมูลผู้ประกอบการจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ประกอบการเกี่ยวกับลักษณะต่าง ๆ ที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญ หรือใช้เป็นหลักการในการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ประกอบการเกี่ยวกับสภาพความเป็นไป และข้อเท็จจริงของธุรกิจเพื่อประเมินความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ประกอบการได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการ

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการและผู้ประกอบการวิเคราะห์โดย แจกแจงความถี่ และ ค่ามัธยฐาน
2. ข้อมูลคุณลักษณะผู้ประกอบการ และ ข้อมูลความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ วิเคราะห์โดย ค่ามัธยฐานเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ เพื่อหาองค์ประกอบหรือตัวแปรแฝงที่บ่งชี้เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ทดสอบข้อกำหนดเบื้องต้นในการวิเคราะห์ ดังนี้

1) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ต้องมากกว่า 150 คน (Pallant, 2001) การวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน จึงสอดคล้องกับข้อกำหนดเบื้องต้น

2) ตรวจสอบว่าข้อคำถามต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ โดยใช้สถิติ KMO (Kaiser – Meyer – Olkin) โดยเกณฑ์ค่า KMO ที่เหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบควรมีค่าไม่น้อยกว่า 0.6 จึงจะสามารถยอมรับได้ และค่า

ตารางที่ 1 แสดงค่า KMO และ บาร์เลตต์ เทสต์ ออฟ สเฟียร์ซิติตี้

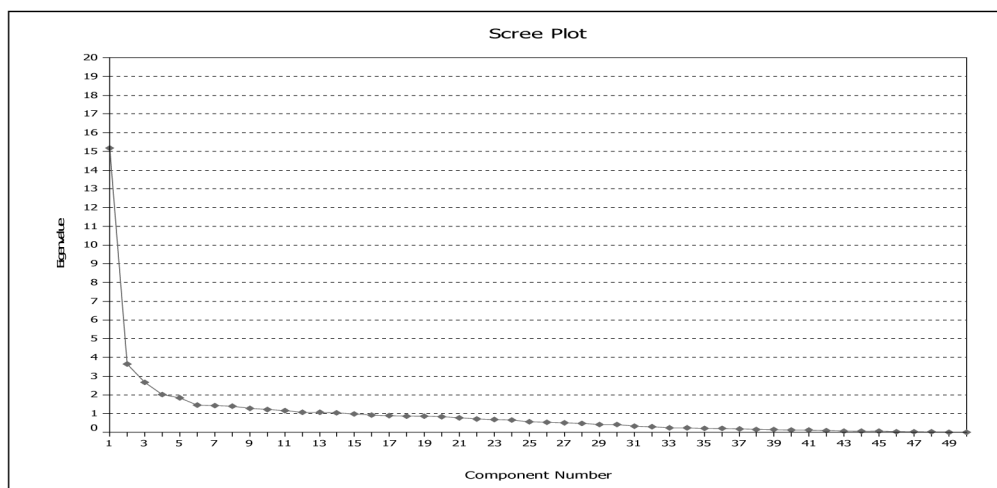
Kaiser-Meyer - Olkin Measure of Sampling Adequacy		0.621
Bartlett's test of sphericity	Approx. Chi-Square	14600.504
	df.	1225.000
	Sig.	0.000

3) การสกัดองค์ประกอบเพื่อพิจารณาว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบการสามารถจำแนกได้กี่องค์ประกอบ โดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและกำหนดให้ทุกองค์ประกอบไม่มีความสัมพันธ์กัน จากนั้นจึงเลือกหมุนแกนองค์ประกอบด้วยวิธีออร์โธโกนอล คือแบบตั้งฉากด้วยวิธี แวกซ์ ที่จำนวนรอบในการสกัดองค์ประกอบจำนวน 17 รอบ แสดงค่าไอเกน (Eigen values) ที่มีค่าสูงกว่า 1 และไม่แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Factor loading) ที่น้อยกว่า 0.3 ผลปรากฏว่า ค่าไอเกนที่ได้มากกว่า 1 มีเพียง 14 องค์ประกอบ ซึ่งอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 76.14 โดยที่องค์ประกอบแรกสามารถอธิบายได้มากที่สุดร้อยละ 17.16 ในขณะที่องค์ประกอบที่ 14 อธิบายได้ร้อยละ 2.60 และจาก

บาร์เลตต์ เทสต์ ออฟ สเฟียร์ซิติตี้ (Bartlett' s Test of Sphericity) เพื่อทดสอบนัยสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถาม ซึ่งต้องมีค่านัยสำคัญทางสถิติจึงสามารถทำการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ในการตรวจสอบพบว่าค่า KMO ที่ได้ มีค่า 0.621 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดระดับปานกลาง (กัลยา วาณิชย์ บัญชา, 2551 : 262) และจากการทดสอบหาความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้ บาร์เลตต์ เทสต์ ออฟ สเฟียร์ซิติตี้ (Bartlett's Test of Sphericity) ปรากฏว่าค่าสถิติ ไคสแควร์มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 1) จึงแสดงว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน จึงสามารถกล่าวได้ว่า ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยนี้เหมาะสมที่จะใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ

การวิเคราะห์พบว่าตัวแปรทุกตัวมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากกว่า 0.3 เมื่อผู้วิจัยพิจารณาจากสกริปโหลด (ภาพที่ 1) แล้วพบว่าตั้งแต่องค์ประกอบที่ 7 เป็นต้นไปเริ่มให้ค่าความผันแปรแตกต่างกันค่อนข้างน้อย ดังนั้นเพื่อให้ไม่ให้น้ำหนักองค์ประกอบที่ใช้ในการวิเคราะห์ต่อไปมากเกินไปจนจำเป็น จึงพิจารณาเลือกองค์ประกอบที่ 1-6 เท่านั้นมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

4. การพยากรณ์รูปแบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์สตีฟไวส์รีเกรสชัน เพื่อดูว่าองค์ประกอบต่าง ๆ มีผลต่อระดับความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

ภาพประกอบ 1

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลได้ดังนี้

1. ลักษณะของธุรกิจที่ดำเนินการส่วนใหญ่เป็นประเภทการบริการร้อยละ 38.00 ดำเนินธุรกิจผ่านมาแล้วมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 44.00 ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 63.67 มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปีร้อยละ 36.67 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 45.67 สถานภาพการทำงานก่อนมาเป็นผู้ประกอบการคือเป็นพนักงานในหน่วยงานเอกชนร้อยละ 46.6 คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ความสำคัญสูงสุด 3 อันดับแรกคือ การยึดถือในคุณภาพของสินค้าหรือบริการ ($\bar{X} = 4.73$) ความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า ($\bar{X} = 4.54$) และความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อสินค้าหรือบริการ ($\bar{X} = 4.40$) ตามลำดับ

2. ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจโดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ประสบความสำเร็จสูงสุดคือด้านลูกค้า ($\bar{X} = 3.83$) รองลงมาคือด้านกระบวนการภายใน ($\bar{X} = 3.64$)

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปรผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ พิจารณาได้ 6 องค์ประกอบ เพื่อนำมากำหนดเป็นองค์ประกอบของคุณลักษณะของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวน 6 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 มี 16 ข้อ ประกอบด้วย การรู้จักกาลเทศะ การตรงต่อเวลา การรู้จักพึ่งพาตนเอง การเป็นคนช่างสังเกต การมีวินัยในตนเอง การมีความรอบคอบอย่างเต็มที่ การรู้จักใช้สามัญสำนึก การมีความวิริยะอุตสาหะเพียรพยายาม การมีความอดทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ การยึดหลักของความเป็นจริง การตั้งเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง การใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม การมีความเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น การมีความรู้สึกไวต่อความต้องการของคนอื่น การมีอารมณ์ที่มั่นคง และการมีความยืดหยุ่น จึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ความมุ่งมั่นตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ” โดยตัวแปรกลุ่มนี้มีค่าไอเกน เท่ากับ 8.5836

องค์ประกอบที่ 2 มี 10 ข้อ ประกอบด้วย การมีนวัตกรรมใหม่ ๆ มาเสนอลูกค้า การมีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ การมีวิสัยทัศน์ที่ใหม่ ๆ การมีแรงผลักดันในการทำธุรกิจอย่างแรงกล้า

การมีความมุ่งมั่นในการแข่งขัน การยึดมั่นอยู่กับความดีเลิศของสินค้าหรือบริการ ความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า การถือว่าลูกค้าคือพระราชา การมีความกล้าเสี่ยง และความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อสินค้าหรือบริการ จึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “นวัตกรรมและความสามารถด้านการตลาด” โดยตัวแปรกลุ่มนี้มีค่าไอเกน เท่ากับ 6.5878

องค์ประกอบที่ 3 มี 4 ข้อ ประกอบด้วยความสามารถในการพูดหรือการสื่อสารกับผู้อื่น การมีความสามารถในการโน้มน้าวชักจูงสูง การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และการใช้ไหวพริบ จึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “มนุษยสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร” โดยตัวแปรกลุ่มนี้มีค่าไอเกน เท่ากับ 3.2995

องค์ประกอบที่ 4 มี 3 ข้อ ประกอบด้วยการรู้จักสร้างความสัมพันธ์กับการเมือง การมีเครือข่าย และการยึดถือในเรื่องโชค จึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การมีเครือข่าย” โดยตัวแปรกลุ่มนี้มีค่าไอเกน เท่ากับ 2.8150

องค์ประกอบที่ 5 มี 2 ข้อ ประกอบด้วย การรู้จักตอบแทนหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และการรู้จักฉกฉวยเมื่อโอกาสมาถึง จึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การแลกเปลี่ยนและฉกฉวยโอกาสทางธุรกิจ” โดยตัวแปรกลุ่มนี้มีค่าไอเกน เท่ากับ 2.4749

องค์ประกอบที่ 6 มี 2 ข้อ ประกอบด้วย การยึดถือในคุณภาพของสินค้า และความมั่นใจในตนเอง จึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “คุณภาพของสินค้าหรือบริการ” โดยตัวแปรกลุ่มนี้มีค่าไอเกน เท่ากับ 2.2216

4. การวิเคราะห์เพื่อพยากรณ์รูปแบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยใช้การวิเคราะห์สตีฟไวส์ รีเกรสชัน (Stepwise Regression Analysis) พบว่าองค์ประกอบของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ โดยสรุปได้ดังนี้

4.1 องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการโดยรวม ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 1 4 3 และ 6 สามารถเขียนเป็นสมการถดถอย ที่อธิบายความสำเร็จของผู้ประกอบการโดยรวมได้ร้อยละ 51.8 ดังนี้

$$S = 3.50 + 0.22 C_2 + 0.18 C_1 + 0.17 C_4 + 0.13 C_3 + 0.13 C_6$$

เมื่อ S แทนความสำเร็จโดยรวม

C แทนองค์ประกอบ

4.2 องค์ประกอบของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการด้านการเงิน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 2 4 6 5 และ 1 สามารถเขียนเป็นสมการถดถอย ที่อธิบายความสำเร็จของผู้ประกอบการด้านการเงินได้ร้อยละ 26.6 ดังนี้

$$S_1 = 3.59 + 0.20 C_3 + 0.15 C_2 + 0.15 C_4 + 0.14 C_6 + 0.08 C_5 + 0.17 C_1$$

เมื่อ S_1 แทนความสำเร็จด้านการเงิน

4.3 องค์ประกอบของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการด้านลูกค้า ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 3 1 5 และ 4 สามารถเขียนเป็นสมการถดถอย ที่อธิบายความสำเร็จของผู้ประกอบการด้านลูกค้าได้ ร้อยละ 35.6 ดังนี้

$$S_2 = 3.83 + 0.28 C_2 + 0.14 C_3 + 0.10 C_1 - 0.09 C_5 + 0.09 C_4$$

เมื่อ S_2 แทนความสำเร็จด้านลูกค้า

C แทนองค์ประกอบ

35.6 ดังนี้

$$S_2 = 3.83 + 0.28 C_2 + 0.14 C_3 + 0.10 C_1 - 0.09 C_5 + 0.09 C_4$$

เมื่อ S_2 แทนความสำเร็จด้านลูกค้า

C แทนองค์ประกอบ

C แทนองค์ประกอบ

$$S_1 = 3.59 + 0.20 C_3 + 0.15 C_2 + 0.15 C_4 + 0.14 C_6 + 0.08 C_5 + 0.17 C_1$$

เมื่อ S_1 แทนความสำเร็จด้านการเงิน
C แทนองค์ประกอบ

4.4 องค์ประกอบของคุณลักษณะ
ของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของ
ผู้ประกอบการด้านกระบวนการภายใน ได้แก่ องค์
ประกอบที่ 1 6 3 2 และ 5 สามารถเขียนเป็นสมการ
ถดถอย ที่อธิบายความสำเร็จของผู้ประกอบการ
ด้านกระบวนการภายใน ได้ ร้อยละ 23.3 ดังนี้

$$S_3 = 3.63 + 0.16 C_1 + 0.13 C_6 + 0.13 C_3 + 0.07 C_2 + 0.06 C_5$$

เมื่อ S_3 แทนความสำเร็จด้านกระบวนการ
ภายใน

C แทนองค์ประกอบ

4.5 องค์ประกอบของคุณลักษณะ
ของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จของ
ผู้ประกอบการด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ได้แก่
องค์ประกอบที่ 1 2 4 6 5 และ 3 สามารถเขียน
เป็นสมการถดถอย ที่อธิบายความสำเร็จของ
ผู้ประกอบการด้านการเรียนรู้และการพัฒนาได้
ร้อยละ 52.2 ดังนี้

$$S_4 = 2.89 + 0.37 C_1 + 0.34 C_2 + 0.29 C_4 + 0.23 C_6 + 0.17 C_5 + 0.12 C_3$$

เมื่อ S_4 แทนความสำเร็จด้านการเรียนรู้
และการพัฒนา

C แทนองค์ประกอบ

อภิปรายผล

การวิจัยนี้พบว่าสิ่งที่ผู้ประกอบการ
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ความสำคัญ
และยึดเป็นหลักในการดำเนินธุรกิจอันดับ 1 คือ
การยึดถือในคุณภาพของสินค้าหรือบริการ ทั้งนี้
เพราะคุณภาพของสินค้าหรือบริการเป็นองค์
ประกอบสำคัญที่ลูกค้านำมาพิจารณาประกอบการ
ตัดสินใจซื้อ นอกจากนี้แล้วคุณภาพของสินค้าหรือ
บริการยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงภาพลักษณ์ของกิจการ
เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้า และหาก

ผู้ประกอบการสามารถสร้างสรรค์สินค้าหรือบริการ
ที่มีคุณภาพได้รับการรับรองมาตรฐาน ก็จะสามารถ
ขยายตลาดสู่ต่างประเทศได้ คุณลักษณะของ
ผู้ประกอบการข้อนี้สอดคล้องกับแนวคิดและ
ผลการวิจัยของ สติชัย นิยมญาติ (2546) บุริม
โอทกานนท์ (2549) สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์
(2551) วิลเลียม อี ไฮเนกกี (William E. Heinecke,
2554) ซึ่งต่างก็มีความเห็นว่า ผู้ประกอบการต้อง
ยึดถือในคุณภาพของสินค้าหรือบริการเป็นสำคัญ
ผลการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาด
กลางและขนาดย่อมประสบความสำเร็จโดยรวม
ระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจังหวัด
อ่างทองได้รับผลกระทบจากมหาอุทกภัยเมื่อ
พ.ศ. 2554 รวมถึงสถานการณ์ทางการเมืองและ
เศรษฐกิจของประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2556 – 2557
ทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งอยู่ใน
ห่วงโซ่อุปทานได้รับผลกระทบด้วย เมื่อพิจารณา
เป็นรายด้านพบว่าด้านที่ประสบความสำเร็จสูงสุด
คือด้านลูกค้า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิสาหกิจขนาด
กลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่แล้วผู้ประกอบการ
เป็นทั้งเจ้าของและผู้บริหาร ด้วยจุดแข็งจากความ
กระตือรือร้นของขนาดของกิจการจึงทำให้ผู้ประกอบการ
มีโอกาสใกล้ชิดกับลูกค้าทำให้เกิดสัมพันธ์ภาพ
ที่ดีต่อกัน นอกจากนี้ยังได้รับทราบข้อมูลและปัญหา
ต่าง ๆ ของลูกค้าและสามารถนำมาใช้ในการ
ปรับปรุงและพัฒนาสินค้าได้ตรงตามความต้องการ
ของลูกค้าจนลูกค้าเกิดความพึงพอใจ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะ
ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด
ย่อม ได้จำแนกองค์ประกอบเป็น 6 องค์ประกอบ
องค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด “ความ
มุ่งมั่นตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ” ทั้งนี้อาจ
เนื่องจากเป็นคุณลักษณะเชิงบวกที่หากบุคคลใด
มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้แล้วจะเป็นผู้ประสบความสำเร็จ
สูง คุณลักษณะต่าง ๆ ในองค์ประกอบนี้จึง
สอดคล้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ใช้เป็น
แนวปฏิบัติเพื่อให้บุคคลประสบความสำเร็จทั้งด้าน

อาชีพการงานและด้านชีวิตครอบครัว เช่น อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 เป็นต้น องค์ประกอบที่สำคัญรองลงมาคือ “นวัตกรรมและความสามารถในการตลาด” ทั้งนี้อาจเนื่องจากปัจจุบันตลาดเป็นของผู้บริโภค ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินกิจการประสบความสำเร็จ ผู้ประกอบการจึงต้องคิดค้น ริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นนวัตกรรมซึ่งจะทำให้มีความได้เปรียบทางการแข่งขันคือ การมีต้นทุนต่ำ การสร้างความแตกต่าง ในสินค้าหรือบริการ การมุ่งความเชี่ยวชาญ และการตอบสนองอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ผู้ประกอบการต้องหมั่นวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการตลาดเพื่อค้นหาโอกาสทางการตลาด การเลือกกลุ่มเป้าหมาย การจัดส่วนประสมทางการตลาดให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายอีกด้วย

สรุป

คุณลักษณะที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ความสำคัญและยึดเป็นหลักในการดำเนินธุรกิจสูงสุดคือ การยึดถือในคุณภาพของสินค้าหรือบริการ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประสบความสำเร็จโดยรวมระดับปานกลาง องค์ประกอบคุณลักษณะที่มีความสำคัญมากที่สุด ความมุ่งมั่นตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ และองค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการสามารถพยากรณ์ความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยรวมได้ ร้อยละ 51.8

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเผยแพร่ผลงานวิจัยนี้ให้ผู้ประกอบการได้รับรู้อย่างทั่วถึง และควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการในด้านต่าง ๆ เช่น การสร้างเครือข่าย

ทางธุรกิจให้สำเร็จ การมีมนุษยสัมพันธ์และศิลปะในการติดต่อสื่อสาร การพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นต้น นอกจากนี้หน่วยงานควรศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมของผู้ประกอบการโดยเน้นด้านการสร้างเครือข่ายลักษณะต่าง ๆ

2. ผู้ประกอบการควรรับรู้และทำความเข้าใจว่าในแต่ละองค์ประกอบมีคุณลักษณะข้อใดที่มีความสำคัญมากน้อยตามลำดับ และคุณลักษณะต่าง ๆ ในแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดในการสร้างหรือพัฒนาองค์ประกอบคุณลักษณะเหล่านั้นให้เกิดขึ้นในตัวผู้ประกอบการ

3. ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการเกี่ยวกับองค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบในแต่ละองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จและความสมบูรณ์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก ศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา จันท์ธนา ย รองศาสตราจารย์ ดร.สทิติย์ นิยมญาติ รองศาสตราจารย์ ดร. ประชุม รอดประเสริฐ ผู้ให้ความรู้ คำแนะนำด้านการวิจัยทางธุรกิจและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา เลาहनันท์ กรุณาให้คำแนะนำด้านเนื้อหา ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรรองทิพย์ นิยมถนอม ให้คำปรึกษาด้านสถิติเพื่อการวิจัย ตลอดจนนักวิชาการและเจ้าของผลงานทุกท่านที่ผู้วิจัยได้ใช้ศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2551). การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- บุริม โอทกานนท์. (2549). คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ. ค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2554, ได้มาจาก <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id>.
- เพชรน้อย สิงห์ช่วงชัย. (2549). หลักการและการใช้สถิติการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางการพยาบาล. สงขลา : ชานเมืองการพิมพ์.
- วรรณณา ฉายาวัฒน์. (2544). รูปแบบความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะผู้ประกอบการและภูมิความรู้ความชำนาญและความสำเร็จของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดย่อมในอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะและพลาสติกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์. (2551). ไบโพร็ บิสสิเนส อวอร์ด หลักเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินผู้ประกอบการไทยที่ประสบความสำเร็จ. ค้นเมื่อ 1 กันยายน 2554 ได้มาจาก <http://www.baipo-business-awards.org/news>
- สตีลย์ นียมญาดี และคนอื่น ๆ. (2546). คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร และคนอื่น ๆ. (2549). “คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่สำเร็จในภาคใต้ : ภาคการบริการ” วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (ธันวาคม 2550) : 25 - 33.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2554). รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 2553. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- Heinecke, W. E. (2011). *The Entrepreneur : 21 Rules of Entrepreneur*. Retrieved November 15, 2011, Available from <http://www.novabizz.com/NovaAce/Manage/Entrepreneur.htm>.
- Pallant, J. (2001). *SPSS Survival manual : A step – by – step Guide to Data Analysis*. Buckingham : Open University Press.
- Stephenson, L. James. (2011). *25 Common Characteristics of Successful Entrepreneurs*. [online]. Available from : <http://www.entrepreneur.com/article200730>.{2011, November 5}

การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Development of Competency Enhancement Model for Career Certificate Students of Computer Businesses in Vocational Colleges of Northeastern Thailand

มงคล แสงอรุณ¹, วรปภา อารีราษฎร์², สมบัติ ท้ายเรือคำ³, ธรัช อารีราษฎร์⁴

Mongkhon saengarun¹, Worapapha areerad², Sombat tayruakhum³, Tarut areerad⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) สร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะด้วยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายคือ ครูปฏิบัติการสอน จำนวน 9 คน ผู้จัดการฝ่ายบุคคล/หัวหน้างาน/หัวหน้าฝ่าย จำนวน 9 คนจากสถานประกอบการ 9 แห่ง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา 2) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน องค์ประกอบของสถานประกอบการ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้จัดการฝ่ายบุคคล/หัวหน้างาน/หัวหน้าฝ่ายจำนวน 1,447 คนจากสถานประกอบการ 320 แห่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 10 องค์ประกอบ 35 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ (1) สมรรถนะด้านการใช้ระบบคอมพิวเตอร์และการเชื่อมต่ออุปกรณ์พื้นฐาน 5 ตัวบ่งชี้ (2) สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมตารางงาน 6 ตัวบ่งชี้ (3) สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมจัดการฐานข้อมูล

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก, สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
E-mail: msangaroonmail@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ รองศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Ph.D. Candidate in Computer Education, Faculty of Information Technology, Rajabhat Maha Sarakham University
E-mail: msangaroonmail@gmail.com

² Asst.Prof, Faculty of Information Technology, Rajabhat Maha Sarakham University

³ Assoc.Prof, Faculty of Education, Mahasarakham University

⁴ Asst.Prof, Faculty of Information Technology, Rajabhat Maha Sarakham University

3 ตัวบ่งชี้ (4) สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมนำเสนอข้อมูลและผลงาน 3 ตัวบ่งชี้ (5) สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมเอกสารและผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ 4 ตัวบ่งชี้ (6) สมรรถนะด้านการเขียนโปรแกรมประยุกต์บนระบบปฏิบัติการ 3 ตัวบ่งชี้ (7) สมรรถนะด้านการใช้ ICT บนระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ 4 ตัวบ่งชี้ (8) สมรรถนะด้านการออกแบบเว็บเพจและการใช้โปรแกรมสร้างเว็บไซต์ 2 ตัวบ่งชี้ (9) สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้ ICT เพื่องานอาชีพ 2 ตัวบ่งชี้ (10) สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมกับงานสถิติ 3 ตัวบ่งชี้ 2) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้เรียนผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 658.26 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.00 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 331 ค่า GFI เท่ากับ 0.98 ค่า AGFI เท่ากับ 0.95 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.03 มีน้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 10 องค์ประกอบเป็นบวกมีขนาดตั้งแต่ 0.38 ถึง 0.52 และมีนัยสำคัญทางสถิติมีระดับ .01 ทุกค่า

คำสำคัญ : สมรรถนะ, การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน, ตัวบ่งชี้, ประกาศนียบัตรวิชาชีพ

Abstract

This research aims to improve the performance of learners Diplomas. in the computer businesses. Northeast High School The research is divided into two steps: 1) Create and develop indicators of performance by studying documents and related research. And interviews Teachers teaching of 9 members Manager Supervisor Head 9 of 9 members of the establishment of a structured interview. Data were analyzed using content analysis 2) confirmatory factor analysis. Elements of establishment The sample of the Manager Supervisor Head of 1,447 people from the establishment of the 320 questionnaires, rating scales. Data were analyzed using analysis of arithmetic. Standard deviation, correlation coefficient. And confirmatory factor analysis.

The results showed that: 1) the performance of the students enrolled in the Diploma (Diploma.) In the computer business. College Northeast has 10 elements, 35 indicators are: (1) the performance of the computer system and connected devices, the 5 indicators (2) the performance of the application of these techniques 6 Identifier (3.) performance applications using the database 3 Indicator (4) the performance of the application and present the third indicator (5) performance of application programs, documents and media. Publishing 4 indicator (6) Performance Writing application on OS 3 Indicator (7) Competency in the use of ICT on the network 4 indicators (8) performance of web pages and applications. Create a Website 2 Indicator (9) performance of the application of ICT for a second indicator (10) performance of applications with statistics 3 Indicator 2) the results to determine the consistency of the model indicator. the performance of learners, learners Diploma (Diploma.) in the computer business. College Northeast with empirical data. The second order confirmatory factor analysis showed that the model is consistent with

the empirical data. Based on the chi - square is equal to 658.26 the probability (p) of 0.00 degrees of freedom (df) equal to 331, the GFI was 0.98 value AGFI was 0.95 and the RMSEA was 0.03 weight components. The 10 elements are positive, ranging in size from 0.38 to 0.52 and a statistically significant level. 01 All values.

Keywords: Performance, a confirmatory factor analysis, the indicator, Diploma

บทนำ

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 มาตราที่ 6 กล่าวไว้ว่า การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานโดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551.2551:3)

แต่ว่าปัจจุบันนี้คุณภาพและสมรรถนะของกำลังคนและขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศไทยอยู่ในอันดับค่อนข้างต่ำในภาคการผลิตต่างๆทั้งด้านอุตสาหกรรมยานยนต์และอุตสาหกรรมเกษตรรวมทั้งธุรกิจบริการ (ธีรวิบูลย์ โสภณ. 2557. 3) และข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2552 ได้กำหนดกรอบแนวทางการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะและความรู้ ความสามารถ ให้มีการพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติการจัดการศึกษาและการเรียนรู้โดยเน้นการปฏิบัติและการเรียนรู้การทำงานอาชีพ การพัฒนาหลักสูตร

ฐานสมรรถนะ และระบบการจ่ายค่าตอบแทนตามสมรรถนะ ตลอดจนมุ่งให้ผู้เรียนเลือกเรียนอาชีวศึกษามากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.2554)

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ขึ้น โดยให้มีการปรับปรุงกรอบมาตรฐานหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา สถานศึกษาได้ใช้แนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้สามารถผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพ ตรงกับปรัชญาและวัตถุประสงค์การจัดการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ ปรัชญาการอาชีวศึกษา และมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะของสาขาวิชานั้นๆ ในการจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นผลิตผู้มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะในระดับฝีมือ มีสมรรถนะที่สามารถปฏิบัติงานอาชีพได้จริง มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงานสอดคล้องกับความต้องการของเศรษฐกิจและสังคม สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข และพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2556)

การวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้เรียนอาชีวศึกษานั้น ผลการวิจัยพบว่ายังขาดการจำแนกสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษาออกเป็นองค์

ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน ครอบคลุม และเหมาะสมเพียงพอที่จะใช้ในการวัดหรือบ่งชี้สมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษาได้ (ขวัญจิต ธรรมศิริรักษ์. 2554) ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ในด้านการจัดการอาชีวศึกษาไม่เน้นการฝึกปฏิบัติและสมรรถนะทางวิชาชีพ และความเชื่อมโยงกับสถานประกอบการมากเท่าที่ควร ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะ ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งขาดทักษะพื้นฐานที่จำเป็น ขาดการจัดการหลักสูตรที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ รวมทั้งการขาดการเชื่อมโยงในการทำงาน การจัดอาชีวศึกษาไม่สามารถดึงดูด จูงใจผู้เรียนให้สนใจอาชีวศึกษาได้มากเท่าที่ควร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551 : 21-35) ส่วนในด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จอาชีวศึกษาพบว่า มีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ รวมทั้งขาดทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ฟัง พูด อ่าน เขียน) ความรู้ในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2554) ซึ่งสอดคล้องกับผลของการสรุปผลการปฏิรูปการศึกษาใน 10 ปีที่ผ่านมาพบว่า ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาและอุดมศึกษามีความสามารถและสมรรถนะยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ และยิ่งขาดทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น (วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. 2553) ทำให้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการศึกษาเพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษามีสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ สามารถเข้าทำงานได้ทันที ปรับภารกิจในด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาแนวใหม่ด้วยการปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอน และปฏิรูปวิธีสอบ เพื่อมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี สามารถผลิตกำลังคนได้ตรงตามความต้องการ เป็นผู้จบการศึกษาที่มี

คุณภาพ รู้จริง ทำได้ เข้าใจชีวิต คิดเป็นแก้ปัญหา เป็น มีสมรรถนะในวิชาชีพ ตามสาขาที่เลือกเรียน

สภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้เรียน โดยมุ่งศึกษา เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนืออันจะส่งผลให้ ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้เกิดความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพตามความต้องการของตลาดแรงงาน ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยการศึกษาค้นคว้าและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ครูผู้ปฏิบัติการสอน จำนวน 9 คน และ ผู้จัดการฝ่ายบุคคล/หัวหน้างาน/หัวหน้าฝ่ายของสถานประกอบการ จำนวน 9 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 18 คน ได้มาโดยวิธีการกำหนดคุณสมบัติคือ

1. ครูผู้ปฏิบัติการสอน

1.1 มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท และมีประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือ มีวุฒิปริญญาตรี และมีประสบการณ์สอนในสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 7 ปี

1.2 สอนในสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ และมีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. ฝ่ายบุคคล/หัวหน้างาน/หัวหน้าฝ่ายของสถานประกอบการ

2.1 เป็นสถานประกอบการที่มีรายชื่ออยู่ในฐานข้อมูลของสำนักความร่วมมือสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.2 เป็นสถานประกอบการคู่ใจให้การสนับสนุนการรับนักศึกษาเข้าฝึกประสบการณ์จากวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความโค้ง ความเบ้ เพื่อให้ทราบลักษณะการแจกแจงของตัวบ่งชี้

2.1 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้

เพื่อให้ทราบลักษณะความสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้ สำหรับพิจารณาความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันต่อไป การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยพิจารณาค่าความเหมาะสมของข้อมูลจากค่าสถิติบาร์ทเลทท์ (Bartlett's Test Sphericity) และค่าสถิติคิชนีไกเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน(KMO)

2.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้ในโมเดลแต่ละองค์ประกอบ

2.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้จัดการฝ่ายบุคคล/หัวหน้างาน/หัวหน้าฝ่ายของสถานประกอบการที่มีรายชื่ออยู่ในฐานข้อมูลของสำนักความร่วมมือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นสถานประกอบการที่รับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 368 แห่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้จัดการฝ่ายบุคคล/หัวหน้างาน/หัวหน้าฝ่ายของสถานประกอบการ ที่มีรายชื่ออยู่ในฐานข้อมูลของสำนักความร่วมมือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นสถานประกอบการที่รับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 1447 คน จากสถานประกอบการ 320 แห่ง (สถานประกอบการละ 5 คน) ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานเพื่อใช้ในการบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) และสถิติการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Product Moment Correlation Coefficient)

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยใช้ดัชนีต่อไปนี้

2.1 ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square Statistics : χ^2)

2.2 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index : GFI)

2.3 ดัชนีวัดระดับกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI)

2.4 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA)

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ ได้ตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยสมรรถนะของผู้เรียน 10 องค์ประกอบ คือ

1. สมรรถนะด้านการใช้ระบบคอมพิวเตอร์และการเชื่อมต่ออุปกรณ์พื้นฐาน 2. สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมตารางงาน 3. สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมจัดการฐานข้อมูล 4. สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมนำเสนอข้อมูลและผลงาน 5. สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมจัดการเอกสารและผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ 6. สมรรถนะด้านการเขียนโปรแกรมประยุกต์บนระบบปฏิบัติการ 7. สมรรถนะด้านการใช้ ICT บนระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ 8. สมรรถนะด้านการออกแบบเว็บเพจและการใช้โปรแกรมสร้างเว็บไซต์ 9. สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้ ICT เพื่องานอาชีพและ 10. สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมกับงานสถิติ

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้ ด้วยค่าสถิติ KMO และ Barlett's Test of Sphericity เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลในการใช้เทคนิควิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันผลดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้ด้วยค่าสถิติ KMO และ Barlett's Test of Sphericity

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		.926
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	37799.405
	df	45
	Sig	.000

จากตาราง 1 พบว่า ค่าสถิติ KMO มีค่าเท่ากับ 0.926 (>.80 ขึ้นไป) แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ในชุดนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบในระดับดีมากซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Hair and Others (1998 : 99) สอดคล้องกับการทดสอบค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity

พบว่า ค่าสถิติ Chi-Square เท่ากับ 37799.405 (P = .000) แสดงว่า เมทริกซ์สัมพันธ์ของตัวบ่งชี้นี้แตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นตัวบ่งชี้ชุดนี้มีความสัมพันธ์กันสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ตาราง 2 ค่า Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	21.659	50.369	50.369	21.659	50.369	50.369
2	4.181	9.724	60.093	4.181	9.724	60.093
3	2.674	6.217	66.311	2.674	6.217	66.311
4	1.652	3.841	70.151	1.652	3.841	70.151
5	1.560	3.629	73.780	1.560	3.629	73.780
6	1.019	2.371	76.150	1.019	2.371	76.150
7	.981	2.280	78.431	.981	2.280	78.431
8	.815	1.895	80.326	.815	1.895	80.326
9	.679	1.580	81.906	.679	1.580	81.906
10	.631	1.469	83.374	.631	1.469	83.374

จากตาราง 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ จำนวน 35 ตัวบ่งชี้ ตามเกณฑ์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ตั้งแต่ 0.3 ขึ้นไป และมีตัวบ่งชี้อย่างน้อย 3 ตัว ขึ้นไป และมีค่าความแปรปรวนสะสมอยู่ที่ 83.374

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลตัวบ่งชี้ เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของโมเดลตัวบ่งชี้เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลดังตาราง 2

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของโมเดลตัวบ่งชี้

รหัส ตัวแปร	องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ ประกอบ	R ²	สัมประสิทธิ์ คะแนนองค์ ประกอบ
E1	องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะด้านการใช้ระบบคอมพิวเตอร์และการเชื่อมต่ออุปกรณ์พื้นฐาน	0.38**	0.55	0.45
E11	1. การติดตั้งและใช้งานโปรแกรมระบบปฏิบัติการ	0.52**	0.57	0.23
E12	2. การติดตั้งและใช้งานโปรแกรมยูทิลิตี้	0.53**	0.60	0.14
E13	3. การเชื่อมต่ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เช่น Printer, Scanner	0.55**	0.62	0.25
E14	4. การประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์	0.54**	0.65	0.29
E15	5. การบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์	0.55**	0.58	0.29
E2	องค์ประกอบที่ 2 สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมตารางงาน	0.41**	0.75	0.25
E21	1. การใช้งานโปรแกรมตารางงาน	0.48**	0.44	0.18
E22	2. การจัดรูปแบบข้อมูลในตารางงาน	0.44**	0.44	0.15
E23	3. การจัดการข้อมูลในตารางงาน เช่น การป้อน/แก้ไข/ ลบ และค้นหาข้อมูล	0.44**	0.40	0.05
E24	4. การจัดทำรายงานในรูปแบบข้อความและแผนภูมิ	0.51**	0.48	0.05
E25	5. การสร้างสูตร ฟังก์ชัน และมาโคร	0.49**	0.49	0.12
E26	6. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติเบื้องต้น	0.53**	0.52	0.16
E3	องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมจัดการฐานข้อมูล	0.41**	0.88	0.11
E31	1. การใช้โปรแกรมจัดการฐานข้อมูลในการจัดเก็บข้อมูล แก้ไข ลบค้นหาและรายงานข้อมูล	0.44**	0.43	0.09
E32	2. การเลือกใช้โปรแกรมจัดการฐานข้อมูลให้เหมาะสมกับลักษณะของงาน	0.50**	0.55	0.13
E33	3. การประยุกต์ใช้คำสั่งในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลขนาดเล็ก	0.51**	0.55	0.12
E4	องค์ประกอบที่ 4 สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมนำเสนอข้อมูลและผลงาน	0.51**	0.90	0.10
E41	1. การใช้งานโปรแกรมนำเสนอขั้นพื้นฐาน	0.53**	0.61	0.30
E42	2. การใช้งานโปรแกรมนำเสนอเพื่อนำเสนอผลงาน	0.48**	0.48	0.38

ตาราง 3 (ต่อ)

รหัสตัวแปร	องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ	R ²	สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ
E43	3. การประยุกต์ใช้โปรแกรมนำเสนอผลงานทางด้านธุรกิจ	0.52**	0.58	-0.16
E5	องค์ประกอบที่ 5 สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมจัดการเอกสารและผลิตสื่อสิ่งพิมพ์	0.41**	0.63	0.37
E51	1. การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำระดับพื้นฐาน	0.55**	0.57	0.30
E52	2. การจัดรูปแบบเอกสารให้เหมาะสมกับลักษณะงาน	0.55**	0.68	0.20
E53	3. การจัดทำเอกสารเกี่ยวกับหน่วยงานทางราชการ หน่วยงานธุรกิจ เช่น บันทึกรายชื่อ ความ จดหมายเวียน แบบฟอร์มต่างๆ	0.60**	0.77	0.56
E54	4. การจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ แผ่นโฆษณา การ์ดเชิญแบบต่างๆ	0.53**	0.60	-0.22
E6	องค์ประกอบที่ 6 สมรรถนะด้านการเขียนโปรแกรมประยุกต์บนระบบปฏิบัติการ	0.48**	0.81	0.19
E61	1. การวิเคราะห์ความต้องการ	0.55**	0.67	0.24
E62	2. การเขียนผังงานแสดงขั้นตอนการทำงานของโปรแกรม	0.54**	0.63	0.23
E63	3. เขียนโปรแกรมด้วยภาษาคอมพิวเตอร์ออกมาเป็นโปรแกรมตามต้องการ	0.54**	0.62	-0.05
E7	องค์ประกอบที่ 7 สมรรถนะด้านการใช้ ICT บนระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์	0.47**	0.79	0.21
E71	1. การติดตั้งและใช้งานระบบปฏิบัติการเครือข่าย	0.51**	0.59	0.13
E72	2. การเชื่อมต่ออุปกรณ์บนระบบเครือข่าย	0.50**	0.56	0.10
E73	3. การแบ่งปันข้อมูลบนระบบเครือข่าย	0.51**	0.58	0.16
E74	4. การใช้งานระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	0.59**	0.74	-0.05
E8	องค์ประกอบที่ 8 สมรรถนะด้านการออกแบบเว็บเพจและการใช้โปรแกรมสร้างเว็บไซต์	0.52**	0.78	0.22
E81	1. การใช้โปรแกรมออกแบบเว็บเพจ	0.60**	0.71	0.34
E82	2. การใช้โปรแกรมสร้างเว็บไซต์	0.60**	0.65	-0.01
E9	องค์ประกอบที่ 9 สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้ ICT เพื่องานอาชีพ	0.51**	0.73	0.27

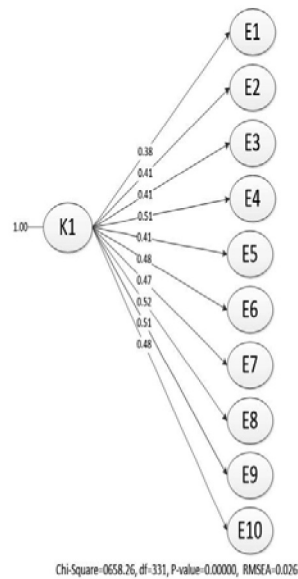
ตาราง 3 (ต่อ)

รหัสตัวแปร	องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ	R ²	สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ
E91	1. สร้างสรรค์งานด้านอาชีพคอมพิวเตอร์	0.60**	0.71	0.30
E92	2. ทักษะในการปฏิบัติงานอาชีพคอมพิวเตอร์	0.53**	0.56	0.23
E10	องค์ประกอบที่ 10 สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมกับงานสถิติ	0.48**	0.86	0.13
E101	1. ประยุกต์ใช้โปรแกรมในการประมวลผลทางสถิติ	0.51**	0.56	0.21
E102	2. ใช้คำสั่งในโปรแกรมในการประมวลผลทางสถิติขั้นพื้นฐาน	0.54**	0.61	0.14
E103	3. จัดทำรายงานข้อมูลทางสถิติแบบข้อความและแผนภูมิ	0.49**	0.55	0.10

จากตาราง 3 พบว่าองค์ประกอบด้านที่ 1 สมรรถนะด้านการใช้ระบบคอมพิวเตอร์และการเชื่อมต่ออุปกรณ์พื้นฐานมีจำนวนทั้งสิ้น 5 ตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ 0.52 ถึง 0.55 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) ตั้งแต่ 0.57 ถึง 0.58 และมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบตั้งแต่ 0.14 ถึง 0.29 องค์ประกอบด้านที่ 2 สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมตารางงานมีจำนวนทั้งสิ้น 6 ตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวตัวบ่งชี้ที่มีค่าตั้งแต่ 0.41 ถึง 0.53 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) ตั้งแต่ 0.40 ถึง 0.75 และมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบตั้งแต่ 0.05 ถึง 0.45 องค์ประกอบด้านที่ 3 สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมจัดการฐานข้อมูลมีจำนวนทั้งสิ้น 3 ตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวตัวบ่งชี้ที่มีค่าตั้งแต่ 0.44 ถึง 0.51 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) ตั้งแต่ 0.43 ถึง 0.55 และมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบตั้งแต่ 0.09 ถึง 0.13 องค์ประกอบ

ด้านที่ 4 สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมนำเสนอข้อมูลและผลงานมีจำนวนทั้งสิ้น 3 ตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ 0.48 ถึง 0.53 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) ตั้งแต่ 0.48 ถึง 0.61 และมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบตั้งแต่ -0.16 ถึง 0.30 องค์ประกอบด้านที่ 5 สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมจัดการเอกสารและผลิตสื่อสิ่งพิมพ์มีจำนวนทั้งสิ้น 4 ตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวตัวบ่งชี้ที่มีค่าตั้งแต่ 0.53 ถึง 0.60 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) ตั้งแต่ 0.57 ถึง 0.77 และมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบตั้งแต่ -0.22 ถึง 0.56 องค์ประกอบด้านที่ 6 สมรรถนะด้านการเขียนโปรแกรมประยุกต์บนระบบปฏิบัติการมีจำนวนทั้งสิ้น 3 ตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวตัวบ่งชี้ที่มีค่าตั้งแต่ 0.54 ถึง 0.55 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) ตั้งแต่ 0.62 ถึง 0.67 และมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบตั้งแต่ -0.05 ถึง 0.24 องค์ประกอบด้านที่ 7 สมรรถนะ

ด้านการใช้ ICT บนระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์มีจำนวนทั้งสิ้น 4 ตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ 0.51 ถึง 0.59 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ตั้งแต่ 0.56 ถึง 0.74 และมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบตั้งแต่ -0.05 ถึง 0.16 องค์ประกอบด้านที่ 8 สมรรถนะด้านการออกแบบเว็บเพจและการใช้โปรแกรมสร้างเว็บไซต์มีจำนวนทั้งสิ้น 2 ตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ 0.52 ถึง 0.55 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ตั้งแต่ 0.57 ถึง 0.58 และมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบตั้งแต่ 0.14 ถึง 0.29 องค์ประกอบด้านที่ 9 สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้ ICT เพื่องานอาชีพมีจำนวนทั้งสิ้น 2 ตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ 0.53 ถึง 0.60 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ตั้งแต่ 0.56 ถึง 0.71 และมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบตั้งแต่ 0.23 ถึง 0.30 องค์ประกอบด้านที่ 10 สมรรถนะด้านการประยุกต์ใช้โปรแกรมกับงานสถิติมีจำนวนทั้งสิ้น 3 ตัวบ่งชี้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ 0.49 ถึง 0.54 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ตั้งแต่ 0.55 ถึง 0.61 และมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบตั้งแต่ 0.10 ถึง 0.21

ภาพประกอบ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของ โมเดลตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากภาพประกอบ 1 พบว่า โมเดลตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่า Chi-Square (χ^2) มีค่าเท่ากับ 658.26 ค่าความน่าจะเป็น (P) เท่ากับ 0.0 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 331 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.98 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.95 รวมทั้งค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.026

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้เรียน

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งประกอบด้วย 10 องค์กรประกอบ 35 ตำบล เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าอัตราส่วนระหว่างค่า Chi-Square (χ^2) กับค่า df (χ^2/df หรือค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์) มีค่าน้อยกว่า 3.00 ค่า GFI และ AGFI มีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไปทั้งสองค่าและค่า RMSEA มีค่าน้อยกว่า 0.08 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลประจักษ์ ส่วนค่า Chi-Square พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.0$) ตามเกณฑ์หาก $P \leq 0.05$ ถือว่าโมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ (มากกว่า 500 หน่วยตัวอย่างขึ้นไป) จึงทำให้ความแตกต่างของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีเพียงเล็กน้อย ส่งผลให้ค่า

Chi-Square มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นงานวิจัยจึงไม่ได้ใช้ค่า Chi-Square ที่มีนัยสำคัญทางสถิติมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้เรียนสาขา คอมพิวเตอร์ธุรกิจ ในระดับอื่นๆ ต่อไป
2. ควรมีการสร้างชุดฝึก หรือนวัตกรรมจากโมเดลองค์ประกอบสมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551*. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ.2552-2561*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2556*.
- ขวัญจิต ธรรมศิริรักษ์. (2554). *การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไปของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ศ.ม.สาขาวิจัยการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,มหาสารคาม.*
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2552). *สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางการศึกษา*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระเบียบวาระแห่งชาติ (พ.ศ.2551-2555)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุภมาส อังศุโชติ. (2552). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL*. กรุงเทพฯ : เจริญดีมั่งคั่งการพิมพ์.
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. (2553). *ปฏิรูปการศึกษาแนวคิดและข้อเสนอแนะ*. กรุงเทพฯ: วศิระ.
- Hair & others. (1998). *Multivariate Data Analysis with Readings*. (5th ed.). New Jersey: Prentice hall.

การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของตลาดน้ำบางน้อยให้เป็นที่รู้จักกับโอกาสการมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว ณ ตลาดน้ำบางน้อย อ.บางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม

Study Relationship of Factors Promoted Bang Noi Floating Market to be Well Known with Revisiting of Tourists

รัมภาภักดิ์ ฤกษ์วีระวัฒนา¹

Rumpapak Luekveerawattana¹

บทคัดย่อ

การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของตลาดน้ำบางน้อยให้เป็นที่รู้จักกับโอกาสการมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว ณ ตลาดน้ำบางน้อย อ.บางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม นั้นมีวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาอัตลักษณ์และประวัติความเป็นมาของตลาดน้ำบางน้อย จังหวัดสมุทรสงครามและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของตลาดน้ำบางน้อยให้เป็นที่รู้จักกับโอกาสการมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว ณ ตลาดน้ำบางน้อย จังหวัดสมุทรสงครามโดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการศึกษาคือ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดว่า โดยภาพรวมจะกลับมาเที่ยวตลาดน้ำอีก จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 85.7 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดว่า การมีไฮคริมมะม่วงหาวมะนาวโห่ สามารถทำให้ท่านอยากกลับมาตลาดน้ำบางน้อยอีก จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 64.4 การมีของที่ระลึกตามรูปแบบต่างๆ สามารถทำให้ท่านอยากกลับมาตลาดน้ำบางน้อยอีกจำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 74.3 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดว่า ป้าย Clean Food Good Taste สามารถทำให้อยากกลับมาตลาดน้ำบางน้อยอีกจำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 75.2 การมีไกด์บุ๊ก แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ สามารถทำให้ท่านอยากกลับมาตลาดน้ำบางน้อยอีกจำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 87.9 การมีป้ายแผนที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ สามารถทำให้ท่านอยากกลับมาตลาดน้ำบางน้อยอีก จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 88 และจากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้สถิติไคสแควร์ (chi-square) โดยกำหนดให้มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : ตลาดน้ำบางน้อย, อัตลักษณ์

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โทร.0889636916 อีเมลล์ sirittt@yahoo.com

¹ Suan Sunandha Rajabhat University, Tel.0889636916, e-mail sirittt@yahoo.com

Abstract

For survey output, most visitors will revisit Bangnoi Floating Market 277 people (85.7%). Carissa Carandas Linn Ice cream can attract the visitors to revisit 208 people (64.4%). And various patterns of souvenir can attract the visitors to revisit 240 (74.3%). Next, Clean Food Good Taste Sign can attract the visitors to revisit 243 people (75.2%).

The guide book contained information about Bangnoi Floating Market can attract the visitors to revisit 284 (87.9%). Bang Noi Floating Market Destination Map can attract the visitors to revisit 284 (88%). Last, There were no significant relationship between demographic factors (gender, age, education and occupation) and Bang Noi Floating Market revisiting (chi-square)

Keyword : Bang Noi Floating Market, Identity

บทนำ

จากภาวะเศรษฐกิจโลกที่กำลังฟื้นตัวเป็นปัจจัยสนับสนุนหลักที่ทำให้จุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวทั่วโลกมีจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศปรับเพิ่มขึ้นมาก สำหรับ ประเทศไทย อัตราการขยายตัวทางด้านจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เติบโตร้อยละ 12 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา แม้จะประสบวิกฤติทางการเมืองในช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม พ.ศ.2553 โดยเป็นการเติบโตไปในลักษณะเดียวกับภาพรวมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น (สิรินาถ: e-TAT tourism journal) สำหรับตลาดนักท่องเที่ยวชาวไทย ในปี 2554 นี้ มีการคาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยจะสร้างเงินหมุนเวียนได้ประมาณ 432,000 ล้านบาท ทั้งนี้ กลุ่มตลาดใหม่ที่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวควรขยายฐานลูกค้ามากขึ้น คือ กลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มเยาวชน เนื่องจากทั้งสองกลุ่มตลาดนี้จะผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวแบบครอบครัวหรือเป็นหมู่คณะขึ้น จากแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศและศักยภาพของจังหวัดในภาคกลางที่มีความเด่นในเรื่องของการอนุรักษ์และสืบทอดวิถีชีวิตของคนที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในลุ่มแม่น้ำภาคกลางทำให้ตลาดน้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมอย่างสูงจากนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยและถือเป็นสินค้าหลักทางการท่องเที่ยวที่จะขายให้แก่นักท่องเที่ยวเนื่องจากสามารถดูใจหรือกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอยู่เสมอ ดังนั้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำจึงควรมีการวางแผนกำหนดทิศทางหรือนโยบายไว้ล่วงหน้าเพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวตลาดน้ำพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น

จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมที่ส่งคุณค่าที่เกี่ยวเนื่องกับราชวงศ์จักรีและวิถีชีวิตท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ สภาพความเป็นอยู่และสังคมชาวจังหวัดสมุทรสงคราม มีความสงบสุขร่มเย็นมาแต่โบราณ มีอุปนิสัยขยันหมั่นเพียร มีธรรมาจริยธรรม รักความยุติธรรม ยึดมั่นในขนบธรรมเนียม ประเพณีศาสนา และมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจอย่างมาก เช่น ดอนหอยหลอด วัดเพชรสมุทรวรวิหาร วัดศรัทธาธรรม ตลาดน้ำอัมพวา ตลาดน้ำท่าคา ตลาดน้ำบางน้อย ตลาดน้ำบางนกแขวก อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย วัดอัมพวัน

เจติยาราม วัดจุฬามณี ค่ายบางกุ่ม ด้วยเหตุที่จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวสูงมาก อีกทั้งยังมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติและความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงครามจึงเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับผลจากกระแสการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว มีจำนวนนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมากมาย ทั้งร้านอาหาร บ้านพัก เรือท่องเที่ยว ร้านขายของที่ระลึก แต่ท่ามกลางกระแสการตอบรับจากนักท่องเที่ยวดังกล่าว กลับพบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม ยังขาดคุณภาพและมาตรฐานระบบการให้บริการ และปัญหาในเรื่องของความเข้าใจการจัดการท่องเที่ยวของคนในชุมชน ขาดความชัดเจนในรูปแบบที่ควรจะเป็น อันจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (www.maeklongvijai.org/, 9/4/2554) จากเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ตลาดน้ำบางน้อยในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนโดยใช้การขับเคลื่อน 3 องค์ประกอบหลักของการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คือ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านกลไกในการจัดการพื้นที่ และด้านการตลาด เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืน

วัตถุประสงค์

ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของตลาดน้ำบางน้อยให้เป็นที่รู้จักกับโอกาสการมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว ณ ตลาดน้ำบางน้อย จังหวัดสมุทรสงคราม

ทบทวนวรรณกรรม

Shirley Eber 1993 ได้เสนอหลักการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ดังนี้ (อ้างในการท่องเที่ยวชุมชน พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์ หน้า 13-14)

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญ และเป็นแนวทางการทำ

ธุรกิจในระยะยาว

2. การลดการบริโภคที่มากเกินไป และการลดของเสีย จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว

3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาด้านราคา และคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย

6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวอีกด้วย

7. การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหา และลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

8. การฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดคล้องแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับการบริการการท่องเที่ยว

9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลอย่างพร้อมมูล จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10. การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

และจากการค้นคว้าเอกสารต่างๆพบว่ารูปแบบการบริหารและการจัดการทั้งในระดับจุลภาคและมหภาคในพื้นที่นาร่อง พบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้เศรษฐกิจพอเพียงควรมีรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยใช้ ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น จัดตั้งโดยคณะกรรมการหลายฝ่าย ชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล สถาบันราชภัฏเพชรบุรี องค์กรท้องถิ่น ปราชญ์และผู้อาวุโสเป็นที่ปรึกษา ศูนย์ข้อมูลนี้เป็นที่รวบรวมข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน โดยทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รูปแบบการบริหารและการจัดการแบ่งเป็น 4 ส่วน ด้านบุคลากร การบริหารจัดการข้อมูล การบริหารจัดการงบประมาณเบื้องต้น และการจัดสถานที่ในศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น โดยมีขั้นตอนการบริหารและการจัดการ 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 สำรวจพื้นที่และสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชน เป็นการศึกษาสังเกตการณ์ในด้านสภาพของพื้นที่ พร้อมทั้งมีการสนทนากับบุคคล เช่น ผู้นำชุมชน ผู้บริหารส่วนตำบล ผู้แทนชุมชน เพื่อให้ทราบวิถีชีวิตและศักยภาพความเป็นไปได้ในด้านการท่องเที่ยว

ขั้นที่ 2 การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นและศักยภาพทั่วไปของพื้นที่นาร่องเป็นการศึกษาสภาพจริง และข้อมูลทั่วไปในพื้นที่เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเอกสารที่ได้กับพื้นที่จริงเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 3 สำรวจศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นการศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยกับชุมชน โดยการประชุมระดมสมอง ลงพื้นที่ สัมภาษณ์คนในชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจ และแนวคิดการพัฒนาที่เหมาะสม

ขั้นที่ 4 ผู้นำชุมชนและคนในชุมชนร่วมกันกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของชุมชน ใน

ขั้นนี้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันคิดกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยว กิจกรรม ที่เหมาะสมกับชุมชน

ขั้นที่ 5 การตรวจสอบความเป็นไปได้ของข้อมูลและคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ในขั้นนี้เป็นการรับทราบความเต็มใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และสำรวจความสนใจของนักท่องเที่ยว

ขั้นที่ 6 จัดตั้งศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น โดยมีการศูนย์ข้อมูลเป็นผู้บริหารโดยมีที่ปรึกษามาจากชุมชน และนักวิชาการ

Sara Dolnicar ได้ทำการวิจัย หัวข้อ Insights into sustainable tourists in Austria: a data-based a priori segmentation approach พบว่า การตลาดที่ดีและประสบผลสำเร็จสำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นคือพยายามเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเกี่ยวกับแหล่งธรรมชาติที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์ ชอบหรือเต็มใจรักษาอนุรักษ์ธรรมชาติ มีอัตราการใช้จ่ายสูง พักนาน ให้ผลตอบแทนที่ดี โดยตัวแปรที่ศึกษาคือตัวแปรตามคือ Socio-demographic Characteristics, Occupational category, travel behavior, Regional distribution, Guest satisfaction ตัวแปรต้นคือ sustainable และ non-sustainable โดยใช้ Chi-square และ ANOVA test

Aniah Eugene และคณะ ได้ศึกษาวิจัย Patronage of ecotourism potentials as a strategy for sustainable tourism development in Cross River State, Nigeria พบว่าถึงแม้ว่าใน Obudu Ranch Resort จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆมากมายแต่ก็ยังคงต้องเพิ่มเติมสิ่งเหล่านี้ต่อไปอีกเพื่อส่งเสริมให้รีสอร์ทแห่งนี้เป็นที่รู้จักของลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ Obudu Ranch Resort เป็นสถานที่รู้จักกันดีว่าช่วยในการพัฒนาการท่องเที่ยวและเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในชุมชนใน Cross River State ให้เป็นรายได้ มีการจ้างงานมากขึ้น มีการสร้าง ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา เพื่อรองรับการ

ท่องเที่ยว โดยงานวิจัยนี้ศึกษาประเภทของนักท่องเที่ยวของ Obudu Ranch Resort ว่าเป็นนักท่องเที่ยวในประเทศหรือต่างประเทศ ระหว่าง 2001-2008 และ ตัวแปรที่ศึกษาคือ ความพึงพอใจต่อรีสอร์ท สิ่งอำนวยความสะดวกหลักของรีสอร์ทที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวในการมาพักที่รีสอร์ท จำนวนประชากรในชุมชนรอบๆ พื้นที่ศึกษา โดยใช้ Chi-square test เพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

Ho: There is no significant difference between the number of tourists visiting Obudu Ranch Resort and the distance between Obudu and the tourist home

H1: There is significant difference between the number of tourists visiting Obudu Ranch Resort and the distance between Obudu and the tourist home และปฏิเสธสมมติฐาน Ho

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณใช้การวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมตลาดน้ำบางน้อย โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 323 W.G. cochrane (1953) จากนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยมีจำนวน 400 คน ต่อสัปดาห์และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลของนักท่องเที่ยวด้านประชากรศาสตร์ และโอกาสการมาเที่ยวตลาดน้ำบางน้อยซ้ำ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างโอกาสการเที่ยวซ้ำกับปัจจัยต่างๆ ที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของตลาดน้ำบางน้อยให้เป็นที่ยุติของนักท่องเที่ยว

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติไคสแควร์ (Chi Square) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามว่าความสัมพันธ์หรือไม่ตามสมมติฐาน โดยกำหนดให้มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ ความสัมพันธ์

ระหว่างเพศ อายุ การศึกษาและอาชีพ กับ การกลับมาเที่ยวตลาดน้ำอีกในอนาคต

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยต่างๆ ที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของตลาดน้ำบางน้อยให้เป็นที่ยุติของนักท่องเที่ยว คือ ไอศกรีมมะม่วงหาวมะนาวโห่ ของที่ระลึกตามรูปแบบต่างๆ ป้าย Clean Food Good Taste ไกด์บุ๊ก ป้ายแผนที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยว

ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 เพศ

	ความถี่	ร้อยละ
หญิง	207	64.1
ชาย	116	35.9
รวม	323	100.0

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 64.1 เป็นเพศชายจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 35.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 อายุ

	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	47	14.8
20-30 ปี	53	16.7
31-40 ปี	61	19.2
41-50 ปี	63	19.8
51 ปี ขึ้นไป	94	29.5
รวม	318*	100.0

*มีผู้ไม่ตอบ

จากตารางแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 รองลงมาคืออายุ 41-50 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8 และอายุ 31-40 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ระดับการศึกษา

	ความถี่	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนปลาย	88	31.5
หรือเทียบเท่า		
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	34	12.2
ปริญญาตรี	122	43.7
สูงกว่าปริญญาตรี	35	12.6
รวม	279	100.0

*มีผู้ไม่ตอบ

จากตารางแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 43.7 รองลงมาคือการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าจำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 และสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 12.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 อาชีพ

	ความถี่	ร้อยละ
นักศึกษา	47	14.6
ข้าราชการ	39	12.1
พนักงานของรัฐ	34	10.6
รัฐวิสาหกิจ		
ลูกจ้าง	45	14.0
ธุรกิจส่วนตัว	82	25.5
อื่นๆ	75	23.2
รวม	322	100.0

จากตารางแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวนส่วนใหญ่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัวจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 รองลงมาคืออื่นๆ จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 23.2 และนักศึกษาจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวนครั้งที่เดินทางมาเยี่ยมชม ตลาดน้ำบางน้อย อำเภอ บางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

	ความถี่	ร้อยละ
ครั้งแรก	86	27.0
2-3 ครั้ง	75	23.6
4-5 ครั้ง	36	11.3
6 ครั้งขึ้นไป	121	38.1
รวม	318	100.0

*มีผู้ไม่ตอบ

จากตารางแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวนส่วนใหญ่มาเที่ยวตลาดน้ำ 6 ครั้งขึ้นไป จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 38.1 รองลงมาคือครั้งแรกจำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 และ 2-3 ครั้ง จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ที่พัก

	ความถี่	ร้อยละ
บ้านของท่านหรือบ้านญาติ ภายในจังหวัดสมุทรสงคราม	179	55.8
โฮมสเตย์/รีสอร์ต/โรงแรม ภายในจังหวัดสมุทรสงคราม	63	19.6
โฮมสเตย์/รีสอร์ต/โรงแรม จังหวัดอื่นๆ	8	2.5
บ้านของท่านหรือบ้านญาติ จังหวัดอื่นๆ	71	22.1
รวม	321	100.0

*มีผู้ไม่ตอบ

จากตารางแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวนส่วนใหญ่ที่มา

เที่ยวตลาดน้ำ พักบ้านของท่านหรือบ้านญาติ ภายในจังหวัดสมุทรสงคราม มากที่สุดจำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 55.8 รองลงมาคือ บ้านของท่านหรือบ้านญาติในจังหวัดอื่นๆ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 22.1 และโฮมสเตย์/รีสอร์ต/โรงแรม ภายในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 ตามลำดับ

สำรวจโอกาสการมาเที่ยวซ้ำที่ตลาดน้ำบางน้อย

ตารางที่ 7 โดยภาพรวม ท่านคิดว่าท่านจะมาเที่ยวซ้ำที่ตลาดบางน้อยหรือไม่

	ความถี่	ร้อยละ
มา	277	85.7
ไม่มา	6	1.8
ไม่แน่ใจ	40	12.5
รวม	323	100.0

จากตารางแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดว่าโดยภาพรวมจะกลับมาเที่ยวตลาดน้ำอีก จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 85.7 รองลงมาคือไม่แน่ใจ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 และไม่มาจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 การมีไอศกรีมมะม่วงหาวมะนาวโห่ สามารถทำให้ท่านอยากกลับมาตลาดน้ำบางน้อยอีก

	ความถี่	ร้อยละ
มา	208	64.4
ไม่มา	20	6.2
ไม่แน่ใจ	95	29.4
รวม	323	100.0

จากตารางแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดว่าการมีไอศกรีมมะม่วงหาวมะนาวโห่ สามารถทำให้

ท่านอยากกลับมาตลาดน้ำบางน้อยอีก จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 64.4 รองลงมาคือไม่แน่ใจ จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 และไม่มาจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 การมีของที่ระลึกตามรูปแบบต่างๆ สามารถทำให้ท่านอยากกลับมาตลาดน้ำบางน้อยอีก

	ความถี่	ร้อยละ
มา	240	74.3
ไม่มา	18	5.6
ไม่แน่ใจ	65	20.1
รวม	323	100.0

จากตารางแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดว่าการมีของที่ระลึกตามรูปแบบต่างๆ (ตามรูปภาพ) สามารถทำให้ท่านอยากกลับมาตลาดน้ำบางน้อยอีกจำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 74.3 รองลงมาคือไม่แน่ใจ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1 และไม่มาจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 การมีป้าย Clean Food Good Taste

	ความถี่	ร้อยละ
มา	243	75.2
ไม่มา	10	3.1
ไม่แน่ใจ	70	21.7
รวม	323	100.0

จากตารางแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดว่าการมีป้าย Clean Food Good Taste สามารถทำให้อยากกลับมาตลาดน้ำบางน้อยอีกจำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 75.2 รองลงมาคือไม่แน่ใจจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 และไม่มาจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 การมี ไกด์บุ๊ก แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ตามตัวอย่าง สามารถทำให้ท่านอยากกลับมาตลาดน้ำบางน้อยอีก

	ความถี่	ร้อยละ
มา	284	87.9
ไม่มา	1	.3
ไม่แน่ใจ	38	11.8
รวม	323	100.0

จากตารางแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดว่าการมี ไกด์บุ๊ก แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ตามตัวอย่าง สามารถทำให้ท่านอยากกลับมาตลาดน้ำบางน้อยอีกจำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 87.9 รองลงมาคือไม่แน่ใจจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 และไม่มาจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

การทดสอบสมมติฐาน

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ

ตารางที่ 13 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ

		การกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ			รวม
		ไม่มา	ไม่แน่	มา	
เพศ	หญิง	ความถี่ 1	18	172	191
	ร้อยละ 0.3%	6.0%	57.1%	63.5%	
ชาย	ความถี่ 0	10	100	110	
	ร้อยละ 0.0%	3.3%	33.2%	36.5%	
รวม	ความถี่ 1	28	272	301	
	ร้อยละ 0.3%	9.3%	90.4%	100.0%	

$$X^2=.590, p=.745$$

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวเพศหญิงตัดสินใจกลับมาตลาดน้ำอีกครั้งมากกว่าเพศชายร้อยละ 57.1 และ 33.2 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาด้านความ

ตารางที่ 12 การมีป้ายแผนที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ สามารถทำให้ท่านอยากกลับมาตลาดน้ำบางน้อยอีก

	ความถี่	ร้อยละ
มา	284	88
ไม่มา	3	.9
ไม่แน่ใจ	36	11.1
รวม	323	100.0

จากตารางแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดว่าการมีป้ายแผนที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ตามตัวอย่าง สามารถทำให้ท่านอยากกลับมาตลาดน้ำบางน้อยอีก จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 88 รองลงมาคือไม่แน่ใจ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 และไม่มาจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ .9 ตามลำดับ

สัมพันธ์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ
 ตารางที่ 14 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ

		การกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ			รวม
		ไม่มา	ไม่แน่	มา	
ต่ำกว่า 20 ปี	ความถี่	0	8	31	39
	ร้อยละ	0.0%	2.7%	10.5%	13.2%
20-30ปี	ความถี่	1	6	40	47
	ร้อยละ	0.3%	2.0%	13.6%	15.9%
อายุ 31-40ปี	ความถี่	0	4	54	58
	ร้อยละ	0.0%	1.4%	18.3%	19.7%
41-50ปี	ความถี่	0	5	57	62
	ร้อยละ	0.0%	1.7%	19.3%	21.0%
51 ปีขึ้นไป	ความถี่	0	5	84	89
	ร้อยละ	0.0%	1.7%	28.5%	30.2%
รวม	ความถี่	1	28	266	295
	ร้อยละ	0.3%	9.5%	90.2%	100.0%

$$X^2=13.629, p=.092$$

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวอายุ 51 ปีขึ้นไป ตัดสินใจกลับมาตลาดน้ำอีกครั้งมากกว่าอายุ 41-50 ปี และอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 28.5 ร้อยละ 19.3

และ ร้อยละ 18.3 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาด้านความสัมพันธ์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ
 ตารางที่ 15 ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ

		การกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ			รวม
		ไม่มา	ไม่แน่	มา	
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	ความถี่	0	9	72	81
	ร้อยละ	0.0%	3.5%	27.8%	31.3%
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	ความถี่	0	3	30	33
	ร้อยละ	0.0%	1.2%	11.6%	12.7%
ปริญญาตรี	ความถี่	1	11	99	111
	ร้อยละ	0.4%	4.2%	38.2%	42.9%
สูงกว่าปริญญาตรี	ความถี่	0	2	32	34
	ร้อยละ	0.0%	0.8%	12.4%	13.1%
รวม	ความถี่	1	25	233	259
	ร้อยละ	0.4%	9.7%	90.0%	100.0%

$$X^2=2.117, p=.909$$

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ตัดสินใจกลับมาตลาดน้ำอีกครั้งมากกว่าการศึกษามัธยมและสูงกว่าปริญญาตรี

ร้อยละ 38.2 ร้อยละ 27.8 และ ร้อยละ 12.4 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาด้านความสัมพันธ์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ

ตารางที่ 16 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ

		การกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ			รวม
		ไม่มา	ไม่แน่	มา	
นักศึกษา	ความถี่	1	11	30	42
	ร้อยละ	0.3%	3.7%	10.0%	14.0%
ข้าราชการ	ความถี่	0	2	37	39
	ร้อยละ	0.0%	0.7%	12.4%	13.0%
พนักงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ	ความถี่	0	1	32	33
	ร้อยละ	0.0%	0.3%	10.7%	11.0%
อาชีพ ลูกจ้าง	ความถี่	0	3	38	41
	ร้อยละ	0.0%	1.0%	12.7%	13.7%
ธุรกิจส่วนตัว	ความถี่	0	5	72	77
	ร้อยละ	0.0%	1.7%	24.1%	25.8%
อื่นๆ	ความถี่	0	5	62	67
	ร้อยละ	0.0%	1.7%	20.7%	22.4%
รวม	ความถี่	1	27	271	299
	ร้อยละ	0.3%	9.0%	90.6%	100.0%

$X^2=24.701$, $p=.006^{**}$, มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัวตัดสินใจกลับมาตลาดน้ำอีกครั้งมากกว่าอาชีพอื่นๆ และอาชีพลูกจ้าง ร้อยละ 24.1 ร้อยละ 20.7 และ ร้อยละ 12.7 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาด้านความสัมพันธ์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จะเห็นได้ว่าปัจจัยต่างๆ ที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของตลาดน้ำบางน้อยให้เป็นที่รู้จักของ

นักท่องเที่ยว คือ ไอศกรีมมะม่วงหาวมะนาวโห่ ของที่ระลึกตามรูปแบบต่างๆ ป้าย Clean Food Good Taste ไกด์บุ๊ก ป้ายแผนที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวสามารถทำให้นักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนและเดินเข้ามาด้านในริมคลองบางน้อยมากขึ้นและมีความต้องการมาเที่ยวซ้ำแต่บางพื้นที่ของตลาดน้ำเช่น ผังวัดเกาะใหญ่ยังต้องการพัฒนาอีกบ้าง เนื่องจากนักท่องเที่ยวยังไม่เดินเข้าไปเยี่ยมชมและการวิจัยยังพบว่า พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการกลับมาเยี่ยมชมที่ตลาดน้ำบางน้อย

สรุป

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการกลับมาเที่ยวตลาดน้ำ ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาตลาดน้ำบางน้อยนั้นเป็นการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย แต่ผู้ที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนามาจาก 3 ฝ่ายหลักๆ คือ ชมรมตลาดน้ำบางน้อย กรรมการชุมชนทั้ง 4 ชุมชน และเทศบาลตำบลกระดังงา ซึ่งนับว่าเป็นการเรื่องที่น่ายกย่องในการพัฒนาตลาดน้ำเพราะเริ่มจากความสมัครใจในการช่วยกันคิดและช่วยกันพัฒนาตลาดน้ำของชุมชนก่อน และแนวคิดในการพัฒนานั้นเน้นการการพัฒนาแบบ

ยั่งยืน ไม่ต้องการให้มีนักท่องเที่ยวมาจนไม่สามารถรองรับได้ แต่ชาวบ้านต้องการการกระจายรายได้และเพิ่มรายได้จากเดิมเท่านั้น การมีไอศกรีมมะม่วงหาวมะนาวโห่ ป้าย Clean Food Good Taste ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก Guide book และแผนที่ แม้สามารถทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มจากเดิมได้ แต่ยังต้องมีการคำนึงถึงผลกระทบที่มากจากการท่องเที่ยวด้านอื่นๆ อีกด้วยเช่นกัน เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะสามารถนำความยั่งยืนมาสู่ชุมชนได้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ ผู้แทนชุมชน ผู้นำชุมชน คนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว ในการให้ความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์ ตอบแบบสอบถาม การสนทนากลุ่มใหญ่และการสนทนากลุ่มย่อย ซึ่งทำให้รายงานการวิจัยของทีมวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณชุมชนทั้ง 4 ชุมชน ของตลาดน้ำบางน้อย อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ที่ให้ความเอื้อเฟื้อ ความช่วยเหลือ การอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ทีมวิจัยในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยอัธยาศัยไมตรีอบอุ่นเป็นกันเอง

เอกสารอ้างอิง

- โฉมยง โต๊ะทอง. (2544). *โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง(กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี)*. 1st ed. : .
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน วิทยาลัย พัฒนาการปกครองท้องถิ่น*. 1st ed. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์. (2553). *การท่องเที่ยวชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- นิวัต มณีชาติย์. (2540). *เรียนรู้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ด้วย PC ARCVIEW*. 1st ed. กรุงเทพมหานคร: .
- รัศมี ชูทรงเดช. (2551). *การสืบค้นและจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในอำเภอป่าสัก-ปางมะผ้า-ขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน, เครื่องช่วยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคเหนือตอนบน*. 1st ed. กรุงเทพฯ: สกว.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547). *เอกสารบทความ เรื่อง หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน*. 1st ed. กรุงเทพมหานคร: กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สุรจิต ชिरเวทย์. (2551). *คนแม่กลอง*. 1st ed. สมุทรสงคราม: ส.เอเชียเพรส.
- สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. (2549). *การบริหารท่องเที่ยวเชิงกลยุทธ์*. 1st ed. กรุงเทพฯ : บริษัท สามเจริญพาณิชย์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. 1st ed. กรุงเทพมหานคร: เพรส แอนด์ ดีไซน์. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ฯ เล่ม 27. [ONLINE] Available at:
- สรณิสรี รวีโรจน์วรกุล. (2550). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดปทุมธานี*. 1st ed. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Dolnicar, S. (2004). Insights into sustainable tourists in Austria: A data-based a priori segmentation approach. *Journal of Sustainable Tourism*, 12(3), 209-218. Retrieved January 1, 2015, from <http://ro.uow.edu.au/commpapers>
- Eugene J., A. (2009). Patronage of ecotourism potentials as a strategy for sustainable tourism development in Cross River State, Nigeria. *Journal of Geography and Geology*, 1(2), 20-27. Retrieved February 3, 2015, from <http://ccsenet.org/jgg>

การตั้งคำถามเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Fifth Grade Students' Questioning about Science

ลฎาภา ลดาชาติ¹, ลือชา ลดาชาติ²

Ladapa Ladachart¹, Luecha Ladachart²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตั้งคำถามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 23 คน โดยผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนเขียนคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ที่ตนเองกำลังเรียนรู้ และวิเคราะห์คำถามเหล่านั้นโดยการจัดกลุ่มด้วยวิธีการแบบอุปนัยตามรูปแบบของคำถาม ผลการวิจัยเปิดเผยว่า นักเรียนเหล่านี้ตั้งคำถามได้ 388 ข้อ (ค่าเฉลี่ยประมาณ 16.87 ข้อ/คน) อย่างไรก็ตาม คำถามมีเพียงร้อยละ 18.30 เท่านั้นที่จะนำไปสู่การศึกษาทางวิทยาศาสตร์โดยตรง ซึ่งประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับการสำรวจ คำถามเกี่ยวกับการทดสอบสมมติฐาน และคำถามเกี่ยวกับการเปรียบเทียบ ในขณะที่คำถามส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 71.65 เป็นคำถามที่ไม่นำไปสู่การศึกษาทางวิทยาศาสตร์โดยตรง ซึ่งประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง คำถามเกี่ยวกับข้ออธิบาย คำถามเกี่ยวกับจินตนาการคำถามเกี่ยวกับการแก้ปัญหาคำถามเกี่ยวกับประโยชน์และโทษและคำถามเกี่ยวกับปรัชญา ถึงกระนั้นก็ตาม คำถามบางประเภทมีศักยภาพที่จะเปลี่ยนแปลงไปเป็นคำถามทางวิทยาศาสตร์ได้ ส่วนคำถามที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 10.05 เป็นคำถามที่คลุมเครือหรือไม่ชัดเจน ผลการวิจัยนี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์

คำสำคัญ : การตั้งคำถามของนักเรียน; คำถามทางวิทยาศาสตร์; การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์

Abstract

This research aimed at studying twenty three fifth grade students' questioning. The researchers asked each student to write down their questions about scientific content that they were learning, and categorized those questions using an inductive method according to question patterns. The research results revealed that the students generated 388 questions (the average about 16.87 questions/each). However, there were about 18.30% of those questions were directly leading to scientific study which include exploratory questions, hypothesis-testing questions, and comparative questions. Most questions about 71.65% were those not directly lead to scientific study, which include factual questions, explanatory questions, design-making questions, pros-cons

¹ ครู, โรงเรียนอนุบาลลำพูน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำพูนเขต 1, ladapa23@gmail.com

² นักวิชาการศึกษา, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, ladachart@gmail.com

questions, and philosophical questions. Nevertheless, some types of those questions had potential to be changed to be scientific questions. The remaining questions about 10.05% were vague or unclear questions. The research results reflected necessities to facilitate the students to develop their ability to generate scientific questions.

Keywords: student questioning; scientific question; scientific inquiry

บทนำ

“การรู้วิทยาศาสตร์” (Scientific Literacy) เป็นเป้าหมายหลักของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย (Yuenyong and Narjaikaw, 2009) ทั้งนี้เพราะการรู้วิทยาศาสตร์เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับพลเมืองทุกคนในการดำรงชีวิตในโลกยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยอิทธิพลของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ในการนี้ พลเมืองจำเป็นต้องมีทั้งความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงานทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของผลการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ และความเข้าใจข้อจำกัดของการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2013) ด้วยเหตุนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 จึงได้ระบุไว้ว่า “(ผู้เรียน) ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์” (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553: 1)

แม้คำว่า “การรู้วิทยาศาสตร์” อาจมีความหมายและองค์ประกอบที่แตกต่างกันไปในแต่ละบริบท (DeBoer, 2000) แต่โดยรวมแล้ว การรู้วิทยาศาสตร์หมายถึงความสามารถของบุคคลในการทำความเข้าใจและมีส่วนร่วมกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ปรากฏในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความหมาย (Fives et al., 2014: 550) การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำ “การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์” (Scientific

Inquiry) เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้รู้วิทยาศาสตร์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553; Abd-El-Khalick et al., 2004) ทั้งนี้เพราะวิทยาศาสตร์เป็นทั้งความรู้และกระบวนการ ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างสิ้นเชิง (จิรวรรณเกษสิงห์ และ วรธนทิพา รอดแรงคำ, 2554) นักเรียนจึงควรได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ “ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ” (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553: 1) ดังเช่นที่นักวิทยาศาสตร์ได้พัฒนาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (DeBoer, 2000) ด้วยเหตุนี้ นักวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ศึกษาจำนวนมากจึงทุ่มเทเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ทำการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557; Anderson, 2002; Minner et al., 2010)

อย่างไรก็ดี การสำรวจการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในหลายพื้นที่เปิดเผยว่าการจัดการเรียนการสอนโดยการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ยังไม่เกิดขึ้นแพร่หลายมากนักในโรงเรียนทั่วไป ครูจำนวนไม่น้อยยังคงใช้วิธีสอนโดยการบรรยายเป็นหลัก (ญาณพัฒน์ พรหมประสิทธิ์, และคณะ, 2551; ลือชา ลดาชาติ และ วรธนทิพา รอดแรงคำ, 2551; ขวัญหญิง ทิพแก้ว และ พงศ์ประพันธ์ พงษ์โสภณ, 2555) ในขณะที่ครูอีกส่วนหนึ่งแม้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริงไม่ว่าจะเป็นการสังเกต การทดลอง และการสำรวจ แต่กิจกรรมเหล่านั้นเป็นเพียงการทำตามขั้นตอนที่ได้มีการกำหนดไว้ก่อนล่วงหน้า

แล้ว (จีระวรรณเกษสิงห์ และ วรรณทิพา รอดแรงคำ, 2553; พงศ์ประพันธ์ พงษ์โสภณ, 2552) ซึ่งอาจยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการพัฒนา นักเรียนให้เป็นผู้รู้วิทยาศาสตร์ ดังที่ปรากฏในผลการประเมินนักเรียนในระดับนานาชาติ (PISA) ทุกครั้งที่ผ่านมา (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี [สสวท.], 2556) ด้วยการจัดการเรียนการสอนเช่นนี้นักเรียนไทยจึงยังขาดโอกาสในการฝึกคิด ลงมือปฏิบัติ และอภิปราย แจกแจงที่นักวิทยาศาสตร์ทำในการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์

เนื่องจากการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ เริ่มต้นด้วยคำถามทางวิทยาศาสตร์ (Lederman et al., 2014) การจัดการเรียนการสอนโดยการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ก็ควรเริ่มต้นด้วยคำถามทางวิทยาศาสตร์เช่นกัน โดยคำถามทางวิทยาศาสตร์จะเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ จนกระทั่งนักเรียนได้คำตอบของคำถามทางวิทยาศาสตร์นั้น (Krajcik et al., 2008) อย่างไรก็ดี บางกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ อาจไม่ได้เริ่มต้นด้วยคำถามทางวิทยาศาสตร์ แต่เริ่มต้นด้วยการสาธิต การเล่านิทาน การร้องเพลง และการพูดคุย เป็นต้น ในขณะที่บางกิจกรรมการเรียนรู้แม้เริ่มต้นด้วยคำถามทางวิทยาศาสตร์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557) แต่คำถามทางวิทยาศาสตร์เหล่านั้นไม่ได้มาจากนักเรียนโดยตรง (ณรงค์ศักดิ์ สังข์ศรี และคณะ, 2555) ดังนั้น นักเรียนจึงแทบไม่ได้รับโอกาสในการฝึกตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งฝึกปรับข้อสงสัยที่คลุมเครือของตนเองให้เป็นคำถามทางวิทยาศาสตร์

เนื่องจากการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ที่แท้จริงเริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ (Marbach-Ad and Sokolove, 2000) ดังนั้น ทรายไต้ที่นักเรียนยังไม่สามารถตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ได้ การเรียนรู้ผ่านการสืบเสาะทาง

วิทยาศาสตร์ที่แท้จริงก็คงไม่อาจเกิดขึ้นได้และที่ซ้ำร้ายไปกว่านั้นคือว่า ทรายไต้ที่นักเรียนยังไม่สามารถตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ได้ มันคงเป็นเรื่องยากที่นักเรียนเหล่านั้นจะกลายเป็นนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต ดังคำกล่าวของอิซิดอร์ ไอแซก ราบี (Isidor I. Rabi) ซึ่งได้รับรางวัลโนเบลสาขาฟิสิกส์ในปี ค.ศ. 1944 ที่ว่า

“แม่ช่วยให้ผมเป็นนักวิทยาศาสตร์โดยไม่ได้ตั้งใจ แม่ชาวิวทุกคนในเมืองบรูกลินจะถามลูกของตัวเองเมื่อกลับจากโรงเรียนว่า ‘วันนี้หนูได้เรียนรู้อะไรบ้าง’ แต่นั่นไม่ใช่แม่ของผม เธอถามผมอยู่เสมอว่า ‘อิซิดอร์, วันนี้หนูได้ตั้งคำถามดีๆ หรือเปล่า’ ความแตกต่างนี้เองที่ทำให้ผมกลายเป็นนักวิทยาศาสตร์” (The New York Time, 1988)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาความสามารถของนักเรียนในการตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ ในเรื่องนี้ ผู้วิจัยตระหนักว่า การพัฒนาความสามารถด้านนี้ควรเริ่มต้นตั้งแต่ในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้เพราะผู้เรียนในระดับชั้นนี้มีความสงสัยมากมายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติรอบตัว หากนักเรียนชั้นประถมศึกษาสามารถตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ได้แล้ว มันจะเป็นไปได้มากขึ้นที่นักเรียนเหล่านั้นจะพยายามหาคำตอบของคำถามเหล่านั้นด้วยการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นความพยายามที่มีความหมายกับนักเรียนผู้เป็นเจ้าของคำถาม นอกจากนี้ เนื่องจากงานวิจัยที่ศึกษาและพัฒนาความสามารถในการตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนไทยยังคงมีน้อย ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตั้งคำถามของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ทั้งนี้เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาความสามารถของนักเรียนด้านนี้ และเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ต่อไป

การวิจัยเกี่ยวกับการตั้งคำถามของนักเรียน

เนื่องจากการงานวิจัยที่ศึกษาและพัฒนาความสามารถของนักเรียนในการตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ยังคงมีน้อยในประเทศไทย การศึกษา งานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งคำถามของนักเรียนในต่างประเทศจะช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์และทิศทางของการวิจัยด้านนี้มากขึ้น โดย Chin and Osborne (2008) ได้ทบทวนงานวิจัยและสรุปประโยชน์ของคำถามของนักเรียนออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. คำถามของนักเรียนมีศักยภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเอง

เมื่อนักเรียนเกิดคำถามใดๆ คำถามนั้นสามารถกำหนดทิศทางการเรียนรู้ของนักเรียนได้ (Chin and Brown, 2002) กล่าวคือ คำถามของนักเรียนช่วยให้นักเรียนตระหนักว่า ตนเองยังไม่รู้หรือไม่เข้าใจเรื่องอะไรบ้าง และตนเองต้องการเรียนรู้เรื่องอะไรเพิ่มเติมบ้าง ในกรณีที่นักเรียนตั้งคำถามนั้นกับผู้อื่น คำถามนั้นช่วยให้นักเรียนอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเพื่อหาคำตอบของคำถามนั้นร่วมกับผู้อื่นกระบวนการนี้ยังช่วยกระตุ้นความสนใจและคงความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียนในการเรียนรู้เรื่องต่างๆ อีกด้วย

2. คำถามของนักเรียนเป็นประโยชน์ต่อครูในการจัดการเรียนการสอน

เมื่อนักเรียนเกิดคำถามใดๆ และตั้งคำถามนั้นกับครู ครูจะได้ประโยชน์จากคำถามของนักเรียนในแง่ที่ว่า ครูสามารถวิเคราะห์ได้ว่านักเรียนเข้าใจสิ่งที่ตนเองสอนหรือไม่และอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้ครูทบทวนและประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของตนเอง นอกจากนี้ ครูยังสามารถประเมินได้ด้วยว่า กระบวนการคิดของนักเรียนแต่ละคนมีความซับซ้อนมากน้อยเพียงใด โดยการพิจารณาจากลักษณะคำถามของนักเรียนแต่ละคน ทั้งนี้เพราะลักษณะคำถามของนักเรียน

จะสะท้อนกระบวนการคิดของนักเรียน (Hofstein et al., 2005) โดยนักเรียนบางคนอาจถามคำถามประเภทความรู้หรือความจำ ในขณะที่นักเรียนบางคนอาจถามคำถามที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยง และสังเคราะห์ข้อมูล ยิ่งไปกว่านั้น หากคำถามของนักเรียนมีความชัดเจนและน่าสนใจ ครูอาจนำคำถามของนักเรียนไปต่อยอดเพื่อจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมได้อีกด้วย

นอกจากนี้ Chin and Osborne (2008) ยังได้สรุปลักษณะของงานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งคำถามของนักเรียนออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การศึกษาลักษณะคำถามของนักเรียน งานวิจัยจำนวนหนึ่งมุ่งศึกษาและจัดประเภทลักษณะคำถามของนักเรียน โดยงานวิจัยส่วนใหญ่ให้คุณค่ากับคำถามที่แฝงกระบวนการคิดขั้นสูงของนักเรียนมากกว่าคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง (Chin and Brown, 2002; Hofstein et al., 2005; Marbach-Ad and Sokolove, 2000; Scardamalia and Bereiter, 1992) ผลการวิจัยเปิดเผยว่า คำถามส่วนใหญ่เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ในขณะที่คำถามส่วนน้อยเป็นคำถามที่แฝงกระบวนการคิดขั้นสูง (Chin and Brown, 2002) อย่างไรก็ตาม Chin and Osborne (2008) ย้ำว่า คำถามแต่ละประเภทมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน การตัดสินว่าคำถามใดมีคุณค่าแค่ไหนไม่ควรขึ้นอยู่กับผู้วิจัย แต่ควรขึ้นอยู่กับนักเรียนผู้เป็นเจ้าของคำถามว่า นักเรียนต้องการนำคำตอบของคำถามนั้นไปใช้ประโยชน์อย่างไร

2. การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการตั้งคำถามของนักเรียน

งานวิจัยจำนวนหนึ่งมุ่งพัฒนาความสามารถในการตั้งคำถามของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนการสอนรูปแบบต่างๆ นักวิจัยบางคนให้นักเรียนอ่านบทความ แล้วฝึกตั้งคำถามที่เกิดขึ้นจากการอ่านบทความนั้น (Hofstein et al., 2005) ในขณะที่นักวิจัยบางคนนำเสนอคำถามหลากหลายประเภทเพื่อให้นักเรียนฝึกแยกแยะว่า คำถามใด

บ้างที่การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์สามารถตอบได้ (Chin and Kayalvizhi, 2002) ส่วนนักวิจัยบางคนนำเสนอเกณฑ์การจัดประเภทคำถาม ร่วมกับตัวอย่างคำถามประเภทต่างๆ พร้อมทั้งฝึกให้นักเรียนตั้งคำถามแต่ละประเภท (Chin, 2002; Marbach-Ad and Sokolove, 2000) งานวิจัยเหล่านี้เปิดเผยว่า หากนักเรียนได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสม นักเรียนสามารถตั้งคำถามได้มากขึ้นและดีขึ้น โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นปลายเปิดช่วยให้นักเรียนตั้งคำถามได้มากขึ้นและดีกว่ากิจกรรมปลายปิด (Chin and Brown, 2002; Hofstein et al., 2005) นอกจากนี้ การนำเสนอเกณฑ์และตัวอย่างคำถามที่ดีช่วยเป็นแนวทางให้นักเรียนตั้งคำถามได้ดีขึ้น (Marbach-Ad and Sokolove, 2000) อย่างไรก็ดี ปัจจัยหลายอย่างอาจเกี่ยวข้องกับการตั้งคำถามของนักเรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลีลาการเรียนรู้ อายุและระดับชั้น เป็นต้น

Chin and Osborne (2008) ยังได้สรุปการตอบสนองของครูเมื่อนักเรียนตั้งคำถาม และการรับรู้ของนักเรียนด้วยตนเองเมื่อมีคำถามเกิดขึ้นในชั้นเรียน ผลการวิจัยเปิดเผยว่า แม้ครูตระหนักว่า คำถามของนักเรียนมีประโยชน์ แต่ในบางครั้งครูก็รู้สึกว่าการจัดการเรียนการสอน และอาจทำให้ครูสูญเสียความมั่นใจ หากครูไม่สามารถตอบคำถามนั้นได้ โดยครูแต่ละคนมีวิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นการขอตอบคำถามนี้ในภายหลัง การตอบคำถามเท่าที่ตนเองรู้ไปก่อน การกระตุ้นให้นักเรียนทั้งชั้นช่วยกันอภิปรายเพื่อหาคำตอบ การเพิกเฉยและแสร้งทำเป็นไม่ได้ยินคำถาม และการสั่งการบ้านให้นักเรียนหาคำตอบนั้นด้วยตนเอง (Yip, 1999) ในขณะที่นักเรียนด้วยตนเองมองว่า การตั้งคำถามเป็นเรื่องดี แต่ในการตั้งคำถามใดๆ กับครูในห้องเรียนนั้น ตนเองต้องไตร่ตรองให้ดีกว่าก่อนว่า เพื่อนร่วมชั้นและครูจะมีปฏิกิริยาอย่างไรต่อคำถามนั้น ซึ่งสะท้อนว่า ปัจจัยทางสังคมก็ส่งผลต่อการตั้งคำถามของนักเรียนเช่นกัน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ที่เน้นให้ผู้วิจัยพิจารณาและทบทวนตนเอง ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงและและพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเองให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ (McNiff, 2002) การวิจัยปฏิบัติการแตกต่างไปจากการวิจัยทางการศึกษาทั่วไปในแง่ที่ว่า การวิจัยทางการศึกษาทั่วไปมักเป็นการที่ผู้วิจัยศึกษาผู้อื่น ในขณะที่การวิจัยปฏิบัติการเป็นการที่ผู้วิจัยศึกษาตนเอง (ชาติรี, 2556) ซึ่งผู้วิจัยมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยปฏิบัติการต้องหมั่นถามและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเองอยู่เสมอว่า เหตุใดตนเองจึงเป็นและปฏิบัติเช่นนั้น สิ่งที่ตนเองเป็นและปฏิบัติอยู่ดีหรือไม่ดีอย่างไร และตนเองจะปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเองให้ดีขึ้นได้อย่างไร โดยผู้วิจัยมักตั้งคำถามวิจัยปฏิบัติการว่า “ฉันจะปรับปรุง...(การปฏิบัติงาน)...ของตัวเองอย่างไร” (Whitehead, 1989)

ในการเริ่มต้นการวิจัยปฏิบัติการใดๆ หลังจากผู้วิจัยทราบสิ่งที่ตนเองต้องการปรับปรุงแล้ว ผู้วิจัยอาจทำการสำรวจสภาพแวดล้อมของการปฏิบัติงานนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อให้ตนเองทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนั้นดียิ่งขึ้น ซึ่ง Lewin (1946: 38) เรียกขั้นตอนนี้ว่า “การค้นหาค้นหาข้อเท็จจริง” (Fact Finding) หรือ “การลาดตระเวน” (Reconnaissance) จากนั้นผู้วิจัยจึงวางแผนการปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเอง พร้อมทั้งวางแผนการติดตามผลการปรับปรุงนั้นอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อให้ตนเองและผู้อื่นมั่นใจได้ว่า การปรับปรุงการปฏิบัติงานนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ และอย่างไรแต่กระนั้นก็ตามงานวิจัยปฏิบัติการไม่ได้เริ่มต้นด้วย “สมมติฐาน” ที่ได้รับการทดสอบด้วยวิธีการทางสถิติ หากแต่เป็นกระบวนการที่แสดงถึงพัฒนาการที่ผู้วิจัยติดตามความพยายามปรับปรุงตนเองว่าประสบความสำเร็จหรือไม่และอย่างไร

ในการนี้ผู้วิจัยมักดำเนินการวิจัยตาม “วัฏจักรของการวิจัยปฏิบัติการ” (Action Research Cycle) ซึ่งประกอบด้วย 4 ช่วง (O'Brien, 1998) ดังนี้ (1) การวางแผน (Planning) ซึ่งผู้วิจัยวางแผนการปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเอง ตลอดจนวางแผนการติดตามผลการปรับปรุงการปฏิบัติงานนั้น (2) การลงมือกระทำ (Acting) ซึ่งผู้วิจัยทำการปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเองควบคู่ไปกับ (3) การสังเกต (Observing) ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลการปรับปรุงการปฏิบัติงาน และ (4) การสะท้อนคิด (Reflecting) ซึ่งผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล สะท้อนคิด และอภิปรายว่า การปรับปรุงการปฏิบัติงานนั้นประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด การสะท้อนคิดนี้ช่วยให้ผู้วิจัยเรียนรู้ เกี่ยวกับการปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเอง และมักนำไปสู่วัฏจักรรอบต่อไปของการวิจัยปฏิบัติการ การวิจัยปฏิบัติการจึงเอื้อให้ผู้วิจัยเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง (ชาตรี, 2556; McNiff, 2002)

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัยตั้งคำถามวิจัยไว้ว่า “ฉันจะปรับปรุงการปฏิบัติการสอนของตนเองอย่างไร เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์” หัวข้อของการวิจัยปฏิบัติการนี้เกิดขึ้นเมื่อผู้วิจัยสังเกตพบว่า ในระหว่างหรือหลังจากการจัดการเรียนการสอน นักเรียนส่วนใหญ่แทบไม่ตั้งคำถามใดๆ กับผู้วิจัยเลย ซึ่งส่วนนี้อาจเป็นผลมาจากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา ซึ่งอาจยังไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์มากเท่าที่ควร การวิจัยในบทความนี้เป็นขั้นตอนของ “การค้นหาข้อเท็จจริง” หรือ “การลาดตระเวน” ซึ่งผู้วิจัยมุ่งสำรวจว่า “นักเรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ตนเองกำลังเรียนรู้อย่างไร และคำถามเหล่านั้นเป็นคำถามลักษณะใด” ผลการสำรวจจะนำไปสู่การปรับปรุงการปฏิบัติการสอนของผู้วิจัย เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ต่อไป

บริบท

การวิจัยนี้เกิดขึ้นในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2557 ณ โรงเรียนอนุบาลลำพูน ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง โรงเรียนเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีนักเรียนทั้งหมด 1,295 คน ในจำนวนนี้ มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 183 คน แบ่งเป็น 5 ห้อง (ป. 5/1 – ป. 5/5) โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในแต่ละห้องมีจำนวนประมาณ 37 คน ซึ่งมีความสามารถและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างกันมากนัก ยกเว้นนักเรียนในห้องเรียนชั้น ป. 5/5 ที่มีความสามารถและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมสูงกว่านักเรียนในห้องอื่นๆ ในช่วงเวลาของการดำเนินการวิจัยนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทุกคน เรียนวิทยาศาสตร์ 3 คาบต่อสัปดาห์ (คาบละ 50 นาที) ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความดันอากาศ ความดันของเหลว แรงลอยตัว และแรงเสียดทาน วิชาดังกล่าวมีครูผู้สอนทั้งหมด 2 คน ซึ่งหนึ่งในนั้นคือผู้วิจัยคนแรก

นักเรียน

นักเรียนที่เข้าร่วมการวิจัยนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 23 คน (นักเรียนชาย 10 คน และนักเรียนหญิง 13 คน) นักเรียนเหล่านี้สมัครใจที่จะให้ข้อมูลกับผู้วิจัย และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้วิจัย ทั้งนี้เพราะนักเรียนเหล่านี้เคยเรียนกับผู้วิจัยมาก่อนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนเหล่านี้มีประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่หลากหลาย ทั้งกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติ (เช่น การสังเกต การจำแนก การสำรวจ และการทดลอง) การฟังบรรยายโดยครู การทำงานและอภิปรายเป็นกลุ่ม และการฝึกทำข้อสอบ นอกจากนี้ ในปีการศึกษาที่ผ่านมา นักเรียนเหล่านี้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์

(ธัญญา สุทรกุล และ ลือชา ลดาชาติ, 2556) อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้อาณาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ได้เริ่มต้นมาจากคำถามหรือข้อสงสัยของตนเอง หากแต่เป็นคำถามที่ครูกำหนดขึ้นหรือที่อยู่ในหนังสือเรียน นอกจากนี้ นักเรียนเหล่านี้ยังไม่เคยผ่านการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับลักษณะของคำถามทางวิทยาศาสตร์มาก่อน ดังนั้น การตั้งคำถามของนักเรียนแต่ละคนจึงเป็นไปตามความสามารถและประสบการณ์เดิมของแต่ละคน ในรายงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยอ้างถึงพลวิจัยแต่ละคนโดยใช้สัญลักษณ์ S แล้วตามด้วยหมายเลข 1 – 23 เช่น S1, S2, S3, ..., S23 ทั้งนี้เพื่อปกป้องผลเสียหายใดๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับนักเรียนในภายหลัง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยปฏิบัติตามแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการนี้ ผู้วิจัยพิจารณาตัวเองเป็น “เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญที่สุด” (ขจรศักดิ์ บั้วระพันธ์, 2555: 93) โดยการให้นักเรียนแต่ละคนเขียนคำถามที่ตนเองสงสัยลงในสมุดบันทึกในช่วง 10 นาทีสุดท้ายของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในแต่ละคาบเนื่องจากผู้วิจัยต้องการทราบความสามารถในการตั้งคำถามของนักเรียนแต่ละคน แต่ไม่ต้องการให้นักเรียนกังวลและไม่มั่นใจเกี่ยวกับคำถามของตนเอง ผู้วิจัยจึงแจ้งกับนักเรียนทุกคนว่า การตั้งคำถามนี้ไม่เกี่ยวข้องกับความคะแนนในวิชาวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอน และนักเรียนสามารถตั้งคำถามอะไรก็ได้ที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่ตนเองเพิ่งได้เรียนรู้ไปเนื่องจากนักเรียนเหล่านี้อยู่ในห้องเรียนเดียวกันผ่านการจัดการเรียนการสอนมาเหมือนกัน และถูกขอให้ตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาวิทยาศาสตร์เดียวกัน และเนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่ได้อยู่ในรูปแบบของการสอบที่แยกนักเรียนแต่ละคนอย่างสมบูรณ์ นักเรียนบางคนจึงมีการพูดคุยและปรึกษากัน มันจึงมีความเป็นไปได้ว่า นักเรียน

มากกว่า 1 คนจะตั้งคำถามลักษณะเดียวกันหรือคำถามที่มีความหมายเหมือนกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

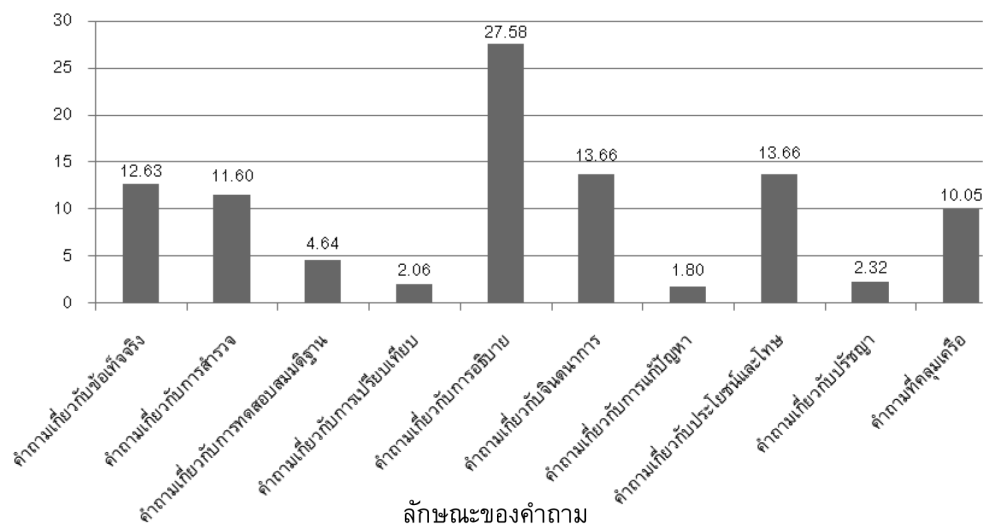
ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการแบบอุปนัย (Inductive Method) ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้มีเกณฑ์การพิจารณาคำถามมาก่อนล่วงหน้า หากแต่ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการพิจารณาข้อมูล โดยการอ่านและคำถามของนักเรียนทุกคนทีละข้อๆ พร้อมทั้งทำการให้รหัส (Coding) กับคำถามทุกข้อตามลักษณะและวัตถุประสงค์ของคำถาม เช่น คำถามที่มุ่งต้องการข้อเท็จจริง คำถามที่มุ่งให้เกิดการเปรียบเทียบสิ่งที่จะเกิดขึ้นในเงื่อนไขต่างๆ ส่วนคำถามที่มุ่งต้องการคำอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ คำถามเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของสิ่งต่างๆ เป็นต้น จากนั้น ผู้วิจัยพิจารณาจึงจัดกลุ่มตามรหัสของคำถาม โดยในตอนแรก ผู้วิจัยจัดกลุ่มรหัสของคำถามออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) คำถามที่นำไปสู่การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ และ (2) คำถามที่ไม่นำไปสู่การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ จากนั้น ผู้วิจัยจึงจำแนกคำถามประเภทที่ 1 ออกเป็นกลุ่มย่อยๆ เช่น คำถามเกี่ยวกับการสำรวจ คำถามเกี่ยวกับการทดลอง คำถามเกี่ยวกับการทดสอบสมมติฐาน และจำแนกคำถามประเภทที่ 2 ออกเป็นกลุ่มย่อยๆ เช่นกัน เช่น คำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง คำถามเกี่ยวกับประโยชน์และโทษ และคำถามเกี่ยวกับปรัชญา จากนั้น ผู้วิจัยจึงหาคำร้อยละของคำถามแต่ละประเภท

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์คำถามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 23 คน เกี่ยวกับเรื่องความดันอากาศ ความดันของเหลว แรงลอยตัว และแรงเสียดทาน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนเหล่านี้ตั้งคำถามได้ทั้งหมด 388 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ย

ของจำนวนคำถามต่อนักเรียนประมาณ 16.87 ข้อ
ในการนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาลักษณะของคำถาม

แต่ละข้อ และทำการจัดคำถามเหล่านั้นออกเป็น
10 กลุ่ม ดังภาพที่ 1

ภาพประกอบ 1 : ลักษณะคำถามของนักเรียน

รายละเอียดของคำถามในแต่ละกลุ่มมี
ดังนี้

1. คำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง

คำถามประเภทนี้มีจำนวน 49 ข้อ (12.63%) ซึ่งเป็นคำถามเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องใดๆ เช่น ความหมายของคำศัพท์ทางวิทยาศาสตร์ หน่วยของปริมาณทางวิทยาศาสตร์ อักษรย่อของปริมาณทางวิทยาศาสตร์ เครื่องมือที่วัดปริมาณทางวิทยาศาสตร์ และชื่อของนักวิทยาศาสตร์ที่คิดค้นเรื่องนั้นๆ เป็นต้น คำถามประเภทนี้มักเป็นคำถามที่เน้นการจดจำ และมีคำตอบที่แน่นอน ตัวอย่างของคำถามประเภทนี้ เช่น “ความดันอากาศคืออะไร” (S13 S18 S21 และ S22) “หน่วยของแรงเสียดทานคืออะไร” (S18 S21 และ S22) “แรงเสียดทานอักษรย่อคืออะไร” (S13) “เครื่องมือวัดความดันอากาศเรียกว่าอะไร” (S5 S10 S15 และ S16) “แรงเสียดทานมีกี่ประเภท” (S13) และ “ใครเป็นคนคิดแรงลอยตัว” (S1) ในการตอบคำถามประเภทนี้ นักเรียนไม่จำเป็นต้องทำการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ใดๆ ทั้งนี้เพราะ

นักเรียนสามารถสอบถามหรือสืบค้นหาคำตอบของคำถามเหล่านี้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ

2. คำถามเกี่ยวกับการสำรวจ

คำถามประเภทนี้มีจำนวน 45 ข้อ (11.60%) ซึ่งเป็นคำถามที่จะนำไปสู่การได้มาซึ่งข้อมูลและการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติใดๆ ให้ละเอียดมากขึ้น เช่น การศึกษาทิศทางของแรงที่ของเหลวกระทำต่อวัตถุที่จมอยู่ในของเหลวนั้น การศึกษาความดันอากาศที่ระดับความสูงต่างๆ การศึกษาแรงเสียดทานที่เกิดขึ้นระหว่างพื้นผิวแต่ละประเภท และการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงดันอากาศ เป็นต้น เช่น “แรงที่น้ำกระทำต่อวัตถุอยู่ในทิศทางใด” (S1 S5 S10 S13 S15 S20 S22 และ S23) “ความดันอากาศที่ระดับความสูงแตกต่างกันเป็นอย่างไร” (S4 S9 และ S14) และ “แรงเสียดทานจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอะไร” (S6 S8 และ S12) นอกจากนี้ คำถามบางข้อยังมีการระบุเจาะจงถึงการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรอย่างชัดเจน เช่น “แรงที่อากาศกระทำต่อวัตถุมีความสัมพันธ์กับ

ขนาดพื้นที่ของวัตถุอย่างไร” (S1 S20 S21 และ S22) คำถามประเภทนี้มักเป็นคำถามที่จะนำไปสู่การสำรวจทางวิทยาศาสตร์

3. คำถามเกี่ยวกับการทดสอบสมมติฐาน

คำถามประเภทนี้มีจำนวน 18 ข้อ (4.64%) ซึ่งเป็นการคำถามที่แสดงถึงการทดสอบสมมติฐานที่นักเรียนได้ตั้งขึ้นเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติใดๆ โดยสมมติฐานมักปรากฏแฝงอยู่ในคำถาม เช่น “ที่ระดับความลึกต่างกัน ความดันของ (เหลว) ต่างกันหรือไม่” (S1 S5 S10 S13 S18 S21 S22 และ S23) “พื้นที่แต่ละชนิดมีแรงเสียดทานต่างกันหรือไม่” (S21) และ “ในน้ำมีแรงเสียดทานหรือไม่” (S8 และ S11) เป็นต้น ซึ่งนักเรียนอาจมีสมมติฐานที่ว่า “ที่ระดับความลึกต่างกัน ความดันของเหลวจะต่างกัน” “พื้นที่แต่ละชนิดมีแรงเสียดทานจะต่างกัน” และ “ในน้ำจะมีแรงเสียดทาน” ตามลำดับ นักเรียนเพียงต้องการการยืนยันหรือการหักล้างสมมติฐานเหล่านั้น คำถามประเภทนี้จึงมักนำไปสู่การทดลองทางวิทยาศาสตร์หรือการทดสอบทางวิทยาศาสตร์ เพื่อหาหลักฐานที่จะยืนยันหรือหักล้างสมมติฐานเหล่านั้น

4. คำถามเกี่ยวกับการเปรียบเทียบ

คำถามประเภทนี้มีจำนวน 8 ข้อ (2.06%) ซึ่งเป็นการถามเพื่อเปรียบเทียบสิ่งที่จะเกิดขึ้นภายใต้ 2 เงื่อนไข โดยคำถามมักระบุเงื่อนไขของการเปรียบเทียบไว้อย่างชัดเจน เช่น “ถ้าพื้นที่ขรุขระแรงเสียดทานจะน้อยหรือมาก (เมื่อเทียบกับพื้นเรียบ)” (S11) และ “บนพื้นและยอดเขาสูง ที่ไหนมีแรงดันอากาศมากกว่า” (S1) เป็นต้น ซึ่งนักเรียนได้แสดงเงื่อนไขของการเปรียบเทียบไว้ในคำถามแล้ว เช่น “การเปรียบเทียบแรงเสียดทานบนพื้นผิว 2 ประเภท” และ “การเปรียบเทียบแรงดันอากาศใน 2 บริเวณ” ตามลำดับ คำถามประเภทนี้จึงมักนำไปสู่การทดลองทางวิทยาศาสตร์ เพื่อหาหลักฐานที่ระบุถึงผลการเปรียบเทียบเหล่านั้น

5. คำถามเกี่ยวกับการอธิบาย

คำถามประเภทนี้มีจำนวน 107 ข้อ (27.58%) ซึ่งมีจำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับคำถามประเภทอื่นๆ คำถามประเภทนี้เป็นการถามหาเหตุผลหรือปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติใดๆ ซึ่งมักขึ้นต้นด้วยคำถามว่า “ทำไม/เพราะเหตุใด” หรือลงท้ายด้วยคำว่า “เพราะอะไร” เช่น “ทำไมเรือใหญ่ๆ จึงลอยน้ำได้” (S4) “เรือสินค้าซึ่งทำด้วยเหล็กสามารถลอยน้ำได้เพราะอะไร” (S1 และ S13) “เพราะเหตุใด(เรา) จึงต้องเจาะกระป๋องนมชั้น 2 รู” (S5 S10 S15 และ S16) “ตุ๊กตาที่มีจุกยางไว้ติดกระจก ทำไมจึงติดกระจกได้” (S16) “การถ่ายน้ำออกจากตู้ปลา น้ำสามารถไหลจากตู้ปลาไปตามสายยางได้อย่างไร” (S5 S10 และ S16) และ “ทำไมเสาไฟฟ้าตามถนนจึงต้องพันเทปพลาสติกครอบเสา” (S13) เป็นต้น คำถามเหล่านี้โดยตัวของมันเองไม่อาจนำไปสู่การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เพราะคำถามเหล่านี้ไม่ได้ระบุตัวแปรของการศึกษาอย่างชัดเจน อย่่างไรก็ดี คำถามเหล่านี้มักนำไปสู่การตั้งสมมติฐานเชิงคำอธิบาย (explanatory hypothesis) ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์เพื่อทดสอบความมีเหตุผลของสมมติฐานนั้นอีกทอดหนึ่ง ตัวอย่างในทางวิทยาศาสตร์เช่น การตั้งคำถามว่า “ทำไมอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกจึงมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น” ไม่อาจนำไปสู่การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ได้โดยตรง แต่คำถามนี้สามารถนำไปสู่การตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกเพิ่มขึ้น เช่น การเพิ่มขึ้นของแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ในบรรยากาศ สมมติฐานนี้สามารถเป็นพื้นฐานของการตั้งคำถามที่การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์สามารถตอบได้ เช่น ปริมาณแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ที่เพิ่มขึ้นในอากาศส่งผลต่อ (หรือสัมพันธ์กับ) การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของอากาศหรือไม่ ดังนั้น ในการตอบคำถามเกี่ยวกับการอธิบาย นักเรียนไม่สามารถทำการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ได้โดยตรง ยกเว้นในกรณี

ที่ว่า นักเรียนได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาตินั้นก่อน แล้วนักเรียนจึงทำการตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ เพื่อทดสอบความเป็นไปได้ของสมมติฐานนั้น

6. คำถามเกี่ยวกับจินตนาการ

คำถามประเภทนี้มีจำนวน 53 ข้อ (13.66%) ซึ่งเป็นการถามโดยการตั้งเงื่อนไขบางอย่างเพื่อจินตนาการว่า สิ่งที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร คำถามประเภทนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า นักเรียนมีความรู้หรือข้อมูลบางอย่างแล้ว แต่ต้องการทราบเพิ่มเติมว่า ภายใต้เงื่อนไขบางอย่างที่ไม่อาจเกิดขึ้นได้จริงในชีวิตประจำวันสิ่งที่เคยเกิดขึ้นจะคงเดิมหรือเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่และอย่างไร ซึ่งจะเป็นการยืนยันหรือหักล้างความรู้หรือข้อมูลที่นักเรียนมีอยู่คำถามประเภทนี้มักอยู่ในรูปแบบประโยค “ถ้า [เงื่อนไข] แล้ว [สิ่งที่ตนเองสนใจ] จะเป็นอย่างไร” เช่น “ถ้าโลกไม่มีความดันอากาศ (โลกหรือสิ่งต่างๆ บนโลก) จะเป็นอย่างไร” (S2 S4 S11 S13 S14 S19 S20 และ S22) “ถ้าโลกเราไม่มีแรงเสียดทาน เราจะยืนได้หรือไม่” (S5 และ S16) และ “ถ้าโลกไม่มีแรงลอยตัว เรือจะเกิดอะไรขึ้น” (S11) เป็นต้นด้วยเงื่อนไขของคำถามที่ไม่อาจเกิดขึ้นได้จริงในชีวิตประจำวัน นักเรียนจึงไม่สามารถตอบคำถามประเภทนี้ได้ด้วยการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์การตอบคำถามประเภทนี้จึงเกี่ยวข้องกับการทดลองทางความคิด (thought experiment) ซึ่งต้องอาศัยจินตนาการบนพื้นฐานของความรู้ทางวิทยาศาสตร์

7. คำถามเกี่ยวกับการแก้ปัญหา

คำถามประเภทนี้มีจำนวน 7 ข้อ (1.80%) ซึ่งเป็นการถามหาวิธีการเพื่อแก้ปัญหาบางอย่าง คำถามประเภทนี้มักขึ้นต้นด้วยคำว่า “วิธีการใดที่” หรือลงท้ายด้วยคำว่า “ได้อย่างไร” เช่น “วิธีการใดที่ทำให้ดินน้ำมันไม่จมน้ำ” (S22) และ “เราสามารถเพิ่มแรงเสียดทานได้อย่างไร” (S23) ซึ่งปัญหาที่มักปรากฏแฝงอยู่ในคำถามนั้น เช่น การทำให้ดินน้ำมันไม่จมน้ำ และการเพิ่มแรงเสียดทาน คำถาม

ประเภทนี้โดยตัวของมันเองจะไม่นำไปสู่การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ แต่หากนักเรียนมีวิธีการแก้ปัญหาที่มากกว่า 1 แบบ คำถามประเภทนี้สามารถเป็นพื้นฐานของการตั้งคำถามเพื่อเปรียบเทียบผลหรือประสิทธิภาพของวิธีการแก้ปัญหาแต่ละแบบได้ ซึ่งจะนำไปสู่การทดลองทางวิทยาศาสตร์อีกทอดหนึ่ง

8. คำถามเกี่ยวกับประโยชน์และโทษ

คำถามประเภทนี้มีจำนวน 53 ข้อ (13.66%) ซึ่งเป็นการถามเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและ/หรือการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ เช่น “ความดันของเหลวมีประโยชน์อย่างไร” (S1 และ S11) “แรงลอยตัวมีประโยชน์อย่างไร” (S1 S7 S11 S18 S20 และ S21) “แรงเสียดทานมีประโยชน์อย่างไร” (S1 S3 S13 S17 และ S23) “แรงเสียดทานจะมีข้อเสียอย่างไร” (S17 S19 และ S20) และ “แรงลอยตัวมีโทษอย่างไร” (S1 S18 S21 และ S22) คำถามประเภทนี้เป็นการถามเพื่อให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าหรือโทษของการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ไม่สามารถตอบได้

9. คำถามเกี่ยวกับปรัชญา

คำถามประเภทนี้มีจำนวน 9 ข้อ (2.32%) ซึ่งเป็นการถามหาเหตุผลของการมีอยู่ของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ คำถามประเภทนี้มักขึ้นต้นด้วยคำว่า “ทำไม” (เช่นเดียวกับคำถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับการอธิบาย) แต่คำถามเกี่ยวกับปรัชญาไม่ใช่การถามหาคำอธิบายว่า ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเกิดขึ้นได้อย่างไร แต่เป็นการถามหาเหตุผลที่ทำให้ปรากฏการณ์ทางธรรมชาตินั้นมีอยู่ เช่น “ทำไมต้องมีแรงเสียดทาน” (S17 S18 S21 S22 และ S23) “ทำไมต้องมีความดันอากาศ” (S18 S21 และ S22) และ “ทำไมต้องมีแรงลอยตัว” (S17) การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ไม่สามารถตอบคำถามประเภทนี้ได้

10. คำถามที่คลุมเครือ

คำถามจำนวน 39 ข้อ (10.05%) เป็นคำถามที่คลุมเครือ ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถตีความได้อย่างชัดเจนว่า นักเรียนต้องการถามเรื่องอะไร คำถามเหล่านี้ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียน เช่น “ความดันอากาศมีรูปร่างอย่างไร” (S18 S21 และ S22) และ “แรงลอยตัวมีน้ำหนักหรือไม่” (S7) ทั้งนี้เพราะทั้งความดันอากาศและแรงลอยตัวไม่ใช่สสาร ดังนั้นทั้งความดันอากาศและแรงลอยตัวจึงไม่มีรูปร่าง มวล และน้ำหนัก ในขณะที่คำถามอีกส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากการใช้ภาษาของนักเรียนที่ยังไม่ชัดเจนเพียงพอ เช่น “ความดันอากาศมีระดับความสูงเป็นอย่างไร” (S5) ซึ่งไม่ได้สื่อความหมายอย่างชัดเจน

บทสรุปและการอภิปรายผล

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัยต้องการหาแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติการสอนของตนเอง เพื่อพัฒนาความสามารถในการตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน โดยขั้นตอนแรกของการวิจัยปฏิบัติการนี้เป็นการสำรวจและศึกษาลักษณะของคำถามที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 23 คน (นักเรียนชาย 10 คน และนักเรียนหญิง 13 คน) ตั้งขึ้นเกี่ยวกับเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่ตนเองกำลังเรียนอยู่ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเรื่องความดันอากาศ ความดันของเหลว แรงลอยตัว และแรงเสียดทาน นักเรียนเหล่านี้ยังไม่เคยผ่านการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์มาก่อน คำถามต่างๆ ที่นักเรียนเหล่านี้ตั้งขึ้นจึงมาจากความสงสัยและ/หรือมาจากประสบการณ์ของนักเรียนทั้งในชีวิตประจำวัน และในห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ในการนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการให้นักเรียนเหล่านี้เขียนคำถามลงในสมุดบันทึกของตนเองให้ได้มากที่สุด จากนั้น ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์คำถามทั้งหมด

ด้วยวิธีการอุปนัย โดยการจัดกลุ่มตามลักษณะของคำถามและเทียบเคียงกับคำถามทางวิทยาศาสตร์ประเภทต่างๆ

ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนเหล่านี้ตั้งคำถามได้ทั้งหมดจำนวน 388 ข้อ โดยจำนวนคำถามเฉลี่ยต่อนักเรียนมีค่าประมาณ 16.87 ข้อ อย่างไรก็ตาม คำถามมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น (18.30%) ที่จะนำไปสู่การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์โดยตรง ในขณะที่คำถามส่วนใหญ่ (71.65%) เป็นคำถามที่ไม่นำไปสู่การศึกษาทางวิทยาศาสตร์โดยตรง ส่วนคำถามอีกจำนวนหนึ่ง (10.05%) เป็นคำถามที่คลุมเครือหรือไม่ชัดเจน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยอื่นๆ (Chin and Brown, 2002; Chin and Kayalvizhi, 2002) ที่พบว่า คำถามของนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ใช่คำถามทางวิทยาศาสตร์เนื่องจากนักเรียนในการวิจัยนี้ไม่ได้ผ่านการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์มาก่อน ดังนั้น คำอธิบายที่เป็นไปได้มากที่สุดคือว่า นักเรียนเหล่านี้ยังไม่ทราบว่า คำถามทางวิทยาศาสตร์มีลักษณะอย่างไร ทั้งนี้เพราะนักเรียนเหล่านี้ยังไม่เคยผ่านการฝึกตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์มาก่อน

การสะท้อนความคิด

เนื่องจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ได้ระบุว่า นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ได้ หากนักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม (Chin and Brown, 2002; Hofstein et al., 2005; Marbach-Ad and Sokolove, 2000) ผู้วิจัยจึงเห็นว่า นักเรียนจำเป็นต้องแยกแยะให้ได้ก่อนว่า คำถามทางวิทยาศาสตร์มีลักษณะที่แตกต่างจากคำถามประเภทอื่นอย่างไร โดยครูสามารถทำได้โดยการอภิปรายร่วมกับนักเรียนเกี่ยวกับคำถามประเภทต่างๆ โดยเฉพาะคำถามที่นักเรียนตั้งขึ้นเอง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนลองออกแบบการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์เพื่อ

ตอบคำถามเหล่านั้นด้วยตัวเอง ซึ่ง Chinn and Malhotra (2002) เรียกกิจกรรมการเรียนรู้ว่า “การออกแบบการศึกษาปากเปล่า” (verbal design of studies) หากนักเรียนสามารถออกแบบการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์เพื่อตอบคำถามใดๆ ได้คำถามนั้นก็จะเป็นคำถามทางวิทยาศาสตร์ แต่ในทางตรงกันข้าม หากนักเรียนไม่สามารถออกแบบการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์เพื่อตอบคำถามนั้นได้ คำถามนั้นก็อาจไม่ใช่คำถามทางวิทยาศาสตร์ หรือคำถามนั้นอาจยังต้องมีการปรับเปลี่ยนอะไรบางอย่างเพื่อให้เป็นคำถามทางวิทยาศาสตร์ดังนั้น นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะของคำถามทางวิทยาศาสตร์ ทั้งโดยการแยกแยะระหว่างคำถามที่เป็นและไม่ใช่คำถามทางวิทยาศาสตร์ และโดยการปรับเปลี่ยนคำถามที่ยังไม่ใช่วิทยาศาสตร์ให้เป็นคำถามทางวิทยาศาสตร์

จากแนวทางการพัฒนาความสามารถ การตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนข้างต้น เมื่อพิจารณาคำถามบางประเภท ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับคำอธิบาย คำถามเกี่ยวกับจินตนาการ คำถามเกี่ยวกับการแก้ปัญหา ซึ่งมีจำนวนรวมกันประมาณร้อยละ 43.04 คำถามเหล่านี้แม้ไม่ใช่คำถามที่จะนำไปสู่การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ได้โดยตรง แต่หากคำถามเหล่านี้ได้รับการปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติม คำถามเหล่านี้ก็สามารถเป็นคำถามที่จะนำไปสู่การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ได้ ตัวอย่างเช่น หากคำถามที่ว่า “ทำไมเรือใหญ่ๆ จึงลอยน้ำได้” ได้รับการเสนอสมมติฐานเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เรือใหญ่ๆ ลอยน้ำได้ (เช่น มวลของเรือ) คำถามนี้ก็สามารเป็นคำถามสำหรับการทดลองทางวิทยาศาสตร์ได้เช่นกัน เช่น “มวลของเรือส่งผลต่อการจมหรือลอยของเรือหรือไม่” หากคำถามที่ว่า “ถ้าโลกเราไม่มีแรงเสียดทาน เราจะยืนได้หรือไม่” ได้รับการปรับเปลี่ยนให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่สามารถเกิดขึ้นได้จริง ดังเช่นคำถามที่ว่า “การยืนบนพื้นผิวลื่นและการยืนบนพื้นผิวขรุขระแตกต่างกันหรือไม่และอย่างไร” นักเรียน

ก็จะสามารถใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อตอบคำถามนี้ได้ในการทำงานเดียวกัน หากคำถามที่ว่า “เราสามารถเพิ่มแรงเสียดทานได้อย่างไร” ได้รับการเปลี่ยนแปลงโดยการระบุวิธีการเพิ่มแรงเสียดทาน (เช่น การเพิ่มมวลของวัตถุ) เพื่อทดสอบว่าวิธีการนั้นส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของแรงเสียดทานหรือไม่ ดังเช่นคำถามที่ว่า “การเพิ่มมวลของวัตถุส่งผลให้แรงเสียดทานเพิ่มขึ้นหรือไม่” คำถามเช่นนี้ก็จะนำไปสู่การทดลองทางวิทยาศาสตร์ได้เช่นกัน ดังนั้น สิ่งสำคัญคือว่า ครูไม่ควรประเมินคำถามของนักเรียนที่ยังไม่เป็นคำถามทางวิทยาศาสตร์ในแง่ลบ ซึ่งจะทำให้นักเรียนไม่กล้าหรือไม่มั่นใจที่จะตั้งคำถาม หากแต่ครูควรทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการตั้งคำถาม โดยเฉพาะคำถามทางวิทยาศาสตร์ในขณะเดียวกัน ครูควรอภิปรายกับนักเรียนเพื่อหาทางปรับเปลี่ยนคำถามต่างๆ ที่ยังไม่เป็นวิทยาศาสตร์ให้เป็นคำถามที่การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์สามารถตอบได้

เมื่อนักเรียนเข้าใจลักษณะของคำถามทางวิทยาศาสตร์แล้ว ครูควรอภิปรายกับนักเรียนด้วยว่า คำถามทางวิทยาศาสตร์มีได้หลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทจะนำไปสู่การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกัน คำถามบางประเภทจะนำไปสู่การสำรวจทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษาตัวแปรใดๆ ในบริบทหรือสภาพตามธรรมชาติ ดังตัวอย่างคำถามที่ว่า “ความดันอากาศที่ระดับความสูงต่างๆ บนดอยแห่งหนึ่งเป็นอย่างไร” ซึ่งจะนำไปสู่การสำรวจค่าความดันอากาศที่ความสูงต่างๆ บนดอยแห่งนั้น ในขณะที่คำถามบางประเภทจะนำไปสู่การทดลองทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามภายใต้บริบทที่ถูกระงับไว้เพื่อควบคุมตัวแปรอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อตัวแปรตาม ดังตัวอย่างคำถามที่ว่า “พื้นที่ผิวสัมผัสส่งผลต่อขนาดของแรงเสียดทานหรือไม่” ซึ่งจะนำไปสู่การทดลองทางวิทยาศาสตร์ที่มีพื้นที่ผิวสัมผัสเป็นตัวแปรต้นและขนาดของแรงเสียดทานเป็น

ตัวแปรตาม โดยปัจจัยอื่นๆ เช่น น้ำหนักของวัตถุ และชนิดของพื้นผิวสัมผัส เป็นตัวแปรควบคุม ในขณะที่คำถามบางประเภทจะนำไปสู่การทดสอบทางวิทยาศาสตร์ ดังตัวอย่างคำถามที่ว่า “แรงเสียดทานเกิดขึ้นในน้ำหรือไม่” การได้เห็นความแตกต่างระหว่างคำถามทางวิทยาศาสตร์แต่ละประเภทจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหลากหลายของคำถามทางวิทยาศาสตร์และความหลากหลายของการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์

จากผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า นักเรียนเหล่านี้ยังตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ได้ไม่มากและดีเท่าที่ควร กล่าวคือ คำถามเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เป็นคำถามทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ คำถามส่วนน้อยเหล่านี้ยังคงขาดความชัดเจนเพียงพอในการนำไปใช้ออกแบบการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ ในขณะที่คำถามส่วนใหญ่เป็นคำถามที่ยังไม่เป็นวิทยาศาสตร์ ถึงแม้ว่าคำถามบางประเภทมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงให้เป็นคำถามทาง

วิทยาศาสตร์ได้ ดังนั้น ในวัฏจักรถัดไปของการวิจัยปฏิบัติการ ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาความสามารถในการตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตั้งคำถามมากขึ้น และนำคำถามเหล่านั้นไปอภิปรายกับนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกออกแบบการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งในบางโอกาส นักเรียนอาจจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนคำถามเดิมของตนเองให้เป็นคำถามทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ เช่นนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่า นักเรียนจะได้เรียนรู้และเข้าใจว่า คำถามทางวิทยาศาสตร์คือคำถามที่การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์สามารถตอบได้ ซึ่งมีได้หลายประเภท เช่น การสำรวจทางวิทยาศาสตร์ การทดสอบทางวิทยาศาสตร์ และการทดลองทางวิทยาศาสตร์ความสามารถในการตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์จะมีส่วนช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ด้วยตนเองมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์. (2555). *วิจัยเชิงคุณภาพไม่ยากอย่างที่คิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: คอมมูเนิตี้ไซน์ แอนด์พรีนติ้ง.
- ขวัญหญิง ทิพแก้ว และ พงศ์ประพันธ์ พงษ์โสภณ. (2555). การสอนและการเรียนรู้ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์: กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง. *วารสารปาริชาติ*. 3 (พิเศษ) : 75 – 84.
- จีระวรรณ เกษสิงห์ และ วรณทิพา รอดแรงคำ. (2553). กรณีศึกษาความเข้าใจและการปฏิบัติของครูวิทยาศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้. *วิทยาสารเกษตรศาสตร์ (สาขาสังคมศาสตร์)*. 31(1) : 1 – 16.
- จีระวรรณ เกษสิงห์ และ วรณทิพา รอดแรงคำ. (2554). การสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นการสืบเสาะหาความรู้. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 30(1) : 84 – 105.
- ชาติรี ฝ่ายคำตา. (2556). การวิจัยศึกษาตนเอง: กลยุทธ์ทางเลือกในการพัฒนาวิชาชีพครูของครู. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*. 15(1) : 100 – 110.
- ญาณพัฒน์ พรหมประสิทธิ์, นฤมล ยุตาคม, และ พัฒน์จันทโรทัย. (2551). การรับรู้ของครูและนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนเรื่องความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต. *วิทยาสารเกษตรศาสตร์ (สาขาสังคมศาสตร์)*. 29(1) : 1 – 10.
- ณรงค์ศักดิ์ สังข์ศรี, สุมาลี กาญจนชาติ, ชาติรี ฝ่ายคำตา, และ พจนารถ สุวรรณรุจิ. (2555). การวิเคราะห์คำถามในหนังสือเรียนวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 4(7) : 33 – 41.

- พงศ์ประพันธ์ พงษ์โสภณ. (2552). สอนวิทยาศาสตร์อย่างไรที่วิทยาศาสตร์เป็น. *วารสารวิทยาศาสตร์*. 63(1) : 84 – 89.
- ลฎาภา สุทธิกุล และ ลือชา ลดาชาติ. (2556). การให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร: วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. 21(3) : 107 – 123.
- ลือชา ลดาชาติ และ วรณทิพา รอดแรงคำ. (2551). การสำรวจสภาพการเรียนรู้การสอนเรื่องเสียงในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดตรัง. *วารสารวิจัย มข.* 13(11) : 1310 – 1320.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี [สสวท.]. (2556). *ผลการประเมิน PISA 2012 คณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์: บทสรุปสำหรับผู้บริหาร*. สมุทรปราการ: แอดวานซ์ พรินติ้ง เซอร์วิส.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2557). *กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ. ฟ้าเมืองไทย).
- Abd-El-Khalick, F., Boujaoude, S., Duschl, P., Lederman, N. G., Mamlok-Naaman, R., Hofstein, A., Niaz, M., Treagust, D., and Tuan, H. (2004). Inquiry in Science Education: International Perspectives. *Science Education*. 88(3) : 397 – 419.
- Anderson, R. D. (2002). Reforming Science Teaching: What Research Says about Inquiry. *Journal of Science Teacher Education*. 13(1) : 1 – 12.
- Chin, C. (2002). Open Investigations in Science: Posing Problems and Asking Investigative Questions. *Teaching and Learning*. 23(2) : 155 – 166.
- Chin, C. and Brown, D. E. (2002). Student-Generated Questions: A Meaningful Aspect of Learning Science. *International Journal of Science Education*. 24(5) : 521 – 549.
- Chin, C. and Kayalvizhi, G. (2002). Posing Problems for Open Investigations: What Questions Do Pupils Ask?. *Research in Science and Technological Education*. 20(2) : 269 – 287.
- Chin, C. and Osborne, J. (2008). Students' Questions: A Potential Resource for Teaching and Learning Science. *Studies in Science Education*. 44(1) : 1 – 39.
- Chinn, C. A. and Malhotra, B. A. (2002). Epistemologically Authentic Inquiry in Schools: A Theoretical Framework for Evaluating Inquiry Tasks. *Science Education*. 86(2) : 175 – 218.
- Deboer, G. E. (2000). Scientific Literacy: Another Look at Its Historical Contemporary Meanings and Its Relationship to Science Education Reform. *Journal of Research in Science Teaching*. 37(6) : 582 – 601.
- Fives, H., Huebner, W., Birnbaum, A. S., and Nicolich, M. (2014). Developing a Measure of Scientific Literacy for Middle School Students. *Science Education*. 98(4) : 549 – 580.
- Hofstein, A., Navon, O., Kipnis, M., and Mamlok-Naaman, R. (2005). Developing Students' Ability to Ask More and Better Questions Resulting from Inquiry-Type Chemistry Laboratories. *Journal of Research in Science Teaching*. 42(7) : 791 – 806.

- Krajcik, J., McNeill, K. L., and Reiser, B. J. (2008). Learning-Goals-Driven Design Model: Developing Curriculum Materials That Align with National Standards and Incorporate Project-Based Pedagogy. *Science Education*. 92(1) : 1 – 32.
- Lederman, J. S., Lederman, N. G., Bartos, S. A., Bartels, S. L., Meyer, A. A., and Schwartz, R. S. (2014). Meaningful Assessment of Learners' Understandings about Scientific Inquiry—The Views about Scientific Inquiry (VASI) Questionnaire. *Journal of Research in Science Teaching*. 51(1) : 65 – 83.
- Lewin K. (1946). Action Research and Minority Problems. *Journal of Social Issues*. 2(4) : 34 – 46.
- Marbach-Ad, G. and Sokolove, P. G. (2000). Good Science Begins with Good Questions: Answering the Need for High-Level Questions in Science. *Journal of College Science Teaching*. 30(3) : 192 – 195.
- McNiff, J. (2002). Action Research for Professional Development: Concise Advice for New Action Researchers. (Online). Available on 13 February 2015 at <http://www.jeanmcniff.com/userfiles/file/Publications/AR%20Booklet.doc>
- Minner, D. D., Levy, A. J., and Century, J. (2010). Inquiry-Based Science Instruction—What Is It and Does It Matter? Results from a Research Synthesis Years 1984 – 2002. *Journal of Research in Science Teaching*. 47(4) : 474 – 496.
- O'Brien, R. (1998). An Overview of the Methodological Approach of Action Research. (Online). Available on 14 February 2015 at <http://web.net/robrien/papers/arfinal.html>
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD]. (2013). PISA 2015: Draft Science Framework. Available on 12 February 2015 at <http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/pisa2015draftframeworks.htm>
- Scardamalia, M. and Bereiter, C. (1992). Text-Based and Knowledge-Based Questioning by Children. *Cognition and Instruction*. 9(3) : 177 – 199.
- The New York Time. (1988). 'Izzy, Did you Ask a Good Question Today?' (Online). Available on 19 January 1988 at <http://www.nytimes.com/1988/01/19/opinion/l-izzy-did-you-ask-a-good-question-today-712388.html>.
- Whitehead, J. (1989). Creating a Living Educational Theory from Questions of the Kind, "How Do I Improve My Practice?". *Cambridge Journal of Education*. 19(1) : 41 – 52. (Reprinted at <http://www.actionresearch.net/writings/livtheory.html>)
- Yip, D-Y. (1999). Implications of Students' Questions for Science Teaching. *School Science Review*. 81(294) : 49 – 53.
- Yuenyong, C. and Narjaikaw, P. (2009). Scientific Literacy and Thailand Science Education. *International Journal of Environmental and Science Education*. 4(3) : 335 – 349.

การสังเคราะห์วิธีวิทยาการวิจัยของวิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา และ สาขาวิชาการวิจัยและประเมิน
ผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่พิมพ์เผยแพร่ในช่วงปีพุทธศักราช
2550-2556*

A Synthesis of Master's Degree Theses in Education Majoring Educational Research and Educational Research and Evaluation at Mahasarakham University Published During 2007- 2013*

วิชาญา อ่อนนางไย¹ , บุญชม ศรีสะอาด² , อมร มะลาศรี³

Watchaya Onnangyai¹, Boonchom Srisa-ard², Amorn Malasri³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและสังเคราะห์วิธีวิทยาการวิจัยของวิทยานิพนธ์ หลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา และ สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่พิมพ์เผยแพร่ในปี พ.ศ.2550-2556 จำนวน 457 เล่ม เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้
ศึกษาและผู้ที่ต้องการแนวทางในการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
เป็นแบบบันทึกข้อมูลวิธีวิทยาการวิจัยของวิทยานิพนธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา
ด้วยการแจกแจงความถี่และร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า ผู้ทำวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับ
ปริญญาตรี ในสาขาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) และทำงานในโรงเรียน มีตำแหน่งเป็นครูมากที่สุด ทั้งนี้ผู้ทำ
วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่เลือกทำการศึกษาเชิงบรรยาย โดยจำแนกเป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์มากที่สุด และ
เนื้อหาสาระการวิจัยใช้การวิเคราะห์หรือเทคนิคต่าง ๆ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมากที่สุด ส่วน
การตั้งสมมุติฐานส่วนใหญ่เป็นแบบไม่มีทิศทาง การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีเก็บจากกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด
โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามากที่สุด คือ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา การเลือกกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือก
โดยอาศัยความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการแบบหลายขั้นตอนมากที่สุด และในส่วนที่เป็นการศึกษาเชิงทดลองใช้
แบบแผนการทดลองจริง (True-Experimental Design) โดยใช้รูปแบบ Pretest-Posttest Control Group
Design มากที่สุด วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการเก็บรวบรวมโดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมด้วยตนเอง

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ ปี พ.ศ.2555 จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ นิสิตปริญญาโท, หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ อาจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

* This research was supported by Mahasarakham University, budget year 2012

¹ Master's Student of Master of Education Program, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Associate Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

³ Lecturer, Faculty of Education, Kalasin Rajabhat University

มากที่สุด เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนใหญ่ผู้ทำวิทยานิพนธ์เลือกใช้เพียง 1-2 ชนิด โดยเลือกใช้แบบสอบถามชนิดแบบวัดหรือมาตรวัด มากที่สุด การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง ด้วยวิธี IOC มากที่สุด ส่วนการหาความยากใช้การคำนวณจากสูตรอย่างง่ายมากที่สุด และการหาค่าอำนาจจำแนกใช้วิธีหาสัมพัทธ์แบบเพียร์สันมากที่สุด ด้านการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือใช้วิธีของครอนบาค (α -Coefficient) มากที่สุด ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติสรุปอ้างอิงมากที่สุด รองลงมาคือสถิติภาคบรรยาย และน้อยที่สุดคือการวิเคราะห์เนื้อหา ทั้งนี้สถิติภาคบรรยายที่นำมาใช้มากที่สุด คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติสรุปอ้างอิงใช้สถิติพาราเมตริกมากกว่าสถิติ непาราเมตริก โดยสถิติพาราเมตริกที่ใช้มากที่สุด คือ สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ส่วนสถิติ непาราเมตริกเป็นสถิติที่ใช้น้อยมาก โดยเลือกใช้การวิเคราะห์แบบ The Wilcoxon Signed Rank Test มากที่สุด ทั้งนี้วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลตรงตามสมมติฐานหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย และอภิปรายผลโดยใช้งานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมากที่สุด

คำสำคัญ : การวิจัยการศึกษา, การสังเคราะห์งานวิจัย, วิธีวิทยาการวิจัย

Abstract

The purpose of this research was to explore and synthesize 457 master's degree theses in Education Majoring Educational Research and Educational Research and Evaluation at Mahasarakham University Published During 2007- 2013 to illustrate the trend of educational research in the future. Research instruments were data collection forms. The collected data was analyzed by content analysis using frequency and percentage. The results indicated that most thesis authors graduated Bachelor of Education (B. Ed.) and worked at schools as teachers. Most thesis authors conducted descriptive research. Correlation Research was mostly found. Analysis or techniques to investigate correlational relationship between variables were the most frequently employed method. Unidirectional hypotheses were mostly found. Data was mostly collected from the sample. Secondary students were the most frequently selected sample. Multi-stage Random Sampling was the most frequently used sampling method. True-Experimental Design was the most frequently used in experimental research using Pretest-Posttest Control Group Design. The thesis authors collected data by themselves with only 1-2 research instruments. Questionnaires or scales were mostly employed. Content validity of research instruments was identified by experts using IOC. Pearson's Correlation was applied to identify difficulty and discrimination of research instruments. Reliability of research instrument was conducted via α -Coefficient. The most frequently used Statistics used for data analysis were inferential statistics and descriptive statistics respectively while content analysis was rarely used. The most frequently used descriptive statistics were mean and standard deviation. Parametric statistics was the most frequently used statistics when compared to nonparametric statistics. Correlation analysis was the most frequently used method

while Wilcoxon Signed Rank Test was rarely used. Most of these applied computer application to analyze data and results were correlated to hypotheses or research objectives. Discussion was expressed through related concepts and literature. Research suggestions are that graduate students should be encouraged to conduct research that promotes development of research methodologies and new techniques. In addition, there should be an examination of statistical preliminary agreement to ensure research instrument quality as well as accuracy of elements through reliable procedures. This can ensure that the characteristics of the sample can be referred to characteristics of the population.

Keywords: Education Research, Research Synthesis, Research Methodology

บทนำ

สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันทางการศึกษาสถาบันหนึ่งที่สังคมได้มอบหมายให้ทำหน้าที่สร้างความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อก่อให้เกิดความงอกงามทางด้านปัญญา คุณธรรม แก่บุคคลและสังคม การศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นในประเทศไทยถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของชาติ ในการพัฒนาตนเองและสังคมดังจะเห็นได้จากความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ ที่ระบุว่าการศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิตเพื่อมุ่งสร้างเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิต และทำประโยชน์แก่สังคม และได้ระบุเป้าหมายของการพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไว้อย่างชัดเจนว่า “การศึกษาระดับอุดมศึกษามุ่งพัฒนาความเจริญงอกงามทางด้านสติปัญญา และความคิด เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการมุ่งสร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง เพื่อพัฒนาประเทศและมุ่งพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ และความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม เพื่อสามารถดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าแก่บุคคล สังคม และประเทศชาติ” (บุญธรรม กิจปริดาปริสสุทธิ์. 2536 : 2)

การวิจัยเป็นเสมือนหัวใจของการพัฒนาการศึกษา เพราะวิทยาการต่างๆ ในสังคมโลกาภิวัตน์ได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วตามสภาวะของการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ

สังคม การเมือง และเทคโนโลยีต่างๆ ที่มนุษย์ได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นมาในทุกๆ ด้าน การที่มนุษย์จะศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ใดๆ ก็ตามย่อมต้องอาศัยพื้นฐานของการศึกษา ค้นคว้า วิจัยและพัฒนา โดยเฉพาะในการพัฒนาการศึกษานั้นในทุกๆ ประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา และพยายามให้ครูเป็นนักวิจัย การปรับบทบาทของการวิจัยให้เป็นกิจกรรมสำคัญที่เสริมการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัย รวมทั้งมีการพัฒนาผลงานทางวิชาการบนพื้นฐานของการวิจัยอย่างต่อเนื่อง (บัญญัติ อึ้งสกุล. 2539 : 7) ดังนั้นความรู้ความสามารถในการทำวิจัยจึงเป็นเรื่องสำคัญทั้งในเรื่องของการแสวงหาหรือสร้างความรู้ใหม่ และการพัฒนางานสถาบันที่ผลิตบัณฑิตในระดับต่างๆ จึงมีหน้าที่ปลูกฝังความเป็นผู้มีจิตสืบค้น (Inquiring Mind) ในวิชาการของตน หรือที่เรียกว่า มีจิตใฝ่รู้ (Research Mind) ให้กับผู้เรียน (วลัยพร ศรีเชียงราย. 2542 : 5)

การวิจัยการศึกษา ถือได้ว่าเป็นอีกสาขาวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างยิ่งเพราะการวิจัยนอกจากจะช่วยให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการจัดการศึกษาทำให้ได้พบความจริงแล้วยังช่วยให้สามารถแก้ปัญหาปรับปรุงพัฒนาการศึกษาได้เป็นอย่างดี ส่วนการประเมินผลเป็นกิจกรรมที่สำคัญช่วยให้ทราบผลการดำเนินการได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไข

การดำเนินการในการจัดการศึกษาหัวใจสำคัญคือ คุณภาพการศึกษาทุกองค์ควรจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาหรือสร้างความมั่นใจให้กับทุกฝ่ายว่าได้จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพมาตรฐานซึ่งกลไกสำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษาคือกิจกรรมการประเมินผลการศึกษาและการประเมินผลการศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้การปฏิรูปการศึกษาสำเร็จลุล่วงตามต้องการ

การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นการพัฒนาความรู้ ความสามารถ มุ่งเน้นที่จะให้ผู้ศึกษาเกิดความรู้ในเชิงวิชาการอย่างลึกซึ้ง ด้วยวิธีทางแห่งปัญญาหรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ นิสิต นักศึกษาต้องแสวงหาความรู้ใหม่ๆ จากแหล่งความรู้อื่นๆ นอกเหนือจากตำรา และจะต้องรู้จักคิดอย่างมีหลักการและเหตุผล ทำการวิจัยเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องที่ตนสนใจใคร่ที่จะรู้ เพื่อจะได้คำตอบและไขข้อข้องใจต่างๆ ได้ ด้วยเหตุนี้ นิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จึงต้องทำการวิจัยในลักษณะที่เรียกว่า วิทยานิพนธ์ หรือ ปริญญานิพนธ์ ซึ่งถือได้ว่า วิทยานิพนธ์เป็นเอกสารวิชาการที่มีความสำคัญยิ่งในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา นอกจากนี้จะเป็นเอกสารรายงานผลการศึกษาวิจัยของนิสิตนักศึกษาแล้ว ยังเป็นเอกสารอ้างอิงทางวิชาการที่ก่อให้เกิดความมอกงามและพัฒนาทางด้านวิชาการอย่างไม่มีหยุดยั้ง และยังสะท้อนถึงคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการของนิสิต นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และสถาบัน การศึกษานั้นๆ (บุญชม ศรีสะอาด. 2546 : 8)

ภาควิชาวิจัยและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นหน่วยงานทางการศึกษาแห่งหนึ่ง มีหน้าที่จัดการศึกษาด้านการวิจัยการศึกษาให้แก่บุคลากร ครู ตลอดจนเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาทุกฝ่ายอันเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ โดยเริ่มจัดการเรียนการสอนหลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2540 และได้ทำการปรับปรุงหลักสูตร ครั้ง

แรกเมื่อปี พ.ศ. 2547 ซึ่งได้ใช้หลักสูตรนี้ตั้งแต่ปี การศึกษา 2547 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2551 และปรับปรุงหลักสูตร ครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2552 ซึ่งใช้หลักสูตรปรับปรุงนี้จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2553 และจากการประเมินผลหลักสูตรพบว่า หลักสูตรบางส่วนยังไม่สอดคล้องกับการปฏิรูปการบริหารและจัดการศึกษา รวมถึงการดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักสูตรเดิมยังประสบปัญหาบางประการ ทำให้การจัดประสบการณ์เรียนรู้ไม่ราบรื่นเท่าที่ควร ผู้เรียนบางส่วนยังประสบปัญหาในการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย นอกจากนี้ เนื่องจากข้อบ่งคับเกี่ยวกับคุณภาพบัณฑิตที่จบการศึกษาต้องมีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่ยียบเท่าสากล และเพื่อให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ภาควิชาจึงตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวการปฏิรูปการบริหารและจัดการศึกษา จึงนำมาสู่การปรับหลักสูตร การศึกษาอีกครั้ง ในปี พ.ศ.2554 โดยเปลี่ยนชื่อสาขาไปเป็น สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา เพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัย เหมาะสมกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในช่วงทศวรรษใหม่ และเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และสอดคล้องต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

จากการสำรวจงานวิทยานิพนธ์ของนิสิต นักศึกษา ภาควิชาวิจัยและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขา วิชาการวิจัยการศึกษา และสาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา ที่พิมพ์เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2556 พบว่า วิทยานิพนธ์เหล่านี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นความพยายามของนิสิตนักศึกษาที่จะทำให้งานที่สอดคล้องกับสาขาวิชาที่ศึกษา รวมทั้งเป็นการหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการศึกษาด้วย ดังนั้นงานวิทยานิพนธ์ดังกล่าว คงจะได้ค้นพบสิ่งต่างๆ ที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษามากพอสมควร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การบริหารงาน และอื่นๆ ซึ่งงานวิทยานิพนธ์เหล่านี้อาจเกิดงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาในปัญหาเดียวกัน

แต่อาจแตกต่างกันในเรื่องของกลุ่มตัวอย่าง วิธีการวิจัย ผลการวิจัยจึงมีทั้งสอดคล้องหรือขัดแย้งกัน บางครั้งอาจพบว่าวิธีการแก้ไขปัญหาที่เคยใช้ได้ผลกับกลุ่มตัวอย่างหนึ่งอาจจะใช้ไม่ได้ผลกับกลุ่มตัวอย่างอีกลักษณะหนึ่ง ทำให้ต้องมีการคิดค้นวิธีการใหม่ และทำให้ผู้วิจัยที่ต้องการทำวิจัยสืบเนื่องหรือ นำผลการวิจัยไปใช้ไม่สามารถหาข้อยุติได้ เนื่องจากข้อค้นพบในงานวิทยานิพนธ์เหล่านี้ยังมีความกระจัดกระจายทั้งในด้านลักษณะ เนื้อหา และตัวแปรต่างๆ ในการวิจัย ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความไม่สะดวกในการนำข้อค้นพบจากงานวิทยานิพนธ์เหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานและการศึกษา และการมีวิทยานิพนธ์จำนวนมากอาจก่อให้เกิดปัญหาบางประการตามมา เช่น การมีงานวิจัยจำนวนมากแต่ไม่ได้นำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ถือว่าสูญเปล่าทางการลงทุนทั้งด้านเวลาและสติปัญญาของผู้ทำการวิจัย และปัญหาอีกประการหนึ่งคือ การมีงานวิจัยจำนวนมากอาจก่อให้เกิดปัญหาความซ้ำซ้อนในเรื่องของการวิจัยได้ง่าย เพราะผู้วิจัยต่างแหล่งกัน หรือต่างเวลากันอาจมีความสนใจในการทำวิจัยเรื่องเดียวกันหรือเรื่องที่คล้ายคลึงกันมากในเวลาที่ ไม่ต่างกันมากนัก หรือด้วยเหตุผลที่ไม่สมควรที่จะต้องกระทำการวิจัยซ้ำซ้อนเพราะผู้ทำวิจัยไม่ทราบว่าได้มีผู้ใดได้ทำการวิจัยเรื่องทำนองดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้ เพราะขาดแหล่งค้นคว้าที่ครอบคลุมงานวิจัยของผู้อื่นในวงกว้าง (สุพัฒน์ สุขมลสันต์. 2535 : 54)

แม้ว่าการนำเอาข้อค้นพบจากการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานจะมีอยู่หลายวิธี เช่น การจัดประชุมแบบซิมโปเซียม (Symposium) เพื่อเสนองานวิจัยให้แก่ผู้ที่สนใจเข้ารับฟัง หรือการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) และประชุมสัมมนาเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์งานวิจัยเพื่อหาแนวทางนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการจัดพิมพ์บทความวิจัยเพื่อเผยแพร่ ซึ่งมักจะกระทำในสถาบันการศึกษาหรือสถาบันที่ทำการค้นคว้าวิจัย เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น แต่วิธีการเหล่านี้มักจะ

ต้องเสียเวลา ค่าใช้จ่าย และใช้คนเป็นจำนวนมาก รวมทั้งในบางครั้งยังไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายในการนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการพัฒนาศาสตร์ในสาขานั้นๆ ด้วย

ดังนั้น การสังเคราะห์งานวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการสรุปรวมรายงานการวิจัย และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการวิจัยในแต่ละเรื่อง เพราะการวิจัยไม่ว่าจะเป็นสาขาวิชาซีพีใด จำเป็นต้องมีการทบทวนข้อค้นพบหลักการและทฤษฎีที่มีอยู่แล้วก่อนที่จะมีการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติม เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการศึกษาและเพื่อนำข้อบกพร่องของงานวิจัยที่มีอยู่แล้วมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ถูกต้องแม่นยำมากขึ้นในกระบวนการวิจัยจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและสังเคราะห์รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง (วรรณิ อริยสินสมบูรณ์. 2544, หน้า) ซึ่งการดำเนินงานในลักษณะนี้ ศรีสุดา ประทุม (2545, หน้า 4) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาค้นคว้าถึงวิวัฒนาการในเรื่องที่จะทำการวิจัยนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการรวบรวมและวิเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมาในอดีต เพราะการวิเคราะห์งานวิจัยจะทำให้ทราบภาพรวมของงานวิจัยอย่างชัดเจนว่าได้มีผู้ศึกษาวิจัยในเรื่องอะไรมาแล้วบ้าง มีความสอดคล้องกันประเด็นใดและมีประเด็นใดบ้างที่ยังไม่ได้ทำการศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจอย่างต่อเนื่องของข้อสรุปต่างๆ ผลที่ได้สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนางานวิจัยในปัจจุบันและในอนาคตได้ รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงถึงวิวัฒนาการในแง่มุมต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิเคราะห์นั้น เช่น ประเภทการวิจัย ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยรวมทั้งเป็นแนวทางหรือสารสนเทศต่างๆ ในการทำวิจัยต่อไป

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะนิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

ศาสตร์ และบุคลากรของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่งนักวิชาการศึกษา สังกัดกองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ จึงสนใจและตั้งใจที่จะศึกษา โดยการสังเคราะห์วิธีวิทยาการวิจัยของวิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย การศึกษา และ สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผล การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่พิมพ์เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2556 ทั้งหมด เนื่องจากพบว่านิสิตสาขาวิชาการวิจัยการศึกษา และ สาขา วิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา ได้ผลิตผลงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ออกมาเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่มีความรู้ได้ทำการสังเคราะห์วิธีวิทยาการวิจัย ของวิทยานิพนธ์ของนิสิตสาขาการวิจัยการศึกษา อย่างลึกซึ้งซึ่งมาก่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมาย ที่จะทำการสังเคราะห์วิธีวิทยาการวิจัยของนิสิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา และ สาขาวิชาการวิจัย และประเมินผลการศึกษา เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อนิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา และ สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา พร้อมกับเป็นการสรุปและรวบรวมบรรณานุกรม วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา และ สาขา วิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา เพื่อเป็น ประโยชน์ต่อการนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการจัดการ การศึกษา ให้การแนะแนว และกำหนดแนวทางในการ ทำวิทยานิพนธ์ให้แก่ นิสิตรุ่นน้อง หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยการศึกษา และ สาขา วิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา ให้มีความ เหมาะสมและกว้างขวางยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาการศึกษาต่อไป เช่น หน่วยงานที่ทำ หน้าที่สนับสนุนการผลิตผลงานวิจัยก็จะได้นำเอา แนวโน้มทิศทางการวิจัยไปวางแผนในการให้การ สนับสนุนงานวิจัยตามความต้องการในอนาคตต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาและสังเคราะห์วิธีวิทยาการวิจัย ของวิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาศึกษา และ สาขาวิชาการวิจัยและ ประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ พิมพ์เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ.2550-2556

วิธีดำเนินการวิจัย

การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ครั้งนี้เป็นการ สังเคราะห์วิธีวิทยาการการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) ใน 16 ด้าน ได้แก่ ลักษณะของงานวิจัย ลักษณะของผู้ทำวิทยานิพนธ์ ประเภทของการวิจัย ประเภทของเนื้อหาที่วิจัย การ ตั้งสมมุติฐานการวิจัย ลักษณะของกลุ่มที่ใช้ในการ วิจัย ประเภทของกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ ใช้ในการวิจัย ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย วิธีการ เลือกลุ่มตัวอย่าง แผนแบบการทดลอง การเก็บ รวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล การหาคุณภาพเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลการวิจัย และการอภิปรายผลการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยรูปเล่มรายงานการวิจัยของวิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยการ การศึกษา และ สาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่พิมพ์เผยแพร่ใน ช่วงเดือนมกราคม พ.ศ.2550 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ.2556 จำนวน 457 เรื่อง ซึ่งสืบค้นจากฐาน ข้อมูลวิทยานิพนธ์และงานวิจัย ของสำนักวิทย บริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน การวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบบันทึกข้อมูลวิธีวิทยาการวิจัย โดยมีลักษณะเป็นแบบกรอกรายการ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้บันทึกข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ สำหรับใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล และผ่านการตรวจสอบความ เทียบตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บ รวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด ด้วยการอ่าน วิทยานิพนธ์ที่ละเล่มแล้วจัดประเภทเข้าในรายการ ตามแบบบันทึกวิธีวิทยาการวิจัยที่สร้างขึ้น และ

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลวิทยานิพนธ์ทุกเล่มเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยแบ่งแยกวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ออกเป็นส่วนๆ ตามประเภทและเนื้อหาสาระของการวิจัย เพื่อจะดูรายละเอียดและทบทวนวิทยานิพนธ์ในแต่ละเล่มให้เกิดความชัดเจนเพิ่มมากขึ้น หากผู้วิจัยสงสัยว่าจะบันทึกข้อมูลไม่ถูกต้องก็จะทำการทบทวนรายละเอียดและเก็บรวบรวมข้อมูลวิทยานิพนธ์ในเล่มนั้นๆ ซ้ำอีกครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่าผลการเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดจากวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในรายงานการสังเคราะห์งานวิจัยนี้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ใน 16 ด้าน ตามกรอบแนวคิด เพื่อสรุปข้อมูลออกมาตามประเภทหรือกลุ่ม โดยคำนึงถึงแนวคิดหลักที่ว่า เป็นกลุ่มหรือเป็นสาระสำคัญในการวิจัย ทั้งนี้ในการวิเคราะห์เพื่อจัดกลุ่มหรือประเภทข้างต้น ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัย ด้วยการแจกแจงความถี่ และคำนวณร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ลักษณะของงานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่นำมาสังเคราะห์ส่วนใหญ่เป็นสาขาวิชาการศึกษาศึกษา จำนวน 443 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 96.90 และส่วนน้อยเป็นสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา จำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.10 และปีที่มีการพิมพ์เผยแพร่มากที่สุด คือ ปี 2553 คิดเป็นร้อยละ 21.01 รองลงมาคือ ปี 2552 เท่ากันกับ ปี 2554 จำนวน 82 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 17.94 ซึ่งใกล้เคียงกับ ปี 2555 จำนวน 78 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 17.07

2. ลักษณะของผู้ทำวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ผู้ทำวิทยานิพนธ์สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) มากที่สุด คิดเป็น

ร้อยละ 45.79 รองลงมาคือ หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.) หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) และหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) คิดเป็นร้อยละ 16.22 13.35 11.70 4.72 และ 2.26 ตามลำดับ และประกอบอาชีพเป็นครู มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.46 รองลงมาคือ นิสิตนักศึกษา นักวิชาการ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 3.06 2.19 และ 1.75 ตามลำดับ ส่วนสถานที่ทำงานของผู้ทำวิทยานิพนธ์สอดคล้องกับอาชีพที่ทำโดยทำงานในโรงเรียน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.46 รองลงมาคือ มหาวิทยาลัย วิทยาลัย และเป็นนิสิตนักศึกษาที่ยังไม่มีงานทำ คิดเป็นร้อยละ 5.47 3.72 และ 3.06 ตามลำดับ

3. ประเภทการวิจัยที่ใช้มากที่สุด คือ การวิจัยเชิงบรรยาย คิดเป็นร้อยละ 59.18 รองลงมาคือ การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยเชิงพัฒนา การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และ การวิจัยเชิงประเมิน คิดเป็นร้อยละ 21.88 12.60 1.76 และ 1.30 ตามลำดับ ส่วนการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ใช้น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.10 ทั้งนี้เมื่อพิจารณารายละเอียดการวิจัยเชิงบรรยาย พบว่าเป็น การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.48 รองลงมาคือ การวิจัยเชิงเปรียบเทียบ การวิจัยเชิงสำรวจ และ การวิจัยเฉพาะกรณี คิดเป็นร้อยละ 6.84 4.88 และ 0.98 ตามลำดับ

4. ประเภทเนื้อหาสาระการวิจัยที่ใช้มากที่สุด คือ การวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์หรือเทคนิคต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 31.22 รองลงมาคือ พฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้เรียน และ หลักสูตรและการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 29.56 และ 19.76 ตามลำดับ ส่วนการวิจัยพฤติกรรมและคุณลักษณะของบุคลากรทางการศึกษา ใกล้เคียงกับ การวัดและประเมินผล โครงการและหลักสูตร การวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ และการสร้างการพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 5.43 3.47 3.17 และ 2.87 ตามลำดับ

5. การตั้งสมมุติฐานการวิจัยที่ใช้มากที่สุด คือ สมมุติฐานการวิจัยแบบไม่มีทิศทาง

คิดเป็นร้อยละ 56.24 รองลงมาคือ สมมุติฐานการวิจัยแบบมีทิศทาง คิดเป็นร้อยละ 26.04 ทั้งนี้มีวิทยานิพนธ์บางเล่มที่ไม่มีการตั้งสมมุติฐานการวิจัย คิดเป็นร้อยละ 17.72

6. ลักษณะของกลุ่มที่ใช้ในการวิจัย ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.22 รองลงมาคือ จากกลุ่มเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.28 ส่วนการศึกษาจากประชากร ใกล้เคียงกับการศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และกลุ่มผู้ร่วมพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 1.31 1.09 และ 0.88 ตามลำดับ และน้อยที่สุด คือ การศึกษาทั้งจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 0.22

7. ประเภทของกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ศึกษาจากนักเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.70 รองลงมาคือ ครู/ผู้สอน และ นิสิต/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 13.57 และ 6.20 ตามลำดับ ส่วนการศึกษาในผู้บริหารใกล้เคียงกับการศึกษาในผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา และเอกสาร คิดเป็นร้อยละ 3.29 3.10 3.10 และ 2.33 ตามลำดับ

8. ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัยมากที่สุด คือ ระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49.15 รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 25.00 ส่วนการวิจัยที่ไม่เกี่ยวกับระดับการศึกษา ใกล้เคียงกับในระดับบัณฑิตศึกษา คิดเป็นร้อยละ 10.17 และ 9.75 ตามลำดับ ส่วนระดับที่น้อยที่สุด คือ ระดับก่อนประถมศึกษาและระดับอาชีวศึกษา คิดเป็นร้อยละ 2.97 เท่ากัน

9. วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็น มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.21 รองลงมาเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น คิดเป็นร้อยละ 19.17และไม่ระบุวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 2.61 เมื่อพิจารณาโดยละเอียด พบว่า วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มากที่สุด คือ แบบหลายขั้นตอน คิดเป็นร้อยละ 45.75 รองลงมา คือ แบบเจาะจง แบบแบ่งชั้น และ แบบแบ่งกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 17.86 15.03 และ 14.38 ตามลำดับ

ส่วนการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีการนำมาใช้ คือ แบบโควตาและแบบตามสะดวก

10. แผนแบบการทดลอง วิทยานิพนธ์ที่ใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง มีการใช้แบบแผนการทดลองจริง (True-Experimental Design) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.32 รองลงมาคือ แบบแผนการทดลองแบบก่อนการทดลอง (Pre-Experimental Design) และแบบแผนการทดลองแบบกึ่งการทดลอง (Quasi Experimental Design) คิดเป็นร้อยละ 19.64 และ 5.36 ตามลำดับ และน้อยที่สุด คือ แบบแผนการทดลองอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ทั้งนี้มีวิทยานิพนธ์บางเล่มไม่มีการระบุแบบแผนการทดลอง คิดเป็นร้อยละ 0.89 เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า แบบแผนการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยมากที่สุด คือ แบบ Pretest Posttest Control Group Design คิดเป็นร้อยละ 64.29 รองลงมาคือ แบบ One-Group Pretest Posttest Design , แบบ Posttest-Only Control Group Design, แบบ Quasi-Equivalent Control Group Design และแบบ Factorial Design คิดเป็นร้อยละ 19.64 8.04 5.36 และ 1.79 ตามลำดับ

11. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการเก็บรวบรวมโดยผู้วิจัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.25 รองลงมาคือ การเก็บโดยการส่งทางไปรษณีย์ ซึ่ง ใกล้เคียงกับ การเก็บโดยผู้วิจัยและส่งทางไปรษณีย์ คิดเป็นร้อยละ 7.44 และ 7.22 ตามลำดับ ส่วนการเก็บทางไปรษณีย์น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.09

12. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวนรวมทั้งสิ้น 799 ฉบับ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ แบบวัดหรือมาตรวัด แบบทดสอบ และแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 32.29 28.29 และ 19.27 ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ แบบรายการประเด็นสนทนากลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 0.75 เมื่อพิจารณาตามวิธีการสร้างเครื่องมือ พบว่า ได้มาโดยผู้วิจัยสร้างเองมากที่สุด จำนวน 742 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.80 รองลงมา คือ ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากผู้อื่น 55 ฉบับ คิดเป็น

ร้อยละ 6.88 และน้อยที่สุด คือ ผู้วิจัยปีมาจากผู้อื่น จำนวน 2 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 0.25

13. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากจำนวนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 799 ฉบับ มีการหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ คิดเป็นร้อยละ 97.00 ไม่มีการหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ คิดเป็นร้อยละ 2.75 และไม่ระบุการหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ คิดเป็นร้อยละ 0.25 โดยมีการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.92 รองลงมา คือ การหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และการหาความเที่ยงตรงตามสภาพ คิดเป็นร้อยละ 5.96 และ 0.13 ตามลำดับ ส่วนการหาความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์ไม่มีการถูกนำมาใช้ เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า การหาความเที่ยงตรงทั้งเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้างส่วนใหญ่ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง ด้วยวิธี IOC มากที่สุด ส่วนการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาความเชื่อมั่น พบว่า มีการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ คิดเป็นร้อยละ 84.23 ไม่มีการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ คิดเป็นร้อยละ 14.52 และไม่ระบุการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ คิดเป็นร้อยละ 1.25 วิธีที่ใช้ในการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ วิธีของครอนบาค (α -Coefficient) วิธีของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (KR-20) และ วิธีของโลเวท คิดเป็นร้อยละ 59.55 19.89 และ 14.42 ตามลำดับ ส่วนการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาความยากง่ายและอำนาจจำแนก พบว่า มีการหาความยากง่ายและอำนาจจำแนกของเครื่องมือ คิดเป็นร้อยละ 82.84 ไม่มีการหาความยากง่ายและอำนาจจำแนกของเครื่องมือ คิดเป็นร้อยละ 6.45 และไม่ระบุการหาความยากง่ายและอำนาจจำแนกของเครื่องมือ คิดเป็นร้อยละ 10.70 โดยการหาความยากง่ายของเครื่องมือใช้สูตรอย่างง่ายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.10 รองลงมาคือ วิธีทดสอบ t-test และเทคนิค 25% คิดเป็นร้อยละ 9.20 และ 3.60 ตามลำดับ ส่วนการหาค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือใช้

วิธีหาสหสัมพันธ์เพียร์สัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.79 รองลงมาคือ วิธีของ Brennan และวิธีทดสอบ t-test คิดเป็นร้อยละ 23.18 และ 7.85 ตามลำดับ

14. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมากที่สุด คือ สถิติภาคบรรยาย โดยการวัดการกระจายของข้อมูลที่ใช้ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งเท่ากันกับ การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางที่ใช้ ค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 15.24 เท่ากัน รองลงมาคือ การจัดตำแหน่งเปรียบเทียบที่ใช้ร้อยละ คิดเป็นร้อยละ 8.99 ส่วนสถิติสรุปอ้างอิงใช้สถิติพารามตริกมากกว่าสถิตินั้นพารามตริก คิดเป็นร้อยละ 51.96 และ 0.62 ตามลำดับ ส่วนการวิเคราะห์เนื้อหามีการใช้บ่อยมาก คิดเป็นร้อยละ 1.34 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า สถิติพารามตริกที่ใช้มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร สถิติทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง และ การวิเคราะห์องค์ประกอบ คิดเป็นร้อยละ 12.49 7.86 และ 5.66 ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละกลุ่ม พบว่า สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้มากที่สุด คือ สหสัมพันธ์เพียร์สัน คิดเป็นร้อยละ 8.75 และสถิติทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้มากที่สุด คือ t-test คิดเป็นร้อยละ 4.43 ส่วนสถิตินั้นพารามตริกเป็นสถิติที่ใช้น้อยมาก โดยใช้การวิเคราะห์แบบ The Wilcoxon test มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.17 รองลงมาคือ The Mann-Whitney U test และ The Chi-Square test คิดเป็นร้อยละ 0.14 และ 0.10 ตามลำดับ

15. การสรุปผลการวิจัย วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่สรุปผลตรงตามสมมติฐานหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย คิดเป็นร้อยละ 89.50 รองลงมาคือ สรุปผลสนับสนุนตามสมมติฐานหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัยบางส่วน คิดเป็นร้อยละ 6.78 ซึ่งใกล้เคียงกับการสรุปผลไม่ตรงตามสมมติฐานหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย คิดเป็นร้อยละ 3.72

16. การอภิปรายผลการวิจัย วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่อภิปรายผลโดยใช้งานวิจัยและแนวคิด

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 76.81 รองลงมาคือ อภิปรายผลโดยใช้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพียงอย่างเดียว และอภิปรายผลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 21.01 และ 1.75 ตามลำดับ น้อยที่สุดคือ ไม่มีการอ้างอิงงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 0.44

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์วิธีวิทยาการวิจัยของวิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา และ สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่พิมพ์เผยแพร่ในช่วงปีพุทธศักราช 2550-2556 สามารถนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ลักษณะของงานวิจัย พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ที่นำมาสังเคราะห์พิมพ์เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2555 จำนวน 439 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 96.06 โดยเป็นวิทยานิพนธ์สาขาการวิจัยการศึกษาทั้งหมด ส่วนที่พิมพ์เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2556 แยกเป็น 2 สาขา คือ สาขาการวิจัยการศึกษา จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.88 และเป็นสาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา จำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.06 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจาก ภาควิชาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา เริ่มจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2540 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2553 และมีการปรับปรุงหลักสูตรไปเป็นหลักสูตร สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา ในปี พ.ศ. 2554 เพื่อปรับปรุงหลักสูตรใหม่เพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัยและสอดคล้องกับการปฏิรูปการบริหารและจัดการศึกษา โดยเปลี่ยนไปเป็นหลักสูตร สาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา ในปี พ.ศ.2554 (คู่มือนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2555 : 307) ทำให้เกิดวิทยานิพนธ์ของนิสิตสาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษาเรื่องแรก ในปี พ.ศ. 2556

2. ลักษณะของผู้ทำวิทยานิพนธ์ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ทำวิทยานิพนธ์สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.79 ประกอบอาชีพเป็นครู และทำงานในโรงเรียน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.46 เท่ากัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากคณะศึกษาศาสตร์ เป็นคณะที่ผลิตครูผู้สอนโดยตรง ทำให้อาชีพครูมีความสนใจที่จะศึกษาต่อในคณะและสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษา เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาตนเองและผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับฉันทพล บัวอุไร (2554 : 30) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การวิจัยจะช่วยให้ครูได้รู้ความจริงเกี่ยวกับการเรียนรู้หรือพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อหาทางแก้ปัญหา ส่งเสริม และพัฒนาการเรียน และพฤติกรรมของผู้เรียนให้ดีขึ้น และช่วยให้ครูผู้สอนทราบผลการจัดการเรียนการสอนหาแนวทางแก้ปัญหา พัฒนาการเรียนการสอน และกิจกรรมต่างๆ ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตลอดจนการนำผลงานวิจัยเสนอเป็นผลการวิจัยทางวิชาการเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ ทั้งนี้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 30 ได้กำหนดว่าการปฏิบัติงานในวิชาชีพครูให้ครูผู้สอนได้ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนด้วย

3. ประเภทการวิจัย พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.18 สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2549 : 47-49) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์สนใจการวิจัยเชิงบรรยายเพื่อสำรวจหรือหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกี่ยวกับพฤติกรรม ความเชื่อ ความคิดเห็น และเจตคติ และการวิจัยเชิงบรรยายเป็นการวิจัยที่มีกระบวนการวิจัยไม่ซับซ้อนมากนักและอาจสะดวกต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อเปรียบเทียบกับ การวิจัยประเภทอื่นๆ ที่ต้องใช้ระเบียบวิธีวิจัย เทคนิค และสถิติขั้นสูงในการวิจัย ส่วนการวิจัยเชิงพัฒนายังมีจำนวนน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 12.60 ที่เป็นเช่น

นี้อาจเนื่องมาจากในช่วงปี พ.ศ. 2550-2555 สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา ยังไม่ได้ปรับปรุงหลักสูตรมาเป็น สาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา ทำให้ยังไม่ได้มีการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาและประเมินผลเท่าที่ควร และผู้วิจัยยังเน้นการวิจัยที่เป็นการศึกษาหาความรู้ ข้อเท็จจริงตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้นเพื่อนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนางาน แต่ยังไม่ได้มุ่งสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อพัฒนาศาสตร์ของตนและนำไปสู่การแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ทั้งนี้การวิจัยเชิงพัฒนาจะเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยที่ใช้การพัฒนาและประเมินผลควบคู่ไปกับการวิจัยเพื่อให้ได้นวัตกรรมหรือองค์ความรู้ใหม่มาใช้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับนิโบล นีมกิงรัตน์ (2543: 26) ที่กล่าวไว้ว่า การวิจัยและพัฒนา เป็นกระบวนการที่ใช้การพัฒนาและประเมินผล ขั้นตอนส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปทางการประเมินผลและผลผลิต จุดมุ่งหมายในการวิจัยและพัฒนาจะแตกต่างจากการวิจัยทั่วไป คือ วิจัยทั่วไปนั้นมุ่งแสวงหาความรู้ใหม่ๆ แต่การวิจัยและพัฒนาเน้นมุ่งเกี่ยวกับการพัฒนาผลผลิตให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับไพฑูริย์ ลินลารัตน์ และ สาลี ทองทิว (2534: 22) ที่กล่าวไว้ว่า การวิจัยและพัฒนา เป็นการวิจัยประยุกต์เป็นขั้นที่กระทำต่อจากการวิจัยบริสุทธิ์ เป็นการนำความรู้จากการวิจัยบริสุทธิ์ไปวิจัยต่อและพัฒนาเป็นเทคนิคหรือวิธีการที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาอย่างได้ผล และสอดคล้องกับทิตินา แซมณี (2540 : 5) ที่กล่าวถึงการวิจัยและพัฒนา คือ การวิจัยที่มุ่งเอาความรู้จากการวิจัยบริสุทธิ์ไปวิจัยต่อ โดยพัฒนาเป็นเทคนิคหรือวิธีการที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาและทดลองใช้จนเป็นผลที่น่าพอใจ แล้วจึงนำไปเผยแพร่ใช้ในวงกว้างเพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงเป็นการดีที่ทุกหลักสูตร สาขาวิชาจะได้มีการทำการวิจัยเชิงพัฒนา ซึ่งจะก่อให้เกิดการต่อยอดจากการได้นวัตกรรมใหม่ที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงต่อไปในอนาคต

4. ประเภทเนื้อหาสาระการวิจัย พบว่าวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ศึกษาเนื้อหาการวิจัยโดยเลือกการวิจัยแบบใช้การวิเคราะห์หรือเทคนิคต่างๆ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.22 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเทคนิคการวิเคราะห์ต่างๆ เป็นเทคนิคขั้นสูงที่อาจารย์ที่ปรึกษานิยมให้ผู้ทำวิทยานิพนธ์มีโอกาสได้นำมาใช้ในการวิจัยเพื่อให้วิทยานิพนธ์ที่ทำความถูกต้องแม่นยำและน่าเชื่อถือมากขึ้น อีกทั้งวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ที่นำมาศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายแบบเชิงสำรวจหรือหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกี่ยวกับพฤติกรรม ความเชื่อ ความคิดเห็น และเจตคติ ทำให้มีการนำสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์เส้นทางการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม การทดสอบไคสแควร์ และการวิเคราะห์โดยใช้ Multitrait-Multimethod Matrix มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว

5. การตั้งสมมุติฐานการวิจัย พบว่าลักษณะการตั้งสมมุติฐานส่วนใหญ่ใช้การตั้งสมมุติฐานการวิจัยแบบไม่มีทิศทางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.24 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ที่นำมาศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อสำรวจหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มุ่งแสวงหาความรู้ใหม่ๆ และใช้ตัวแปรที่ศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับนามบัญญัติ (Nominal Scale) หรือเรียงอันดับ (Ordinal Scale) ที่ใช้การทดสอบไคสแควร์รวมทั้งผู้ทำวิทยานิพนธ์มีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีเหตุผลสนับสนุนยังไม่เพียงพอ ทำให้ไม่มีสิ่งที่บ่งชี้จากการศึกษาว่ามีแนวโน้มของตัวแปรจะเป็นอย่างไรได้อย่างชัดเจน จึงกำหนดสมมุติฐานในลักษณะของความแตกต่าง สอดคล้องกับปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2546 : 117) ที่กล่าวว่า การตั้งสมมุติฐานการวิจัยแบบไม่มีทิศทางเป็นแต่เพียงการคาดการณ์ว่าตัวแปรที่ศึกษาความสัมพันธ์กันเท่านั้น ไม่สามารถระบุความสัมพันธ์ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ที่ขาดข้อมูลสนับสนุนหรือที่ผ่านมา

มีรายงานการวิจัยที่ได้ผลลัพธ์ทั้งเชิงบวกและเชิงลบใกล้เคียงกัน ทำให้ไม่สามารถระบุสมมติฐานลงไปได้อย่างเด่นชัดว่าจะมีทิศทางอย่างไร แต่ถ้าเป็นการวิจัยเชิงทดลองการตั้งสมมติฐานการวิจัยจะเป็นแบบมีทิศทาง เนื่องจากสามารถระบุความแตกต่างถึงทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มได้ เพราะข้อมูล ทฤษฎี และแนวคิดต่างๆ สามารถชี้ให้ผู้วิจัยเกิดความมั่นใจในการระบุความสัมพันธ์ได้

6. ลักษณะของกลุ่มที่ใช้ในการวิจัย พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.22 สอดคล้องกับผลการวิจัยของศรีสุดา ประทุม (2545 : 116) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย ประชากรที่ศึกษามีจำนวนมาก ยกแก่การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสะดวก ไม่ยุ่งยาก และประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงจำเป็นต้องศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างแล้วใช้สถิติอ้างอิงไปยังกลุ่มประชากร ซึ่งสอดคล้องกับบุญชม ศรีสะอาด (2535 : 35) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างแทนศึกษาจากประชากรไว้ว่า ช่วยประหยัดเงิน เวลา และแรงงานในการวิจัย มีความเชื่อมั่นและมีความถูกต้องแม่นยำมากกว่า เพราะการควบคุมความถูกต้องในการจัดกระทำกับกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยจะง่ายและได้ผลดีกว่ากลุ่มประชากรทั้งหมด และข้อมูลบางอย่างเราไม่สามารถศึกษาจากประชากรทั้งหมดได้ จะต้องศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างแทน

7. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน อยู่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.70 สอดคล้องกับการวิจัยของยุวลักษณ์ แสงโทโพ (2548 : 75-79) และวาทัญญู บัวทอง (2548 : 61-62) และฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2549 : 47-49) และวนิดา ภูระหง (2550 : 53-61) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้ทำวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอนที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้

เรียน พัฒนาการการสอน และพัฒนางานหลักสูตร จึงเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนเพื่อให้เกิดความสะดวกและได้รับความร่วมมือมากที่สุด รวมทั้งสามารถนำผลการวิจัยมาพัฒนางานที่ตนเองรับผิดชอบและเกี่ยวข้องได้ สอดคล้องกับณัฐพล บัวอุไร (2554) ที่ได้กล่าวว่า ในปัจจุบันสถานศึกษาทุกระดับชั้นไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือระดับอุดมศึกษาต้องทำการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และสังคม ถึงคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นๆ การวิจัยจึงมีความจำเป็นและความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะผลงานวิจัยจะนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การบริหารงาน และอื่นๆ ช่วยให้โรงเรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป อีกทั้งการวิจัยจะช่วยให้ครูผู้สอนทราบผลการจัดการเรียนการสอนหาแนวทางแก้ปัญหา พัฒนาการเรียนการสอน และกิจกรรมต่างๆ ให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ตลอดจนการนำผลงานวิจัยเสนอเป็นผลการวิจัยทางวิชาการเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพด้วย

8. ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.15 สอดคล้องกับการวิจัยของยุวลักษณ์ แสงโทโพ (2548 : 75-79) และวาทัญญู บัวทอง (2548 : 61-62) และฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2549 : 47-49) และวนิดา ภูระหง (2550 : 53-61) และเศวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ และคณะ (2554) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้ทำวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่เป็นครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษา ดังนั้นการเลือกเก็บข้อมูลจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ตนเองมีหน้าที่สอนใน สถาบันการศึกษาหรือระดับชั้นนั้นๆ อยู่แล้ว จะทำให้ทราบสภาพปัญหาทางการศึกษาและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหา พัฒนาการเรียนการสอน และกิจกรรมต่างๆ ให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นาง่ายสำหรับผู้ทำวิทยานิพนธ์เพราะจะทำให้ได้รับความร่วมมือและได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงเพื่อนำมา

ใช้ในการพัฒนางานที่เกี่ยวข้องมากที่สุด

9. วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การเลือกกลุ่มตัวอย่างนิยมใช้การเลือกโดยอาศัยความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.75 สอดคล้องกับงานวิจัยของวาทัญญ บัวทอง (2548 : 61-62) และฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2549 : 47-49) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ทำวิทยานิพนธ์ต้องการให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ดีที่สุดภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดในหลายๆ เรื่อง สอดคล้องกับนงลักษณ์ วิรัชชัย (2543 : 146-147) ที่ได้กล่าวว่า การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เป็นการสุ่มตัวอย่างที่มีหลายขั้นตอน มีลักษณะคล้ายๆ กับการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มที่มีหลายขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นกลุ่มใหญ่ที่สุดจนกระทั่งสิ้นสุดที่กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการตามความเหมาะสม ดังนั้นการสุ่มแบบหลายขั้นตอนในบางครั้งนักวิชาการจึงเรียกว่า การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มหลายชั้นหรือเป็นการสุ่มตัวอย่างที่ใช้หลากหลายวิธีการในการสุ่มเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ซับซ้อนและมีความสอดคล้องกับความต้องการภายใต้เงื่อนไขที่จำกัด

10. แบบแผนการทดลอง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงทดลองที่เลือกใช้แบบแผนการทดลองจริง แบบ Pretest-Posttest Control Group Design มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.29 ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของศรีสุดา ปรงหอม (2545 : 114) และยุวลักษณ์ แสงโทโพ (2548 : 75 -79) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทำวิทยานิพนธ์ต้องการให้การวิจัยมีความเที่ยงตรงและมีความน่าเชื่อถือสูง เพราะแบบแผนการทดลองดังกล่าวมีทั้งกระบวนการสุ่มและมีทั้งกลุ่มควบคุมตัวแปรที่จะส่งผลกระทบต่อผลการวิจัยโดยมีการสร้างกลุ่มเพื่อเปรียบเทียบผลการทดลองขึ้น ทำให้เหมาะกับการนำมาใช้ในการทดลองทางการศึกษาได้ดี แต่มีข้อจำกัด คือเป็นการดำเนินการทดลองที่ไม่ยืดหยุ่น กล่าวคือ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างสามารถทำได้จริงหรือไม่ และการทดสอบก่อนเรียนทำให้เสียเวลาและไม่ได้ผล

จริงหรือไม่ (Cambell and Stanley, 1969)

11. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ส่วนใหญ่ใช้วิธีเก็บรวบรวมโดยผู้วิจัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.25 สอดคล้องกับงานวิจัยของศรีสุดา ปรงหอม (2545 : 118) และฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2549 : 47-49) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้ทำวิทยานิพนธ์ต้องการได้ข้อมูลที่เป็นจริง มีความเที่ยงตรง และมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ บุญธรรม จิตอนันต์ (2540 : 91-92) ที่ได้กล่าวว่า ผู้เก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยใดๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ผู้วิจัยจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เนื่องจากเป็นผู้ที่วางแผน และรู้เรื่อง/ข้อมูลที่จะเก็บรวบรวมได้ดีที่สุด แต่ถ้าในการวิจัยที่มีผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล จะต้องให้คำแนะนำ หรือคำชี้แจงให้แก่ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลได้เข้าใจวิธีการและข้อมูลที่ต้องการเก็บรวบรวม เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วนและปราศจากความลำเอียง ซึ่งเป็นการยากที่จะไม่ให้เกิดความลำเอียงหรือเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ ทั้งนี้ผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจะถูกต้องเชื่อถือได้มากเพียงใด ขึ้นกับความสามารถของผู้วิจัยที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ผลที่ถูกต้องเชื่อถือได้มากที่สุด

12. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ได้มาโดยผู้วิจัยสร้างเองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.80 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการสร้างเครื่องมือด้วยตนเองจะทำให้ผู้ทำวิทยานิพนธ์รู้สึกมั่นใจในการทำวิจัยมากขึ้น สอดคล้องกับพีรพงศ์ ทิพนาค (2554 : 69) ได้กล่าวว่า การสร้างเครื่องมือในการวิจัยผู้วิจัยต้องศึกษาและรวบรวมความคิดเห็นเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการวิจัยให้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ เอกสาร บทความทางวิชาการ ระเบียบคำสั่ง ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสาร สถิติ หรือข้อเขียนอื่นๆ ซึ่งจะทำให้ได้รับข้อมูลที่เกี่ยวเนื่องกับปัญหาที่จะทำการวิจัย เป็นผลให้ผู้วิจัยมีความคิดในปัญหานั้นกว้างขวางยิ่งขึ้น และอาจทำให้เกิดแนวความคิดใหม่ต่อการวิจัยในเรื่องนั้นขึ้นมา

ก็ได้ เพราะทราบปัญหาที่จะทำการวิจัยแจ่มชัดขึ้น ได้เรียนรู้วิธีการดำเนินการ ตลอดจนการใช้เครื่องมือในการวัดและการเก็บข้อมูล ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสพิจารณาปรับปรุงแก้ไขวิธีดำเนินงานและการใช้เครื่องมือเหล่านั้นให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการวางแผนที่จะใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์มากขึ้นด้วย ส่วนชนิดของเครื่องมือส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถามที่เป็นแบบวัดหรือมาตรวัดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.29 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือทดลองใดๆ เนื่องจากสามารถกระทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมเพียงอย่างเดียวได้ สอดคล้องกับการวิจัยของศรีสุตา ปรงหอม (2545 : 114) แต่ถ้าหากเป็นการวิจัยเชิงทดลอง เครื่องมือที่ใช้มากที่สุด คือแบบทดสอบ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของยุวลักษณ์ แสงโทโพ (2548 : 75-79) และฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2549 : 47-49) และวนิดา ภูระหง (2550 : 53-61) และศิวาลย์ โนนคำ (2553 : 95)

13. การหาคคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า จากจำนวนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 799 ฉบับ มีการหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.00 รองลงมาคือการหาความเชื่อมั่น คิดเป็นร้อยละ 84.23 และน้อยที่สุดเป็นการหาความยากง่ายและอำนาจจำแนก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเครื่องมือบางประเภทไม่ต้องการหาความยากและอำนาจจำแนก และเครื่องมือส่วนใหญ่ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ก่อน แล้วจึงนำมาแก้ไขปรับปรุงและทดลองใช้ ทั้งนี้ในการหาความเชื่อมั่นส่วนใหญ่ใช้วิธีของครอนบาค (α -Coefficient) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเครื่องมือส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถามที่เป็นแบบวัดหรือมาตรวัด ส่วนการหาความยากและอำนาจจำแนกนั้นนิยมใช้กับแบบทดสอบ จึงทำให้มีการหาคคุณภาพด้านความยากและอำนาจจำแนก

ของเครื่องมือน้อยกว่าความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของศรีสุตา ปรงหอม (2545 : 119) และยุวลักษณ์ แสงโทโพ (2548 : 75-79) และฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2549 : 47-49) พบว่า การหาคคุณภาพของเครื่องมือส่วนมากตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ความยากและอำนาจจำแนก

14. การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมมากที่สุด คือ สถิติสรุปอ้างอิง คิดเป็นร้อยละ 52.57 รองลงมาคือ สถิติภาคบรรยาย คิดเป็นร้อยละ 46.09 และน้อยที่สุดคือ การวิเคราะห์เนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 1.34 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ผู้ทำวิทยานิพนธ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสุ่มประชากร ซึ่งสอดคล้องกับสุวิมล ตรีกาพันธ์ (2546 : 4) ที่ได้กล่าวว่า การวิจัยใดๆถ้าผู้วิจัยศึกษาจากประชากรจะใช้สถิติเชิงบรรยายในการอธิบายคุณลักษณะของประชากรด้วยการใช้ค่าพารามิเตอร์ แต่ถ้าหากศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการมีวิธีการสุ่มตัวอย่างที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม แล้วนำข้อมูลมาใช้อธิบายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่าสถิติ โดยจะใช้สถิติเชิงอ้างอิงในการอ้างอิงคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างสู่คุณลักษณะของประชากร แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า สถิติภาคบรรยาย คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นสถิติที่นำมาใช้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.24 เท่ากัน สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2549 : 48-51) ซึ่งเป็นสถิติที่นิยมใช้ควบคู่กันในงานวิจัยทั่วไป ส่วนสถิติสรุปอ้างอิงนิยมใช้สถิติพารามेटริกมากกว่า สถิติหาค่าพารามेटริก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการอนุมานแบบไม่มีพารามิเตอร์นั้น ความน่าเชื่อถือจะน้อยกว่าการอนุมานแบบมีพารามิเตอร์ ถ้าข้อมูลสามารถใช้การอนุมานแบบพารามิเตอร์ได้ ผู้วิจัยควรหลีกเลี่ยงการอนุมานแบบไม่มีพารามิเตอร์

15. การสรุปผล การวิจัย พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่สรุปผลตรงตามสมมติฐาน

หรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย คิดเป็นร้อยละ 89.50 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้ศึกษาแนวทางหรือหลักการการตั้งสมมุติฐานและมีการศึกษาค้นคว้างานวิจัยหรือแนวคิดทฤษฎีเป็นอย่างดี ทำให้สามารถตั้งสมมุติฐานหรือคาดคะเนผลการวิจัยได้สอดคล้องกับผลการวิจัยที่เกิดขึ้นจริง สอดคล้องกับปาริชาต สถาปิตานนท์ (2546 : 117) ได้กล่าวว่า การตั้งสมมุติฐานเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าผู้ทำวิทยานิพนธ์กล้าเสี่ยงที่จะคาดเดาคำตอบล่วงหน้า ซึ่งไม่ใช่การเดาสุ่มแต่เป็นการคาดเดาอย่างมีเหตุผล หลังจากที่ได้ศึกษาประเด็นปัญหาของการวิจัยจนเห็นความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน จนเกิดความมั่นใจในข้อสันนิษฐานของตนเอง

16. การอภิปรายผลการวิจัย พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่อภิปรายผลโดยใช้งานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 76.81 ซึ่งถือได้ว่าเป็นการอภิปรายผลที่ดีและมีคุณภาพ แสดงให้เห็นว่าผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้ศึกษาค้นคว้าอย่างกว้างขวางลึกซึ้งซึ่งเป็นอย่างดี ทำให้พบงานวิจัยหรือแนวคิดทฤษฎีที่มาสสนับสนุนงานวิจัยครบถ้วน เนื่องจากงานวิจัยที่นำมาทำวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ได้มีผู้ศึกษาวิจัยและเสนอแนวคิดทฤษฎีไว้บ้างแล้ว สอดคล้องกับปาริชาต สถาปิตานนท์ (2546 : 90-91) ที่ได้กล่าวว่า การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้ผู้วิจัยพัฒนาไปสู่การตัดสินใจ ยืนยันประเด็นสำคัญในการวิจัยโดยสามารถกำหนดกรอบแนวคิดและกระบวนการวิจัยให้เด่นชัดและรัดกุมขึ้น ยิ่งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากขึ้นเท่าใด ก็จะช่วยให้อภิปรายปัญหาของการวิจัยได้ง่ายยิ่งขึ้นเท่านั้น และการตั้งสมมุติฐานการวิจัยที่ดีไม่จำเป็นต้องถูกต้องเสมอไป โดยมักจะพบอยู่เสมอว่ามีการวิจัยที่ดีที่ผลการวิจัยไม่สอดคล้องตามสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่าผู้วิจัยสามารถหาเหตุผลต่างๆ ไปใช้ในการอภิปรายผลการวิจัยที่คลาดเคลื่อนจากสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ในครั้งแรกได้ชัดเจนหรือไม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 มหาวิทยาลัย และภาคควิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการสังเคราะห์งานวิจัยของมหาวิทยาลัยและงานวิจัยทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้นำข้อมูลสารสนเทศที่ค้นพบในแต่ละปีไปกำหนดเป็นกรอบทิศทางและเป็นแนวทางในการทำวิจัยของบุคลากรและนิสิตนักศึกษาต่อไป

1.2 มหาวิทยาลัย และภาคควิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมการทำวิจัยในรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา โดยนำหัวข้อของการพัฒนาการต่อยอดมาจากงานวิจัยที่เคยดำเนินการมาแล้ว เพื่อเป็นการขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นการทำวิจัยเพื่อพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพิ่มคุณภาพประสิทธิภาพการทำงานปกติในองค์กรหรือหน่วยงานของผู้วิจัย ทั้งนี้จากผลการวิจัยพบว่า การวิจัยและพัฒนายังมีจำนวนน้อย ดังนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรส่งเสริมและกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาได้ทำวิทยานิพนธ์ที่มีการนำการวิจัยประเภทนี้ไปทำวิทยานิพนธ์ให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยว่า นิสิตนักศึกษาในระดับมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา ได้มีการนำเอาข้อมูลหรือผลการวิจัยของวิทยานิพนธ์สาขาวิจัยการศึกษา ไปใช้ประโยชน์อย่างไรบ้างหรือนำไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในแนวทางใดบ้าง ทั้งนี้อาจดำเนินการโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่คาดว่ามีการนำข้อมูลไปใช้หรือจากผู้ทำวิทยานิพนธ์นั้นๆ โดยตรง

2.2 ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยทั้งที่เป็นภาพรวม และสังเคราะห์งานวิจัยตามเนื้อหาการวิจัย เช่น งานวิจัยการเรียนการสอน งานวิจัยหลักสูตร งานวิจัยประเมิน เป็นต้น และควร

ศึกษางานวิจัยที่เป็นการศึกษาค้นคว้าอิสระ งานวิจัยระดับปริญญาเอกหรืองานวิจัยจากสถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อขยายขอบเขตการวิจัยและมีข้อสรุปที่แน่นอนมากขึ้น และได้ข้อค้นพบต่างๆ ที่จะได้นำไปใช้ร่วมกันให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาในอนาคตต่อไป เนื่องจากการพัฒนาที่จะเห็นผลเป็นรูปธรรมจำเป็นต้องมีการประสานงานในด้านข้อมูลอย่างครบถ้วนครอบคลุม

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ได้สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ คณาจารย์ บุคลากร ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำที่เป็นประโยชน์และให้กำลังใจในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. (2549). *การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา*. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ณัฐพล บัวอุไร. (2554). *การวิจัยทางการศึกษา*. วันที่ค้นข้อมูล 20 พฤศจิกายน 2554, จาก NATTAPON'S BLOG < <http://www.nattapon.com>>.
- ทิตนา แคมมณี และสร้อยสน สกลรักษณ์. (2540). *บรรณธิการ. แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2543). *การวิเคราะห์อภิमान*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิโลบล นิมกัริงรัตน์. (2543). *การวิจัยการศึกษา = Educational Research*. ภาควิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บัญชา อึ้งสกุล. (2539). "บทบาทของผู้บริหารที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียน" *สารพัฒนาหลักสูตร*. 15(125) : 61-75 ; เมษายน – มิถุนายน.
- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2555). *คู่มือและหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2555*. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การพัฒนาการทำวิทยานิพนธ์*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2536). *คู่มือการวิจัย การเขียนรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 5. นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญธรรม จิตอนันต์. (2540). *การวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2546). *ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคณะ. (2538). *ภาษาไทย 1*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุวลักษณ์ แสงโทโพ. (2548). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยการวิเคราะห์อภิमान*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- วนิดา พู่ระหง. (2550). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- วรรณิ อริยสินสมบูรณ์. (2544). การสังเคราะห์งานวิจัยในสาขาจิตวิทยาการศึกษา : การวิเคราะห์ทอิกิมาน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาทัญญู บัวทอง. (2548). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วัลย์พร ศรีเชียงราย. (2542). การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2537-2539. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรีสุดา ปรุ้งหอม. (2545). วิเคราะห์วิธีวิทยาการวิจัยของวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการวิจัยทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ ปีพุทธศักราช 2534-2543. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิวาลัย โนนคำ. (2552). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการสอนวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2546 – 2550. วิทยานิพนธ์ ค.ม. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- เสวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ และคณะ. (2544). การสังเคราะห์งานวิจัยการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่าง พุทธศักราช 2542-2553 ด้วยการใช้ทอิกิมานและการวิเคราะห์เนื้อหา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุพัฒน์ สุขมลสันต์. (2535). การวิเคราะห์และการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในระหว่าง ปี พ.ศ. 2515 - 2530. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลการวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ตรีกันันท์. (2546). การใช้สถิติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cambell, D.T. and J.C.Stanley. (1969). *Experimental and Quasi-Experimental Design for Research*. Boston : Houghton Mifflin.

การใช้คำทับศัพท์ภาษาไทยในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษจากหนังสือตำรับอาหารเรื่อง “สำหรับไทยสู่ครัวโลก

The Use of Thai Transliteration in Translation of Thai to English from a Cookbook “Samrub Thai Soo Krua Lok: Thai Favorites to World Kitchen”

วัชรพงษ์ แจ่มประจักษ์¹

Watcharapong Changprachak¹

บทคัดย่อ

การใช้คำทับศัพท์ในการแปลตำรับอาหารฉบับ 3 ภาษา ไทย อังกฤษ และญี่ปุ่นเรื่อง “สำหรับไทยสู่ครัวโลก (Thai Favorites to World Kitchen)” เป็นการเสนอแนวทางในกลวิธีการใช้คำทับศัพท์ในการแปลตำรับอาหารไทยเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น โดย 1) ผู้แปลใช้กลวิธีการทับศัพท์ภาษาไทยวิธีการแรกคือการทับศัพท์ที่ปราศจากคำขยายอื่นซึ่งเป็นการทับศัพท์ภาษาไทยที่เน้นเรื่องการถ่ายเสียงเป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษให้ตรงกับการออกเสียงในภาษาไทยและไม่มีการเพิ่มเติมข้อความใดๆ 2) ผู้แปลใช้การทับศัพท์ร่วมกับการแปลความหมายโดยผู้แปลใช้การแปลชื่ออาหารไทยเป็นภาษาอังกฤษก่อนแล้วจึงทับศัพท์ชื่ออาหารลงในเครื่องหมายวงเล็บเพื่อช่วยให้ผู้อ่านสามารถอ้างอิงถึงชื่ออาหารนั้นๆ ได้ 3) การทับศัพท์ร่วมกับวลีเพื่ออธิบายความหมายเพิ่มเติมโดยผู้แปลทับศัพท์ภาษาไทยก่อนแล้วจึงเพิ่มความลงในบทแปลเพื่อช่วยอธิบายความให้กับคำทับศัพท์ การใช้กลวิธีการทับศัพท์ภาษาไทยทั้ง 3 รูปแบบช่วยถ่ายทอดความหมายได้ตรงตามต้นฉบับและช่วยให้ผู้อ่านสามารถอ้างอิงถึงอาหารจานต่างๆ ที่ปรากฏในสังคมไทยได้อย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: คำทับศัพท์, การแปลความหมาย, การเพิ่มความ

Abstract

The use to transliteration in the translation of a trilingual cookbook—Thai –English—Japanese, “Thai Favorites to World Kitchen”, aimed to present the techniques of transliteration from Thai into English only. The first technique was transliteration without any modifier. The translator aimed to transliterate proper nouns without any additional phrases or modifiers. The second was transliteration with translation of food names. The translator aimed to use transliteration to allow her readers to refer to the particular food in Thai language. The third was transliteration with

¹ อาจารย์ประจำ, ภาควิชาภาษาตะวันตก มหาวิทยาลัยบูรพา

¹ Lecturer of English, Department of Western Languages, Burapha University

explanatory phrases. The translator used explanatory phrases to build up meaning to the transliterated words. These 3 techniques of transliteration helped carry out meanings and sounds of the Thai's manuscripts to English translation, and they helped the readers to be able to refer to the food names that exist in Thai society.

Keywords: transliteration, translation, explanatory phrases

บทนำ

การแปลเป็นกระบวนการสื่อสารที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดสารจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งโดยทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมผู้คนที่ใช้ภาษาแตกต่างกันให้สามารถสื่อสารกันได้ ดังที่ลาร์สัน (Larson, อ้างถึงใน ปรียา อุไรรัตน์, 2540, หน้า 1) กล่าวว่า การแปลประกอบด้วย การถ่ายทอดความหมายในภาษาที่หนึ่งให้ไปอยู่ในอีกภาษาหนึ่ง ภาษาที่หนึ่ง หรือภาษาต้นฉบับนั้นเรียกว่า Source Language ส่วนอีกภาษาหนึ่งนั้นเรียกว่า ภาษาที่สอง หรือ Target Language หรือ Receptor Language การถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่งนั้น จะต้องเริ่มจากการเปลี่ยนรูป (Form) ของภาษาหนึ่งให้เป็นอีกรูป (Form) ของภาษาที่สองโดยคำนึงถึงความหมายเป็นสำคัญ การแปลจึงนับเป็นองค์ประกอบสำคัญในการถ่ายทอดความหมายให้ผู้ที่อยู่ต่างภาษาต่างวัฒนธรรมสามารถสื่อสารกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบันที่เป็นยุคของการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย การติดต่อสื่อสารจึงเกิดขึ้นมากมาย ดังนั้น การถ่ายทอดเทคโนโลยี ความคิด ความรู้ วิทยาการ หรือนวัตกรรมใดๆ จึงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา การแปลจึงทวีความสำคัญเช่นเดียวกัน

ความสะดวกรวดเร็วในการเดินทางและการสื่อสารทำให้วัฒนธรรมของสังคมต่างๆ ได้รับการเผยแพร่ออกสู่สายตาชาวโลกอย่างทั่วถึง วัฒนธรรมไทยก็เป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่คนทั่วโลกให้ความสนใจเนื่องจากความเป็นเอกลักษณ์และความเก่าแก่ของวัฒนธรรม หนึ่งในวัฒนธรรมไทยที่ได้รับ

การกล่าวถึงมากที่สุดหนึ่งด้านก็คือวัฒนธรรมทางอาหารที่ได้รับการยอมรับในเรื่องของรสชาติและสีสันอันน่ารับประทานโดยเว็บไซต์ CNN travel (2011) ได้กล่าวถึงอาหารไทยไว้ในคอลัมน์ “50 อาหารชั้นเลิศของโลก” (World's Best 50 Foods) ซึ่งเป็นการรวบรวมอาหารที่มีรสชาติกลมกล่อมและเป็นเอกลักษณ์จากทั่วโลกจำนวน 50 จาน ปรากฏว่ามีรายการอาหารไทยรวมอยู่ด้วยถึง 4 จาน จึงกล่าวได้ว่าอาหารไทยนับเป็นวัฒนธรรมอันโดดเด่นของชาติและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ด้วยเหตุนี้จึงมีการแปลตำรับอาหารไทยเป็นภาษาต่างชาติเพิ่มมากขึ้นทั้งในรูปแบบของสารคดีและหนังสือตำรับอาหาร

หนังสือเรื่อง “สำหรับไทยสู่ครัวโลก Thai Favorites to World Kitchen” เป็นหนังสือตำรับอาหารไทยเขียนโดยวันดี ณ สงขลา ผู้ก่อตั้งโรงเรียนสอนอาหารครัววันดีที่เปิดดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 และเป็นสถาบันแรกในประเทศไทยที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการให้เปิดหลักสูตรทฤษฎีแบบครบวงจร (โรงเรียนสอนอาหารครัววันดี, 2558) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตำรับอาหารของผู้เขียนเป็นที่ยอมรับในวงการศึกษาอีกทั้งผู้เขียนยังได้ผลิตผลงานหนังสือเกี่ยวกับการทำอาหารอย่างต่อเนื่อง อาทิอาหารในวรรณคดีไทยเล่ม 1 และ เล่ม 2 ขนมไทยในหีบขนมไทยเมื่อวันวาน และหนังสือ “สำหรับไทยสู่ครัวโลก (Thai Favorites to World Kitchen)” ก็นับว่าได้รับความนิยมเนื่องจากการตีพิมพ์ถึง 2 ครั้ง ครั้งแรกปี พ.ศ. 2549 และครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2554 ซึ่งหนังสือเล่มนี้มีการแปลเป็นภาษาอังกฤษและ

ญี่ปุ่น โดยผู้เขียนเริ่มต้นเนื้อหาตำรับอาหารแต่ละจานด้วยการเกริ่นนำเกี่ยวกับอาหารจานนั้นๆ ยกตัวอย่างบางตอนจากหนังสือเช่น “คนสมัยก่อนเรียกคนอินเดียว่า แขก แม่บอกว่านี่เป็นแกงของแขก...” (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 27) ส่งผลให้ต้นฉบับมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมไทยสอดแทรกอยู่ทั้งในส่วนการเกริ่นนำของผู้เขียนและในส่วนของเครื่องปรุงรวมทั้งวิธีการปรุงอาหาร การแปลหนังสือเรื่องนี้จึงต้องอาศัยการทับศัพท์ภาษาไทยในบทแปลภาษาอังกฤษเพราะคำบางคำไม่สามารถหาคำที่เทียบเคียงในภาษาอังกฤษได้ ผู้แปลต้องสรรหากลวิธีในการในการทับศัพท์ด้วยความละเอียดรอบคอบด้วยเหตุที่ผู้แปลมีหน้าที่ทำให้บทแปลสามารถสื่อสารไปยังผู้อ่านได้อย่างครบถ้วนไม่ตกหล่นเพราะหากมีสารหรือข้อความตกหล่นไปบทแปลย่อมขาดคุณค่าในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางอาหารของไทย นอกจากนี้แล้วการใช้กลวิธีการทับศัพท์ในการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษก็ต้องมีความหลากหลายเพราะบริบทหรือเนื้อหาของแต่ละหน้าหนังสือก็แตกต่างกันออกไป ผู้แปลต้องเลือกใช้กลวิธีการแปลให้เหมาะสมกับบริบทที่พบเพื่อให้การทับศัพท์สามารถทำหน้าที่สื่อความไปยังผู้อ่านได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนด้วยเหตุนี้กลวิธีการทับศัพท์ในการแปลหนังสือตำรับอาหารจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษจึงมีเป็นประเด็นที่น่าสนใจอันจะนำมาซึ่งประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางในการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษในวาระอื่นๆต่อไป

การทับศัพท์ภาษาไทยในการแปลตำรับอาหารไทยเป็นภาษาอังกฤษ

หนังสือเรื่อง “สำรับไทยสู่ครัวโลก Thai Favorites to World Kitchen” เขียนโดยวันดี ณ สงขลา ซึ่งเป็นหนังสือในเครือ WANDEE'S BOOK และโรงเรียนครัววันดี (WANDEE Culinary School) เป็นการเล่าเรื่องการทำอาหารไทยผ่านตัว

อักษรพร้อมด้วยรูปอาหารประกอบการบรรยาย วิธีทำ และส่วนประกอบรวมทั้งเครื่องปรุง โดยหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือ 3 ภาษาประกอบไปด้วยต้นฉบับที่เป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษที่แปลโดย ดร. วิชุดา ณ สงขลา ศรียาภัย และแปลเป็นภาษาญี่ปุ่นโดย ชัชระวี สมิทธิลีลา บทความนี้นำเสนอเฉพาะการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น เพื่อเป็นการนำเสนอแนวทางในการใช้การทับศัพท์ภาษาไทยเมื่อต้องแปลตำรับอาหารเป็นภาษาอังกฤษ

การนำเสนอข้อความภาษาไทยไปสู่ภาษาต่างประเทศจำเป็นต้องอาศัยการแปลเป็นเครื่องมือในการนำเสนอข้อความหรือความคิด ซึ่งการแปลคือการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมประเภทหนึ่ง โดยเป็นการถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปอีกภาษาหนึ่งดังที่ Nida (1964 อ้างถึงใน สัญฉวี สายบัว, 2540, หน้า 1-2) ได้ให้ความหมายของการแปลไว้ว่า การแปลเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความหมาย และการถ่ายทอดรูปแบบของการเสนอความหมายของข้อความในภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การแปลนั้นไม่ใช่เรื่องของการเสนอความหมายเท่านั้น แต่รวมไปถึงรูปแบบของการเสนอความหมาย ซึ่งหมายถึงการใช้เสียง คำส่วนขยาย หรือประโยคและข้อความที่ประกอบด้วยประโยคหลายๆ ประโยค และการทับศัพท์นับเป็นกลวิธีการแปรรูปแบบหนึ่งที่ผู้แปลสามารถนำมาใช้ในการแปลเมื่อไม่สามารถหาคำมาเทียบเคียงกับคำทุกคำที่ปรากฏในต้นฉบับมาสู่ฉบับแปลได้ ในการแปลตำรับอาหารไทยเป็นภาษาอังกฤษนั้นผู้แปลจำเป็นต้องเลือกใช้กลวิธีการทับศัพท์ที่เหมาะสมเพื่อที่จะทำให้คำทับศัพท์นั้นมาสารสื่อสารความหมายไปยังผู้อ่านได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายว่า “ทับศัพท์ ว. ที่รับเอาคำของภาษาหนึ่งมาใช้ในอีกภาษาหนึ่งโดยวิธีการถ่ายเสียงและถอดอักษร เช่น เขียนทับศัพท์ แปลทับศัพท์” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิตยา กาญจนะวรรณ

(2543, หน้า 179-180) ที่กล่าวไว้ว่าการทับศัพท์คือการผสมผสานกันระหว่าง transliteration ซึ่งคือการถอดอักษรโดยไม่คำนึงถึงการออกเสียง และ transcription ซึ่งคือการถ่ายเสียง และการผสมผสานก็เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการสื่อสารให้ได้มากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับที่ สมศีล ฆานวงศ์ (2557, หน้า 73 อ้างถึงในโรจน์ กุลธำรง 2552, หน้า 231) ที่ได้กล่าวว่า การทับศัพท์ หมายถึงการแปลงรูปคำจากภาษาหนึ่งไปเป็นตัวเขียนของอีกภาษาหนึ่ง ด้วยวิธีการถอดอักษรหรือถ่ายเสียงเป็นพื้น นอกจากนี้ Large (อ้างถึงในโรจน์ กุลธำรง 2552, หน้า 231-232) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนตัวอักษร (script conversion) ว่ามี 2 ลักษณะคือการถอดเสียง (transcription) และการถอดอักษร (transliteration) ซึ่งก็คือการทับศัพท์หรือการแปลงรูปคำจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่งโดยการถอดเสียงซึ่งเป็นกลวิธีในการทำให้ผู้อ่านรู้ว่าคำนั้นๆ ออกเสียงว่าอย่างไร โดยใช้ระบบเสียงในภาษานั้นมาถอดออกมาให้ใกล้เคียงกับคำต้นฉบับให้ได้มากที่สุด นอกจากนี้ยังอาจใช้การถอดอักษรเป็นกลวิธีที่มีวัตถุประสงค์ในการคงอักษรของตัวภาษาต้นฉบับไว้โดยการเปลี่ยนแปลงแบบตัวต่อตัวซึ่งจะทำให้สามารถเปลี่ยนกลับไปสู่อักษรเดิมได้ ทั้งนี้ Large ได้สรุปไว้ว่าการทับศัพท์มักทำได้ 2 วิธีคือการถอดเสียงและถอดอักษร โดยมักเป็นการใช้ปนๆกันและเรียกรวมๆ กันว่า การถอดอักษร (transliteration) ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับแนวคิดของสัญญาวิ สายบัว (2540, หน้า 57) ที่ได้กล่าวถึงการถ่ายถอดตัวอักษร (transliteration) ไว้ว่าเป็นการนำคำในภาษาหนึ่งมาเขียนด้วยตัวอักษรในอีกภาษาหนึ่งโดยพยายามทำให้ถ่ายถอดเสียงในภาษาต้นฉบับได้ใกล้เคียงที่สุด

จากแนวคิดข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการใช้คำทับศัพท์คือการถ่ายถอดคำจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งโดยอาศัยการถ่ายถอดเสียงเป็นหลัก และกล่าวได้ว่าการทับศัพท์เป็นกลวิธีหนึ่ง que ผู้แปลสามารถนำมาใช้ในการถ่ายถอดคำของ

ภาษาต้นฉบับไปสู่ฉบับแปลได้โดยที่ผู้แปลต้องรู้จักสรรหาวิธีการต่างในการใช้คำทับศัพท์ให้เหมาะสมโดยพิจารณาบริบททางวัฒนธรรมและลักษณะความหมายของคำที่ต้องใช้การทับศัพท์

วิธีการใช้คำทับศัพท์ในหนังสือ “สำรับไทยสู่ครัวโลก Thai Favorites to World Kitchen” สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. การทับศัพท์ที่ปราศจากคำขยายอื่น หมายถึงกลวิธีการทับศัพท์เพียงอย่างเดียว ไม่มีการเพิ่มความหรืออธิบายความเพิ่มเติมจากต้นฉบับพบได้ในการแปลชื่อเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับที่สัญญาวิ สายบัว (2540, หน้า 57-58) ได้กล่าวว่า การทับศัพท์สามารถใช้ได้เมื่อต้นฉบับมีการใช้คำที่ทำหน้าที่แทนชื่อเฉพาะของคน สัตว์ หรือสิ่งของ เช่น ชื่อคน ชื่อสถานที่ต่างๆ หรือชื่อสถาบัน ซึ่งสัญญาวิได้เสนอแนวทางในการถ่ายถอดเสียงไว้ว่าให้อ่านคำนั้นหรือให้ผู้รู้ได้อ่านคำนั้นๆ ให้ฟังเพื่อให้รู้ว่าต้องออกเสียงอย่างไร ประกอบด้วยเสียง (phone) อะไรบ้าง แล้วจึงหาตัวอักษรในฉบับแปลที่มีเสียงใกล้เคียงมาเขียนแทนเสียงนั้นๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ถ้าใครได้อ่านจดหมายเหตุของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 83)

If anyone could have read the literature written by Pra-ya-dam-rong-ra-cha-nu-parb. (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 84)

จากตัวอย่างพบว่าผู้แปลใช้การทับศัพท์ คำว่า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ โดยทับศัพท์ว่า Pra-ya-dam-rong-ra-cha-nu-parb ซึ่งเป็นกลวิธีการทับศัพท์ที่ปราศจากคำขยายอื่นที่ช่วยให้ผู้อ่านสามารถอ้างอิงถึงบุคคลที่กล่าวถึงในเนื้อหาได้นั้น เป็นกลวิธีการแปลที่เหมาะสมกับบริบทของเนื้อหา

ตัวอย่างที่ 2

ที่บันทึกไว้ครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาส

ต้นเมื่อถึงอ่าวแมงกลอง

He mentioned once that while King Rama the fifth had went to gulf of Mae-klong, (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 84)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้แปลใช้กลวิธีการทับศัพท์ที่ปราศจากคำขยายอื่นเพื่ออ้างอิงถึงสถานที่ที่มีอยู่จริง ทำให้บทแปลสามารถรักษาสารของต้นฉบับได้อย่างครบถ้วน

ตัวอย่างที่ 2

ครั้งที่ คุณกบ พิมลรัตน์ นางเอกหนังเรื่อง สุริโยทัย มาเรียนที่โรงเรียนครัววันดี ก็เรียนอาหารจานนี้ (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 179)

KhunKob "Pimolrat", actress from Suriyothai Thai movie, had learnt this dish in Thai cooking class at Wandee Culinary school. (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 180)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่ามีการใช้การทับศัพท์ชื่อเฉพาะของบุคคลที่มีตัวตนอยู่จริงในปัจจุบันและเป็นชื่อภาพยนตร์ที่มีอยู่ ดังนั้นการทับศัพท์ที่ปราศจากคำขยายอื่นจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการแปลเพื่อให้ผู้อ่านสามารถอ้างอิงและระบุตัวตนของบุคคลและภาพยนตร์ที่อ้างถึงในหนังสือได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ รมณี กอวัฒนา (2548, หน้า 180) ได้กล่าวว่าการทับศัพท์ในการแปลเกิดขึ้นได้เสมอเพราะบางครั้งผู้แปลไม่อาจแปลคำในภาษาต้นฉบับได้เสมอไป ยกตัวอย่างเช่นแปล Pearl Harbor หรือ Pig Bay ว่าอ่าวไข่มุก หรืออ่าวหมู ก็ทำให้ผู้อ่านเข้าใจตลาดเคลื่อนดังนั้นในการแปลต้องใช้การทับศัพท์เพื่อคงความหมายของภาษาต้นฉบับ

ผู้แปลใช้กลวิธีการทับศัพท์เพียงอย่างเดียวในการถ่ายทอดความหมายเนื่องจากข้อความดังกล่าวเป็นชื่อเฉพาะของบุคคลที่ทำหน้าที่ในการระบุตัวตนของคนคนหนึ่งเท่านั้นการทับศัพท์จึงสามารถทำหน้าที่ในการรักษาความเป็นตัวตนของคนคนนั้นได้อย่างเหมาะสมและนับเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการแปลเนื้อหาตามบริบทของหนังสือเล่มนี้

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Newmark (1988, pp. 214-216) ที่กล่าวว่า การแปลชื่อเฉพาะนั้นควรแปลโดยการทับศัพท์เพราะชื่อเฉพาะเป็นการระบุตัวตน จึงกล่าวได้ว่าการแปลชื่อเฉพาะของคนนั้นผู้แปลไม่มีความจำเป็นต้องเพิ่มความลงไปในบทแปลเพื่อทำหน้าที่ขยายความ บทแปลก็สามารถสื่อสารไปยังผู้อ่านได้อย่างครบถ้วนและถูกต้องตรงตามต้นฉบับ

2. การแปลความหมายร่วมกับ

การทับศัพท์หมายถึงการที่ผู้แปลแปลความหมายของคำก่อนและจึงใช้การทับศัพท์เพิ่มในบทแปล ดังนั้นคำทับศัพท์ที่ปรากฏในบทแปลจะทำหน้าที่ระบุตัวตนของอาหารว่าอาหารจานนั้นมีชื่อเรียกว่าอะไร โดยผู้แปลใช้การแปลชื่ออาหารเป็นภาษาอังกฤษก่อนจากนั้นจึงทับศัพท์ชื่ออาหารจานนั้นๆ ลงในเครื่องหมายวงเล็บ

การใช้การทับศัพท์ร่วมกับการแปลชื่ออาหารซึ่งช่วยทำให้บทแปลสามารถถ่ายทอดสารได้ครบถ้วนตรงตามต้นฉบับเพราะการแปลชื่ออาหารยังช่วยทำให้ผู้อ่านที่เป็นชาวต่างชาติสามารถเข้าใจความหมายของชื่ออาหารได้ทันทีเพราะชื่ออาหารไทยช่วยบอกว่าอาหารจานนั้นมีลักษณะ รสชาติ หรือประกอบไปด้วยวัตถุดิบประเภทใดและการทับศัพท์ช่วยให้อ่านสามารถอ้างอิงถึงอาหารจานนั้นที่ปรากฏในสังคมไทยได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4

แกงเขียวหวานไก่ (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 15)

Chicken green curry (Kang-khieo-wan-kai) (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 16)

ตัวอย่างที่ 5

แกงเผ็ดเปิดย่าง (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 19)

Roasted duck spicy curry with coconut milk (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 20)

ตัวอย่างที่ 6

พะแนงหมู (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 39)

Creamy curry with pork (Pa-nang Moo)
(วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 40)

ตัวอย่างที่ 7

ผัดกะเพราไก่ (วันดี ณ สงขลา, 2554,
หน้า 67)

Stir-fired chicken with holy basil
(Phat-ka-phrao-kai) (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า
68)

ตัวอย่างที่ 8

ต้มข่าไก่ (วันดี ณ สงขลา 2554: 75)

Chicken coconut soup with galangal
(Tom-kha-kai) (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 76)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าการแปลชื่ออาหารแต่ละจานร่วมกับการใช้การทับศัพท์ชื่ออาหารส่งผลให้บทแปลตำรับอาหารสามารถสื่อสารไปยังผู้อ่านได้อย่างดีและนับเป็นกลวิธีการแปลที่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่งเพราะการที่ผู้แปลเลือกวิธีการทับศัพท์เพียงอย่างเดียวย่อมไม่สร้างความหมายใดๆให้กับผู้อ่านที่เป็นคนต่างชาติแต่เมื่อมีการใช้การทับศัพท์ร่วมกับการแปลชื่ออาหารทำให้บทแปลสามารถสื่อความได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงสรุปได้ว่าผู้แปลเลือกใช้การทับศัพท์เพื่อใช้ในการอ้างอิงและระบุชื่ออาหาร และการที่ผู้แปลแปลความหมายของชื่ออาหารก็ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจลักษณะของอาหารแต่ละจานได้จึงนับเป็นการใช้กลวิธีการทับศัพท์ที่ร่วมกับการแปลความหมายได้เหมาะสมกับเนื้อหาซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับอาหาร

3. การทับศัพท์ร่วมกับการอธิบาย

ความเพิ่มเติม หมายถึงการที่ผู้แปลใช้คำทับศัพท์ในการแปลแล้วมีการอธิบายความเพิ่มเติมเพื่อเป็นการเพิ่มข้อมูลและรายละเอียดให้กับผู้อ่าน เพราะคำทับศัพท์ภาษาไทยนับเป็นคำใหม่สำหรับผู้อ่านซึ่งไม่สร้างความหมายใดๆให้กับผู้อ่านเลย ดังนั้นการเพิ่มคำอธิบายจะช่วยสร้างความหมายให้กับผู้อ่านมากขึ้น สอดคล้องกับที่บาร์นเวลล์ (Barnwell, 1980, p. 82) ได้เสนอแนวคิดว่าการถ่ายทอดสิ่งที่ไม่เป็นที่รู้จักในวัฒนธรรมของ

ผู้รับสารนั้นสามารถทำได้โดยใช้การทับศัพท์ และได้เสนอต่อไปว่าวิธีการใช้คำทับศัพท์นั้นตัวคำทับศัพท์เองย่อมไม่สามารถสื่อความหมายได้ ดังนั้นควรสร้างบริบทเพื่อช่วยในการอธิบายคำศัพท์โดยอาจใช้คำอธิบายเพิ่ม เช่น camel—“animal called camel” เป็นต้น จากหนังสือตำรับอาหารเล่มนี้พบว่าผู้แปลใช้การเพิ่มคำอธิบายความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บร่วมกับการใช้คำทับศัพท์ที่สามารถยกตัวอย่างการใช้กลวิธีการทับศัพท์ร่วมกับการอธิบายความได้ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 9

เริ่มตั้งแต่การเลือกซื้อพริกแห้ง ต้องใช้พริกบางช้าง (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 19)

For dried hot chilies, the best selection is from Bang-chang(These chilies were originally grown in Bang-Chang town in Suphanburi province. It looks red, round and long shape) (วันดี ณ สงขลา,2554, หน้า 20)

จากตัวอย่างพบว่ามีกรอธิบายความในการแปลคำว่า “บางช้าง” โดยเพิ่มความเพื่อทำหน้าที่อธิบายว่าเป็นพริกที่มาจากแหล่งที่เรียกว่าบางช้างในเขตพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีพร้อมทั้งให้คำอธิบายเพิ่มเติมเรื่องรูปร่างและลักษณะของพริกชนิดนี้ การเพิ่มกรอธิบายความทำให้การทับศัพท์คำว่าบางช้างสามารถสื่อสารไปยังผู้อ่านความได้มากขึ้นเพราะทำให้ผู้อ่านทราบว่าคำ Bang-chang หมายถึงสถานที่

ตัวอย่างที่ 10

แต่ต่างประเทศหรือร้านอาหารจะนิยมเสิร์ฟกับโรตีสี่ (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 23)

In abroad and some restaurants, they sometimes serve with Roo-tee (fried flat pancake Indian style) (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 24)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่ามีกรเพิ่มกรอธิบายความเพิ่มช่วยในการอธิบายคำว่า โรตีสี่ ซึ่งผู้แปลได้ใช้กลวิธีการทับศัพท์ว่า Roo-tee โดยให้

คำอธิบายความเพื่อทำหน้าที่บอกลักษณะว่าเป็นอาหารประเภทใดและมีลักษณะเช่นไรโดยใช้การเทียบเคียงว่าเป็น pancake ทำให้ผู้อ่านที่เป็นชาวต่างชาติสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 11

ล้างข้าวเหนียวให้สะอาด สรงขึ้นใส่หวดหนึ่งหรือใส่ผ้าขาวบาง... (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 147)

Clean sticky rice in water. Remove sticky rice from water and put into Houd(a kind of widemouthed perforated earthen pot for steaming food) or wrap sticky rice with white thin cloth...(วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 148)

จากตัวอย่างพบว่ามีการใช้กลวิธีการทับศัพท์คำ หวด ว่า Houd และผู้แปลเพิ่มคำอธิบายความลงไปบนบทแปลเพื่อทำหน้าที่บอกลักษณะของ หวด ว่าเป็นภาชนะที่มีรูปร่างลักษณะเช่นใดส่งผลให้ผู้อ่านที่เป็นชาวต่างชาติและไม่เคยรู้จักภาชนะชนิดนี้มาก่อนสามารถเข้าใจได้ว่าคำ Houd หมายถึงสิ่งใดคำทับศัพท์ที่ปรากฏในฉบับแปลจึงสามารถสื่อสารความหมายไปยังผู้อ่านได้

ตัวอย่างที่ 12

คงสงสัยว่าทำไมจะต้องชาววัง ขอเฉลยโดยไม่ต้องถามว่าที่มาของสูตรนี้ คือ มีผู้ใหญ่ที่รู้จักและเคารพนับถือมาก ท่านเคยปรุงอาหารของผู้หลักผู้ใหญ่มามากต่อมากแล้วท่านกรุณาให้คำอธิบายว่า เต้าหู้โดยทั่วไปจะมีกลิ่นฉุนจากเต้าหู้ (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 175)

You may curious why it is so called “Chao-wang” (people who live in the palace). My respectful friend who had well experiences cooking in the palace. She explained that normally tofu will produce strong aroma. (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 149)

จากตัวอย่างพบว่ามีการใช้การทับศัพท์คำว่า “ชาววัง” ว่า “Chao-wang” แล้วผู้แปลจึงให้คำจำกัดความของคำทับศัพท์เพื่อช่วยสร้างความ

หมายให้กับบทแปล การใช้คำทับศัพท์จึงสามารถถ่ายทอดความหมายได้ตรงตามต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 13

ท้ายสุดก็เอาสูตรนี้แหละมาถ่ายทอดให้ทุกคนได้ทำทานกัน รับรองความอร่อยด้วย ที่บ้านจะพิถีพิถันในเรื่องก๋วยเตี๋ยวเร็วมาก...(วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 211)

I intend to disclose this recipe to everyone and guarantee good taste. To make good Kouy-tiew-rua (steamed noodle with beef or pork), there are many cooking tips to share. (วันดี ณ สงขลา, 2554, หน้า 212)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่าผู้แปลเลือกใช้ทับศัพท์ “ก๋วยเตี๋ยวเรือ” ว่า Kouy-tiew-rua เพื่อเป็นการระบุชื่ออาหารไทยดังนั้นผู้อ่านจะสามารถอ้างอิงถึงอาหารชนิดนี้ได้ถูกต้อง ในขณะที่เดียวกันผู้แปลได้เพิ่มคำอธิบายเพื่อบอกลักษณะของอาหารชนิดนี้เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจลักษณะของอาหารได้ว่าเป็น steamed noodle with beef or pork เมื่อมีการอธิบายความเพิ่มเติมผู้อ่านย่อมได้รับสารตรงตามต้นฉบับ

การใช้คำทับศัพท์ในการแปลเป็นกลวิธีหนึ่งที่ผู้แปลใช้ในการแปลคำที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมโดยผู้แปลมีการปรับบทแปลเพื่อช่วยในการสื่อสารความหมายจากต้นฉบับไปสู่ผู้รับสารด้วยภาษาของฉบับแปลซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Newmark (1988, p. 147) ที่กล่าวว่าคำทับศัพท์ที่ไม่สามารถสื่อความหมายใดๆ ได้ ดังนั้นผู้แปลจึงต้องอาศัยบริบทในการสื่อความหมาย ผู้แปลต้องรู้จักเพิ่มความลงไปเพื่อช่วยสร้างความหมายให้คำยืมโดยคำขยายอาจทำหน้าที่ในการขยายความเพื่อบอกรูปร่างลักษณะ หรือผู้แปลอาจใช้คำทับศัพท์ร่วมกับการแปลความหมายของชื่ออาหาร ทั้งนี้เพื่อช่วยให้คำทับศัพท์ซึ่งเป็นของใหม่สำหรับผู้อ่านสามารถสื่อความหมายได้ และช่วยทำให้บทแปลสามารถสื่อสารไปยังผู้อ่านได้อย่างครบถ้วนตรงตามต้นฉบับ

สรุป

การทับศัพท์ที่พบในการแปลตำรับอาหาร เรื่อง “สำหรับไทยสู่ครัวโลก Thai Favorites to World Kitchen” เขียนโดยวันดี ณ สงขลา พบว่าเป็นการทับศัพท์ที่เน้นเรื่องการถ่ายทอดเสียงตามต้นฉบับภาษาไทย เป็นหลัก เช่น ใช้การทับศัพท์ กรมพระยาดำรงราชานุภาพว่า Pra-ya-dam-rong-ra-cha-nu-parb แสดงให้เห็นว่าผู้แปลเน้นที่การออกเสียงเป็นหลัก โดยไม่ยึดหลักการใช้ชื่อพระนามในภาษาอังกฤษว่า HRH Prince Ditsawarakuman, Prince Damrong Rajanubhab และเป็นสิ่งที่สังเกตว่าผู้แปลใช้เครื่องหมายยัติภังค์ในคำทับศัพท์เพื่อทำหน้าที่แยกเสียงแต่ละพยางค์ในคำหนึ่งคำเพื่อให้เกิดการสะกดแก่ผู้อ่านที่เป็นชาวต่างชาติในการแปลหนังสือตำรับอาหารเรื่องนี้พบว่า การใช้คำทับศัพท์ที่ปราศจากส่วนขยายอื่นสามารถทำหน้าที่ในการอ้างอิงถึงชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ทางภูมิศาสตร์ได้ตรงกับต้นฉบับภาษาไทยทั้งนี้การทับศัพท์ที่ปราศจากคำขยายอื่นไม่จำเป็นต้องการเพิ่มความใดๆ เพราะเป็นวิสามันนามทั้งสิ้น กลวิธีการแปลอีกลักษณะหนึ่งคือการใช้คำทับศัพท์ร่วมกับการแปลชื่ออาหารซึ่งผู้แปลใช้การแปลชื่ออาหารเป็นภาษาอังกฤษทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าอาหารจานนั้นมีส่วนประกอบเช่นใด หรือว่าเป็นอาหารประเภทใด ซึ่งหลังจากแปลชื่ออาหารแล้วผู้แปลจะใช้การทับศัพท์ชื่ออาหารเพื่อใช้การทับศัพท์ในการอ้างอิงถึงชื่ออาหารจานนั้นในภาษาไทย

การใช้กลวิธีการทับศัพท์เช่นนี้นับเป็นกลวิธีการแปลที่เหมาะสมเพราะสามารถถ่ายทอดลักษณะอาหารและในขณะเดียวกันผู้เขียนก็สามารถรับรู้ชื่ออาหารตำรับนั้นๆในภาษาไทย กลวิธีการทับศัพท์รูปแบบสุดท้ายคือการใช้คำทับศัพท์ร่วมกับการอธิบายความเพิ่มเติมซึ่งผู้แปลใช้การเพิ่มวลีลงไปใหม่ทแปลเพื่อทำหน้าที่อธิบายความหมายของคำทับศัพท์ซึ่งเป็นคำที่มีเฉพาะในวัฒนธรรมไทย การอธิบายความร่วมกับการใช้คำทับศัพท์เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของสิ่งที่กำลังกล่าวถึงใหม่ทแปลได้เป็นอย่างดีและเป็นการให้ข้อมูลเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย

การทับศัพท์เป็นกลวิธีที่ผู้แปลใช้ในการถ่ายทอดนามศัพท์ที่เป็นชื่ออาหาร สถานที่ บุคคล และอุปกรณ์เครื่องครัวทั้งหลายซึ่งกลวิธีทั้งหมดที่ผู้แปลใช้ในการแปลตำรับอาหารเล่มนี้สามารถทำได้เป็นอย่างดีและถ่ายทอดภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษได้อย่างเหมาะสม โดยผู้แปลพิจารณาใช้การทับศัพท์เฉพาะคำที่มีความจำเป็นจริงๆเท่านั้น และเมื่อจำเป็นต้องใช้กลวิธีการทับศัพท์ผู้แปลก็เลือกใช้การเพิ่มความในรูปแบบของการแปลชื่ออาหาร หรือการเพิ่มคำอธิบายเพื่อช่วยสร้างความหมายให้คำทับศัพท์เพราะการทับศัพท์เพียงอย่างเดียวไม่อาจสร้างความหมายให้ผู้อ่านได้ เพราะฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้แปลเลือกใช้การทับศัพท์ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิดของการใช้คำทับศัพท์ในการแปลของนักวิชาการต่างๆ

บรรณานุกรม

- เชวง จันทระเชตต์. (2528). *การแปลเพื่อการสื่อสาร*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- พัชรี โภคาสัมฤทธิ์. (2550). *การแปลคำยืม: ชนิดและปัจจัยทางภาษาศาสตร์และภาษาศาสตร์สังคม*. วารสารอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 29 (พิเศษ) ฉบับพิเศษ
- นิตยา กาญจนวรรณ. (2543). ภาษาไทย ๒๐๐๐. กรุงเทพฯ: มติชน.
- รมณี กอวัฒนา. (2548). ศาสตร์แห่งการแปล: ข้อสังเกตในการทับศัพท์ภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย. วารสารรวมคำแหง, ปีที่ 22 ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม- ธันวาคม 48
- รัชนีโรจน์ กุลธำรง. (2552). *ความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษาเพื่อการแปล : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ = Understanding language to translate: from theories to practice*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์ อจท.
- โรงเรียนสอนอาหารครัววันดี. (2558). *โรงเรียนสอนอาหารครัววันดี*. (เข้าถึงวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2558); เข้าถึงได้จาก: <http://www.wandeethaicooking.com/About/>
- วันดี ณ สงขลา. (2554). *สำหรับไทยสู่ครัวโลก= Thai Favorites to World Kitchen* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงเรียนครัววันดี
- สัญญาวี สายบัว. (2540). *หลักการแปล* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพรรณิ ปิ่นมณี. (2552). *การแปลขั้นสูง = Advanced translation* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Baker, M. (1992). *In Other Words: A Course Book on Translation*. London: Routledge.
- Barnwell, K. (1980). *Introduction to Semantics and Translation* (2nd ed.). Horsleys Green: Summer Institute of Linguistics.
- Beekman, John, and John Callow. (1974). *Translating the Word of God*. Grand Rapids, Michigan: Zondervan.
- CNN. (2011). *World's 50 Best Food*. (cited 2015 March 25); Available from URL//<http://travel.cnn.com/explorations/eat/worlds-50-most-delicious-foods-067535>
- Newmark, P. (1981). *Approaches to Translation*. Oxford: Pergamon.
- Newmark, P. (1998). *A Textbook of Translation*. London: Prentice Hall Europe.
- Nida, E. A., & Taber, C. R. (1974). *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: the Bible Society.
- Nida, E. A. (2001). *Contexts in Translating*. Philadelphia: John Benjamins Publishing.

ผลกระทบของความสามารถทางการปฏิบัติงานต่อความสำเร็จในการทำงาน ของพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

Effects of Work Competency on Work Success of Local Organizations Personnel in Thailand

วิระพงษ์ จันทน์สนาม¹, กฤตเมธ นิติวัดนะ¹, อุมาวดี เดชขำรงค์¹

Wirapong Chansanam¹, Krittameth Nitiwatthana¹, Umawadee Detthamrong¹

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาว่าความสามารถทางการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานของพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ F-test (ANOVA, MANOVA) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า (1) ความสามารถทางการปฏิบัติงาน ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการวางแผน ด้านการประสานงาน ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานในด้านเวลา (2) ความสามารถทางการปฏิบัติงาน ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการวางแผน ด้านการประเมินผล ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานในด้านคุณภาพงาน (3) ความสามารถทางการปฏิบัติงาน ด้านการวางแผน ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานในด้านปริมาณงาน สำหรับความสามารถทางการปฏิบัติงาน ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการประสานงาน ด้านการประเมินผล ไม่มีความสัมพันธ์และผลกระทบกับความสำเร็จในการทำงานในด้านปริมาณงาน

โดยสรุป ความสามารถทางการปฏิบัติงานส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงาน ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการบริหารจัดการประสิทธิภาพการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ นโยบาย การวางแผนในบริหารงาน ปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในองค์กรกระบวนการทำงาน เพื่อให้องค์กรสามารถตอบสนองการให้บริการประชาชนอย่างดียิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ: ความสามารถทางการปฏิบัติงาน, ความสำเร็จในการทำงาน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

¹ อาจารย์, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

¹ Lecturer, Faculty of Business Administration. Chaiyaphum Rajabhat University.

Abstract

The purpose of this study were to investigate the work competency and work success and effect of work competency on work success of local organization in Thailand. The questionnaire was used as a tool for gathering data. Statistical procedures included the F-test, multiple correlation analysis, and multiple regression analysis.

The findings revealed that through the statistical analysis with particular reference to relations to the effects of work competency on work success, it was found that (1) work competency relating to information technology, planning, coordination, work with others and relationship positively affected and related to work success regarding time (2) work competency with reference to relations with information technology, planning, measurement, work with others and relationship positively affected and related to work success regarding quality standard (3) work competency with reference to relations with planning, work with others and relationship positively affected and related to work success regarding quantity standard but not included information technology, coordination and measurement.

In conclusion, work competency had an effect on work success. The results can be applied to development marketing strategic of work competency and vision making, strategic planning, policy making, action administrative planning, improvement and potential development of information technology and human resource in order to increase capacity and procedure in excellence services. This enables stability, growth and sustainability of administrative in the long run.

Keywords : work competency, work success, local organizations in Thailand

บทนำ

ความสามารถทางการปฏิบัติงานเป็นพฤติกรรมที่บุคคลปฏิบัติเพื่อให้ภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายประสบความสำเร็จ ความสามารถชี้ให้เห็นถึงคุณภาพและผลผลิตของงาน ผู้ปฏิบัติงานที่มีความสามารถที่หลากหลายจะทำให้งานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมีคุณภาพและประสิทธิภาพการที่บุคคลจะกระทำการใดตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลและองค์ประกอบหรือปัจจัยอื่น ๆ เกือบตลอดคล้อง รวมถึงการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ดังนั้นองค์ประกอบของความสามารถทางการปฏิบัติงานประกอบด้วย ด้านการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ที่จะ

ทำงานในองค์กร ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการวางแผน ด้านการประสานงาน ด้านการประเมินผล ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ (สมใจ ลักษณะ. 2546 : 43-44) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งล้วนมีภารกิจในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่และปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้ถ้าหากพนักงานซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์กรสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อองค์กร

องค์กรจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของคนและองค์กร การ

พัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของคนและองค์กรจะต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กัน การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานประกอบด้วย การทำงานต้องเชื่อถือได้ งานสำเร็จทันเวลาและผลงานได้มาตรฐาน (สมพงษ์ เกษมสิน. 2540 : 30) เนื่องจากการทำงานเป็นกิจกรรมหลักซึ่งทุกคนต้องพึงปฏิบัติ เพื่อช่วยให้ตนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม ดังนั้นการดำรงชีวิตในแต่ละวันส่วนใหญ่จะถูกใช้ไปกับการทำงานและความสามารถทางการปฏิบัติงานของบุคคลจะมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน หากยังไม่สามารถปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาได้ บุคคลนั้นอาจต้องออกจากงานในที่สุด ซึ่งแต่ละองค์กรไม่ต้องการให้เกิดสภาพเช่นนั้นขึ้น เพราะต้องใช้ระยะเวลาเนิ่นนานกว่าบุคลากรในองค์กรจะมีความรู้ความชำนาญในการทำงาน (ธาราตรี ประเสริฐ. 2542 : 2-3)

เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในงานโดยใช้ความสามารถและความกระตือรือร้นในการควบคุมคุณภาพ รวมทั้งให้กลุ่มเกิดการระมัดระวังและสำนึกในคุณภาพของงาน เป้าหมายขององค์กรที่นำกลุ่มสร้างเสริมคุณภาพมาใช้จะต้องเริ่มจากการพัฒนาคนก่อนซึ่งในขณะที่ยังมีกิจกรรมกลุ่มร่วมกันทำ ก็จะส่งผลต่อการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพโดยเห็นได้ชัดว่าแม้แต่เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการสามารถมีส่วนร่วมในการปรับปรุงกิจการที่ทำงานของตนได้ (ธรรมรส โชติคุณุชร. อ่างในศุภานาด อังสุพันธุ์โกศล. 2547 : 29)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยผลกระทบและความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางการปฏิบัติงานและความสำเร็จในการทำงานของพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่า ความสามารถทางการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์และผลกระทบกับความสำเร็จในการทำงานของพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยหรือไม่ อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงาน

สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย สามารถนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และกระบวนการในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาและปรับปรุง เพิ่มพูนการทำงานของพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ให้ความสำเร็จในการทำงานได้มากยิ่งขึ้นต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2557 : เว็บไซต์)

ปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้ 4 ประเภทได้แก่ องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์กรการบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา) (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น : 2557) อบจ. รับผิดชอบงานจัดบริการสาธารณะในระดับจังหวัด รับผิดชอบงานที่มีความคาบเกี่ยวหรือซ้ำซ้อนระหว่างพื้นที่ รับผิดชอบงานจัดบริการสาธารณะขนาดใหญ่ หรือมีค่าใช้จ่ายสูงเกินกว่าความสามารถของเทศบาลหรือ อบต. และมีหน้าที่ประสานงานจัดบริการสาธารณะร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ภายในจังหวัด เทศบาลมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะในเขตพื้นที่ชุมชนเมืองที่มีความเจริญหรือมีความหนาแน่นของประชากรสูง อบต. เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กที่สุดที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะในระดับตำบลที่เป็นพื้นที่ชนบทหรือมีความเจริญไม่มากนัก ส่วนกรุงเทพมหานครมีบทบาทเหมือนกับ อบจ. และเทศบาลเนื่องจากเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับจังหวัด อีกทั้งมีหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะโดยตรง และเมืองพัทยามีบทบาทหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะเหมือนกับเทศบาล

แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถทางการปฏิบัติงาน (Work Competency)

องค์ประกอบพื้นฐานที่จำเป็นต่อความสามารถทางการปฏิบัติงานไว้ดังนี้ (สมใจ ลักษณะ. 2546 : 43)

1. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ปราณี กองทิพย์ และมังกร ปุ่มกิ่ง (2549 : 85) ได้กล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไว้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศหมายถึง การนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศหรือเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร ข้อมูล มาประยุกต์ใช้งานร่วมกัน เพื่ออำนวยความสะดวก ความรวดเร็วและถูกต้องในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานด้านต่าง ๆ ขององค์กรยิ่งขึ้น ความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคสังคมข่าวสารเป็นที่ยอมรับกันถึงความสำคัญของสารสนเทศที่มีต่อการตัดสินใจและต่อความสำเร็จขององค์กร ซึ่งสารสนเทศที่ดีมีคุณภาพก็ได้มาจากระบบสารสนเทศที่ดี และระบบสารสนเทศที่ดีมีคุณภาพนั้นก็ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ดีมีประสิทธิภาพเข้ามาช่วยในการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ และมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ดังนั้นสำหรับองค์กรโดยเฉพาะองค์กรธุรกิจที่ต้องเผชิญกับภาวะการแข่งขันทางการค้ารุนแรง อาจกล่าวได้ว่าความสำเร็จขององค์กรเหล่านี้ขึ้นอยู่กับคุณภาพระบบสารสนเทศ ซึ่งต้องประกอบด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่มีคุณภาพต่อการตัดสินใจที่ทันต่อเหตุการณ์

2. ด้านการวางแผน (Planning) สิทธิชัย อุตระกุล (2540 : 96) ได้กล่าวถึงการวางแผนไว้ว่า การวางแผนหมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นเป้าหมายในอนาคตและกำหนดสิ่งที่จะต้องกระทำเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าเกี่ยวกับงานที่

จะทำในอนาคต การคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจให้ได้สิ่งที่ดีที่สุดก่อนลงมือกระทำ และเป็นการมุ่งป้องกันปัญหาเป็นการล่วงหน้ามากกว่าการคอยแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น

3. ด้านการประสานงาน (Coordination) สมยศ นาวิกร (2544 : 202) ได้กล่าวถึง การประสานไว้ว่า การประสานงาน หมายถึง กระบวนการของการทำให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในกิจกรรมและเป้าหมายของแผนงานต่าง ๆ ขององค์กรที่แยกจากกัน เพื่อความสำเร็จขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางในการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ การที่จะทำให้การประสานงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ด้านการประเมินผล (Evaluation) กระบวนทัศน์ที่มีต่อการสร้างประสิทธิภาพในการทำงานและการนำมาประยุกต์ให้เป็นรูปธรรมโดยสามารถแบ่งวงจรการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานออกเป็น 4 ขั้นตอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2543 : 203-205) ได้แก่

4.1 การวัด ประสิทธิภาพ (Measurement of Efficiency) การพัฒนาประสิทธิภาพที่เป็นระบบและชัดเจนจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ถ้าเราไม่สามารถรับทราบว่าการดำเนินงานขององค์กรมีประสิทธิภาพเพียงใดและในระดับใด ดังนั้นเราจึงต้องกำหนดแนวทางในการวัดประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรมโดยพิจารณาปัจจัยสำคัญ (Key Factors) ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงาน เพื่อใช้กำหนดเกณฑ์ มาตรฐาน และวิธีการในการดำเนินงาน ปัจจุบันหลายอุตสาหกรรมอาจมีดัชนีที่สามารถนำมาประยุกต์ในการวัดประสิทธิภาพ เนื่องจากมีการดำเนินงานและจัดทำฐานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับองค์กรและอุตสาหกรรม ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจสามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวัดประสิทธิภาพ ถึงแม้ธุรกิจจะไม่มีข้อมูลเบื้องต้นในการสร้างเครื่องมือวัดประสิทธิภาพเราก็สามารถพิจารณาสร้างเครื่องมือวัดจากการพิจารณาปริมาณผลลัพธ์กับปัจจัยนำ

เข้าที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงาน

4.2 การประเมินประสิทธิภาพ (Evaluation of Efficiency) นำข้อมูลจากการวัดผลการดำเนินงานกับมาตรฐานที่กำหนดมาเปรียบเทียบประเมิน และวิเคราะห์กับข้อมูล เพื่อหาความแตกต่าง สาเหตุของการด้อยประสิทธิภาพ และแนวทางในการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งทำการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานใน 2 ลักษณะได้แก่

4.2.1 การวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพ (Planning for Efficiency Improvement) นำข้อมูลจากการประเมินและการวิเคราะห์ความแตกต่างมาประกอบการกำหนดแผนการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กร อย่างเป็นรูปธรรมที่เรียกว่า “แผนปฏิบัติการ (Action Plan)” โดยกำหนดรายละเอียดของเป้าหมาย วิธีการ และขั้นตอนที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานอย่างถูกต้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

4.2.2 การพัฒนาประสิทธิภาพ (Plan Implementation) เริ่มดำเนินการตามแผนโดยมอบหมายให้ผู้มีหน้าที่และรับผิดชอบโดยตรงตลอดจนอำนาจในการตัดสินใจและสั่งงานที่ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบและมีรูปแบบที่ชัดเจนสามารถติดตามประเมินผลและปรับปรุงให้เหมาะสมได้ในอนาคต

5. ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Working with others) ปราณี กองทิพย์ และมังกร ปุ่มกิ่ง (2549 : 201) ได้กล่าวถึง การทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน และเป็นกรรวมตัวที่จะต้องอาศัยความเข้าใจ ความผูกพัน จนประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาและบริหารทีมให้มีประสิทธิภาพสูงสุดประกอบด้วยลักษณะของทีมดังนี้

5.1 ต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน (Clear Goal)

5.2 ต้องมีความเชื่อถือและวางใจซึ่งกันและกัน

5.3 สมาชิกต้องมีความภาคภูมิใจและอุทิศตัวเองให้กับทีม

5.4 มีความสามารถในการเจรจาต่อรอง (Negotiating Skills)

5.5 สามารถจูงใจผู้ปฏิบัติงานในทีมให้ทำตามตนเองได้ในทุกสถานการณ์ (Appropriate Leadership)

5.6 ต้องไม่มีพฤติกรรมเผด็จการ

6. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ (Relationship) ศิริ ทวีทรัพย์สมบุรณ์ (2546 : 3) ได้กล่าวถึง มนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การสร้างความเป็นมิตรหรือความสัมพันธ์เชิงบวกกับบุคคลอื่นโดยการเริ่มต้นทักทาย การสนับสนุนและช่วยเหลือ การรักษาและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมทั้งการให้เกียรติบุคคลอื่น

แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จในการทำงาน

ประชุม รอดประเสริฐ (2545 : 332-333) ได้จำแนกมาตรฐานในการปฏิบัติงานซึ่ง มาตรฐาน หมายถึง ระดับของการปฏิบัติงานที่ยอมรับได้ โดยจำแนกออกเป็น 3 ชนิด คือ มาตรฐานเชิงเวลา มาตรฐานเชิงคุณภาพ และมาตรฐานเชิงปริมาณ

1. มาตรฐานเชิงเวลา (Time Standard) หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ต้องแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดขึ้น ถือได้ว่าเป็นมาตรฐาน

2. มาตรฐานเชิงคุณภาพ (Quality Standard) หมายถึง คุณค่าของผลการปฏิบัติงานที่ควรแก่การยอมรับ คุณค่าเป็นนามธรรมที่แสดงถึงความสวยงาม ความคงทน ความดี และอื่น ๆ อันเกิดจากทัศนคติของแต่ละบุคคลที่มีต่อผลงานนั้น ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ค่อนข้างวัดยาก

3. มาตรฐานเชิงปริมาณ (Quantity Standard) หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่แสดงได้โดยจำนวนและเวลาที่กำหนดให้ จำนวนเป็นรูปธรรมที่สามารถวัดได้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสามารถทางการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานของพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความสามารถทางการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำงานของพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

2. ความสามารถทางการปฏิบัติงาน มีผลกระทบต่อความสำเร็จในการทำงานของพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

3. พนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง ประเภทองค์กรและเงินเดือนที่ได้รับ แตกต่างกัน มีความสามารถทางการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

4. พนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง ประเภทองค์กรและเงินเดือนที่ได้รับ แตกต่างกัน มีความสำเร็จในการทำงานแตกต่างกัน

วิธีการศึกษา

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย จำนวน 162,316 คน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2557 : เว็บไซต์) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่พนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย จำนวน 400 คน โดยเปิดตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด,

2545 : 42-43) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถทางการปฏิบัติงาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการทำงาน

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ร้อยละ (Percentage)

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของ

เครื่องมือ

2.1 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation ซึ่งความสามารถทางการปฏิบัติงาน ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.491 – 0.716 และความสำเร็จในการทำงาน ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.545 – 0.737 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r_{30} = 0.29$) ซึ่งสอดคล้องกับ สมบัติ ห้ายเรือคำ (2552 : 90) ได้เสนอว่า เกณฑ์การพิจารณาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม 0.40 ขึ้นไป ถือว่ามีคุณภาพในระดับดีมาก

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยหาสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งความสามารถทางการปฏิบัติงาน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.719 – 0.797 และความสำเร็จในการทำงาน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.793 – 0.867 ซึ่งสอดคล้องกับ สมบัติ ห้ายเรือคำ (2552 : 91) ได้เสนอว่า เกณฑ์พิจารณาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.40 ขึ้นไปถือว่ามีคุณภาพแล้ว

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity Test) โดยการใช้ Variance Inflation Factors (VIFs)

4. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

4.1 F-test (ANOVA และ MANOVA)

4.2 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis)

4.3 การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา

จากผลวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. พนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ระหว่าง 35 – 40 ปี มีประสบการณ์ทำงาน 3 – 6 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นลูกจ้าง ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นส่วนมาก และได้รับเงินเดือนระหว่าง 10,000 – 15,000 บาท

2. พนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับความสามารถทางการปฏิบัติงานโดยรวม อยู่ในระดับมากสามลำดับแรก ได้แก่ ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านการประสานงาน สอดคล้องกับ วีระวัฒน์ พงษ์พยอม (2534) กล่าวว่า การทำงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ ล้วนมีความจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับคนอื่น หรือที่เรียกว่าการทำงานเป็นทีม ทำให้เข้าใจได้ว่าทำไมบุคคลจึงต้องเรียนรู้และปรับตัวในการทำงานร่วมกับคนอื่น เพราะการทำงานเป็นทีมนั้นหมายถึง กลุ่มบุคคลที่ทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยที่สมาชิกในกลุ่มจำเป็นต้องเสียสละความเป็นส่วนตัวที่จำเป็นเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และในองค์กรจำเป็นต้องมีระบบการประสานงานที่มีประสิทธิภาพอันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (ชวลิต พุทธิจักรศรี, 2552)

3. พนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับความสำเร็จใน

การทำงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพของงาน และด้านเวลา สอดคล้องกับ นรารชร ปานดี (2548) แนวทางในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมภาคการผลิต ในส่วนของอุตสาหกรรมอาหาร มีทั้งสิ้น 6 ปัจจัยด้วยกัน โดยเรียงลำดับตามความสำคัญได้ดังนี้ การวางแผนด้านการเงินล่วงหน้า การคิดค้นและปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างสม่ำเสมอ การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานสม่ำเสมอ เพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การโฆษณาเพื่อนำเสนอสินค้าหรือเผยแพร่ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการคัดสรรบุคลากรที่มีรูปแบบที่ชัดเจน และมีการติดตามผลการใช้ผลิตภัณฑ์จากลูกค้าสม่ำเสมอ ตามลำดับ ในส่วนคุณภาพของงานนั้น นลินรัตน์ เเด่นดอนทราย (2547) ได้ทำการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่ทำให้คุณภาพงานสอบบัญชีลดลงมากที่สุดคือการฝึกอบรมอย่างเพียงพอและการรับรู้ถึงความมีประสิทธิภาพ ของการสอบทานงานสอบบัญชี ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์รองลงมาคือ การรับรู้ถึงแรงกดดันทางเวลาและการเห็นว่าการปฏิบัติงานสอบบัญชีมีขั้นตอนมากเกินไปและบางขั้นตอนไม่จำเป็น และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุดคือ ความต้องการความสำเร็จของผู้สอบบัญชี

4. ความสามารถทางการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับ ความสำเร็จในการทำงานและตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความสามารถทางการปฏิบัติงานกับความสำเร็จในการทำงานโดยรวม (SUTO) คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (POIT) ด้านการวางแผน (POPL) ด้านการประเมินผล (POME) ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น (POCO) และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ (PORE) ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์ จากผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ โดยใช้ตัวแปรตามเป็นความสำเร็จในการทำงานโดยรวมของพนักงานสังกัดองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ดังตาราง 2 ได้ดังนี้ + 0.136 POME + 0.207 POCO + 193 PORE
 $SUTO = 0.631 + 0.145 POIT + 0.167 POPL$

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ผลกระทบของความสามารถทางการปฏิบัติงานกับความสำเร็จในการทำงานของพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

ตัวแปร	SUTO	POIT	POPL	POCO	POME	POJO	PORE	VIF
\bar{X}	4.244	4.182	4.197	4.269	4.254	4.321	4.273	
S.D.	0.421	0.511	0.590	0.436	0.549	0.494	0.480	
SUTO	-	0.742*	0.719*	0.736*	0.722*	0.739*	0.698*	
POIT		-	0.673*	0.635*	0.649*	0.620*	0.626*	2.564
POPL			-	0.624*	0.631*	0.581*	0.504*	2.221
POCO				-	0.706*	0.718*	0.642*	2.858
POME					-	0.676*	0.562*	2.567
POJO						-	-	2.489

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 1 พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์โดยรวม ซึ่งอาจเกิดปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ VIF ปรากฏว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระความสามารถทางการปฏิบัติงาน มีค่าตั้งแต่ 2.221 - 2.858 แสดงว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน

ทำให้ไม่เกิดปัญหา (Black, 2006 : 585) เนื่องจากความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wasserman และ Kuter (Ussahawanitchakit, 2002 : 58 – 70 ; citing Wasserman and Kuter, 1996 : 62 - 80)

ตาราง 2 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ โดยใช้ตัวแปรตามเป็นความสำเร็จในการทำงานโดยรวมของพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

ความสามารถทางการปฏิบัติงาน	ความสำเร็จในการทำงานโดยรวม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อน		
	ถดถอย	มาตรฐาน		
ค่าคงที่	0.631	0.152	4.150	0.000*
ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (POIT)	0.145	0.047	3.107	0.002*
ด้านการวางแผน (POPL)	0.167	0.037	4.563	0.000*
ด้านการประเมินผล (POME)	0.136	0.042	3.244	0.001*
ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น (POCO)	0.207	0.045	4.573	0.000*
ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ (PORE)	0.193	0.043	4.454	0.000*

$R = 0.874$ $AdjR^2 = 0.758$ $SE_{est} = 0.207$ $F = 120.625$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุป

ความสามารถทางการปฏิบัติงานของพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลกระทบต่อความสำเร็จในการทำงาน ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนากลยุทธ์ในการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรในด้านความสามารถทางการปฏิบัติงาน ในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ นโยบาย การบริหารงาน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการทำงาน ปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพเทคโนโลยีสารสนเทศ และบุคลากรในองค์กร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานให้สามารถตอบสนองต่อการให้บริการกับประชาชนในเขตบริการให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับความสามารถทางการปฏิบัติงานของพนักงานผู้ได้บังคับบัญชาอยู่เสมอ ในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการวางแผน ด้านการประเมินผล ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ และความสำเร็จในการทำงาน ในด้านเวลา ด้านคุณภาพงาน และด้านปริมาณงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อให้บริการที่ดีกับประชาชนในเขตพื้นที่บริการ

2. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการทำความเข้าใจกับผู้ได้บังคับบัญชาให้คำนึงถึงความสำคัญของความสามารถทางการปฏิบัติงานของพนักงาน ในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการวางแผน ด้านการประสานงาน ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ เนื่องจากพนักงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกคนต่างก็เป็นทรัพยากรสำคัญขององค์กรที่สามารถขับเคลื่อนพันธกิจต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายได้ เพื่อเป็นการดึงและพัฒนา

ศักยภาพของพนักงานให้มีความรู้ความสามารถทันต่อยุคสมัยก้าวไปกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกเทคโนโลยี รู้จักการวางแผนปฏิบัติงานก่อนลงมือปฏิบัติงาน การติดต่อประสานงานความร่วมมือทั้งในองค์กรและหน่วยงานภายนอก นำมาซึ่งความร่วมมือกันระหว่างองคาพยพต่าง ๆ และสร้างความรู้สึกร่วมถึงสัมพันธภาพที่ดีระหว่างการทำงานร่วมกันในทุกระดับและต่างหน่วยงานให้ภารกิจต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายเสร็จสิ้นทันเวลาตามกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ปีทมาเกษมย์ อิงอร นาชัยฤทธิ์ และจิราพรพรณ ช่อรักษ์ (2557) ที่ผู้ทำบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องตระหนักถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี เพื่อให้มีความสามารถในการตรวจสอบที่มาที่ไปของรายการค้าได้อย่างแม่นยำปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดมีการติดต่อประสานงานกับฝ่าย แผนกต่าง ๆ ในองค์กร ทำให้เกิดความสามัคคีภายในองค์กรรวมทั้งมีความคาดหวังความตั้งใจที่จะพัฒนาความรู้

3. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จในการทำงาน ด้านการทำงานให้ทันต่อเวลา ด้านประสิทธิผลของงานที่ได้จากการปฏิบัติงานอันซึ่งนำมาซึ่งคุณภาพของงานเป็นที่ยอมรับถูกต้องตามมาตรฐานที่หน่วยงานบังคับบัญชากำหนด รวมถึงได้ปริมาณงานเป็นไปตามตัวบ่งชี้ที่ได้มีการตกลงกันไว้ ซึ่งจะทำให้องค์กรทราบจุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาและอุปสรรค เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้ได้ตรงประเด็นต่อไป

4. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรประเมินผลหลังจากได้มีการจัดให้มีการพัฒนาความสามารถทางการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าพนักงานได้มีความรู้ความเข้าใจ ร่วมมือร่วมใจในแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการปฏิบัติงานขององค์กรหรือไม่อย่างไร เพื่อองค์กรจะได้นำไปปรับปรุงแนวทาง

ด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสม สอดคล้อง เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

5. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมุ่งเน้นในการหาแนวทางการเพิ่มความสามารถทางการปฏิบัติงานในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการวางแผน ด้านการประเมินผล ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ รวมถึงความสำเร็จในการทำงาน ด้านคุณภาพของงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในกลยุทธ์ที่สมบูรณ์ ตามแผนปฏิบัติการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละแห่งต่อไปได้

6. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดให้มีการอบรมเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจในความสามารถทางการปฏิบัติงานของพนักงานในด้านการวางแผน ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ จากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในความสำเร็จในการทำงาน ของพนักงานและได้ปริมาณงานเป็นไปตามที่ตั้งเกณฑ์ไว้สามารถสนองตอบต่อการให้บริการประชาชนได้อย่างดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลกระทบหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อความสามารถทางการปฏิบัติงานต่อความสำเร็จในการทำงาน เช่น สภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจ และสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน เป็นต้น

2. ควรศึกษาตัวแปรแทรกซ้อน ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถทางการปฏิบัติงานต่อความสำเร็จในการทำงาน เช่น ทัศนคติของผู้บริหาร งบประมาณ หรือนโยบายของรัฐบาล เป็นต้น

3. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างจากพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลุ่มผู้บริหารสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะเปลี่ยนสถานที่ศึกษาไปยังประเทศที่ประสบความสำเร็จในการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว

5. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างไปองค์กรรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2557). ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2557, จาก <http://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp>
- ชวลิต พุทธจักรศรี. (2552). ปัญหาและอุปสรรคด้านการประสานงานในเทศบาลตำบลสระยายโสม อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. รายงานการศึกษาอิสระ. รพ.ม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธราดร ดีประเสริฐ. (2542). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสายอิเล็กทรอนิกส์คอมเมอร์สในบริษัทสามารถคอมมิวนิเคชั่น จำกัด. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. บธ.ม. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.

- ธงชัย สันติวงษ์.(2546). *การบริหารค่าตอบแทน Compensation Management*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ประชุมช่วง.
- นลินีรัตน์ เต็นดอนทราย. (2547). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่ทำให้คุณภาพงานสอบบัญชีลดลง* : มุมมองของผู้ช่วยผู้สอบบัญชีและผู้จัดการงานสอบบัญชี. วิทยานิพนธ์. บช.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นราธร ปานดี.(2548). *ปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมภาคการผลิต* : กรณีศึกษา อุตสาหกรรมอาหาร. วิทยานิพนธ์. ศ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2545). *การบริหารโครงการ*. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.
- ปราณี กองทิพย์ และมังกร ปุ่มกิ่ง. 2549. *หลักการจัดการ*. กรุงเทพฯ : วิชาการ (2535).
- ปัทมา เกร็มย์, อิงอร นาชัยฤทธิ์, และจิราพรรณ ช่อรักษ์. (2557). ผลกระทบของความสามารถในการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ที่มีต่อผลการปฏิบัติงานทางด้านบัญชีของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 33(1) : 152-163.
- วีระวัฒน์ พงษ์พยอม. (2534). *ทำงานเป็นทีม*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สมใจ ลักษณะ. (2546). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ธนรัชการพิมพ์.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2540). *การบริหารงานบุคคลแผนใหม่*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมยศ นาวิการ. (2544). *การบริหารเพื่อความเป็นเลิศ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- สิทธิชัย อยุตระกูล. (2540). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพฯ : เอ็มพันธ์.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2543). *เอกสารการสอนชุดวิชา การคลังและงบประมาณ*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศิริ ทรัพย์สมบูรณ์ .(2546). *เพื่อน..คู่คิด มิตรคนทำงาน*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ศุภนาถ อังสุพันธุ์โกศล. (2547). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประชานุกูล อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. กศ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Black, K. (2006). *Business statistics for contemporary decision making*. 4th ed. USA : John Wiley & Son, pp. 585.
- Ussahawanitchakit, Weerachai. *Resource-Based Determinants of Export Performance : Effects of ISO 9000 Certification*. Doctor's Thesis. Washington, D.C : Washington State University, 1996.

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

Determinant Factors of Organic Farming for Agriculturists in Tambon MaeFag Sansai Chiangmai Thailand

วีร์ พวงเพิกศรี¹

Wee Pongperksuk¹

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาลักษณะทางกายภาพทางการเกษตร ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของตำบลแม่แฝกอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่แฝกอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกร ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคมศาสตร์ ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม การวิจัยดำเนินการในช่วงระหว่าง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2557 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรที่ทำการเกษตรในพื้นที่ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 287 ราย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้สถิติพรรณนา ซึ่งได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการนำเสนอข้อมูล ในขณะที่สถิติทดสอบ ที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้ใช้ การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามมีระยะเวลาในทำการเกษตรโดยเฉลี่ย 16 ปี ผู้ทำเกษตรอินทรีย์มีระยะเวลาทำมาแล้วโดยเฉลี่ย 6 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 86.9 มีการทำเกษตรเคมี และมีเพียงร้อยละ 13.1 ทำการเกษตรแบบอินทรีย์ การทำเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่จะเป็นการปลูกพืชผักมากที่สุด ความรู้ที่ใช้ในการทำการเกษตรมาจากการอบรมจากหน่วยงานเกษตรของภาครัฐ ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการทำเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ตำแหน่งพื้นที่ทางการเกษตรของเกษตรกร ลักษณะอุปนิสัยที่เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยด้านการผลิต ปัจจัยด้านสุขอนามัยของผู้บริโภค ผลการทดสอบความเหมาะสมของ Model พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดที่อยู่ในสมการในขั้นตอนสุดท้ายสามารถอธิบายการที่เกษตรกรจะทำการผลิตทางการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ ได้ร้อยละ 37.7 โดยสมการสามารถทำนายหรือพยากรณ์ได้ถูกต้อง ร้อยละ 91.2

คำสำคัญ : เกษตรอินทรีย์, ปัจจัยกำหนดการทำเกษตรอินทรีย์, ปัจจัยสภาพแวดล้อม

¹ นักวิจัย, ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและพยากรณ์, ทางการเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Abstract

This reearch is a quantitative research. The purpose is to explore agriculture techniques and their economic and social development impacts of Mae Sai, Chiang Mai and the factors that determine the organic farms in Tambon Mae-Fag Umpher San-Sai. Chiang Mai consist of Individual farmers' Economics, Social factors, Environmental Factors Research carried out in the period from March 2014 to February 2015. The samples are 287 farmers in Tambon Mae-Fag Umpher San-Sai. Chiang Mai. Questionnaires are used in the research. Data Collection In analyzing the data, the researcher used descriptive statistics including frequency percentage mean and standard deviation for presenting information. While to test the hypothesis the researchers used logistic regression analysis. Results were found to be as follows:

Respondents had an average of 16 years experience in agriculture and do organic farming on an average of 6 years. 86.9 percent of respondents are using chemicals in farming. Only 13.1 percent organic farming. Most organic farm is growing vegetables. They have a knowledge from the training by the State Agency. Factors that determine the decision to do organic farming are experience in Agricultural land for farmers, farmer characters ,social factors, factors of production, the health of consumers. The suitability of model testing of the independent variables, all factors are placed in the final equation, that can describe the farmers decision to do organic farming was 37.7 percent. The model can predict or forecast correctly about 91.2 percent.

Keywords : Organic Farming, Organic Determinant Factor, Environmental

บทนำ

IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements) รายงานผลการสำรวจใน 154 ประเทศทั่วโลกในปี 2552 พบว่า พื้นที่เกษตรอินทรีย์ทั่วโลก มีพื้นที่รวม 232.35 ล้านไร่ แต่คิดเป็นเพียงร้อยละ 8.1 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด และเมื่อพิจารณาข้อมูลตามภูมิภาคของโลก เขตโอเชียเนีย (กลุ่มประเทศและหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก) มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.7 ของทั้งหมด รองลงมาคือทวีปยุโรปและลาตินอเมริกา ด้วยสัดส่วนร้อยละ 24.8 และร้อยละ 23.0 ตามลำดับ ขณะที่ทวีปเอเชียอยู่ในอันดับ 4 ที่ร้อยละ 9.6

จากสถานการณ์การทำเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่าประเทศไทยมีจำนวน

พื้นที่ปลูกเกษตรอินทรีย์รวมทั้งสิ้น ประมาณ 210,000 ไร่ หรือคิดเป็นสัดส่วนพื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์ไม่ถึงร้อยละ 0.15 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดของประเทศที่มีอยู่กว่า 150 ล้านไร่ ซึ่งนับว่ายังน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆที่มา (ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย บจก, 2550)

ปัจจุบัน มูลค่าการซื้อขายผลิตภัณฑ์อาหารอินทรีย์ทั่วโลกมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่อง โดยมีอัตราเติบโตอยู่ที่ร้อยละ 10-20 ต่อปีมูลค่าตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั่วโลกอยู่ที่ระดับ 65,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐเนื่องจากกระแสพฤติกรรมของคนทั่วโลกที่หันไปนิยมบริโภคอาหารที่ผลิตตามวิถีธรรมชาติมากขึ้น

ตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยเป็นตลาดที่ผู้ผลิตสามารถเป็นผู้กำหนดราคาและทิศทางในการทำการตลาดได้ค่อนข้างมากหรือ

อาจเรียกได้เป็นตลาดของผู้ผลิตรายการผลิตก็มี แนวโน้มสูงกว่าราคาสินค้าเกษตรทั่วไปประมาณ 20-50% ช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์คือซูเปอร์มาร์เก็ตขนาดใหญ่ ส่วนซูเปอร์มาร์เก็ตขนาดกลางและเล็กในปัจจุบันเริ่มขยายการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น การส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเป็น 5,000 ล้านบาท หรือขยายตัวเกือบ 40% สินค้าเกษตรอินทรีย์ส่งออกที่สำคัญได้แก่ข้าวและผลิตภัณฑ์จากข้าวผัก/ผลไม้สด เช่น กล้วยหอมหน่อไม้ฝรั่งกระเจี๊ยบเขียว สับปะรดชิงสมุนไพรมะลิสดพันธุ์ผู้ผลไมแปรรูป เป็นต้น ตลาดหลักของสินค้าอินทรีย์ไทยประกอบด้วยอเมริกา (ข้าวผลไม้แปรรูปเครื่องดื่ม) ยุโรป (ผักและผลไม้) กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย (ข้าวโพดฝักอ่อนหน่อไม้ฝรั่งชากาแฟ) เอเชีย (ข้าวผลไม้ฝักอินทรีย์) ซึ่งประเทศไทยได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งผลิตที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือภาคเกษตรอินทรีย์ของไทยแม้จะมีขนาดเล็กแต่ก็มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไทยส่งออกมากประกอบด้วยข้าวหอมมะลิมีสัดส่วนการส่งออกร้อยละ 68 รองลงมาเป็นกลุ่มผักสดส่วนร้อยละ 12 กลุ่มผลไม้สดส่วนร้อยละ 8 ชาสดส่วนร้อยละ 8 ที่เหลือเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรและอื่น ๆ ร้อยละ 4 ตามลำดับ (เสาวคนธ์ ศรีบริกิจ, 2552)

จากการศึกษาวิจัยพบว่า เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยมีจุดเริ่มต้นหลังจากเกิดปัญหานี้สินของเกษตรกร และที่สำคัญ คือปัญหาสุขภาพจากการได้รับสารเคมีที่ใช้ในการเกษตร ลักษณะการทำเกษตรอินทรีย์ในระยะแรกจึงเป็นลักษณะของกลุ่มคนที่เริ่มหันมาทำการเกษตรแบบยั่งยืนในรูปแบบต่าง ๆ แล้วประสบความสำเร็จเป็นที่ได้รับการยอมรับ แล้วจึงมีการเผยแพร่องค์ความรู้กันในหมู่ผู้สนใจ จึงทำให้การทำเกษตรอินทรีย์มีการขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป อยู่ในวงจำกัด

การทำเกษตรอินทรีย์เป็นสิ่งที่ภาครัฐให้การสนับสนุนและส่งเสริมมาในระยะหนึ่ง แต่

เนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญหลาย ๆ ประการที่เกี่ยวข้องกับทั้งภาคการผลิต และการตลาด ของการทำเกษตรอินทรีย์ จึงทำให้เกษตรกรเพียงบางส่วนที่สนใจ และปรับเปลี่ยนการทำเกษตรเคมี เป็นเกษตรอินทรีย์

ในด้านการผลิตเกษตรอินทรีย์ยังเป็นการผลิตในลักษณะขนาดเล็ก การทำเกษตรอินทรีย์มีความเสี่ยงจากความเสียหายของผลผลิตสูง เนื่องจากการไม่ใช้สารเคมี ทำให้ปริมาณผลผลิตต่อไร่ต่ำและมีต้นทุนการผลิตสูง ขณะที่เกษตรกรยังมีการผลิตอาหารอินทรีย์เพียงไม่กี่ชนิด รวมถึงมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ไทยเอง ยังไม่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการค้าขายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดต่างประเทศ ที่ถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อระบบเกษตรอินทรีย์ (ศุภณีย์วิชัย กสิกรไทย, 2550)

แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่ภาครัฐพยายามจัดการคือ การเร่งขยายพื้นที่เพาะปลูกเกษตรอินทรีย์ให้กว้างขวางขึ้น ตลอดจนส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง และพยายามทำให้ราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์ต่ำลง โดยการที่ภาครัฐเร่งส่งเสริมการผลิตสินค้าตามความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลายมากขึ้น ในการส่งเสริมดังกล่าว มีการดำเนินนโยบายหลากหลายรูปแบบ โดยมากเป็นนโยบายที่มีมุ่งส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรเกิดความสนใจ เข้าใจ และเรียนรู้เพื่อที่จะหันมาทำเกษตรอินทรีย์มากขึ้น ซึ่งล้วนแต่ต้องอาศัยทรัพยากร ทั้ง เงิน บุคลากร และเวลาในการดำเนินการ ในการส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรที่ทำเกษตรเคมี หันมาให้ความสนใจทำเกษตรอินทรีย์

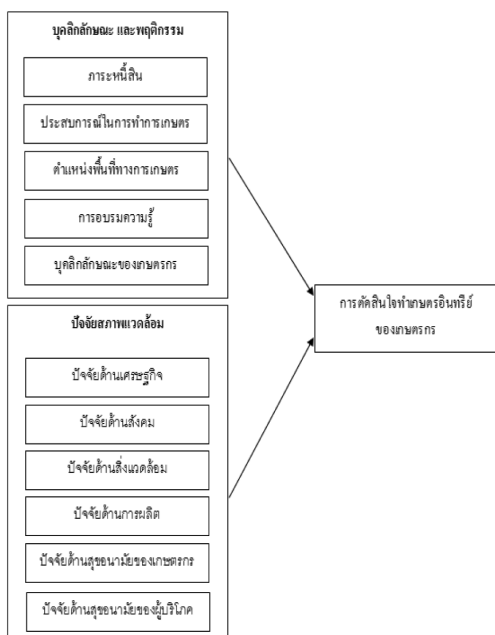
ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพล หรือเป็นตัวกำหนด ที่ทำให้เกษตรกรตัดสินใจทำเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วยปัจจัยจากตัวเกษตรกร ปัจจัยสภาพแวดล้อมของพื้นที่ โดยในการศึกษาค้นคว้าเป็นการศึกษาในพื้นที่เฉพาะ ในเขตตำบลแม่แฝก

ซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยหลักของคณะเศรษฐศาสตร์ ซึ่งได้มีการสำรวจปัญหาและความต้องการของการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่แฝก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพทางการเกษตร ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของตำบลแม่แฝกอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่แฝกอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย บุคลิกลักษณะ และพฤติกรรมของเกษตรกร และปัจจัยสภาพแวดล้อมของเกษตรกร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ แนวคิดทุนทางสังคม แนวคิดวัฒนธรรมชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นแนวคิดเกี่ยวกับความรู้แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติและแนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับซึ่งทำให้ได้ตัวแปรในการศึกษาประกอบด้วย

บุคลิกลักษณะและพฤติกรรมของเกษตรกร โดยมีตัวชี้วัดประกอบด้วย ภาระหนี้สิน ประสบการณ์ในการทำเกษตร ตำแหน่งพื้นที่ทางการเกษตร การอบรมความรู้ และบุคลิกลักษณะของเกษตรกร ในขณะที่ปัจจัยสภาพแวดล้อมของเกษตรกร โดยมีตัวชี้วัดประกอบด้วย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านการผลิต ปัจจัยด้านสุขอนามัยของเกษตรกร และ ปัจจัยด้านสุขอนามัยของผู้บริโภค ดังที่ได้นำเสนอตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาคือเกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่แฝก โดยในปัจจุบัน มีจำนวนเกษตรกรที่ทำการเกษตร 1,011 ครัวเรือน (เทศบาลตำบลแม่แฝก, 2556) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 287 ราย โดยผู้วิจัยจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก การเลือกตัวอย่างแบบสะดวกสบาย (Convenience Sampling) เป็นการเลือกแบบไม่มีกฎเกณฑ์ โดยอาศัยความสะดวกของผู้วิจัยเป็นหลัก โดยผู้วิจัยจะเลือกเก็บจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความสะดวก สามารถให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งได้แก่แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร ข้อคำถามจะมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด และปลายปิด จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำเกษตร และเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ข้อคำถามจะมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด และปลายปิด จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตทางการเกษตร ข้อคำถาม จะมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด มีข้อคำตอบ ในลักษณะ Rating scale 5 อันดับ ตั้งแต่อันดับที่ 1 ถึง 5 โดย 1 หมายถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่งจำนวน 25 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการทำการเกษตรของเกษตรกร โดยข้อคำถามจะมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งประกอบด้วย เอกสาร รายงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเช่น แผนปฏิบัติงาน ราย 3 ปี ราย 5 ปี ของเทศบาลตำบล แม่แฝก และรายงานการศึกษาความเป็นไปได้ และความต้องการของชุมชนตำบลแม่แฝก อำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะลงพื้นที่เก็บข้อมูลพร้อมกับนักศึกษาช่วยวิจัย โดยสุ่มตัวอย่างที่จะเป็นตัวแทนของประชากรในพื้นที่ โดยการสุ่มแบบสะดวก ซึ่งจากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ ข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามทั้งสิ้น 198 รายคิด เป็นอัตราตอบกลับ (Response Rate) ร้อยละ 69 จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณทั้งสิ้น 287 ราย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้สถิติบรรยาย (Descriptive statistics) โดยการวิเคราะห์จะแบ่งตามลักษณะของข้อมูล ประกอบด้วย

1) ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงกลุ่ม ได้แก่

ข้อมูลแบบนามบัญญัติ และ ข้อมูลระดับเรียงอันดับ ผู้วิจัยจะเลือกใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (ค่าความถี่ และร้อยละ) ในการอธิบายถึงผลที่ได้จากการศึกษา

2) ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ข้อมูลแบบระดับช่วง และ ข้อมูลระดับอัตราส่วน ผู้วิจัยจะเลือกใช้วิธีการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Central Tendency) (ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลในส่วนที่เป็นความคิดเห็น ผู้วิจัยจะทำการกำหนดวิธีการแปลค่า โดยผู้วิจัย จะกำหนดให้คะแนนประจำแต่ละระดับตามระดับของความเข้มข้นแล้วหาค่าเฉลี่ยและนำค่าเฉลี่ยไปเทียบเกณฑ์การแปลความหมาย ตามเกณฑ์ที่กำหนดของ บุญชม ศรีสมหมาย (2535) ผู้วิจัยได้เลือกใช้ เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบที่ 3 ซึ่งมีความเหมาะสมในเรื่องของช่วงคะแนนที่เท่ากัน และ วิธีในการตัดเศษทศนิยม โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
3.51 - 4.50	เห็นด้วยมาก
2.51 - 3.50	เห็นด้วยปานกลาง
1.51 - 2.50	เห็นด้วยน้อย
1.00 - 1.50	เห็นด้วยน้อยที่สุด

3) การสรุปข้อคิดเห็นที่เป็นคำถามปลายเปิด ในแบบสอบถามตอนที่ 4 เพื่อนำมาเขียนบรรยายต่อไป

4) การทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยจะใช้สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) โดยใช้ การวิเคราะห์การถดถอยแบบโลจิสติก (Binary Logistic Regression Analysis) ซึ่งเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยที่ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ ที่มีได้เพียง 2 ค่า (dichotomy or binary variable) โดยวัตถุประสงค์หลักของการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก มี 2 ข้อ (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2546: 2551) ประกอบด้วย 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม พร้อมทั้งศึกษา

ระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัว กับตัวแปรตามหรือศึกษาว่าตัวแปรอิสระตัวใดบ้าง มีอิทธิพลหรือผลกระทบต่อตัวแปรตามและตัวแปรอิสระตัวใดที่มีผลกระทบต่อตัวแปรตามมากที่สุด 2) เพื่อพยากรณ์โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ โดยการใช้สมการที่สร้างขึ้นด้วยปัจจัยหรือตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามที่ได้จากการศึกษาโดยผู้วิจัย ได้กำหนดสัญลักษณ์ของตัวแปร ดังนี้ ภาชนะนี้สินคร์วเรือน = DEP ประสบการณ์ในการทำการเกษตร = EXP ตำแหน่งพื้นที่ทางการเกษตร = POSI การอบรมความรู้ = TRAIN ลักษณะอุปนิสัยที่เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ = CHALA ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ = ECONO ปัจจัยด้านสังคม = SOCIAL ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม = ENVIR ปัจจัยด้านการผลิต = PRODU ปัจจัยด้านสุขอนามัยของเกษตรกร = FHEAL และ ปัจจัยด้านสุขอนามัยของผู้บริโภค = CHEAL

ผลการศึกษา

ลักษณะทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกร

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 51 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา หรือต่ำกว่า สถานภาพแต่งงานแล้ว ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่มีสถานะผู้นำภายในชุมชนมีลักษณะของครัวเรือนดังนี้ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 3-4 ราย เป็นวัยแรงงานจำนวน 2-3 ราย อยู่ในวัยเรียนจำนวน 1-2 ราย และมีผู้สูงอายุไม่สามารถช่วยเหลือจำนวน 1 ราย การประกอบอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพหลักด้านการเกษตรในลักษณะการทำเกษตรผสมผสาน มีอาชีพเสริมคือรับจ้าง มีรายได้โดยเฉลี่ยจากอาชีพหลัก 72,212.57 บาทต่อปี การทำการเกษตรส่วนใหญ่ทำในพื้นที่ของตนเอง ขณะที่พบว่าส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินและมีความสามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลา และมีรายได้เสริมจากด้านอื่น ๆ เฉลี่ยอยู่ที่ 19,871.43 บาทต่อปี

พฤติกรรมกรรมการทำการเกษตร และเกษตรกรอินทรีย์

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรโดยเฉลี่ย 16 ปี ขณะที่มีผู้ทำเกษตรอินทรีย์มีระยะเวลาทำมาแล้วโดยเฉลี่ย 6 ปี จากจำนวนผู้ทำการเกษตรทั้งหมด พบว่า ร้อยละ 86.9 มีการทำเกษตรเคมี และมีเพียงร้อยละ 13.1 ทำการเกษตรแบบอินทรีย์ ลักษณะกรรมการทำการเกษตร พบว่า มีการทำการเกษตรเคมีมากที่สุด รองลงมาคือทำเกษตรเคมีและเกษตรอินทรีย์ควบคู่กัน

การทำเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่จะเป็นการปลูกพืชผักมากที่สุด ขณะที่การทำเกษตรเคมีจะเป็นการปลูกข้าวนาปี/นาปรัง มีระยะทางห่างจากพื้นที่อยู่อาศัยประมาณ 2.79 กิโลเมตร พื้นที่ในการทำเกษตรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบมีลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย โดยใช้แหล่งน้ำจากชลประทานในการทำการเกษตร

แหล่งความรู้ที่ใช้ในการทำการเกษตรส่วนใหญ่ได้มาจากการอบรมจากหน่วยงานเกษตรของภาครัฐ การหาความรู้เพิ่มเติมในการทำการเกษตรมักจะใช้วิธีพูดคุยปรึกษาหารือกับเพื่อนบ้านและมีความถี่ในการค้นหาความรู้โดยทำเป็นประจำทุกเดือน

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการผลิตทางการเกษตร

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการผลิตทางการเกษตรจำนวน 6 ปัจจัย พบว่า ทั้ง 6 ปัจจัยมีผลต่อการกำหนดการผลิตทางการเกษตรของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม (นิเวศพื้นที่) ปัจจัยสุขอนามัยของผู้บริโภค ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านการผลิต และปัจจัยด้านสุขอนามัยของเกษตรกร โดยมีรายละเอียดของแต่ละปัจจัยดังนี้

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่าจะพิจารณาถึงต้นทุนการผลิตก่อนที่จะพิจารณาถึงราคาขายผลผลิตเสมอเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด

ปัจจัยด้านสังคม พบว่าการรวมกลุ่ม การสร้างความร่วมมือระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกพืชชนิดเดียวกันเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด

ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม (นิเวศพื้นที่) พบว่าการปรับปรุงบำรุงดิน ที่เป็นหัวใจหลักของการทำการเกษตรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด

ปัจจัยด้านการผลิตพบว่าความต้องการของตลาดเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด

ปัจจัยด้านสุขอนามัยของเกษตรกร พบว่าการคำนึงถึงสุขภาพของตัวเกษตรกรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด

ปัจจัยด้านสุขอนามัยของผู้บริโภคพบว่าการคำนึงถึงสุขภาพของผู้บริโภคเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด

ลักษณะอุปนิสัยของเกษตรกร

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีลักษณะอุปนิสัยดังนี้ เป็นผู้มีความมั่งคั่ง อดออม ชอบแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาการทำการเกษตร ชอบแบ่งปันความคิดเห็น ความรู้ และมีความเป็นผู้นำ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากตารางที่ 1 สามารถวิเคราะห์ผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

EXP หรือ ประสบการณ์ในการทำการเกษตรซึ่งมีค่า 0.929 โดยจากผลการวิเคราะห์สามารถแปลความหมายได้ว่า เมื่อเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะทำการผลิตทางการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ลดลง 0.929 เท่า หรือลดลงร้อยละ 48.40 (มาจาก $(0.92-1)*100$)

POSI หรือ ตำแหน่งพื้นที่ทางการเกษตรของเกษตรกรซึ่งมีค่า 5.007 โดยจากผลการวิเคราะห์สามารถแปลความหมายได้ว่า เมื่อเกษตรกรมีตำแหน่งพื้นที่ทางการเกษตรในบริเวณที่อยู่อาศัย จะทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะทำการผลิตทางการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ เพิ่มขึ้น 5.007 เท่า เมื่อเทียบกับเกษตรกรมีตำแหน่งพื้นที่ทางการเกษตรนอกบริเวณที่อยู่อาศัย หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ

400 (มาจาก $(5.00 - 1)*100$)

CHALA หรือ ลักษณะอุปนิสัยที่เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ซึ่งมีค่า 5.678 โดยจากผลการวิเคราะห์สามารถแปลความหมายได้ว่า เมื่อเกษตรกรมีลักษณะอุปนิสัยที่เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะทำการผลิตทางการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น 5.678 เท่า หรือ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 467.80 (มาจาก $(5.67- 1)*100$)

SOCIAL หรือ ปัจจัยทางด้านสังคมซึ่งมีค่า 0.195 โดยจากผลการวิเคราะห์สามารถแปลความหมายได้ว่าเมื่อเกษตรกรมีปัจจัยทางสังคมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะทำการผลิตทางการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ลดลง 0.195 เท่า หรือ ลดลงร้อยละ 80.50 (มาจาก $(0.19 - 1)*100$)

PRODU หรือ ปัจจัยด้านการผลิตซึ่งมีค่า 4.465 โดยจากผลการวิเคราะห์สามารถแปลความหมายได้ว่าเมื่อเกษตรกรมีปัจจัยทางการผลิตเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะทำการผลิตทางการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น 4.465 เท่า หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 346 (มาจาก $(4.46- 1)*100$)

CHEAL หรือ ปัจจัยด้านสุขอนามัยของผู้บริโภคซึ่งมีค่า 0.372 โดยจากผลการวิเคราะห์สามารถแปลความหมายได้ว่าเมื่อเกษตรกรมีปัจจัยทางด้านสุขอนามัยของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะทำการผลิตทางการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ ลดลง 0.372 เท่า หรือลดลงร้อยละ 63 (มาจาก $(0.37- 1)*100$)

ในการทดสอบความเหมาะสมของ Model (Goodness of fit) หรือ $-2 \log \text{likelihood}$ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 105.233 โดยค่ายิ่งมาก ตัวแบบยิ่งมีความเหมาะสม

ในการทดสอบความเหมาะสมของ Model Nagelkerke R Square มีค่าเท่ากับ 0.377 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดที่อยู่ในสมการ

ในขั้นตอนสุดท้าย สามารถอธิบายการที่เกษตรกร จะทำการผลิตทางการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ ได้ร้อยละ 37.7

ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการ พยากรณ์พบว่า สมการพยากรณ์กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ ได้ทำการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ จำนวน 169 ราย สมการทำนายถูกต้องร้อยละ 98.8 คือทำนายว่าไม่ ได้ทำการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ จำนวน 167 ราย และทำนายว่าทำการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์

จำนวน 2 ราย ในขณะที่ สมการพยากรณ์กลุ่ม เกษตรกรที่ทำการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ จำนวน 25 ราย สมการทำนายถูกต้องร้อยละ 40.0 คือ ทำนายว่าทำการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ จำนวน 10 ราย และทำนายว่าไม่ได้ทำการผลิตแบบเกษตร อินทรีย์ จำนวน 15 ราย สรุปโดยรวม สมการดังกล่าวสามารถทำนาย หรือพยากรณ์ได้ถูกต้อง ร้อย ละ 91.2 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 แสดงผลที่ได้จากการวิเคราะห์ Logistic Regression

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Wald	Sig	Exp(B)
Constant	-6.087	2.573	5.594	.018*	0.002
DEP	-0.663	0.553	1.438	.230	0.516
EXP	-0.073	0.030	5.937	.015*	0.929
POSI	1.611	0.590	7.454	.006*	5.007
TRAIN	1.068	0.567	3.552	.059	2.910
CHALA	1.737	0.571	9.250	.002*	5.678
ECONO	-0.846	0.544	2.418	.120	0.429
SOCIAL	-1.634	0.645	6.425	.011*	0.195
ENVIR	0.233	0.518	0.204	.652	1.263
PRODU	1.496	0.677	4.890	.027*	4.465
FHEAL	1.163	0.639	3.317	.069	3.201
CHEAL	-0.989	0.401	6.094	.014*	0.372
-2 Log Likelihood	105.233				
Cox & Snell R Square	0.202				
Nagelkerke R Square	0.377				

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 2 แสดงการประเมินความถูกต้องของการพยากรณ์ของแบบจำลอง

ค่าจริง (Actual Value)	ค่าการทำนาย (Predicted Value)		
	เกษตรกรที่ไม่ทำเกษตรอินทรีย์	เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์	เปอร์เซ็นต์การนำนายถูก
เกษตรกรที่ไม่ทำเกษตรอินทรีย์	167	2	98.8
เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์	15	10	40.0
	รวม		91.2

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่าประสบการณ์ในการทำการเกษตรของเกษตรกรที่เพิ่มมากขึ้นจะทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะทำการผลิตทางการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ลดลงประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้นนั้นถือได้ว่าเป็นความรู้ของเกษตรกรที่เป็นความรู้ที่ได้จากการสัมผัส การเห็น การได้ยิน การจับต้อง การสังเกต (Empirical Knowledge) (กิติมา ปรีดีดิลก, 2526) ซึ่งตรงกับความหมายของความรู้ที่เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์และโครงสร้างที่เกิดจากการศึกษา ค้นคว้าหรือความรู้ที่เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของที่ได้จากการสังเกต และประสบการณ์ (Carter, 1978) ประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกรถือได้ว่าเป็นขั้นแรกคือ ขั้นความรู้ (Knowledge) ของกระบวนการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรม (Roger&Shoemaker, 1971) เป็นขั้นที่รับรู้และทราบวิธีการทำเกษตรอินทรีย์และเข้าใจในวิธีการทำนั้น แต่ในขั้นนี้ยังไม่มีการยอมรับในวิธีการทำเกษตรอินทรีย์ดังกล่าว ซึ่ง Roger&Shoemaker ได้อธิบายถึงการยอมรับนวัตกรรมใหม่ต้องมี 4 ขั้นตอน ดังนั้นหากหน่วยงานภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้องในการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ควรจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนการยอมรับต่ออีก 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นชักชวน ขั้นตัดสินใจ และขั้นยืนยัน ซึ่งในขั้นตอนสุดท้ายคือขั้นตอนยืนยันนั้นเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้ระยะเวลาและมีข้อมูลที่สนับสนุนการตัดสินใจ ซึ่งการยอมรับจะเกิดขึ้นช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำเกษตรอินทรีย์ ความยุ่งยากซับซ้อนในการปรับเปลี่ยนจากเกษตรเคมีเป็นเกษตรอินทรีย์ และขนาดของฟาร์มหรือสวนไร่ ที่เกษตรกรเป็นเจ้าของ (ปีทมาพร ไคร์วานิช, 2551) และจากการศึกษาของ ชำรงค์ พันธุตะ (2550) ทำให้สนับสนุนว่าสาเหตุที่เกษตรกรมีแนวโน้มไม่ปรับเปลี่ยนเป็นการทำเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากขาดความรู้อย่างถ่องแท้ในการดำเนินการ สาเหตุของการขาดความรู้

เนื่องจากในช่วงเริ่มต้นของการดำเนินการเกิดจากการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์โดยทางราชการ ขณะที่เกษตรกรที่มีพื้นที่ในการทำเกษตรอินทรีย์อยู่ภายในบริเวณที่อยู่อาศัยจะทำให้เกษตรกรมีโอกาสทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์มีความสอดคล้องกับความเห็นของ (ปีทมาพร ไคร์วานิช, 2551) ซึ่งกล่าวว่าสภาพทางภูมิศาสตร์พื้นที่ที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการผลิตมากกว่าจะมีผลทำให้เกิดแนวโน้มในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เร็วกว่าและในปริมาณที่มากกว่าหรือกล่าวได้ว่า มีความเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สะสมขึ้นมาจากประสบการณ์ของชีวิต สังคม และในสภาพแวดล้อมและถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งความเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นภูมิปัญญาที่มาจากประสบการณ์จริง จึงมีความเป็นบูรณาการสูง ทั้งในเรื่องของกายใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (ประเวศ วะสี, 2541)

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเกษตรกรมีปัจจัยทางสังคมเพิ่มขึ้น จะทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะทำการผลิตทางการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ลดลงมีความสอดคล้องกับความเห็นของ (ปีทมาพร ไคร์วานิช, 2551) ที่ได้เสนอสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีทางการเกษตรกล่าวว่าสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมมวลชนที่อยู่ในชุมชนหรือสังคมที่รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีเก่า ๆ อย่างเคร่งครัดมากกว่ามีลักษณะการแบ่งชนชั้นทางสังคมอย่างเด่นชัดกว่ามีลักษณะการทำงานเพื่อส่วนรวมน้อยกว่ามีค่านิยมและความเชื่อที่เป็นอุปสรรคต่อการนำเปลี่ยนแปลงมากกว่ามีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ช้าลงและยอมรับในปริมาณที่น้อยกว่า และสอดคล้องกับการศึกษาของ ชำรงค์ พันธุตะ (2550) พบว่าเริ่มต้นของการดำเนินการเกิดจากการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์โดยทางราชการ โดยไม่ได้เกิดจากความต้องการที่แท้จริงจากกลุ่มเกษตรกร จึงอาจทำให้ขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม โดยเฉพาะเมื่อโครงการดัง

กล่าวสั้นที่สุดลง เพราะเกษตรกรยังขาดองค์ความรู้ที่จะดำเนินการด้วยตนเอง ข้อมูลต่าง ๆ ยังคงต้องพึ่งพาภาครัฐ เช่น พันธุ์ที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก ความต้องการของตลาดต่อพืชผักที่ปลูก รวมถึงวิธีการผลิตสมุนไพรที่ใช้ในการกำจัดศัตรูพืชเป็นต้นมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ สายัณห์ กุลวงศ์ (2547) และ วิฑูรย์ ดาสีทอง (2551) พบว่า เงื่อนไขด้านสังคม ได้แก่ นโยบายกระแสหลักของรัฐ ผู้นำกลุ่ม/ชุมชน สุขภาพของคนในชุมชน ระบบเครือญาติและเพื่อนบ้าน การรับรู้และการยอมรับ การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมีผลต่อการปรับเปลี่ยนการเกษตรจากเคมีเป็นเกษตรอินทรีย์

เกษตรกรมีปัจจัยทางด้านการผลิตเพิ่มขึ้นจะทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะทำการผลิตทางการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ สายัณห์ กุลวงศ์ (2547) ที่พบว่า เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ต้นทุนการผลิตระดับรายได้ การตลาด ภาวะหนี้สิน มีผลต่อการปรับเปลี่ยนการเกษตรจากเคมีเป็นเกษตรอินทรีย์ซึ่งเป็นไปประโยชน์ที่ได้จากการทำเกษตรอินทรีย์ถึงแม้ว่าในช่วงระยะเริ่มต้นเกษตรอินทรีย์อาจไม่สามารถตอบสนองความต้องการทั้งด้านผลผลิตและรายได้ แต่ในระยะความมั่นคงด้านอาหารและรายได้เป็นตัวเงินจะมีอย่างสม่ำเสมอ เพราะเทคนิค วิธีการผลิต และการจัดการทรัพยากรแบบเกษตรกรรมยั่งยืน ช่วยให้เกษตรกรลดภาระค่าใช้จ่ายอีกด้วย เช่น ค่าปุ๋ยเคมี ค่าสารเคมีต่างๆ ค่าน้ำมัน ค่าอาหาร เป็นต้น ส่วนรายได้จะมาจากการขายผลผลิตที่เกินความต้องการบริโภคในครอบครัวและเกษตรกรมีอิสระในการกำหนดชนิดสินค้าและราคาที่จะขาย ไม่ต้องอาศัยพ่อค้าคนกลาง (มูลนิธิกรีนเน็ต, 2557) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหากเกษตรกรที่ผ่านช่วงระยะเริ่มต้นในการปรับเปลี่ยนมาได้จะเกิดผลตอบแทนที่สูงขึ้นจากปัจจัยการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์มากกว่าเคมี

ความห่วงใยในสุขภาพอนามัยของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นจะทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะทำการผลิต

ทางการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ลดลง มีความสอดคล้องกับการวิถีการปรับเปลี่ยนจากการทำเกษตรเคมีเป็นเกษตรอินทรีย์เนื่องจากในระยะเริ่มต้นของการปรับเปลี่ยนรายได้ที่เข้ามาสู่เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ยังคงมีน้อย อาจทำให้เกษตรกรในบางส่วนมีความลังเลและมีความอดทนต่อการปรับเปลี่ยนน้อยประกอบกับการลักษณะของพื้นที่การผลิตบางพื้นที่อาจจะไม่มีความเหมาะสมในการทำเกษตรอินทรีย์ ถึงแม้ว่าเกษตรอินทรีย์ (Organic Agriculture) เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต และได้ผลผลิตที่เป็นที่ต้องการของตลาด โดยการพยายามประยุกต์ใช้ธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดการใช้ปัจจัยการผลิตภายนอกและหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ ซึ่งวิธีการทำเกษตรแนวนี้จะไม่เป็นอันตรายต่อทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามโอกาสที่เกษตรกรจะปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรอินทรีย์ก็ยังคงมีแนวโน้มที่ดีอยู่ อันเนื่องมาจากตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยยังเป็นตลาดของผู้ผลิต คือการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังมีจำนวนอยู่น้อย ผู้ผลิตสามารถเป็นผู้กำหนดการตลาดได้ค่อนข้างมากราคาผลผลิตก็มีแนวโน้มสูงกว่าราคาสินค้าเกษตรทั่วไปประมาณร้อยละ 20 - 50 การที่ระดับราคาสูงกว่าสินค้าทั่วไปนี้ ไม่ได้เป็นเพราะว่ามีปริมาณการผลิตต่ำกว่าความต้องการของตลาดเท่านั้น แต่เนื่องจากเกษตรอินทรีย์จะต้องมีหลักประกันในเรื่องราคาผลผลิตที่ยุติธรรม ต่อผู้ผลิต จึงทำให้ต้นทุนการผลิตเกษตรอินทรีย์ค่อนข้างสูงกว่าการผลิตทั่วไป อย่างไรก็ตามการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคจะยอมรับราคาผลผลิตที่สูงไม่เกินร้อยละ 15 - 20

การทำเกษตรแบบเคมีเกษตรกรรมมีความกังวลถึงปัญหาสุขภาพของตนเองและปัญหาดินเสื่อมโทรมที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการเพาะปลูกมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ทองเหมาะ แจ่มแจ้ง (2554) ที่เห็นว่าการใช้สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชในไร่นาจะทำให้เกษตรกรผู้ผลิตได้รับสารพิษโดยตรงจากการสัมผัสดังกล่าว ซึ่งสารเคมีดัง

กล่าวถึงส่งผลกระทบต่อปัญหาดินเสื่อมโทรม ทำให้ดินไม่มีความร่วนซุย อากาศถ่ายเทในดินลดลงและดินมีความแข็งมากขึ้น การใช้สารเคมียังส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตของเกษตรกรโดยตรงอันเนื่องมาจากเพิ่มปริมาณสารเคมีในแต่ละปีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้ปริมาณผลผลิตเติบโต ดังนั้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำเกษตรของเกษตรกรที่หันมาทำเกษตรอินทรีย์จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ตามหลักการสำคัญของการทำเกษตรอินทรีย์ที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพของรวมทั้งของดิน พืช สัตว์ และมนุษย์ ประกอบกับประโยชน์อันเกิดจากเกษตรอินทรีย์ที่ช่วยฟื้นฟูระบบนิเวศให้กลับคืนสู่สภาพสมดุล และทำให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบทางการผลิตเชิงเดี่ยวมาสู่การปลูกพืชมากมายหลายชนิด ผสมผสานการเลี้ยงสัตว์ที่เกื้อกูลประโยชน์ซึ่งกันและกัน (มูลนิธิกรีนเน็ต, 2557)

สรุป

จากการศึกษาคั้งนี้มีสรุปได้ว่าการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรมีปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีการทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันก็พบถึงปัจจัยที่มีแนวโน้มต่อการทำเกษตรอินทรีย์ลดลงได้เช่นเดียวกัน ปัจจัยส่งเสริมให้เกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นมีดังนี้ พื้นที่ทางการเกษตรอินทรีย์ที่อยู่ในบริเวณที่อยู่อาศัย ลักษณะอุปนิสัยการเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ และการเพิ่มขึ้นของปัจจัยทางด้านการผลิต ส่วนปัจจัยที่มีแนวโน้มต่อการทำเกษตรอินทรีย์ลดลงมีดังนี้ ประสพการณ์ในการทำเกษตรที่มากขึ้น ปัจจัยทางสังคมที่เพิ่ม และปัจจัยทางด้านสุขอนามัยของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่เฉพาะ คือ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ในการศึกษาเพื่อให้สอดคล้อง

กับการใช้พื้นที่สำหรับการศึกษาวิจัย ที่เป็น Area based ของคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นระบบ และเกิดความยั่งยืน โดยการทำการวิจัย ที่สามารถบูรณาการกับการให้บริการวิชาการ และการบูรณาการกับการเรียนการสอนของคณะเศรษฐศาสตร์ ดังนั้นผลการศึกษาที่ได้จึงยังไม่สามารถอ้างอิงไปยังพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทที่แตกต่างไปจากพื้นที่ดังกล่าว และเพื่อให้ผลการศึกษาดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐและเกษตรกรอย่างแท้จริง จึงควรทำการศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาคั้งนี้เรื่อง ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้บริหารเทศบาลตำบลแม่แฝก และเกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่แฝก ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหารของศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและพยากรณ์ทางการเกษตรที่ได้สนับสนุนและให้เวลาในการทำงานวิจัยให้เสร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการต่อยอดการศึกษาวิจัยในการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรที่สามารถผลิตเกษตรอินทรีย์ได้อย่างเหมาะสม หากการศึกษาคั้งนี้มีความผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

บรรณานุกรม

- กิตติมา ปรีดีติลก. (2527). *ปรัชญาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ประเสริฐการพิมพ์.
- กัลยา วานิชบัญชา. (2546). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแหล่งจุพาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กัลยา วานิชบัญชา. (2551). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: จุพาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองเหมาะ แจ่มแจ่ม. เกษตรกร. สัมภาษณ์. 23 มีนาคม 2554 อ้างถึงใน จีรพร คำพันธ์น้อย. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจผลิตและเลิกผลิตข้าวแบบเกษตรอินทรีย์*. เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธำรงค์ พันธูตะ. (2550). *การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรี*. ธำรงค์ พันธูตะ. ปริญญาโท (ยุทธศาสตร์การพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ประเวศ วัชชี. (2541). *ประชากรมตำบลด*. สำนักพิมพ์มิติน.
- ปัทมาพร ไคร้วานิช. (2551). *ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของเกษตรกรพรหมพิรามต่อการรณรงค์เผาตอซังข้าว*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มูลนิธิกรีนเน็ต. (2557). *หลักการสำคัญของเกษตรอินทรีย์*. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.green-net.or.th/article/1006>. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2557.
- วิฑูรย์ ดาลีทอง. (2551). *เงื่อนไขเชิงซ้อนที่มีผลต่อการปฏิบัติเกษตรกรรมอินทรีย์ :กรณีศึกษาหมู่บ้านเมืองวะ ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศูนย์วิจัยสิทธิกรไทย บจก. (2550). *การเติบโตของตลาดเกษตรอินทรีย์ ในตลาดอาเซียน AEC*. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.ksmecare.com/Article/64/25171/> สืบค้นเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2557.
- สายัณห์ กุลวงศ์. (2547). *การปรับเปลี่ยนการเกษตรเคมีไปเป็นการเกษตรอินทรีย์ เพื่อความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรบ้านป่าไผ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่*.
- เสาวคนธ์ ศรีบริกิจ. (2552). *สถานการณ์เกษตรอินทรีย์*. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.oae.go.th/ewtadmin/ewt/oae_baer/download/article/article_20111013102515.pdf. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2557.
- Carter, V.Q. (1978). *Dictionary of Educaion*. New York: Mc. Grows Hill Book Company.
- Roger and Shoemaker. (1971). *Communication of Innovation: a cross-cultural approach*. New York: The Free Press.

ความเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมของคณาจารย์

Ethical Leadership of Lecturers

ศัจฉนันท์ แก้ววงศ์ศรี,¹ เอกกรินทร์ สังข์ทอง,² ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงค์², ชวลิต เกิดทิพย์²

Sajanun Kheowongsri, Ekkarin Sungtong, Pongsri Vanissupavong, Chawalit Kerdtip

บทคัดย่อ

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของอาจารย์ นับว่าเป็นภารกิจสำคัญของสถาบันอุดมศึกษา ที่มีจุดมุ่งหมาย“การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติ ปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ดังนั้น ผลผลิตของสถาบันอุดมศึกษา จะไปสู่เป้าหมายได้ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือ “อาจารย์” ซึ่งนับว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญและเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการเสริมสร้างผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบและเป็นพลเมืองดีจะต้องมีความเป็น “ผู้นำเชิงจริยธรรม”

คำสำคัญ: จริยธรรม, ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

Abstract

Ethical leadership development of lecturers. It is the mission of higher education institutions. The aim “Education must be for the people of Thailand as a complete human body, mind, intellect, knowledge and integrity, ethics and culture to life, can coexist happily with others” The spirit of education reform in the second decade of higher education institutions will therefore yield a goal. The key role of “Lecturer” ,who is important, and is a direct function of enhancing the students as individuals must have an ethical responsibility and good citizenship. There has to be an “Ethical leadership”

Keywords: Ethical, Ethical Leadership

¹ นักศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, E-mail: ke.sajanun@gmail.com

² อาจารย์ประจำ, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เบอร์โทร 073-337-384

¹ Student, Faculty of Education, Prince of Songkla University

² Lecturer, Faculty of Education, Prince of Songkla University

บทนำ

ชาติกับการศึกษาเป็นสิ่งที่ถูกประสานให้เป็นเนื้อเดียวกันโดยมี “อาจารย์” เป็นผู้ก่อให้เกิดความเป็นชาติโดยกระบวนการที่จะต้องถ่ายทอดความรู้ คนเป็นครูอาจารย์ มีศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานการปฏิบัติของวิชาชีพครู มีหลักการและทฤษฎี มีวิธีการและแนวปฏิบัติ สามารถวิจัยและพัฒนาให้เกิดความรู้ใหม่ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ครูศาสตร์และศึกษาศาสตร์ต่างก็เป็นวิชาที่ว่าด้วยการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพและจริยธรรม ครูศาสตร์จึงไม่ใช่สามัญสำนึก ไม่ใช่การเอาชีวิตของนักศึกษามาลองผิดลองถูกหรือเป็นที่ระบายนามความรู้สักส่วนตน การเป็นครูอาจารย์จึงต้องมี “คุณ” คือประโยชน์ “งาม” คือความประณีตละเอียดอ่อน และมี “ความดี” คือคุณธรรมจริยธรรม

อาจารย์ : มงคลชีวิตของศิษย์

คณาจารย์เปรียบเสมือนแม่พิมพ์ของศิษย์เปรียบเสมือนรากแก้วแห่งการสร้างชาติ เป็นผู้ถ่ายทอดสิ่งที่ “เป็นมงคลต่อชีวิตของลูกศิษย์” ทุกคนต่างเชื่อมั่นอย่างสูงสุดว่าอาจารย์เป็น “อัครวิญ” ที่จะมาช่วยบดเป่าและคลี่คลายปัญหาของสังคมที่เกิดขึ้นทั้งหมด ความเชื่อมั่นเหล่านี้ถูกปลูกฝังไว้ในความเชื่อของคนไทยมาเป็นเวลายาวนาน ซึ่งในอดีตวิถีชีวิตของอาจารย์ถือว่าได้รับการสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์โดยคหบดีดังนั้น คณาจารย์จึงเป็นบุคคลตัวอย่างและมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างปรุ่่งแต่งให้คนมีคุณภาพและมีจริยธรรมตามแบบที่สังคมต้องการดังที่ พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัศน์ (2546) กล่าวไว้ว่า ความดีงามเป็นสิ่งที่มนุษย์บัญญัติขึ้นส่วนจริยธรรมเป็นกรอบในการควบคุมความประพฤติ การเข้าไปอยู่ในกรอบจริยธรรมมิได้หมายความว่าจะเป็นผู้มีจริยธรรม ดังนั้นความเป็นครูมิได้เกิดจากการอบจริยธรรม หากแต่เกิดจากใจที่ผสมผสานเข้ากับจริยธรรมและยินดีประพฤติปฏิบัติตามมิฉะนั้นนั้นความเป็นครูก็จะมีเฉพาะเวลาสอนเท่านั้น การปฏิบัติวิชาชีพครูจึง

มิใช่การปฏิบัติด้วยความรู้สึกว่าเป็นเพียงหน้าที่อย่างเดียวหรือประกอบอาชีพอย่างหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นการปฏิบัติด้วยความรู้สึกที่เต็มเปี่ยมไปด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครูจริง ๆ ดังสะท้อนผ่านบทกลอนบูชาครูของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2558) ว่า

“ใครคือครู ครูคือใคร ในวันนี้
 ใช้อยู่ที่ ปริญญา มหาศาล
 ใช้อยู่ที่ เรียกว่า ครูอาจารย์
 ใช้อยู่ยาวนาน สอนนาน ในโรงเรียน

ครูคือผู้ ชี้นำ ทางความคิด
 ให้รู้ถูก รู้ผิด คิดอ่านเขียน
 ให้รู้ทุกข์ รู้ยาก รู้พากเพียร
 ให้รู้เปลี่ยน แปลงสู่อุสร้งงาน

ครูคือผู้ ยกระดับ วิญญาณมนุษย์
 ให้สูงสุด กว่าสัตว์ เดรัจฉาน
 ปลูกสำนึก สั่งสม อุดมการณ์
 มีดวงมาน เพื่อมวลชน ไซ้ตนเอง

ครูจึงเป็น นักสร้าง ผู้ใหญ่ยิ่ง
 สร้างคนจริง สร้างคนกล้า สร้างคนเก่ง
 สร้างคนให้ ได้เป็นตัว ของตัวเอง
 ขอมอบเพลงนี้มาบูชาครู”

อาจารย์ : ผู้นำเชิงจริยธรรมที่สำคัญ

สถาบันอุดมศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตบัณฑิต โดยต้องผลิตคนที่มีคุณภาพเจริญอกงามด้วยภูมิแห่งปัญญามีจริยธรรม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นถึงแม้ว่าการศึกษาด้านการพัฒนาจริยธรรมไม่ใช่เป็นภารกิจหลักของอาจารย์แต่จำเป็นต้องมีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดพลังการขับเคลื่อนจริยธรรมในการพัฒนาประเทศภายใต้ ความสามัคคีของประชาชนคนไทยที่รู้จักการให้เกียรติ การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเองและผู้อื่น การใช้

เหตุผลทางปัญญาตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาให้เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกันอย่างมั่นคง โดยเฉพาะอาจารย์ซึ่งนับว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญและเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการเสริมสร้างผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบและเป็นพลเมืองดี

การจะพัฒนาคณาจารย์ให้เป็นผู้มีผู้นำเชิงจริยธรรมจึงมีความสำคัญมาก ที่จะต้องให้เกิดขึ้นในตัวคณาจารย์โดยยึดถือจริยธรรมเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต จะใช้เพียงตัวบทกฎหมายเพื่อกำหนดแนวทางให้อาจารย์ประพฤติปฏิบัติคงเป็นไปได้ที่จะถึงจุดหมาย การที่คณาจารย์จะมีวินัยและจริยธรรมให้เป็นที่ยอมรับของศิษย์ ผู้ปกครองและคนในสังคมว่าคณาจารย์เป็นปูชนียบุคคลที่ควรให้ความเชื่อถือและนับถือได้จึงต้องพัฒนาจาก "จิตใต้สำนึก" ของความเป็นอาจารย์ เกิดจากคณาจารย์ต้องรับบทบาทของตนเองว่าควรมีบทบาทอย่างไร รู้ว่าจริยธรรมของอาจารย์มีอะไรบ้าง หากพัฒนาความเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมให้เกิดในตัวอาจารย์คู่กับความรู้ได้ก็จะได้อาจารย์ที่มีความเป็นอาจารย์โดยสมบูรณ์ นอกจากนี้ การปฏิบัติตนอยู่ในกรอบจริยธรรมของคณาจารย์ยังช่วยให้สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่สังคมเชื่อถือได้อย่างสนิทใจจัดที่เป็นมาแต่อดีต เมื่อสังคมมีอาจารย์ดีที่มีทั้งความรู้การพัฒนาประเทศก็ย่อมเป็นไปได้อย่างรวดเร็วมีคุณภาพ

จริยธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสันติสุข ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมีลักษณะเป็นปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กล่าวคือ มีการปฏิบัติต่อกันทั้งทางสร้างสรรค์และบ่อนทำลาย การปลูกฝังจริยธรรมจึงเป็นการสร้างคนให้เป็นคนมีจิตใจประเสริฐสมบูรณ์ขยายขอบเขตคุณงามความดีโอบอ้อมอารีช่วยเหลือผู้อื่นให้พบกับสิ่งดีงาม มีความสุขโดยทั่วกันด้วยความรักและเมตตาธรรม (ประภาศรี สีหอำไพ, 2540) ดังนั้น จริยธรรมจึงเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม ทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานของความประพฤติเป็นสิ่งที่กำหนด

ว่าอะไรควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความดีและความถูกต้องในสังคมมีจุดหมายปลายทางอยู่ที่คุณความดีของสังคมในส่วนรวม การปลูกฝังจริยธรรมจึงควรหล่อหลอมควบคู่ไปกับวิชาความรู้ตั้งแต่เบื้องต้นโดยมุ่งไปที่เด็กที่กำลังเติบโตเป็นกำลังในอนาคตของชาติบ้านเมือง ดังเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545-2559 และการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง กำหนดให้จัดการศึกษามีจุดมุ่งหมายและมีหลักการกำหนดไว้ในมาตรา 6 ว่า "การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข" โดยยึดการจัดการศึกษาให้เป็นคนดีมีจริยธรรมในหมวด 4 มาตรา 23 ซึ่งเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของผู้เรียนในแต่ละระดับ และมาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ดังนั้น จริยธรรมของอาจารย์เป็นสิ่งสำคัญเปรียบเสมือนหัวใจของการเป็นอาจารย์ ทั้งนี้เพราะในฐานะที่คณาจารย์เป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคม จำเป็นที่จะต้องเป็นผู้มีจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่น ๆ ที่ครูมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้สอนคน สร้างคนและพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า รวมทั้งมีภาพลักษณ์ที่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ทั้งศิษย์และ

บุคคลทั่วไป อาจารย์จึงต้องเป็นผู้มีพันธกิจในการสร้างจริยธรรมในตนเองให้เหมาะสมน่ายกย่องเสียก่อนที่จะไปสอนและสร้างคนดีให้ประเทศชาติต่อไป ในฐานะ “บุชเนียบุคคล” จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่อาจารย์จะต้องดำรงตนให้เปรียบพร้อมด้วยจริยธรรมสมดังที่ได้รับการยกย่อง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2554) ให้นิยามคำว่า “จริยธรรม” ว่าหมายถึงธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม และแยกความแตกต่างระหว่างจริยศาสตร์และจริยศึกษาไว้ว่า จริยศาสตร์ (Ethics) หมายถึงปรัชญาสาขาหนึ่งว่าด้วยความประพฤติและการครองชีวิตว่า อะไรดีอะไรชั่ว อะไรถูกอะไรผิด หรืออะไรควรอะไรไม่ควร ส่วนจริยศึกษา (Moral education) หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับความเจริญงอกงามในทางความประพฤติและปฏิบัติตนเพื่อให้อยู่ในแนวทางของศีลธรรมและวัฒนธรรม

พระธรรมปิฎก (2538) อธิบายว่า จริยธรรมเป็นคำที่บัญญัติขึ้นใหม่มาจากจริย+ธรรม โดยคำว่า จริย มาจากรากศัพท์คือ จร แปลว่า เที่ยวไป ดำเนินไป หากแปลความหมายในเชิงนามธรรม แปลว่า ประพฤติ ดำเนินชีวิตครองชีวิตหรือความเป็นอยู่ ดังนั้น คำว่า จริยธรรมจึงแปลว่า ธรรมคือจริยะ หรือหลักแห่งจริยะ หรือหลักแห่งการประพฤติ การดำเนินชีวิต การครองชีวิต ทั้งนี้คำว่าจริยธรรมที่กล่าวโดยทั่วไปมักมีความหมายเดียวกับคำว่า Ethics สำหรับคำว่าศีลธรรม เป็นคำที่บัญญัติขึ้นใหม่ ต้นศัพท์ในภาษาบาลีสันสกฤตระบุคำว่า ศีล หรือศีล เท่านั้น เมื่อรวมกับคำว่าธรรม ศีลธรรม จึงหมายถึงธรรมชั้นศีล และมีความหมายตรงกับขอบเขตของหมวดธรรมที่เรียกว่า ธรรมจริยา ในปัจจุบันกำหนดให้คำว่าศีลธรรมตรงกับ Moral หรือ Morality ในภาษาอังกฤษ

Webster'Ninth New Collegiate Dictionary (1991) ให้ความหมายคำว่า คุณธรรม (Virtue) ว่ามาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า Virtus = Strength, Manliness หมายถึงคุณสมบัติที่

สอดคล้องกับมาตรฐานที่ถูกต้องที่ด้งามและให้ความหมายคำว่า จริยธรรม (Moral) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Moralis = custom - more at MOOD หมายถึงความประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องตามมาตรฐานของความถูกต้องความด้งาม และมีความหมายเหมือนกับคำว่า Ethics ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Ethice หมายถึง หลักจริยธรรมหรือค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลต้องประพฤติปฏิบัติ

Fieser (2004) กล่าวถึง คุณธรรมว่า มีความหมายกว้างกว่าระบบจริยธรรม (Ethical system) คุณธรรมหมายถึง คุณสมบัติด้านพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเมื่อแสดงออกแล้ว มีผลที่เกิดตามมาทำให้ผู้ที่แสดงพฤติกรรมนั้นมีความรู้สึกยินดีตามกรอบของจริยธรรม เมื่อใช้คำว่า คุณธรรมและจริยธรรม รวมกันเรียกว่า คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Moral virtues นอกจากนี้ ในการแยกความแตกต่างระหว่างคุณธรรมจริยธรรม กับ ความสามารถตามธรรมชาติ (Natural abilities) ว่าความสามารถตามธรรมชาติเป็นคุณลักษณะที่ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับจริยธรรม เกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติ และค่อนข้างคงทนเปลี่ยนแปลงได้ยาก ส่วนคุณธรรมจริยธรรมนั้น เป็นคุณลักษณะที่ถูกต้องตามจริยธรรมเกิดขึ้นได้ด้วยความตั้งใจ เป็นคุณลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้ง่ายตามลักษณะการให้รางวัลและการลงโทษ เช่นเดียวกับ ซีรคักดิ์ อัครบวร (2544) กล่าวถึงคุณธรรมและจริยธรรมว่าเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันทั้งในวงการการศึกษา สังคมวิทยา ปรัชญา และศาสนาต่างๆ ไป อย่างไรก็ตาม ความหมายของคุณธรรมนั้นมักจะใช้ในลักษณะที่ครอบคลุมความหมายของจริยธรรมด้วย ทั้งในศัพท์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กล่าวคือ จริยธรรมเป็นการแสดงออกให้ผู้อื่นเห็นคุณธรรมที่อยู่ภายในจิตใจของแต่ละบุคคลนั่นเองซึ่งขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคม ดังนั้น จริยธรรมจึงมีการปรับเปลี่ยนตามสภาพของสังคม ทั้งนี้ขึ้นกับกาลเวลาและสภาพของสังคมนั้น ๆ

จริยธรรมของสังคมไทยมีพื้นฐานมาจากความเชื่อทางศาสนาจะเห็นได้ว่าจริยธรรมมีลักษณะที่สัมพันธ์และขึ้นอยู่กับสภาพสังคม ความเชื่อ ค่านิยม และหลักศีลธรรมของแต่ละบุคคล ดังมีนักวิชาการให้นิยามจริยธรรมไว้ดังนี้

พระเทวินทร์ เทวินโท (2544) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติปฏิบัติที่มีธรรมะเป็นตัวกำกับ ทำนองเดียวกับ สุนทร โคตรบรรเทา (2544) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ศีลธรรมประการหนึ่งและคุณธรรมอีกประการหนึ่งรวมกันเป็นสองประการ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2550) ได้ให้ความหมายจริยธรรมว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วย ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทคือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคมนั้น คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมชมชอบให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประการหนึ่งคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคมเป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัดและผู้กระทำนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่ควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก ประเภทหลังน้อยสอดคล้องกับแนวคิดของมารศรี จันทรศรี (2540) ได้สรุปความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึง การกระทำการประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ทั้งความคิดและเหตุผลที่สอดคล้องกับการปฏิบัติ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องศาสนา แต่เป็นเรื่องที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุน และผู้กระทำเกิดความพอใจและเป็นการนำสันติสุขมาให้แก่สังคมและบุคคลได้ตามแต่กรณีรวมทั้งการกระทำในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหมาย อุดมการณ์ วินัย มารยาท การดำเนินชีวิต ทั้งทางกาย วาจา ใจอย่างถูกต้องเหมาะสม

โดยสรุป จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีต่อตน ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ทั้งความคิดและเหตุต้องสอดคล้องตามกรอบหรือหลักการปฏิบัติอันถูกต้องดีงามเป็นที่ยอมรับของสังคม

แนวคิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

การศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน มีแนวคิดหลักของการพัฒนาไปสู่ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมประกอบไปด้วย ภาวะผู้นำในระบบราชการ ภาวะผู้นำเชิงจิตวิทยาภาวะผู้นำเชิงเหตุผล-เทคนิค ภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพ และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ดังนี้ (Sergiovanni, 1992)

1. ภาวะผู้นำในระบบราชการ เป็นภาวะผู้นำที่ต้องอ้างอิงกับคำสั่ง กฎ ระเบียบ ข้อกำหนด ภาระงาน ความคาดหวังและผลลัพธ์จากกระบวนการกำกับ ติดตามและควบคุม ดังนั้น ผู้นำในระบบราชการ จึงครอบคลุมเพียงพัฒนาการขั้นต่ำสุด ของการพัฒนาจริยธรรม

2. ภาวะผู้นำเชิงจิตวิทยา เป็นภาวะผู้นำที่มีฐานอำนาจจากแรงจูงใจและทักษะเชิงมนุษย์สัมพันธ์ (Human relation skills) คล้ายคลึงกับภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional leadership) ที่มุ่งเน้นการควบคุมและสนับสนุนแนวคิดที่ว่า การให้รางวัลย่อมได้รับผลตอบแทน

3. ภาวะผู้นำเชิงเหตุผล-เทคนิค เป็นภาวะผู้นำที่อำนาจของผู้นำตั้งอยู่บนพื้นฐานทางสังคมวิทยาว่าการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ในโรงเรียนส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมที่มีความซับซ้อนของกระบวนการมากเกินไป ควรอ้างอิงกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้มากขึ้น นอกจากนี้เขายังเชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นลักษณะเฉพาะมากเกินไป จะไม่สามารถเชื่อต่อไปยังผลลัพธ์ที่มีมาตรฐานของผู้เรียนและไม่นำไปสู่การสร้างภาวะผู้นำเชิงเหตุผล-เทคนิค

4. ภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพ (Professional leadership) ภาวะผู้นำดังกล่าวเกิดจากแรงขับที่มี

อิทธิพล (Driving force) ของการปฏิบัติงาน โดยผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในมาตรฐานการปฏิบัติงาน และบรรทัดฐานทางวิชาชีพ (Professional norms) จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ตาม

5. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม เป็นภาวะผู้นำที่สามารถตอบสนองต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามธรรมชาติของมนุษย์ ตลอดจนตอบสนองต่อหน้าที่ และภาระงานซึ่งขึ้นอยู่กับผลประโยชน์เฉพาะบุคคล นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอื่นๆ กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่น่าสนใจอีกหลายคน ดังนี้

Brown, Trevino (2005) พบว่า ผู้นำเชิงจริยธรรมต้องมีคุณสมบัติ ด้านความซื่อสัตย์ การดูแลและเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ เป็นผู้ซึ่งทำให้เกิดความยุติธรรมและการตัดสินใจที่ดี อีกทั้งสามารถติดต่อสื่อสารกับลูกน้องอยู่บ่อยๆ เกี่ยวกับจริยธรรม ตั้งมาตรฐานจริยธรรมที่ชัดเจน ให้รางวัลและลงโทษเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานดังกล่าว ท้ายที่สุด ผู้นำเชิงจริยธรรมไม่เพียงแต่พูดดี แต่ปฏิบัติตามที่พวกเขาพูดและเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านพฤติกรรมจริยธรรม

George (2003) กล่าวถึง ผู้นำเชิงจริยธรรมว่าเกิดจากความต้องการผู้นำที่น่าเชื่อถือ มีความซื่อสัตย์ สร้างความไว้วางใจแก่องค์กรอย่างยาวนาน เป็นผู้ที่มีความตระหนักรู้มาก ต่อวัตถุประสงค์และเป็นแบบอย่างที่ดีในการยึดค่านิยมหลักขององค์กร มีความกล้าหาญที่จะสร้างองค์กรให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดและเข้าใจในความสำคัญของการให้บริการต่อสังคมเช่นเดียวกับ Grace (2009) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายถึง การทราบถึงค่านิยมของตนเอง และมีความกล้าหาญที่จะยึดค่านิยมหลักเท่านั้น ในการให้บริการที่ดีต่อส่วนร่วม ทำนองเดียวกับ Dubrin (2004) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมว่า สามารถศึกษาได้จากพฤติกรรมของผู้บริหารทางด้านคุณธรรม

และจริยธรรม โดยการรับรู้ที่เป็นเหตุเป็นผลของบุคคลทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) แสดงความซื่อสัตย์ ความน่าไว้วางใจและยึดมั่นต่อคำสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น 2) ให้ความเอาใจใส่ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) สร้างกลุ่ม 4) เคารพในปัจเจกบุคคล และ 5) ให้ความสำคัญกับการทำให้บรรลุชัยชนะสำหรับ

Freeman (2004) ได้กล่าวถึงลักษณะของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมไว้ 10 ประการ ดังนี้ 1) ประกาศวัตถุประสงค์และค่านิยมขององค์กรให้ชัดเจนและประพฤติตัวตามแนวทางที่ประกาศไว้ 2) มุ่งเน้นความสำเร็จขององค์กรมากกว่าเน้นเรื่องอัตราส่วนตน 3) สรรหาคนดีมีจริยธรรมและพัฒนาบุคคลเหล่านั้น 4) หมั่นพร่ำสอนเรื่องจริยธรรม ค่านิยมและสร้างนิยามในด้านจริยธรรมแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย 5) สร้างกลไกในการหยุดหรือยับยั้งการตัดสินใจหรือพฤติกรรมที่ขัดจริยธรรมในองค์กร 6) เปิดใจกว้างที่จะเข้าใจค่านิยมของคนอื่นๆ 7) กล้าตัดสินใจในเรื่องยากๆ 8) ต้องทราบดีว่าค่านิยมหรือหลักการความเชื่อทุกอย่างล้วนมีข้อจำกัด 9) ต้องมองให้ทะลุปรุโปร่งว่าการตัดสินใจแต่ละครั้งนั้นส่งผลกระทบต่อใคร 10) ผู้นำต้องใส่ใจว่าหลักการบริหารและการใช้ชีวิตประจำวันนั้นเป็นหลักการเดียวกัน

Burns (1978) กล่าวถึง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมว่าเปรียบเสมือนการเปลี่ยนสภาพ (Transformation) ทั้งผู้นำและผู้ตาม ตามกระบวนการของภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) ที่สุดจะนำมาซึ่งจริยธรรมในการยกระดับความประพฤติ (Conduct) และการดลใจทางจริยธรรม (Ethical aspiration) ของผู้นำ นอกจากนี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะทำให้ทั้งผู้นำและผู้ตามบรรลุถึงผลสำเร็จสูงสุดและเกิดการยอมรับ ชื่นชม และพึงพาวาอาศัยซึ่งกันและกันอีกด้วย สอดคล้องกับ Gardner (1987) ที่เห็นว่าเป้าหมายของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเกี่ยวข้องกับคน เช่น ผู้นำควรเชื่อถือในคน เอาใจใส่ในสิทธิและศักยภาพของคน (Human potential) สร้างระบบ

กลุ่ม (Build community) ใช้การนำแบบประสานความร่วมมือ (Share leadership) นำผู้อื่นไป สู่การยอมรับในความรับผิดชอบ (Lead others to accept responsibility) และเริ่มต้นการฝึกปฏิบัติด้วยตนเองก่อนการนำ (To exercise initiative) เป้าหมายเชิงจริยธรรมทั้งหมดข้างต้นจะประกอบขึ้นเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Elements of moral leadership) ผู้นำเชิงจริยธรรมของคณาจารย์

จากการที่ผู้เขียนได้ศึกษาพรรณนาของนักวิชาการหลายท่านที่กล่าวถึงจริยธรรมที่บุคคลพึงประพฤติปฏิบัติ ก็พอจะนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการกำหนดจริยธรรมของคณาจารย์ว่าควรมีคุณลักษณะหรือพฤติกรรมอย่างไรจึงจะบ่งบอกว่าคณาจารย์จะมีความเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมได้ ในที่นี้ผู้เขียนจึงเห็นว่าความเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมของคณาจารย์ ควรประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านองค์ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง คณาจารย์ควรมีความรู้ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม และมีความรู้ว่าพฤติกรรมหรือการกระทำลักษณะใดควรงดเว้น ตลอดจนสามารถใช้ปัญญาในการประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องรู้จักใคร่ครวญปัญหาต่างๆ อย่างเหมาะสม
2. ด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง คณาจารย์ควรมีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยการใช้เหตุผลในการเลือกที่กระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างหรือการละเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับจรรยาบรรณวิชาชีพ และค่านิยมในสังคมนั้นๆ
3. ด้านพลเมืองที่ดี หมายถึง คณาจารย์ควรประพฤติปฏิบัติตนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักษาระเบียบวินัย และให้ความเคารพต่อข้อบังคับกฎหมาย
4. ด้านความซื่อสัตย์ หมายถึง คณาจารย์ควรประพฤติปฏิบัติตนอย่างตรงไปตรงมาทั้งต่อตนเอง ต่อวิชาชีพ และต่อผู้อื่น
5. ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง คณาจารย์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีของการกตัญญูกตเวทิต่อ

ผู้มีอุปการคุณ วางตนเหมาะสมกับกาลเทศะ ขนบธรรมเนียมประเพณี มีความเลื่อมใสศรัทธาในวิชาชีพ มีความเสียสละ มีความเมตตากรุณา ยอมรับมีความเพียรพยายามในการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า ผู้นำเชิงจริยธรรมของอาจารย์ควรมีคุณลักษณะและพฤติกรรม อันประกอบไปด้วยองค์ความรู้เชิงจริยธรรมมีเหตุผลของความถูกต้องดีงามมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมเป็นพลเมืองที่ดีเคารพกฎระเบียบมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและหน้าที่ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมตามขนบประเพณีและจรรยาบรรณวิชาชีพ

บทสรุป

อัตลักษณ์ของอาจารย์ในการมีเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมนั้นมีความสำคัญที่จะต้องให้เกิดขึ้นในตัวอาจารย์และจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรเสริมสร้างหรือสนับสนุนให้คณาจารย์จะมีวินัยและจริยธรรมให้เป็นที่ยอมรับของศิษย์ผู้ปกครอง และคนในสังคม ทั้งนี้เพราะอาจารย์มีบทบาทหน้าที่เป็นสร้างคน และพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า รวมทั้งมีภาพลักษณ์ที่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ทั้งศิษย์และบุคคลทั่วไป คณาจารย์จึงเป็นปูชนียบุคคลที่ควรให้ความเชื่อถือและนับถือได้จึงต้องพัฒนาจาก "จิตใต้สำนึก" ของความเป็นอาจารย์ที่ต้องมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย มีความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความกตัญญู มีความอุทิศสละเพียร มีความสามัคคี เสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นต้น ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ช่วยให้คณาจารย์มีอัตลักษณ์ของผู้นำเชิงจริยธรรมเพื่อให้เกิดความดีและความถูกต้องในสังคมอันมีจุดหมายปลายทางอยู่ที่คุณความดีของสังคมในส่วนรวม การปลูกฝังจริยธรรมจึงควรหล่อหลอมควบคู่ไปกับวิชาความรู้ตั้งแต่เบื้องต้นอาจารย์จึงต้องเป็นผู้มีพันธกิจในการสร้างจริยธรรมในตนเองให้เหมาะสมนำยกย่องเสียก่อนที่จะไปสอนและสร้างคนดีให้ประเทศชาติต่อไป ในฐานะ "ปูชนียบุคคล"

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ :พริกหวานกราฟฟิค.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานที่พึงมีในสถาบันอุดมศึกษา*. (ออนไลน์) จาก[http://www.personnel.rmotsb.ac.th /file/Per0/moralsstandard.pdf](http://www.personnel.rmotsb.ac.th/file/Per0/moralsstandard.pdf)
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *มาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2550). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2553). *ใครคือครู*. (ออนไลน์) จาก[http://th.wikipedia.org/wiki/เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์](http://th.wikipedia.org/wiki/เนาวรัตน์_พงษ์ไพบูลย์)
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2540). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- พระเทวินทร์ เทวินโท. (2544). *พุทธจริยศาสตร์*. นนทบุรี : สหมิตรพรีนติ้ง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2539). *พุทธธรรมกับปรัชญาการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัศน์. (2546). *ครูสร้างคน*. กรุงเทพฯ : ธรรมดา.
- มารศรี จันทศรี. (2540). *การศึกษาจริยธรรมของครูและนักเรียนประถมศึกษา*. (ปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : คณะบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Brown, M.E., & Trevio, L.K. (2005, July). *Ethical leadership: A social learning perspective for construct development and testing*. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. 97(2): 117-134.
- Burns, J.M. (1978). *Leadership*. New York : Harper & Row.
- Dubrin, J.A. (2004). *Leadership Research Finding Practice and Skill*. Houghton : Mifflincom.
- Freeman, R.E. (2004). *Ethical leadership in Turbulent Times*. The Darden School. [cited 2012 August 10] Available from : <http://www.authorstream.com/Presentation/aSGuest8516-129524-ethical-leadership-turbulent-times.pdf>
- Fieser, J. (2004). *Hume's Wide View of The Virtues : His Critics and His Defense*. [cited 2012 August 20] Available from : <http://www.utm.edu/staff/jfieser/vita/research/vice.html>.
- Gardner, J.W. (1987). *The moral aspect of leadership*. Published in, Leadership Studies Program, Independent Sector. St., N.W., Washington Washington, D.C. George (2003).
- Grace, B. (2009). *Ethical Leadership*. [cited 2009 September 11]. Available from : <http://www.ethical-leadership.org/philosophies/ethical-leadership.htm>
- Sergiovanni, T.J. (1992). *Moral leadership*. San Francisco : Jossey –Bass Publisher.
- Webster's ninth New Collegiate Dictionary. (1991). *Springfield, Massachusetts: Merriam*. Webster, Inc.

กลไกการขับเคลื่อนสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Mechanisms in Mobilizing the Elderly Welfares in Local Administrative Organization

สุธิดา แจ้งประจักษ์¹

Suthida Changprachak¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอภารกิจและกลไกการขับเคลื่อนงานสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้แนวคิดสวัสดิการผู้สูงอายุ กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีทางสังคมมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาพบว่า ภารกิจในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนมาจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ภายใต้แนวคิดการกระจายอำนาจการปกครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้แก่ การให้บริการสถานสงเคราะห์คนชรา การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ โดยมีมาตรฐานในการจัดสวัสดิการ 6 ด้าน คือ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม และด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ส่วนกลไกการขับเคลื่อนสวัสดิการผู้สูงอายุ ได้แก่ กลไกด้านกฎหมาย กลไกด้านทฤษฎีทางสังคมและกลไกด้านการส่งเสริมสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม

คำสำคัญ : กลไกการขับเคลื่อน, สวัสดิการผู้สูงอายุ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This article aimed to present the missions in mobilizing the elderly welfares in Local Administrative Organizations under the frame concept of the elderly welfares, relevant laws and responsibilities of the local administrative organizations, and social capitals. It found that the elderly welfare management was transferred to the Local Administrative Organizations by the Department of Social Development and Welfare, Ministry of Social Development and Human Security under the frame concept of decentralization in accordance with the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2540. The welfares included Elderly home cares, pensions, and social services. The welfares management was conducted under the designated 6 standards as follows: health and medical cares,

¹ อาจารย์ประจำ, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹ Lecturer , Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University

incomes, housing, recreation, social stability, and creation of services and supporting networks. The mechanism comprised laws, social capitals, and the social support partnership promotion.

Keywords : Mechanisms, Mobilizing, Elderly Welfares, Local Administrative Organization

ความเป็นมา

จากการที่ประเทศไทยมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศถือได้ว่าเป็นการก้าวเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” อย่างเต็มตัว แต่พบว่าอัตราส่วนเกื้อหนุนผู้สูงอายุ (Potential support ratio) หรือผู้ที่ทำหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุมีแนวโน้มลดลง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) ส่งผลให้รัฐต้องเตรียมความพร้อมจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อให้เป็นไปตามสิทธิของผู้สูงอายุ องค์การปกครองท้องถิ่นถือว่าเป็นหน่วยงานที่รัฐบาลกลางได้กระจายอำนาจไปทำให้มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่ และประชากรเป็นของตนเอง และมีอิสระในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่จะเป็นการเสนอปัญหา ตัดสินใจ การตรวจสอบการทำงานและร่วมรับบริการสาธารณะต่างๆ (วุฒิสภา ดันไชย, 2547, หน้า 1) ซึ่งในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนจังหวัดวางแผนพัฒนาท้องถิ่นทั้งทางด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจหรือการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา ดังนั้นจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุจึงกลายเป็นภารกิจหนึ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และภารกิจที่จัดขึ้นตามความต้องการ

ของผู้สูงอายุและขีดความสามารถของแต่ละท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอภารกิจในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ และกลไกที่ขับเคลื่อนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดสวัสดิการผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สวัสดิการผู้สูงอายุคืออะไร

สวัสดิการผู้สูงอายุถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสวัสดิการสังคมกล่าวคือ ระบบการจัดบริการทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน แก้ไขปัญหาพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึงเหมาะสม เป็นธรรมและให้เป็นไปตามมาตรฐานทั้งด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการสังคมทั่วไป (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548) ซึ่งองค์การสหประชาชาติ (United Nations:UN) ได้ให้นิยามผู้สูงอายุ (Older person) ว่าเป็นประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป แบ่งออกเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ 1. ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) เป็นวัยที่มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ 2. ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี) อาจมีโรคภัยไข้เจ็บบ้างแต่ยังพอช่วยเหลือตนเองได้ 3. ผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) มักมีอาการเจ็บป่วยจากความชราต้องการความช่วยเหลือหรือต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการดำรงชีวิต (ปราโมทย์ ประสาทกุล,

2555, หน้า 119) ดังนั้นสวัสดิการผู้สูงอายุจึงจัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีภายใต้การเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจที่เสื่อมถอย โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคม

เวิร์ด (Ward, 1979, p. 302 อ้างถึงใน จุลเทพ ธีระชาติดา, 2537, หน้า 22-23) ได้กล่าวว่า ลักษณะบริการที่จัดให้ผู้สูงอายุและสามารถบรรเทาปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุได้ ได้แก่ 1.บริการที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวเข้าสู่วัยสูงอายุ (Adjustive and Integrative Service) โดยการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับรายได้และความกังวลใจ และการชักชวนผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม 2.บริการให้การสนับสนุน (Supportive Service) เป็นการบริการผู้สูงอายุที่มีอายุมากเพื่อช่วยเหลือให้สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ เช่นการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ 3.บริการด้านที่พักอาศัย (Congregate and Shelter Care Service) เป็นการจัดที่พักอาศัยและให้การดูแลอย่างเหมาะสม 4. บริการทางด้านการป้องกันและรักษาความปลอดภัย (Protective Service) รักษาสิทธิและสวัสดิการ เช่น บริการด้านกฎหมาย การให้ความช่วยเหลือในเรื่องการจัดการด้านการเงิน เป็นต้น 5. บริการทางด้านอำนวยความสะดวกในการรับบริการและดูแลรักษาพยาบาล (Care Facilities and Service) ดังนั้นการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุจะต้องมีความครอบคลุมทั้งการดูแลเรื่องร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการมีรายได้ให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องใช้องค์ความรู้เฉพาะและงบประมาณในการดำเนินงานจำนวนมาก

ทั้งนี้ประเทศไทยได้แนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น การจัดเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การตั้งชมรมผู้สูงอายุ การให้สิทธิในการรักษาพยาบาลฟรี หรือการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ

เป็นต้น ซึ่งยังไม่ครอบคลุมตามแนวคิดของเวิร์ด อีกทั้งยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ เนื่องจากมีแนวคิดการจัดสวัสดิการแบบถ้วนหน้าคือ รัฐต้องจัดบริการสังคมให้ทุกคนได้รับอย่างเท่าเทียมสวัสดิการบางรูปแบบจึงมิได้จัดให้แก่ผู้สูงอายุโดยเฉพาะ อีกทั้งผู้สูงอายุถูกสังคมมองว่าเป็นวัยพึ่งพิงทำให้รัฐต้องรับภาระในการดูแลสูง ดังนั้นการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพนั้นจะเป็นไปได้ยากลำบากในประเทศที่ไม่มีความพร้อมทางด้านการเงิน และประชาชนขาดการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ เนื่องจากต้องใช้งบประมาณและกำลังคนที่มีความรู้ด้านผู้สูงอายุจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามพบว่าประเทศไทยยังคงมีความพยายามที่จะพัฒนาระบบสวัสดิการให้สนองตอบต่อความต้องการของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการบริการสาธารณะ การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (หมวด 2 มาตรา 16(10)) ซึ่งหมายถึงบุคคลที่มีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ (มาตรา 53) โดยรัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้ (มาตรา 80) ดังนั้นกรมส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่น (2548, หน้า 25-28) จึงได้รับการถ่ายโอนภารกิจ

จากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์หรือการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ ดังนี้

1. สถานสงเคราะห์คนชรา คือ การให้การอุปการะผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาเดือดร้อน เช่น ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู โดยให้บริการด้านปัจจัย 4 เช่น รักษาพยาบาล บริการด้านสังคมสงเคราะห์ กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมเสริมรายได้ ปัจจุบันมีการถ่ายโอนสถานสงเคราะห์คนชรา จำนวน 12 แห่ง ซึ่งจากการติดตามประเมินผลการโอนภารกิจ พบว่า ยังขาดการเตรียมความพร้อมที่ดีก่อนการถ่ายโอนภารกิจ สถานสงเคราะห์บางแห่งส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนมากขึ้น แต่บางแห่งท้องถิ่นยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ นอกจากนี้สถานสงเคราะห์ส่วนใหญ่ยังขาดความคล่องตัวในการบริหารงานและขาดแคลนบุคลากรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการถ่ายโอนภารกิจจึงไม่ได้ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนมากนัก (ภุชงค์ เสนานุชและวนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย, 2555)

2. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้กับผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนภายใต้โครงการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุและครอบครัวในชุมชน ซึ่งกรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้ดำเนินการในปี พ.ศ. 2536 โดยอุดหนุนเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือนร้อนรายละ 200 บาทต่อเดือน ตลอดชีพ จนปีพ.ศ. 2542 ได้เพิ่มเป็นรายละ 300 บาท ถือว่าเป็นการจ่ายเบี้ยยังชีพ แบบเจาะเจาะจง (Targeting) คือ องค์การบริหารส่วนตำบลจะคัดเลือกผู้สูงอายุที่สมควร (ยากจน ไม่มีคนดูแล) ให้ได้รับเบี้ยยังชีพภายใต้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ซึ่งพบปัญหาหรือเรื่องร้องเรียนเรื่องความไม่ยุติธรรมในการคัดเลือกและสวัสดิการไม่ทั่วถึง ดังนั้นใน พ.ศ.

2552 จึงได้มีการปรับรูปแบบการจ่ายเบี้ยยังชีพเป็นแบบถ้วนหน้า คือ จ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปทีละทะเบียนผู้สูงอายุไว้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล รายละ 500 บาท (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2554, หน้า 47) ซึ่งสำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้ดำเนินการโดยมอบหมายให้หน่วยงานหลักรับผิดชอบ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ทั้งนี้ปัจจุบันได้มีการกำหนดอัตราเบี้ยยังชีพใหม่ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2554 เป็นเบี้ยยังชีพรายเดือนแบบขั้นบันได ดังนี้

อายุ 60 - 69 ปี รับเบี้ยยังชีพ 600 บาท/เดือน

อายุ 70 - 79 ปี รับเบี้ยยังชีพ 700 บาท/เดือน

อายุ 80 - 89 ปี รับเบี้ยยังชีพ 800 บาท/เดือน

อายุ 90 ปีขึ้นไป รับเบี้ยยังชีพ 1,000 บาท/เดือน

ทั้งนี้ข้อมูลจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าในปี 2550 จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมี 1,771,090 ราย ใช้งบประมาณ 10,626,540,000 บาทและในปี 2556 จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมี 7,342,028 ราย งบประมาณ 58,674,425,000 บาท แสดงให้เห็นว่ารัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้แก่กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นในทุกปี แต่ไม่สามารถยืนยันได้ว่าเบี้ยยังชีพจะมีความเพียงพอต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุให้มีคุณภาพภายใต้สภาวะบีบคั้นทางด้านเศรษฐกิจในสังคมปัจจุบัน

3. ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุเป็นบริการที่เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับการถ่ายโอนภารกิจ คือ จะต้องส่งเสริมการจัด

ตั้งกลุ่ม ชมรม ศูนย์บริการผู้สูงอายุในชุมชนขึ้นให้ เป็นได้ตามความต้องการและธรรมชาติของผู้สูงอายุ ปัจจุบันได้มีการถ่ายโอนศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุเพียง 1 แห่ง จาก 11 แห่ง คือ ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุศรีสุคต องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งปัจจุบันพบว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีส่วนร่วมในการจัดการศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุอยู่บ้าง อีกทั้งจำนวนผู้สูงอายุในการเข้ารับสวัสดิการรูปแบบนี้ยังมีไม่มากนัก

นอกจากภารกิจดังกล่าวองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดสวัสดิการเพิ่มเติมให้แก่ผู้สูงอายุ ตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2548) กำหนดไว้ดังนี้

1. มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล คือ จัดบริการให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพ หรือการตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่ผู้สูงอายุ
2. มาตรฐานด้านรายได้ ได้แก่ การจัดสวัสดิการด้านรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนไม่มีแหล่งพักพิง
3. มาตรฐานด้านที่พักอาศัย ได้แก่ การจัดที่พักอาศัยให้ผู้สูงอายุ หรือ บริการบ้านพักคนชราให้แก่ผู้สูงอายุ
4. มาตรฐานด้านนันทนาการ เช่น การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์บริการผู้สูงอายุ บริการนันทนาการ
5. มาตรฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง ได้แก่ การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุโดยตรง
6. มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน คือการจัดตั้งและพัฒนาบริการด้านสังคมในชุมชนที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้มากที่สุด เช่น ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งจะมีรูปแบบการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุแตกต่างกันไปตามกรอบมาตรฐานดังกล่าว เช่น การจัดบริการซ่อมแซมบ้านให้แก่ผู้สูงอายุ การออกเยี่ยมบ้านเพื่อสำรวจความเป็นอยู่หรือให้ความรู้ด้านสุขภาพ การทัศนศึกษา หรือการจัดงานวันผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งภารกิจดังกล่าวถือได้ว่าเป็นงานที่ทำทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเป็นการ

บริหารงานภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ และการถ่ายโอนภารกิจนั้นต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้และทรัพยากรต่าง ๆ จากหน่วยงานอื่น ส่งผลให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ดังนี้

1. ระบบการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขาดการบูรณาการและขาดความต่อเนื่อง ทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติ จึงเป็นผลให้ไม่บรรลุเป้าหมาย และไม่สามารถนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง นอกจากนี้ รัฐยังขาดกลไกการตรวจสอบการดำเนินงานในแต่ละระดับที่ชัดเจน (ระพีพรรณ คำหอมและคณะ, 2547)

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดแคลนงบประมาณและบุคลากรด้านสวัสดิการสังคม เนื่องจากบางแห่งมีความจำเป็นต้องนำงบประมาณไปใช้พัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน หรือบริการสาธารณะเป็นอันดับแรก ดังนั้นสวัสดิการผู้สูงอายุที่ดำเนินการจึงเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถกำหนดอัตราบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดสวัสดิการหรือด้านผู้สูงอายุได้

3. ผู้สูงอายุขาดการรับรู้และความเข้าใจในสิทธิของตนเอง ทำให้เข้าไม่ถึงสวัสดิการตามสิทธิประโยชน์ที่ตนพึงได้รับ นอกจากนี้ผู้สูงอายุตอนปลายและผู้ที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงมักประสบปัญหาในการเดินทางเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จึงส่งผลให้ขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และไม่ได้รับสวัสดิการ

4. ภาคประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการหรือการดูแลผู้สูงอายุ เนื่องจากครอบครัวมีภาระความรับผิดชอบจากสภาวะบีบคั้นทางเศรษฐกิจ ทำให้สมาชิกไม่มีเวลา จนขาดการตระหนักถึงความสำคัญผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงไม่ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้เข้ารับบริการสังคมต่าง ๆ เช่น คนในครอบครัวไม่สามารถพาผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนที่ถือว่าเป็นสวัสดิการอย่างหนึ่งได้ การทิ้งให้ผู้สูงอายุอยู่บ้านโดยลำพัง เป็นต้น อีกทั้งครอบครัวยังไม่สามารถ

ตอบสนองความต้องการให้แก่ผู้สูงอายุได้ ส่งผลให้ภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคเอกชนหรือภาคประชาชนต้องจัดสวัสดิการสังคมจากเพื่อเติมเต็มความต้องการของผู้สูงอายุเองมากขึ้น

กลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นภารกิจที่ได้รับถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานอื่นที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ ดังนั้นท้องถิ่นจึงมีข้อจำกัดทั้งด้านองค์ความรู้ บุคลากรหรืองบประมาณจึงควรได้รับการพัฒนาระบบกลไกการจัดการภายในองค์กร แต่พบว่าท้องถิ่นบางแห่งที่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยได้รับการหนุนเสริมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอก ดังนั้นผู้เขียนจึงมุ่งอภิปรายถึงกลไกภายนอกที่เป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทางในการแสวงหาความร่วมมือ และกระตุ้นให้ภาคส่วนต่างๆ ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองจนก้าวเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีกลไกดังนี้

1. **กลไกด้านกฎหมาย** การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนหนึ่งเกิดขึ้นมาจากกลไกทางด้านกฎหมายโดยเริ่มจากแนวคิดการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นทั้งเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และ 2550 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเพิ่มเติม คือ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้สูงอายุ การสนับสนุนด้านรายได้ สิ่งอำนวยความสะดวก สวัสดิการ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้มีคุณภาพชีวิต และจัดให้มีการออมเพื่อการ

ดำรงชีพในยามชราแก่ประชาชน และในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการบริการสาธารณะ การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้ผู้สูงอายุต้องได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนต่อสิทธิประโยชน์ด้านบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข การศึกษา การศาสนา การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม บริการสาธารณะอื่นๆ การให้คำปรึกษาในกระบวนการยุติธรรม หรือการแก้ไขปัญหาครอบครัว การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง รวมทั้งการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ นอกจากนี้แล้วยังมีกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ เช่น หลักการสำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับรองจากองค์กรสหประชาชาติ ปฏิญญาผู้สูงอายุไทยพ.ศ. 2542 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) เป็นต้น ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องจัดบริการสังคมดังกล่าวให้แก่ผู้สูงอายุ มิเช่นนั้นจะถือว่าการละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน

จากการกระจายอำนาจนิติบัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ตรากฎหมายด้วยตนเอง องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลจึงสามารถออกข้อบัญญัติและข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเพื่อใช้เป็นระเบียบรองรับการดำเนินงานให้ชอบด้วยกฎหมายทั้งเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ การประสานงาน รวมทั้งการขอรับการสนับสนุนและระดมทรัพยากรกับหน่วยงานภายนอก ซึ่งผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบต้องปฏิบัติตามข้อบังคับเหล่านั้น เช่น เทศบาลบัญญัติว่าด้วยการส่งเสริมสิทธิและสุขภาพผู้สูงอายุ ที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับกองทุนส่งเสริมสิทธิและสุขภาพผู้สูงอายุ หรือข้อบัญญัติจังหวัดว่าด้วยการจัดบริการผู้สูงอายุ

ที่ระบุสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนในการเข้าถึงบริการด้านสวัสดิการและด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย หรือข้อบังคับตำบลเกี่ยวกับการจัดบริการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชนอย่างบูรณาการเพื่อสิทธิและสุขภาวะที่ดี เป็นต้น

ดังนั้นกฎหมายจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้แก่ผู้สูงอายุเนื่องจากมีการกำหนดเป็นภารกิจไว้ไม่สามารถละเลยได้ อีกทั้งยังเอื้อให้ท้องถิ่นสามารถออกข้อบังคับใช้ในจัดสวัสดิการผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมกับพื้นที่รับผิดชอบได้ ส่งผลให้องค์กรท้องถิ่นสามารถแสวงหาการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเนื่องจากมีความถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น การสนับสนุนงบประมาณแก่ท้องถิ่นเพื่อนำไปลดหย่อนภาษี เป็นต้น

2. กลไกด้านทุนทางสังคม คือ กลไกทุนทางสังคมที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคมในแนวราบและแนวตั้งระหว่างบุคคล สถาบันและ/หรือองค์กร ทั้งในรูปปัจเจก กลุ่มและรูปเครือข่าย รวมทั้งค่านิยมบรรทัดฐานที่สังคมยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ (อมรา พงศาพิชญ์, 2543) ดังเช่นการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัว เครือญาติ และค่านิยมด้านความกตัญญู รวมทั้งการจัดบริการสังคมและหน่วยงานสงเคราะห์ต่างๆ เช่น การทำบุญเข้าวัด การฝากเพื่อนบ้านดูแลผู้สูงอายุ จึงถือว่าเป็นทุนทางสังคมในรูปแบบการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่ดี (อภิญา เวชชัย, ศิริพร ยอดกมลศาสตร์ และณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (บรรณาธิการ), 2547, หน้า 42 และระพีพรรณ คำหอม, 2554, หน้า 125) ซึ่งพบว่าในชุมชนที่มีทุนทางสังคมที่เข้มแข็งจะมีกลไกทางวัฒนธรรมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและด้านสังคม เช่น ค่านิยมเรื่องความกตัญญู การเคารพผู้อาวุโส ความสัมพันธ์ระบบเครือญาติ ระบบอุปถัมภ์ และ

ความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันของคนในชุมชน และเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวและชุมชนมีความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในดูแลผู้สูงอายุด้วยตัวเอง ลดการพึ่งพิงรัฐ เช่น เมื่อเทศบาลจัดงานวันผู้สูงอายุ ลูกหลานหรือคนในชุมชนจะทำหน้าที่รับ-ส่งผู้สูงอายุเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาลเพราะต้องการให้ผู้สูงอายุในครอบครัวได้มีกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น การกระจายข่าวสารในชุมชนที่เป็นผลประโยชน์ของผู้สูงอายุ การสนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรม รวมถึงการเป็นอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) เป็นต้น

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ทุนทางสังคมที่เป็นตัวบุคคลได้แก่ ตัวผู้สูงอายุเองที่มีความพร้อม มีจิตสำนึกสาธารณะและมีศักยภาพในการทำงานพัฒนาชุมชน คนกลุ่มนี้มักเป็นแกนนำหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมต่างๆ มาก่อน หรือเมื่อเกษียณอายุ มีเวลาและมีความพร้อมจึงนำความรู้ที่ตนเองมีมาทำประโยชน์ให้กับสังคมโดยเป็นแกนนำหรือเป็นที่ปรึกษาในการทำกิจกรรมทางสังคมอย่างเต็มตัว จึงมีบทบาทเป็นทั้งผู้รับและผู้ให้การบริการสังคมให้กับบุคคลอื่น เช่น การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับองค์กรบริหารส่วนตำบล หรือการเป็นที่ปรึกษากลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างคุณค่าให้กับตนเองและชุมชนเนื่องจากการเป็นกำลังกายของผู้สูงอายุมาใช้ ทำให้เห็นถึงแนวทางในการจัดสวัสดิการเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ผู้สูงอายุเพราะสังคมมักมองผู้สูงอายุเป็นผู้รับที่ต้องการความช่วยเหลือเพื่อแก้ไข บำบัด เยียวยาปัญหา มากกว่าจะมองเห็นศักยภาพของผู้สูงอายุ (สุจิตา แจ้งประจักษ์, 2555) ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการโดยใช้ฐานทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อเป็นการแบ่งเบาภารกิจในการทำงาน และเป็นการเสริมศักยภาพให้แก่ชุมชน อันจะนำไปสู่รูปแบบการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมระหว่างรัฐกับชุมชน

3. กลไกการส่งเสริมสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม (Social Support Partnership Promotion-SSSP)

เป็นการบริหารจัดการเพิ่มเติมเพื่อให้ระบบสวัสดิการสังคมทำงานได้ดียิ่งขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือจากหุ้นส่วนทางสังคมไม่ว่าจะเป็นภาคส่วนชุมชนและภาคส่วนเอกชน ทั้งในรูปของการส่งเสริมจิตอาสา การให้และการช่วยเหลือทางสังคม การสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว อาสาสมัครชุมชน ท้องถิ่น สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม (ระพีพรธณ คำหอม, 2554) เช่น การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของผู้ประกอบการทางสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคม: ISO 26000 เป็นต้น ซึ่งถือว่ามีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เนื่องจากปัญหาหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ งบประมาณและองค์ความรู้เฉพาะทางในการดูแลผู้สูงอายุ ดังนั้นการแสวงหาคำสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ จึงทำให้สามารถจัดสวัสดิการได้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังเช่นกรณีตำบลหนองรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีเป็นเขตพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการวางแผนทอผ้าของ บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) จึงได้เข้าร่วมโครงการรักษาป่า สร้างคน 84 ตำบล วิถีพอเพียงที่มีการส่งเสริมกิจกรรมการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ด้วยการทำบัญชีครัวเรือน ผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน การจัดการป่าชุมชนโดยผ่านการคิดและวางแผนทำกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วมของคนในตำบลที่มีผู้สูงอายุเป็นแกนนำกิจกรรมและเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม ถือว่าเป็นการเปลี่ยนบทบาทผู้สูงอายุจากเป็นผู้รับมาเป็นผู้ให้องค์ความรู้แก่คนในชุมชนเรียกว่าเป็นการจัดสวัสดิการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ

สวัสดิการรูปแบบนี้มักไม่ปรากฏอยู่ในการทำงานของรัฐ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่ได้รับการถ่าย

โอนมา และบางท้องถิ่นที่มีรายได้อยู่ในระดับปานกลางหรือน้อยจะต้องจัดบริการเพื่อแก้ไขปัญหาที่วิกฤตเป็นลำดับแรก ดังนั้นการมีกลไกการส่งเสริมสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคมจะสามารถขับเคลื่อนให้กระบวนการจัดสวัสดิการขององค์กรท้องถิ่นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากหน่วยงานเหล่านั้นจะความพร้อมในด้านต่าง ๆ หรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่สามารถหนุนเสริมการทำงานของท้องถิ่นได้

แต่อย่างไรก็ตามมองครุปกครองส่วนท้องถิ่นเองต้องมีศักยภาพในการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแสวงหาความร่วมมือในการทำงาน ทั้งด้านงบประมาณ ความรู้ การบริการสังคมแก่ผู้สูงอายุ ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์และบุคลากรที่ตั้งใจจริงในการทำงานเพื่อผู้สูงอายุ และชุมชนเองต้องมีความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง จึงสามารถผลักดันให้หน่วยงานอื่น ๆ ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการจนเกิดเป็นกลไกการส่งเสริมสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคมที่มักมีรูปแบบของสวัสดิการที่แตกต่างกับภาครัฐและสามารถเสริมสร้างพลังภายในตัวผู้สูงอายุให้รู้สึกตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองได้

สรุป

การจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นภารกิจที่ทุกท้องถิ่นต้องปฏิบัติ มีเป้าหมายเพื่อบำบัด เยียวยา ป้องกัน ปัญหา พิทักษ์สิทธิ รวมทั้งพัฒนาให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยสวัสดิการและบริการสังคมที่ปรากฏเห็นเด่นชัดได้แก่การมีสถานสงเคราะห์ การจ่ายเบี้ยยังชีพและการจัดบริการสังคม ซึ่งพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวองค์กรเอง เช่น ระบบกลไกในการจัดการที่ขาดการบูรณาการ ขาดแคลนบุคลากรและงบประมาณ และปัญหาที่เกิดขึ้นจากภายนอกได้แก่ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้สูงอายุที่ไม่ทราบถึงสิทธิประโยชน์ของตนเอง ซึ่งถ้าจะ

ทำให้การจัดสวัสดิการนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงควรส่งเสริมให้กลไกในการขับเคลื่อนนั้นทำงานได้ดียิ่งขึ้น เช่น กลไกด้านกฎหมายที่กำหนดให้ต้ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ แต่รัฐเองก็ควรสร้างระบบหรือสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอหรือติดตามประเมินผลการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปรับปรุงระบบการทำงาน ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรตระหนักถึงกลไกด้านทุนทางสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่นและดึงศักยภาพที่ชุมชนมีมาใช้เป็นฐานในการจัดสวัสดิการนอกเหนือจากสิ่งที่รัฐกำหนดในกฎหมายและนโยบาย อีกทั้งยังต้องพยายามให้เกิดกลไกด้านการส่งเสริมสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคมด้วยการแสวงหาองค์กรความร่วมมือต่างๆ

ในการช่วยแก้ข้อจำกัดที่ท้องถิ่น ไม่ว่าจะในด้านงบประมาณ องค์ความรู้ หรือแม้กระทั่งการสร้างเครือข่ายระหว่างพื้นที่ จึงสามารถสรุปได้ว่าระบบกลไกการขับเคลื่อนสวัสดิการผู้สูงอายุที่ดีนั้น คือ การเปิดโอกาสให้ทุกส่วนในสังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเพราะนอกจากเป็นการระดมทรัพยากรแล้วยังเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับทุกฝ่ายด้วย ซึ่งถือว่าได้วากไถต่างๆ จะผลักดันทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการหรือระบบการดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถทำได้เพียงฝ่ายเดียว แต่ควรมีการพัฒนาระบบจนเป็นการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุแบบพหุภาคีนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2548). *มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). *รายงานการศึกษาเรื่องทิศทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: เทพเพ็ญวานิสัย.
- จุลเทพ ชีระชาติดา. (2537). *แนวทางการจัดบริการสุขภาพและสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- นารีรัตน์ จิตรมนตรี และ สาวิตรี ทยานศิลป์. (2552). *การทบทวนองค์ความรู้และแนวทางการจัดระบบสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ปราโมทย์ ประสาทกุล, ศุภิตา ชวนวัน และกาญจนา เทียนลาย. (2555). *ผู้สูงอายุ: คนวงในที่จะถูกผลักให้ไปอยู่ชายขอบ Elderly: Inner People to Be Marginalised. ในประชากรและสังคม 2555: ประชากรชายขอบและความเป็นธรรมในสังคมไทย*. กุลภา วจนสาระ และกฤตยา อาชวนิจกุล (บรรณาธิการ). (หน้า 105-124). นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. วันที่ค้นข้อมูล 12 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก [http://www.moph.go.th/ngo/oddh/data/ page12.html](http://www.moph.go.th/ngo/oddh/data/page12.html)
- ภุชงค์ เสนานุช และวนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย. (2555). *การติดตามประเมินผลการถ่ายโอนภารกิจสถานสงเคราะห์คนชราและศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. วารสาร มจร. วิชาการ. ปีที่ 16 ฉบับที่ 31 กรกฎาคม - ธันวาคม.

- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2553). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2554). *สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค.
- ระพีพรรณ คำหอมและคณะ. (2547). *รายงานการศึกษาทิศทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- วุฒิสาร ตันไชย. (2547). *การกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- สุจิตา แจงประจักษ์. (2555). *รายงานวิจัยรูปแบบการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาตำบลหนองรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ. (2554). *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย สู่ระบบสวัสดิการสังคม ถ้วนหน้าภายในปี พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สุวัฒน์ คงแป้น. (2546). *ทิศทางพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุแนวใหม่*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิชุมชนไท.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. *อัตราส่วนการเกื้อหนุนผู้สูงอายุ*. วันที่ค้นข้อมูล 12 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก http://popcensus.nso.go.th/sub_topic.php?pid=4
- สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์และคณะ. (2552). *รูปแบบการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในระยะยาวโดยชุมชน*. วารสารระบบบริการปฐมภูมิและเวชศาสตร์ครอบครัว ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 มีนาคม-มิถุนายน
- อมรา พงศาพิชญ์. (2543). *ทุนทางสังคมในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยทางสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญา เวชยชัย, ศิริพร ยอดกมลศาสตร์ และณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, (บรรณาธิการ). (2547). *สวัสดิการสังคม ฉบับชาวบ้าน: แนวคิด นโยบาย แนวทางปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Rosalie, A. etal. (2001). *Social Work and Social Welfare : An Introduction*. Australia: Brooks/Cole.
- Whitbourne, S. K. (2008). *Adult Development & Aging : Biopsychosocial Perspectives*. Hoboken, New Jersey : John Wiley & Sons.
- Zastrow, C. (2008). *Introduction to Social Work and Social Welfare : Empowering People*. Australia: Thomson Brooks/Cole.

ทุนทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน มทร.อีสาน วิทยาเขตสกลนคร

Social Capital, Outside Acceptance and Strengthening of RMUTI-SKC Community Financial Institution

สุมินทร เป้าธรรม, ดวงฤดี ภู, ฐานิตย์ เกษร¹

Sumintorn Baotham, Duangrudee Wu, Thanit Kesorn

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลระหว่างทุนทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน มทร.อีสาน วิทยาเขตสกลนคร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากสมาชิกสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 192 คน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) ทุนทางสังคมโดยรวมมีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อวิเคราะห์ทุนทางสังคมรายด้าน แล้วพบว่า ทุนทางสังคมทุกด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจต่อกันของสมาชิก ด้านการถ่ายทอดความรู้ ด้านการเกาะเกี่ยวกันทางสังคม และด้านสมาชิกมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของสถาบันการเงินชุมชน มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (2) การยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวมพบว่ามีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน และเมื่อวิเคราะห์การยอมรับจากสังคมภายนอกรายด้าน ก็พบว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรมและการมีส่วนร่วม ด้านขีดความสามารถและบทบาทของภาวะผู้นำ และด้านการบริหารจัดการภายในของสถาบันการเงินชุมชน มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นการยอมรับจากสังคมภายนอกด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายที่ไม่มีอิทธิพลแต่อย่างใดกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน

คำสำคัญ : ทุนทางสังคม, การยอมรับจากสังคมภายนอก, ความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน

Abstract

The objective of this research is to investigate the influence among social capital, outside acceptance and strengthening of RMUTI-SKC Community Financial Institution. The data were collected from 192 questionnaires and multiple regression analysis was used for analyzing the hypothesis testing. The results showed that (1) overall social capital positively affected to overall

¹ อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการบัญชี, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

outside acceptance. Social capital in part of kindness of the member, knowledge transfer, social glue and consciousness of shared ownership were positively affected to overall outside acceptance. (2)Overall outside acceptance was positively affected to strengthening of RMUTI-SKC Community Financial Institution. Outside acceptance in part of Participation, Leadership and Mechanism and management process were positively affected to strengthening of RMUTI-SKC Community Financial Institution. Outside acceptance in part of networks wasn't affected to strengthening of RMUTI-SKC Community Financial Institution.

Keywords : Social Capital, Outside Acceptance, Strengthening of Community Financial Institution

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงกว่าช่วงที่ผ่านมาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 สังคมไทยได้เผชิญเหตุหลัก"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัวชุมชน สังคมจนถึงระดับประเทศซึ่งได้มีส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้ ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ทุกภาคส่วนในสังคมไทยเห็นพ้องร่วมกันในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายมุ่งไปสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน (Green and Happiness Society)

การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ถือเป็นกระบวนการพัฒนาที่คนเป็นศูนย์กลางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการเพิ่มศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงเป็นการสร้างกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สมดุลในอนาคต ความเข้มแข็งของชุมชนจึงอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยมี

การเรียนรู้ การจัดการ และการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน จนเกิดการพัฒนาด้านด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน ตลอดจนเกิดผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับ สถาบันการเงินชุมชนถือเป็น "องค์กรชุมชน" ที่เกิดจาก "พลังของชุมชน" ซึ่งเป็นกระบวนการขับเคลื่อนทางสังคม ที่ส่งเสริมให้คนและชุมชน นำศักยภาพของตนเอง และภูมิปัญญาของชุมชน มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง จากงานวิจัยในอดีตพบว่า ทูทางสังคม ไม่ว่าจะเป็น ความมีน้ำใจต่อกันของสมาชิกในชุมชน การมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของ การเกาะเกี่ยวกันทางสังคมตลอดจนการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ผสมผสานกับประสบการณ์ จะทำให้เกิดการยอมรับของสังคมภายนอก และส่งผลโดยตรงต่อความเข้มแข็งของชุมชนในที่สุด (สุรัชย์ กังวล. 2552) นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ไม่ว่าจะเป็น การนำความรู้มาใช้ประโยชน์ ความสามัคคีในชุมชน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และการเข้าถึงแหล่งความรู้และปัจจัยพื้นฐานทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับผู้นำของคนในชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะโดยสมัครใจ มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน เช่นกัน (ณัฐศรีณย์ ชุมวรรฐายี. 2553)

สถาบันการเงินชุมชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

(คำย่อ: สถาบันการเงินชุมชน มทร.อีสาธนวช.สกลนคร โดยงานวิจัยนี้ จะใช้คำว่า สถาบันการเงินชุมชน) ถือเป็นสถาบันการเงินชุมชนในมหาวิทยาลัย ที่ก่อตั้งขึ้นโดยการได้รับแหล่งเงินทุนสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เมื่อปี พ.ศ. 2554 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนแก่นักศึกษาในการกู้ยืมเงินลงทุน เพื่อสร้างโอกาสในการมีทุนตั้งต้นในการหารายได้ระหว่างเรียน ตลอดจนเป็นการสร้างอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ บ่มเพาะ และพัฒนาเป็นผู้ประกอบการใหม่ภายหลังสำเร็จการศึกษา ปัจจุบัน สถาบันการเงินชุมชนได้ขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนให้กับชุมชนใกล้เคียง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และการได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอกที่เพิ่มขึ้น อันเป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่มความเข้มแข็งให้กับสถาบันการเงินชุมชนในมหาวิทยาลัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของทุนทางสังคมและการยอมรับจากบุคคลภายนอกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนในมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการเพื่อการศึกษาวิจัยในอนาคตและผู้บริหาร ผู้นำชุมชนท้องถิ่น จะได้ทราบแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของทุนทางสังคมที่มีต่อความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการยอมรับจากสังคมภายนอกที่มีต่อความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

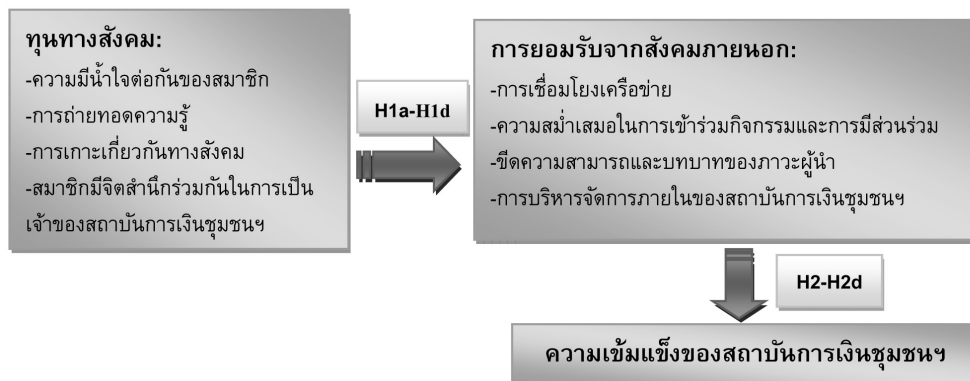
แนวคิดทุนทางสังคมเริ่มจากงานเขียนของ Hanifan ในปี ค.ศ. 1920 ในหนังสือ Rural School Community Centers ซึ่งได้อธิบายถึงสิ่งที่สามารถพบเห็นในชีวิตประจำวันของคน เช่น สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี (Good Will) การสร้างมิตรภาพ (Fellowship) ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy) และการติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคมระหว่างบุคคลหรือครอบครัวที่ทำให้เกิดหน่วยทางสังคมขึ้นมา ในปี 1960s Jane Jacob ได้กล่าวถึงทุนทางสังคมในลักษณะที่อ้างอิงค่านิยมของเครือข่าย และต่อมาได้มีนักรัฐศาสตร์ชื่อว่า Robert Salisbury ได้พัฒนาแนวคิดทุนทางสังคมและนิยามว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในการก่อรูปของกลุ่มผลประโยชน์ สำหรับประเทศไทย พบว่านักวิชาการไทยท่านแรกที่ทำให้ความสำคัญอย่างมากกับความสัมพันธ์ของประชาชนในชุมชน คือ ปรีดี พนมยงค์ ที่สะท้อนถึงทุนทางสังคมแบบไทย ๆ จากแนวคิดสหกรณ์ และวิถีชีวิตของชุมชนชาวนาไทย ต่อมาในช่วงปี พ.ศ.2520 ได้มีนักวิชาการ เช่น บาทหลวงนิพนธ์ เทียนนิหาร, บำรุง บุญปัญญา และประเวศ วะสี ซึ่งได้สะท้อนแนวคิดที่ใกล้เคียงกับแนวคิดทุนทางสังคมของสังคมตะวันตก โดยได้ให้ความสำคัญแก่คน ให้คุณค่าและความสำคัญกับวัฒนธรรม/ชุมชนที่อยู่ว่า จะมีผลต่อการร่วมมือร่วมมือในการแก้ไขปัญหาชาวบ้านได้อย่างไร ขณะเดียวกันก็มีนักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งที่กล่าวถึงระบบความสัมพันธ์ในสังคมไทยและภูมิภาคเอเชียที่เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ในแนวคิด โดยใช้แนวคิดระบบอุปถัมภ์ อธิบายรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวของสังคมไทยในอดีต ที่ทำให้ชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากเมืองศูนย์กลางสามารถพึ่งตนเองได้อย่างพอเพียงบนพื้นฐานของระบบคุณธรรมอำนาจในท้องถิ่น จนในปีพ.ศ. 2540 ที่เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ ได้มีการจัดตั้งสำนักงานกองทุนเพื่อสังคมจึงเริ่มมีการใช้แนวคิดทุนทางสังคมอย่างเป็นทางการครั้ง

แรกในสังคมไทย ที่กล่าวถึงเรื่องวัฒนธรรม ความเป็นชุมชน และองค์ประกอบประชาชน โดยอาจกล่าวได้ว่า ทูหนทางสังคม ที่ไม่เป็นทางการ ก็คือปรากฏการณ์ด้านการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันของผู้คนในสังคมไทย ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้ออาทรกัน หรือความมีน้ำใจต่อกันในสังคม อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันแนวคิดทูหนทางสังคมในไทยได้ถูกศึกษา ให้ความสำคัญ และถูกนำไปใช้อย่างมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการกำหนดให้ทูหนทางสังคมเป็นหนึ่งในวาระแห่งชาติ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ความพยายามในการศึกษาและพัฒนากรอบแนวคิดทูหนทางสังคมของนักวิชาการไทยในงานเขียนปัจจุบัน รวมไปถึงการทดลองนำแนวคิดทูหนทางสังคมไปใช้ในแง่ของการพัฒนา ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

สำหรับงานวิจัยนี้ ทูหนทางสังคม ถือเป็นพลังชุมชนที่มีอยู่ในสถาบันการเงินชุมชน ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มคนเพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน บนพื้นฐานความไว้วางใจ เชื่อใจ ความมีน้ำใจต่อกันของสมาชิก การถ่ายทอดความรู้ การเกาะเกี่ยวกันทางสังคม และการที่สมาชิกมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของ ซึ่งเมื่อสถาบันการเงินชุมชน มีทูหนทางสังคมที่เข้มแข็ง มีการเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอก และเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง รวมถึงผู้นำมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการทั้งภายในและภายนอกชุมชนแล้ว สถาบันการเงินชุมชนก็จะได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอก และส่งผลทำให้สถาบันการเงินชุมชน เกิดความเข้มแข็งในที่สุด โดยที่ความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน ในที่นี้ หมายถึง สมาชิกมีความตระหนักในการมีส่วนร่วมและมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาหรือร่วมกันพัฒนา เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิก โดยสามารถบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ หรือดำเนินกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ ได้ด้วยตัวของชุมชนเอง รวมถึงการที่ชุมชนสามารถปรับตัวให้รอดพ้นภาวะวิกฤติต่าง ๆ จากภายนอกที่เข้ามากระทบวิถีชีวิตของชุมชนได้ สอดคล้องกับ

ธีรพงษ์ แก้วหาญ (2543) อ้างอิงใน สุรัชย์ กังวล (2552) ที่ได้กล่าวว่าทูหนทางสังคมที่สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนประกอบด้วย อุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วม การจัดองค์กรและการบริหารจัดการที่มีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การมีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะผู้นำด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ การมีเครือข่ายความร่วมมือ การมีสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง ซึ่งแสดงถึงศักยภาพของชุมชน จนทำให้เกิดการยอมรับจากภายนอก และสิ่งนี้จะเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในขีดความสามารถและศักยภาพของชุมชน ซึ่งนั่นก็คือคำตอบของความเข้มแข็งของชุมชนในอนาคต และณัฐชา ผิวเงิน (2553) ที่ได้ทำการศึกษาบทบาททูหนทางสังคมในการพัฒนาชุมชน ผลการศึกษาพบว่าทูหนทางสังคมในรูปแบบของทรัพยากรมนุษย์ (สมาชิกในชุมชนและผู้นำชุมชน) กลุ่ม/องค์กรในชุมชน ทูหนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น และระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นำมาซึ่งความรักสามัคคีของคนในชุมชน สร้างบรรทัดฐานในการปฏิบัติตนของคนในชุมชน การเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการบริหารจัดการชุมชนร่วมกัน เพิ่มศักยภาพในการทำงานต่าง ๆ ซึ่งส่งเสริมและพัฒนาระบบภูมิคุ้มกันทางสังคมทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งเกิดเป็นพลังในการขับเคลื่อนชุมชนทำให้ชุมชนสามารถปรับตัวแก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนาชุมชน ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนจากแนวคิดและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เมื่อสถาบันการเงินชุมชน มีทูหนทางสังคมที่เข้มแข็ง ก็จะส่งผลทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอก และสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันการเงินชุมชน ได้ในที่สุด จึงนำไปสู่กรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างคือสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารสถาบันการเงินชุมชน ภาคิเครือข่าย เจ้าหน้าที่สถาบันการเงินชุมชน สมาชิกทั้งที่กู้ยืมเงินและไม่กู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 300 คน จากประชากรจำนวน 793 คน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้ (1) ศึกษาหลักการแนวคิดเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทุนทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของชุมชน (2) กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษากำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา (3) ดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับโครงสร้างของแบบสอบถามที่กำหนดไว้ (4) การตรวจสอบความตรง (Validity) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถาม เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา (Wording) และด้านอื่นๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นสมควรแก้ไข จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ (5) การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามผู้วิจัยนำแบบสอบถาม

ที่มีความตรงและปรับปรุงแก้ไขให้เป็นปรนัย (Objectivity) ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอไว้นำไปทดลองใช้ (Try out) กับสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนโดยสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชนจะตอบแบบสอบถามคนละ 1 ชุดเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค ควรเกิน 0.70 (Cronbach, 1951) ตามที่ได้แสดงไว้ในตาราง 1 และหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยใช้ ค่าวิกฤติจากตารางเพียร์สัน (Critical values for Pearson r) เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบค่าอำนาจจำแนก (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2551) ซึ่งพบว่า มีค่าวิกฤติ เท่ากับ 0.164 และข้อคำถามทุกข้อในแต่ละด้านมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total-correlation) อยู่ระหว่าง 0.489-0.740 ซึ่งสูงกว่าค่าวิกฤติทุกค่า นั้นแสดงว่าทุกข้อสามารถจำแนกกลุ่มได้ตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด โดยสรุปก็คือ ข้อคำถามทุกข้อมีคุณภาพด้านอำนาจจำแนก สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

ตาราง 1 แสดงค่า Cronbach' Alpha Coefficient

ตัวแปร	Cronbach' Alpha Coefficient	ตัวแปร	Cronbach' Alpha Coefficient
ความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนฯ ทูทางสังคม:	0.83	การยอมรับจากสังคมภายนอก:	0.89
1. ด้านความมีน้ำใจต่อกันของสมาชิก	0.86	1. ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย	0.86
2. ด้านการถ่ายทอดความรู้	0.82	2. ด้านความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรมและการมีส่วนร่วม	0.81
3. ด้านการเกาะเกี่ยวกันทางสังคม	0.78	3. ด้านขีดความสามารถและบทบาทของภาวะผู้นำ	0.85
4. ด้านสมาชิกมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของสถาบันการเงินชุมชน	0.78	4. ด้านการบริหารจัดการภายในของสถาบันการเงินชุมชนฯ	0.80
	0.82		

2.2 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ อายุ อาชีพหลัก และจำนวนหุ้นที่ถือครอง ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับทุนทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของชุมชน (ตัวอย่างข้อคำถามอยู่ต่อท้ายเอกสารอ้างอิง) โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (Likert, 1967) และตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ (1) ทำหนังสือจากนักศึกษาถึงสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนฯ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (2) ดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จำนวน 300 ชุด โดยแนบซองและปิดอากรแสตมป์เพื่อให้ส่งกลับคืนมายังผู้วิจัย (3) เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืน ทำการตรวจสอบความครบถ้วนและความ

สมบูรณ์ของแบบสอบถามแบบสอบถามฉบับใดที่ตอบไม่ครบ ถือว่าเป็นแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะคัดออก (4) แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาเก็บรวบรวมได้ทั้งหมด 197 ชุดเป็นแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์จำนวน 5 ชุด จึงเหลือแบบสอบถามที่สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้จำนวน 192 ชุด คิดเป็นร้อยละ 64

2.4 วิเคราะห์และแปลผลข้อมูล ดังนี้ (1) วิเคราะห์สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistic Analysis) เพื่อบรรยายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่ศึกษาโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของชุมชน โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันและ (3) ทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยมีโมเดลดังนี้

$$\text{โมเดลที่ 1: } OAP = \beta_{01} + \beta_1 SOC + \beta_2 GEN + \beta_3 AGE + \beta_4 OCC + \beta_5 VOL + \varepsilon$$

$$\text{โมเดลที่ 2: } STC = \beta_{02} + \beta_6 OAP + \beta_7 GEN + \beta_8 AGE + \beta_9 OCC + \beta_{10} VOL + \varepsilon$$

$$\text{โมเดลที่ 3: } OAP = \beta_{03} + \beta_{11} SOC-1 + \beta_{12} SOC-2 + \beta_{13} SOC-3 + \beta_{14} SOC-4 + \beta_{15} GEN + \beta_{16} AGE + \beta_{17} OCC + \beta_{18} VOL + \varepsilon$$

$$\text{โมเดลที่ 4: } STC = \beta_{04} + \beta_{19} OAP-1 + \beta_{20} OAP-2 + \beta_{21} OAP-3 + \beta_{22} OAP-4 + \beta_{23} GEN + \beta_{24} AGE + \beta_{25} OCC + \beta_{26} VOL + \varepsilon$$

ผลการศึกษา

ตาราง 2 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เพศ		
ชาย	61	31.8
หญิง	131	68.2
อายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี	95	49.5
มากกว่า 40 ปี	97	50.5
จำนวนหุ้นที่ถือครอง		
1-30 หุ้น	166	86.5
31-60 หุ้น	25	13.0
61-90 หุ้น	-	-
90 หุ้นขึ้นไป	1	0.5
อาชีพหลัก		
เกษตรกร	91	47.4
รับจ้างทั่วไป	70	36.5
ค้าขาย	15	7.8
ให้บริการ เช่น ร้านเสริมสวย ร้านซ่อมรถ	11	5.7
รับราชการ	1	0.5
พนักงานบริษัท	1	0.5
อื่น ๆ	3	1.6
กู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินฯ หรือไม่		
กู้ยืม	170	88.5
ไม่ได้กู้ยืม	22	11.5
จำนวนเงินที่กู้ยืม		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท	54	31.8
20,001-40,000 บาท	94	55.3
40,001-60,000 บาท	22	12.9
60,001 บาท ขึ้นไป	-	-
รวม	170	100

จากตาราง 2 พบว่าพบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุมากกว่า 40 ปี มีอาชีพ เกษตรกรเป็นอาชีพหลัก ส่วนใหญ่มีการกู้ยืมเงิน

จากสถาบันการเงินฯ โดยมีจำนวนเงินที่กู้ยืมอยู่ ระหว่าง 20,001-40,000 บาท

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

Variables	SOC	SOC-1	SOC-2	SOC-3	SOC-4	OAP	OAP-1	OAP-2	OAP-3	OAP-4	STC
Mean	3.87	3.86	3.86	3.86	3.89	3.86	3.86	3.88	3.87	3.84	3.77
S.D.	0.47	0.52	0.59	0.60	0.52	0.46	0.50	0.60	0.58	0.45	0.45
SOC											
SOC-1	0.81**										
SOC-2	0.85**	0.54**									
SOC-3	0.82**	0.58**	0.59**								
SOC-4	0.86**	0.66**	0.70**	0.56**							
OAP	0.88**	0.73**	0.77**	0.69**	0.76**						
OAP-1	0.82**	0.68**	0.70**	0.65**	0.75**	0.87**					
OAP-2	0.67**	0.60**	0.63**	0.45**	0.57**	0.82**	0.60**				
OAP-3	0.82**	0.67**	0.70**	0.68**	0.70**	0.89**	0.75**	0.60**			
OAP-4	0.74**	0.60**	0.50**	0.61**	0.62**	0.87**	0.72**	0.61**	0.74**		
STC	0.65**	0.61**	0.55**	0.47**	0.57**	0.76**	0.64**	0.59**	0.67**	0.74**	

** p < 0.01

จากตาราง 3 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์กันหรือเกิดปัญหา Multicollinearity ผู้วิจัย จึงได้ทำการทดสอบ Multicollinearity ปรากฏว่าค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.02-3.01 แสดงว่า

ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity สอดคล้องกับ Black (2006) ที่ได้ เสนอว่า ค่า VIF น้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตาราง 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน^a

ตัวแปร	การยอมรับจากสังคม ภายนอกโดยรวม (OAP)	ความเข้มแข็งของ สถาบันการเงินชุมชน (STC)
	โมเดล 1	โมเดล 2
ทุนทางสังคมโดยรวม (SOC)	0.84*** ^a (0.03)	
การยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม (OAP)		0.75*** (0.05)
เพศ (GEN)	0.09*** (0.03)	-0.04 (0.05)
อายุ (AGE)	-0.04 (0.03)	-0.01 (0.04)
อาชีพ (OCC)	-0.00 (0.10)	-0.38** (0.14)
จำนวนหุ้น (VOL)	-0.05 (0.04)	0.09 (0.06)
Adjust R²	0.78	0.59

*** p < 0.01,^a ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ส่วนค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานอยู่ในวงเล็บข้างล่างต่อท้าย ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

สำหรับสมมติฐานที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า ทุนทางสังคมโดยรวมของสถาบันการเงินชุมชน มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกนั้น จากตาราง 4 พบว่า ทุนทางสังคมโดยรวม ($b_1 = 0.84; p < 0.01$) มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fukuyama (1995) ที่พบว่าทุนทางสังคมเกิดจากการยอมรับบรรทัดฐานร่วมกัน อันเป็นพื้นฐานของการเกิดกลุ่ม ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อันนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มร่วมกันอาศัยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน จนเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพ ทำให้เกิดการลดต้นทุนทางเศรษฐกิจ และเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต นำไปสู่การได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอกในที่สุด ทุนทางสังคม ทำให้ผู้คนอยู่ด้วยกันแบบถ้อยที่ถ้อยอาศัย อยู่บนฐานของความไว้วางใจ เครือข่ายความสัมพันธ์ บรรทัดฐานทางวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลให้ได้รับการยอมรับ และก่อให้เกิดสังคมที่เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ (พรชัย ตระกูลสรานนท์, 2549) ดังนั้น สมมติฐานที่ 1 เป็นไปตามที่ตั้งไว้

สำหรับสมมติฐานที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม มีอิทธิพลทาง

บวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนพบว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม ($b_0 = 0.75; p < 0.01$) มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญประเสริฐ แสงเดช (2540) ที่พบว่าความต้องการได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น ก็จะส่งผลทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งนี้ การได้รับการยอมรับนับถือมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความไว้วางใจ หากชุมชนมีความไว้วางใจ ก็จะทำให้มีการสร้างความร่วมมือภายในชุมชน และหากชุมชนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสูง ย่อมมีโอกาสในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนสูง ก่อให้เกิดความสามัคคีในการจัดการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน รวมถึงหาแนวทางในการพัฒนาชุมชนสูงตามไปด้วย และทำให้มีโอกาสในการพัฒนาชุมชนที่มีความยั่งยืน ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่าเมื่อเกิดความไว้วางใจ การปฏิบัติงานใด ๆ ก็จะสามารถลุล่วง และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป (นลินี เนตรยัง, 2549) ดังนั้น สมมติฐานที่ 2 เป็นไปตามที่ตั้งไว้

ตาราง 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน^a

ตัวแปร	การยอมรับ	ความเข้มแข็ง
	จากสังคม ภายนอกโดย รวม (OAP)	ของสถาบัน การเงินชุมชน (STC)
	โมเดล 3	โมเดล 4
ทุนทางสังคมโดยรวม (SOC)		
ด้านความมีน้ำใจของสมาชิก(SOC-1)	0.25*** (0.04)	
ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ (SOC-2)	0.26*** (0.04)	
ด้านการเกาะเกี่ยวกันทางสังคม (SOC-3)	0.13*** (0.03)	
ด้านสมาชิกมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของสถาบันการเงินชุมชน (SOC-4)	0.18*** (0.04)	
การยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม (OAP)		
ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย(OAP-1)		0.09 (0.07)
ด้านความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรมและการมีส่วนร่วม (OPA-2)		0.13*** (0.04)
ด้านขีดความสามารถและบทบาทภาวะผู้นำ (OAP-3)		0.13** (0.06)
ด้านการบริหารจัดการภายในสถาบันการเงินชุมชน (OAP-4)		0.44*** (0.07)
เพศ (GEN)	0.08** (0.03)	-0.02 (0.04)
อายุ (AGE)	-0.04 (0.03)	-0.02 (0.04)
อาชีพ (OCC)	0.00 (0.10)	-0.34** (0.14)
จำนวนหุ้น (VOL)	-0.05 (0.04)	0.06 (0.06)
Adjust R²	0.78	0.60

*** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, ^a ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ส่วนค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานอยู่ในวงเล็บข้างล่างต่อท้ายค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

สำหรับสมมติฐานที่ 1a ที่ตั้งไว้ว่า ทุนทางสังคมด้านความมีน้ำใจต่อกันของสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชนฯ มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม จากตาราง 5 พบว่า ทุนทางสังคมด้านความมีน้ำใจต่อกันของสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชนฯ ($b_{11} = 0.25$; $p < 0.01$) มีความอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาพรณี หะวานนท์และพิศมัย รัตนโรจน์สกุล (2548) ที่ได้อธิบายถึงความร่วมมือร่วมใจว่าถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่เอื้อให้คนในชุมชนสามารถสร้างระบบความสัมพันธ์ที่ถือเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญ ซึ่งส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน เช่น ความเชื่อใจ การพึ่งพาอาศัยกัน เป็นต้น ซึ่งสิ่ง

เหล่านี้ สะท้อนความสามัคคีภายในชุมชน เพราะการที่สมาชิกจะร่วมมือกันได้อย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง สมาชิกจะต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันไม่เห็นแก่ตัว มีน้ำใจต่อกัน ซึ่งจะนำไปสู่การได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอก ดังนั้น สมมติฐาน 1a จึงเป็นไปตามที่ตั้งไว้

สำหรับสมมติฐานที่ 1b ที่ตั้งไว้ว่าทุนทางสังคมด้านการถ่ายทอดความรู้ของสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชนฯ มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวมพบว่าทุนทางสังคมด้านการถ่ายทอดความรู้ของสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชนฯ ($b_{12} = 0.26$; $p < 0.01$) มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิภา โรม

รัตนพันธ์ (2548) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ทุนทางสังคม ทำให้มีการถ่ายทอดความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในกลุ่ม ชุมชน พี่พาท้องถิ่นกัน เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีจุดรวมใจ และมีความสมัครสมานรักใคร่กลมเกลียวกัน เป็นพื้นฐานให้ชุมชนมีการพัฒนาที่เข้มแข็งต่อเนื่องและยั่งยืน นอกจากนี้ อุไรวรรณ พวงสายใจ (2545 อ้างถึงใน สรสิชา ศรีนวล, 2552) พบว่า ทุนทางสังคมที่อยู่ภายในชุมชน และจากภายนอกชุมชน ไม่ว่าจะเป็น วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ เครือญาติ การศึกษา และการเรียนรู้ ส่งผลทำให้เกิดความเข้มแข็ง เพราะทุนทางสังคมเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ มีการถ่ายทอดความรู้ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน องค์การที่เข้มแข็งจะใช้กระบวนการเรียนรู้และนำทุนทางสังคมที่มีอยู่มาใช้ในการทำงาน และเสริมสร้างความมั่นคงและยั่งยืนให้กับชุมชน ดังนั้น สมมติฐาน 1b จึงเป็นไปตามที่ตั้งไว้

สำหรับสมมติฐานที่ 1c ที่ตั้งไว้ว่า ทุนทางสังคมด้านการเกาะเกี่ยวกันทางสังคมของสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชน มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวมพบว่า ทุนทางสังคมด้านการเกาะเกี่ยวกันทางสังคมของสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชน ($b_{13} = 0.13; p < 0.01$) มีอิทธิพลกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wold Bank (2002) กล่าวว่าความสัมพันธ์และบรรทัดฐานต่าง ๆ เป็นตัวกำหนดคุณภาพและปริมาณของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม นั่นคือความสัมพันธ์ในสังคมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับสังคมในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน การเกาะเกี่ยวกันทางสังคมถือเป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่ม สถาบันหรือองค์กรต่างๆ เข้าด้วยกันและยึดโยงให้เกิดความเข้มแข็ง อันจะนำไปสู่การได้รับการยอมรับจากภายนอก ดังนั้น สมมติฐาน 1c จึงเป็นไปตามที่ตั้งไว้

สำหรับสมมติฐานที่ 1d ที่ตั้งไว้ว่า ทุนทางสังคมด้านสมาชิกมีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของ

สถาบันการเงินชุมชน มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกพบโดยรวมว่า ทุนทางสังคมด้านสมาชิกมีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของสถาบันการเงินชุมชน ($b_{14} = 0.18; p < 0.01$) มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม สอดคล้องกับงานของนาพร หะวานนท์ เพ็ญสิริ จีระเดชากุล, สุรวุฒิ ปัดไธสง, นำชัย สุภฤกษ์ชัยสกุล และ ปานจักษ์ เหล่ารัตนวรพงษ์ (2550) ที่ได้อธิบายถึงเครื่องมือวัดดัชนีความเข้มแข็งของชุมชนในภาพรวมไว้ว่า ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่คนในชุมชนสามารถดำรงอยู่ในชุมชนได้อย่างมีศักดิ์ศรี ไม่รอคอยความช่วยเหลือจากภายนอก คนในชุมชนมีความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต มีความรักและห่วงแหนชุมชน นั่นคือ การที่คนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน รวมทั้งมีความภาคภูมิใจ และตระหนักในศักดิ์ศรีของชุมชน มีการสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การยอมรับจากสังคมภายนอกในที่สุด ดังนั้น สมมติฐาน 1d จึงเป็นไปตามที่ตั้งไว้

สำหรับสมมติฐานที่ 2a ที่ตั้งไว้ว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน พบว่าการยอมรับจากสังคมภายนอกด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ($b_{19} = 0.09; p > 0.19$) ไม่มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Field (2003) ที่ได้อธิบายว่าทุนทางสังคมทำให้เกิดความไม่เท่าเทียม (Inequality) ในการเข้าถึงประเภทเครือข่ายที่แตกต่างกัน ที่เกิดจากกลุ่มชนชั้นทางสังคม กลุ่มแรงงานที่มีทักษะต่างกัน และนอกจากนั้นแล้วกลุ่มต่าง ๆ เหล่านั้น (โดยเฉพาะเครือข่ายทางสังคมที่ได้เปรียบกว่า เช่น มีอำนาจ มีการศึกษา เป็นต้น) จะพยายามแสวงหาผลประโยชน์เข้าข้างตนเองอันจะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่อเครือข่ายทางสังคม หรือปัจเจกที่ไม่สามารถเข้าถึง หรืออยู่นอกเครือข่ายของตนได้อีกด้วย ดังนั้น สมมติฐาน 2a จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับสมมติฐานที่ 2b ที่ตั้งไว้ว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรมและการมีส่วนร่วม มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนพบว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรมและการมีส่วนร่วม ($b_{20} = 0.13$; $p < 0.01$) มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนสอดคล้องกับสำนักงานมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ (2548) ที่อธิบายว่าการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนของบุคคลเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงบรรทัดฐานของชุมชนนั้นว่ามีความเข้มแข็งหรืออ่อนแอ ชุมชนที่มีคนเข้าร่วมกิจกรรมมากย่อมแสดงให้เห็นว่าบรรทัดฐานของชุมชนได้รับการยึดถืออย่างเข้มแข็ง ชุมชนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมของบุคคลสูง แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์โดยรวมต่อชุมชนที่จัดขึ้นภายในชุมชนนั้นสูง และจำนวนที่สมาชิกในชุมชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมมักจะมีจำนวนมากขึ้นด้วย ตลอดจนการเสียสละเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมก็มีมากด้วย ส่งผลต่อความสามารถในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชนสูงด้วย ดังนั้นกิจกรรมและความร่วมมือสูงแสดงถึงบรรทัดฐานด้านความร่วมมือกันสร้างกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ภายในชุมชนนั้นสูง ทำให้เห็นถึงความเข้มแข็งในการยึดถือกฎเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติในการพึ่งพาตนเอง ต้องการพัฒนาและแก้ไขปัญหาภายในชุมชนสูงตามไปด้วย ดังนั้น สมมติฐาน 2b จึงเป็นไปตามที่ตั้งไว้บางส่วน

สำหรับสมมติฐานที่ 2c ที่ตั้งไว้ว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านขีดความสามารถและบทบาทของภาวะผู้นำ มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนพบว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านขีดความสามารถและบทบาทของภาวะผู้นำ ($b_{21} = 0.13$; $p < 0.05$) มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน สอดคล้องกับงานของอุทัย

ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540) ที่อธิบายถึงผู้นำต้องมีคุณสมบัติพื้นฐานตามค่านิยมของชุมชน เช่น มีคุณธรรม ต่อสู้เพื่อชุมชน เป็นผู้อาวุโสในชุมชน หรือเป็นผู้รู้ในชุมชน ที่มีขีดความสามารถและมีภาวะผู้นำ ที่นำพาชุมชนได้ นอกจากนี้ สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (2543 อ้างถึงในรัตนพงษ์ จันทะวงษ์, 2546) ได้กล่าวว่า การรวมกลุ่มของข้าราชการสายเลือดใหม่ (New Blood Officials) ซึ่งได้เข้ามามีส่วนร่วมกับชาวบ้าน/ประชาชน เปลี่ยนจากการคิดแทน มาคิดร่วมกับชาวบ้าน อีกทั้งข้าราชการเป็นผู้มีความรู้ มีงบประมาณ เทคนิคและกำลังคนที่สามารถหนุนเสริมชุมชนได้เป็นอย่างดี ทำให้การรับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น ส่งผลให้สถาบันการเงินชุมชน มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ดังนั้น สมมติฐาน 2c จึงเป็นไปตามที่ตั้งไว้

สำหรับสมมติฐานที่ 2d ที่ตั้งไว้ว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านการบริหารจัดการภายในของสถาบันการเงินชุมชน มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนพบว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านการบริหารจัดการภายในของสถาบันการเงินชุมชน ($b_{22} = 0.44$; $p < 0.01$) มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน สอดคล้องกับงานของอุทัย ดุลยเกษมและอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540) ที่ได้มีการสรุปลักษณะที่สำคัญของชุมชนเข้มแข็งนั้น (1) เป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองได้ในระดับสูง โดยมีทุน แรงงาน ทรัพยากร ถึงแม้ว่าจะมีการพึ่งพาจากภายนอก ก็อยู่ในลักษณะที่ชุมชนมีอำนาจในการบริหารจัดการ การเลือกสรร การมีส่วนร่วมและการตัดสินใจ ไม่ว่าจะด้านอาชีพ การศึกษา และการรักษาพยาบาล (2) เป็นชุมชนที่สามารถควบคุมและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่โดยอาศัยอำนาจ ความรู้ และกลไกภายในชุมชน และ (3) เป็นชุมชนที่พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ สร้างภูมิปัญญาของตนเองในด้านต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ

การบริหารจัดการ การปกครอง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ซึ่งมีผลทำให้ชุมชนมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ ที่จะพัฒนาตนเองและถ่ายทอดความรู้นั้นได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สมมติฐาน 2d จึงเป็นไปตามที่ตั้งไว้

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า ทุนทางสังคมโดยรวมมีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อวิเคราะห์ทุนทางสังคมรายด้าน แล้วพบว่า ทุนทางสังคมทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านความมีน้ำใจต่อกันของสมาชิก ด้านการถ่ายทอดความรู้ ด้านการเกาะเกี่ยวกันทางสังคม และด้านสมาชิกมีจิตสำนึก ร่วมกันในการเป็นเจ้าของสถาบันการเงินชุมชน ล้วนแต่มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวมมีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน และเมื่อวิเคราะห์ การยอมรับจากสังคมภายนอกรายด้านแล้วพบว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านความสม่ำเสมอ ในการเข้าร่วมกิจกรรมและการมีส่วนร่วม ด้านขีดความสามารถและบทบาทของภาวะผู้นำ และด้านการบริหารจัดการภายในของสถาบันการเงินชุมชน มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นการยอมรับจากสังคมภายนอกด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ที่ไม่มีอิทธิพลแต่อย่างใดกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน

ข้อจำกัดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่องทุนทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน มทร.อีสาน วิทยาเขตสกลนคร มีข้อจำกัดในการทำวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชน มทร.อีสาน วิทยาเขตสกลนคร จำนวน 192 คน เท่านั้น จึงอาจไม่ใช่ความคิดเห็นของสมาชิกทั้งหมด

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวาง จึงอาจเกิดความคลาดเคลื่อนบางประการได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบค่าความเที่ยงและค่าความตรงของแบบสอบถาม เพื่อเพิ่มคุณภาพของคำถาม ในแบบสอบถาม ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2006; Cronbach, 1951; Nunnally, 1978)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ทุนทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่ควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนได้มีความตระหนักและความภาคภูมิใจในสิ่งที่สถาบันการเงินชุมชน มีอยู่ เพื่อให้สถาบันการเงินชุมชน ได้ใช้ประโยชน์และเป็นพื้นฐานสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันการเงินชุมชน

1.2 การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันการเงินฯ จำเป็นต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทุกขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การให้โอกาสสมาชิกรวมตัวกันเพื่อเรียนรู้และแก้ไขปัญหาซึ่งกันและกัน เพื่อให้มีการบริหารจัดการองค์กรชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และกิจกรรมเป็นสิ่งช่วยสนับสนุนเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การเรียนรู้ให้เข้าใจปัญหาและตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่เป็นประสบการณ์ของสถาบันการเงินชุมชน

1.3 ควรเปิดโอกาสให้ผู้นำ สามารถแสดงบทบาทรวมไปถึงสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชน มีโอกาสร่วมคิดหารูปแบบและหาวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างคนรุ่นก่อนกับรุ่นใหม่ที่มีช่องว่างระหว่างกันอยู่ และส่งเสริมให้มีการนำทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้และพัฒนาต่อยอดเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันการเงินชุมชนอื่น

สถาบันการเงินชุมชนอื่น สามารถนำข้อมูลสารสนเทศจากงานวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการภายในและการเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอก ซึ่งจะก่อให้เกิดการยอมรับจากทั้งจากสมาชิกและสังคมรอบข้าง อันจะนำไปสู่การส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัย ครั้งต่อไป

3.1 ลักษณะของกลุ่มประชากรในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีกับสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชน มทร.อีสาน วิทยาเขตสกลนคร เท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรมีการขยายขอบเขตของกลุ่มประชากรออกไปสู่สถาบันการเงินชุมชนอื่น เพื่อจะได้นำผลวิจัยมาเปรียบเทียบกัน

3.2 ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผลการวิจัยให้วิธีอนุมาน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรมีการทำการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่ไปด้วย โดยการ

สัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรม ก็จะทำให้ผลการวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้น

3.3 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงทุนทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน มทร.อีสาน วิทยาเขตสกลนคร เท่านั้นซึ่งจากการทบทวนเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่ายังมีตัวแปรอีกหลายตัวน่าสนใจในการศึกษา เช่น ทุนทางสังคมที่มีทั้งทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ทุนบุคคล ทุนองค์กร ทุนเครือข่ายและเครือข่าย เป็นต้นดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรมีการศึกษาในตัวแปรดังกล่าวหรือตัวแปรที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อให้ได้ขอบเขตของความรู้ที่กว้างขึ้น

3.4 ในแต่ละชุมชนมีทุนทางสังคมอยู่แล้ว อาจแตกต่างกันและหลากหลายไปตามสภาพภูมิประเทศ วัฒนธรรม ประเพณี ของแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น งานวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สำคัญที่เอื้ออำนวยให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งหรืออ่อนแอ โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนที่เข้มแข็งและชุมชนที่อ่อนแอ

เอกสารอ้างอิง

- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2551). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- นภาพร หะวานนท์ และพิสมัย รัตนโรจน์สกุล. (2548). *การเสริมสร้างทุนทางสังคมเพื่อชุมชนเข้มแข็ง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- นภาพร หะวานนท์, เพ็ญสิริ จีระเดชากุล, สุรุจดี บัดโธสง, นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล และ ปานจักษ์ เหล่ารัตนพรพงษ์. (2550). *ดัชนีความเข้มแข็งของชุมชน: ความกลมกลืนระหว่างทฤษฎีฐานรากกับข้อมูลเชิงประจักษ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- นลินี เนตรย้ง. (2549). *ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการยอมรับนับถือ การมีปฏิสัมพันธ์อย่างยุติธรรมกับความไว้วางใจในหัวหน้าหอผู้ป่วยของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลทั่วไป เขตภาคกลาง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ณัฐชา ผิวเงิน. (2553). *บทบาททุนทางสังคมในการพัฒนาชุมชนบ้านปลาคว่ำ ตำบลปลาคว่ำ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ณัฐศรัณย์ ชุมวราฐายี. (2553). *ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนจังหวัดตราด*. (ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง).
- บุญประเสริฐ แสงเดช. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านบางแหวน ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- พรชัย ตระกูลวรานนท์. (2549). *ทุนทางสังคมและแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคของประชาชนในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัท มิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย).
- รัตนพงษ์ จันทะวงษ์. (2546). *ทุนทางสังคมที่สัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน กรณีศึกษา ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏนครปฐม).
- วรุณี โรมรัตนพันธ์. (2548). *ทุนทางสังคม*. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- สรสิชา ศรีนวล. (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์: กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- สุรัชย์ กังวล. (2552). *การบริหารจัดการที่เหมาะสมของสถาบันการเงินชุมชน (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้)*.
- สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). *โครงการกำหนดดัชนีชี้วัดทุนทางสังคม*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์. (2540). *ระบบการศึกษากับชุมชน กรอบความคิดและข้อเสนอวิจัยเพื่อการศึกษาวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Black, K. (2006). *Business Statistics for Contemporary Decision Making*. 4thed. USA: John Wiley & Sons, Inc.

Cronbach, L.J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*. 16: 297-334.

Field, J. (2003). *Social Capital*. London: Routledge.

Fukuyama, F. (1995). *Trust: The Social Virtues and The Creation of Prosperity*. London: Penguin.

Hair, Joseph F., Black, William C., Babin, Barry., Anderson, Rolph E., and Tatham, Ronald L. (2006). *Multivariate Data Analysis*, 6th Ed. New Jersey : Pearson Education.

Krejcie, R.V., and Morgan D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Psychological Measurement*: 607-610.

Likert R. (1967). *The Human Organization : Its Management and Value*. New York: McGraw-Hill Book company.

Nunnally, J. C. (1978) *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill.

World Bank. (2002). *What is Social*. Retrieved October 22, 2010 from <http://web.worldbank.org>.

“ตัวอย่าง” ข้อคำถามในแบบสอบถาม

ทุนทางสังคม

ด้านความมีน้ำใจของสมาชิก การเอื้ออาทร และมีความไว้วางใจต่อกัน

1. สมาชิกภายในชุมชนส่วนใหญ่มีความเอื้ออาทรต่อกัน และสามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี
2. สมาชิกมีความไว้วางใจต่อเพื่อนสมาชิกด้วยกันในการเข้าร่วมกิจกรรมของสถาบันการเงินชุมชน
3. สมาชิกมีการแนะนำกันเองในการดำเนินชีวิตที่ดี เช่น แนะนำการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ การออม ฯ เป็นต้น

ด้านการถ่ายทอดความรู้

1. ผู้นำชุมชน สามารถประสานงานถ่ายทอดความรู้ทั้งภายในและนอกชุมชนได้เป็นอย่างดี
2. เมื่อมีข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับสถาบันการเงิน คณะกรรมการจะนำมาถ่ายทอดให้สมาชิกได้รับทราบโดยทั่วกัน
3. ในรอบปีที่ผ่านมา สถาบันการเงินชุมชนฯ ของท่านมีการจัดอบรม ศึกษาดูงาน หรือมีการให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ แก่สมาชิกและคณะกรรมการฯ

ด้านการเกาะเกี่ยวกันทางสังคม

1. สมาชิกสถาบันการเงินชุมชนฯ มีการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องการบริหารจัดการของสถาบันฯ ภายในวงสนทนา
2. ในระยะเวลาที่ผ่านมา สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมที่สถาบันการเงินชุมชนฯ จัดทำขึ้น และเป็นประโยชน์ของชุมชนและสมาชิก เช่น การเฝ้าตรวจ (จัดกิจกรรม) ให้สมาชิกที่ขอกู้ยืมเงินได้รับทราบขั้นตอนการกู้ยืมเงินต่าง ๆ เป็นต้น

ด้านสมาชิกมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของสถาบันการเงินชุมชนฯ

1. เมื่อสถาบันการเงินชุมชนฯ ได้แจกเอกสารที่จัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่ สมาชิกได้อ่านและทำความเข้าใจกับเอกสารเหล่านั้น
2. สมาชิกมีส่วนช่วยในการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับสถาบันชุมชนฯ
3. เมื่อคณะกรรมการฯ ชักชวนให้คนในชุมชนมาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันการเงินชุมชนฯ สมาชิกส่วนใหญ่ จะให้ความร่วมมือ
4. สมาชิกมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของสถาบันการเงินเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนฯ

การยอมรับจากสังคมภายนอก

ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย

1. การมีเครือข่ายช่วยทำให้เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อร่วมเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติงานของสมาชิกแต่ละครั้ง
2. สถาบันการเงินชุมชนฯ ของท่าน ได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายภายนอกชุมชนเป็นอย่างดี
3. สถาบันการเงินชุมชนฯ ของท่าน ได้มีส่วนช่วยเหลือกองทุน และสมาชิกเครือข่ายในลักษณะ “เพื่อนสอนเพื่อน” หรือ “พี่สอนน้อง”

ด้านความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรม

1. สถาบันการเงินชุมชนของท่านได้ส่งตัวแทนไปเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายสถาบันการเงินชุมชนอย่างต่อเนื่อง
2. สถาบันการเงินชุมชนของท่านเคยส่งตัวแทนเข้าร่วมในการประชุมและเสนอปัญหา ความต้องการกับเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

ด้านขีดความสามารถในการบริหารจัดการของผู้หน้า

1. คณะกรรมการฯ มีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายสถาบันการเงินชุมชนอยู่ในระดับใด เช่น ทราบวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน
2. คณะกรรมการฯ มีความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบของสถาบันการเงินชุมชน อยู่ในระดับใด เช่น ทราบว่าสมาชิกสามารถกู้เงินได้สูงสุดครั้งละเท่าใด

ด้านการบริหารจัดการภายในสถาบันการเงินชุมชน

1. สถาบันการเงินชุมชนของท่านมีการจัดทำแผนการดำเนินงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว เช่น การวางแผนการติดตามหนี้ เป็นต้น
2. การบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนของท่านได้ยึดถือระเบียบ ข้อบังคับ วัตถุประสงค์ เป็นหลักในการปฏิบัติงาน
3. คณะกรรมการและสมาชิกมีส่วนช่วยในการวางแผน โดยการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน
4. สถาบันการเงินชุมชนของท่านมีการควบคุม ตรวจสอบ การพิจารณาให้เงินกู้และการติดตามการใช้เงินกู้ของสมาชิก
5. คณะกรรมการได้มีการจัดทำบัญชีและชี้แจงรายละเอียดของเงินกองทุนฯ ให้สมาชิกทราบอย่างสม่ำเสมอ

ความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน

1. ผลประกอบการของสถาบันการเงินชุมชนของท่านในรอบปีที่ผ่านมา
2. จำนวนเงินสำรอง/เงินประกันความเสี่ยงของสถาบันการเงินชุมชน ในรอบปีที่ผ่านมา
3. จำนวนเงินออมที่สมาชิกลำบากกับสถาบันการเงินชุมชน เฉลี่ยต่อคน

สิทธิพลเมืองของคนไทยพลัดถิ่น

Civil Right of Thai Diasporas

สุวนัย ทะคำสอน¹

Suwanai Thakumsorn

บทคัดย่อ

สิทธิพลเมืองหรือสิทธิทางแพ่ง คือความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ที่มอบให้พลเมืองทุกคน ตามกฎหมาย ซึ่งได้ถูกกำหนดไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ที่ประเทศไทยได้ร่วมเป็นภาคีสมาชิกที่จะต้องปฏิบัติตาม ซึ่งคนไทยพลัดถิ่นที่เป็นคนเชื้อชาติไทย แต่อยู่ในสถานะของคนต่างด้าวที่อยู่อาศัยในประเทศไทยโดยผิดกฎหมาย เป็นคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ ยังไม่ได้รับสิทธิพลเมือง เพราะปัญหาทางกฎหมาย จนเมื่อมีการแก้ไขพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2555 รัฐสามารถให้สัญชาติไทยแก่คนไทยพลัดถิ่นได้ ทำให้สามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้อย่างถูกกฎหมาย และจะได้รับสิทธิพลเมืองเหมือนกับคนไทยทั่วไปที่ได้รับการคุ้มครองจากรัฐ

คำสำคัญ : สิทธิพลเมือง, คนไทยพลัดถิ่น

Abstract

Civil right is a lawful protection and benefit entitle to individual citizen. It is prescribed as international rules in accordance with civil and political rights, in which Thailand has to comply as a member of International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR). Thai Diasporas are those who with Thai ethnicity but being considered as aliens illegally reside within Thai territory. They are stateless people who process neither citizenship nor civil right due to legal complications. Until there was an amendment of the Citizenship Act (amendment number 5) in 2013 which allows Thai Diasporas to obtain Thai citizenship, therefore they are able to lawfully reside within Thai territory.

Keywords : civil right, Thai Diaspora

¹ อาจารย์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม E-mail thakumsorn88@hotmail.com

¹ Lecturer, Faculty of Law, Rajabhat Mahasarakham University.

บทนำ

สิทธิพลเมืองถูกกำหนดไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) เป็นสนธิสัญญาพหุภาคีซึ่งสมัชชาใหญ่สหประชาชาติรับรองเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2509 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2519 ปัจจุบันมีประเทศลงนามแล้วจำนวน 64 ประเทศ และมีประเทศที่เป็นภาคีแล้ว 167 ประเทศ ซึ่งเป็นสนธิสัญญาที่นานาชาติได้เห็นพ้องร่วมกันให้มีขึ้นเพื่อยอมรับในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิเท่าเทียมกันของมวลมนุษยชาติในสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง และสิทธิมนุษยชน คนไทยพลัดถิ่นคือคนเชื้อชาติไทยที่อาศัยอยู่ในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา และสหพันธรัฐมาเลเซีย แต่ไม่มีสัญชาติของประเทศที่อาศัยอยู่นั้น จึงทำให้กลายเป็นคนไร้สัญชาติ หรือไม่มีสัญชาติ เพราะประเทศที่อาศัยอยู่ไม่ยอมรับว่าเป็นคนชาติของประเทศนั้น ซึ่งคนไทยพลัดถิ่นมีวิถีชีวิต ภาษา วัฒนธรรม มีญาติพี่น้องเป็นคนสัญชาติไทย แต่เนื่องด้วยปัญหาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐในอดีตและพื้นที่ของประเทศไทยจากสงครามจึงทำให้คนเหล่านี้ตกค้างหรือไม่สามารถอพยพเข้ามายังประเทศไทยได้ในขณะนั้น

ปัจจุบันคนเหล่านี้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยอยู่จำนวนมากตามจังหวัดชายแดน มีสถานะเป็นคนต่างด้าว (Aliens) ที่ยังไม่ได้รับความคุ้มครองตามสิทธิพลเมืองเหมือนคนไทยสัญชาติไทยทั่วไปเพราะเหตุที่เป็นคนไร้สัญชาติ อีกทั้งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการให้สัญชาติแก่บุคคลไม่มีบทบัญญัติใดให้สัญชาติไทยแก่คนไทยพลัดถิ่นได้

แนวคิดของความคุ้มครองตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

สิทธิพลเมืองหรือสิทธิทางแพ่ง คือความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ที่มอบให้พลเมืองทุกคนตามกฎหมาย สิทธิพลเมืองนั้นเป็นสิทธิที่แยกออกจากสิทธิมนุษยชนและสิทธิธรรมชาติ กล่าวคือสิทธิพลเมืองเป็นสิทธิที่มอบให้โดยชาติและมิได้อยู่ภายในเขตแดนนั้น ในขณะที่สิทธิมนุษยชนหรือสิทธิธรรมชาตินั้นเป็นสิทธิที่มีอยู่แต่กำเนิด โดยธรรมชาติสิทธิพลเมืองนี้ถูกกำหนดไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีซึ่งสมัชชาใหญ่สหประชาชาติรับรองเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2509 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2519ภายใต้หลักการสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง และสิทธิมนุษยชน

ซึ่งกล่าวถึงสิทธิในด้านต่าง ๆ คือ สิทธิในการมีชีวิตอยู่ เสรีภาพจากการถูกทรมาน การห้ามบุคคลมิให้ตกอยู่ในภาวะเยี่ยงทาส การห้ามบุคคลมิให้ถูกจับกุมตามอำเภอ การปฏิบัติต่อผู้ถูกกักขัง เสรีภาพอย่างมีมนุษยธรรม การห้ามบุคคลถูกจำคุกด้วยเหตุที่ไม่สามารถชำระหนี้ตามสัญญาได้ เสรีภาพในการโยกย้ายถิ่นฐาน ความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมาย การห้ามมิให้มีการบังคับใช้กฎหมายอาญาย้อนหลัง สิทธิการได้รับรองเป็นบุคคลตามกฎหมาย การห้ามแทรกแซงความเป็นส่วนตัว การคุ้มครองเสรีภาพทางความคิดและการแสดงออก การห้ามโฆษณาชวนเชื่อเพื่อสงครามหรือก่อให้เกิดความเกลียดชังทางเชื้อชาติ สิทธิที่จะชุมนุมอย่างสันติ การรวมกันเป็นสมาคม สิทธิของชายหญิงที่อยู่ในวัยที่เหมาะสมในการมีครอบครัว การคุ้มครองสิทธิเด็ก และการที่พลเมืองทุกคนมี

สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ การรับรองว่าบุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมายและได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน การรับรองสิทธิของชนกลุ่มน้อยทางเผ่าพันธุ์ ศาสนาและภาษาภายในรัฐ

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญานี้โดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 ซึ่งมีผลบังคับใช้กับประเทศไทยเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2540 ทำให้มีพันธะผูกพันต้องดำเนินการตามพันธกิจของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง 4 ประการ คือ

1. การประกันให้เกิดสิทธิตามที่ข้อกำหนดในกติกา
2. การปฏิบัติให้เกิดสิทธิตามที่รับรองไว้ในข้อกำหนดในกติกา
3. การเผยแพร่หลักการของสิทธิตามที่ข้อกำหนดในกติกา อย่างแพร่หลาย
4. การจัดทำรายงานความก้าวหน้า

ประเทศไทยได้ให้การรับรองหลักการตามสิทธิพลเมืองดังกล่าวไว้นับตั้งแต่มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับแรก ตลอดจนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ที่ใช้ในปัจจุบันก็ได้บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 4 “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้” ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคนี้ไม่ว่าคนไทยสัญชาติไทยหรือคนไทยสัญชาติอื่นย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ เพราะถือว่าเป็นชนชาวไทยเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้มาจากหลักพื้นฐานที่ว่ารัฐมีหน้าที่รับผิดชอบเบื้องต้นต้องให้ความคุ้มครองบุคคลทั้งคน

ชาติตนและคนต่างด้าวที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจรัฐ (B.G. Ramochran, 1992 : 10) ซึ่งประเทศไทยได้ปฏิบัติตามพันธกรณีดังกล่าวเรื่อยมา หากมีพระราชบัญญัติใดที่ขัดหรือแย้งกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ก็ได้นำดำเนินการแก้ไขเพื่อให้ภาคยานุวัติตามกฎหมายดังกล่าว

เรื่องสิทธิพลเมืองในประเทศไทยสำหรับคนไทยสัญชาติไทยแล้วได้รับการปฏิบัติจากรัฐตามกฎหมายที่มีหน่วยงานของรัฐดำเนินการและพัฒนาให้เป็นไปตามกติการะหว่างประเทศ แต่ในส่วนของคนไทยบางกลุ่มที่เราเรียกว่า “คนไทยพลัดถิ่น” ยังมีปัญหาในการปฏิบัติจากรัฐซึ่งเกิดจากแนวความคิด และกฎหมายที่ก่อให้เกิดข้อจำกัดในการให้สิทธิพลเมืองกลุ่มนี้

คนไทยพลัดถิ่นคือคนเชื้อชาติไทย ซึ่งเดิมอาศัยอยู่ในเขตแดนที่เป็นของประเทศไทย แต่ผลของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐสมัยเดิมที่มีลักษณะเป็นแว่นแคว้นอาณาจักรมีการปกครองแบบหัวเมืองชั้นนอกหัวเมืองชั้นในประเทศราชน้อยใหญ่มาเป็นรูปแบบรัฐปัจจุบันที่เรียกว่าเป็นประเทศ และผลของสงครามที่ทำให้ประเทศไทยสูญเสียเขตแดนเหล่านั้นไป จึงทำให้คนไทยพลัดถิ่นเหล่านั้นตกค้างหรือไม่สามารถอพยพเข้ามายังประเทศไทยได้ในขณะนั้น

กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นจำนวนมากอาศัยอยู่ทางภาคตะวันตก ซึ่งในฝั่งตะวันตกนั้นติดพรมแดนสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาในแถบจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง ที่เดิมเมืองมะริด เมืองทวาย เมืองตะนาวศรี เคยเป็นดินแดนของคนไทยตั้งแต่สมัยอาณาจักรอยุธยาหรือประเทศไทยในปัจจุบัน คนในบริเวณแถบนี้เป็นคนเชื้อชาติไทย แต่เนื่องด้วยบริเวณเมืองเหล่านั้นมีการเปลี่ยนแปลงด้านอาณาเขตที่ต้องสูญเสียดินแดนให้แก่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาในปี พ.ศ. 2336 ต่อมาสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาต้องมาเสียดินแดนเหล่านั้นให้แก่

สหราชอาณาจักร และปัจจุบันดินแดนแถบนั้นกลับไปเป็นของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาอีกครั้ง ทำให้คนเชื้อชาติไทยตกค้างอยู่ในดินแดนแถบนั้นด้วยไม่สามารถอพยพเคลื่อนย้ายหนีจากเมืองได้

คนไทยพลัดถิ่นซึ่งอยู่ตรงขอบชายแดนไทย – เมียนมา บริเวณจังหวัดระนอง ชุมพร และประจวบคีรีขันธ์ คนกลุ่มนี้ทางการสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาไม่ยอมรับให้เป็นพลเมืองของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ขณะที่ประเทศไทยเองก็ไม่ยอมรับคนกลุ่มนี้เป็นพลเมืองไทย ซึ่งเป็นผลพวงมาจากการกำหนดเขตแดนไทย – เมียนมา ที่กันเอาถิ่นที่อยู่ของบรรพบุรุษของคนไทยกลุ่มนี้ไปอยู่ในดินแดนฝั่งสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาตรงแนวบริเวณชายแดนที่สามารถไปมาหาสู่กันได้ (ธนชัย เปรมนวิชัญญ์, 2555 : 20)

การที่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาไม่ยอมรับคนไทยพลัดถิ่นที่อาศัยอยู่ในเขตแดนสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาให้เป็นพลเมืองของตน ทำให้ไม่ได้รับสัญชาติเมียนมา และการที่ประเทศไทยเองก็ไม่ยอมรับว่าคนไทยพลัดถิ่นกลุ่มนี้เป็นคนไทย ก็ทำให้ไม่ได้รับสัญชาติไทยเช่นเดียวกัน ผลที่เกิดขึ้นคือ คนไทยพลัดถิ่นกลุ่มนี้กลายเป็นคนไร้สัญชาติ เป็นคนไร้รัฐสังกัด

เมื่อเป็นคนไร้สัญชาติ เป็นคนไร้รัฐ คนไทยพลัดถิ่นจึงอพยพจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเข้ามาอาศัยอยู่ตามแนวชายแดนจนเมื่อมีประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2519 ว่า ห้ามไม่ให้คนไทยพลัดถิ่นเดินทางเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ถ้าเข้ามาอยู่ถือว่าเป็นต่างด้าว หลบหนีเข้าเมือง กลายเป็นคนพม่าหรือคนเมียนมา (อัญทิพย์ ฤทธิ์ทอง, 2555 : 14) จนกระทั่งมีองค์กรพัฒนาเอกชนได้ช่วยเรียกร้องทางสิทธิของความเป็นคนไทยสร้างกระบวนการเพื่อให้ได้รับสัญชาติไทย

อย่างไรก็ตามคนไทยพลัดถิ่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยที่รอการตรวจพิสูจน์การได้รับสัญชาติไทยมีกระจายอยู่ตามจังหวัดชายแดน

ทั่วประเทศการเป็นคนไร้รัฐ คนไร้สัญชาติที่อยู่อาศัยในประเทศไทย จึงมีสถานะเป็นคนต่างด้าว ซึ่งการเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเช่นนี้ คือ การเข้ามาอยู่ในประเทศไทยโดยผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 จึงทำให้ไม่ได้รับสิทธิพลเมืองเช่นคนไทยสัญชาติไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ในเรื่องของสิทธิพลเมืองของคนไทยพลัดถิ่น มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557
3. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522
4. พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551
5. พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2555

บทวิเคราะห์

สัญชาติเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของความมั่นคงของมนุษย์ ทำให้บุคคลมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ (UNHCR. 1997 : 225) ในทางนิติศาสตร์สัญชาติเป็นข้อกำหนดในกฎหมายที่จะผูกพันบุคคลไว้กับรัฐหรือประเทศที่บุคคลมีสัญชาติ ที่สำคัญคือสัญชาติก่อให้เกิดสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายของประเทศที่บุคคลมีสัญชาติ (นิวัติ วุฒิ, 2555 : 28) ในขณะเดียวกันหากเป็นคนไร้สัญชาติจะไม่ได้รับสิทธิและความคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศนั้นๆ ตามสิทธิพลเมืองที่ควรได้รับ

สิทธิพลเมืองนี้ถูกจำกัด เมื่อคนไทยพลัดถิ่นเป็นคนไร้สัญชาติจึงไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย (นิวัติ วุฒิ, 2555 : 31 - 32) อาทิเช่น

1. เป็นคนต่างด้าว
2. ไม่อาจเข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สัญชาติเพราะไม่มีประวัติ

3. ไม่อาจเข้าถึงสิทธิต่างๆ
4. ไม่อาจเข้าถึงหลักประกันสิทธิมนุษยชน
5. ไม่มีเสรีภาพในการเดินทาง
6. ไม่อาจทำงานได้โดยเปิดเผย
7. ไม่มีหลักประกันสุขภาพ
8. ไม่อาจเข้าถึงการคุ้มครองแรงงาน
9. ไร้สิทธิทางการเมือง
10. การเข้ารับราชการทำไม่ได้

ฯลฯ

การเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติอย่างคนไทยพลัดถิ่นมีปัญหาในการเข้าถึงสิทธิต่างๆ เช่นสิทธิในการถือครองอสังหาริมทรัพย์ พวกเขาถูกจำกัดสิทธิในการถือครองที่ดินโดยประมวลกฎหมายที่ดิน อันนำไปสู่ความยากลำบากที่จะมีที่อาศัย (วันทนาไสสะอาด, 2553 : 72) ส่วนสิทธิในการศึกษาคณะรัฐมนตรีได้กำหนดเป็นนโยบายด้านการศึกษาในรูปของมติคณะรัฐมนตรี โดยได้ให้ความเห็นชอบให้เปิดโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กในวัยเรียนทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย แม้จะเป็นคนไร้สัญชาติ โดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านเชื้อชาติ ภาษา หรือข้อจำกัดใดๆ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐาน วัน เดือน ปี เกิด ในการรับนักเรียน นักศึกษา เข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2535 โดยในระเบียบนี้ได้ให้สิทธิเด็กทุกคนให้สามารถเข้าศึกษาได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา แต่สิทธิการศึกษานี้ถูกจำกัดพื้นที่ให้เรียนในพื้นที่ควบคุม และในการศึกษาระดับอุดมศึกษาถูกจำกัดเฉพาะมหาวิทยาลัยบางแห่งเท่านั้น (สุวรรณศรี เข้มเจริญ, 2547 : 50-59) จากสองสิทธิที่กล่าวมาแล้ว จึงเห็นได้ว่าคนไทยพลัดถิ่นถูกจำกัดสิทธิพลเมืองเพราะการเป็นคนต่างด้าว และเป็นคนไร้สัญชาติ

การมีสถานะเป็นคนต่างด้าวที่ไร้สัญชาติ แม้จะได้รับการอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวเพื่อโอกาสในการตรวจพิสูจน์ การได้สัญชาติไทย แต่เนื่องจากเป็นเรื่องละเอียด

อ่อนเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ อีกทั้งปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ที่มีการแก้ไขจนถึงพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ก็ยังไม่มีความชัดเจนในการให้สัญชาติไทยแก่คนไทยพลัดถิ่นที่เป็นคนไร้สัญชาติ กรณีศึกษาในเรื่องการไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเพราะเป็นคนต่างด้าวหรือเป็นคนไร้สัญชาติคือเมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2546 นายประเสริฐ อินทรจักร คนไทยพลัดถิ่นที่เดินทางมาจากเมืองมะริด ได้ลักลอบเข้ามาในช่องชายแดนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มาตั้งรกรากอยู่ในจังหวัดระนองและร้องขอรับสัญชาติไทย ถูกตำรวจจับกุมและส่งฟ้องเป็นจำเลยตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ทั้งที่นายประเสริฐเข้ามาอยู่ในประเทศไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 ประกอบอาชีพอย่างสุจริตแต่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทยเพราะรอการตรวจพิสูจน์ในการรับสัญชาติไทย

ศาลจังหวัดระนองได้พิจารณาพิพากษาคดีนี้ เป็นคดีหมายเลขดำที่ 1325/2546 คดีหมายเลขแดงที่ 3641/2548 เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2548 ว่านายประเสริฐเป็นผู้มีเชื้อชาติไทยแต่ไม่มีสัญชาติไทยเพราะอยู่ระหว่างรอการตรวจพิสูจน์ มีสิทธิได้สัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติ และช่วงที่รอการตรวจพิสูจน์อาจได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง จึงไม่มีความผิดฐานอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่จำเลยมีความผิดฐานเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาต เพราะลักลอบเข้ามา มิได้ผ่านเข้ามาทางช่องทางที่กำหนดไว้ จึงเห็นควรลงโทษตามมาตรา 62 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ปรับ 1,000 บาท

จะเห็นได้ว่าคนไทยพลัดถิ่นคือ "คนไร้รัฐ" รูปแบบของความไร้รัฐอาจเกิดขึ้นแก่บุคคลธรรมดาใน 2 สถานการณ์ (พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, 2546: 2) กล่าวคือ

สถานการณ์แรกคือ ความไร้รัฐโดยข้อกฎหมาย (DE jure Stateless) กล่าวคือ ทั้งโดยข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง บุคคลนั้นมิได้รับการยอมรับจากรัฐใดเลยว่าเป็นคนชาติหรือเป็นคนมีสิทธิอาศัย และ

สถานการณ์ที่สองคือ ความไร้รัฐโดยข้อเท็จจริง (De facto Stateless) กล่าวคือ โดยข้อกฎหมาย บุคคลนั้นยอมได้รับการยอมรับจากรัฐใดรัฐหนึ่งว่าเป็นคนชาติหรือเป็นคนมีสิทธิอาศัย แต่โดยข้อเท็จจริง บุคคลนั้นมิได้รับการยอมรับจากรัฐใดเลยว่าเป็นคนชาติหรือเป็นคนมีสิทธิอาศัย

เมื่อวิเคราะห์จากคำพิพากษาดังกล่าว จะเห็นว่ายังมีความขัดแย้งกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองอยู่โดยคนไทยพลัดถิ่นที่ยังไม่ได้สัญชาติไทยจะไม่ได้รับสิทธิอยู่ในประเทศไทยเนื่องจากพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 มาตรา 4 บัญญัติว่า “คนต่างด้าว หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งไม่ได้มีสัญชาติไทย” และคนต่างด้าวที่จะเข้ามาในประเทศไทยได้ต้องเป็นคนต่างด้าวที่มีหนังสือเดินทางเข้ามาในประเทศไทย ตามมาตรา 12 บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้เข้ามาในราชอาณาจักร

(1) ไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องและยังสมบูรณ์อยู่ หรือมีแต่ไม่ได้รับการตรวจลงตราในหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางเช่นว่านั้นจากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศหรือจากกระทรวงการต่างประเทศ เว้นแต่กรณีที่ไม่ต้องมีการตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวบางประเภทเป็นกรณีพิเศษ...”

เมื่อคนไทยพลัดถิ่นเข้ามาและอาศัยอยู่ในประเทศไทยจึงถือว่ากระทำความผิด คือ เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และต้องถูกผลักดันกลับสู่ประเทศเดิมเพื่อให้พ้นราชอาณาจักรไทยตามมาตรา 54 บัญญัติไว้ว่า “คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักร

โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการอนุญาตนั้นสิ้นสุดหรือถูกเพิกถอนแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งตัวคนต่างด้าวผู้นั้นกลับออกไปนอกราชอาณาจักรก็ได้

ถ้ามีกรณีต้องสอบสวนเพื่อส่งตัวกลับตามวรรคหนึ่งให้นำมาตรา 19 และมาตรา 20 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่มีคำสั่งให้ส่งตัวคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรแล้วในระหว่างรอการส่งกลับ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอนุญาตให้ไปพักอาศัยอยู่ ณ ที่ใด โดยคนต่างด้าวผู้นั้นต้องมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด โดยต้องมีประกัน หรือมีทั้งประกันและหลักประกันก็ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดเป็นเวลานานเท่าใดตามความจำเป็นก็ได้ ค่าใช้จ่ายในการกักตัวนี้ให้คนต่างด้าวผู้นั้นเป็นผู้เสีย

บทบัญญัติในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรก่อนวันที่พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช 2480 ใช้บังคับ”

การที่พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ไม่มีบทบัญญัติมาตราใดระบุเกี่ยวกับคนไทยพลัดถิ่นหรือคนไร้สัญชาติให้สามารถเข้ามาและอยู่อาศัยในประเทศไทยได้ ทำให้คนไทยพลัดถิ่นที่รอกระบวนการพิสูจน์การเป็นคนไทย อาจต้องถูกส่งตัวกลับไปยังประเทศเดิมที่ตนเคยอยู่ตามมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 นั้น อันจะทำให้ไม่ได้รับโอกาสในการต่อสู้และการได้รับการพิจารณาให้คนไทยพลัดถิ่นได้รับการพิจารณาได้สัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 เพราะต้องพ้นแผ่นดินประเทศไทย

ในขณะที่กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อบทที่ 12 ข้อ 1. “บุคคลทุกคนที่อยู่ในดินแดนของรัฐใดโดยชอบด้วยกฎหมาย ย่อมมีสิทธิในเสรีภาพในการโยกย้ายและเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในดินแดนของรัฐนั้น” และข้อบทที่ 16 “บุคคลทุกคนมีสิทธิที่

จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายในทุกแห่งหน” หากพิจารณาแล้วจะเห็นว่าพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ยังไม่สอดคล้องกับหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ในข้อบทที่ 12 และข้อบทที่ 16 ที่คนไทยพลัดถิ่นได้มาอยู่ในประเทศไทย ตามหลักที่คนไทย คนสัญชาติไทยควรได้อยู่ในแผ่นดินแม่ ที่อยู่ในดินแดนของรัฐโดยชอบด้วยกฎหมายตามข้อบทที่ 12 และตามข้อบทที่ 16 ที่บุคคลควรได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายทุกแห่งหน ซึ่งคนไทยพลัดถิ่นเป็นคนไทย ต้องมีสิทธิเท่ากับคนไทยสัญชาติไทยที่มีมาแต่ต้นเท่ากัน เพียงแต่เขาเหล่านั้นอยู่ในกระบวนการพิสูจน์เชื้อชาติ วิธีชีวิตความเป็นคนไทยที่ตามจริงแล้วต้องมีสิทธิอยู่ในแผ่นดินประเทศไทยมากกว่าคนต่างด้าวที่เป็นบุคคลที่มีสัญชาติอื่นแล้วเข้ามาท่องเที่ยวหรือทำธุรกิจในประเทศไทยกว่าเสียอีก

ขณะเดียวกันพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ก็มิได้ระบุค่านามของคำว่าคนไทยพลัดถิ่นไว้ และขั้นตอนกระบวนการในการให้สัญชาติไทยแก่คนไทยพลัดถิ่น จึงทำให้เกิดปัญหาข้อกฎหมายในการให้สัญชาติไทยแก่คนไทยพลัดถิ่น ดังนั้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมามีการเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติสัญชาติ โดยการผลักดันของมูลนิธิชุมชนไท เครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง (คปสม.) และเครือข่ายอื่นๆ จนกระทั่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสัญชาติ มีการตราพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2555 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2555 ทำให้คนไทยพลัดถิ่นมีสิทธิที่จะได้สัญชาติไทยโดยมีการเพิ่มคำนิยามและหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ตามมาตรา ๓ “คนไทยพลัดถิ่น” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีเชื้อสายไทยที่ต้องกลายเป็นคนในบังคับของประเทศอื่นโดยเหตุอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของราชอาณาจักรไทยในอดีตซึ่งปัจจุบันผู้นั้นมิได้ถือสัญชาติของประเทศ

อื่นและได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่งและมีวิถีชีวิตเป็นคนไทยโดยได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรือเป็นผู้ซึ่งมีลักษณะอื่นทำนองเดียวกันตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

โดยแยกออกเป็นองค์ประกอบดังนี้

- (1) เป็นผู้ซึ่งมีเชื้อสายไทยที่ต้องกลายเป็นคนในบังคับของประเทศอื่นโดยเหตุอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของราชอาณาจักรไทยในอดีต
- (2) มิได้ถือสัญชาติของประเทศอื่น
- (3) ได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว
- (4) มีวิถีชีวิตเป็นคนไทย
- (5) ได้รับการจัดทำทะเบียนราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

โดยผู้ที่จะขออ้างว่าเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้

ดำเนินการตามมาตรา 9/5 “ผู้ใดอ้างว่าเป็นคนไทยพลัดถิ่นประสงค์จะได้การรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอแล้วให้เสนอคำขอนั้นต่อคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นเพื่อพิจารณา

การพิสูจน์และการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

และตามมาตรา 9/6 บัญญัติให้ความเป็นคนไทยพลัดถิ่นเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดและบุตรของคนไทยพลัดถิ่นย่อมได้สัญชาติโดยการเกิดเว้นแต่ผู้นั้นจะถือสัญชาติของประเทศอื่น

ซึ่งในปัจจุบันกรมการปกครองได้จัดทำทะเบียนประวัติของผู้ที่อยู่ในข่ายที่จะได้รับการรับรองการเป็นคนไทยพลัดถิ่น (กรมการปกครอง, 2556) ได้แก่

- (1) ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกัมพูชาเข้ามาก่อนวันที่ 15 พฤศจิกายนพ.ศ. 2520 จำนวน 313 คน

(2) ผู้หลบหนีเข้าเมืองเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกงเข้ามาหลังวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2520 จำนวน 1,148 คน

(3) ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าหรือเมียนมาเชื้อสายไทยเข้ามาก่อนวันที่ 9 มีนาคมพ.ศ. 2519 จำนวน 4,366 คน

(4) ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าหรือเมียนมาเชื้อสายไทยเข้ามาหลังวันที่ 9 มีนาคมพ.ศ. 2519 จำนวน 5,131 คน

และยังมีกลุ่มเครือญาติหรือตกลำจวนและบุตรหลานของกลุ่มบุคคลนี้รวมแล้วทุกกลุ่มอยู่ที่ประมาณ 20,000 คน ซึ่งกระบวนการนี้ต้องมีการดำเนินการต่อไปในการอนุวัติตามกฎหมาย

ซึ่งการแก้ไขพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2555 เป็นการแก้ไขให้สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ให้ความสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อันทำให้คนไทยพลัดถิ่น ซึ่งมีเชื้อชาติไทยเป็นญาติพี่น้องของคนไทยร่วมชาติมานับแต่อดีตได้รับสัญชาติไทย อันเป็นสิทธิที่ควรได้รับ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้และได้รับสิทธิพลเมืองและสิทธิการเมืองในด้านอื่น ๆ ต่อไป

บทสรุป

ปัญหาของคนไทยพลัดถิ่นที่มีมาเป็นเวลาหลายสิบปี อยู่ในสภาพคนไร้สัญชาติ ไร้รัฐ ไร้รัฐไม่ได้รับสิทธิพลเมืองจากประเทศไทยอันเป็นประเทศเจ้าของเชื้อชาติ ซึ่งขัดต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เนื่องด้วยปัญหาข้อกฎหมายภายในประเทศ ซึ่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ไม่มีบทบัญญัติค่านิยามความหมายของคนไทยพลัดถิ่น และหลักเกณฑ์การให้สัญชาติไทยแก่คนไทยพลัดถิ่นไว้ ทำให้ไม่ได้รับสัญชาติไทย กลายเป็นบุคคลที่อยู่ในประเทศไทยโดยผิดกฎหมาย ไม่ได้รับสิทธิจากรัฐ จนเมื่อองค์กรเอกชน นักวิชาการ หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องในการผลักดันให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2555 ให้เพิ่มเติมนิยามคำว่าคนไทยพลัดถิ่นและกำหนดหลักเกณฑ์การได้สัญชาติไทยไว้ อันเป็นการแก้ไขปัญหาข้อกฎหมายให้รัฐสามารถพิจารณาให้สัญชาติไทยแก่คนไทยพลัดถิ่นได้ ซึ่งเป็นการให้สิทธิแก่ผู้ที่เป็นพี่น้องเชื้อชาติเดียวกันกับเราที่ถูกเรียกว่า คนไทยพลัดถิ่นที่ไร้สัญชาติ ไร้รัฐมาเป็นคนเชื้อชาติไทยสัญชาติไทยที่มีสิทธิอาศัยอยู่บนแผ่นดินไทยและได้รับสิทธิพลเมือง เหมือนคนไทยทั่วไปอย่างเต็มภาคภูมิ

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2556). *การแก้ปัญหาคนไทยพลัดถิ่น*. (เข้าถึงเมื่อ 1 มิถุนายน 2558)
แหล่งที่มา : http://103.28.101.45/e-meeting/550607_5/document/vara4.2.5.pdf.
- ชนชัย เปรมชนวิศิษฐ์. (2555). *บทบาทของศาลยุติธรรมกับคนไทยพลัดถิ่น กรณีศึกษาจากศาลจังหวัดระนองและศาลจังหวัดชุมพร*.
- นิวัต วุฒิ. (2555). ปัญหาของคนไร้สัญชาติ. *วารสารมหาวิทยาลัยรามคำแหง*. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 : 27-32.
- พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร. (2546). *การตรวจสอบและการประเมินสถานการณ์ด้านคนไร้รัฐในประเทศไทย*. รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนประจำปี ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2546.
- วันทนา ไสสะอาด. (2553). *สิทธิในทรัพย์สินของคนไร้รัฐไร้สัญชาติ : ศึกษากรณีการทำธุรกรรมทางการเงินของคนไร้รัฐไร้สัญชาติ*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวรรณณี เข้มเจริญ. (2547). *สิทธิในการศึกษาของคนไร้สัญชาติในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัญทิพย์ ฤทธิ์ทอง. (2555). *การวิจัยเพื่อการสร้างสรรค์ : กรณีศึกษากลุ่มคนไทยพลัดถิ่นในจังหวัดระนอง (ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Ramcharan, B.G. (1989). *The Concept and Present Status of the International Protection of Human Right : Forty years after the Universal Declaration*. Netherlands : Martinus Nijhoff Publishers.
- UNHCR. (1997). *the state of the world's Refugees 1997- 98 : An Humanitarian Agenda*. London : Oxford University Press.

บทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาโรงเรียนสารคามพิทยาคม

Roles of Government in Promoting English Program Education : A Case Study of Sarakhampittayakhom School

องอาจ ผู้จำเริญ¹, หวณ ชูเพ็ญ²

Ongarj Phoojamrern¹, Hhakuan Coopen²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการดำเนินงานโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ 2) ศึกษาถึงบทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการศึกษาโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ

พื้นที่ศึกษา คือ โรงเรียนสารคามพิทยาคม จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง แบบเจาะจง จำนวน 35 คน ได้แก่ นักเรียน โครงการ English Program 25 คน อาจารย์ผู้สอนชาวไทย 3 คน ผู้บริหารโรงเรียน 2 คน และผู้ปกครองนักเรียน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามระดับการปฏิบัติ และข้อเสนอแนะแบบบทบาทของภาครัฐ แบบปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้สถิติ ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (X) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบการบรรยาย

ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้ บทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน มีความเข้าใจต่อระดับการปฏิบัติบทบาทของภาครัฐ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน ส่วนผู้ปกครอง อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ด้าน โดย 1) ด้านบุคลากร มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ และการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านงบประมาณ มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ด้านงบประมาณ ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐาน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาของโครงการ English Program และ 4) ด้านการจัดการมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพ การศึกษารวมถึงการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ต่อโครงการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ

English Program ข้อเสนอแนะจากการศึกษา ควรเพิ่มเติมเรื่อง การปรับโครงสร้างหลักสูตรและมีโครงการแลกเปลี่ยนบุคลากรด้านการสอนและนักเรียนให้รองรับกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

คำสำคัญ : บทบาทรัฐ, โครงการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ

Abstract

This purposes of this research were 1) to study the current situation and problems in educational provision in English Program based on curriculum of Ministry of Education of Sarakhampittayakhom School. 2) to study roles of government in promoting English Program Education and 3) to promote educational provision in English Program based on curriculum of Ministry of Education.

The study area was Sarakhampittayakhom School, Sarakhampittayakhom Province. Data were collected through 35 purposive sampling concerning people including 25 students, 3 Thai teachers, 2 administrators and 5 parents. The research tools were questionnaires with open questions about proper of developing and method of English Program in the school and records of an interview. The data derived from the survey is analyzed by frequency (f), percentage (%), mean (\bar{X}) and standard deviation (S.D.) methods that were presented in table, chart and content analysis.

The research showed that the conditions of educational provision in English Program based on curriculum of Ministry of Education of Sarakhampittayakhom School. Administrators, Thai teachers and students understanding of the roles of government at high level in 4 areas and level in the 4 areas of the parents at the very high level by 1) Personnel was to promote professional standards and teacher development and continuing education. 2) Budget decentralized administration and management of the budget to the board and the office of education and educational institutions in the area of study. 3) Materials were developed by policies, standards and core curriculum of basic education that corresponds to the study of the English Program. and 4) Management educational standards are defined and quality assurance systems, include the participation of individuals, families, communities, community organizations, local governments, private organizations, professional organizations, religious institutions, private enterprises and other social institutions to the English Program. Recommendations from the research should additional restructuring program and personnel exchange program for teachers and students to support for the ASEAN community.

Keywords : Roles of Government, English Program, EP

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุด เนื่องจากเป็นภาษากลางที่ใช้สื่อความหมายไปเกือบทั่วโลก ซึ่งปัจจุบันมีคนทั่วโลกใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในการสื่อสารถึงจำนวน 2,000 ล้านคน หรือ 1 ใน 3 ของประชากรของโลก และด้วยภาษาทางการของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ เป็นภาษาที่ใช้ในระหว่างการประชุม การโต้ตอบทางจดหมาย การจัดทำรายงานการประชุม ผลการพิจารณา และมติที่ประชุม ตลอดจนการจัดทำคำแถลงการณ์ และการปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ของอาเซียน (สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์, 2554) ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้ประชากรไทยได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับที่จะสื่อสารได้ เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการแข่งขันด้านเศรษฐกิจและสังคมในเวทีสากล

ในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ด้วยการประกาศนโยบายให้นักเรียนเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่ 1 โดยกำหนดให้มีการสอนตั้งแต่ประถมศึกษาเป็นต้นไป ในปี พ.ศ. 2538 และได้ประกาศใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษ พ.ศ. 2539 รวมทั้งการส่งเสริมให้มีการเปิดโรงเรียนนานาชาติ และโรงเรียน English Program (โรงเรียน EP) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) กระทรวงศึกษาธิการซึ่งได้เล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าว และด้วยนโยบายที่ต้องการยกระดับการศึกษา เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษของสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีคำสั่งที่วก 1065/2544 ลงวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2544 เรื่องให้ใช้นโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการ

เรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ เป็นภาษาอังกฤษสอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับ และเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลกระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งที่ สพฐ 43/2546 ลงวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 เรื่องแก้ไขเพิ่มเติมนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ โดยเนื้อหาให้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมในเรื่องของนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการเรียนการสอน ในหัวข้อการบริหารจัดการ และการวัดและประเมินผลการเรียน อีกทั้งในปี พ.ศ. 2547 สำนักงานคณะกรรมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้มีการจัดโครงการเพียงรูปแบบเดียว คือ โครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ หรือที่เรียกว่า English Program (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2548)

ธุรกิจที่ให้บริการด้านการศึกษา ไม่แตกต่างจากธุรกิจประเภทอื่น ที่ผู้ประกอบการต้องการแสวงหากำไรให้มากที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม ธุรกิจด้านการศึกษา นอกจากจะให้ผลประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ ในเรื่องของกำไรแล้ว ยังจะเป็นประโยชน์ทางอ้อมต่อเศรษฐกิจ และสังคมโดยรวม จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้รัฐบาลของทุกประเทศต้องเข้ามาแทรกแซงระบบการศึกษาด้วยมาตรการต่างๆ นับตั้งแต่ การกำหนดนโยบายการศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบในการแทรกแซงเพื่อให้ระบบการศึกษา สนองตอบความต้องการของภาคเศรษฐกิจได้มากที่สุด (ถวิล นิลใบ, ม.ป.ป.)

นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาความก้าวหน้าและมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในประเทศไทย สภาผู้แทนราษฎร ได้ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พบว่านักเรียนไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนภาษาอังกฤษเท่าที่ควร นักเรียนส่วนมากมีความสามารถและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ

อยู่ในระดับอ่อนเมื่อเปรียบเทียบกับผลการสอบประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานสากล นอกจากนี้จากผลการศึกษายังพบว่า แรงงานไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นการสะท้อนภาพให้เห็นถึงการขาดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ผ่านมาด้วยความหวังใยในสภาพปัญหาดังกล่าว รัฐบาลปัจจุบันจึงได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2546 ให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินงานโครงการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครู ซึ่งเป็นความพยายามในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศที่ชัดเจนและเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

คุณภาพของโรงเรียนจึงควรครอบคลุมภารกิจของโรงเรียนทุกด้านที่สามารถทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติตามที่หลักสูตรของการศึกษานั้นๆ กำหนดไว้ รวมทั้งมีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม(สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา [สกอ.], 2542)

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษกรณีศึกษาโรงเรียนสารคามพิทยาคมโดยเน้นที่นักเรียนและโรงเรียนเป็นศูนย์กลางร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์และใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสองภาษาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ เกิดการนำมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมจริงจัง และเกิดประโยชน์ต่อชุมชนมีศักยภาพพร้อมเป็นส่วนหนึ่งในพลเมืองอาเซียน

วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการดำเนินงานโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ

2.2 เพื่อศึกษาถึงบทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการศึกษาโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ

2.3 เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการศึกษาโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ทราบถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาในการดำเนินงานโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ

3.2 ทราบถึงบทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการศึกษาโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ

3.3 ทราบถึงแนวทางส่งเสริมการศึกษาโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ

4. วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้รวบรวมทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง บทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาโรงเรียนสารคามพิทยาคม เพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

4.1 บทบาทของภาครัฐต่อการศึกษา

ภาครัฐมีอำนาจหน้าที่ต่อการศึกษา ตามที่กฎหมายกำหนด ดังนี้

1) **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542** มีสาระสำคัญ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา [สกอ.], 2542) พระราชบัญญัติฉบับนี้ มีเจตนารมณ์ที่ต้องการเน้นย้ำว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการจัดการศึกษาสำหรับเรื่องการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักสำคัญ อาทิ การมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ, มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กร เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นโดยการบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา เพื่อเป็นการกระจายอำนาจลงไปสู่ท้องถิ่น และสถานศึกษาให้มากที่สุดโดยเฉพาะการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภทตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น เพื่อเป็นการรองรับสิทธิและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมทั้งประสานและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาได้

รวมถึงต้องมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกัน

คุณภาพภายนอก หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารและจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งทุก 5 ปี มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา โดยให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้มาตรการภาษีส่งเสริมและให้แรงจูงใจ รวมทั้งใช้มาตรการลดหย่อน หรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสม

2) **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545** พระราชบัญญัติบัญญัติขึ้นไว้และยินยอมของรัฐสภา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2545) มีสาระสำคัญ ดังนี้กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม และกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงาน การศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬาเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาและราชการอื่น ตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวง หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐาน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุน ทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้าน วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการ

บริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

จากที่กล่าวมาตามมาตราดังกล่าว ก็สามารถสรุปได้ถึงบทบาทของภาครัฐ ในเรื่องการศึกษาในทางหลักการนั้น การศึกษาเป็นสินค้าสาธารณะ (Public Goods) ที่รัฐบาลต้องดำเนินการอยู่แล้ว แต่ส่วนที่ขยายออกไปเป็นพิเศษ เช่น โครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program: EP) นี้ ก็ยังต้องพึ่งพาบทบาทของภาครัฐให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4.2 ความสำคัญของภาษาอังกฤษและการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) ภาษาอังกฤษได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตของคนไทยและคนทั่วโลกไปแล้ว มนุษยชาติทุกวันนี้สื่อสารกันด้วยภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางและจากที่ประเทศเรากำลังประสบกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ จากเศรษฐกิจกระแสโลก และวิกฤติการเมือง การเรียนรู้ภาษาให้แตกฉาน ก็เป็นการช่วยบรรเทาภาวะทางเศรษฐกิจในขณะนี้ได้ อันเนื่องมาจากที่รัฐบาลประกาศให้การท่องเที่ยวเป็นวาระแห่งชาติ การเข้าใจเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจะทำให้การติดต่อสื่อสารกับชาวต่างประเทศที่จะเข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทยดีขึ้น เป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจให้เข้ามาเที่ยวประเทศไทยมากขึ้น สถาบันการศึกษาที่มีศักยภาพ น่าจะมีส่วนส่งเสริมช่วยเหลือประเทศในแง่นี้ได้ (จิตพิสุทธิ์ จันตะคุต, 2553) ซึ่งโรงเรียนสองภาษา เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ความสามารถและทักษะทางภาษาของผู้เรียน และในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนต้องคำนึงถึงความสามารถพื้นฐานในการใช้ภาษาของผู้เรียน การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอัน

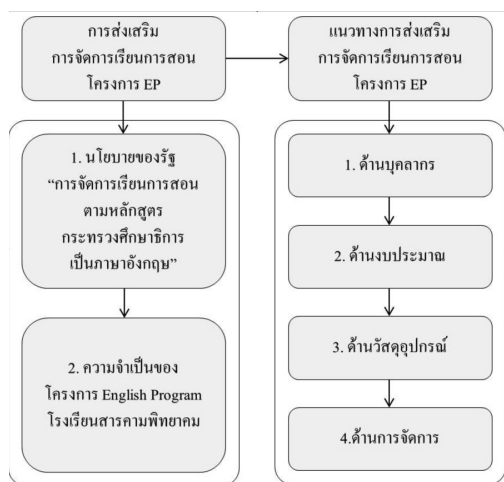
ดีงาม ตลอดจนการเรียนการสอนในบริบทการผสมผสานกับความเป็นสากล สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน สามารถทำได้ 2 แบบ คือ English Program (EP) และ Mini English Program (MEP) ซึ่งมีความแตกต่างกัน คือ EP จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ทุกวิชา ยกเว้นภาษาไทยและสังคมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย กฎหมายไทย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ส่วน MEP สอนได้ไม่เกิน 50% ของชั่วโมงสอนทั้งหมดต่อสัปดาห์ ทั้งนี้โรงเรียนสามารถเก็บค่าเล่าเรียนเพิ่มจากโรงเรียนปกติได้

4.3 หลักเกณฑ์การเปิดสอนและการบริการโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศ เรื่อง นโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พ.ศ. 2557 ด้วยภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่มีการใช้อย่างแพร่หลายมากที่สุดภาษาหนึ่ง โดยที่องค์ความรู้ที่สำคัญของโลกส่วนใหญ่ถูกบันทึก และเผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษ จึงมีความจำเป็นที่ต้องจัดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ เป็นเครื่องมือเพื่อเข้าถึงองค์ความรู้ และก้าวทันโลก รวมถึงพัฒนาตนเอง เพื่อนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล, ปรับจุดเน้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ให้เป็นไปตามธรรมชาติของการเรียนรู้ โดยเน้นการสื่อสาร, ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ที่มีมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานหลัก ด้วยหลักสูตรแบบเรียนสื่อการเรียนการสอน, ส่งเสริมการยกระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ได้แก่

ขยายโครงการพิเศษ ด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้แก่ 1) English Program (EP) 2) Mini English Program (MEP) และ 3) International Program (IP) 4) English Bilingual Education (EBE) และยกระดับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสาร และเป็นไปตามกรอบความคิดหลัก โดยจัดให้มีการประเมินความรู้พื้นฐานภาษาอังกฤษสำหรับครู (ผู้สอน) เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบาย การปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดให้หน่วยงานที่ต้องจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ นำนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษข้างต้นไปกำหนดแผนปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงศักยภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาแต่ละแห่งในทุกสังกัด รวมทั้งบริบทและความต้องการของพื้นที่ที่แตกต่างกันด้วย

4.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากกรอบความคิดเชิงทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น ใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป แสดงดังภาพที่ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

5. วิธีการดำเนินการศึกษา

5.1 ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา

ผู้ศึกษามีรายละเอียดแนวทางการวิจัยดังต่อไปนี้

1) ทบทวนเอกสารผลงานวิจัย

เกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ที่เกี่ยวข้อง

2) การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยมีวิธีการดังนี้

- 2.1) การสังเกต โดยทำการสังเกตขณะสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนโครงการ English Program อาจารย์ผู้สอนผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียน และ
- 2.2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสนทนากลุ่ม โดยทำการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้น

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาใช้

วิธีการเลือกสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง แบบเจาะจงจำนวน 35 คน ได้แก่นักเรียน โครงการ English Program 25 คน, อาจารย์ผู้สอน 3 คน, ผู้บริหารโรงเรียน 2 คน และผู้ปกครองนักเรียน 5 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย 2.1) เครื่องบันทึกเสียง, เครื่องพิมพ์ (Printer) และกล้องถ่ายรูป 2.2) แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง โดยสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการศึกษา ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีประเด็นการสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ **ตอนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ข้อมูลส่วนตัว **ตอนที่ 2** ข้อมูลสภาพบทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาโรงเรียนสารคามพิทยาคมและ **ตอนที่ 3** ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวบทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาโรงเรียนสารคามพิทยาคม

3) การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์

ข้อมูล

มีขั้นตอน ได้แก่การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดเก็บเป็นหมวดหมู่ และการตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยหาความน่าเชื่อถือจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยวิธีสัมภาษณ์ประเด็นเดียวกันในบริบทที่ต่างกัน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบ ว่ามีประเด็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

5.3 การวิจัยเชิงปริมาณ

1) พื้นที่ศึกษา คือ โรงเรียนสารคาม

พิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

2) ประชากรในที่ใช้ในการศึกษา

คือนักเรียน โครงการ English Program อาจารย์ผู้สอนชาวไทย ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 35 คน

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

แบบสอบถาม

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ทำการศึกษาเป็นผู้เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ตามวันเวลาที่ได้นัดหมายกับทางโรงเรียน เครื่องมือที่จะใช้ในการรวบรวมข้อมูลส่วนนี้ คือแบบสอบถาม โดยผู้ศึกษาสร้างขึ้นตามแนวทางวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด ซึ่งเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวบทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาโรงเรียนสารคามพิทยาคม

5) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย

โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ประมวลผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วยค่าสถิติต่างๆ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) นำเสนอในรูปตาราง ประกอบการบรรยาย

6. ผลการศึกษา

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ บทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน มีความเข้าใจต่อระดับการปฏิบัติบทบาทของภาครัฐอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน ส่วนผู้ปกครอง อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ด้าน โดย 1) ด้านบุคลากร มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ และการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านงบประมาณ มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ด้านงบประมาณ ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐาน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาของโครงการ English Program และ 4) ด้านการจัดการมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา รวมถึงการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นต่อโครงการ English Program

โดยผู้ศึกษาเก็บข้อมูลภาคสนามเมื่อ วันพฤหัสบดี ที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2557 ณ ห้องเรียน English Program โรงเรียนสารคามพิทยาคมอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามแสดงดังภาพที่ 2

ภาพประกอบ 2 การสัมภาษณ์แบบสังเกตและการสนทนากลุ่ม

7. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ชี้ให้เห็นว่า

7.1 กระทรวงศึกษาธิการควรมีหน่วยงานเฉพาะ ที่ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพโรงเรียน ที่มีการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีแก่นักเรียนได้รับประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

7.2 ควรประเมินโครงการจัดการศึกษาตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจ สำหรับฝ่ายบริหารในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

7.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างนักเรียนที่เรียนหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ กับนักเรียนที่เรียนหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาไทย

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาคณะผู้บริหารหัวหน้าโครงการ EP รวมถึงบุคลากร ผู้ปกครอง และนักเรียนโรงเรียนสารคามพิทยาคม ทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการทำงานวิจัยครั้งนี้

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (พ.ศ.2549 - 2553)*. ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2557, จาก www.moe.go.th/web_studyenglish/p_eng_2549-2553.doc
- จิตพิสุทธิ์ จันตะคุต. (2553). *ความสำคัญของภาษาอังกฤษ*. ค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2557, จาก <https://sites.google.com/site/krujitpisut/khwam-sakhay-khxng-phasa-xangkv>
- ถวิล นิลใบ. (ม.ป.ป.). *บทบาทของภาครัฐต่อระบบการศึกษา*. ค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.eco.ru.ac.th/tawin/education/role.htm>
- โรงเรียนสารคามพิทยาคม. (2546). *About our English Program*. ค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2557, จาก <http://ep.spk.ac.th/about-sarakham-pittayakhom-schools-english-program/>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *แนวปฏิบัติ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักส์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา [สกอ.]. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. ค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2557, จาก <http://www.mua.go.th/users/he-commission/doc/law/lawedu2542.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. ค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2557, จาก <http://www.mua.go.th/users/he-commission/doc/law/lawedu2545.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น [สำนักงาน ก.ถ.]. (2544). *แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. ค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2557, จาก www.local.moi.go.th/plan01.doc

- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *รายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ของกระทรวงศึกษาธิการ*. ค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2557, จาก <http://www.moe.go.th/moe/upload/news20/FileUpload/38049-5292.pdf>
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน [สพฐ.]. (2556). *แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556*. ค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2557, จาก <http://www.plan.obec.go.th/download/tukmong/subsidy56.pdf>
- สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์. (2554). *ภาษาทางการของอาเซียนคือภาษาอะไร*. ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2557, จาก http://hq.prd.go.th/prTechnicalDM/ewt_news.php?nid=1145&filename=index
- English Program, Sarakhampittayakhom School. (2012). *Sarakhampittayakhom School EP Newsletter2012/2555*. MahaSarakhom: Institute.
- Oxford Dictionaries. (2014). *The History of English*. Retrieved August 18, 2014, from <http://www.oxforddictionaries.com/words/the-history-of-english>

ใบสมัครสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โปรดกรอรายละเอียดในใบสมัคร ดังต่อไปนี้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ – นามสกุล

ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนนแขวง/ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์

โทรสาร E – mail

หน่วยงานสถานที่ทำงาน

ถนนแขวง/ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์โทรสาร

มีประสงค์ให้ออกใบเสร็จในนาม (โปรดระบุ).....

- สมัครเป็นสมาชิกรายปี 6 ฉบับ ค่าสมาชิก 240 บาท
- สมัครเป็นสมาชิกสองปี 12 ฉบับ ค่าสมาชิก 480 บาท

ท่านสามารถส่งจ่ายชานาณัติหรือตัวแลกเงิน ส่งจ่าย ปณ. ทำxonนยง 00033 ในนาม :

นางฉวีวรรณ อรรถะเศรษฐัง งานวารสาร กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150